

Eius Panduranga Mahatmyam
 Actonae

B. A. Paratharamanjula Naik.

B. A. Karanthamangal

ఈ పాద రంజనా హాత్మికా, ప్రాంతాభివృద్ధి
 ప్రాంతాభివృద్ధి కారణంగా రాష్ట్రానికి అభివృద్ధి
 ప్రాంతాభివృద్ధి కారణంగా రాష్ట్రానికి అభివృద్ధి

2000

22-2-08

PANDURANGA MAHATHMYAM.

COMPILED BY

T-ENNALEE RAMAKR SHNA KAV.

శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధిక కృపా పరిపాక పరిచిత సరసకవితాసనాథుండగు
తెనాలి * రామకృష్ణకవినాథునిచేరచియింపబడిన

పాండురంగమాహా త్యము.

అనునీపరమభాగవతచరిత్రము

చెన్నపురిచర్ప్ ఆఫ్ సాగ్గట్లండుమిషన్ కాలేజిలో తెనుగుపండితులగు
కొమాండూరి, అనంతాచార్యుల వారిచే బరిష్కరింపబడి.

తెన్ద్రం * వేంకటనరసింహాచార్యులుగారిచే

ల ఘటక తోడ

వసురత్నాకరముద్రాయంత్రమునందు

ముద్రింపబడినది.

చెన్నపురి.

సర్వజిన్నామ సంవత్సర ఆశ్వయుజశుక్ల - భానువారము

PRINTED AT THE VASURATNAKARA PRESS,

312 Tandiarpet Trivathoor Highroad.

MADRAS

1887.

All Rights Reserved.

విజ్ఞప్తి

శ్రీకృష్ణ దేవరాయ సభా లంకారులయిన యష్ట మహా కవులలో నొకఁడని పేరొకనఁబడిన తెనాలి రామకృష్ణ మహాకవి వర్ణించే రచియింపఁబడిన పాండురంగ మాహాత్మ్యము అనఁబడు నీమహాకావ్యమును ముద్రింపవలెనని చాలకాలము నుండి ప్రయత్నము చేయుచుండిన మాకు నీ యపూర్వగ్రంథము చిక్కకయే చిరకాలము కడచెను. పిమ్మట మదీయావులగు నొకరు హఠాత్తుగా నొక ప్రతినిచ్చిరి. దానిని సంప్రదింపఁ బ్రత్యంతరములేవియు లభింపక కొంతకాలము ముద్రింపననువుపడదయ్యెను. పదంపడి ప్రస్తుతము నెల్లారియందు నివసించియుండెడి, శ్రీమాన్ ఆసూరి, సరస్వతి, నరసింహాచార్యులవారొకప్రతి నిప్పించిరి. అది సమగ్రప్రతిగాకపోయినను యథోచితసహాయకారి కాఁగా “అథవాపుస్తకత్రయమ్,, అన్నట్లు గవరన్నెంటువారిపుస్తక భండారమునందలి ప్రతినిగూడఁ దోడుచేసికొని చెన్నపురి చర్చిఆఫ్ సాగట్లండుమిషన్ కాలేజీ తెనుఁగు పండితులగు, కొ॥ అనంతాచార్యులవారిచే యథోచితముగాఁ బరిష్కరింపించివారిముఖ్య సహాయముచేలఘటికను వ్రాసి ముద్రింపించితిని. సర్వవిషయ పరిశీలనా విచక్షణులగు పండితులకే కొన్ని యెడలఁ బొరపాట్లు కలుగుచుండఁగా సామాన్యులగు మాబోటివారికిలేక పోవుకనుక నిందేమేని తప్పులున్నను దిద్ది మమ్మఁ గృతార్థులను జేయుదురని విశేషజ్ఞులగు దోషజ్ఞుల నెల్లఁ బదింబదిగఁబ్రార్థించెదను.

ఈపాండురంగ మాహాత్మ్యముగాక పాండురంగవిజయమని యొకమహాకావ్యము గలదనియు అదియుఁ దెనాలి రామకృష్ణ కవికృతమేయనియుఁ గొన్ని కొన్నిచాటు పద్యములను చెప్పి యవియాగ్రంథములోని వనియుఁ గొందఱు చెప్పెదరు. కొందఱిదియేపాండురంగ విజయమను నామాంతరము కలదియనియందురు. అట్లుగాక పాండురంగ విజయ మొకటియున్నయెడల దానిం బంపి మాచేముద్రింపింపఁజేయ సకలకావ్యపరిశీలనాపరులగు సజ్జనుల నెల్లనువేడుకొనుచున్నాఁడను.

ఇట్లు సుజనవిధేయుఁడు

తె * వేంకటనరసింహాచార్యులు.

ఓం శ్రీ గణేశాయ నమః.

ల ఘు టీ కా స హీ త

పాండూరంగమాహాత్మ్యము.

ప్రథమా శ్వాసము.

శా || శ్రీకాంతావనిఁగన్తోటంగి మదిథాత్రిక మంచినక దద్భుతి | శ్రీ
కాగండినిమీఁదికుబ్జసనఁగా శ్రీవత్సముందాల్చిము | ల్లోకంబుల్పాదలిండు కృష్ణుఁడు
దయాళుండేలు శ్రీవైష్ణవ | స్వీకారార్హు విరూరిపట్టణపతిక వేదాద్రిమంత్రీశ్వ
రుక || ౧ || సీ || అవతారమందె నేయఖిలైకజనయిత్రి కలశరత్నాకరగర్భసీమఁ |
దోఁబుట్టువయ్యె నేతులితకాంచనవర్ణ వెలదివెన్నెలగాయు వేల్పునకును | బాయక
యందు నేరమపావనమూర్తి చక్రిబాహుమధ్యసాధవీధి | నభిషేకమాడు నేయభి
వర్ణి తాచార దిగ్దజానీతమాతేటనీట | నవనిధానంబు లేదేవిజవణిసరకు | లమ్మహా
దేవిశ్రీదేవియాదిలక్ష్మి | సరసశుభదృష్టి రామానుజయ్యసుతుని | నాదరించువిరూరి
వేదాద్రినాథు || ౨ || ఉ || మాద్రకిమిరుసంచ వెలిమాపుపయిక మురు వై నజోదుచే |
భద్రమయాత్తు చేభువనపాలనఖేలనుచేసరస్వతీ | ముద్రితవక్తు శ్రేతనలుమోముల
వేలుపుచేవిరూరివే | దాద్రచమావిభుండుగను నాయుపుశ్రీయునిరంతరాయముక ||
౩ || శా || కన్ద్రాజాంగమతోడఁబుట్టువుశరత్కాదంబినీచంద్రికా | చిక్రపాంచి
తపర్కగర్భముభరాజీవాళిహంసంబువ | క్షద్రాక్షాఫలశీరిశారదకృపక రామాను
జామాత్యవే | దాద్రిస్వామికినిచ్చునిచ్చలునువిద్యాబుద్ధివాక్సిద్ధులక || ౪ || ఉ || ఈచి
గురాకీనీప్రసవమీపువ్రదేనియయెంతయొప్పడిక | జూచితిరేయటంచుదనచుట్టుశు
కామలుగొల్వఁగాఁగవ | ద్దోచితచంద్రగాంగజలమైనశివాహ్వానకల్పశాఖవేదా

౧. — శ్రీకాంతావనిక = లక్ష్మీదేవిని. కన్తోటంగి = వంచింది. మంచినక = మన్నింపఁ గా.
తద్భుతిశ్రీకాదంబిని = ఆభూమినిధరించుటవలని కాంతినంపదయ నెడిమేఘపక్షి. శ్రీవత్సముక =
శ్రీవత్సముఅనెడితొమ్మనందలిమచ్చును. పాదలిండు = వృద్ధిపొందించు. స్వీకారార్హుక = అంగీక
రింపఁగలవానిని || ౨ || కలశరత్నాకరము = పాలనముద్రము. వెలది = స్వచ్ఛమైన. అభిషేక
మాడు = స్నానముచేయు. అనీతము = తేలబడినది || ౩ || మాద్ర = మాదిరి - వెలిమాపు = తెల్లగుట్ట
ము. మురుపు = అండము. జోదు = యోధుఁడు. ఖేలమఁడు = క్రీడగలవాఁడు. చమావిభుండు =
సేనాపతి. నిరంతరాయము = నిత్యమైనశుభావహాక్రియ — విఘ్నములేమి || ౪ || కన్ద్రాజాంగమ
దు = శివుఁడు. చిక్రపాంచిత = జ్ఞాన స్వరూపముచేత ఒప్పినది. రాజీవాళి = తామరల పరుస.
వక్షద్రాక్షాఫలశీరి = వక్షములనెడి ద్రాక్షా ఫలములకు చిలుకనిచ్చలును = నిత్యమును || ౫ ||

చలమంత్రీకీర్తికలశాబ్ధినివెన్నెలమాడిఁజూచుతఁ ॥ ౫ ॥ ఉ ॥ చిద్రసవేదియాకొ
డమచిలకకువిష్ణుసహస్రనామముల్ । ముద్రతిమోముమోనిడిమునుకచుగోచున
మేనుదువ్వుచు ॥ భద్రనిధానమైవెలయుపర్వతకన్యవిరూరిమంత్రవే । దాడికిఁ జ్ఞా
భక్తిమహిమాతీశయం బనయంబునీవుతఁ ॥ ౬ ॥ సి ॥ సూత్రవతీచేనిసొబగచూ
లిండ్లపైమలు పచ్చిగండంపువలపుతోడ । శిరసులువంచునిర్జరకోటిఁ బనిగొను తపస్వి
యవేత్రహస్తంబుతోడఁ । బనియేమియనివిన్నపము సేయుసుమ సూరథములయి నవి
వ్యాయుధములతోడ । బ్రహ్మాండకోటులపారు పత్తెములెల్లఁగనియునిగనిద్దంపు
మనసుతోడ । శార్ఙ్గరేండవమూర్తియైజగములేలు । మునిమ సోహరిశ్రీసేన మొదలి
యూరి । చేయుపనులెల్ల సఫలముల్ చేయుఁగాత । మలరిరామానుజయ్యవేదాద్రిప
తికి ॥ ౭ ॥ శా ॥ మీఁదందారధరాధరంబుగలయా మేరున్నగంజాలిత । త్రాద్యక్షుండ
రుచిన్దలిక్కుఖగయాధస్వామి హేమప్రభా । ప్రాదుర్భావశుభప్రభుండుమనుచు నా
మానుజామాత్యశ్రీ । వేదాద్రీశువిరూరిమందిరు జగద్విఖ్యాతకీర్తిశ్వరు ॥ ౮ ॥
సీ ॥ ధరణీభరముఁదాల్చుతనచేవయంతయు భుజపరిఘంబులఁబొంకపటిచి । మును
మిస్కుగనియైనతనప్రజ్ఞయంతయుమతివి శేషమునందుమ స్తరించి । జైత్యారివశ మై
నతనచిత్తమంతయు నినుచుగౌరవముననివ్వటించి తనువువెన్నెలగాయు తనమూర్తి
యంతయుఁగీర్తివై భవమునఁగీలుకొలిపి । శేషుఁడఖిలప్రపంచవిశేషశాలి । కత్య
ముక్తులకాద్యుండైనిలుచుమేటి । చారుచారీత్రురామానుజయ్యపుత్రుఁ । గరుణవేదా
ద్రిమంత్రీశేఖరునిమనుచు ॥ ౯ ॥ క ॥ పుట్టకుంబుట్టెడువేశం । దిట్టపునుసుపచ్చిపుట్టపాని
యచవితోఁబుట్టెనననమృతముట్టెడుపుట్టనినువున శ్రీవిత్వములువర్ణింతు ॥ ౧౦ ॥ గ ॥
ఇట్టాడరానియాగమఁపుట్టమునకునడవయచ్చుకట్టినమునిరా । ట్టట్టాభిషిక్తుఁడవము
లపుట్టిన నెలవయినవ్యాసమునివర్ణింతు ॥ ౧౧ ॥ తే ॥ వ్యాసవాల్మీకిముఖసూక్తివైభావ
ముల నేర్పుమీరంగనిజకావ్యదర్పణముల । సరసమానసముల నేటుపటుచుకీర్తిధవళ
నన్నయభట్టాచికవులఁడలఁతు ॥ ౧౨ ॥ ఉ ॥ చాటుకపితృతత్వరససాగరపారగులయా

ప్రసవము=పుట్టు. కపర్దోచితము=జడముడికిఁదగినది ॥ ౬ ॥ చిద్రసవేది=జ్ఞానసారమునెఱిగినది.
ముద్రతి=సంతోషముతోడి ఆసక్తితో. ముస్కుచు=మాటలుచెప్పుచు. భద్రనిధానము=భక్తి
భమునకునిధి ॥ ౭ ॥ సొబగు=అందము. మలుపచ్చి=కొంచెముతరియూఁటినది. వలపు=వాసన. మ
నిగొను = నియమించు. తపనీయవేత్రము = బంగారుబెత్తము. పారు పత్తెములు = అధికార
ములు. నిద్దంపు=స్నేహముగల. సేనమొదలియూరి=విష్వక్సేనుఁడు ॥ ౮ ॥ తారథరాధరంబు=వెం
డికొండ. తత్రాద్యక్షుండరుచి=దానినిపోలినముక్కుయొక్కప్రకాశముతో. తలిర్పు=ఆటవిశ
యించు. ఖగయాధస్వామి=పక్షిసమూహమునకురాజు—గరుత్మంతుఁడు ॥ ౯ ॥ చేవ=శక్తి.
పొంకపటిచి=జతపెట్టి. మునుమిస్కుగని=వేదములకు ఉనికిపట్టు. మస్తరించి=విక్రముచేసి. నివ్వ
టించి=వ్యాపింపఁజేసి ॥ ౧౦ ॥ నునువచ్చి=చక్కగాఁబక్వముగాని. ఉట్టెడు=ప్రపించునట్టి. పుట్ట
నినువు=వాల్మీకి ॥ ౧౧ ॥ పుట్టమునకు=తీరప్రదేశమునకు. అచ్చుకట్టిన=నిర్వహించిన ॥ ౧౨ ॥

సతకృత్ | పాటిగఁబట్టివిందుగొక పాటివిగావనకన్యకావ్యముల్ | కైటభవైరియా
వతశిఖామణిశ్రీసతిపేరురంబునకా | మాటియునీటికెంపుబహుమానముగంబదకంబుడే
యదే || ౧౩ || తే || తప్పుగలిగినచోట నేయొప్పుఁగలుగు | నరసి కావలికవితలయవగుణము
లు | సరసకవితావశోక్తులసరణియందు | నమృతధారాప్రవాహంబులడరుఁగాదే || ౧౪ ||
తే || కానదోషాత్ములయినదుష్టపులకతన | గరిమవహియించుఁగవిరాజకావ్యమహిమ |
బహుళపక్షంబుచీకటిబహుళమగుటఁ జూచువెన్నెలతరితీపు సేయకరణి || ౧౫ || వ || అని
నిఖిలభువనప్రధానధన్యంబులగుమాన్యదైవతంబులం గొనియాడిరూపిమెఱయుకవివృ
వభులసభినుతించియుదంచితంబగు కవితృతత్వంబునంగలగరిమంబుఁబరిశీలించిపంచ
కులగుకొంచెపుంగవులరవళియదలించిపంచాశతోగ్రటివిస్తీర్ణంబగునర్థవమేఖలావల
యంబునంగల పరమవైష్ణవరత్నంబులకుఁబ్రయత్నపూర్వకంబుగనభివందనంపాచ
రించి || ౧౬ || క || వాక్యార్థంతాశ్రయభట్టరు | చికాకాచార్యులమహాత్ముశ్రీగురుమా
ర్తికా | నికాపుభక్తిభజించెద | నికావ్యకళాకలాపమీడేఱుటకు || ౧౭ || క ||
రవణింతునొకగ్రాశీభా | గవతచరిత్రంబుఁ బరమకల్యాణసము | ద్భవభవనంబుఁజతు
ర్దశ | భువనమహారత్నసూత్రముగఁదగుసరణి || ౧౮ || వ || అనియిట్లభినవప్రబంధ
నిర్మాణకాతూహలాయత్తచిత్తుండనయి యేనున్నసమయంబున || ౧౯ || సీ || తన
కులాచారవర్తనవైష్ణవాచారపర్యాయములకొజ్జబంతియనఁగఁ | దనసూన్యతముపు
రాతనసత్యనిధులయన్నతికిఁ బునఃప్రతిష్ఠితముగాఁగఁ | దనబుద్ధిసీతేశాస్త్రరహస్య
ములు తెల్లముగఁదెల్పువ్యాఖ్యానముద్రగాఁగఁ | దనవ్రాయుగంటంబు మొనవాడి
విశ్వంభరాప్రజలకుఁ బ్రాణరక్షగాఁగ | వెలయుమంగయ గురువభూషిభునిపెద్ద |
సంగభూపాలమణివ్రాయసప్రవర్తి | ప్రియయుతుండైన రామానుజయ్యసుతుడు |
భద్రగుణసీరివిరురివేదాద్రిశౌరి || ౨౦ || మ || కవులుంబాతకులుఁ బ్రధానులునలంకా
రజ్ఞులుఁ బ్రాజ్ఞులుఁ | ధవళాత్ముల్బజియింప నిందుకొలువైతారేందుతారావళి |
ధవళంబైన సువర్ణకుంభయతసాధంబందు నావాసమై | వివిధాన్నాయపురాణ
గుంభనకథల్కించుఁ బ్రమోదంబునకా || ౨౧ || క || నను రామకృష్ణకవిఁగవి | జన
సహకారావళి నసంతోషవసూ | క్తినిధిఁ బిలిపించి యహ్వా | సనమునఁగూర్చుండఁ

యావతశిఖామణి = శ్రీసమాహమునందు శ్రీపురాలు. మాటియక = మఱుఁగుపఱచియు. నీటికెం
పుక = కొస్తుభమణిని. పదకంబుక = హారమునదుమనుండెడిరత్నపువ్విలునుగా || ౧౩ || ౧౪ || ౧౫ || ౧౬ ||
నిఖిలభువనప్రధానధన్యంబులు = ఎల్లలోకములందును ముఖ్యులైన పుణ్యాత్ములుగలవి. మాన్యదైవతం
బులక = పూజింపఁదగినదేవతలను. రూడి = ప్రసిద్ధి. గరిమంబు = గౌరవము. రవళి = భస్మని — కూయు
ట. అర్థవమేఖల = భూమి || ౧౭ || ౧౮ || ౧౯ || ౨౦ || బజ్జబంతి = ఉపాధ్యాయులు పెట్టెడిమేలుబంతి. వ్రా
యనము = వ్రాయునట్టివని || ౨౧ || ౨౨ || కవిజనసహ... నిధిక = కవీశ్వరుల నెడితియ్యమామిడిచెట్లచా
లునరువనంత... లమువలె వేడుకయ్యెనమంచిమాటలకున్న నయ్యునవానిని — కవులకు అన రాగము

బనిచిచతురతననియెన్ || ౨౨ || సీ || జగతిసాబగుల నెన్నఁగఁగావ్యధారలఘునఁడవాతు
 వునందుఁగరము మేటి | వఖిలభూమి పాలకాస్థానకమలాకరోదయ తరుణసూర్యోద
 యుడవు | శైవవైష్ణవపురాణావళినానార్థరచనాపట ప్తైకరవ్యవతివి | తాకివై
 లక్షణ చాతుర్యధైర్యప్రభారూఢకార్యచణుడ | వరయభూమికుచాగ్రహారాభమై
 న | శ్రీతేనాల్యగ్రహారనిర్ణేతవగ్ర | శాఖికాకోకిలమవీవుసరసకవివి | రమ్యగుణకృష్ణ
 రామయరామకృష్ణ || ౨౩ || క || కొండెన్యసగోశ్రుండవా | ఖండలగురునిభుండవఖిల
 కావ్యరససుధామండనకుండలుండవుభూ | మండలవినుతుండవులక్ష్మమావరతనయా ||
 ౨౪ || క || యశముగలిగించు నీన్ముదు | విశదోక్తులఁబొండరికవిభుచరితజతు | ద్విశ
 భువనవినుతముగశుభ | వశమతినాపేరనుడువువరతత్వనిధి || ౨౫ || ఉ || సగంధపురా
 ణనీరనిధికాన్తుభమైప్రభవించుదేవకీ | నందనుసతగోద్యమమునవ్యకవిత్వకళాకలా
 పముక్రమంసనముఖుటించికడుగ్రొత్తగుసొమ్ముసరించివిష్ణుసే | వందిలకించునన్ము
 రమవైష్ణవకోటిసలంకరింపుమా || ౨౬ || మ || ఉదయంబస్తనగంబుసేతువుహిమవ్యూ
 హంబునుంజుట్టిరా | విదితంబైనమహిమహాంధ్రకవితావిద్యాబలప్రాధిని | కడుదే
 వీసరసాగ్రభోధఘటనాహేలాపరిమోహర శా | రదనీరూపమురామకృష్ణకవితాంతరా
 పాండ్రకీర్తిశ్వరా || ౨౭ || వ || అనిసంభావించికనకాంబరాభరణంబులంబ్రసానించి
 యాప్రధానపంచాననుండు || ౨౮ || ఘ || పలుకుందొయ్యలిమాళికాంతికెనయాబా

నువుట్టిచెడి మంచిమాటలుగలవానిని || ౨౩ || సాబగులన్ = చక్కఁడనములను. కావ్యధారలఁగి = ర
 విత్వముయొక్క ధోరణులయందు. ఆశుపునందున్ = వడిగాకవిత్వము వెల్పుటయందు. మేటిని = అధి
 కుండవు. అఖిలభూ... దయండవు = ఎల్ల రాజుల కొలువుమాటముల నెడి సరస్సులయొక్క యభ్యుద
 యమునకు లేతసూర్యుని యుదయమును తోఁపించువాండవు. నానార్థ... తివి = అనేకము ప్రక
 తార్థములను కల్పించుటయందలి చొరవచేత ముఖ్యమును మనోజ్ఞము నైనబుద్ధి గలవాండవు. తాకి
 వై... చణుండవు = లోకవ్యవహారమును అనుసరించి నవియు వేదమునందుఁజెప్పఁబడినవియునైన
 గుటురులయందు (సడవల్లయందు) నేర్పుచేతను ధీరత్వముయొక్క ప్రకాశముచేత ప్రసిద్ధమునైన
 పనులచేతను సమర్థుండవు. భూమికుచాగ్రహారాభము = భూదేవియొక్క స్తనములపైనుండెడి ము
 త్యాలపేరునుపోలినది. అగ్రహారము = బ్రాహ్మణుల యూరు. నిర్ణేత = నిర్ణయించువాఁడు. అగ్రహ
 ఖికాకోకిలమపు = ప్రథమశాఖయ నెడి వృక్షమునకు కోవెలయైనవాండవు. రమ్యగుణకృష్ణ... మనం
 హరములైనగుణములయందుఁగృష్ణుడా || ౨౪ || ఆ ఖండలగురునిభుండవు = ఇంద్రునికి గురువైన ఇ
 హస్పతినిబోలినవాండవు. కావ్యరస సుధామండనకుండలుండవు = కావ్యరసమనెడిఅమృతసేవీలు
 కారమయిన చెవిపోగుగాఁగలవాండవు || ౨౫ || మృదువిశదోక్తులన్ = సులభోచ్ఛారణమును చే
 టవనమునుగల మాటలతో || ౨౬ || నీరనిధి = సముద్రము. ఉద్యమము = ప్రయత్నము. సర్వ
 కవిత్వకళాకలాపము = క్రొత్తయగుకవిత్వవిద్యలసమూహము, తిలకించు = ప్రకాశించు || ౨౭ || హి
 మవ్యూహంబు = హిమాలయము — మంచుకొండ. ప్రాధి = నేర్పు. సరసాగ్ర... హ్మార = రససం
 హరమున అగ్రముయొక్క తెలివినకూర్చుటయ నెడివిలాసచేష్టయే అభరణముగాఁగలది. శారద... సర
 స్వతి || ౨౮ || స్వధావించి = సత్తా నింది. ప్రసాదించి = ఇచ్చి. ప్రధాన పంచాననుండు = మంత్రప్ర

గాలుసయ్యంతిచే | కుగ్రలంబోలుండెలనాకులయ్యవిదపలుకల్వంటికప్రంపుబల్లు
 లతోఁగూడినవీడియంబొసఁగెనాకుల బద్ధనాభార్చనా | కలనాపావనమాస్తకంకణ
 ఝణతాకరంబుతోరంబుగఁ || ౨౯ || వ || ఇట్లులోకోత్తరగుణోత్తరుండగునాప్రధా
 నశేఖరుండువరమపురుషపరికర చరిత్రంబునకు నధీశ్వరుండగుట తీర్థంబునుస్వాధ్యం
 బునుజూడులుండేవర ప్రసాదంబునుబుణ్యంబునుంబురుమార్థంబునునయ్యెనయ్యభ్యుద
 యంబునకుంగల్యాణాచారంబుగాఁగృతిపతివంశౌవతారంబభివర్ణింపంబూని || ౩౦ ||
 సీ || మిగులఁగన్నొదవిన బిగువయెక్కుడుగాని కరుణాకటాక్షవీక్షణమువాఁడు |
 దంష్ట్రావిటంకవర్ధనమయెక్కుడుగాని ముద్దుఁజందురు నేలుమోమువాఁడు | నరమృ
 గదేహవిస్ఫురణ మెక్కుడుగాని బహుకోటి మదన రూపంబువాఁడు | దైత్యుడం
 డించునుద్ధతియె యెక్కుడుగాని శ్రీతజనావళుల రక్షించువాఁడు | నాఁగఁగరుడాది
 సింహాసనముసనుండి | యెల్లజగముల నేలులక్ష్మీశ్వరుండు | శ్రీయ హూబలనర
 సింహనాయకుండు | శతమతనగోత్రమంత్రితక్షణమొనర్చు || ౩౧ || చ || జతరవస
 త్ప్రపంచసురసత్తమతుల్యుడ శేషయోగి రాత్నాతహృదయుండుమానిజనమాన్యుఁ
 డుభన్యుఁడుముక్తికామిని | కఠినకుచద్వయానిహితకాంచనమాలిక హేళికల్పఁడా |
 శతవతణ్ణి శేఖరుఁ బ్రశంస యొనర్పఁదగుం జగంబులఁ || ౩౨ || శా || ఆవా
 చంయమవంశసాగరమునం దవ్యాహతైశ్వర్యల | క్షీవంతుండు వికూరికర్తసచివ
 శ్రేష్ఠుండువిద్యాకాయ | గ్రీవుండన్నయమంత్రయవిభునిసతీర్థుల్విజృంభించునీ |
 ద్యావాపృథ్వీవకాశ పుంఖత నిజవ్యాపారపారీణతఁ || ౩౩ || ఉ || ఆనచివా
 వతంసముకులాంగనచెల్వగులత్తుమాంబ గౌ | రీసతియోయగుంధతియొరేవతియో
 యలయాది లక్ష్మీయో | వాసపురాణియోయనఁగ వాసియు వన్నెయఁ గన్గి

గూఁడు || ౨౯ || పలుకుండొయ్యలి = సరస్వతి. బాగాలు = నక్కపలుకులు. తెలనాకులు = తెల్లనియా
 కలు. కప్రంపుబల్లులతోఁ = కర్పూరపుంబలుకులతో. వీడియంబు = తాంబూలము. తోరంబు
 గఁ = అతిశయింపఁగా || ౩౦ || లోకోత్తరగుణోత్తరుండు = లోకమునందు మేలైనగుణములచేత
 అధిగఁడు. పరికర = పరివారముయొక్క. జామలుక = జాబిపువ్వులును. అభ్యుదయంబునకుఁ =
 మేలుపొందుటకు. కల్యాణాచారంబు = శుభమునకు గుఱుతైననడవడి || ౩౧ || మిగులఁ = అస్ప
 లనుమించ — మిడిగ్రుడ్లతో. ఎక్కుడు = అధికము. దంష్ట్రావిటంకవర్ధనమ = ఇంటిముంజూరునంద
 లికాపురాగూర్జనలెఁగానవచ్చెడికోరికపంపే. విస్ఫురణము = ప్రకాశము. ఉద్ధతి = నిక్కు. శ్రీతజ
 నావళులఁ = ఆశ్రయించిన జనులబారులను || ౩౨ || జతర...తుల్యుఁడు = కడుపునందువాసముచే
 యుచున్నలోకములుగలవాఁడైనవిష్ణుదేవునితోసమానుఁడు. అశేష...యుండు = ఎల్లయోగీశ్వరుల
 కుమతమైనమనసుగలవాఁడు. హేళికల్పఁడు = సూర్యునిఁబోలినవాఁడు || ౩౩ || వాచంయముఁడు
 = గుని. అవ్యాహతము = వ్యర్థముకానిది. విద్యాహయగ్రీవుండు = చదువునందుహయగ్రీవుఁడైన
 వాఁడు. ద్యావాపృథ్వీవ...పారీణతఁ = ఆకాశమునకుఘూమికి నడిమియెడమును నందులేనిదిగా
 చేయునట్లుతనవసులయొక్క పారమునుముట్టుటచేతను || ౩౪ || కులాంగన = గృహిణి — పెండ్లాము. వా
 ని = గొప్పతనము. వన్నె = పొగడ్త. చెల్వగుల = ఇరిక్రియాపదము || ౩౫ || అర్థినిధానము = యాచకు

కీర్తులకా | జేసినమూర్తిమేలు పతిచిత్తమువచ్చిన సచ్చరిత్రలకా || ౩౪ || ఉ ||
 అన్నయ లక్ష్మమాంబసుతు లద్ధినిధానముతిప్పరాజుసం | పన్నుండు రంగరాజు
 బ్రతిభానిధి గుండమరాజుబొచ్చిరా | సన్నతభాగ్యవర్ధనుల సన్నతిశౌర్యముదైర్య
 మన్నయాభ్యున్నతినీతిరీతి జయమొప్పను నేర్పును నెన్నశక్యమే || ౩౫ || క || ఆము
 ప్పురిలోరంగసు | ధీమణిదీపించె వంశతిలకంబగుచుకా | శ్రీమహితగంగమాంబా | రా
 మా రమణీయరాగరసరంజితుడై || ౩౬ || క || ఆరంగరాజుకీర్తులు | శ్రీరంగనివాసహా
 సశివకరలక్ష్మీం | జేరంగదిగుచునహితులఁ | బారంగా నెగుచునతనిబాహాసీయినకా ||
 ౩౭ || సీ || శ్రీమదష్టాక్షరీశ్వరైకనిపుణుండుగీ తార్థసారసంకేతవేది | పరిచితదివ్యప్ర
 బంధసంధానుండు మహితసౌదర్శనమనువిదుండు | వితతప్రభాసితవిజ్ఞానకోవిదనిజన
 మయావననిపుణబుద్ధి | సరసరామాయణసప్తకాండజ్ఞాతయాశవందారు స్తవాభిశో
 భి | సలిలనిధిజాలజంఘాలజలవిశాల | ధూళిపాలీభరాళీకధామభూమ | శంకితాత్మప్ర
 తాపవైశ్యానరుండు | గంగమాప్రాణవిభుడొప్పు రంగరాజు || ౩౮ || తే || దశ
 రథేశ్వరుభార్యయైధన్యమహిమ | మున్నుకౌసల్యశ్రీరాముగన్నకరణి | రంగయా
 మాత్యుసతియైనగంగమాంబ | మతిమరుత్తంత్రీశ్రీరాముమంత్రిగనియె || ౩౯ || క || ఆ
 రామరాజువాహిని | వారాన్నిధు లేడుదాఁటెవసుమతిమున్నీ | శ్రీరామరాజువాహి
 ని | వారాన్నిధు లేడుదాఁటివద్దిలునవులకా || ౪౦ || సీ || పుడమిపైనడ నేర్చియడుగుఁడెట్టె
 డునాడెధ ర్తంబు నాల్గుపాదములనిలిపె | జిలిబిలిపలుకులు పలుక నేర్చిననాడె సత్య
 భాషాహరిశ్చంద్రుడయ్యె | వరుసమీదటివ్రాలువ్రాయ నేర్చిననాడె కమిచిదిరుగుట
 జయాంకములు వ్రాసె | ముఖ్యవ్రతస్ఫూర్తిముంజిగట్టెడునాడెకవులఁబ్రోచుటకుఁ
 గంకణముగట్టె | నంబమాంబికఁగల్యాణమైననాడె | వాసిగల కీర్తిలక్ష్మీకిసేన
 వెట్టె | దైర్యహేమాద్రిప్రజ్ఞశాంతనపుమాది | రంగయామాత్యవరునిశ్రీరామచంద్ర
 త్రి || ౪౧ || సీ || సంహృతాంహస్ఫూర్తిసింహాసనుండున్యసింహావక్రముండున్యసింహా
 శౌరి | త్రయ్యంతవాసనాగ్రహబుద్ధి నొయ్యారియొయ్యారి రామానుజయ్యగారుగం

లకునిధి. అన్నయాభ్యున్నతి = అనీతిగౌరవము || ౩౬ || ౩౭ || శివకర = మేలుసుకలుగఁజేయునట్టి. ఎగు
 చుకా = తలుచును. బాహాసి = చేతికత్తి || ౩౮ || సంకేతవేది = ఏర్పాటు తెలిసినవాఁడు. పరిచిత. పుణులవా
 టుచేయఁబడిన. సౌదర్శనమనువిదుండు = సుదర్శనమంత్రము నెఱిగినవాఁడు. నిజసమయాదనమున
 మతమునురక్షించుకొనుటయందు. సలిలనిధి = నముద్రము. జంఘాల = మిక్కిలివడిగాపోవుకట్టి. ధూళి
 పాలీభర = ముక్కుచాలుయొక్క అతిశయమనెడి. అళిక = అబద్ధపు. భూమ = మిక్కిలి. అశ్రుప్రతాప. స
 నప్రతాపమనెడి. వైశ్యానరుండు = అగ్నిగలవాఁడు || ౩౯ || మతిమరుత్తంత్రీ = బుద్ధిచేతబృహస్పతియై
 నవాఁడు || ౪౦ || వాహిని = సేనవాగ్ధాటి. వారాన్నిధులు = నముద్రములు || ౪౧ || నడ = నడచుట. జిలిబిలి
 = కొంచెము — వచ్చిరాని. కమిచి = ఆక్రమించి. ముంజి = దర్భమొలత్రాడు — ముంజిగట్టెడునా
 డె. ఉపనయనమునాడె. కల్యాణము = పెండ్లి. సేన = తలఁపాలు. మాది = విధము || ౪౨ || సంహృ
 తాంహస్ఫూర్తి = సశింపఁజేయఁబడిన పాపములప్రకాశముగల. త్రయ్యంత = వేదాంతములయొక్క

గాతరంగసారంగలాంఛనదీప్తిబొంగుకీర్తికిరాజురంగరాజు | శరణాగతత్రాణకరు
ణావరణకేళివరదరాజులబోలువరదరాజు | ననగ్రశ్రీరామవిభునికినంబమకును | గ
లిగిరాచంద్రతారారగగతిబ్రహ్మస్తి | నలుపురాత్మజులౌదార్యసలిలనిధులు |
భుజగశాయికి నాలుగుభుజములట్లు || ౪౨ || తే || అందునగ్రజుడఖిలవిద్యావి
మోది | శ్రీసృసింహాఖ్యసత్త్వంత్రిసింహమలరు | వీలలత్తుమ్మతనకునిల్లాలుగాఁగఁ
జెలఁగెలత్తిసృసింహపిశేషముద్ర || ౪౩ || క || శ్రీనరసింహునిలత్తి | మా
నవతికవెంగళాఖ్యమంత్రీశ్వరుడ౯ | గోనప్పయుననఁదగువి | ద్యానిధులిరువు
రునుబుత్తులైమనిరవనిక || ౪౪ || క || నయవినయంబులకైవడి | జయతే
జయలట్లు విభవశషములక్రియస | వ్యయయశులువెంగళయకో | నయలిరువురువె
లసిరవనినాధార్పితులై || ౪౫ || క || ఆవెంగళమంత్రీశ్వరు | దేవికిశ్రీయాభ
ళాఖ్యతిలకవతికిరా | ధావిభుదేవేరియునల | కావేరియునీడుజోడుగౌరవకళ
లక || ౪౬ || క || గానకళాతుంబురుడనఁ | గానయవిద్యావివేకగౌరవలత్తి |
జానియసంగానిధ్వరఁ | గోనప్రభుడొప్పుమంత్రీకులతిలకంబై || ౪౭ || తే || ఆవి
దేహాధిపతిపుత్రియాత్మభార్య | గాఁగవిఖ్యాతిఁబొందురాఘవునికరణి | రాఘవాం
బాధినాథుడైశ్లాఘమీరు | శ్రీసృసింహునికోనప్పసిరులకుప్ప || ౪౮ || ఉ || సామజ
రక్షణుంగొలిచి నన్నుతికెక్కినభాగ్యశాలిశ్రీ | రామచమూపశేఖరునిరంగనమం
త్రిననంతమాంబికా | స్వామినుతింతు మత్తభజనతపుష్పధనుర్మధూళిథా | రా
మధురోక్తిగుంభనభరస్ఫురణాపరిణాహచాతురిక || ౪౯ || చ || ఉరుమతిరంగమం
త్రితనయుల్ విలసిల్లిరిపుల్లమల్లికా | హరదరహాసహీరహిమహారపటీరయశోధురం
భసిల్ | వరదయగల్లువారుగుణవంతులుశాంతులు కాంతిచంద్రముల్ | వరదయ
మంత్రీపుంగవుడనువాసవతుల్యఁడురాఘవయ్యయు || ౫౦ || క || రంగయవరదా
మాత్యవి | హంగమవిభుగమనభజనహంసధ్వజుసా | రంగధరహారనిభవా | గంగా
శృంగారితాస్యకమలునుతింతు || ౫౧ || సీ || సమకూర్పఁగా నేర్చునకలవైష్ణవశాస్త్ర
సిద్ధాంతశుద్ధాంతసిద్ధిగరిమ | హవణింపఁగా నేర్చునఖిలావనీచక్రసామ్రాజ్యపూజ్య
విశాలలత్తి | వలపింపఁగా నేర్చువాలాగుఁజూపులకోపులుచూపుచకోరదృశలఁ |

గ్రహ=గ్రహించునట్టి. సారంగలాంఛన=చంద్రునిదైన. ప్రశస్తి=ప్రసిద్ధి || ౪౦ || ౪౩ || ౪౪ ||
౪౫ || రాధావిభుదేవేరి=విష్ణుదేవునిపట్టపురాణియగులత్తి || ౪౬ || లత్తిజాని=లత్తికిపెనిమిటి
=విష్ణువు. || ౪౮ || విదేహాధిపతి=జనకమహారాజు. శ్లాఘ=పొగడ్త || ౪౯ || చమూపశేఖరుని
=సేనాపతిశ్రేష్ఠుని. స్వామి=పెనిమిటి. మధూళి=మధువు = తేనె. గుంభనస్ఫురణాపరిణాహ
చాతురిక=మార్పుయొక్క అతిశయమునలనిప్రకాశముయొక్క మిక్కిటపునేర్పుచేత || ౫౦ || పుల్ల
=నిరసింధి. హీర=వజ్రమణి. హార=ముత్యాలపేరు. పటీర=మంచిగలదము. వర=మేలైన ||
౫౧ || ౫౨ || హవణింపఁగా=ధరింప. వాలారు=దీర్ఘములైన. కోపులు=అందములు. చకోరదృశ
లక=స్త్రీలకు. ప్రకటతార్యధారి=ప్రసిద్ధమయినశూరశ్యమును ధరించినవాఁడు. వాచాధరాధర

బాలింపఁగా నేర్పు బాంధవకపిగాయకాద్ధానివహంబుననుదినంబు|చండనాథునిపూ
త్రుఁడెదశదిశావ| కాశసంపూర్ణవిజయప్రకాశశాలిరంగయామాత్యవరదయ్యుఁడ
కటశౌర్యధారివాచాధరాధరధారిశయ్య || ౫౨ || క || తిమ్మాంబయిక్కమయిచ
ర | దమ్ముయివరదప్ప భార్యలై వెలసిరితే | జమ్మునశక్తిత్రయమువి | ధమ్మునసక
లోన్నతప్రథాప్రథితమతిక || ౫౩ || ఉ || మున్నొకరాఘవుండు తలమోచిభద్రం
చువిభీషణాదులక | మన్ననఁబోచెఁగాచెననుమాటలెకానిగుణప్రసన్నతక|బ్రన్నం
దనంబుఁజూపఁగలరంగయ రాఘవమంత్రినిచ్చలుక | వన్నెకుఁదెచ్చునిచ్చునభివాం
భితవస్తువు లర్థికోటికిక || ౫౪ || క || తేజమునరాఘవునియం | భోజేక్షణలిప్త
మాంబఁబోల్పందగునా | రాజీవవదనశారద | రాజార్థకిరీటపూర్ణ రాజనిభావ్యక ||
౫౫ || క || శ్రీరామమంత్రివరదను | ధీరత్నముకులవధూటిదీపించుయిశో | దారసునిర
మణవిష్ణు | శ్రీరంజితకొండమాంబచిరపుణ్యములక || ౫౬ || క || ఆదంపతులకుఁ
గలిగిరి | గాదిలిసత్పుత్ర వరులు గనుఁగొండనయ్యుక | శ్రీదనరువొబళయ్యయి |
వేదస్మృతిజాయమానవినయనయగతిక || ౫౭ || క || కనుఁగొండయితనిదైర్యము |
పెనుగొండగునవని నెదిరిభీతిఁబరఁగవే | చనుఁగొండలకనఁగాఁదగు | కనుఁగొం
డయినాగమాంబికావల్లభుఁడై || ౫౮ || ఆ || అతనిసోదరుండుమతికలౌజంభారి | గు
రుండుబంధులోక సురభివెలయు | నొబళాభ్యమంత్రి యాబళాఱ్ఱాయితని | జయ
మునయమునంచుజనులుపొగడ || ౫౯ || ఉ || ఇమ్మునవద్యహృద్యసముదీర్ణగుణాళికెగ
ల్పవృత్తువుం | గొమ్మునవీనదానగుణగుంభన సంభృతిఁబర్తనాభుఁగ | న్నమ్మునరామ
రస్తుతజయస్థితి కాబళమంత్రి భార్యయా | నమ్ముమయమ్మదద్విరదయానకు నేసత్తు
లీడుధారుణిక || ౬౦ || వ || ఏవంవిధాన్వవాయ పయఃపారావారంబునకుఁదా
రకాకమనాకృతియగు కృతిపతితెఱంగెట్టిదనిన || ౬౧ || ఉ || మానితరాజితన్యతి
నమంచితమోహనమూర్తివైష్ణవ | జ్ఞానపరాయణుం డమృతసాగరరాజ గభీరుఁ
డర్థినం | తానసురద్రుమంబతఁడుదానననానతశాత్రవుండురా | మానుజమంత్రి

భారిశయ్య=మాటలచేతవిష్ణుదేవునిపానుపైన శేషుఁడు || ౫౩ || ప్రథా=ప్రసిద్ధి-ప్రథిత= పసిద్ధిజ్ఞాన ||
౫౪ || ప్రోచెక=పోషించెను. కాచెక=ఆపదలుతొలగించికాపాడెను. ప్రన్నదనంబు= మనోహ
రత్వము. అభివాంభిత=కోరఁబడిన. అర్థికోటి=యొకకులనమూహము || ౫౫ || శారదక=శరన్వ
తిని. రాజార్థకిరీట=అర్థచంద్రుఁడు కిరీటముగాఁగల శివునియొక్క || ౫౬ || సుధీరత్నము=పండితా
త్వముఁడు. కులవధూటి=గృహిణి-వెండ్లాము. రమణక=విధమున || ౫౭ || గాదిలి=ప్రియమ
యిన. జాయమాన=పుట్టుచున్న || ౫౮ || కనుఁగొండ=చూడుఁడు. ఎదిరి=పగవారు || ౫౯ ||
జంభారి=ఇంద్రుఁడు. సురభి=కామధేనువు || ౬౦ || ఇమ్ము=స్థానము. అనవద్యహృద్యసముదీర్ణ
గుణాళిక=నింద్యములుకానివియు మనసున కింపయినవియు ఘనమయినవియు వైన గుణముల
వజ్జీకి. సంభృతి=భరించుట || ౬౧ || తారకాకమనాకృతి=నక్షత్రములకు కాముకుఁడైన
చంద్రునిఁబోలినవాఁడు || ౬౨ || అమృతసాగరరాజగభీరుఁడు= శ్రేష్ఠమయిన పాలనముప్రము

వర్ధిలు మహామహుడై నిజవంశ కర్తయై || ౬౨ || సీ || కతపత్రమిడవచ్చుగల
గాంచునపుడైనగోరికబరకాంత గోరడనుచు | ముడియవైవంగవచ్చు మొన
దారసించిన శూరత్వమునవెన్నుచూపడనుచు | దిబ్బెమెత్తంగవచ్చునబ్బరంబగు
కల్పిమేరమీటినరీతిమెలంగడనుచు | జేసావంగవచ్చుశివుమీదనేనియఁబూనికతో
బల్గిబొంకడనుచు | జలధివలయితవసుమతీస్థలవతంస | భాసురాంససమాశ్రిత
ప్రాధకీర్తి | శతమతనగోత్రభవమంత్రచక్రవర్తి | యైనరామానుజయ్యకునైకడం
గి || ౬౩ || శా || తాథానాథపదాబ్జ భృంగమగు నారామానుజామాత్యుతే |
జోధారావళి భానుభానునుపమం జూపట్టుమిత్రాంబుజో | ద్యోధంబుంబ్రతిపతు
కైతవనిరుద్యోధంబు నిర్న్యంకియా | సాధుత్వంబు వహింపదుర్దమతమస్సంబాధ
మృజాటంగ || ౬౪ || క || కామగవి సురతరువులు | వేమాటునునిచ్చుదవులువి
డిబేరముగా | రామానుజయ్యదాన | ప్రామాణికముద్రకొంగు బంగారమగు ||
౬౫ || శా || ఆరామానుజమంత్రచంద్రుడువివాహంబయ్యె నెయ్యంబుతో | భార
ద్వాజపవిత్రగోత్రనిధికిబల్పాటికన్నయ్యకు || గారామైనకుమారికాతిలకమ్మా
గౌరీధరాశారదా | మారామాపరమప్రసిద్ధమతినమ్మాజమ్మడేజంబున || ౬౬ || సీ ||
తొడవులుపెక్కులుదొడవియుండె నెకాని సత్యంబుతనకు నిజాలతొడవు | చుట్టాల
సురభిన్నైసొబగునొందె నెకాని నెనరై నచుట్టంబుదనకుగీర్తి | కులదైవతంబఁబూ
బలనాధుడనెకాని పతిమూర్తి పరమ దైవతముతనకు | జక్కదనంబులుసహ
జంబులనికాని తనచక్కదనము వర్తనమునంద | యనంగవిలసిల్లె నిఖిలవిద్యార
హస్య | పరమవిజ్ఞానపాండిత్యభద్రమూర్తి | విప్రసురశాఖిరామానుజప్రధాన |
మాళియద్ధాంగలక్ష్మీ యమ్మాజియమ్మ || ౬౭ || క || ఇమ్మహిరామానుజవిభు | న
మ్మాజమ్మకు జనించిరబ్జభవముఖా | బ్జమ్ములబోలిన సుతర | త్నమ్ములునలుపురును
దారతాజిత శరధుల్ || ౬౮ || సీ || మద్రే శనిభసమున్నిద్రశౌర్యోద్రేక విద్రావి
తారివేదాద్రిశౌరి | విష్ణుపదధ్యానఃస్తోతవిజ్ఞానకృష్ణుండుశ్రీరామకృష్ణమంత్ర | శ
రశరచ్చంద్రికాహారహారహిషహీర కరకీర్తివరశయ్యతిరుమలయ్య | పత్మవితత్యా

యొక్క గాంధీర్యమువంటి గాంధీర్యముగలవాఁడు. సంతాన = సమాహముయొక్క || ౬౩ || కత
పత్రము = సమాహపత్రిక. మొన = సేన. తారసించిన = నమిపించినను. దిబ్బెము = దీపము. అబ్బర
ము = వింత || ౬౪ || భాను = ప్రకాశముచేతను. భానునుపమం = సూర్యుని పోలికను. ఉద్యోధము
= వికాసము. నిరుద్యోధము = వికాసములేమి — సంకోచము. దుర్దమతమస్సంబాధములు = అణగ
రానిశోకములయొక్కరాయిదులు || ౬౫ || కామగవి = కామధేనువు. తవులువిడిబేరము = అంటియం
టనివ్యాపారము || ౬౬ || గారాము = గారాబము || ౬౭ || తొడివి = తొడిగి — ధరించి. సొబగు =
అందము. వర్తనము = నడవడి. విలసిల్లె = ఒప్పెను. విప్రసురశాఖి = బ్రాహ్మణులకుకల్పనృక్షము ||
౬౮ || ఉదారతాజితశరధులు = దాతృత్వముచేతగలువఁబడినసముద్రముగలవారు || ౬౯ || నమున్ని
ద్ర = బాగ్రతగల. విద్రావితారి = యుద్ధమునుండి తొలగి పాటిపోయినశత్రువులుగలవాఁడు.

గలక్షీకరోద్యోగ లక్ష్మలక్ష్మిత మూర్తి లక్ష్మఘనుఁడు । ననఁగ వెలసిరి రామానుజ
య్యసుతులు । దశరథక్షోణిపాలనందనసన్మధి । దైవతేశమదావళదంతరేఖ । ను
రగపర్యంకనిజచతుర్వ్యూహలక్ష్మి ॥ ౬౯ ॥ ఉ ॥ ముద్రితవైరివక్త్రులగుమువ్వుయ
తమ్ములుబంపుసేయ వే । దాద్రివిహారి వందిరుఁడహర్పతితేజుఁడు రాజిలుఁడయ
శో । భద్రుఁడు రామభద్రునిప్రభావనయుక్ గురుభక్తియుక్ బ్రతా । పత్రవిణవ్రసిద్ధి
యునుబంధుజనంబుప్రియంబుసేయఁగ ॥ ౭౦ ॥ సీ ॥ పట్టెవట్టువయునుబరిపుష్టి
తలకట్టు గుడిసున్నకియ్యయు సుడియుముడియు । నైత్వంబునైత్వంబునందంబుమం
దంబు గిలుకయుబంతులు నిలుపుపాలుపు । నయమునిస్సంజేహతయు నొప్పుమురువు
ను ద్రచ్చివేసినయట్లు తనకుటయును । వడ్వర్గశుద్ధియు జాతియోగ్యతయును వృద్ధిప్రి
యంబునువిశదగతియుఁ గీలుకొనవ్రాయసంబులు వ్రాయవ్రాయఁ గొంకుకొనకు
నుజేతప్పుగొనకయుండు । లలితముక్తాఫలాకార విలసనమున । నతిమరున్మంత్రి వే
దాద్రిమంత్రివరుఁడు ॥ ౭౧ ॥ తే ॥ మాద్రిమీరువిహారివేదాద్రిరాజు । దానధారా
ర్థమఖిలప్రధాననదుల । వెచ్చపెట్టుటఁదలఁకియో విబుధతటిని । తరుణశశిమాళిదశ
లలోఁదాఁగియుండు ॥ ౭౨ ॥ ఉ ॥ చేతులున్రిప్పుచుఁ బ్రభులచెంతలనూరకదుర్విని
తులై । యేతులఁబోవుచుఁ దిరుగునిప్పటిమం త్రులుతంత్తులిందలుఁ । భూతలకల్ప
వృక్షముఁ బ్రభూతగుణాధ్యుని సర్వలోకవి । భ్యాతువినీతువేదగిరిఁ గాతరచిత్తులు
పోలనేర్తురే ॥ ౭౩ ॥ సీ ॥ కరుణించి చూచెనాకవిగాయకాధ్ధాద్ధి నివహగేమాం
బులనెఱయుసిరులు । కోపించిచూచెనాకొండతో నెనవచ్చుననవచ్చునతఁడై ననవనిఁ
దూటు । మెచ్చునున్నించెనామెదుకపాలసుఁడైన దొరతనంబుననిల్చిపరిధవించుఁ ।
బొందుగావించెనాభువి నెట్టిఖలునకు నాదటకరుణా ప్రసాదమొసఁగు । మంత్రిమా
త్రుండెమర్తంత్రమథనకథన । చారుచర్చా చమత్కారచక్రవర్తి । యద్రినిభుఁడు
విహారివేదాద్రిరామ । భద్రపాదసరోరుహబంభరంబు ॥ ౭౪ ॥ మ ॥ జలజాత్రాం
ఘ్రైసరోజవట్పదమువిశ్వామిత్రగోత్రోద్భవుండులఘుప్రాభవుఁడర్ధిలోకసులభుం

నిష్ఠాత=నేర్పుగల. పత్కలిత=తెప్పలె త్రఁబడిన — వికాసమునొందిన. లక్ష్మ=గులుతు. మదావళ-
వసుఁగుయొక్క. చతుర్వ్యూహలక్ష్మి=వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రత్యక్షునిరుద్ధులనెడి నాలుగు
మూర్తులరచనలయొక్క కలిమిని. (ఇక్కడలక్ష్మి అనఁగా విభమున అని అర్థము.) ॥ ౭౦ ॥ ముద్రిత=ము
ద్రవేయఁబడిన. పంపు=చెప్పినవని. అహర్పతి=సూర్యుఁడు. యశోభద్రుఁడు=కీర్తిచేత మేలైన
వాఁడు. ద్రవిణ=బలము ॥ ౭౧ ॥ సుడి=వట్టువసుడి. ముడి=మాముడి తాముడియును—మాచ
త్తు తావత్తు. గిలుక=వలవలగిలుక. పాలుపు=విధము. మురువు=అందము. త్రచ్చి=తరిచి—తరి
మొనపెట్టి. మరున్మంత్రి=బృహస్పతి ॥ ౭౨ ॥ తలఁకి=భయపడి. విబుధతటిని=దేవనది—గంగ ॥ ౭౩ ॥
దుర్వినితులు=వినయములేనివారు. ఏతులఁబోవుచు=నిక్కుచు. ప్రభూత=గొప్పలైన. వినీతుఁ
=వినయముగలవానిని. కాతరచిత్తులు=పిఱికిగుండెగలవారు ॥ ౭౪ ॥ నెఱయు=నిండును. మె
దుకపాలసుఁడు=అదృష్టహీనుఁడగు మూర్ఖుఁడు. పరిధవించు= అతిశయించును. బొందు=నే

దైకీర్తిఁబెంపొందునాకలకాశాస్తితనూభవకానుగుణబుక్కుకాదిర్మలాంబస్పృశిత్ ।
 వెలయంగాఁగులకాంతఁజేసివెలసెకవేదాద్రిభద్రోన్నతిఁ ॥ ౨౫ ॥ సీ ॥ వృషభేంద్ర
 గమనుఁడీవేదాద్రినాథుండుగిరిరాజతనయయీతిరుమలాంబ । వేదనిశ్శ్వాసుండువే
 దాద్రినాథుండుధృతిశారదాంబయీతిరుమలాంబ । విహగేంద్రగమనుఁడీవేదాద్రినా
 థుండుశరధితనూజయీతిరుమలాంబ । విబుధాధినాథుఁడీవేదాద్రినాథుండు ధరశచీ
 దేవియీతిరుమలాంబ । యనఁగననుకూలదాంపత్య విసుతమహిమ । హరువుదీపిం
 చెనారవేదాద్రివిభుఁడు । హరియశుఁడై సకలకాశహస్తితనయ । తిరుమలాంబయు
 నిత్యవర్ధిష్టులక్ష్మీ ॥ ౨౬ ॥ సీ ॥ వేదమార్గప్రతిష్ఠాదైవతజ్యేష్ఠుఁడభ్యస్తపద్ధర్మనాథరాశి
 యతిరాజరచితభాష్యగ్రంథనిర్ణేతయఖిలపురాణేతిహాసకర్త । బంధురదివ్యప్రబంధా
 నుసంధాతపంచసంసారప్రపంచచణుఁడు । వాధూలమునిచంద్రవంశవర్ధనమూ
 ర్తి సకలదేశాచార్యనికరగురువు । పట్టమేనుంగుశ్రీరంగపతికినణ్ణ । గారిగర్భాం
 బురాశినీహరిరత్ని । సారసాహిత్య సర్వస్వశయ్యనేటి । యాశవందారుకందాశ
 యప్పగారు ॥ ౨౭ ॥ శా ॥ తత్తాద్యగ్విభవప్రభావనిధిఁగందాశప్పగారికదయా । య
 త్రస్వాంతునితాంతశాంతియుతులోకాచార్యవర్యుకానుధీ । చిత్తాంభోరుహభానుఁ
 గొల్చుచుండదాశీర్వాదలభ్యోన్నతిఁ । హల్లెకదానువిరూరిమంత్రమణివేదాద్రిశుఁ
 డుద్యమ్రుచి ॥ ౨౮ ॥ ప ॥ వెండియునవ్వేదాద్రిమంత్రీశ్వరుండు రవికులతిలకుండును
 రణరంగధీరుండును నంబునిధిగభీరుండును భట్టరభావాంకుండును సకలంకుండును నవ
 త్తారుమండలీకరగండుండును నుద్దండభుజాదండుండును నై పరనారీసహూదరుండ
 య్యను నితరసముపార్జితవధూవల్లభుండును గోపికాగోవిందుండయ్యు నీశ్వరలతు
 గలక్షితుండును పొన్నాంచారుదేవిదివ్యశ్రీపాద పద్మా రాధకుండయ్యును ప్రతిష్ఠాపి

హము. చర్చా=విచారణ. బంధరంబు=తుమ్మెద ॥ ౨౫ ॥ కాశాస్తి=కాశహస్తి ॥ ౨౬ ॥ వృషభేం
 ద్రగమనుఁడు=శివుఁడు. వేదనిశ్శ్వాసుఁడు=బ్రహ్మ. ధృతిఁ=ధరించుటచేత. విహగేంద్రగమ
 నుఁడు=విష్ణువు. శరధి=సముద్రము. విబుధాధినాథుఁడు=ఇంద్రుఁడు. హరువు=మనోజ్ఞత ॥
 ౨౭ ॥ దైవతజ్యేష్ఠుఁడు=బ్రహ్మ. అభ్యస్త=నేరువఁబడిన. పద్ధర్మనాథరాశి=ఆటుశాస్త్రముల
 యర్థనముదాయముగలవాఁడు. నిర్ణేత=నిర్ణయించువాఁడు. అనుసంధాత=అనుసంధానముచే
 చేయువాడు. (అనుసంధానముచేయు=భక్తితోఁజదువు.) నీహరిరత్ని=చంద్రుఁడు ॥ ౨౮ ॥ తాదృక్=
 ఆటువంటి. నితాంత=మిక్కుటమైన. సుధీచిత్తాంభోరుహభానుఁ=పండితులమనస్సులనెడికమ
 లములకుసూర్యుఁడైనవానిని. హల్లెక=పొందెను. ఉద్యమ్రుచిఁ=పుట్టుచున్నప్రకాశమును ॥ ౨౯ ॥
 రవికులతిలకుఁడు=సూర్యవంశ ప్రేక్షుఁడు. రణరంగధీరుఁడు=యుద్ధభూమియందు ధైర్యముగల
 వాఁడు. అంబునిధిగభీరుఁడు=వముద్రమువలె గాంభీర్యగుణముగలవాఁడు. అకలంకుఁడు=దోష
 ములేనివాఁడు. ఉద్దండభుజాదండుండు=నిక్కినకట్టవంటి భుజముగలవాఁడు. ఇతరసముపార్జి
 తవధూవల్లభుఁడు=శత్రువులచేత సంపాదించఁబడినజయలక్ష్మీయనెడి స్త్రీ ప్రియురాలుగాఁగల
 వాఁడు. గోపికా గోవిందుఁడు=గొల్లపడుచులకుఁ గృష్ణుఁడు — అంతఃపురస్త్రీలకు కృష్ణునివలె
 విలాసపురుషుఁడైనవాఁడు. ఈశ్వరలతుగలక్షితుండు=శివునిగుటుతులచేతఁజూడఁబడువాఁడు—

బా రాశర్యుండలంచి ప్రాంజలియగుచున్ || ౯౭ || వ || మహాత్ములారాయీపురావృ
త్రంబు త్రిరావృత్రంబుగా నుత్తమశ్లోకుండగుకృష్ణదైవపాయనువలనమున్నెటింగి
నయదికలదతైఱం గఖలంబును మీయంతరంగంబులకు వచ్చునట్లుగా విన్నవించెద
వినుండని సూతుండిట్లనియె || ౯౮ || శా || శీతాహార్యసుతాళిని వికచరాజీవంబు
విశ్వేశ్వర! జ్యోతిర్లింగవిశుద్ధరత్నఖనిమోక్షోపాయదుగ్ధాబ్ధివే | లాతీరావనిదుం
డినామకగజాలానంబుగంగామృత! ప్రోతోనిస్సృతిచంద్రగోళమనమించున్ గాశిశ్రీ
రాశియై || ౯౯ || శా || ప్రా లేయాచలకన్యకావదనశుంభత్పత్నసౌరభ్యమున్ | క్రో లం
గల్లియుఁదుష్టి లేకమునిహృతోగ్రాడాజ్ఞసాగంధ్యలీ | లాలాలిత్యముఁగోరునొక్క స
తరోలంబంబునైజాకృతిన్ | డాలాందించుఁబరాసులభ్రమరకీటన్యాయోగితిన్ బు
రిన్ || ౧౦౦ || సీ || ఓకనాడుతీర్థోపయోగిగానిశతుండునొదలధరియించునభ్రగంగ
నాప్రాద్దుపొయిరాజనట్టి నిర్వేదయు భోగించు నైశ్వర్యములెనిమిదియున్ | బుష్కరా
క్షమిలపొంతఁ బోనివర్షధరుండు దేహార్థమునఁదాల్చుఁదీగఁబోడి | నాయుధప్రభ
గాంచియలఁగుభీరువుఁబూనువాడిముమ్మాముల వేడియలుఁగు | మలినవర్తనుఁడు
నుసుధాలలితమూర్తి | మించివర్తించుమతి లేని మేదకుండు | మానివర్యులఁజదివించు
మఱిసిడఁ | బంచముఖవీట మే నొనరించె నేని || ౧౦౧ || క || ఆనందకాననంబున | నానం
దకపాణి కేశవాహ్వయమునఁబెం | పానందగుముక్తిప్రమ | దానందితహారనీలతర
ళోపముఁడై || ౧౦౨ || సీ || శ్రీకరోదయవధూలో కాననప్రభానాటితబహుచంద్రనాట
నంబు | సమ్మర్దగళితభూషణరత్నమంజరీయోజితరథ్యాప్రసూజనంబు | కైలాస శై
లసంకాశ సాధనివేశ కానుదీకవచిత గగనతలము | విస్తీర్ణవిపణివిన్యస్తవస్తుప్రజ

తచర్యున్ = విష్ణుదేవుని అర్చనకు నెడిమీలైన సడవడిగలవానిని || ౯౮ || పురావృత్రంబు = పూర్వవృత్తాంతము. త్రిరావృత్రంబుగాన్ = మూడుతడవలుగా || ౯౯ || శీతాహార్య = హిమవత్పర్వతముయొక్క. అళిని = ఆడుతున్నద. వికచ = వికసించిన. విశుద్ధ = స్వచ్ఛమయిన. ఆలానంబు = కట్టుకంబము. ప్రోతోనిస్సృతి = ప్రవాహమువెడలుటకు || ౧౦౦ || ప్రా లేయ = మంచు. శుంభత్ = వికసించుచున్న. సౌరభ్యము = పరిమళము. క్రో లన్ = అనుభవింప. తుష్టి = తృప్తి. హృతోగ్రాడా... లాలిత్యమున్ = హృదయములోవలిభాగమయిన కమలముయొక్క మంచివాసనయొక్క బిలాసమునందలి మనోజ్ఞతను. సతరోలంబంబు = తెల్లతున్నెద. || ౧౦౧ || ఔదలన్ = తలమీద. నిర్వేద = మిక్కిలివేదవాఁడు. పుష్కరాక్షుల = స్త్రీలయొక్క. పొంతన్ = సమీపమున. వర్షధరుఁడు = నపుంసకుఁడు. అలఁగు = జంకునట్టి. వాడి ముమ్మాముల వేడియలుఁగున్ = పదునుగల మూడు కొనలుగల శీఘ్రమయిన ఆయుధమును — త్రిశూలమును. ఓనరించెనేనిన్ = విడిచినవత్తుమున || ౧౦౨ || ఆనందకాననంబునన్ = కాశియందు. నందకపాణి = విష్ణువు. ముక్తిప్రమద = మోక్షమనెడి స్త్రీ. తరళోపముఁడు = పతకమును బోలినవాఁడు || ౧౦౩ || శ్రీకరోదయ = సంపదను కలిగించునట్టి పుట్టుకగల. నాటిత = నటింపఁజేయఁబడిన. నాటనము = నటనముగలది. సమ్మర్ద = జనులపరయికచేత. మంజరీ = గుత్తులతోడ. యోజితపొందింపఁబడిన. రథ్యా = పట్టణమునడిమిపెద్దబాట. సాధ... గగనతలము = మేడలప్రకాశమనెడివెన్నెలచేతకవచముగలదిగా చేయఁబడిన (కప్పఁబడిన) ఆకాశప్రదేశముగలది. విపణి =

ప్రకటితరత్నగర్భజతగము । విపులపవమానతాండవవేపమాన । లాంఛనధ్వజప
ట్టపల్లవలలామ । మాళిరచితకళాకృత్యహేళిహయము । దీపితంబగుశ్రీకాళికాపు
రంబు ॥ ౧౦౩ ॥ చ॥ జలజపరాగరాగరససంగతమాపరిభాజలంబులో । పలఁబ్రతిబిం
బితంబులగు బంగరుకోటకుఁబెట్టినట్టికొ । మ్మలచెలువంబునంబురిగమారమణీమణి
యొప్పురావీయా । కులమొలనూలు వెట్టెననఁగోరికనుంగొనువారుమెచ్చఁగన్ ॥
౧౦౪ ॥ క॥ పెరిగినత్రివిక్రమేశ్వరు । చరణతులాకోటి యతఁడుసంహృతదేహ ।
స్ఫురణుండగునపుడూడిన । కరణింబురికోటయొప్పుఁగనకమయంబై ॥ ౧౦౫ ॥ చ॥
పరిఘనిజాశ్రయాంబుపరిపాటిఁదలిర్పఁబదాటునన్నెబం । గరువుననైనరాజగృహక
ల్పనకర్ణికగాఁగఁగంధసిం । ధురములుతేటులై మొరయఁవోరపుఁగొమ్మలుతేకులట్లు
గా । ధరయనుకొల్పిలో మొలచుతామరపూవనఁగోటమీటగున్ ॥ ౧౦౬ ॥ క॥ పురి
రాకొమరులకీర్త్యం । బరవాహినిభుజగపురికి బలువిడిఁజనియం । దిరవుకొననెడము
చాలమి । మరలినతటిబుగ్గలననమరుసౌధంబుల్ ॥ ౧౦౭ ॥ ఉ॥ నాకనదీప్రదీప్తపులి
నంబుల నిచ్చలునిచ్చినస్తునుల్ । సైకతలింగపూజనము సల్పుతటితవణించుతత్వ
తా । కాకలకింకిణీరవముఘటలు మ్రోఁగుటధూపధూమముల్ । పైకొలుపుకాన
మర్హగతిఁబర్వెడు గుగ్గులుధూపధోరణిన్ ॥ ౧౦౮ ॥ చ॥ చదువులపుట్టినిండ్లుశమసం
పదయిక్కలుపుణ్యలక్ష్మికిన్ । మొదలిదివాణముల్ సురసమాహమునాకటిపంట
లంచితా । భృదయనిసర్గ బంధువులు పోడతనంబులతాణముల్ పురిన్ । బొదలెడి
భూసురోత్తములభూరిపవిత్రశరీరవల్లరుల్ ॥ ౧౦౯ ॥ ఉ॥ పుట్టిననాటనుండియునుబు
ణ్యులునత్ఫలమొందునంతకున్ । బట్టినకార్యమీశ్వరుఁడు పట్టిననీనిదృఢప్రతిజ్ఞలే ।
పట్టునధర్మము ల్విడనిప్రాజ్ఞులుతద్దులపాలివేలుపుం । జెట్టులుపోరనైచుపదిసేయని

అంగడివీధి. విన్యస్త=ఉంచఁబడిన. రత్నగర్భజతరము=భూమియొక్క కడుపు (లోపలిభాగము)
కలది. వేపమాన=చలింపఁజేయఁబడుచున్న. లాంఛన=గులుతైన. పట్టపల్లవలలామమాళి=పట్టుతో
నైనతెక్కెముచివరచేత. కళాకృత్య=చబుకుపనిగల—చబుకుదెబ్బగల హేళి=సూర్యునియొక్క ॥
౧౦౪ ॥ పరాగరాగ=పుష్పాడివలనిరంగుగల. పరిఖ=అగడ్త. కొమ్మల=కోటకొమ్మలయొక్క ॥
౧౦౫ ॥ తులాకోటి=అండ. సంహృత=తగ్గింపఁబడిన. స్ఫురణుఁడు=ప్రకాశముగలవాఁడు ॥
౧౦౬ ॥ పరిపాటి=క్రమము—మేర. బంగరుపు=బంగారు, కర్ణిక=తామరపువ్వులోనిమిడ్డె. గం
ధసింధురములు=మదపుతేనుఁగులు. మీటగున్=అతిశయించును ॥ ౧౦౭ ॥ అంబరవాహిని=ఆ
కాశగంగ. బలువిడిక్=మిక్కిలియాటోపముతో. ఇరవుకొనన్=ఉండుటకు ॥ ౧౦౮ ॥ నాక
నదీ=స్వర్గంగయొక్క—ఆకాశగంగయొక్క. పులినంబులన్. ఇసుక దిబ్బలయందు. నిచ్చలు=
ఎల్లప్పుడు. తవణించు=కలుగఁజేయునట్టి ॥ ౧౦౯ ॥ ఇక్కలు=స్థానములు. దివాణములు=కొలుపు
కూటములు—తాపులు. నిసర్గ=నహజమైన. తాణములు. స్థానములు. వల్లరులు=తీఁగలు ॥ ౧౧౦ ॥
ఈని=ఇయ్యని—వదలని. ధర్మములు=పుణ్యములు; విండ్లు. తద్జ్ఞులపాలివేలుపుంజెట్టులు=తత్వ
జ్ఞులుపాలిటికల్పవృక్షములు—తత్వముతెలిసినవారుకోరినవానినెల్లనుఇచ్చువారు. పోరన్=యు
దమునందు. ఐదుపది సేయని=చేతులజోడించుకొని పాటిపోని. వీటిరాసుతులు=పట్టణమునందలి

శూరులువీటిరాసుతుల్ || ౧౧౦ || తే || బలయుర త్నాకరములుసంచులుగఁజేసి పా
దివినిధులెల్లఁగొనిసంచి మొదలుచేసి బేరమాడెడుపాటియుదారలక్ష్మి | బచ్చలప్పు
రినున్నారుపెచ్చువెరిగి || ౧౧౧ || క || హరమాళిహీరమచ్యుత | చరణాజ్ఞకురంద
ధారజాహ్నవిలోకే | శ్వరితమసోదరియానట | పురివెలమల భాగ్యమహిమపొగ
డఁగవశమే || ౧౧౨ || ఉ || భూమియునాకసంబుతమపొంకమునకాబిగియించుతత్పు
రీ | సామజకోటియున్నతికిసర్వజగంబులఁగల్గునున్నతుల్ | భూమముడిందివామనతఁ
బూనఁగదక్షిణదిక్కు నేనుఁగున్ | వామనమంచునాడఁదగవారగవాడరుగాక భూజ
నుల్ || ౧౧౩ || చ || కెరలకక్రమ్మరింపనడుగెంట నెనిల్చునొకింతనూకినన్ | శరని
ధులేడుదాటుమెయి చాచిచివుక్కున నుక్కుమీరిసం | గరమునగాయమైన పతిఁ
గాచుఁజలింపక తత్పురీహరుల్ | హరిహాయు మాపు మున్డిగినయంబుధిరేవునవ
చ్చెనొసుమీ || ౧౧౪ || ఉ || సారథిఛాందసుండు బడిసాగదుచక్రయుగంబు ప్రాత
పం | చారపుగుఱ్ఱముల్ రథియు శౌర్యమునందరమానిసాత్మవి | స్తారముఖండఖండ
ములుతానటమాసరి యంచుదత్పురిం | దేరులునవ్వుశంకరునితేరిని కేతనకింకిణీధ్వ
నిన్ || ౧౧౫ || క || వేటాటుతున్యలుగనరి | పాటన మొనరించుబాహుపాటవగ
రిమన్ | మేటులగుపోటుమగల | వీటకవిహరింతురుగ్రవిక్రములగుచున్ || ౧౧౬ ||
సీ || మొలకచీకటి జలజలరాల్పఁగారాదె నెటులుమించినవీరికురులయందు | కెర
లించియమృతంబు గిలకొట్టఁగారా దెముద్దుచూపెడివీరిమోవులందు | పచ్చబంగ
రుకుప్పలుసేయఁగారాదె గబ్బుమీరినవీరిగుబ్బలందు | పండువెన్నెలతేటఁబరిధవిం
పఁగారాదెనగవుగులెడువీరిమొగములందు | నౌరకరవాఁడిచూపులయాఘశంబు |
బాపురేభూరికటితటిభారమహిమ | చాఁగుమదమందగమనలక్షణములనఁగ | నేరుపుల

రాచకొమారులు || ౧౧౦ || బలయు = భూమిని ఆవరించిన. సంచి మొదలు = అసలు = మూలధనము. బచ్చలు = వైశ్యులు || ౧౧౧ || హీరము = వజ్రమణి. కురంద = పూఁచే నెయొక్క. జాహ్నవి = గంగా నది. వెలమల = శూద్రులయొక్క || ౧౧౩ || పొంకమునక = పొందికచేత — ఆకృతిచేత. ఉన్నతికిన్ = పొదుపునకు. భూమము = ఆధిక్యము. డింది = అణగి. వామనతన్ = పొట్టితనమును. తగవు = న్యాయము. అడగు = చెప్పరు || ౧౧౪ || కెరలక = తత్తటిల్లక. అడుగెంటనె = అడుగుకొలది దూరము ననే. నూకినన్ = తోలినను. శరనిధులు = సముద్రములు. సంగరమునన్ = యుద్ధమునందు. హరిహాయుమాపు = ఇంద్రునిగుఱ్ఱము || ౧౧౫ || ఛాందసుండు = వైదికుడు. బడిన్ = క్రమముగా. ప్రాతపంచారపు = మిక్కిలి ప్రాతవైన — బహుకాలమునాటివైన — మిక్కిలియునలివైన. రథి = రథికుడు. అరమానిసి = సగముమనుష్యుడు — అర్థనారీశ్వరుడు. ఆత్మవిస్తారము = తనవిరివి — స్వరూపమంతయు. శంకరునితేరినిన్ = శివునిరథమును — భూమిని || ౧౧౬ || వేటాటుతునియలుగన్ = ఒక వేటనకు ఆటుతునకలు అగునట్లుగా. అరిపాటనము = శత్రువులనునటకుటను. పాటవగరిమన్ = సామర్థ్యగౌరవముచేత. మేటులు = అధికులు. పోటుమగలు = యుద్ధశూరులు || ౧౧౭ || నెటులు = వంకరలు. కెరలింబి = రేపి. మోవులందున్ = పెదవులయందు. గబ్బు = మదము. గుబ్బలందున్ = స్తనములందు. పరిధవింపఁగన్ = ఆతిశయింపఁజేయ. ధౌర = ఆశ్చర్యము. కరవాఁడి = మిక్కిలివాఁడియైన

మింతురపురివారసతులు || ౧౧౭ || సీ || మారుతాహతిరాలు నారి కేళఫలాళినిడిసి
జల్లించుపుండ్రేతురసము | చిలుకపోటులచేతఁజిరిఁగినసహకారఫలములఁదొరఁగెడి
పచ్చితేనె | చిక్రోడదంష్ట్ర గ్రిలుచెక్కుసుగఁదియనంటిపండ్లనుగాఁబునవ్యసుధయుఁ |
బాకవేళారంభపరిపాటిఁదమయంతఁబగిలిన పనసక్రొంబండ్లబేస | మేకమైకాలు
వలుగట్టియేక హేలఁ | బటవనందలిక్రియ్యాటపసిమితేటఁ | బండునవ్వీటిముక్కారుఁ
బసిఁడిగారు | సరసభాన్యంబుమంచిరాజనపుఁజేల || ౧౧౮ || చ || తెలతెలవాటమె
య్యనరుదెంచి నిశాంత రతాంతతాంతలౌ | చెలువలకింపుగా మెలఁగి చెక్కులఁ
గూరినచూర్ణకుంతలా | వళిసరళంబుగాజడిసివాడినసెజ్జలమిఁదిప్రావిరుల్ | దొ
లఁగఁ బ్రభాతవాయువులుదోఁచుఁ బురిం బరిచారికాకృతికా || ౧౧౯ || సీ || ఏవం
విధఖ్యాతినెసఁగు శ్రీవారాణసి పట్టణంబునసిద్ధతటిని | పొంతసిద్ధాశ్రమంబు ఘటిం
చియిండులోపాముద్రయును దానుబ్రభయుఁ డరణి | యనుబోలెఁ బాయనియ ను
కూలదాంపత్యమునఁబొల్చి మునికోటి తనుభజింపఁ | దారకబ్రహ్మవి ద్యారహస్య
జ్ఞాతచుకుకితాంభోరాశికలశసూతి | బ్రహ్మనిభమూర్తి పెక్కుకల్పంబులుండి | వి
బుధయూధంబు ప్రార్థింపవింధ్యశిఖరి | విక్రమాటోపమడఁపనవ్వీడువెడలెఁ | బ
రవిపత్న త్రికారతత్పరులుఘనులు || ౧౨౦ || తే || అభితోఁగూడమునుగ్రోలునౌర్వవ
హ్ని | యదరబిలముననొకచోటన్బుండియుండి | జటిలవరునకుఁగదూఁజకటకకటక |
విరహతాపమిషంబున వెడలెనపుడు || ౧౨౧ || చ || పుడిసిటఁబట్టె నేతపసిపొంగు
పయోనిధినిల్వలానుజుకా | గడుపునవేల్చె నేతపసి గాఢతపోనిధినియ్యగస్తున్యసికా |

బౌఘశంబు=న్యాసనము. బాపురే=బేరా. కటితబీ=పిలుచులయొక్క. చాఁగు=బేరా || ౧౧౮ ||
ఇడిసి=పగిలి=చీలి. జల్లించు=కాలు. పుండ్రేతు=నామాలచెఱకులయొక్క. చిరిఁగిన=చినిఁగిన. స
హకారఫలములక=తియ్యమామిడిపండ్లయందు. తొరఁగెడి=కాటునట్టి. చిక్రోడ=ఉడుతయొక్క. న
వ్యసుధ=క్రోత్తయమృతము. అమృతమునుబోలినరసము. పాక=పక్వమగునట్టి. పండెడి. క్రొం
బండ్లబేసము=క్రోత్తపండ్లయొక్కగజ్జు. ఏకహేలక=ఒక్క మొగిని. పటవక=ప్రవహింపఁగా. క్రి
య్యాటక=క్రిందియూటచేత. పసిఁడి=బంగారు. రాజనపుఁజేలక=వరిమల్లయందు || ౧౧౯ ||
ఒయ్యక=తిన్నఁగా. నిశాంతరతాంతతాంతలు=వేకువజామునందలికలయికలతుదలయందుబడలి
నవారు. చెలువలకు=స్త్రీలకు. కూరిన=పొందిన. చూర్ణకుఁతలావళి=పొడివెండ్రుకలవరుస—
ముడికందనివెండ్రుకలనమూహము. జడిసి=తొలఁగఁద్రోసి. సెజ్జ=పానువు. ప్రావిరులు=ప్రాత
భువులు. ప్రభాత=ప్రాతఃకాలమునందలి || ౧౨౦ || ఏవంవిధ=ఈవిధమయిన. ఎసఁగు=అతిశ
యించునట్టి. సిద్ధతటిని పొంతక=గంగగట్టిన. ప్రభ=ప్రకాశము—భాయ. తరడి=సూర్యుడు.
పొల్చి=ఉండి. జ్ఞాత=తెలిసినవాడు. చులుకిత=పుడిసిలింపఁబడిన. కలశసూతి=అగస్తుడు.
విబుధయూధంబు=దేవతలనమూహము. శిఖరి=కొండ. ఆటోపము=విజృంభణమును. పరవిప
త్న త్రికారతత్పరులు=ఇతరులఆపదలను తొలఁగించుటయందు ఆసక్తులు || ౧౨౧ || బౌర్వవహ్ని=
బడబాగ్ని. ఉదరబిలమునక=కడుపు అనెడిగుహయందు. జటిలవరునకు=ఋషిశ్రేష్ఠునకు. క
దూజకటకకటకవిరహతాపమిషంబునక=పాములుకడియములుగాఁగలశివునిపట్టణమయినకాశి

బొడగనివింధ్యభూధరము పొంకముబింకము దక్కి నేలలో | నడగెబిలాంతరస్థలిభ
యాహతిజొచ్చు కుళీరమోయనన్ || ౧౨౨ || శా || ఆవింధ్యాచలమట్లువంధ్యనిజ
గర్వారంభమైయుండ న | స్తోవిందాభుడభంగురోదయనిధిం గొల్లాపురీలక్ష్మీర |
తోవిద్యేషి భుజాంతరాశపదవీ శుద్ధాంతసైరంధ్రికన్ || ౧౨౩ || క || సేవించెన్ నుతియించె
నాగమకథా సిద్ధాంతశుద్ధోక్తులన్ || ౧౨౪ || క || ఆపరమేశ్వరితనునా | జ్ఞాపింపఁ
గసామిమలకుషణ్ముఖపదసే | వాపరతఁజనియెనమ్ముని | లోపాముద్రయును శిష్యా
లును సేవింపన్ || ౧౨౫ || వ || ఇట్లు చనునవసరంబున || ౧౨౬ || సీ || కొనలఁజూ
ట్టినతీగె పెనచేఁ జమరవాల పరికరంబులఁ జుట్టువట్టితిగిచి | కమ్మసంపెఁగలమొ
గ్గలనిరుగడరాయ జేగురుఁదిరికలుచెంపఁబెట్టి | లేడికినొడియుశిలీముఖ శ్రేణిచేమేలి
ఘ్రాగుత్తులు రాలరువ్వి | కబళనత్వరమాణ కరటితుండములచేఁ గదలికాతరువులఁ
గాల్లఁదాచి | నెఱికురులుఁ జారునాసలు నిబ్బరంపు | గుబ్బచన్నులుఁ దొడల పె
క్కువయుఁ గలుగు | మృగవధాజీవ శుద్ధాంత మీననయన | లర్చనలుచేసి కొలిచిర
య్యాలుమగల || ౧౨౭ || వ || ఇట్టులనుదినప్రయాణంబుల నమ్మిధునంబు కుంతల
దేశప్రాంతంబు గదిసిన || ౧౨౮ || క || పంపాతరంగ రింఖణ | ఝంపా నంపా
త్యమాన జలకణరేఖా | సంపాతశీతలానిల | సంపదవొదలింఁచెఁబరమశైవోత్తం
సున్ || ౧౨౯ || సీ || నఖరాగ్రలూనాన నస్వేదకోరకం బర్ధకషాయ దృగంచలం
బు | ప్రబలనిశ్శ్వాన సౌరభతర్పిత మదాళిశోషితశ్రవణ శిరీషయతము | దర్శిత

యొక్కయెడఁబాటువలనితాపమునెపముచేత || ౧౨౨ || పయోనిధిన్ = సముద్రమును. వేల్పున్ = ఆ
పతిగాఁజేసికొనెనో. పొడగని = చూచి. పొంకము = నిక్కుయొక్క. బింకము = బిగువును. తక్కి = విడి
చి. కుళీరము = ఎండ్రకాయ || ౧౨౩ || వంధ్య = వ్యర్థమయిన. ఆరంభము = త్వరగలది. అభంగురోద
యనిధిన్ = చెడనిమేలునకుడినికిపట్టయినదానిని. రతోవిద్యేషి భుజాంతరాశ పదవీ శుద్ధాంత సైరం
ధ్రికన్ = రాక్షసులకు శత్రువైనవిష్ణుదేవునిపక్షస్థలమార్గమనెడిఅంతఃపురమునకు కావలికత్తెను ||
౧౨౪ || ౧౨౫ || ౧౨౬ || కమ్మ = పరిమళముగల. జేగురుఁదిరికలు = ఎట్టునిజడలు. ఓడియు = ఆక
ర్షణచేయునట్టి. శిలీముఖ = బాణములయొక్క. కబళన = మ్రింగుటకు. త్వరమాణ = తొందరపడు
చున్న. కరటితుండములతోన్ = ఏమఁగుతొండములతోడ. తాచి = తన్ని. నెఱికురులు = వంకరగలత
లవెండ్రుకలు. చారునాసలు = ఒప్పిదములైనముక్కులు. నిబ్బరంపు = సడలని. పెక్కువ = అధిక్యము.
మృగవధాజీవ శుద్ధాంతమీననయనలు = బోయలయంతఃపురస్త్రీలు || ౧౨౭ || మిధునము = దంపతులు ||
౧౨౮ || పంపా... సంపద = పంపానదియందలిఅలలయొక్క పొరలికలతోడిదూఁకుల్లచేత చెదరిపడుచు
న్న నీటిచుక్కలవరుసల పాటువలనిచల్లగాలి. పొడలింఁచెన్ = సంతోషింపఁజేసెను. పరమశైవోత్తం
సున్ = గొప్పశారైసశివభక్తులకుసిగబంతి (శ్రేష్ఠుఁడు) ఐనవానిని — అగస్త్యుని || ౧౨౯ || నఖరా
గ్రలూనాననస్వేదకోరకంబు = కొనగోటిచేత ఎగమీటఁబడినమొగమునందలి చెమటమొలకలుగలది.
అర్ధకషాయదృగంచలంబు = సగము ఎట్టుపాటిసకనుఁగొనలుగలది. సౌరభతర్పితమదాళి = పరిమళము
చేతతృప్తిపొందింపఁబడిన తుమ్మెదలుగలది. శోషిత = వాడిన. శిరీష = దిరిసెనపుపుల్వతోడ. దర్శిత

మధ్యవృత్తస్త్రస్తమృదునీవియప్రయత్నపయోధరాంబరంబు | సంతప్తశరకరా స
హపదన్యానంబు నచలరజోధామ లాలకంబు | సరణి తరుణతరుచ్ఛాయశమితభే
ద | మలసమృదులాంగకంబు నైయరుగుదెంచు | నన్నిజపరిగ్రహముఁ గూర్చినాద
రించి | పలుకువింధ్యాద్రి నిర్బంధఖాంధవుండు || ౧౨౯ || మ || వనితాచూచితేమాల్యవం
తముఁ బ్రభావంతంబు నానాషణి | జనకోదంచితపానుకాంతముమరుత్సంపూర్ణచం
ద్రాననా | జనకేళీపదచంద్రకాంతమునభస్మంబాధకృతూకటవ | ర్ధనదుద్ధాంతము
సర్వపర్వతథాప్రాగ్వర్ణితోదంతము || ౧౩౦ || సీ || ఇవెయూపవృతశౌఖిలీలూన
ముఖదర్శనందర్శవేశంతపైకతంబులివెశబ్దసహమృగయువయుగంబులువీరెచలకాక
పక్షమస్త్రకులుబ్రహ్మ | చారులుజహూమసౌరభేయీతర్లకములనీడలనిల్చికాచియు
న్న | నారుసామోదితస్వరసంశయమునొందిచిలుకకోయిలనిదె తెలియనడిగె | భసలక
లభకులాస్పృష్టకుసుమవివర | మన్యణమకరందనుయమైనమావిమోకకిసలయచ్చవిపు
నరుక్తినవలుమనలు | యిషులచెంగావివలువందునించువదన || ౧౩౧ || క || నిర్ధూ
తపాతకములుహ | నిర్ధూమలతాగ్రలాస్య విలసనశీతో | ధూర్ధరములు నిజభజన
వి | వర్ధితసుకృతంబు లిచటివాయవు లబూ || ౧౩౨ || ఉ || ఓలలితాంగి యిందు
నుఖముండు మృకండుకణాదగాధివా | ధూలముఖాతిరిక్తచరితుండు మతంగహహా

త=చూపబడిన. వృత్త=వట్టువైన. స్త్రస్త=జాతిన. నీవి=పోకముడిగలది. పయోధరాంబరంబు=
ఊమ్ములమీదినస్త్రముగలది—పైఁటగలది. సంతప్త...న్యానంబు=కాలినగులకరాలకునోర్వనియడు
గుపెట్టుటగలది—ఎండచేతకాలినగులకరాలపైఁటగుపెట్టఁజాలకయుఁటగుపెట్టుచున్నదిఅనుట.
అచల...కంబు=కొండయందలిదున్నుచేతనలుపుమించగలసినయెటుపువన్నెగలముంగురులుగలది.
సరణి=మార్గమునందలి. తరుణ=లేతయైన. శమితభేదము=అణఁపబడినబడలికగలది. అలసమృ
దులాంగకంబు=బడలిసమత్తనిదేహముగలది. నిజపరిగ్రహము=తనభార్యను. వింధ్యాద్రినిర్బంధ
ఖాంధవుండు=అగస్త్యుండు || ౧౩౦ || ప్రభావంతంబు=ప్రకాశముగలది. నానా...తము=అనేక
ములయినరత్నములకుఁబట్టుచోట్లయియుంట్లనట్టి చటియలచేత మసూజ్ఞమయినది. మరు...కాంత
ము=దేవతాస్త్రీలకుక్రీడాస్థానములైనచంద్రకాంతపురాల్లుగలది. నభ...దుద్ధాంతము=ఆకాశ
మును ఒరయుచున్న శిఖరములుపెరుగుటచేతఅణఁపరానిది. ప్రాగ్వర్ణితోదంతము=ముందెన్నఁబ
డినవృత్తాంతముగలది || ౧౩౧ || యూపవృతశౌఖిలు=యూపస్తంభములచేత ఆవరింపఁబడినవృత్త
ములు. లూన=కోయఁబడిన. సందర్శ=చూడకగల. వేశంతపైకతంబులు=కొంచెపునీటిపడియలవెంబడి
యిసుకదిబ్బలు. సహ=సహించునట్టి. కాకపక్ష=పిల్లజుట్లతోడి. సౌరభేయీతర్లకముల=ఆవులలేఁ
గదూడలను. సామోదిత=సామవేదమువలనఁబుట్టిన. భసల...మయము=కొదమతుమ్మెదలసమూహ
ముచేతతాఁకఁబడినిపువ్వులసముదాయమువలనిమెఱుఁగులుదేలుచున్న తేనెవికారముగలది. చూచి
మోక=చూచిడిమెలక. కిసలయచ్చవి=చిగుళ్లకాంతి. పునరుక్తి=యిబ్బడించుటచేత. అనలుమన
లు=బురదగొనును—అతిశయించును. ఇంచువదన=చంద్రునివంటిముఖముకలదానా || ౧౩౨ || ని
ర్ధూత=బొత్తిగాతొలఁగింపఁబడిన. హవిర్ధూమ=హూమపుపొగయనెడి. లాన్యవిలసన=నాట్యపుచ
తురత్వమును. ధూర్ధరములు=ధారమునువహించినవి. నిజభజన=తమ్ముసేవించుటచేత || ౧౩౩ || అతి
రిక్త=మించిన. నిష్కృళిగళుండు=సల్లఁదనములేని మెడగలవాఁడు. నిర్భవతిగాత్రుండు=ఆఁహ

తపస్విని మోక్షగతుండునిర్భవతి గాత్రుడునిర్మితలేక్షణుండుని | ర్వాత్మశశిభూషణుండు నగునంబరకేశుఁ డనంగఁబెంపగున్ || ౧౩౩ || తే || హేమామ ధూమాసి తప్రభనీమహాత్ము | నాశ్రమంబొప్పునీయద్రి యంతికమున | వలుడయైమించునప్పం టవలతి నెలత | చంటి కడనంటు మృగనాభి చర్చవోలె || ౧౩౪ || ఉ || భూరిత రాభ్రవిభ్రమముపుష్కరరమ్యకరంబుదానల | క్షీరుచిరంబు సత్వగుణకీర్తితమూ ర్తియు వాలిసాలసం | హారవిహార కారణము నౌరఘు కుంజరభర్తమున్ను సం | చారమొనర్చె నీయచల సానుతలంబున నంబుజాననా || ౧౩౫ || సీ || పద్మినీపద్మా తపత్రంబు శిథిలపత్రాగ్రమై రాయంచ యాశ్రయించె | దాలున వత్సేన జాలం బుతో ఘోణిపంచల రొంపిగలంచియాడె | దూరోద్గమద్దావధూమమంబుదబుద్ధి నె మ్మిలోపొదనుండి నిక్కిచూచె | జతరస్థజలము నాసానాశమునఁ బీల్చి సామజంబిరు స్రక్కఁజల్లుకొనియె | సరసిపైసీరుసలసలదెరలె విపిన | సకలవీధులు నిర్మృగౌచ్చ యములయ్యె | మట్టమధ్యాహ్నమిదిసుధామధురవాణి | యర్థ మిచ్చోబధశ్రమము పనయింప || ౧౩౬ || వ || అనుచు సభార్యుండై వింధ్యాహార్య స్తంభయిత సం భృతానురాగంబున నిగిడిచని || ౧౩౭ || క || నటనోద్భటుడైన మహా | నటునిజ టాజూటమురిలినందొరఁగుమరుత్ర టకనదియిదియనుచుఁజని | యటఁగనియెందుంగ భద్ర నఘముఖ ముద్రన్ || ౧౩౮ || శా || గంగా సంగమ మిచ్చగించు నెమదిన్

రూపు (అర్థ) శరీరమునందు లేనివాఁడు నిర్మితలేక్షణుండు = నొనటకన్న లేనివాఁడు నిర్వాత్మశశిభూషణుండు = పాములసాములు లేనివాఁడు. అంబరకేశుఁడు = శివుఁడు || ౧౩౪ || అసితప్రభ = నల్లని కాంతి. అంతికమునన్ = సమీపమునందు. వలుడ = వట్టువ. పంటవలతి = భూమి. చర్చ = పూరి || ౧౩౫ || భూరితరాభ్రవిభ్రమము = మిక్కిలియెచ్చెనమబ్బు యొక్కవిలాసము. పుష్కర = తెల్లదామర; తొండముయొక్కకొన. దానలక్షీ = ఈవికలిమి; చెక్కిటిమదముకలిమి. వాలిసాలసంహారవిహార కారణము = వాలియొక్కయుపి పెచెట్లయొక్కయుచంపుటయనెడు వినోదనంచారమునకు హేతువైనది. చారి = మ్రొగ్గి - పూని. సాల = వృక్షములను. సంహార = సాశముచేయునట్టి. విహార = వినోదసంచారమానకు. కారణము = హేతువు. రఘుకుంజరభర్త = రఘువంశ శ్రేష్ఠుడైనశ్రీరాముఁడు. రఘువంశస్థుఁడైనయేనుఁగులరాజు. సాను = చటియ || ౧౩౬ || పద్మినీపద్మాతపత్రంబు = తామరతీరగయంచలితమలమనెడి గొడుగును. శిథిలపత్రాగ్రము = చూట్టువడినతొక్కకొనలుగలది. తాలునవత్సేనజాలంబుతో = దళుడలనుండికాటుచున్ననురుగుతెట్టెలతో. ఘోణి = పంది. దూరోద్గమద్దావధూమము = దూరమునందెగసినకార్చిచ్చుపొగ. అంబుదబుద్ధిన్ = మేఘమనెడితలఁపుచేత. నెమ్మి = నెదులి. లోపొద = పొదలోపలిభాగము. జతరస్థ = కడుపునందుండెడి. నాసానాశమునన్ = ముక్కుగొట్టమునుండి. సామజంబు = వినుఁగు. సరసి = సరస్సు. తెరలెన్ = తెల్లెను = ఉడికెను. నిర్మృగోచ్చయములు = మృగనమూహములు లేనివి. పథశ్రమము = త్రోవనడచుటవలనిబడలికను. అపనయింపన్ = పోఁగొట్టుకొనను || ౧౩౭ || ౧౩౮ || నటనోద్భటుఁడు = నాట్యముచేయుటయందు హేచ్చినవాఁడు. మహానటుని = శివునియొక్క. ఉరిలినన్ = వీడినను. తొరఁగు = స్రవించునట్టి. మరుశ్చటకనది = అకాశగంగ. అఘముఖముద్రన్ = పాపములముఖములకుముద్రయైనదానిని - పాపములనుతలయెత్తనీయనిదాని

గా వేరిదేవేరిగా | సంగీకార మొనర్చు నేయమునతో నానందముం బొందునే | రంగ
తుంగ తరంగ హస్తముల నారత్నాకరేంద్రుండునీ | యంగంబంటి సుఖించు నేని
గుణభద్రా తుంగభద్రానదీ || ౧౩౯ || క || ఓపును భూపరిధింగల | యాపగల
విబాహ్యతాప మాంవంగనీవే | యోపుదుగా యంతర్గత | తాపత్రయ మడంప నొ
యుదన్వన్తహిళా || ౧౪౦ || చ || అనికొనియాడి యన్నది మహానియమంబునఁదీ
ర్థమాడిబో | రన భవరోగజాడ్యములు గ్రాంగఁదడుజ్జ్వలకర్బురాజ్జగం | ధనిచిత
మారసౌషధము ద్రావి తటస్థితపూజ్య పూజనం | బునడపెఁగాశికా విరహ భూ
రివిషాదము సాదమొందఁగన్ || ౧౪౧ || వ || ఇవిధంబునఁడభువన పవిత్రీ కరణ
సమర్థ చరిత్రంబగునయ్యుదధికశత్రంబున ససతీ ఛాత్రుండై యంచిత కృత్యంబులా
చరించి నీవారముష్టిం బంచవారంబులుండి తద్వారిపూరంబు వినిర్గమించి మించుఁ
బోఁడియునుం దానును బంచాక్షరీ గుహా హర్యక్షంబగు విరూపాక్షు నుక్షుధ్వజు
దాతొయణీవిభు వశక్షమయూఖ రేఖామకుటు భృకుటి మాత్ర విద్రావిత పురని
శాటు హేమకూటనివాసు వాసుకివలయు వలయు తెఱంగునం బ్రస్తుతించి సమస్త
కలుష నిరసనలలితమూర్తియై చనిచని ముందట నమందమణికందళ దంతురంబయి

ని || ౧౩౯ || దేవేరిగాన్ = పట్టపుదేవిగా. రంగతుంగతరంగహస్తములన్ = చలించుచున్నయున్న
తములయిన అలలనెడిచేతులతో. రత్నాకరేంద్రుఁడు = నముద్రరాజు. గుణభద్రా = మంచిగుణ
ములచేతమేలైనదానా || ౧౪౦ || భూపరిధిన్ = భూమండలమునండు. ఆపగలవి = నదులు. బా
హ్యతాపము = బయటికాఁకను. ఆంవంగన్ = ఆణంపను. అంతర్గత = లోపలఁబొందియుండెడి. ఉద
న్వన్తహిళా = నముద్రునియిల్లాలా || ౧౪౧ || తీర్థమాడి = స్నానముచేసి. బోరనన్ = శీఘ్రముగ.
భవరోగజాడ్యములు = జన్తములనెడివ్యాధులవలనిజడత్వములు. గ్రాంగన్ = కాలిపోఁగా. తమజ్జ్వల
కర్బురాజ్జగంధనిచితము = ఆనదియందలిప్రకాశించునట్టి బంగారుకమలములవాసనచేత అతిశయి
ల్లినది. రసౌషధమున్ = జలరూపమయినమందును. తటస్థిత = గట్టునండుండెడి. కాశికావిరహభూ
రివిషాదము = కాశీపట్టణమును విడుచుటవలని ఆత్యంతమయిన మనస్తాపము. సాదము = నాశము ||
౧౪౨|| త్రిభువనపవిత్రీకరణసమర్థ చరిత్రంబు = స్వర్గమర్త్యపాతాలములనెడి మూడులోకములను
పావనములనుగాఁజేయఁజాలినప్రవర్తనముగలది. అయ్యుదధికశత్రంబునన్ = ఆసముద్రునిభార్య
యందు — నదియందు. ససతీఛాత్రుండు = పెండ్లాముతోనుశిష్యులతోనుగూడినవాఁడు. అంచిత =
ఒప్పదములయిన — ముఖ్యములయిన. నీవారముష్టిన్ = పిడికెఁడునివ్వరిధాన్యము నాహారముగాఁ
జేసికొనుటచేత. పంచవారంబులు = అయిదువారములు — నలువదిదినములు. తద్వారిపూరంబు =
అందలిజలప్రవాహమును. వినిర్గమించి = దాఁటి. మించుఁబోఁడియున్ = పెండ్లామును. పంచాక్ష
రీగుహాహర్యక్షంబు = పంచాక్షరీమంత్రము అనెడి గుహయందలి సింహము. ఉక్షుధ్వజున్ = వృష
భకేతనముగలవానిని. దాతొయణీ విభున్ = దత్తునిమాతురి మగనిని. వశక్షమయూఖరేఖామకు
టున్ = చంద్రరేఖకిరీటముగాఁగలవానిని. భృకుటిమాత్రవిద్రావితపురనిశాటున్ = బొమముడిమాత్ర
ముచేతనేపరుగెత్తివలచిన త్రిపురాసురులు గలవానిని. వాసుకివలయున్ = సర్పరాజుచేరికడియ
ముగాఁగలవానిని. ప్రస్తుతించి = పొగడి. సమస్తకలుషనిరసనలలితమూర్తి = నల్లపాపములనుతొలగిం
చుకొనుటచేతమనోహరమయిన యాకృతిగలవాఁడు. అమందమణికందళదంతురము = తక్కువ

మహీగుండగమన కేళీకందుకంబునుంబోలె నుత్తాలంబగు స్వామిశైలంబు నధిరో
హణంబుచేసి యక్కుధరమ్మునందు || ౧౪౨ || క || షణ్ముఖు శిఖిసంతప్తహీ | ర
ణ్మునిభవద్గుఁ గేకిరాడ్ధ్వజుఁ గొలిచెన్ | షాన్తాతురుఁడపసితరా | షాన్ముఖసుఖ
దప్రభావు సతీయుండాను || ౧౪౩ || క || కొలిచినుతించెం గ్రాంచా | చలవిదళ
నిపుణబాహుపారుఁగుమారున్ | గలశనుతుండుంబలుకుల | మొలకలుపుప్పోపహా
రిములు చెలువైనఁగన్ || ౧౪౪ || సీ || కావుకావనుట రక్కసులమూఁక నెకాని న
నిచెనీయెడ సింహనాదవిహృతి | పొత్తులు తొలువేలుపుల గంట్ల నేకాని మాత్రెనీమేన
వజ్రాంగిజోడు | వసవల్పుదైత్యులవ్రయ్యగుండెనెకానినుఁగప్పవీరచందనపుఁదా
వి | యంగుళీచర్వణం బనురులందు నెకాని గెలుపుచిందముమోవి నిలిచెనీకు | నీవు
తలమావివీడని నిసువువయసు | నాడేజేదేదళవాయి నాయఁకరపుఁ బట్టముననిల్చి
తారకుఁగిట్టిపాఠ | తరరణక్రీడయొనరించుతటిమహాత్మ || ౧౪౫ || ఆ || అహితగో
త్ర హృద్వ్యధారోప కృతినీదు | శక్తికుగ్రబాహు శక్తికిఁదగు | ఘనవివృద్ధిఁబేర్చి
గర్వించుటలునీదు | శిఖికిసత్ప్రతాప శిఖికినమరు || ౧౪౬ || వ || అనియమ్మునికుల
చక్రవర్తి వెండియుం గార్తికేయుండాశ్రితార్తి హరుండనియును శరవణభవుండు

కానిరత్నపుమొలకలచేతమిట్టవల్లమయినది. మందగమన=స్త్రీయొక్క. కేళీకందుకము=ఆటచెం
డు. ఉత్తాలంబు=పొడువైనది. అధిరోహణంబుచేసి=ఎక్కి. అక్కుధరమ్మునందున్=ఆకొండయం
దు || ౧౪౩ || శిఖిసంతప్తహీరణ్మునిభవద్గుఁ=అగ్నియందుపుటమువేయఁబడినబంగారు వికార
మునుబోలినదేహచ్ఛాయగలవానిని. కేకిరాడ్ధ్వజుఁ=నెమలిరాజు(గుఱుతు)పెక్కెమునందుఁగల
వానిని. షాన్తాతురుఁ=ఆర్థరుతల్లులుగలవానిని. తపసితరాషాన్ముఖసుఖదప్రభావుఁ=ముసులు
దేవేంద్రుఁడుమొదలగువారికిసుఖమునిచ్చునట్టిమహిమగలవానిని || ౧౪౪ || విదళన=భేదించుటయం
దు. నిపుణ=నమర్థమయిన. పలుకులమొలకలు=మృదువులైన తిన్ననిమాటలు. పుష్పోపహారములు=
పువ్వులకానుకలు. చెలువు=ఆందము || ౧౪౫ || మూఁక=నేన. ననిచెన్=అతిశయించెను. విహృ
తి=విహారము. పొత్తులు=పొత్తిగుడ్డలు. తొలువేలుపులగంట్లనే=రాక్షసులగాయపుఁదాంట్లయందే.
మాత్రెన్=అంటెను. వజ్రాంగిజోడు=వజ్రమయమయినకవచము. వసవల్పు=వసకంపు. వ్రయ్యు=
భేదిల్లు=వగులు. అంగుళీచర్వణంబు=వ్రేళ్లనమలుట. గెలుపుచిందము=జయశంఖము. తలమా
వి=తలనుగప్పినమావి. నిసువువయసు = శిశుప్రాయము. జేదేదళవాయి నాయఁకరపుఁ బట్టము
నన్=జేవతలనేనానాయకులకు నాయకుఁడగునట్టివట్టమును గట్టుకొనుటయందు. కిట్టి=సమీపిం
చి. ప్రాథతరరణక్రీడ=మిక్కిలి నేర్పుగలయుద్ధమనెడియాట || ౧౪౬ || అహితగోత్రహృద్వ్యధా
రోపకృతి=శత్రువంశముయొక్కమనోవ్యధనుకలుగఁజేయునట్టిపని(లేక)శత్రురూపమయినకొం
డయొక్కమనోవ్యధనుచేయునట్టిబాణవ్యాపారము. ఘనవివృద్ధిఁ=మేఘములయొక్కవిశేషవృ
ద్ధిచేత; అధికమయినపెరుగుటచేత. పేర్చి=విప్రంభించి. శిఖికిన్=నెమలికిని. సత్ప్రతాపశిఖికిన్=
మంచిప్రతాపమనెడిఅగ్నికిని || ౧౪౭ || మునికులచక్రవర్తి=ముసుల సమూహమునందుక్రేష్టుఁడు.
కార్తికేయుఁడు=కృత్తికలకొడుకు. ఆశ్రితార్తిహరుండు=ఆశ్రయించినవారిపాదనుకరించువాఁ
డు. శరవణభవుండు=పెల్లుగంటయందు బుట్టినవాఁడు. వ్రవణుండు=ఆనకుఁడు. మందా

పరమపురుషార్థ ప్రవణుండనియును మహాసేనుండు దీనజన మందారుండనియును శశ్వద్బాలుండు కృపావిశాలుం డనియును వదాననుండు కీడువలనం బాచిప్రోచుప్రో డయినియును నీలదంష్ట్రుండు జయశ్రీలాభంబులకు మూలంబనియును గాంగేయుం డు పెన్నిధానంబనియును కుక్కుట ధ్వజుండు మ్రొక్కుటకుం దగినవేల్పు నియును బ్రహ్మగర్భుండు నిర్భరబ్రహ్మ విద్యోపదేశ దేశికుండనియును విశాఖుండు కుశా గ్రబుద్ధి యనియును సుబ్రహ్మణ్యుం డదభ్రగుణ రత్న ఖనియనియును శిఖి వాహ నుండు సాధునఖుండనియును పార్వతీ సందనుండు సచ్చిదానందుం డనియును బా హులేయుండు మోహమహీధరవ్యూహ మేఘవాహనుం డనియును తారకారా తి యకారణ సుకృతియనియును శక్తిధరుండు భుక్తిముక్తి కరుండనియును స్వామి యోగక్షేమభూమియనియును సగండుండు జగత్సం దోహోవనపరిస్పందుండనియు ను క్రౌంచదారణుండు పంచవదనా పరావతారుండనియును గుహుండు నిరవగ్ర హ శుభా వహుం డనియును గుమారుం డమరచమూసముద్ధరణ నిర్వికారుండని యును పాణ్డ్యతురుండు తురాషాణ్ముఖ సుఖప్రదుండనియును బ్రహ్మదరస నిమగ్నమ నస్కుండై యగ్నిభవుం బ్రణతించి యసాదంబగు తదీయ ప్రసాదంబు వడసి కతి పయ దివసంబు లుచితగతిం గడపి తద్విరచిత మహాస్కాంద గ్రంథసందర్భంబునం బూర్వభాగంబువిని తదాశయావబోధ సుధాధునీ వినివజ్జనంబునం గాశీవియోగ

రుండు = కల్ప వృక్షమయినవాఁడు. శశ్వద్బాలుండు = సదాబాలుఁడు అగువాఁడు. కృపావిశా లుండు = విశేషకృపగలవాఁడు. జయశ్రీలాభంబులకు = గెలుపు కలుములవచ్చుబడికి. మూలం బు = కారణమయినవాఁడు. గాంగేయుండు = గంగకొడుకు. పెన్నిధానంబు = పెద్దనిధి. నిర్భర = మేలైన. దేశికుండు = గురువు. అదభ్రగుణ రత్న ఖని = శ్రేష్ఠములయిన గుణములనెడి రత్నము లకుగని. సచ్చిదానందుండు = చెడనిజ్ఞానమును సంతోషమును గలవాఁడు. బాహు లేయుండు = అనేకులకు కొడుకు. మోహ మహీధరవ్యూహమేఘవాహనుండు = అజ్ఞానమనెడి కొండలసమూ హమునకు ఇంద్రుండు. సుకృతి = సత్కార్యములు గలవాఁడు. భుక్తిముక్తికరుండు = భోగమోక్షములనుకలుగఁజేయువాఁడు. యోగక్షేమభూమి = అపూర్వస్తువులను పొందుటకును మేలున తునుస్థానమయినవాఁడు. జగత్సం దోహోవనపరిస్పందుండు = లోక సమూహమును రక్షించుటయం దుపలింపనివాఁడు. క్రౌంచదారణుండు = క్రౌంచపర్వతమును భేదించినవాఁడు. పంచవదన = శివునియొక్క. నిరవగ్రహశుభావహుండు = కలుపులేక శుభములనిచ్చువాఁడు. అమరచమూసముద్ధరణనిర్వికారుండు = దేవతలదందును ఉద్ధరించుటయందు వికారముపొందనివాఁడు. తురాషాణ్ము ఖసుఖ ప్రదుండు = ఇంద్రుండు మొదలగువారికి సుఖము నిచ్చువాఁడు. ప్రహదరసనిమగ్న మన స్కుండు = సంతోష రసమునందు మునిగిన మనస్సు గలవాఁడు — మిక్కిలి సంతోషించిన వాఁడు. అసాదంబు = నాశములేనిది. ప్రసాదంబు = అనుగ్రహము. కతిపయదివసంబులు = కొన్నిదినములు. తద్విరచిత = అతనిచేత చేయఁబడిన. సందర్భం బునందు = రచనయందు = కూర్చునందు. తదా... మజ్జనంబున = దానియర్థము తెలియుటయ నేడిఅప్పు తనదియందుమునుఁ

జనక క్లేశంబుపిసివైచి యందలి యుత్తరభాగంబున || ౧౪౭ || సీ || మిన్నేటిపా
టియుఁ జెన్నయున్నతియు విపాశవాసియుఁ జంద్రభాగచేగ | యునుశరావతిభూతి
యును వేత్రవతిచరిత్రము బాహుదయుదారతయును గృష్ణ | వేణియగణ్యాభి వృద్ధి
యుఁగావేరివీయుఁ గపిశలీలావిభవము | వంజీర మంజువారై భవంబును భవనా
శనిశ్లేశనిర్నామకృతియుఁ | దుంగభద్రప్రసంగముత్తుంగభద్ర | రాజి రాజీలుగౌతమి
యోజమఱియు | వార్తకెక్కిన తీర్థప్రవర్త నములు | స్వామివినిపించె వింధ్యసం
స్తంభయితకు || ౧౪౮ || క || ఆకుంభజుతోమఱియుం | కేకిధ్వజుడనియె మానికుం
జరవినుమిం | కేకధవినియెదునకలము | నీకెఱిగించితి నెకాధునీచరితంబుల్ || ౧౪౯ ||
క || ఈగంగాదికతీర్థము | లీగంగా నీవుదమనమిద్దాంబువులన్ | దోంగెడు వా
రలగనగనగ్రాంగెడు సంగారసింధు కల్లోలములన్ || ౧౫౦ || క || వివిధక్షేత్ర చరి
త్రలు | వివిధసుపర్వానుభావ విలసనములుదీ | ర్థవిశేషశ్రవణముతఱి | జెవికింజవి
యొసంగెనే విశిష్ట విచారా || ౧౫౧ || చ || అనుడునగన్త్యుఁ డిట్లనియె హైమవతీసు
తుతోడఁదోడిన | న్దునులలరంగ నొయనఘ మూర్తి సమస్తముఁ గ్రిండుచేసిమిం |
చినబలువేల్పుఁ దీర్థమును క్షేత్రము నొక్కొడఁ గూడియుండెనే | నినిరుపమాదృతిన్
దెలిపినీవుమముం గరుణింపఁగాఁదగున్ || ౧౫౨ || క || అనిపలుకుకలశభవముఖ |
మునిజనముల ప్రశ్న వాక్యములు వినిపురభి | త్తనయుఁడు తత్త్రివిధమునా | క్క
నెలం గుమిగూడియుంకిఁ గనఁజాలమికిన్ || ౧౫౩ || వ || ముహూర్తమాత్రవిచారడో
లారూఢనిజస్వాంతుండై యా యాశ్రమవిశ్రాంతులం గూర్చియిట్లనియె || ౧౫౪ ||
క || ఏతత్త్రితయమునాకచో | భూతలమునమేళవించిపొగడొందుటమ | చేతోగతి

గుటచేత — ఆపురాణకథను వినుటయందలి యానచేత. క్లేశంబు = దుఃఖమును || ౧౪౮ || మి
న్నేటిపాటి = ఆకాశగంగయొక్క కొలఁది. ఉన్నతి = గౌరవము. వాసి = మేలిమి. చేగ = సత్త. భూతి
= సంపద. ఉదారత = ఘనత. అగణ్యాభివృద్ధి = ఎన్నరాని పెంపు. తీవి = బాగు. లీలావిభవము = విలా
సనంపద. వారైభవంబు = జలసమృద్ధి. శ్లేశనిర్నామకృతి = శ్లేశముపేరులేకుండఁజేయుట. ప్రసంగ
ము = ప్రస్తావము. ఉత్తుంగభద్రరాజిన్ = అధికమైన శుభములవరుసను. ఓజ = విధము. వార్తకున్ = ప్ర
సిద్ధికి. తీర్థప్రవర్తనములు = తీర్థములచరిత్రములు. సంస్తంభయితకున్ — అణఁచినవానికి || ౧౪౯ || కే
కిధ్వజుడు = కుమారస్వామి. మానికుంజర = మునిశ్రేష్ఠుఁడా. ధునీచరితంబులు = నదులచరిత్రములు ||
౧౫౦ || ఈగంగానీవు = మునుగంగనీయవు. సమిద్దాంబువులన్ = మిక్కిలిజ్ఞాఘ్యములయిన జలముల
యందు. దోంగెడు = మునిగెడు. గ్రాంగెడు = మండెడు. అంగారసింధుకల్లోలములన్ = నిష్పటే
టిపెద్ద ఆలయందు || ౧౫౧ || సువర్వ = దేవతలయొక్క. శ్రవణముతఱి = వినునప్పుడు. చవి
= రుచి. విశిష్ట = విశేషమయిన || ౧౫౨ || హైమవతి = పార్వతి. ఆలరంగన్ = సంతోషింపఁగా.
క్రిండుచేసి = తక్కువపఱిచి. నిరుపమాదృతిన్ = సాటిలేని ఆదరణముచేత || ౧౫౩ || పురభిత్తనయుఁ
డు = శివునికొడుకు. నెలన్ = నెలపునందు = స్థానమునందు || ౧౫౪ || విచారడోలారూఢనిజస్వాంతుఁ
డు = ఆలోచనయనెడి యుయ్యాలయందెక్కియున్న తనమనసుగలవాఁడు — ఆలోచనచేతచలించి
నమనసుగలవాఁడు. ఆశ్రమవిశ్రాంతులన్ = మునులను || ౧౫౫ || మేళవింది = కూడి. చేతోగతిన్ =

దోషదుఃసము । పేతావృతి ముకురకుక్షీ నిభమును బోలెక ॥ ౧౫౫ ॥ తే ॥ చిత్త
మాశ్చర్య రసమునజొత్తిలంగఁ । జేయునీప్రశ్న మక్షికాక్షేయుచేత । నిందుధరుచేత
హరుచేత నెఱుంగవలయు । రండుపోదముమునులారరజతగిరికి ॥ ౧౫౬ ॥ క ॥ పొడ
మిన సందేహంబుల । జడిసిన మందేహులం బ్రసన్నులఁజేయక । మృదునకుం బని
గావునమన । మడిగినయర్థంబునతఁడయా దేశించుక ॥ ౧౫౭ ॥ క ॥ అనికృతనిశ్చయమ
తన । స్తుమలంగొనిరజతశైలమున కేగఁదలం । చినగుహలుం బొగడెడుక్రియబో । ర
న మ్రోసెఁ బ్రయాణభేరి ప్రసభారభటిక ॥ ౧౫౮ ॥ ఉ ॥ ఆసమయంబునక ధృత
నిజాయు ధులాదృత భూషణుల్ మఱుమా । ల్లాసలన స్తుఖుల్ వివిధలాంఛన లక్షితు
లాసురాన్వయ । త్రాసకరుల్ విమానగులు దైవతవీరులు తారకారిప । న్నోసల
మ్రోలనిచ్చిరొక ముప్పదికోటులు మూడుకోటులు ॥ ౧౫౯ ॥ మ ॥ పనితప్రక్రియ
నలైఱంగులెనఁక బ్రస్థాననై పథ్యశో । భనముంకొని బ్రహ్మగర్భుడువహత్ప
ల్యాణకల్యాణమై । ఘనగర్జ్జకసకిలించువాపురము నెక్కంబోవుచోఁబర్వెసం । జనితా
శాకరికర్ణసంజ్వర భరాంచ త్కంచుకీర్వానముల్ ॥ ౧౬౦ ॥ నీ ॥ ఆటకుమెచ్చి బ
లారియొం గొనుమరుశ్శలమిదియన బర్హభారమమర । హరుఁగుత్తుకనకాకశిరసునఁ
బోలఁదాల్చినజటా చ్చటలీలశిఖ వెలుంగ । క్షితిశిరోభూషావిశేష నిర్మితికిఁబాల్పదుప
డియచ్చులట్లుడుగులుదగ । ధాతృవాహముభుక్తి దానభ్యసంపదినముమ్రుంగుభంగిదప్త

మనోమార్గమునందు— మనస్సునందు నముపేతావృతిముకురకుక్షీ = కూడినకవ్వడుగలఅద్దము
లోపలిభాగమునందు ॥ ౧౫౬ ॥ జొత్తిలంగఁ = రాగిల్లఁగా— అనురాగమునుపొందఁగా. అక్షి
కాక్షేయుచేతక = శివునిచేత ॥ ౧౫౭ ॥ జడిసిన = చలించిన. మందేహులఁ = (మంద + ఈహులఁ)
వికాసముచెడినవారిని. ప్రసన్నులఁ = వికాసమునొందినవారినిఁగా. మృదునకుఁ = శివునికి. ఆదేశం
చుఁ = చెప్పును ॥ ౧౫౮ ॥ కృతనిశ్చయమతిఁ = నిశ్చయముచేయఁబడినబుద్ధితో. బోరనక = గట్టిగా.
ప్రసభారభటిక = అధికధ్వనితో ॥ ౧౫౯ ॥ ధృత = ధరింపఁబడిన. లసన్నులు = వికాసమునొందినము
ఖముల్గులవారు. లాంఛనలక్షితులు = గుఱుకులచేతఁజూడబడినవారు. ఆసురాన్వయఁ త్రాసకరులు
= రాక్షసకులమునకుభయముచేయువారు. విమానగులు = విమానములను పొందినవారు. న్నోస
లమ్రోలఁ = పెద్దదైన తలవాకిటిచానడిముందర ॥ ౧౬౦ ॥ పనితప్రక్రియఁ = పొగడఁబడినవిధము
న. ప్రస్థాననైపథ్యశోభనముఁ = ప్రయాణమునకుఁదగినవస్త్రాదులయలంకారము యొక్కసౌందర్య
మును. వహత్పల్యాణకల్యాణము = వహించుచున్నపల్లముచేతమేలైనది. వాపురముఁ = గుల్లము
ను. పర్వెఁ = వ్యాపించెను. జనితా... ధ్వానములు = పుట్టినదిగజములయొక్కచెవులకువేండ్రమ
యితిశయించినఒప్పిదమయిన బెత్తాలవారికేకలధ్వనులు ॥ ౧౬౧ ॥ ఈఁ = ఇయ్యఁగా. మరుశ్శ
లము = దేవతలవలనిలాభము. బర్హభారము = మోపునుబోలినకుంచె. కుత్తుకన = మెడచేతనే. శిరసు
నక = తలతోను. పోలక = సరిపోలుటకు. జటాచ్ఛట = జడలనమూహము. లీలఁ = విధమున. శిఖ =
జాట్టు. శిరోభూషావిశేషనిర్మితికిఁ = ఒకవిధమయినతలకుంబెట్టుకొనెడిసామునుచేయుటకు. పాల్ప
దు = పూనుకొనునట్టి— ఏర్పటుపఁబడునట్టి. ధాతృవాహముభుక్తిఁ = బ్రహ్మవాహనమైనహంసయొ
క్కయాహారమును. దినము = తామరపూఁడు. దప్తఫణి = (నోట) గలచుకొన్నసాము. క్రూలఁ =

ఫణిగ్రాసః । గంతగంభీరనినదంబుఖచరయువతి । గానవిద్యకువడ్డసంధానమొసంగ ।
 నెసంగుడెకన్ను గోనలయెక్కిరింత । వెక్క బలుకొండఁదూఁచువోనేయుమేటి ॥
 ౧౬౧ ॥ క ॥ అదిసజ్జస్యందనమై । మదకరియై తత్తదుచిత మార్గంబులనే । రొదవ
 నొకకొంతచనిపా । రదనిభశుభమూర్తి నశ్వరత్నంబగుడు ॥ ౧౬౨ ॥ క ॥ శితికం
 తసుతుఁడుఖచర । స్తుతుఁడైయాయచ్చూపు తురికీనాసగం । దితభౌరితకప్లుతరే । చి
 తవల్లితగతులఁ దరటుచేసిననదియ ॥ ౧౬౩ ॥ క ॥ మురళిగొనియు రవణమున ॥
 బరువడిగోమూత్రికాది భంజకులగఁడు ॥ గెరలిచతుర్విధధావత । పరిపాటిపాటవ
 మునఁబతిమెప్పించె ॥ ౧౬౪ ॥ సీ ॥ బలుపాపతలచుట్టు లలవరించినవారు లేతచం
 దుకులఁ దాలించినవారు । పునుకతమ్మంటులఁ బొలుచువీనులవారు నొసలమిక్కిలిచూ
 పులెనఁగువారు । బూదుపారఁగమేనబూదిబూసినవారుత్రిముఖాస్త్రములుకేలఁది
 ప్పవారు । పులితోలుపొలుంబట్టు పుట్టముల్ గలవారు కొమ్ముతేజులనెక్కి గునియు
 వారు । ఘోరతపముల హరుదక్క గొన్నవారు । కరటిదైతేయకుంభ ముక్తాలలా
 మ । వారిభుజ మధ్యములవా రుదారయశులు । ప్రమథవీరులు గొలిచిరా బాహులే
 యు ॥ ౧౬౫ ॥ శా ॥ ట్లోణీరేణు కృతంబు లంజనరజోగుచ్ఛాసితంబుల్ తమ । శ్రేష్ఠ

ప్రకాశింపఁగా. ఖచరయువతి = గంధర్వస్త్రీలయొక్క. వడ్డసంధానము = వడ్డకునెడి స్వరము
 యొక్కహర్పును. ఎసంగు = అతిశయించునట్టి. తెలికన్నుగోనలయెక్కిరింత = తెల్లనికన్నుగొనలుక
 లదైన నెమలివాహనమును = (దీనికిసరియైనసంస్కృతపదము — ధవళాపాంగము) బలుకొండఁదూఁచు
 వోనేయుమేటి = కుమారస్వామి ॥ ౧౬౨ ॥ సజ్జస్యందనము = అలంకారము (సిద్ధము) చేయఁబడినరథ
 ము. పారవ = పాదరసముతోడ తుభమూర్తి = తెల్లనియాకృతితో ॥ ౧౬౩ ॥ శితికంత = శివుని
 యొక్క. ఖచరస్తుతుఁడు = దేవతలచేత పొగడఁబడిన వాఁడు. అచ్చూపుతురికీ = స్వచ్ఛమయిన
 (తెల్లని) రూపముగలగుణ్ణమును. ఆస్తందిత...గతుల = ఆస్తందిత = మిక్కిలివేగమునుమందమును
 గానదియ, భౌరితక = ఆస్తందితమున కంటె కొంచెము వడిగలదియ, ప్లుత = అతి వేగమున
 దాఁచుచుఁబోవునదియ, రేచిత = వంకరగాలిరుగకవడిగాఁబోవునదియ, వల్లిత = మీఁదికికాల్లాత్రిక
 దిలించుచు వడిగాఁబోవునదియనైన, గతుల = నడకలచేత. తరటుచేసిన = నడపింపఁగా ॥ ౧౬౪ ॥
 మురళి, రవణము, పరువడి, భంజళి — ఇవిగుణ్ణము దవుడుపాటుటయందలిభేదములు. ఆందు భం
 జళి గోమూత్రికమొదలగు భేదములచేనానావిధము; (వీనివివరణము విచారింపఁ దగినది.) కెరలి =
 కేరి. చతుర్విధధావత పరిపాటిపాటవమున = నాలుగువిధములయినదవుడుపాటైక్రిమమునం
 దలిసేర్చుచేత ॥ ౧౬౫ ॥ పాపతలచుట్టులు = పాములతలపాగాలు. అలవరించిన = వహించిన. పునుక
 తమ్మంటుల = తలపుట్టెలచేతచేయఁబడినచెవిపోగులచేత. మిక్కిలిచూపులు — మూడవకన్నులు.
 బూదుపారం = బూదబువట్టికట్టుగా. బూది = భస్మము. త్రిముఖాస్త్రముల = మూడు మొసలు
 గలహులములను. పొలుంబట్టుపుట్టములు = బంగారుపట్టువస్త్రములు. కొమ్ముతేజుల = వృషభవాహ
 నములను. గునియు = మలుకు. కరటిదైతేయ = గజాసురునియొక్క. కుంభ = కుంభస్థలమునందలి. ము
 క్తాలలామ = మల్కాలహారములచేత. హరి = అందగించునట్టి. భుజమధ్యములవారు = తోమ్ములుగలవా
 రు. ఉదారయశులు = అధికకీర్తిగలవారు ॥ ౧౬౬ ॥ ట్లోణీరేణుకృతంబులు = నేలదమ్ముచేఁజేయఁబడిన
 ౩. అంజనరజోగుచ్ఛాసితంబులు = కాటుకపొడిముద్దలవలెనల్లదైన. తమశ్రేణులు = వీరకటిబారులు.

ఋత్ నూషిత పూషభీషణగతిః జృంభించియుందూలెన । క్షీణోత్తంభితశక్తి భృ
ద్భటశిరస్సీమా కిరీటస్ఫుట । న్యాణీక్యాతప వల్లవస్త బక సామగ్రీహృతాగ్రంబులై ॥
౧౬౬ ॥ క ॥ స్తరశశితటిదజ పవమా । న రవిసుధా సలిలమునిజనత్కైరిష్టా । సురమృ
త్యుజ్వలనఁజెలఁగు । సురవేశ్యలు గొలిచిరపుడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ ॥ ౧౬౭ ॥ క ॥ దైవ
తభటభుజశిఖర । వ్యావల్లన్నవకృపాణ వల్లికలలరెఁ । దైవపథవారినిధినలి । లా
విష్కృత విషవషీ మహార్చులుఁబోలెఁ ॥ ౧౬౮ ॥ క ॥ నయనత్రిభాగ * వృతపఠ ।
సయంతంబుగ సాధ్యసతులుచల్లినలాజల్ । నయనాయుధ తనయాయుధ । చయలతి
కావళులఁ గుసుమసమత వహించెఁ ॥ ౧౬౯ ॥ తే ॥ వివిధదివిషద్వధూముక్తదివి
జవిటపి । కుసుమకేశర లసదంస కూటుఁడగుచు । వేల్పుఁబడవాలు కడువాలువిరియఁ
బడిన । కందమునఁబొల్చు దుర్గకంఘాణ మనఁగ ॥ ౧౭౦ ॥ తే ॥ విబుధ నధురాధ
రాభుజావీజ్యమాన । వినులచామర బహునహస్రములు వొలిచె । స్వామియిరుగ
డఁబువ్వవర్షములఁదలఁకి । సురవిమానమరాశముల్ దెరలెసనఁగ ॥ ౧౭౧ ॥ తే ॥
స్వామిమలనుండిరాజతాచలముదాఁక । సేతువెత్తిన గతిమహాసేనసేన । రోదసి
రంధ్రనీరంధ్ర హావమగుచు । నడచెగిరిసింధు వనస్పష్టి పుడమినడఁగ ॥ ౧౭౨ ॥ తే ॥
పుట్టినమోములై శిఖరముల్ వెలుఁ గొంద నితంబమండలిం । గట్టినకృత్తియై నిబిడ

నూషితపూషభీషణగతిః = నూషింపఁబడినసూర్యునికిభయంకరమైనవిధమున. జృంభించి = విజృంభించి
చి తూలెఁ = తొలఁగెను. అక్షీణో...గ్రంబులై = తగ్గనివియునిక్కింపఁబడినవియునైనకుమారస్వామి
బంటులతలలయందలికిరీటములండుప్రకాశించుచున్న శంఖులవెలుఁ గులగుత్తులయొక్కనమగ్రత్వము
(పరిపూర్తి) చేతఅపహరింపఁబడినకొనలుగలవై ॥ ౧౬౭ ॥ స్తర...జ్వలనఁ = మన్తధుఁడు. చంద్రుఁ
డుమెఱపుయొక్కప్రకృతివాయుపు సూర్యుఁడు అహృతము జలము నస్తమహర్షులు భూమిశివుఁడువీరి
యొక్కప్రకాశముచేత. చెలఁగు = అతిశయించునట్టి ॥ ౧౬౮ ॥ భుజశిఖరవ్యావల్లన్నవకృపాణవల్లికలు
= మూఁపులందంతటను చలించుచున్న క్రొత్తకత్తులనెడితీఁగలు. అలరెఁ = ప్రకాశించెను. దైవపథ
...ర్చు = ఆకాశమనెడి నముద్రజలమునందుండివెడలినవిషముయొక్కనల్లనిమంటలు ॥ ౧౬౯ ॥
నయనత్రిభాగవృత = కంటియొక్కమూడుభాగములందావరించిన. లాజలు = వేలాలు. నయనాయు
ధ = శివునియొక్క ॥ ౧౭౦ ॥ వివిధ...కూటుఁడు = బహువిధములయినదేవతాస్త్రీలచేతదిడువఁబడిన
(చల్లఁబడిన) కృష్ణవృత పుఁబువ్వులలోని అకరువులచేతదిప్పుచున్న శిఖరములవంటి మూఁపులుగలవాఁ
డు. వేల్పుఁబడవాలు = దేవతలసేనానాయకుఁడు — కుమారస్వామి. విరియఁబడినకందమునఁ = ఎ
కాసమునువహించినమూఁపురముచేత. దుర్గకంఘాణము = భద్రకాలియొక్క వాహనము. — సింహము
వాలుఁ = అతిశయించును ॥ ౧౭౧ ॥ విబుధ...స్రములు = దేవతాస్త్రీలచేతులయండువీవఁబడుచున్న
ఆనేకములగువింజామరలు. తలఁకి = భయపడి. సురవిమానమరాశములు = దేవతలవిమానములయంద
లిహంసలు. దెరలెఁ = వెడలెను ॥ ౧౭౨ ॥ సేతువు = కట్ట. ఎత్తినగతిఁ = కట్టినవిధమున. మహాసేన
సేన = కుమారునిదండు. రోదసి = భూమికిఆకాశమునకునడుము. నీరంధ్ర = నందులేని. సింధు = నది ॥
౧౭౩ ॥ నితంబమండలిఁ = నదుముక్తదేశమునందు కృత్తి = తోలు. నిబిడ = దట్టమైన. రేఖ =

కాననశేఖరదర్శన లోనజూ | పట్టినవిశ్వమై వెలుగు ప్రాణికులంబలరక్ష గిరీశుండ ||
 పృథ్విఃగాసిపించిన వ్రభం గలధౌతనగంబు దోచినన్ || ౧౭౩ || క || జైవాత్యక
 బంబునజ | జీవాతువుఁ గాంచి ప్రాప్తజీవములగుచున్ | జీవంజీవము లలరెడు |
 భారంబున బాహుభేయు బలములు పొదలెన్ || ౧౭౪ || తే || పద్మరాగమణీ మయ
 వాదలధి | స్ఫురితగైరికశిఖరచంచూసమృద్ధి | గంధవతియను నొక్కపంకజమునడు
 వలమునకొండకొదమరాయంచబోలి || ౧౭౫ || తే || నీలగళవాహరింభాఖని
 ప్రసూతి | నిగికిగసిన వెండిరా నేలదుమ్ము | ప్రాంతవర్తిష్టుసప్తర్షి పరివృథులకు |
 నిర్యత్నభసిత విలసితమచట || ౧౭౬ || వ || ఇట్లు నిజబల నిఖిలనిరీక్షణ ని
 స్తంద్రచంద్రికాధీనంబగు నగ్గట్టుతేని వైమాణికసేనాని మానధనురెడగు నధికుండు
 నిజపురుషకారంబునుంబోలె నధిరోహించి || ౧౭౭ || క || వాహనముడిగిగనచర |
 వాహినిఁ దత్కుధరసవిధ వనవిహారణకాం | త్రౌహితహృదయ నటయట | యో
 హూనిలునునుచు నిలిపియుల్లంబలరక్ష || ౧౭౮ || డే || ఆరవివాలఖిల్యయుతుడై
 కిధుగర్భముదూతై నోయనన్ | దారకవైరిసంయమి కదంబయుతంబుగ నేగుదెం
 చిను | క్రూరుచిరుండ్ర మైనవనుధారధుగేహముజొచ్చునట్లుమా | రారియునిమూ
 టాంతరవిహార ముమాన్వితుడై యొనర్పఁగన్ || ౧౭౯ || తే || మందిరోద్యానఖేల
 నానందవిభవ | మవధరించెడు తారావిటార్థమాలి | జివురుగుత్తులవిరులఁబూజించు

చాటు. తలిర్పన్ = ప్రకాశంబంగా. అప్పట్టికిన్ = ఆకొడుకునకు. కలధౌతనగంబు = వెండికొండ ||
 ౧౭౪ || జైవాత్యకబింబమున్ = చంద్రబింబమును. నిజజీవాతువున్ = తాముజీవించుమంచును. ప్రాప్తజీ
 వము = పొందబడిన ప్రాణములుగలవి. జీవంజీవములు = చకోరపక్షులు. పొదలెన్ = వర్ధిల్లెను —
 ఉప్పొంగెను || ౧౭౫ || పాదలభిన్ = పాదములనుపొందుటచేత. (పాదము = కాలు; ప్రత్యంతవ
 ర్యతము) కైరిక = కొండయందఁ గలిగెడి యెఱ్ఱిని వచ్చని వర్ణవిశేషముగల. చంచూ = పక్షిముక్కు
 యొక్క. గంధవతి = భూమి. రాయంచన్ = రాజహంసను || ౧౭౬ || నీల...నిహతిన్ = శివునివాహ
 నమైనవృషభము యొక్కగిట్టలనెడి గుద్దండ్రతాకుడుచేత. నిగికిన్ = ఆకాశమునకు. పర్తిష్ఠు =
 ఉండునట్టివృథావముగల. పరివృథులకున్ = రాజులకు — శ్రేణులకు. నిర్యత్నభసితవిలసితము = య
 త్నములేనివిబూదియొక్కప్రకాశము || ౧౭౭ || నిస్తంద్ర = తగ్గని. గట్టుతేనిన్ = పర్వతరాజును.
 వైమానికసేనాని = దేవతలసేనానాయకుఁడు. పురుషకారము = పురుషప్రయత్నము. అధిరోహించి =
 ఎక్కి || ౧౭౮ || గగనచరవాహినిన్ = దేవతలదండును. తత్కుధర...హృదయన్ = ఆపర్వతమువెం
 బడితోపులయందు విహరించుటయందలి యాశచేత పిలువబడిన మనసుగలదానిని. అటయట =
 అక్కడనే అక్కడనే. ఉల్లంబు = మనస్సు. అలరన్ = వికాసమునొందఁగా || ౧౭౯ || విధు = చం
 ద్రునియొక్క. కదంబయుతంబుగన్ = సమూహముతోఁగూడ. రుండ్రము = అతిశయించినది. వసు
 టలో. ఉమాన్వితుఁడు = పార్వతితోఁగూడినవాఁడు || ౧౮౦ || మంది...విభవము = ఇంటితోఁజేరిన
 శృంగారపుఁదోటయందు క్రీడించుటవలననంతోషవైభవమును. అవధరించెడు = ధరించెడు — పొం
 దెను. తారావిటార్థమాలి = అర్ధచంద్రుఁడుకిరీటముగాఁగలవాఁడు — శివుఁడు. విరులన్ = పువ్వుల

టకు నొ । యాఱుఱుతువులు సన్నిధియయ్యెనచట ॥ ౧౮౦ ॥ సీ ॥ మరువంపువల
పుఁబల్కఱుక్రోలిక్రోలికఱ మాన్చియూరక మేనునఱచుఁగొన్ని । యరవిచ్చుతెలి
మొల్ల విరులుమాతులుసాచిపాదిగూడితొక్కలఁబొదువుఁగొన్ని । గురువిందపూఁదేనె
పెరలకై తమలోనఁ బొత్తువోవకసా రెబోరుఁగొన్ని । పక్వంబులగుదాఁకఁబాటించి
మల్లి కాకలికానికాయంబుఁ గాచుఁగొన్ని । భోగివశ మైనగేదంగిపూవునకును । పగ
చుమదిఁగొన్ని బంధుజీవకలతాంత । గుచ్చములలోననాకకొన్నికొలుపు సేయుఁ దే
టులఖిలర్తుమయవనీ వాటిఁగమిచి ॥ ౧౮౧ ॥ తే ॥ పూవుఁదేనియఁ దడిసినమావిచి
గురు । మీదనంటిచరించు తుమ్మెదదలిర్చు । సమయమాటయు మసి నెయ్యిసమరిమ
రుఁడు । త్రువువోదోమనీలంపుఁదునుకయనఁగ ॥ ౧౮౨ ॥ తే ॥ గంధవిరహితమ
నుబుద్ధిఁగనక తేటి । మూతివిచ్చినమోదుగు మొగ్గఁదగిలి । సౌరభాకాంక్షఁజొచ్చిచె
న్నారెగీర । తుండవశ మైన నేరేడుపండుఁబోలె ॥ ౧౮౩ ॥ క ॥ ఖరకరకరహాతిసల
సలఁ దెరలెడువల్లిమరందదీర్చి కచుట్టుక । దిరుగు నళి యనుభవమునకుఁ । జొరదతి
లోభాంధబుద్ధిసొమ్మరయ్యక్రియక ॥ ౧౮౪ ॥ క ॥ నలువదితొమ్మిదిరూపం । బులుగొ
నియుకబుష్పగంధములు మోవఁగలే । కలసియుఁదె మ్మెరలానుం । బలుమలుయువజన
ముమేనిపలుచనిచెమటల్ ॥ ౧౮౫ ॥ చ ॥ విమలమయూఖ రేఖయునవీనతరోత్పలవ
త్రముకబ్రవా । శమణియునొక్కతీవియ బలాదృతిదాలెనటన్నవించువి । భ్రమ
శిథిలాంగియయ్యుఁగుచ భారనితంబకపోలగోపన । క్రమకలనాకులాత్తయయికన్ను
లనీశునదలె గొరియుక ॥ ౧౮౬ ॥ తే ॥ ప్రావృషేణ్యపయోధరపటలిచేత । గా
డ్పునీహారకరరేఖఁగప్పుకరణి । ధరణిధరకార్తుకుఁడు శైలతనయఁబొదివెఁ । బచ్చడం
బునఁబొల్చుపూఁ బచ్చడమున ॥ ౧౮౭ ॥ చ ॥ పొదువుపరాగఘృష్టి మొగముకశ్రమ

చేతను. సన్నిధియయ్యెక=చేరెను ॥ ౧౮౦ ॥ వలపు = వాసన. క్రోలి = త్రాగి—అనుభవించి.
మాన్చి=కొంచెముమూసి. పొది=గుంపు. పొదుపుక=కప్పను. పెర=తెట్టె. పొత్తుపోవక=పా
లుపోక. పాటించి=పొంది=చేరియుండి. కలికానికాయంబుక=మొగ్గలసమూహమును. కాచుక=
కావలికాచును. భోగి=పాము. బంధుజీవకలతాంతగుచ్చములలోనక = మంకెనపూగుత్తులలో.
వనీవాటిక=తోటలోనిచెట్లచాయను. కమిచి=ఆక్రమించి ॥ ౧౮౧ ॥ సౌరభాకాంక్షక=పరిమళ
మునందలియపేక్షచేత. చెన్నారెక=ఆందగించెను. కీరతుండ=చిలుకముక్కునకు ॥ ౧౮౩ ॥ ఖర
కరకరహాతిక=సూర్యకిరణములుసోఁమటచేత. తెరలెడు=తెల్లనట్టి=ఉడుకునట్టి. మల్లిమరందదీర్చిక
=మల్లెపూఁదేనెడ్డిగ్గియ. (డ్డిగ్గియ=నడకావి) అళి=తుమ్మెద. అరయ్యక్రియక=పిచారించువిధమున
—కనిపెట్టియుండురీతిని ॥ ౧౮౪ ॥ కొనియుక=పొందియు. గంధములు=వాసనలు. తెమ్మెరలు=మం
దమారుతములు. ఆనుక=త్రాగును ॥ ౧౮౫ ॥ ౧౮౬ ॥ ౧౮౭ ॥ ప్రావృషేణ్యపయోధరపటలిచేతక
=వర్షాకాలమునందలిమబ్బుతెగలచేత. గాడ్పు=గాలి. (ఇదికర్తృపదము) నీహారకరరేఖక=గీత
గాఁగనఁబడెడిచంద్రుని. ధరణిధరకార్తుకుఁడు=శివుఁడు. డంబునక=కాంతిచేత. పచ్చడమునక=
కప్పడువస్త్రముచేత ॥ ౧౮౮ ॥ పొదువుపరాగఘృష్టిక=ఆవరించునట్టిపుప్పొడివెలుఁగుచేత. శ్రమ
వారిని=చెమటచేత. భానుదీప్తి=సూర్యప్రకాశము. చంద్రులు=స్తనసన్నివేశములు. తుండదు=

వారిని మేనుభాసువీ । ప్రిదవుల హెచ్చుజన్మడలుఁ దేజముదాల్చె నెకానియొప్పుగం । వ
దనగపుత్రికపుభసితంబునవర్ష ముచేతనగ్నిప్రేఁ । గదురుటనద్దముకలతయుఁగాంచన
కుంభములుక బెడంకునే ॥ ౧౮౮ ॥ మ ॥ బొమలెక్కించినవిల్లువంచునునుఁజూపుల్చించ
లాచంచల । క్రమరేఖన్నిగిడింప శాతవిశిఖాఘంబుల్ మెయికనించునె । య్యము
నకబలకఁగనలకమీటి చటులజ్యాఘోషముంజేయున । య్యమప్రాపొందిరతిశ్వ
రుండు హరుబిట్టోడింపనుట్టాడుచుక ॥ ౧౮౯ ॥ చ ॥ చిగురులుదేరఁజేసివిరిచికని
చకనిపువ్వుగుత్తులక । బిగువుచనుంగవంబొదివివ్రేలెడుచిలకలఁజోపితేనియక । బొ
గపినపల్కులంబొగడిభూతపతికబతిమెచ్చఁజేసెన । య్యగజతదుద్యమార్హవినయా
నునయాభినయానుకూలతక ॥ ౧౯౦ ॥ క ॥ ఈరీతిప్రమదవిపినవి । హారంబొనరించిహి
మనగాత్మజయుంగం । జారిరవిశిఖినయనుఁడుప । చారంబులు సమదయావతిజనమొ
నరింపక ॥ ౧౯౧ ॥ డ ॥ నాకవిభూపలోత్కరకనచ్చిఖరావృతమైన యొక్క ప ।
ద్వారకరతీర కేళికనకాద్రిసుఖస్థితి నుండునంతఁబుం । జీకృతతారహారముగ శేషవిభూ
షణునంఘ్రికికనమో । వాక మొనర్చియిట్లనుశివాకలకంఠిసమంజసోక్తులక ॥ ౧౯౨ ॥
సీ ॥ విజ్ఞానమయ మహాప్రాజ్ఞయోసర్వజ్ఞ పార్థింతునిన్నొక్కయర్థమేనునిర్వా
ణఫలదమైనీకునిక పట్టెనత్తేత్రంబుదేవతాసింధుముఖ్య । తీర్థంబులజయించుతీర్థంబున
త్యుత్కటప్రభావంబులదీప్రమైన । దైవతంబునుగూడిదర్శనస్నానపూజనములకలుష
భంజనమొనర్చు । జాలునిమ్మాడు నొకచోటమేళవించి । యుండునొ కాకవేగ్బడి
యుండునొక్కొ । దీనిచందంబునకలంబుఁదేటపడఁగ । హృదయగన్యంబుచేసినన్నె

తగ్గదు. నగపుత్రికిక=పార్వతికి. భసితంబునక=విబూదిచేతను. కదురుటక=కలుగుటచేతను—
వ్యాపించుటచేతను. బెడంకునే=చలించునా ॥ ౧౮౯ ॥ బొమలు=కనుబొమ్మలు. ఎక్కించినక=
వైకినిక్కించినను. మనుఁజూపులు=సోఁకీసోఁకనిచూపులు. రేఖక=విధమున. నిగిడింపక=ప్రస
రింపఁజేయఁగా. శాతవిశిఖాఘంబులు = వాడిబాణములనమాహములు. మెయిక=దేహమునం
చు. నించుక=నిండించును. చటులజ్యాఘోషముక=చలించుచున్న అల్లెత్రాటిధ్వనిని. ప్రాపు=ఆశ్ర
యము. బిట్టు=శీఘ్రముగ. ఉట్టాడుచుక=పొంచిపొంచితిరుగుచు ॥ ౧౯౦ ॥ చిక్కని=దట్టమయి
న. చోపి=తఱిమి. పొగపిన=పక్వముచేసిన. తదుద్యమార్హ=ఆయనప్రయత్నమునకుఁదగిన ॥ ౧౯౧ ॥
ప్రమదవిపిన=స్త్రీలువిహరించెడిశృంగారపుఁదోటయందు. కంజారిరవిశిఖినయనుఁడు=చంద్రసూ
ర్యాగ్నులుకమ్మలుగాఁగలవిపుఁడు. సమద = యావనమదముతోఁగూడిన ॥ ౧౯౨ ॥ నాక...వృత
ము=ఇంద్రసీలమణులసముదాయముచేతఆవరింపబడినది. కేళికనకాద్రిక=క్రీడాార్థముగాఁజేయఁ
బడినబంగారుకొండయందు. పుంజీకృతతారహారముగక=రాశిగాఁజేయఁబడినముత్యాలపేరులుకలు
గునట్లుగా. శేషవిభూషణునంఘ్రికిక=శివునియడుగునకు. నమోవాకము=నమస్కారము. శివాక
లకంఠి=పార్వతీదేవి. సమంజసోక్తులక=మనోజ్ఞములయినమాటలతో ॥ ౧౯౩ ॥ విజ్ఞానమయ=
విశేషజ్ఞానస్వరూపుఁడా. మహాప్రాజ్ఞ=గొప్పపండితుఁడా. అర్థము=విషయమును. నిర్వాణఫలదము
మోక్షఫలమునిచ్చునది. దేవతాసింధు=గంగానది. అత్యుత్కట=మిక్కిలియెక్కువైన. దీప్రము=
ప్రకాశించునది. కలుషభంజనము=పాపముయొక్క చెలుచుటను. ఏర్పడి=వేలువేటై. గన్యంబు

లుమనుడు || ౧౯౩ || మ || లవలీపల్లవపాండురంబులగుగల్గఁగొలులంజంద్రకా । లవ
 లీలందరహాసమింపెసఁగఁగేలక వైశమగ్గోలచే । లవరీతింగొనితెచ్చియంకకదళాలం
 కారముంజేసిబా । లవిధూతంసుఁడు పలుక- మాధవకథాశ్లాఘాసూఖాసక్తుడై ||
 ౧౯౪ || క || కించిద్యలగ్నమిక్కిలి । మంచిదిసీప్రశ్నమిదిసమర్థముగావి । నిపించెద
 నను నాలోనన । కంచుకు లరుదెంచి ఘటితకరకిసలయులై || ౧౯౫ || క || దేవయగ
 స్త్యాదికముని । సేవితుడై వచ్చినాఁడు సేనానిభవ । తేనీవార్ధి యగుచు నతఁడిట ।
 రావచ్చునా యనుడు రాగరసభరిత మతికా || ౧౯౬ || వ || దేవీసహితుండై యద్దేవ
 దేవుండు తదాగమనం బనుమతించు టయు వలైయని సౌవిదల్ల నికరంబు నిజకరంబు
 లం బుత్తడిబెత్తంబు లంబురుహచుంబిత తరుణతరణి కిరణంబులం బురణింపమరలి
 పటచి శరవణ ప్రభవునకు భవానీపతి యనుగ్రహించుటం దెలియ విన్నవించుటయు
 నతండు || ౧౯౭ || సీ || వీడియంబెడలించి విధురత్నకనకాలు కాంచితాంబువుపుకొ
 లించియుమిసి । యుదిరిబంగరునాత హృంబట్టువలెవాటు సడలించివెసఁగటిస్థలిని
 జుట్టి । యనుయాయి పృథుకహస్తాంతరస్యస్తోపదోచితార్థము తానె యద్యహిం
 చి । యంగుళీసంజ్ఞ సంయములఁ బ్రత్యేకంబు మునుమున్న లోనికిఁ జననొనర్చి ।
 ద్వారపార్శ్వస్థ వేదికావలలజరత । రక్షివర్గంబు టంక్రియారభటివటలు । వలయ
 మకుటాదికంబుగ నిలిచి మొక్కికా । నగవుఁజూపులఁ జూచుచునగరుసొచ్చి || ౧౯౮ ||
 ఉ || వచ్చిపయోజ పత్రముల వ్రాలెడు తుమ్మెదదొమ్మిమూఁకలకా । దచ్చనసేయు
 చుకా బిత్తపదంబులకూఁకటులంటదర్శనం బిచ్చుటమున్నుగాఁగనుతీయించుచు మొ

పాండినది || ౧౯౪ || లవలీపల్లవపాండురంబులు = వెన్నెలతీగయందలి చిగుళ్లవలె తెల్లనివి. గల్గఁగొలు
 లంజంద్రకా = చెక్కిలిప్రదేశములందు. చంద్రకాలవలీలకా = వెన్నెలలేశమువిధమున. వైశము = శిఖ్ర
 ముగ. అగ్గోల = ఆముగ్ధస్త్రీయొక్క. లవరీతికా = లేశమువిధమున. అంకకదళాలంకారముకా = తొడ
 యనెడిఅరటిబోదెయొక్క అలంకారమును. బాలవిధూతంసుఁడు = లేతచంద్రుఁడు శిఖయంజుఁగల
 హఁడు మాధవకథా = విష్ణుదేవునికథయొక్క || ౧౯౫ || కించిద్యలగ్న = నన్ననినడుముగలదానా. కంచు
 కులు = అంతఃపురపుకావలివారు = బెత్తాలవారు. ఘటితకరకిసలయులు = చేర్పబడినచిగుళ్లనుబోలిన
 చేతులుగలవారు || ౧౯౬ || ౧౯౭ || తదాగమనంబు = అతనిరాక. వలై = మంచిది. సౌవిదల్ల = కంచుకు
 లయొక్క. పుత్తడి = బంగారు. చుంబిత = ముద్దుగొనుచున్న. తాఁకుచున్న. తరణి = సూర్యునియొక్క.
 పురణింపకా = సరిపోలకగా. శరవణప్రభవునకుకా = కుమార స్వామికి. భవానీపతి = శివుఁడు || ౧౯౮ ||
 వీడియంబు = తమ్ము. ఎడలించి = తొలగించి — ఊచివేసి. విధురత్న...బువు = చంద్రకాంతమణుల
 చేతఁజేయఁబడినగిండియందలిమంచుజలము. ఉదిరిబంగరు = పుటముదీరినబంగారు. హృంబట్టు =
 బంగారుపట్టు. కటిస్థలిని = నడుమునందు. అనుయాయి...తార్థము = వెంబడివచ్చునట్టి పిన్నతానిచే
 తనున్నకానుకకుఁదగినవస్తువును. ఉద్యహించి = వహించి = తీసికొని. జరశరక్షివర్గంబు = ముసలి
 కావలివారినమూహము. వటలు = చిప్పనట్టి || ౧౯౯ || పయోజపత్రములకా = తామర తేకులపైని.
 దొమ్మిమూఁకలకా = సందడిగుంపులను. తచ్చన = ఎగతాళి. కూఁకటులు = పిల్లజుట్టు — జులుపాలు.
 దర్శనంబు = కానుక. వలిగుబ్బలిపట్టి = హిమవత్పర్వతముకూతురు — పార్వతి. వాఁకదాల్పుడు =

కుడుఁగేలుసాచివే | గుచ్చికవుంగిలించి వలిగుబ్బలిపట్టియు వాఁకదాల్పుడున్ ||
 ౧౯౯ || తే || సమ్మదాశ్రులు కనుఁగవ గ్రమ్ముదేర | నాటుమోములబాలు నిజాంత
 రమున | నిలుపనతఁడొప్పె రోహిణి జలజవిమత | మధ్యముననున్నతారాకుమారుఁ
 బోలె || ౨౦౦ || క || నిటలాత్తువలననప్పుడు | ఘటసంభవ ముఖ్యమునులు గనిరెంత
 యుము | చ్చటఁబిలిచి పీటయిడియు | త్రటకృపతోనొసఁగువరమగౌరవమంతన్ ||
 ౨౦౧ || సీ || అలవోకకనకాద్రి సెలయుచోవిడిగిన హరివరాహముదంష్ట్రినవతరిం
 చె | నెద్దియున్నపరంజి యిసుకరా నేలలఁ జరియించుగంధర్వ పరిబృథునకుఁ | జిత్రా
 శ్వునకు నెద్దిచేహారె నెద్దితచ్చుద్ధాంతకామినీ సురతభేద | మపనయింపఁగజాలెఁ ద
 పవాసరంబులనంచయైగరుదంచలానిలముల | నెద్దిప్రాపించెనాభేదరేండుగెలుపు
 గొన్నతారకునకువానిగుహఁడుదునిమి | తెచ్చెదా నెద్ది యమ్ముత్యమిచ్చెనవల |
 సుతకుశితకంధరునకు నిచ్చుటయునలరి || ౨౦౨ || చ || హరుఁడుశిరంబునంజెవిఁగరాం
 బురుహంబునఁ దాల్చఁజంద్రికాం | కురపరభాగమై యురగకుండలమైస్ఫటికాక్షనూ
 త్రమై | గిరిజకచారిఁగర్జమునఁ గేలవహింపఁ బ్రసూనమాలికా | కరిరదపత్ర విభ్ర
 మశుకంబులునై మణియుల్ల సెల్లుచున్ || ౨౦౩ || వ || వెండియు నకొండ రాచూర్తి
 యు ఖండపరశుండునుం డెందంబుల నెద్దియభిలషించి రద్యైరూపంబు లాపరమర
 త్నంబు ధరియించి తదాదరణచరితార్థం బయ్యెనంత || ౨౦౪ || క || మత్సామీవ్య
 నునకునీ | సత్సంయమి వరులనీవుఁ జనుదెంచుటకో | వత్సయ్యెయ్యది కతమని |
 వాత్సల్యముగదురపంచవదనుఁడు పలుకన్ || ౨౦౫ || సీ || తనతండ్రిఁబలుకుఁగొంచ

గంగానదినిధరించినవాఁడు—శివుఁడు || ౨౦౦ || సమ్మదాశ్రులు= ఆనందబాష్పములు. క్రమ్ముదే
 రన్=క్రమ్మఁగా. నిజాంతరమునన్= తమనడుమ. జలజవిమత=చంద్రునియొక్క || ౨౦౧ || నిట
 లాత్తువలనన్=శివునివలన. ఘటసంభవ=ఆగస్త్యుఁడు. కనిరి=పొందిరి. ముచ్చటన్=ప్రీతితో.
 త్రటకృప=ఆధిక్యమైన || ౨౦౨ || అలవోకన్=వేడుకగా. సెలయుచోన్= పొడిచియొగఁజిమ్మునపుడు.
 దంష్ట్రిన్=కోఆకొమ్మునందు. చేహారెన్= దొరకెనూ. తచ్చుద్ధాంత...భేదము=ఆచిత్రాంశుని
 యంతఃపురశ్రీలయొక్క కీడవలనిశ్రమమును. అపనయింపఁగన్=పోఁగొట్టను. తపవాసరంబులన్=
 వేసంగిదినములయందు. గరుదంచలానిలములన్=తెక్కలకొనలవలనిగాలిచేత. ప్రాపించెన్=పొం
 తెనో. ఆభేదరేఖన్= ఆగంధర్వరాజును. గెలుపుగొన్న=జయించిన. ఎద్ది=దేనిని. శితకంధరు
 నకున్=శివునికి. ఆలరి=నంతోపించి || ౨౦౩ || చంద్రికాంకుర=వెన్నెలమొలకలకు. కచారిన్=
 కొప్పునందు. ప్రసూనమాలికా=పూలదండయు. కరిరదపత్ర=దంతపుఁగమ్మయు. విభ్రమశుకంబులు
 ను=విలాసార్థముచేతనుంచుకొన్నచిలుకయు. మణి=ఆముత్యము. ఉల్లసెల్లుచున్= ప్రకాశించు
 చు || ౨౦౪ || కొండరాచూర్తి=పార్వతి. ఖండపరశుండు=శివుఁడు. డెందంబులన్=మనసులందు.
 అభిలషించిరి=కోరిక. ఆపరమరత్నంబు = సర్వోత్కృష్టమయినయామ్రత్రేము. తదాదరణచరితా
 ర్థంబు=వారియాదరణకుఁదగిననడవడికివిషయమయినది || ౨౦౫ || వత్స=బిడ్డా. కతము=కార
 ణము. పంచవదనుఁడు=శివుఁడు || ౨౦౬ || తండ్రిన్=తండ్రినిగూర్చి. క్రొంచనిషూదనుఁడు=కు
 మారస్వామి. చంద్రపరిపన్నిరుద్ధనీరహముకుశభాతిన్=చంద్రులసమూహముచేతఆక్రమింపఁబడిన

నిఘాదనుఁడు చంద్రపరివన్ని రుద్ధనీరరుహముకళ | భాతి మోడుపుఁగేలుఫాలాగ్ర
 వీధికవిలసిల్లియలర నొ వృషభగమన | నాపేరసాగందంబు నాఁదగునొక పురాణ
 మునీదుకరుణకలిమిరచించియిమ్మునీంద్రులకెల్ల నెఱిఁగింపనందువీరలుసురత్రేతతీర్థ
 ములకథలు | చాలవినివిని సగ్వాతిశాయియైన | దేవుఁడేనియు నటువంటి తీర్థమేని
 వత్తినుత్రేత్ర మేనిభోగావర్గ | దాయిగలదేనియెఱిఁగింపు తడయకనిన || ౨౦౬ || వ ||
 సర్వోత్కృష్టంబులగు తీర్థ త్రేత్ర దైవతంబుల మహాప్రభావంబు మదీయభావదర్శ
 ణంబునం బ్రతిఫలింపమింజేసి || ౨౦౭ || క || నీవలననకడముట్టిన | దైవతమహిమ
 యును త్రేత్రతత్త్వము తీర్థ | శ్రీవిభవముశ్రుతిమార్గసు | ధావిష్కృతిగాఁగవినుటకై
 ముదమొదవక || ౨౦౮ || ఊ || ఈకలశోద్భవ ప్రముఖు లేనును వచ్చితిమీహితార్థ
 ల | క్షీకర దీనిమాకు నెఱిఁగింపు మనంబుననున్న సంశయో | త్సేకము మానిపింపు
 కపదేదెడుచూపులఁ జూడుమన్నఁదా | రాకమనార్థమాళి మధురంబుఁ బ్రియంబును
 గాఁగనిట్లును || ౨౦౯ || మ || మమునీయర్థ మవేడుచున్నయదియష్టన్నాత యో
 పుత్రయీ | యుమకున్నీకు నెఱుంగఁ జెప్పెదవినుండూహించియేతచ్చరి | త్రముసర్వం
 బు కరోదర స్ఫటికరత్నశ్రీఁ బ్రకాశింప గో | వ్యముసేయకదగు దీనివిన్నపిదవక
 బ్రాణంబుగాఁ జూచుచు || ౨౧౦ || తే || శతమతికి నాస్తికునకుఁబాషండునకును |
 గర్తముగుఱించియాచించు గర్హితునకు | నీపరమగోప్య మోపుత్ర యోపురంధ్ర |
 తప్పిదారియు నెఱిఁగింపఁ దగవుగాదు || ౨౧౧ || క || అని నిజతనూభవునకును |
 దనమగువకుఁ దీర్థ దైవత త్రేత్రము లా | కనెలవుననభువనత్రయ | వినుతిఁగనుట
 దెలుపఁగడఁగి విధుమాళిమది || ౨౧౨ || సీ || వెడఁద కన్నులవాని వెయినామ
 ములవాని వ్రేతలవలపించువెరవువానిఁ | జిష్టకూఁకటివానిఁ జిన్నినవ్వులవానిఁజెరి

తామరమొగ్గవిభమున. ఫాలాగ్రవీధిక = నొ సటిప్రదేశమునందు. విలసిల్లి = ప్రకాశించి. అలర =
 ఒప్పఁగా. సర్వాతిశాయి = అన్నిటినిమించినది. భోగావర్గదాయి = భోగమును మోక్షమును ఇచ్చు
 నది || ౨౦౭ || మదీయభావదర్శణంబున = నామనన నెడియద్దమునందు. ప్రతిఫలింపమింజేసి = తోఁ
 చకపోవుటచేత || ౨౦౮ || శ్రుతిమార్గసుధావిష్కృతి = చెవిరంధ్రములందు అమృతమును విడుచుట.
 ముదము = సంతోషము || ౨౦౯ || కలశోద్భవ = అగస్త్యుఁడు. ఈహితార్థలక్షీకర = కోరినవిషయ
 ములను కలుగఁజేయు వాఁడా. సంశయోత్సేకము = సందేహముయొక్క అధిక్యము. తారాకమనార్థ
 మాళి = శివుఁడు || ౨౧౦ || యుష్టన్నాత = మీతల్లి. కరోదరస్ఫటికరత్నశ్రీ = అరచేతియందలి పటికపు
 రాతికలిమిచేత. గోప్యము = రహస్యము. ప్రాణంబుగా = ప్రాణమువంటిదానిగా || ౨౧౧ || శతమ
 తికి = మూర్ఖబుద్ధిగలవానికిని. నాస్తికునకు = దేవుఁడు లేఁడు అనువానికిని. పాషండునకు = వే
 దాచారములను నిందించువానికిని. కర్తముగుఱించి = తాను చేయునట్టి యాగాదిక్రియలను ఉద్దేశించి.
 గర్హితునకు = నిందింపఁబడినవానికిని. పరమగోప్యము = మిక్కిలిరహస్యము. ఓపురంధ్ర = ఓయిల్లా
 లా || ౨౧౨ || మగువకు = భార్యకును. విధుమాళి = శివుఁడు || ౨౧౩ || వెడఁద = విశాలమైన. వ్రేత
 ల = గొల్లపడుచులను. వలపించు = మోహింపఁజేయు. వెరవు = నేర్పు. చిష్టకూఁకటి = పిల్లజుట్టు.
 చిన్ని = మనోహరమైన. పించియము = పించెము = నెమలియొకలకుచ్చు. పులుఁగుతత్తడి = పక్షివాహన

నివరింపించియుమువానిం బులుగుత త్తడివానిం బొడవులతుడవానిం బొక్కిటు వెలి
డిమ్మిపూవువాని । మినుకటూర్పులవాని మిసిమి మేతలవాని మెలుగుజామనిచా
య మేనివాని । దిస్స మొలవానింబసింగానఁ ద్రిపువాని । ముగళిగలవానిమువ్వంకము
నుచ్చవాని । వెట్టలాధీశుం దలంచి తద్విపులమహిమ । నొడువుఁ బ్రావృణ్ణిక్రీనిడ
పడిపొడ ॥ ౨౦౩ ॥

శా ॥ సారాచారవిచారచారణవధూసంస్తూయమానప్రధా । భారోదార
విహారహారసుషమా ధన్యస్ఫురతీర్తిక । హృదాలంకృత దిక్రదిక్రరికరాభోగ
స్ఫురద్భానుశా । భారారజ్యదశేషభూభరణదత్తా దక్షజిద్వైభవా ॥ ౨౦౪ ॥

క ॥ నారాయణపదసేనా । పారాయణ బంధులోకపాలనదీతా । పా
రంభ కల్పభూరుహ । భారతరామాయణాది పరమార్థజ్ఞా ॥ ౨౦౫ ॥

హరిని ॥ సకల సుజన వర్యా శాంభవాహార్యదైర్యా । సుకవివినుతకీర్తి
శుద్ధతత్త్వప్రచరీ । ముకురనిభకపోలాముగ్ధల క్షీవిశాలా । కకుబధిప సమానా
గౌరవ శ్రీనిధానా ॥ ౨౦౬ ॥

గద్యము ॥ ఇది శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధికకృపాపరిపాక పరి
చిత సరసకవితా సనాథ రామకృష్ణ కవినాథ ప్రణీతంబయిన
పాండురంగమాహాత్మ్యం బను సరమ భాగవత చరిత్రంబు
సండు అథమాశ్వాసము. ౨౦౭.

మ. పాడవుల = చక్కలులయొక్క — ఎల్ల ప్రాణులయొక్క (లేక) ఉన్నతముల — పూజ్యములైన వానియొ
క్క. మినుకటూర్పులు = వేదనిశ్శాస్త్రములు. మిసిమి = మెలుగు = వెన్న. దిస్స మొల = దిగంబరత్వ
ము. మగళి = చిల్లగుంపు. ముగళి = చిల్లనగ్రోవి. మువ్వంక = మూడువంకలచేనైన. మురువు = అందము.
ప్రావృణ్ణిక్రీనిడ = ప్రాణులైన వృణ్ణిక్రీనిక్రీనిడినది. విడిదిప్రాడ = విడియుచోటుగాఁ గలవాఁడు.
౨౦౩ ॥ చారణవధూ = చారణుల నెడివేవజాతిస్త్రీలు. సంస్తూయమాన = పొగడఁబడుచున్న. ప్రధా
నప్రతిధిగలవాఁడా. దిదార = ఈవియ్యము. హర... దిక్ర = ముత్యాలపేరులయొక్క మేలయిన ప్రకా
శమువలన ప్రకాశముగలకృష్ణమై ప్రకాశించునట్టికీర్తియ నెడికర్పూరముచేత అలంకరింపఁబడినదిక్ర
ముగలవాఁడా. దిక్ర... వదా = దిక్రములయొక్క తొండములవలె నిడువులయి ప్రకాశించునట్టికొమ్మల
వలన భరితములయ. గువెలుగుచున్న యెల్లభూమిని భరించుటయందు నమర్థుఁడా. దక్షజిద్వైభవా =
శిల్ప, దైవములవలన దైవికముగలవాఁడా ॥ ౨౦౪ ॥ ౨౦౫ ॥ శాంభవాహార్య = శివునిదైన వెండికొండవ
లెచరించు. కర్తవ్యప్రచరీ = పరిపథ్యమున న్నవధావముచేతన ర్తించువాఁడా. ముకురనిభక పోలా
నా. కకుబధిప = దిక్పాలకులతోడ. గౌరవ శ్రీనిధానా = గొప్పతనముకలిమికి నిధియైన వాఁడా ॥
౨౦౬ ॥ నిరవధిక = మీరలేని. పరిపాక = చక్కమయిన. పరిచిత = వాడుకపడిన. సనాథ = కూడిన.

శ్రీమత్పాండురంగవిట్టలస్వామినేనమః.

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క || శ్రీదయితచరణసేవా | ప్రాదుర్భవదఖిలవిభవభామరసరసా | ప్లవ
దకవితరణవిద్యా | వేదీరామానుజేంద్రవేదాద్రీశా || ౧ || వ || ఆకర్ణింపుమాగో
కర్ణకుండలుండు సకుమారంబుగాఁ గొండరాచూలింగనుంగొని || ౨ || సీ || శైల
జవిను వినుషట్కంఠ కరవీరకుశపల్లవంబులఁగొమరుమిగులు | ఘర్తవీరానదిగలసెన
చ్చటనట్టిభైమిదక్షిణతీరభాగమునకు | యోజనంబునసమస్తోన్నతంబగుతీర్థమును తే
త్రమునుజాలఁబొగడువడయుఁ | బౌండరీకములనభాసిల్లునచట నద్దేవతోత్తముఁడు
లక్ష్మీవరుండు | భక్తరక్షణదాక్షిణ్యసక్తబుద్ధి | యఖిలనిగమాఘుగిరిగుహహరిప్ప
ధుకము | పాండురంగండుసాకృతిబ్రహ్మలీల | నిలిచియున్నాఁడుభువనవర్జితవిభూతి ||
౩ || వ || ఆదికల్పంబునందలిపదునెనిమిదవద్వాపరంబు కడకందువ శతానందాదిబృం
దారకసందోహ శిరశ్శిఖరమణిగణమయూఖచ్ఛటారోపమహనీయ చరణనఖరశిఖ
రుండగు పుండరీకాక్షుండు పాండురంగహ్వాయంబునం బుండరీకుం డను నొక్క
భూసుర పుండరీకునకుఁ బ్రత్యక్షంబై భక్తపక్షపాతంబునఁ దత్తేత్రతీర్థంబులకుఁ
బౌండరీకంబులను నామకల్పనంబునాచరించి యాచతుర్భుజుండు నేఁడు నచ్చోటను
న్నవాఁడు. అవ్వెన్నునిచరిత్రంబు మీకు శ్రోత్రరసాయనంబుచేసెన వినుండు. ఇదిమీ
యిద్దతీవ్రశ్శంబులకు నుత్తరంబయ్యెడునని మృదుండు మునిసన్నిధానంబునఁ గుమా
రుండువినుకొన గిరికుమారింగటాక్షించి ద్రాక్షారస పక్షంబులకు నక్షరపితృపం
బులాలయనిట్లనియె || ౪ || చ || అలికులవేణివిన్దురచితాఖిలప్రణ్యుండగణ్యగణ్యుండ |

[శ్రీదయిత=విష్ణుదేవునిదైన. ప్రాదుర్భవత్=పుట్టుచున్న. సరసాప్లవదక=రసికులనుసంతో
షింపఁజేసెడి. వేదీ=తెలిసినవాఁడా || ౧ || గోకర్ణకుండలుండు = పాములచెవిపోగులుగలవాఁ
డు--శివుఁడు. కొండరాచూలి=పార్వతిని || ౨ || షట్కంఠ=కుమారుఁడా. భాసిల్లు=వ్రకా
శించును. సక్త=ఆనక్తమైన. నిగమాఘు=వేదసమూహము అనెడి. హరిప్పధుకము=సింహపుపిల్ల.
సాకృతి=ఆకృతితోఁగూడిన || ౩ || కందువ=కాలమునందు. శతానంద=బ్రహ్మ. శిరశ్శిఖర=
తలలందలి కిరీటముల. మయూఖచ్ఛటా=కాంతిసమూహమును. ఆరోప=మోపుటచేత. మహనీ
య=పూజ్యమయిన. నఖరశిఖరుండు=గోళ్లకొనలుగలవాఁడు. పుండరీకునకు=శ్రేష్ఠునకు. కల్ప
నంబు=కలుగఁజేయుటను. వెన్నుని=విష్ణుని. శ్రోత్రరసాయనంబు=చెవులకు ఇంపును. మృదుం
డు=శివుఁడు. వినుకొన=వినఁగా. ద్రాక్షారసపక్షంబులు=ద్రాక్షపండ్లరసమునుబోలినవి. అక్ష
రపితృపంబులు--మాటలు || ౪ || అత్యలఘువివేకపాశఖని=మిక్కుటమైన తెలివయొక్కపరిపా

త్యలఘువివేకపాకఖని యార్యజనస్తవనీయచర్యుఁడు । జ్వలగుణరత్నరత్ననిధిసత్య
దయార్జవశాంతిదాంతిమాం । సలగతిపుండరీకుఁడను సన్తునిపొల్పునొకండు పెంపు
సః॥ ౫ ॥ సీ ॥ చలివీమనేనియుఁ జాఁద్రొక్కశంకించుఁబలుకఁడెన్నఁడుమృషాభా
వణములు । కలుషవర్తనులున్న పొలముపొంతఁజనండు కలిమికుబ్బుఁడులేమికలఁగఁ
డాత్తుఁ । దలయెత్తిచూడఁ డెవ్వలనఁబరస్త్రీల డైర్యంబువిడఁడెట్టిదద్దలుటల । నొ
రులసంపదకునై యుపతపింపఁడులోన నిండింపఁడెంతటినీచునైన । మిన్నకయచూడఁ
డాఁకలిగొన్నకడుపు । సర్వభూత దయో దయోత్సవమొనర్చు । నిగమఘంటాప
డైకాభ్యసీనబుద్ధి । బ్రహ్మవిద్యానవద్యుండు బ్రాహ్మణుండు ॥ ౬ ॥ చ ॥ హరిహ
యదేశికాభుఁడగునమ్మహిదై వతమాళియందు బం । గరువునకుఁమృగీమదసుగంధ
ముసంధిలుభాతినంబుజో । దరచరణారవిందసతతస్మృతిలోలుపయైనబుద్ధియుఁ । బరి
ణతిగాంచెసంపదలపైమరియుంజనియించుసంపదల్ ॥ ౭ ॥ సీ ॥ మొదలఁగామక్రోధ
ములబరాబరిచేసినత్యవాణ్ణియమంబుసంగ్రహించి । సాత్వికస్వల్పభోజనలబ్ధిఁగొ
వ్వాఁగియంగాష్టకాన క్రిహవణుపటిచి । తరిచిముప్పదిరెండుతత్త్వంబులూహించి
మరిసత్త్వసంపదమస్తరించి । తెలిసిముద్రాసంబులమేనివనిగొని పాపపూరుషుప
టాపంచచేసి । యతఁడుమూలాలవాలగహ్వరకరండ । కుండలీస్థానగోకర్ణకులకలా
ప । తత్త్వదర్శనవగ్ధాధిదైవతదళ । నిర్ణయంబెంతయంతయునిజముగాంచి॥ ౮ ॥ చ॥
మనుహతరాజయోగముల మర్మమెఱింగి తదర్థసిద్ధినై । మ్మనము దలిర్చి హృజ్జలజ

కమనకుగని. స్తవనీయచర్యుఁడు = పొగడఁదగిన నడవడిగలవాఁడు. ఉజ్వలగుణరత్నరత్ననిధి =
ప్రకాశించునట్టి మేలైనగుణములనెడి రత్నములకునిధి. ఆర్జవ = ఋజుభావము. మాంసలగతి = బలి
గిన నడవడిగలవాఁడు ॥ ౫ ॥ చాఁ = చావ. మృషా = అబద్ధమయిన. కలుషవర్తనులు = పాపపు
నడవడిగలవారు. పొలముపొంతఁ = తావువెంబడిని. ఆలఁగఁడు = చలింపఁడు. దద్దలుటలఁ =
సంకటములందును. ఉపతపింపఁడు = సంతాపమునొందఁడు. నిగమఘంటాపడై కాభ్యసీనబుద్ధి =
వేదమార్గమనెడిపెద్దబాటయందుముఖ్యముగవర్తించునట్టిబుద్ధిగలవాఁడు ॥ ౬ ॥ హరిహయదేశికాభుఁ
డు = బృహస్పతినిబోలినవాఁడు. మహిదైవతమాళియందుఁ = బ్రాహ్మణశ్రేణునియందు. బంగరువు =
బంగారు. మృగీమద = కస్తూరియొక్క. సంధిలు = కూడు. భాతిఁ = విధమున. సతతస్మృతిలోలుప =
స్మృత్తుడుతఁడయందు ఆసక్తము. పరిణతి = పరిపాకము ॥ ౭ ॥ బరాబరి = హెచ్చరిక. వాణ్ణి
యమంబు = మాటలనియమము. సాత్విక = క్రొత్తనుకలుగఁజేయని. లబ్ధిఁ = కలుగుటచేత. ఆఁగి
= ఆఁగి. హవణుపటిచి = పొంచుపటిచి. తరిచి = చక్కగా విచారణచేసి. మస్తరించి = లోకు
వపలుచుకొని. మేనివనిగొని = దేహమును శ్రమపెట్టి. పటాపంచ = అగోచరము — నాశము.
మూలా... నిర్ణయంబు = మూలాధారచక్రమనెడి గుహరూప మయిన బరణియందలి కుండలీస్థాన
మునందుండు సర్వసమూహమునకు ఆధిరణమువంటి శేషునిదైన తత్త్వమును, అనఁగా విష్ణుతత్త్వ
మునుకనఁబఱచునట్టి వీజాక్షరములు ఆధిదేవతలు దళములు వీనియొక్క నిర్ణయము ॥ ౮ ॥ మను
= మంత్రము. తదర్థసిద్ధిఁ = వానివలని ప్రయోజనముయొక్క నెఱవేలుటచేత. హృజ్జలజమండిత
మాన సుత్పదంబుఁ = హృదయ కమలముచేతఁ బ్రకాశించుచున్న మనస్సనెడి సరోవరమునం

మండిత మానసపట్టదంబున । స్థునరథభూవణంబు వెలిఁ జూడనినిద్దపునిట్టచూపునన్ ।
మునుకొనిచూక్కులోన నిజమూర్ధగళత్సుధసేదదేర్పఁగన్ ॥ ౯ ॥ మ ॥ శతపత్రాక్ష
ముశిక్యసఖ్యభృతి చంచన్తైళినన్నాహము । న్నతనాసాముకుళంబు పూర్ణతరచంద్ర
స్తిగ్ధముద్ధాననం । బతసీసూనసవర్ణవర్ణమతిసౌమ్యంబబ్జనాభంబు శ్రీ । శ్రీతవతుంబు
మహామహంబు కడుఁబర్వేందన్యనఃపేటికన్ ॥ ౧౦ ॥ సీ ॥ సనకసనందనాది నిఖిలాంత
ర్వాణిహృత్తీనభావంబునల్ల పెట్టి । విశ్వంభ రాభోగవివిధమూర్త్యంతరస్ఫురితాను
భావంబుబుజలువైచి । శింశుమారాకృతిస్వీకృతివైకుంఠపట్ర విహారంబుజాఱవిడిచి ।
క్షీరోదమధ్యస్థలీరత్ననగగుహగర్భనివానంబుకచ్చువదలిపుండరీకేతుఁబండుశిఖండిబ
ర్హు । మండితశిఖండకుండునతాఖండలుండు । పుండరీకునిమానసాంభోజపీఠి । మిండతు
మ్మొదయైయుండునిండుకొలుపు ॥ ౧౧ ॥ ఉ ॥ అన్వహముఁ బ్రవృద్ధమగునంబుజనాభ
పదారవిండభ । క్తిన్వహికెక్కుచున్ వసుమతీసురవంశవతంస మెల్లవా । రున్విను
తింపఁబెంపెనఁగుప్రోదియొనర్చుచుఁ దల్లిఁదండ్రినెం । దున్వివిధానురూపతనుదోహ
దభోజనపూజనామలన్ ॥ ౧౨ ॥ క ॥ హరిభక్తియుగురుభక్తియు । నురురక్తియుఁ
బుటముగాఁగయోగీంద్రశిఖా । భరణముముక్తామయతా । స్ఫురణముభువనప్రశస్త

దలితుమ్మొదను. వెలిన్ = బయట. నిద్దపునిట్టచూపునన్ = స్నేహముతోడి చలింపని చూపుచేత.
మునుకొని = ముందుమించి. నిజమూర్ధగళత్సుధ = తనతలనుండిఁజాలుచున్న యమృతము. సేద =
శ్రమను ॥ ౯ ॥ శతపత్రాక్షము = కమలములవంటికన్నులుగలది. శిక్య...సన్నాహము = ఉట్టియొక్క
మైత్రినిభరించునట్టిమనూజ్ఞమైనశిఖాకవచము (కిరీటము) గలది. నాసాముకుళంబు = మొగ్గవంటిము
క్కు. పూర్ణతరచంద్రస్తిగ్ధముద్ధాననంబు = నిండుచంద్రునివలెకళలుదేలుచున్న అందమయిన మొగ
ము. అతసీసూనసవర్ణవర్ణము = నల్లగిసెపువ్వుయొక్కవర్ణమువంటి వర్ణముగలది. అతిసౌమ్యము =
మిక్కిలియొప్పిదమయినది. అబ్జనాభంబు = తామరబొడ్డుగలది. శ్రీశ్రీతవతుంబు = లక్ష్మీదేవిచేత
ఆశ్రయింపఁబడినటాముగలదియనైన. మహామహంబు = గొప్పదియగుతేజస్సు. తన్యనఃపేటికన్ =
అతనిమనస్సుఅనెడి పెట్టెయందు. బర్వేన్ = వ్యాపించెను ॥ ౧౦ ॥ అంతర్వాణిహృత్తీన భావంబు =
తత్త్వజ్ఞానము నెఱిగినవారిమనస్సులందలయించియుండుటను. నల్లపెట్టి = నల్లించి — వదలి. విశ్వం
భరా... అనుభావంబు = సర్వమునుభరించునట్టిగొప్పవియనానావిధములునైన రామకృష్ణాదిమూర్తు
లచేతప్రకాశించునట్టిమహిమను. బుజలువైచి = సున్నలుపెట్టి — మాని. శింశుమారాకృతిస్వీకృతిన్
= మొనలిరూపమునుపొందుటచేత — మత్స్యవతారమెత్తుటచేత సనితోఁచెడి. క్షీరోద = పాలన
ముద్రముయొక్క. గుహగర్భనివానంబు = గుహలోవలియునికియందలి. కచ్చు = అపేక్ష. శిఖండి
బర్హుమండితశిఖండకుండు = నెమలికుంచెచేత అలంకరింపఁబడిన పిల్లజుట్టుగలవాఁడు. నతాఖండ
లుండు = మొక్కినయింద్రుఁడుగలవాఁడు. మానసాంభోజపీఠిన్ = మనఃకమలమనెడిసింహాసనము
నందు. మిండ = మగదైన ॥ ౧౧ ॥ అన్వహమున్ = ప్రతిదినమును. ప్రవృద్ధము = పెరిగినది. వహికెన్ =
ప్రసిద్ధికి. వతంసము = శ్రేణుఁడు. పెంపెనఁగు = మిక్కిలి యతిశయించునట్టి. ప్రోది = రక్షణము.
అనురూపతనుదోహద = తగినసలఁగుపెట్టిస్నానముచేయించుట ॥ ౧౨ ॥ ఉరురక్తి = అధికమయిన
యనురాగము. పుటముగాఁగన్ = హెచ్చుగా. ముక్తామయతాస్ఫురణము = ముత్తైపువితారము

ముగజిగిమిఁజెన్ || ౧౩ || సీ || మునుమీనగుటఁబట్టి మునులువై చినబ త్తివలఁబోలెఁజి
క్కమావలఁదలిర్ప | వెలితిగాఁజవిగొన్నవెన్నముద్దయఁబోలె శంఖంబువామహస్త
మునఁదనర | జగదండవహకాలచక్రభ్రమణహేతునండమైనిజధేనుదండముమరసం
చిఁబట్టినపన్నజాతాండములలీల వలకేలగ్రచ్చకాయలుఘటిల్ల | గలయఁబూచినకల్ప
వృక్షంబుచాయ | సరసవనపుష్పమాలికాభరణమగ్ర | విగ్రహముతోడ విలసిల్లువిఘ్న
నెమట | మందపోయిఁద్రాక్షుకూరిమి మ్రానిపండు || ౧౪ || క || నియమాంతంబున
సత్యా | ప్రియదూపముతోడఁగూడఁబెనఁచినయంత | ర్మయనమునడలిచిపితృపా |
దయుగార్చానీనబుద్ధిఁ దహతహ వెలుగన్ || ౧౫ || ఉ || పావనదృగ్విలాసములు
బాహ్యగతింబవరించిచంద్రికా | శ్రీవిభవంబులంబలుచ నేయుముఖప్రభలుల్లసిల్లఁగా |
మైవదలించిపూర్వమగుమట్టును గాడ్పునుసాగనిచ్చిపైఁ | గావలియిడ్డశక్తులనగౌరవ
దృష్టిఁబరిగ్రహించుచున్ || ౧౬ || సీ || తనువుతోఁజరియించుధర్మదేవతఁబోలెమె
లఁపునవనవాటిఁగలయఁదిరిగి | గణనమీరినశార్ఙ్గగుణములుహృదయనం పుటినించుక్రి
యవిరుల్ బుట్టిఁబెట్టి | తనకుఁబవిత్రవర్ధనమెక్యత్యంబను కరణీనూతనకుశోత్కరము
గూర్చి | యపవర్గఫలసిద్ధిహదనై నఁజేపట్టు కైవడిబహుఫలోత్కరములాడిచి | యో
గయాగంబునలుపుచోనూర్తిపశువి | శసనమొనరించుటకుయూపసమితిదెచ్చు | భా
తీసమిథలుగొనిమహాపాక్షిఁడతఁడు | వచ్చులేబగటికినిజావాసమునకు || ౧౭ || క ||
విహితమతంబరిచారక | సహస్రమయిపితృయుగంబు సంభావించున్ | గృహమేధివ
తంసముగజ | మహిళామణియప్రతీపమతిఁదోడ్పడఁగన్ || ౧౮ || సీ || ఆపాదమస్తంబు

గలప్రకాశము. భువనప్రశస్తయగన్ = లోకమునందుజ్ఞాఘ్యముగ. జిగి = నిగనిగనికాంతి || ౧౩ || బత్తి
= భక్తి. చవిగొన్న = రుచిచూచిన — భుజించిన. జగదండ...దండమై = బ్రహ్మాండమునువహించినకా
లచక్రగుతిరుగుటకుకారణమైన కల్పయై. ధేనుదండము = పసులనుదోలెడికల్ప. లీలన్ = విధమున.
వలకేలన్ = కుడిచేతయందు. చాయన్ = విధమున. మంద...పండు = గొల్లయిల్లాండయొక్క
స్నేహమనెడివృక్షమునంకుపగిడినపండు — బాలకృష్ణుఁడు || ౧౪ || సత్యాప్రియ = కృష్ణునియొక్క. అం
తర్మయనము = లోచూపు — యోగదృష్టి. తహతహ = తమకము || ౧౫ || బాహ్యగతిన్ = బయటి
సంచారమునందు. చరించి = ప్రసరింపజేసి. పలుచ = అలత్యము. మైవదలించి = దేహమును నడ
లపడిచి. శక్తులన్ = ఇచ్చాదిశక్తులను || ౧౬ || మెలఁపునన్ = మెలఁకువతో. హృదయసంపుటిన్ =
మనస్సనెడివెట్టెయందు. కుశోత్కరము = వర్ణలనమూహమును. అపవర్గ = మోక్షముయొక్క.
పాదను = సమయము. ఊర్తిపశువిశసనము = శ్వసనమనెడి వశువునుదగవుటను. యూపసమితిన్ =
యాగపశువునుకట్టెడికంబములనమూహమును. భాతిన్ = విధమున. లేబగటికిన్ = తెల్లవాటిపడిగడి
యల. ప్రొద్దొక్కనప్పటికి. నియావాసమునకున్ = తనయింటికి || ౧౭ || పరిచారకనహస్రమయి = ప
రిచారకులయొక్కసహస్రము కలవాడై — అనేక పరిచారకులమూలు తానేఅయి. కిత్యయుగం
బున్ = తల్లికందులను ఇద్దఱు. గృహమేధివతంసము = గృహస్థులలో శ్రేష్ఠుఁడు. మహిళామణి =
స్త్రీకన్యము. అప్రతీపమతిన్ = అనుకూలబుద్ధితో || ౧౮ || ఆపాదమస్తంబు = తలమొదలుకాళ్లదాఁ

నంటునూనియగాఁచి నయముగా నుద్వర్తనం బొనర్చు | జలకమార్పు నఖంపచన్వ
 చ్చజలములఁ దడియొత్తుఁగడుమెదుగుడులబొగవి | లఘుధౌతవసనపల్లవములు గట్టిం
 చు శిరసార్చున్మృదువీలసురఁటివిసరి | చేయూతయొసఁగి వేఁచేయించులోనికిద్వా
 రావతిగళంతఁదా నెయొసఁగు | తెలుపుసంధ్యాసమాధివిధిప్రయుక్తి | నగ్నిజేల్పించు
 విష్ణునహస్రనామ | పాతమొసరించు తఱిదోడుపడుగురునకు | కవలువోకుండఁబు
 త్రుండోకలువకంటి || ౧౯ || తే || చూపుచాలమివివిధరూపోపకరణ | వితతిదడవా
 దుజనకునానతిశిరమునఁ | దాల్చినిద్దంపుబద్ధిఁగద్రారకుండు | చక్రహస్తార్చనమునకుపక్ర
 మించు || ౨౦ || సీ || ఆభిషేకమొనరించునాకాశవాహినీ జననకారణపాదజలగుహ
 నకు | వైచుదోమాలియవైజయంతికాంతి వలయితవత్సకవాటునకును | గౌశేయ
 మర్పించుఁ గాంచనమయపటపల్లవారుణ కటిబంధురునకుఁ | జందనంబలఁడునీశేంది
 రాకుచకుంభ సంగికుంకుమపంకిలాంగునకును | రత్నహారంబుసాతు నిర్యత్నసిద్ధి కా
 స్తుభోదర్చిరభిరామకంఠరునకు | ధూపకల్పనమున్నుగాదీపమిచ్చుఁ | దెరవయాతఁ
 డుత్రైలోక్యదీపకునకు || ౨౧ || క || నిడుదచిగురనఁటియాకున | నిడివివిధాన్నము
 లుభూసురేశ్వరుఁడొసఁగుకా | బడిఘంటమొరయఁజేయుచు | జడనిధితల్పనకుఁబూ
 ర్ణసంకల్పనకుకా || ౨౨ || క || భూమిసురసూతసాల | గ్రామశిలావారికంబుగర్భస్థ
 ముది | వ్యామోదశ్రీతులసీ | కోమలదళసురభితంబుగురునకుమొసఁగుకా || ౨౩ || ష ||
 తిరువారాధనమిట్లానర్చిధరణీదేవాన్వయశ్రేష్ఠుఁడా | హరికర్పించుటఁబావనంబుల
 గుశాల్యన్నంబులుకానేతులుకా | వరుగుల్ చేరులు పప్పులప్పుడములుకా దాలింపు
 లుంబూపముల్ | పరమాన్నంబులుఁ బెట్టునెట్టనభుజింపకా దల్లికిందండ్రీకికా || ౨౪ ||
 వ || ఇట్లుకడువృద్ధులు శిథిలబుద్ధులునగు జనయిత్రీజనయితలంగనిషని నడచుచు నడు

క. ఉద్వర్తనంబు = నలఁగు. జలకమార్పు = స్నానముచేయించును. నఖంపచ = గోరువెచ్చనైన.
 మెదుగుడులకా = మెత్తనిగుడ్డలతో. లఘుధౌతవసనపల్లవములు = తేలికయైన సరిశుద్ధమైన చిగుళ్ల
 వంటి వస్త్రములను. సురఁటి = విననకట్టి. ద్వారావతికా = ద్వారముతోడిముక్కుగల. గళంతికా =
 గిండిచెంబును. కవలువోకుండకా = ముండుపఠించినదిమరలపాతమునండుగలయకుండ || ౧౯ || తడ
 వాడు = తడవుకొను. ఆనతి = ఆజ్ఞ. నిద్దంపు = ప్రేమతోడి. తద్దారకుండు = ఆచిన్నవాఁడు. చక్రహ
 స్తార్చనమునకుకా = విష్ణుదేవునిఆరాధనమునకు || ౨౦ || ఆకాశవాహినీ = మిన్నేటియొక్క. తోమా
 లియ = ననమాల. వైజయంతి = వైజయంతి యనెడి పూలమాలికచేత. గౌశేయము = పట్టుపచ్చడము.
 కటి = నడుముచేత. బంధురునకుకా = ఒప్పదమయినవానికి. సంగి = అంటిన. పంకిల = అడుపైన. చా
 తుకా = ధరింపఁజేయును. నిర్యత్న ... ధరునకుకా = యత్నములేకయే సిద్ధించినకౌస్తుభమణియొక్క
 మిక్కుటపుత్రకాశముచేతమనోజ్ఞమయినమెడగలవానికి || ౨౧ || అనఁటి = ఆరఁటి. బడికా = వెం
 బడిని. మొరయఁజేయుచుకా = వాయింపుచు. జడనిధి = నముద్రము || ౨౨ || కంబుగర్భనముకా =
 శంఖములోనిదానిని. దివ్యామోదశ్రీ = మంబీవాననయొక్క కలిమిగల. సురభితము = పరిమళముక
 లుగఁజేయఁబడినది || ౨౩ || తిరువారాధనము = దేవతార్చనము. పూవములు = పిండివంటలు. నెట్ట
 నకా = సమృద్ధిగా || ౨౪ || శిథిల = సటుత్వములేని. జనయిత్రీజనయితలకా = తల్లిదండ్రులను. మచ్చికకా

గురుమహానుభావుడు నడుగు నెడఁ బులిజు నేనియుం దెచ్చియిచ్చుచుఁ గొత్తయ
గుచ్చి కం గచ్చువదలక గోముమెఱసి యోమనగాయలంగా నోముచుఁగాలోచి
తంబుగా నోములునోమించుచు నద్ధరామర నందనుండు జగదభినందితుండై యుం
డివెండియు ॥ ౨౫ ॥ క ॥ పరలోకావాససుఖా | దరపరతంజనినతల్లిదండ్రులకొసఁ
గఁ | గురుభక్తినిగుడుకొడుకత | కరుణామతిగంగసస్థిగయఁబిండంబు ॥ ౨౬ ॥ క ॥
ప్రేయసివలనఁబ్రబోధవి | ధేయమతులనుతులఁగాంచితీర్చెఁబితవొణం | బాయయ్య
తదీయంబగు | ప్రియపుత్రబ్రద్దంతఁ గొంతపడమరదిరిగె ॥ ౨౭ ॥ క ॥ భాషా
విభునిభుండమ్మని | యీషణదూషణ మొనర్చి యిలుమఱచిమదిగఁ | శేషభణిశయనుఁ
గనునభి | లాషోన్నతిఁజేయుఁదప మిలాధరతనయా ॥ ౨౮ ॥ సీ ॥ మిసిమింతుండు
నుగాకవసియించుఁగుత్తుక బంటినీరనుబుండువంటివల్లిని | మోముదమ్మికిఁదేటి మొత్త
మైపొగపర్వప్రేలుఁగ్రిందలగాఁగవృక్షశాఖ | వేరువెల్లకికాయగూరపండనికోరకుద
రాగ్నిగాడ్చుచేనుజ్జగించు | నేచియీచెవిగాడ్చునాచెవిఁబోవఁగ నుబ్బిలింగముబో
లెనుండునెండనంతరాయాంధకారంబులలమికోనిన | నడఁచునిజడైర్వసూర్యోదయం
బుచేత | దానవారినిగుఱిచేసితనకుఁబోదు | నాకుఁబోదనినమ్మినుజ్జోకుండతఁడు ॥ ౨౯ ॥
ఉ ॥ ఓగజరాజగామిని మహాగ్రపునోములు మోచుచున్నయ | యోగివరే
ణ్యునేనుముననుల్లమువెన్నవలెంగరంగెహృ | ద్రాగసమగ్రగూపవనితాజనతాపరి
రంభసంభ్రమో | ద్యోగకళాప్రవర్తికిఁ జతుర్ముఖవంచితధూర్తకీర్తికి ॥ ౩౦ ॥ సీ ॥
యతిమనోగృహదీపికాంకూరమగులీల గోవర్ధనాచలగుహమెలఁగుచు | గిరికూటతటర
టత్రేకిరాజమురీతి రాధచన్దవమీదవ్రావినగుచు | జిత్రాభ్రములనేలుసుత్రాము
కైవడిఁబలువన్నెయాల మందలమెలఁపుచు | గమలకాననమధ్యకలహంస విభు భా
తిఁగూర్చి నెచ్చెలిపిండుగొనిచెలఁగుచు | జంద్రబింబంబునకుమ్మదుస్వనముగఱపు | రచ
నసంజ్ఞార్థశంఖమూఁదుచునొనర్చు | నాటలన్నియుఁజాలించియరిగెదపసి | పర్ణశా
లకుచేవకీర్తర్ణకంబు ॥ ౩౧ ॥ చ ॥ లలితశరీరపుష్పమృదులంబులు నీచరణంబులకకాటా |

=చురులుచేత. కచ్చు=ప్రీతి. గోము=శ్రమమెఱుంగమి. ఓమనగాయలంగా=చేతులమీదనేత్ర
పుటగా. ఓముచు=పోషించుచు. జగదభినందితుండు=లోకులచేతఁబొగడఁబడినవాఁడు ॥ ౨౫ ॥
౨౬ ॥ ప్రేయసి=ప్రియరాలు=పెండ్లాము. ప్రబోధవిధేయమతుల=విశేషజ్ఞానము వినయము
వీరితోడిబుద్ధిగలవారిని. పిన్దాణము=పితృదేవతలముగమును ॥ ౨౭ ॥ భాషావిభు=బ్రహ్మతో
డ. ఈషణ=పెండ్లాము బిడ్డలు భనము వీనియందలియాశను ॥ ౨౮ ॥ మిసిమింతుండు=అలసినవాఁ
డు. క్రిందల=తలక్రిందు. ఉజ్జగించు=పోగొట్టును—అణచును. గాడ్చు=గాలి. అంతరాయాం
ధకారంబులు=విఘ్నముల నెడివీకట్లు ॥ ౨౯ ॥ నేమమున=నియమముచేత. ధూర్త=మోసపు. ౩౦ ॥
చిత్రాభ్రముల=నానావర్ణములుగల మేఘములను. సుత్రాముకైవడి=ఇంద్రునివలె. మెలఁపు
చు=త్రిపుచు=కాచుచు. పిండు=సమూహము. చెలఁగుచు=సంతోషించుచు. రచన=వి
భమున, చేవకీర్తర్ణకంబు=చేవకీదేవి బిడ్డ — కృష్ణుండు ॥ ౩౧ ॥ శరీర=దిరిసెపు. మృదులంబులు=

యిలయిదిరూక్షమిట్టు లలయించుట గాదని పార్థనా మృనా । క్షులుసె లఁగం
గవేపొదివితోల్చుదువుల్ తగువిన్నపంబులం । బలుమటుఁజేయుచందమున బంగ
రుటందియ లుగ్గడింపఁగఁ ॥ ౩౨ ॥ క ॥ మెత్తఁగనూటినచుట్టుం । గత్తిఁమధుకైట
భోరుకంతములలనా । డొత్తినహత్తిన చెన్నుం । దిత్తులక్రియఁదొడల యడ్డతిత్తు
యత్తి ॥ ౩౩ ॥ క ॥ మాయావృతుఁడగునాత్తుని । సోయగమునఁదెగడుతీఁగ
సోగలుముచ్చు । ట్టెయునికిసంగరహితం । బయ్యెగాకున్నజఘనవభిరామమగుఁ ॥

౩౪ ॥ క ॥ ఇటనభ మిటఘావలయం । బిటబలినద్దంబునుండు నిరవులనియనఁ ।
బటువులగువళులచెలుపునఁ । బుటపుటనైయున్నచిన్నిబొజ్జగదలఁగఁ ॥ ౩౫ ॥ చ ॥
తులసికిఁబచ్చరాకుదురు తోయదవాహనరత్న వేదియ । కల్లిమిమెటుంగుఁబోడికిని
గొస్తుభఘర్మగభస్తికీ నభ । స్తలముననంగబొల్చినిరతంబుకృపావిభవంబు నింకి
బో । ర్తులుపుడలంపు సేయుచు నురంబు గరంబుపరిస్ఫురింపఁగఁ ॥ ౩౬ ॥ క ॥ కలు
షభగవధవిధానా । కలితఘటికలనఁగ్రచ్చకాయలువలచే । నెలకొనునలజిలిబిలివ ।
న్నెలవన్నెలసంచినిండియింపలరారఁ ॥ ౩౭ ॥ క ॥ లలితనిజవామకరతల । కలి
తకనత్కంబుకాంతిగలకలనవ్వుఁ । గలువలచెలిగిలిగింతల । నలువగుఱాలఁబిసాళి
నలువగుఱాలఁ ॥ ౩౮ ॥ క ॥ నిజదైర్యోదార్యములను । గజములకుంబొడమునిడుదక
రములుఁబోలెఁ । భుజములుపోషితభక్త । వ్రజములుకరవిజితపుష్కరజములుపొడ
లుఁ ॥ ౩౯ ॥ క ॥ వడనైక స్తంభ కనక । సదనముసిరికొఱకొనర్చు స్రష్టనిలుపున ।
మెప్పుదలింటిశంఖశంకువా । యిదియనఁగాఁగంబుకంతమింపువహింపఁ ॥ ౪౦ ॥ క ॥ బిం
కపువ్రాతలవాతెఱ । మంకెనఘ్రాచేనెతేటమానకపైపై । నింకఁగనింకఁగఁబల్కుచుఁ

మిక్కిలిమెత్తనివిరూక్షము=కఠినము. కాను=తగడు. వేపొదివి=వెంబడించి. తొల్చుదువులు=
వేదములు. ఉగ్గడింపఁగఁ=మ్రోగఁగఁ ॥ ౩౨ ॥ నూటిన=వడును పెట్టిన. హత్తిన=అంటిన. చెన్నుం
దిత్తులక్రియఁ=అందమైనసంచులవిధమున ॥ ౩౩ ॥ మాయావృతుఁడు=మాయచేత ఆవరింపఁబడిన
వాఁడు. సోయగమునఁ=అందముచేత. తెగడు=తిరస్కరించు ॥ ౩౪ ॥ నభము=ఆకాశము. బలి
నద్దంబు=పాతాళము. ఇరవులు=చోట్లు. బటువులు=గుండ్రనివి. వళులచెలుపునఁ=ముడుతల
యందముచేత. పుటపుటనై=క్రమముగా పెరుగుచున్నదై ॥ ౩౫ ॥ తోయదవాహనరత్న వేది=ఇంద్ర
నీలమణులయరుంగు. ఘర్మగభస్తికీ=సూర్యునికి. నభ స్తలము=ఆకాశప్రదేశము. బోర్తులుపుఁ=
పెద్దతలుపును. పరిస్ఫురింపఁగఁ=చక్కగా ప్రకాశింపఁగా ॥ ౩౬ ॥ ఆకలితఘటికలు=గ్రహింపఁ
బడినగుండ్లు. జిలిబిలి=చిన్న. వన్నెలసంచి=అందమైనతిత్తి ॥ ౩౭ ॥ లలిత=మనోజ్ఞమయిన.
కలిత=మాడిన. కనత్కంబు=వ్రకాశించునట్టి శంఖముయొక్క. కలువలచెలిగిలిగింతలఁ=చం
ద్రునిచక్కిలిగింతలచేత—సోఁక్కుటలచేత. నలుపు=బిప్పిదము. టాలఁ=చంద్రకాంతమణులను.
పిసాళినలువగుఱాలఁ=వ్రకాశించునట్టిహంసలను ॥ ౩౮ ॥ కరవిజితపుష్కరజములు=అరచేతుల
చేతజయింపఁబడినతామరలుగలవి. పొడలుఁ=అతిశయించును ॥ ౩౯ ॥ సదనము=ఇల్లు. స్రష్ట
=బ్రహ్మ. శంకువా=మేకో ॥ ౪౦ ॥ బింకపు=నిక్కుగల. పంకించుట=పూయుట. బచ్చెన=వర్ణ

బంకించుటఁబోలేమోవిబచ్చెనహెచ్చెన్ || ౪౧ || క || తళుకు మొగము నెలపడకము |
 నెలవుననిడుదీరుగాఁగనిలిపినయాఖం | డలనీలకళికక్రియని | ట్టలమైస్ఫుటనాసికాపు
 టముదీపింపన్ || ౪౨ || తే || తళుకుఁజెక్కులు మకరకుండలకలాప | మరకతమృతి
 రింఘోళిహరిణలక్ష్మి | మండలంబులలాంఛనమంజిమములు | గానిపించువిధంబునఁగ
 లయఁబ్రాక || ౪౩ || చ || తరళమసారసారనిభతారకముల్ సితవర్ణపత్రబంధు
 రములు రాధికాహృదయతోయజకోరకబోధనక్రియా | తరుణతరంగరుగ్విలసిత
 స్ఫుటరక్తిమనక్రకోణఖా | స్వరములుసూక్ష్మపక్ష్యములువారికకన్నులుచెన్నుమీఱఁ
 గన్ || ౪౪ || తే || అలకతిమిరంబుతనుఁగప్పుననుభయమున | ముఖసుధాసూతిను
 నువెల్లుములికిఁగూర్చి | నవదరించినసింగిణి చాయనొసలి | వంకచూపునఁదగెఁగఱి
 వంకబొమలు || ౪౫ || క || బలభిదుపలాద్రిమాళిన్ | బలపలగాఁబొమవుముదిర
 పటలముపగిదిన్ | లలితోత్తమాంగతలమున | జిలుఁగుండళుకొత్తుచలిదిచిక్కముద
 నరన్ || ౪౬ || శా || దిగ్వాసుండురుపింఛలాంభితశిఖోదీర్ఘండు వర్ణాపయో |
 ముగ్ధర్థుండు నవాంబుజాహితలతాముక్తాంగదుండున్ సుధా | రుగ్విస్తేరముఖుం
 డనంగ శతజిహ్వపాథికుం డగ్రభూ | వాగ్దర్శోద్భవభూమి శ్రీవిభుండు శ్రీవత్సం
 కవతుండునై || ౪౭ || క || నొడువులపడఁతుకమగనికి | బొడచూపనితనదురూపు
 పాడగనిపించెన్ | జడనిధిశయనుండుకొంగున | ముడిచినమణిగాదె భక్తముఖ్యులకె
 ల్లన్ || ౪౮ || క || నిగనిగనివిదళకదళీ | యగళిన్నగి జిగిదొలంకు నూరులఁగనిచా |

మా|| ౪౧ || ఆఖండలనీలకళికక్రియన్=ఇంద్రనీలపు మొగ్గవలె. ఇట్టలము=పెచ్చినది|| ౪౨|| రిం
 ఘోళి=నమూహము. మంజిమములు=మ సొజ్జితలు. కలయఁబ్రాకన్=అంతటనువ్యాపింపఁగా||
 ౪౩|| మసార=ఇంద్రనీలమణులయొక్క. తారకములు=కంటినల్లగుడ్డు. బంధురములు=ఒప్పిద
 ములైనవి. బోధనక్రియా=తెలియఁజేయువ్యాపారముచేత. అర్కరుక్=సూర్యకాంతిచేత. సక్త=
 పొందిన. కోణఖాస్వరములు=కొనలచేతప్రకాశించునవి. పక్ష్యములు=పైస్పలుగలవి. వారిక=దీర్ఘ
 ములైన || ౪౪ || అలకతిమిరంబు=ముంగురుల నెడిచీకటి. సుధాసూతి=చంద్రుఁడు. నునువెల్లు
 ములికిన్=కొంచెపుప్రకాశమనెడి బాణమును. నవదరించిన=వట్టిన. సింగిణిచాయన్=వింటి
 విధమున. కఱి=నల్లనైన || ౪౫ || బలభిదుపలాద్రిమాళిన్=ఇంద్రనీలమణులకొండకొమ్మనందు.
 పలపలగాన్=విరళముగా. ముదిరకటలము=మేఘసమూహము. లలితోత్తమాంగతలమునన్=
 మసొజ్జిమయినతలమీద. జిలుఁగుండళుకొత్తు=కొంచెపువెలుఁగుదోచునట్టి|| ౪౬|| దిగ్వాసుండు
 =దిగంబరుఁడు. ఉరు...దీర్ఘండు=గొప్ప నెమలికుంచెచేతగుటుతిడఁబడినసిగచేతఅధికుఁడు. వర్ణా
 పయోముగ్ధర్థుండు=వానకాలపునల్ల మబ్బువన్నెగలవాఁడు. నవాంబుజాహితలతాముక్తాంగదుం
 డున్=క్రొత్త(లేఁతి)చంద్రుడేఖింటిముత్యాలభుజకీర్తులుగలవాఁడు. సుధారుగ్విస్తేరముఖుండు
 =చంద్రునివలె వికాసముపొందిన ముఖముగలవాఁడు. అనంగ...ధికుండు=మత్తధులను అనే
 కులనుజయించెడిచక్కఁదనముచేసేసాధికుఁడు. అగ్రభూవాగ్దర్శోద్భవభూమి=బ్రాహ్మణులమాటగ
 ర్వమునకుపుట్టినచోటు|| ౪౭|| నొడువులపడఁతుక=సరస్వతి. పాడగనిపించెన్=చూపెను|| ౪౮||
 విదళ=అకులులేని. జిగిదొలంకు=కాంతి అతిశయించెడి. చొక్కుగదురన్=పరవశత్వముకలు

కుగదురజేయజగత్పతిఁ । దగిలికనుంగొనుచుమునిమదావళ మెలమి॥ ౪౯॥ లే॥
 విపులవీక్షణశక్తిచేవెండికుండ । లీంద్రతలిమాంగరుచిసుధ యెత్తిగొల్పి । సంతత
 వ్రతకల్పనాజాయమాన । దుస్తరక్షేశమంతయుఁదొలఁగఁద్రోచి ॥ ౫౦॥ ఉ॥ ఆవు
 నదల్చుపచ్చవెదురంఘ్రియుగాంతరవీధినూఁది య । గ్రావనిఁదేజరిల్లు గటిహస్తస
 మన్వితుఁ గౌస్తుభాంకు నిం । దీవిభు నింద్రసిలనిభదేహుఁ గనుంగొని హర్షవర్ష
 థా । రావిలమానసుండగుచు నమ్మునికృత్యవిమూఢబుద్ధియై ॥ ౫౧॥ చ॥ విలిఖి
 తమోశిలాకృతియొచ్చిస్తృతిరూపువహించె నొయనన్ । జలనవిదూరుఁడయ్యుఁదొ
 లుసావిపయోధరధారఁదోఁగున । య్యలఁగఁతుకొత్తుకొత్తపులుసేపున వేపులకల్
 తనూలతన్ । మొలవఁగనున్ననవ్వియదుముఖ్యుఁడుతాపసముఖ్యునిజ్ఞున్॥ ౫౨॥ ఉ॥
 నిచ్చలునిచ్చలోబొడలునీపితృభక్తిజ్ఞానశక్తికన్ । మెచ్చితినిచ్చితింగరమునీయెడనీ
 యెడయేలవేడుకొ । మ్మిచ్చెదఁజెచ్చెరన్వలయునీప్సితముల్ శతమేనిదీననే । పొచ్చె
 మునొచ్చెముంజొరదుభూసుర కేసరినమ్మునావుడున్ ॥ ౫౩॥ శా॥ భస్మోద్ధూళన
 పాండురాంగము రమాప్రాణేశుపాదద్వయన్ । విస్తేరాంబుజగామిహంసమిది
 నావేప్రాల్బుచున్లేచి బే । వాస్తాకంశరణం త్వమేవగతిరన్యోనాస్తిదుర్వాస
 నా । పస్తారంహర యంచుఁబల్కి-మఱియున్భక్తుండుభక్తిస్పృహన్ ॥ ౫౪॥ సి॥
 పొదలునీపొక్కిటిపువ్వు కాన్పునఁగదా పెనుమాయపిల్ల లఁబెట్టుటెల్లఁ బొడమునీమొ
 దలియూర్పులనేర్పులనకదా చదువుసంధ్యలుగల్గి జగమునునుట । కెరలునీయడుగుఁ
 దామగలతేనియఁగదా పాపంపుఁబెనుఁపి పలుచనగుట । పొసఁగునీతెలిచూపు
 పసఁగదాయిదిరాత్రి యిదవగలసుమేరలెఱుఁగఁబడుట । భవనఘటనకుమొదలికంబ
 మునుబోలే । భవనముల తెల్లనీవాదిభూతుఁడగుట । నిట్టనిలుచునికాచేఁగాదె నెట్లు

గఁగా. మదావళగా = వినుఁగు — శ్రేష్ఠుఁడు॥ ౪౯॥ కుండలీంద్ర...సుధ = శేషశయ్యయొక్క
 స్రుకాశమునెదియవృతమును॥ ౫౦॥ అగ్రావనిన్ = ఎదుట. ఇందీవిభున్ = లక్ష్మీభర్తను. ఆవిల...
 కలఁకఁచాటిన. కృత్య = తానుచేయఁదగినకార్యములయందు॥ ౫౧॥ విలిఖితమో = వ్రాయఁబడిన
 దో — చిత్రరూపం. విస్తృతి = వృతిలేమి. తొలుసావిపయోధరధారన్ = తొలుకరిమబ్బవలననీటిధా
 రలచేత. తోఁగు = తడియు. తళకొత్తు = వ్రతాశించు. పులుసేపునన్ = గడ్డియొక్క యాధిక్యముచే
 త. పులకలు = గగుర్పాటులు ॥ ౫౨॥ నిచ్చలు = నిత్యమును. ఇచ్చలోన్ = మనసునందు. ఇచ్చితిం
 గరము = అభయహస్తము నిచ్చితిని. ఎడ = అవకాశము. ఈప్సితములు = కోరికలను. పొచ్చెము = త
 క్కున. బచ్చెము = అనుమానము॥ ౫౩॥ ఉద్ధూళన = మున్నెగయఁబూయుటచేత. విస్తేరాంబుజగామి
 = వికసించినతామరనుపొందునది. అస్తాకంశరణంత్వమేవ = నాకురక్షకుఁడవునీవే. గతిః = దిక్కు.
 అన్యః = ఇతరము. నాస్తి = లేదు. దుర్వాసనాపస్తారంహర = చెడ్డవిషయాపేక్షయనెడిషిచ్చిని పోగొ
 ట్టుము. స్పృహన్ = ఇచ్ఛచేత॥ ౫౪॥ పొదలు = వర్ధిల్లు. కాన్పునన్ = ప్రసవముచేత. ఊర్పుల = శివస
 ముల. కెరలు = అతిశయించు. తెలి = తేటయైన. భవనఘటనకున్ = ఇల్లుకట్టుటకు. నిట్టనిలుచునికా
 నిలుపుననిలిచియుండుట. నెట్లుకొనియెన్ = అతిశయించెను. — తేటపడియెను. గంటు = కదలిక.

కొనియె. గెంటుగుంటును లేకలక్ష్మీకళత్ర || ౫౫ || చ || ముదమునసోమకాసురుఁ
డు మ్రచ్చిలియచ్చలమారఁ గొన్నపాఁగి. జదువులు తెచ్చి తజ్జతరసాండ్రతరాంత్ర
ముంటునంటుబల్. గదురుదొలంగఁ గీర్తియనుగంగదొలంచి విధాతృవిస్ఫుర. |
ద్వదనసరోజగంధ లలితంబులుచేసితిగాజగన్నిధి || ౫౬ || ఉ || కోపనశాపనవ్యశి
ఖగోర్తసఁగం గసుగందినుంది త | త్తాపమునాఁపలేక తిమిథామజలభ్రమిఁ గూలి
తూలు జం | భాపహరాజ్యలక్ష్మీవేరవారఁగఁదేల్పవెయ్యిఁతకాయరూ | పై పృథు
కర్పరంబమరనాశ్రితరక్షణదక్షిణేక్షణా || ౫౭ || ఉ || ఆపెనువెల్లిఁదెల్లుమకరాకరమే
ఖలనేత్రదేచ్చియ | ప్లావదటంకవిభ్రమవిడంబినియానిజదంష్ట్రగూర్చుత | ద్రూపము
దీపితంబగుసరోరుహలోచనసప్తజిహ్వజి | హ్యూపరిభాగధూమవలయోపమమై
విలయోపలబ్ధులక || ౫౮ || చ || అలఘుజగద్ద్విషద్ద్విషఘటాంకుశశాతనఖాంకురాగ్ర
లాం | గలములమున్నునీవసురఘస్త్వగవైరిభుజాంతరాళజాం | గలమహిఁజాలువట్టిప
యిఁగ్రమ్మెడు నెత్తురునీరువెట్టియం | దలుకవెకీర్తిపూర్తికలమాంకురమింద్రరమాఘ
లాద్ధివై || ౫౯ || క || పండితబలివైజగములునిండఁబెరుగుచున్నవేళనీయదుగునభూ | మం
డలమతీసూత్రైకృతిఁ | గొండికమచ్చయునుబోలెఁగొమగొందుహరీ || ౬౦ || ఉ || మా
తృకకోరకంతబిలమార్దగళద్రుధిరారుణాననం | బైతఘకొత్తుదోఃపరశుహంసికిమేఁ
తయొసంగవేరిపు | త్కైతలనాథమేచకకచాకుచహారమృణాళనాళనం | ఘాతము
నూతనైఘమదకర్దచువర్ధనసంప్రభూతము || ౬౧ || ఉ || దారుణబాణపాతమదధా

కుంటు నెగు || ౫౫ || అచ్చలము = ఉత్పాతము. ప్రాఁజకుపులు = వేదములను. ఆంఞ్రములు =
ప్రేరకులు. బల్లకురు = అధికమయినసీమగబ్బు. తొలంచి = కడిగి. విస్ఫురత్ = వికసించుచున్న || ౫౬ ||
కోపనశాపనవ్యశిఖి = కోపనశాపనముగలనుర్వాసునిశాపమనెడిక్రొత్తనివ్వ. గోర్తసఁగఁ = మిక్కిలి
లేఁగఁగా. కసుగంది = మిక్కిలితపించి. ప్రుఁది = సోలి. తిమిథామజలభ్రమి = నముద్రజలము
యొక్కతిరుగుడునఁగు. తూలు = చలింపు. జఁభాపహ = ఇంద్రునిదైన. ఈతకాయ = ఈఁగుటకు
అనువుగానుంచుకొనెడు ఎండసారకాయ. కర్పరము = వీచుచిప్ప. దక్షిణేక్షణా = దక్షిణ్యముతో
ది మూపుగలవాఁడా || ౫౭ || మకరాకరమేఖలక = భూమిని. అష్టావదటంకవిభ్రమవిడించిని = బం
గారుచ నటమనస్త్రియలియొక్కవిలాసమునుపోలినది. సప్తజిహ్వ = అగ్నియొక్క. జిహ్వోపరి =
పాలుకలైనమంటలకొనలందు. విలయోప. బ్ధులక = ప్రళయములుకలుగునవ్వదు || ౫౮ || అలఘు...
లాంఽలములక = అధిక్షతై సరోకశత్రువుల నెడియేనుఁగులగుంపునకుఅంకుశములైపాఁడులై సగోల్ల
కొనల నెడివాఁడేల్లచేత. అసురభున్దర = అసురులనునశంపఁజేయువాఁడా. వైరి...మహి = పగపా
నెటొమ్మ అనెడిఅడవి నేలను. చాలువట్టి = చాల్లేగ్బడకున్ని. కలమాంకురము = వరిమొలక || ౫౯ || కొండి
కొదిన్న || ౬౦ || కరోర = కఠినమయిన. గళద్రుధిరారుణాననంబు = కాలుచున్న నెత్తుటిచేతఎట్టినైన
మొగచుగలది. దోఃపరశుహంసికే = చేతులయందలిగండ్రగొడ్డలియ నెడి ఆఁడుహంసకు. మేచకక
చా = శ్రీలయొక్క. విణమద = కస్తూరియ నెడి. కర్దమవర్ధనసంప్రభూతము = బురదయందువర్ధి
గునదియై పుట్టినదియును || ౬౧ || దారుణబాణపాత మదధారలుగాఁగఁ = కూరములైన

రలుగాఁగఁగ్రాలు దోర్ధను । ర్వారణరాజుఁగొల్పిదశవక్త్రముఖాంబుజవాటిఁ
 గూల్చిబృం । దారకహృత్సరోజములుదాననచేసివికాసమాసరా । కారతమెందఁజేసి
 నప్రగల్భతనీకతగుణదగుణహరీ ॥ ౬౨ ॥ మ ॥ వికటోత్తంభితసీరభోగపటలీవిస్ఫూ
 ర్తిమన్నుర్తికం । చుక్కనిర్దోకభయానకంబు వికృతాశుత్వేళమగ్నిచ్చటా । వికిర
 క్రూరనిరీక్షణంబు నగు నీవేషంబు శేషానుకా । రికళకాగ్రాలదెక్రొలదే సమద
 వైరిప్రాణవాతూలముల్ ॥ ౬౩ ॥ చ ॥ ప్రతిదినకేశలుంఛనపురాయిడి నెట్టనబట్ట
 గట్టిపైఁ బుతపుతమంచునున్నకుటుబోడతలకథరియింప నొడియుక । సతముగసౌ
 మ్యుగాననిడఁజాలవుగాశిఖిపింఛవల్లిసౌ । గతమతధుర్యదానిఁగటిఁగట్టుముపుట్టము
 మిన్నకేటికిక ॥ ౬౪ ॥ చ ॥ కలిహిమవేళశోభనపుఁగమ్మవిరుల్ సకలంబుడుచ్చిభూ ।
 వలయవనంబుఁగప్పికొనివర్తిలుజాడ్యపుటీఁదపర్వఁగా । నలరులకారులీల భవదా
 గమనంబిటఁగల్గరోషపా । టలమగునీకనుంగడల డాలునగుక జిగురాకునాకృతిక ॥
 ౬౫ ॥ సీ । నీటిలోఁజివుకకనిలిచిత్రమ్మటువూనిఁగ గతినకర్పరపుఁజుకా నుబిగువు ।
 దంష్ట్రనెత్తినమహీతలపుగాడుపుఁజీర యరుదారుకలనయం దుదయమగుట । పరు
 లకుఁదనకట్లబలిమిచూపువిధంబుపులిమిన నెత్తుగుగ్గిలపునూనె । ద్వీపాంతరమునకుఁ

బాణములుపడుటయనెడి మదజల ధారలుకాటుచుండఁగా. క్రాలు=ప్రకాశించునట్టి. దోర్ధనుర్వా
 రణరాజు=భుజములయందలివిల్ల నెడియెనుఁగులరాజును. కొల్చి=పురికొలిపి. దశవక్త్రముఖాంబు
 జవాటిక=రావణునివైసముఖముల నెడిక మలములవరుసను. బృందారకహృత్సరోజములు=దేవతల
 మనస్సులనెడిక మలములు. వికాసమాసరాకారతక=వికాసముచేత ఆతిశయించినయాకృతికలిగిన
 తనమును. ప్రగల్భత=నేర్పరితనము॥౬౨॥వికట=వంకరై. ఉత్తంభిత=మీఁదికెత్తఁబడిన. సీరభోగప
 టలీ=నాగేలనెడివడగలయొక్కసమూహముచేత. విస్ఫూర్తిమత్=ప్రకాశించుచున్న. మూర్తి=ఆ
 కృతి. కంచుకనిర్దోకభయానకంబు=కుబుసమువిడుచుట చేత భయంకరమయినది. వికృతాశుత్వేళ
 ము=వికృత=వికారమైన. అశు=వడితోడి. త్వేళము=విషముగలది; సింహనాదముగలదిఅనిఅర్థాం
 తరము. అగ్నిచ్చటావికిరక్తూరనిరీక్షణంబు=నిష్ఠులసమూహమునువెదచల్లునట్టిక్తూరమైనచూపుగల
 ది. కేశమీనుకారి=కేశునిఁబోలుచున్న. కళక=ప్రకాశముచేత. క్రాలదె=ప్రకాశింపదా. క్రొలదే
 =త్రాగదా. సమదవైరిప్రాణవాతూలములు=మదముతోఁగూడిన శత్రువులప్రాణవాయువులను॥
 ౬౩॥లుంఛనపురాయిడిక=ఊపిపునట్టియుపద్రవముచేత. నెట్టనక=మిక్కిలి. పుతపుతమం
 బుక=అడురుచు. కుటుబోడతలక=కుటుబయైనబోడితలయందు. సతముగక=శాశ్వతముగ. శి
 ఖిపింఛవల్లిక=తీఁగవంటినెమలిపురిని. సాగతమతధుర్య=బుద్ధుఁడౌ. పుట్టము=వస్త్రము॥ ౬౪॥క
 లిహిమవేళక=కలియుగమనెడిమంచుకాలమునందు. శోభనపుఁగమ్మవిరులు=మేలులనెడివాననతో
 డిపువ్వులను. డుచ్చి=రాల్చి. భూవలయవనంబుక=భూమండలముఅనెడిఅడవిని. వర్తిలు=ఊండు
 నట్టి. జాడ్యపుటీఁద=మూఢత్వమునెడిచలిగాలి. పర్వఁగాక=వ్యాపింపఁగా. అలరులకారులీలక=
 వసంతముతువువిధమున. అటక=అంతట. రోషపాటలము=కోపముచేతఎఱ్ఱనైనది. కనుంగడల
 డాలు=కడకన్నులకాంతి ॥ ౬౫ ॥ కర్పరపు=వీఁపుఁజిప్పయనెడి. గాడుపుఁజీర=గాలికిఎత్తెడు
 చాఁవగుడ్డ. దారుకలనయంబుక=నూనిపొందునందు. చేముట్టు=ఆయుధమయిన. జీనుతగులు=
 లంగరుతగిలించుట. సాగతాగమమాలిమిశాస్త్రనరణి=బౌద్ధమతాగమమనెడిపడనడపుశాస్త్రరీతి.

దెగురమైజనుపెంపుచేముట్టునాగంటిజీనుతగులు । సాగతాగమమాలిమిశాస్త్ర १
సరణి । వల్లువల్లన చిత్రధావనముగల్గు । నిన్నుదరిచేసి భవవార్ధిని స్తరించి । దరి
దటియకున్నగలదె మోదముమురారి ॥ ౬౬ ॥ చ॥ లలితకళావలీన్ముదుపలాశప
రీతసుధామరందపి । చ్చిలసుషమాప్రబోధగుణ జృంభిత పూర్ణసుధాంశుబింబపు ।
షగలసిత పుష్కరాయతన వట్చరణేంద్రనవేంద్ర నీలక । జ్వలజలజాప్తజాజ్వలనిజ
ద్యుతివంచక కాంతికంచుకా ॥ ౬౭ ॥ క ॥ ఉత్పత్తిస్థితివిలయా । ర్థోత్పాదక విట్టలా
హ్వాయోన్నత సత్రా । జిత్పుత్రికాసత్పత్త్యద్య । గుత్పిబసుఖదాపఘనపయోధర
శాలి ॥ ౬౮ ॥ స్రగ్గిణి ॥ అండజాధీశవాహజగద్దేహదో । ర్దండచందారినిద్వారి
తారీ నతా । ఖండలా గండరింఖన్మణీకుండలా । పుండరీకేశుణా ప్రోపు నక సుతూ
ణా ॥ ౬౯ ॥ చ॥ అలికులభాగకుంతలములందపుముద్దు మొగంబుఁజేరలం గొలువఁగవచ్చు
కన్నులుఁజిగుర్నగు మోవిమెటుంగుఁజెక్కులు ॥ వలమురియట్టు లే మొసలివాగడపోఁ
గులులోఁకుపొక్కిట ॥ మొలచిన తెల్లదమ్మిబలుమూపులునీలవినిలదేహము ॥ ౭౦ ॥
చ॥ కలిగినవాని ప్రాబలుకుఁగ మ్మనియూర్పులవానియెందునే । వెలుంగునుగానిపె
న్వేయిగువెంబడినిం జనువాని నంతట ॥ వెలసినవాని నిక గననివెంబరపుట్టువుతాతి
పుట్టువుం । బలెగతిగానలేడు యతిమానసహంసక కంసహంసకా ॥ ౭౧ ॥ ఉ॥ ఛత్రిత

వల్లువల్లన చిత్రధావనము = చక్రనైనవల్లితమనెడివిచిత్రమయినగుట్టముదపుడుపాటుట. తరిక = ఓడ
నుగా. ని స్తరించి = దాచి. దరిదటియకున్న = గట్టుచేరకుండిన. మోదము = సంతోషము —
ఈపద్యమునందు విష్ణునిదశావతారములను ఓడ పరికరములుఁగావర్ణింపఁబడియున్నది. ఆందులకు
అనుగుణముగా అర్థాంతరమూహించుకొనవలెను ॥ ౬౬ ॥ లలిత ... ఆయతన = బిప్పిదముల
యినకళలపమాహామనెడిమెత్తనియాకులచేతచుట్టఁబడినయమృతమనెడిపూఁదే నెమీఁగడయొక్క మే
యినకాంతివిశేషమునుతోఁపించెడిగుణముచేతరేగిననిందుచంద్రునిబింబముయొక్కకొఱతలేని
తెల్లనైనజలప్రదేశము (పాలసముద్రము) యిల్లుగాఁగలవాఁడా. వట్చరణేంద్ర...కంచుకా =
శ్రేష్ఠమయిన తుమ్మెద సూతనమయిన యింద్రనీలమణి కాటుక యమునానదియందలిజలము వీనిని
తనకాంతిచేతతక్కువపఱచునట్టి దేహకాంతియనెడుకవచముగలవాఁడా ॥ ౬౭ ॥ ఉత్పాదక
= కలిగించునదియైన. ఉన్నత = అధికఁడా. సత్రాజి...శాలి = సత్యభామయొక్క ఆశతోడిచూపులకు
సక్తి పానముచేయుటవలనిసుఖమునిచ్చునట్టిదేహమనెడిమేఘముచేత బిప్పినవాఁడా ॥ ౬౮ ॥ జగద్దేహ
= లోకమేయిల్లుగాఁగలవాఁడా. దోర్బండ...తారీ = కట్టలవంటిచేతులయందలివాఁడియైనచక్రము
చేతదెగనఱకఁబడినశత్రువులుగలవాఁడా. నశాఖండలా = మ్రొక్కినయంద్రుఁడుగలవాఁడా. గండ
రింఖన్మణీకుండలా = చెక్కిల్లయందునటించుచున్నరత్నములచేవిపోగులుగలవాఁడా. సుతూణా = మం
చియుత్సవముగలవాఁడా ॥ ౬౯ ॥ అలికులభాగకుంతలములు = తుమ్మెదలనుబోలినముంగురులు. చిగు
ర్నగుమోవి = చిగురునుపరిహసించునట్టిపెదవి. వలమురియట్టు = శంఖమువంటిమెడ. లే మొసలివా
గడపోగులు = కొత్తవైనమకరకుండలములు. తమ్మి = తామర ॥ ౭౦ ॥ వెంబర = దుష్టునియొక్క. యతి
మానసహంసక = యతులయొక్క మనస్సులనెడిమానససరస్సునకుహంసయైనవాఁడా ॥ ౭౧ ॥ ఛత్రిత శేష
= గొడుగుగాఁజేయఁబడిన శేషుఁడుగలవాఁడా. అయ్యెదవే = అయ్యెడుపక్షమున. కృతోగ్రశత్రు

శేష నాయోడబ్రహ్మన్నుడ వయ్యోదపేగృతోగ్రశ । త్రుత్రపమైన యాలలితరూప
ముతోనిచటక వసింపుమే । త్రేత్రము నెట్టితీర్థమునుజెందనియున్నతిఁబొందుగాక
యీ । త్రేత్రము తీర్థముక గడుఁబ్రసిద్ధి మదాహ్వాయలభిఁబొందుచుక ॥ ౭౨ ॥
తే ॥ త్రేత్రకులరాజమైనయీత్రేత్రమునకుఁ । దీర్థకులరాజమైనయీతీర్థమునకుఁ
నిఖిలసురనాథకర్తృత్వనియతిఁబొదలి । యీవిటవసించుటయ వరంబిచ్చుటనుడు ॥
౭౩ ॥ సీ ॥ అనుకంపపెనుమోపుగనుసొంపునకువెంత చెలువంబు మొలపింపఁజిగురు
మోవి । పవడంపుఁగొన దంతపక్షిప్రభలు పుష్పితముగాఁగహరిపలుక ధరణిది
విజ । నివహవరేణ్యు సోనిఖిలధర్మధురీణ యగునట్లు భవదాహ్వాయమువహించు ।
నితీర్థమునవసియింఁచెదనడుచకి నీకుఁజేతఃప్రీతి నెలకొనంగ । భీమఘర్తాంబుసం
భూతభైమినిదు । త్రేత్రమునుదీర్థమునునిజోత్కృష్టసలిల । వేణిసంస్థావితమ్ముగా
వింపఁగలదు । నాకు నెంతయునిష్ట మొనర్పఁగడఁగి ॥ ౭౪ ॥ వ ॥ ప్రకటసుప్తాకారంబునం
బశ్చిమాభిముఖుండనై సర్వోత్తమత్వంబు నిర్వహింప నేనిచ్చటముచ్చటందవిలివ ర్తిం
చెద. సకలత్రేత్ర తీర్థోత్తమంబులగు నీ త్రేత్రతీర్థంబులుం బొండరీకంబులై పాండు
రంగాహ్వాయుండనగు నాకు నెక్కాలంబును శ్వేతద్వీప సుధాసాగరంబులకంటెఁ
బ్రియంబులై నిత్యనివాసంబులై యత్యంతవిభవంబులనభిరామంబులయ్యెడు. నీకో
రినయట్లయిచ్చితి ననియచ్చతుర్బుండు పుండరీకునిఁజేకొనియె ॥ ౭౫ ॥ శా ॥ శీతా
హార్యకుమారి విన్దిటులు లక్ష్మీజానిపాచంయమి । వ్రాతశ్రేష్ఠునకుకవరంబొసఁ
గిసాండ్రప్రీతినచ్చోనమ । ధ్యేతీర్థంబుననున్నవాఁడిపుడు భుక్తికముక్తినిఁజాలువి ।
ఖ్యాతిందాల్చి విచిత్రరత్నచయరమ్యస్వర్ణహర్మ్యంబునక ॥ ౭౬ ॥ చ ॥ నలువమొ
గంబులెట్లుస్మజనప్రథమాహమనందలిగ్గున । న్నలువున సిద్ధసాధ్యనరనాగమరుద్వ
రయోగిమండలి । కలకలగుంభితంబులయి కాంచనచారువులై న నాల్గువా । కిలుల
వెలుంగు నున్నతనికేతనరాజమునం బ్రసన్నుడై ॥ ౭౭ ॥ తే ॥ పుండరీకుండు త్రేత్ర
పాలుండు గొలిచి । యుండ నవ్యక్తముఖ్యసంయుక్తుడగుచుఁ । బాండురంగండు
భక్తకల్పద్రులీల । నిష్టఫలసిద్ధిదోహత్తించునింతి ॥ ౭౮ ॥ క ॥ ఆకంబులలితకరు

త్రపము=చేయఁబడినహృరశత్రువుల భయముకలది—కూరులైనశత్రువులకుభయమునుకలుగఁజే
యునది. మదాహ్వాయలభి=నాపేరుకలుగుటను ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ అనుకంప=దయ. వింతచెలువంబు=
క్రొత్తయందము. చక్రిక=చోటను. చేతఃప్రీతి=మనస్సంతోషము. భీమఘర్తాంబుసంభూత=శివు
నిచేమటనీటివలనఁబుట్టినది. నిజో...సంస్థావితమ్ము=తనదైనమంచినీటిపాయచేతచక్రఁగాఁదడుపఁ
బడినదానిఁగా ॥ ౭౪ ॥ సుప్త=నిద్రపోయినవాని. తవిలి=ఆనక్తుడనై ॥ ౭౫ ॥ శీతాహార్యకు
మారి=హిమవంతునికూతురా. లక్ష్మీజాని=విష్ణుదేవుడు. నాచంయమివ్రాత=మునులనమూహ
మునందు. భుక్తిక=ఇహలోకసుఖమును ॥ ౭౬ ॥ అన్నలువునక=ఆవిధమున. మరుత్=దేవత
లు. మండలి=సమూహముయొక్క. గుంభితంబులు=కూడినవి. కాంచన చారువులు=బంగారుచేత
మనోహరములు. నికేతనరాజమునక=శ్రేష్ఠమయినయింటియందు ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ కంబులలిత

బుధః । కోకంబులపాలిహేళిఁగొలుతు రబలము । ల్లోకంబులవారలుఁబరి । పాకం
 బులనాత్మసుకృతపరికరమొప్పుకా ॥ ౭౯ ॥ వ ॥ అర్థయోజనవిస్తారంబునుదదర్థాయా
 మనంయుతంబును నైకంబుకంధరునకు నాకుం బ్రియజనకంబై సనక సనందనాది
 సజ్జనచింతితార్థప్రదంబై సర్వోత్తమంబై నయమ్మహాత్మేత్రరాజంబు పుష్కరంబున
 కంటెఁద్రగుణంబును కేదారంబునకంటె పద్మగుణంబును వారణాసికంటె దశగుణం
 బును శ్రీశైలంబునకంటె ననంతంబునునై పుండరీకునిపేరం బొండరీకంబును మహీ
 మండలమణికుండలంబగుచు నుండు నప్పరమధామంబు నే నధిష్ఠించి ॥ ౮౦ ॥ ఉ ॥
 ఆయదుభర్త నాహలధరానుజు నానవనీతచోరునేఁ । బ్రాయనిభక్తితోఁగొలుతుఁ
 బ్రత్యహముఁగృహదైవతంబుగా । నోయరవిందకోరకసహూదరచారుపయోధ
 రాధ్యని । శ్చేక్రియసకాంతుఁడకొరులుచేరిభజింతురనంగనేటికి ॥ ౮౧ ॥ క ॥
 ఇతరత్మేత్రస్థితదై । వతపూజలఁగలుగుఫలమవశ్యముగలుగుకా । శతదశకగుణితమై
 యా । ర్జితమతిఁదత్తేత్రపూజసేయనరునకుకా ॥ ౮౨ ॥ క ॥ నరుండరువదివేలేఁడులి ।
 తరదైవతదర్శనమునఁదాఁగనుఫలముకా । బొరయునలవోకవలె శాం । కరియాత్మే
 త్రోత్తమంబుఁగనుఁగొన్నంతకా ॥ ౮౩ ॥ క ॥ సకలత్మేత్రావాసము । నకంటెనందు
 నికియొప్పునరునకు మృగడిం । భకనయనయేకదినవా । సకృత్కివేదొరకుఁగానసాయు
 జ్యంబుకా ॥ ౮౪ ॥ సీ ॥ దొరకుజన్మమునకుఁబరమభైషజ్యమా మాతృశుశ్రూషాస
 మాధియొకటి । చిలువాయనపువేల్పుఁగొలముఁగొల్వక వాసుదేవునారాధించుతెలి
 వియొకటి । దుర్వాసనలబెట్టుదొనఁగులువిడఁదన్ని యధ్యాత్మవాసన నలరుటొక
 టి । యుర్విజీవులకెల్లనుదయించియుదయించి తుదిమర్త్యుడైపుట్టు పదవియొకటి ।
 కాలమునవచ్చునర్థులకాంతుయెఱిగి । తృప్తిహొందింపఁగలుగంగదిరుగుటొకటి । దు
 ర్లభంబెట్టుల ట్లతిదుర్లభంబు । మగువ తత్తేత్రవాసంబు మానవులకు ॥ ౮౫ ॥

కరుకా=శంఖముచేత విప్లవముచేయిగలవానిని. బుధకోకంబుల=విద్వాంసులనెడిచక్రవాకవత్సు
 ల. హేళికా=సూర్యుని. పరికరము=ఉపకరణము ॥ ౭౯ ॥ ఆయామ=వెడలుపుతోడ. చింతితా
 ర్థప్రదంబు=కోరినదానినిచ్చునది. త్రిగుణంబు=మూడంతలు. పద్మగుణంబు=ఆఱంతలు. అనంతం
 బు=తుదలేనిది. ధామంబు=ఆలయము. అధిష్ఠించి=ఉనికిచేసికొని ॥ ౮౦ ॥ అరవింద...రాధ్య
 =కామరమొగ్గలనుబోలినయొప్పిదములగు స్తనములుగలదానా. నిశ్చేయసకాంతుకా=శుభమునం
 దలియవేక్షచేత. తక్కింపులు=తక్కినయితరులు. భజింతురు=సేవింతురు ॥ ౮౧ ॥ శతదశగుణిత
 ము=వేయంతలుగా పెరుగునది. ధర్మజితమతికా=స్థిరబుద్ధితో ॥ ౮౨ ॥ పొరయుకా=పొందును. అలవోక
 వలెకా=అనాయాసముగ. శాంకరి=ఓపార్వతీ ॥ ౮౩ ॥ మృగడింభకనయన=జింకపిల్లకన్నులవంటికన్ను
 లుగలదానా. ఏకదినవాసకృత్కికా=ఏకదినమువాసముచేసినవానికి. సాయుజ్యంబు=మోక్షము ॥
 ౮౪ ॥ దొరకు=కలుగు. భైషజ్యము=మందు. చిలువాయనపువేల్పుఁగొలము=చిల్లరదేవతల
 వమూహమును. దుర్వాసనలబెట్టుదొనఁగులు=శుష్టములయిన విషయావేక్షలనెడిగొప్పయావదలను.
 అధ్యాత్మవాసనకా=తత్త్వవిచారావేక్షచేత. అలరుట=అనందించుట. తదవి=భాగ్యము ॥ ౮౫ ॥

చ॥ విస వెయజస్రము కగుతప వేళ తుథాన్తులకోటిఁగూర్చి నేత నెసకు వెట్టివండు కల
 ధౌతపుఁగూడు పసిండివప్పభో | జనమిడియొండుచోఁబడయఁజాలెడు పుణ్యమగ
 ణ్యమైఘటి | ల్లు నెలఁత పొండరీకమహిలోమెమకొక్కటి సెట్టువానికిక॥ ౮౬॥ మ॥
 నియతింబాతికయెత్తు కాంచనముగానీవెండిగానీజగ | త్త్రయపూజ్యంబగుపాండు
 రంగవసతికదానంబుగావించుపు | న్యాయుతుండుండు నఖండలీలకలధౌతాహార్యవ
 ర్యాత్మక | ప్రియగేహంబులలోభవాంతరమునక బృధ్వీధరేంద్రాత్మజా॥ ౮౭॥
 శా॥ ప్రావారాజినరాజిఁగంబళతతికబట్టాంబరాళికదయా | స్థావస్నిగ్ధమతికజ
 లికగృహవిప్రశ్రేణిపైఁగప్పఁబో | యేవాఁడేనియుఁబొండరీకమహివాఁడిందుప్రభా
 కండళ | శ్రీవిభ్రాజియశంబులంబొదలుధాత్రీదిజ్నుభస్మీమలక॥ ౮౮॥ ఉ॥ వృత్రవిరో
 ధిముఖ్యులగువేల్పులుఁబుట్టదలంతు రోలతా | గాత్రిత్రివిష్టపస్థితసుఖంబులుగావని
 కర్మభూమిపైఁ | బత్రరథాధినాథరథుపాంధవవత్సలుఁబొండరీకను | త్రేతపతికభజిం
 చితమచెన్నఁటిపుట్టువునీఁగుకోరికక॥ ౮౯॥ సీ॥ పితరులుబృదురుహృద్గతులనా
 త్మనుగులోద్భవుఁడెవ్వఁడైననుబొండరీక | మునకునేగకయున్నెయనియందునానఁగు
 హవ్యముఁగవ్యము నమేయమైఫలించు | నవదరించఁగలేరు సాత్వికంబగుభావమే
 నొక్కఁడునుదక్కనివులనవుల | భక్తులెవ్వరురజఃప్రకృతిఁదాల్తురెకానిపొండరీకేశు
 శాంబరికతమునఁ | దలఁపమానవమునఁగల్గుకలుషమడఁగు | పొగడుమాటలనగుదోష

అజస్రముక=ఎల్లప్పుడును. తుతపవేళక=అపరాహ్లాసమయమునందు. తుథాన్తులకోటిక=అక
 లిబాధగలవారినమూహమును. నేతక=నేతితో. కలధౌతపుఁగూడు=వెండియన్నము. పసిండి=
 బంగారు. ఒండుచోక=ఇతరస్థలమునందు. అగణ్యమై=ఎంచరానిదై. ఘటిల్లుక=కలుగును. పొం
 డరీకమహిలోక=పుండరీకక్షేత్రమునందు॥ ౮౬॥ కాంచనము=బంగారు. వసతిక=ఉనికిసట్టునం
 బు. కలధౌతాహార్యవర్యాత్మకప్రియగేహంబులలోక=శ్రేష్ఠమయినవెండికొండగల (అనఁగా) వెం
 డికొండనుబోలినయిష్టములైనయిండ్లయందు. భవాంతరమునక=ఇంకొకజన్మమునందు. పృధ్వీధరేం
 ద్రాత్మజా=పార్వతీ॥ ౮౭॥ ప్రావారాజినరాజిక=తోలుఉత్తరీయపునమూహమును. పట్టాంబరా
 లిక=పట్టువస్త్రములనమూహమును. దయాస్థావస్నిగ్ధమతిక=మిక్కిలిదయగలన్నేహబుద్ధితో. ర
 లిక=చలికాలమునందు. కృకణ=దరిద్రులైన. ఇందుప్రభాకండళశ్రీవిభ్రాజియశంబులక=వెన్నెల
 మొలకలకలిమిచేతవెలుగునట్టి కీర్తులచేత. పొదలుక=వర్ధిల్లును. ధాత్రిదిజ్నుభస్మీమలక=భూమి
 యొక్కయు దిక్కులయొక్కయు ఆకాశముయొక్కయుమేరలయందు॥ ౮౮॥ వృత్రవిరోధి=ఇంద్రుఁడు.
 త్రివిష్టపస్థితక=స్వర్గమునందలి యునికిచేత. కాపు=కలుగవు. పత్రరథాధినాథరథుక=గరుడ
 వాహనుని. చెన్నఁటి=వ్యర్థమయిన. నీఁగు=తొలఁగు॥ ౮౯॥ ఉబ్బుచురు=నంతోషించురు. హృద్గ
 తులక=మనసులందు. అత్మకులోద్భవుఁడు=తమకులమునందుఁబుట్టినవాఁడు. ఉన్నె=ఉండునా.
 హవ్యముక=దేవతలకియ్యఁదగినయన్నమును. కవ్యముక=పితృదేవతలకియ్యఁదగిన యన్నము
 ను. అమేయము=ఇంతమాత్రమనియూహించిచెప్పరానిది. నవదరించఁగలేరు=వహింపఁజాలరు.
 సాత్వికంబు=సత్స్వగుణమువల్ల నైనది. రజఃప్రకృతిక=రజోగుణభావమును. శాంబరి=మాయ.
 కతమునక=కారణముచేత. కలుషము=కలవరము. అఘంబులు=పాపములు. ఉడుగుక=

ములుదొలంగు | కనుఁగొనఁగఁజేతఁబెట్టునఘంబులుడుగు | నమ్మహాత్మేత్రమునకు
 నెయ్యదసమంబు || ౯౦ || సీ || కుటుచలై గుమురులై గొనబులై లేఁబాఁవకొమ్మఁజుట్టిన
 జడన్ గుమురుకొనఁగ | మెఱపులై మిట్టలై మిక్కిలి బటువులై క్రాలుకన్నులచెన్నుగ
 బ్బుదేరఁజిక్కనై చెలువ మైచిన్నదియైయొప్పు మోముదంష్ట్రటంకములఁడలిర్ప | నీ
 ల మైనివిడ మైనిద్ద మైనింగిక్రిందుగనున్న బలుమేనిపొగరుమెఱయఁ | బత్రిపతి కేతనుని
 పురఃత్మేత్రమూఁది | యున్నశ్రీత్మేత్రపాలకుయోగిలోక | రమణముప్పదిరెండత్తు
 రములమంత్ర | రాజముజపించికొల్ప దొరకుశుభములు || ౯౧ || ఉ || చేరిచతుశ్చు
 తుర్ చిలుకచేఁజనివించుచునక్షమాలికా | ధారిణియైతనుప్రభలు దట్టపువెన్నెలపం
 డుపండఁగఁ | దూగుపువాకిటక వెలయు తోయజగర్భునిరాణి వాణి నీ | హారమ
 యూఖజిన్ముఖదశాక్షరమంత్రమయింగనందగు || ౯౨ || ఉ || క్రీరమణీమనూర
 మణుదేతఁబ్రతీష్ఠితుఁడౌదక్షిణ | ద్వారమునందులింగతనువైభవమొప్పు వడత్తురీ
 కిఘర్ | గోరిభజించువారలకుఁగొంగుధంబయి వేణుముద్రతో | నారదుఁడున్నవాఁడు
 రదనచ్చదభర్తృత్వవిద్రుమద్రుమా || ౯౩ || ఉ || శౌభజించుచు భుజగసత్త్వముగన్ వి
 హరించువాఁడౌ నొ | హారిణులైదుగోటులుమహామహిమాన్వితులర్థిదక్షిణ | ద్వా
 రహహికావిహారరతి వర్తిలియవ్విభుఁజేరియెన్నఁడో | యారతులిచ్చినారట తదా
 గతధూమము నేడుబర్వెడు || ౯౪ || క || చేడియయాద్వారమెయదు | చూడఁ
 వణిక్రీడలాడు చోటన్నహితా | క్రీడనభూస్థలిహరిఁగూ | డాడుఁజునుయశురవల్ల
 భావళినేడు || ౯౫ || ఉ || సేచనముశ్చకర్తముల సేతకు నూతనమైనయచ్చ
 ట || క్రీచరణంబులున్నయవి సింగమువెన్నునసంటివానికి || వేచని మ్రొక్కి పూ
 జము నేమముతోరచియించెనేని నీ | తాచలపుత్రిపూరుషుఁ డిహంబుఁ బరంబుఁ

మానురు || ౯౦ || గుమురులు = కుమురులు. గొనబులు = అండములు. బటువులు = గుండ్రనైనవి.
 క్రాలు = ప్రకాశించు. చెన్ను = అందము. గబ్బుదేరక = కర్వమునుతోఁపింపఁగా. చిక్కన = సక్లు
 లేమి. చెలువమై = ఉండమై. మోము = ముఖము. దంష్ట్రటంకములన్ = కాసెయులులవంటి కోట
 లచేత. అలిర్పన్ = ప్రకాశింపఁగా. నిబిడము = దట్టము. నిద్దము = నిగనిగలాడునది. నింగి = ఆకాశ
 ము. బలుమేనిపొగరు = గొప్పదేహముయొక్క నిక్క. పత్రిపతి కేతనుని = గరుడధ్వజముగల పాం
 దురంగవిట్టలుని. పురఃత్మేత్రము = ఎదుటివైదేశమును. ఊఁది = అవలంబించి || ౯౧ || ధారిణి =
 భరించినది. తోయజగర్భునిరాణి = బ్రహ్మయొక్క పట్టపుదేవి. సీహారమయూఖజిన్ముఖ = చంద్రునిజ
 యు. చుక్కచుక్కముగలది || ౯౨ || లింగతనువైభవము = లింగదేహముయొక్క కలిమి. రదనచ్చద
 భర్తృత్వవిద్రుమద్రుమా = వెదకజేత చిరస్మరింపఁబడిన పగడపుద్రుమా గలదానా || ౯౩ || భుజగ
 సత్త్వముగన్ = నాగలోకమునందు. వాఁడై నోహారిణులు = మాటలచేతమనూజ్జలగువాడు. రతిన్ =
 ఆసక్తిచేత. వర్తిలి = ఉండి. తదాయతధూమము = దానిదైన విశేషపుపొగ. పర్వెడున్ = వ్యాపిం
 చుచున్నది || ౯౪ || యదుచూడామణి = కృష్ణుఁడు. అమ్మహితాక్రీడనభూస్థలిన్ = లెస్సగాక్రీడిం
 చుటకుఁదగిన ఆ పూజ్యమయినప్రదేశమునందు || ౯౫ || సేచన = స్నానము. చేతకున్ = చేయు

గరంబునంగోనుక ॥ ౯౬ ॥ చ ॥ మరలఁగఁబట్టఁగట్టఁగసమ స్తమరుతఁగరిచన్నఁగూ
ర్చియె । చ్చరికధరింపఁబోలుననశతముఖాంకుశ పాశముత్ విక । స్వరరుచిఁదాచ్చి
పశ్చిమపువాకిబహీక్రింకృతమంత్రరూపభా । స్వరభువనాధినాయకలనద్రసనాయక
యొప్పువెప్పుడుక ॥ ౯౭ ॥ ఉ ॥ హరిపథాధిరూఢమహిషాసురకీకనవర్గదుర్గనా ।
గారిమహిషాపవాహ్యాసదశాక్షరమంత్రవిశేషయుత్తర । ద్వారమునందునుండు
నిరతంబునుదాఫలపూపపాయినా । హరిములందనుందెలచునయ్యలదొడ్డికివేల్పుగి
డ్డియె ॥ ౯౮ ॥ క ॥ ఇనివాలుగుద్వారంబులు । ధవళేక్షణద్వారదేవతలు నల్వరు
వీ । రవధానబుద్ధినేత । త్వనిశేషార్చనమొనర్పసంపదలాదపుక ॥ ౯౯ ॥ తే ॥ సమర
సన్నద్ధరక్షోనిశాతహేతి । పాతజాతక్షతవ్రాతభూతిదనరు । పరమపదనాథునె
మ్మేనఁబరఁగువర్గ । రాజియఖిలంబుశ్రీమంత్రరాజమబల ॥ ౧౦౦ ॥ మ ॥ అహరా
రంభమునందురక్తుఁడయిమధ్యాహ్నంబునకశుభుఁడై । గ్రహరాడస్తమయంబునం
దసితుఁడైగాయత్రియంబోలియ । య్యహిపర్యంకుఁడు మూడుమూర్తులకు నిమ్మై
యొప్పుబూజింతుర । స్వహమం గోమలి మూడుమంత్రములనిత్యానందకాంక్షకము
నుల్ ॥ ౧౦౧ ॥ క ॥ మూర్తిత్రితయమయత్వ । స్ఫూర్తివర్తించు చిహ్నములు
మంత్రముశ్రీ । భర్తకృపనేనెఱుంగువఁ । గార్తికరాకాసుధాంశుకమనీయముఖి ॥
౧౦౨ ॥ మ ॥ గదపారిఁచిత్రిదంష్ట్రినాముఁడగురక్షఃపాలుఁడొక్కఁడుబి । ట్టనగుల్
వాఱమురారియొడ్డుబరివేయక దాననద్దిక్కునా । చెప్పదల్కిపంబడియుదదుహతి
గాసికముల్లకాధిక్యముక । మృదునంరంభముతోడనవ్వుచునుచున్మైవానిసద్దేవుఁ

టకు ॥ ౯౬ ॥ మరలఁగఁబట్టక=తిరుగఁబట్టుటకును. కట్టఁగక=కట్టివేయుటకును. సమస్తమరు
త్కరిక=ఎల్లదేవతలలోను ఏనుఁగైన—ప్రధానదేవతయైన. తన్నుక=పాండురంగనిని. శాతము
ఖాంకుశపాశములు=వాడిమొనగలఅంకుశమునుత్రాటిని. వికస్వరరుచి=వికాసముతోడిప్రకా
శముతో. భువనాధినాయక=లోకములయేలికసాని. లనద్రసనాయక=ఒప్పదములైనరసములకునా
యకురాలు—నరన్వతి ॥ ౯౭ ॥ హరి=మనోహరమయిన. కీకనవర్గ=ఎముకలరాశిగలది. నాగా
రిమహిషాపవాహ్యా=సింహమనెడి రాజవాహనముగలది. పూప=పిండివంట. పాయన=పరమా
న్నము. తెలచు=ఆరాధించు. అయ్యలదొడ్డికి=ఉత్తమజనులనమూహమునకు. వేల్పుగిడ్డి=కామధే
నువు ॥ ౯౮ ॥ అవధాన=ఎద్చరికతోడి ॥ ౯౯ ॥ సమర...భూతిక=యుద్ధమునకుసిద్ధపడినరా
క్షసులవాడియైన ఆయుధములపాటువలననైనగాయములనమూహముయొక్కకలిమిచేత. వర్గరా
జి=అక్షరములపక్షి ॥ ౧౦౦ ॥ అహరారంభమునందుక=ప్రాతఃకాలమునందు. రక్తుఁడు=
ఎఱ్ఱనివాఁడు. శుభుఁడు=తెల్లనివాఁడు. గ్రహరాడస్తమయంబునందుక=ప్రాద్దుగ్రుంకనస్వడు.
అసితుఁడు=నల్లనివాఁడు. అహిపర్యంకుఁడు=విష్ణుదేవుఁడు. ఇమ్ము=ఉనికిపట్టు. అన్వహముక=
ప్రతిదినమును ॥ ౧౦౧ ॥ స్ఫూర్తిక=తోఁపికచేత. కార్తికరాకాసుధాంశు=శరత్కాలమునందలి
పున్నమనాటిచంద్రునివలె. కమనీయ=సుందరమైన ॥ ౧౦౨ ॥ సారిఁచి=చాచి. బిట్టు=మిక్కిలి.
అదరులు=నిప్పురవలు. పాఱక=ప్రవహింపఁగా—రాలఁగా. బరిక=ప్రక్కను. ప్రేయక=
కొట్టఁగా. దళింపంబడియుక=కొట్టఁబడియును. తదుగ్రహతిగాసిక=అగ్రహమయినదెబ్బవలని

దంక ॥ ౧౦౩ ॥ సీ ॥ ధాత్రీధరాత్మజత్వే త్రాత్మయనఁగఁ దీర్థాత్మయనఁగనుమూ
 ర్త్యాత్మయనఁగఁ । ద్రివిధమూర్తులుదాల్చిదీపించునతఁడుమూర్త్యైలపులయెడఁబూజనీ
 యుఁడగుటఁ । గంబళకౌశేయకలధౌతకౌంచనగంధసింధురతురంగమశతాంగ । కర్ణి
 కాగై ॥ పేయకటకకన్యాగంధకాశ్మీరకస్తూరికాగవాజ్య । ధాన్యదానాదిబహుపదా
 గ్ధాబులవటఁ । బద్దలకువేదవిదులకుఁబ్రీతినొసఁగ । త్రేత్రమయమూర్తియగుదేవత
 సుతునకుఁ । పాండురంగాధిపతికినిబ్రమదమొదపు ॥ ౧౦౪ ॥ ఉ ॥ చేడియతీర్థమూర్తి
 కడఁజేయఁదగుకౌసునుజుండు సేచనా । క్రీడనముల్ మహిదివిజకేసరులకాబరమాన్న
 శిరఃరాషాడబగోఘృతేతురసశాకములకాఫలపానకాదులకా । వీడెములకాబ్రమో
 దపదవీమదలిప్పఁజెలంగఁజేయుచుకా ॥ ౧౦౫ ॥ క ॥ ప్రణవమతినర్హపూజా । ర్పణ
 మునఁదతీర్థమూర్తి భజియించునుధీ । మణులకునభిముఖమతిబ । ర్హిణబద్ధాకల్పఁ
 దొసఁగునిహముంబరముకా ॥ ౧౦౬ ॥ వ ॥ అని మూర్త్యర్చనావిధానకథనోస్తుఖుం
 దైపంచముఖుండుశిఖరినందనతోనిట్లనియె ॥ ౧౦౭ ॥ సీ ॥ మంత్రపూతముగాఁగమజ్జ
 నంబానరించిప్రన్నని శుభ్రాంబరములుగట్టి । ఘనసారమిశ్రితగంధసారమలందిపరి
 నుళంబుడివోనివిరులుముడిచి । సిగరలతోడగోక్షీరపూరముతోడబహువిధంబగుఘల
 ప్రతతితోడ । పిండివంటలతోడ ఖండశర్కరతోడ నేతులతోడదేనియలతోడ । దధు
 లతోఁగూడఁదగునివేదనలతోడ । వనధివనధామపీతాంబరునిరమాకు । చరజవినిలి
 పుశిఖబర్హధగుమఖాంశ । భోక్తఁబూజింపఁదగుఁజై త్రమునశుభాంగి ॥ ౧౦౮ ॥ సీ ॥
 గంగఁగాముకకొండగప్పునొప్పిదముదల్కొత్తనావులపాలమోలలార్చి । బలితంపును

పాదచేత. తుల్యకాధిక్యముకా = ఆయల్పునిదైనహెచ్చును. మృదనంరంభముతోకా = కొంచెపు
 త్వదతో. నవ్యముకా = ఎగతాళిచేయుచు. తుల్యకా = చంపెను ॥ ౧౦౩ ॥ ధాత్రీధరాత్మజ = ఓపా
 ర్వతీ. దీపించుకా = ప్రకాశించును. మూర్త్యైలపులయెడకా = మూడుస్థానములయందు. కౌశేయ =
 పట్టు. కలధౌత = వెండి. గంధసింధుర = మదపుతేనుఁగు. శతాంగ = రథము. కర్ణిక = చెవికమ్మ.
 కాగైపేయ = మెడలోధరించెడియాభరణము. కటక = కడియము. గవాజ్య = ఆపునెయ్యి. దావ =
 ఇచ్చుట. ప్రమదము = సంతోషము. ఒదపుకా = కలుగును ॥ ౧౦౪ ॥ సేవనాక్రీడనములు =
 జుకమాడుటలు. కేసరులకా = శ్రేణులను. షాడబ = ఆఱురసములతోఁగూడినపదార్థములు. ఇక్షు =
 చెయిను. శాకములకా = మారలచేతను. ప్రమోదపదవీమదలిప్ప = సంతోషమార్గముచేతమత్తుకొనునట్టి
 యిచ్చ. చెలంగకా = అతిశయింప ॥ ౧౦౫ ॥ బద్ధిణబద్ధాకల్పఁడు = నెమలికుంచెయలంకారముగాఁ
 గలవాఁడు = కృష్ణుఁడు ॥ ౧౦౬ ॥ ౧౦౭ ॥ ప్రన్నని = మనోజ్ఞమయిన. గంధసారము = మంచిగఁదము.
 ఉడివోని = తగ్గని. సిగర = తాలింపుచేసిన మజ్జిక. పూరము = ప్రవాహము. వనధివనధాముకా =
 నగుప్రజలము ఉనికిపట్టగువానిని. రమాకుచరజవినిలిపునికా = లక్ష్మీదేవి తొమ్మలమీఁది గందపురే
 లువులచేత పూయఁబడినవానిని. శిఖిబర్హధగుకా = నెమలికుంచెను ధరించినవానిని. మఖాంశభో
 క్తకా = యల్లభాగమును భజించువానిని ॥ ౧౦౮ ॥ ఓలలార్చి = అభిషేకముచేసి. ధాత్రీధరాత్మ
 జముకా = నల్లనిముక్కుకాళ్లుగలవాఁడను. మున్నీటికా = నముద్రమును. కమిచి = కన్ని. శాన్వలకుహి

రువుజొంపముధా రరాష్ట్రంబుఁజుట్టినక్రియ తెల్లపట్టుగట్టిముదురువెన్నెలయొప్పు
మున్నీటిగమిచిపట్టినలీల గ్రాలఁజందనముఁబూసి | వడగండ్లుపొదువుశాద్వలమహిఁ
బొల్పుపొల్పుగమలైపువ్వలఁబూజచేసి || మండువేసవివాసవిమనుపుకాపు|విబుధతతి
పాలివీడర వెల్లమాఁకు | భక్తసులభునిఁదెలిచిపూర్వోక్తభూరి | భక్త్యభోజ్యాదుల
ర్పింపభద్రమొదవు || ౧౦౯ || సీ || వృష్టిగాశుద్ధాంబువేణివజ్జనమార్చిశిఖరి
మేఘముగమంజిటిఘటించి | కరకపాతంబుగావిరిగొజ్జెఁగలఁబూన్చిత్తమపంకిలతగఁ
గుంకుషముఁబూసి | మఘవగోపములుగామణిహారమర్పించిపలుమెఱుంగులుగదీప
మ్ములెత్తి | గర్జితంబులుగశంఖశ్వాణములుచూపిపచ్చికగాధూపపటలిఁబెనిచి | యు
ర్విబంటులభుక్తిగానుష్టతైల | పక్వగుడమిశ్రపిష్టనూపపరమాన్న | రాసులూసఁగం
గఁదగుఁగారురాకహారికి | నట్టియుతుధర్మములు చూపు చందమొంద || ౧౧౦ ||
సీ || మహినాలపాఁడి ముమ్మరముగాఁబ్రభవింప నవనవోజ్జ్వలదధిస్నానవిధియు |
శుభాభివృద్ధింబు లభ్యంబుపైఁబర్వఁగలఁధౌతవిమలచేలములకప్పు | సితకుశేశయ
కాశ శశధరద్యుతిహెచ్చ దొరకినయుచితంపువిరులపూజ | శాలిపాకస్ఫూర్తిగ్రా
లగోరోచనాసంమిశ్రచర్చిక్యసంఘటనము | వ్రజభుజభుజుల భోజనావలుల వంట |
కములు గావింప గోధూమఖండఖండ | శరరాధ్య సుపక్వ భోజ్యములు నెఱపి |
విష్ణుఁ బూజింపఁ దగు శరద్వేళయందు || ౧౧౧ || సీ || పాథోధి విహృతి
సంభవ తనూజాడ్యంబు సంతప్త గౌఘృత స్నపన రచనఁ | దులసిదండయ
కాని కలుగనితక్కువ మరువక కుంద కుట్టల సమృద్ధిఁ | గరినకచ్చరపీతకాశేయ

==పచ్చికనేల. వీడర వెల్లమాఁకు==ముంగిటనుండెడి కల్పవృక్షము. తెలిచి==మొక్కి. భూరి= అధి
కమైన. భద్రము==మేలు || ౧౦౯ || శుద్ధాంబువేణి= తేటనీటిధారచేత. మజ్జనమార్చి=స్నాన
ముచేయించి. మంజిటి=పీఠాంబరము. కరకపాతంబుగా=వడగండ్లుపడుటగా. విరిగొజ్జెఁగలఁ
=విరిసినగొజ్జంగివూపులను. త్తమపంకిలతగఁ=నేలబురదగా. మఘవగోపములు=పట్టుపురుగులు.
శ్వాణములు=ధ్వజములు. ఉష్ణతైలపక్వగుడమిశ్రనూప=కాఁగిననూనెలోవండఁబడిన బెల్లముకలి
సినపిండినంటలు వప్పు. కారు=వర్షాకాలము || ౧౧౦ || ముమ్మరముగా= అధికముగా. నవ
నవోజ్జ్వల= మిక్కిలిక్రొత్తదైవకాశించునట్టి. శుభాభివృద్ధింబులు= తెల్లనిమేఘములనెడిపట్టువ
స్రములు. లఘు= తేలికైన. ధౌత=మడుఁగైన. సితకుశేశయ...ద్యుతి=తెల్లదామరలయుతెల్లుపు
పులయుచందమామయుకాంతి. శాలిపాకస్ఫూర్తి=వరిపంటయొక్కప్రకాశము. చర్చిక్య=పచ్చగండ
పుపూత. వ్రజభుజభుజుల=గొల్లవారిభోజనమునుభుజించువారియొక్క. వంటకములు=అన్నములు.
గోధూమఖండ= గోధుమనూక. ఆధ్య=కలిగిన. పక్వభోజ్యములు=వండఁబడిన భుజించువస్తువులు.
శరద్వేళ= శరత్కాలము || ౧౧౧ || పాథోధివిహృతి=సముద్రమునందలివిహారము. జాడ్యంబు=జడత్వ
ము. సంతప్త=కాఁగిన. స్నపనరచన=స్నానముచేయించుటచేతను. కుందకుట్టల= మొల్లమొ
గ్గలయొక్క. కచ్చర=ముఱికియైన. పీతకాశేయనిర్బంధము= పచ్చపట్టుకట్టు. చిత్ర=నానావర్ణ
మయిన. ముదురువెన్నెలక=పూర్ణచంద్రునికిరణములచేత— అమృతముచేత. నవ్య=క్రొత్తయై.
దీప్య=మనోజ్ఞమయిన. ఉజ్జగింపించి=విడిపించి. డెందానకుఁ=మనస్సునకు. ఉబ్బు=వంతోప

నిర్బంధ వభిరామచిత్రాంబ రార్పణమున । ముదురువెన్నెలఁజేయు నుదరపోషణ
 వృత్తి నవ్యదివ్యాన్నపానప్రశస్తి । నుజ్జగింపించిడెండానకుబ్బినర్చి । నిశలఁ గుం
 కమమగలుమైనెండనలది । గేహమునధూపధూమమెక్కించుకధర । ధరుని హేమం
 తమునఁగొల్వ దొరకుముక్తి ॥ ౧౧౨ ॥ క ॥ శిశిరాగమవాసరముల । యశోదగారా
 బుసజ్జి నర్చింపఁదగుక । శశిముఖ తత్కాలోచిత । కుశకుసుమపటాంగరాగక్షూర్పా
 సాదిక ॥ ౧౧౩ ॥ క ॥ ఋతువులనాటిటసీక్రియఁ । బ్రతిదినముభజింపఁబరమపద
 నాథుఁడువాం । భిక్షతములాసఁగిభక్త । ప్రతతులమన్నించు భక్తపరతంత్రుండై ॥
 ౧౧౪ ॥ తే ॥ మురవిభంజనుశ్రీతేత్రమూర్తిదీర్ఘ । మూర్తిమూర్తులకడ నేమమున
 నొనర్చు । నర్చభాగవిశేషంబు లానువూర్వి । విసుము వినిపింతుఁ బరమాణువిభవ
 వధ్య ॥ ౧౧౫ ॥ తే ॥ పరమపదనాథుఁ డిరిగిరానిరువదేను । చేతులప్రమాణమునఁ
 గల్లుభూతలంబు । ముక్తికరియైన శ్రీతేత్ర మూర్తియందు । నర్చభాగంబునుమ్ము
 చంద్రార్థనిటల ॥ ౧౧౬ ॥ క ॥ సకలోత్కృష్టోన్నతఁబా । యకయెయ్యదికీర్తివడయు
 నతీర్థముపొల్తుక యర్చాభాగంబై । యకుటిలగతి దీర్ఘమూర్తి యందువెలుంగుక ॥
 ౧౧౭ ॥ క ॥ ఏ నేలమూర్తియంద । ర్చానియమవిభాగమునఁబ్రశస్తంబగునా । స్థానము
 నర్చింపకయె । వ్యానికఁదాఁజేయువ్రాజవస్తుగుఁజుమ్మి ॥ ౧౧౮ ॥ వ ॥ కావున తేత్ర
 మూర్తి తీర్థమూర్తి మూర్తిమూర్తులయందలియర్చాభాగంబులెఱింగియర్చించుచు
 ననుచితాచరణవిముఖుండగు పుణ్యనిధికి సుముఖుండై పాండురంగం డఖండానందం
 బాపాదించునని యాపరమేశ్వరుండు పార్వతితోవెండియునిట్లనియె ॥ ౧౧౯ ॥ మ ॥
 హరివశ్యాద్విశ నూటువిండులప్రమాణాసక్తికల్పిశుభో । తగరపద్మంబగు పద్మతీ
 ర్థచునుతీర్థంబావునచ్చొన సు । స్థిరతకశంఖము పద్మచక్రనిధులువర్తించుం డిపో
 దీపితుల్ । నరనారాయణులున్నవారచట బాలాపిష్పలాకారులై ॥ ౧౨౦ ॥ సీ ॥ సమ
 ధికజ్ఞానవిభ్రమముతోఁగూడంగ హరిమేననవతార మైనవాడు । మదమువోవఁగనిం
 డు మనసుతోఁగూడంగ బ్రహ్మచర్యముచిక్క బట్టువారు । పరపురుషార్థసంపదతో
 డఁగూడంగధనురాదిశత్రుముట్టాల్చువారు । కుష్టునిగ్రహవిధాధురతోడఁగూడంగఁ
 బూర్ణాక్షరోన్నతఁ బూనువారు । మహితగాంభీర్యధైర్యసామగ్రితోడఁ । గూడసో

ము. నిశలక = రాత్రులందు. అగలు = అగరుగందము. ఎక్కించి = అతిశయింపఁజేసి. కుధర
 ధరునిక = విష్ణుమూర్తిని ॥ ౧౧౨ ॥ పటాంగరాగక్షూర్పాసాదిక = వస్త్రములుగండపుపూతలు
 కుబుళములు (ఆరచొక్కాలు) మొదలగువానిచేత ॥ ౧౧౩ ॥ ౧౧౪ ॥ ఆనుపూర్విక = మొదటనుం
 డిక్రమముగా ॥ ౧౧౫ ॥ కరి = సాక్షి. అర్చభాగంబు = పూజించుభాగము. నిటల = నొసలుగల
 దానా ॥ ౧౧౬ ॥ నేల = చోటు. వస్తు = వ్యర్థము ॥ ౧౧౭ ॥ ౧౧౮ ॥ ఆపాదించుక = కలిగిం
 చును ॥ ౧౧౯ ॥ శుభోత్కరపద్మంబు = శుభసమూహములనెడిపద్మములుగలది. పిష్పలాకారులు =
 రావిచెట్టురూపమునొందినవారు ॥ ౧౨౦ ॥ విభ్రమముతోక = విలాసముతో. చిక్కఁబట్టు = ప
 రిగ్రహించు. కుష్టునిగ్రహవిధాధురతోడక = కుష్టులనుశిక్షించుటయనుభారముతో. సౌజన్యరమక

జన్యరమఁగూడియాడువారు । ఘనప్రతిబింబనిభులు సహస్రకవచ । కవచనిర్భేద
నులువారు ధవళనయన ॥ ౧౨౦ ॥ కపిపట్టునఁజూపట్టుదు । రాపట్టున మూడుకో
టులమరాంగనల । ప్లాపదపాత్రనిహితమణి । దీపకళికలగుచుశ్రీవతింఘాజింతుర్ ॥
౧౨౧ ॥ ఉ ॥ దోశ్యమితారి శౌరి తనతొడ్వినకుండలమున్ నిజక్షమాం । తశ్శిలలోన
దాఁపఁ బ్రమదా యొకతీర్థము కుండలాఖ్యమై । దుశ్యకునాదిసంజనిత దోషశతంబు
హతంబు సేయునంభశ్శుచితకాబ్రసిద్ధమగుబన్నగశాయికినీశుదిక్కునక ॥ ౧౨౩ ॥
క ॥ వరసింహమధ్య యచ్చో । నరసింహుఁడు కుంజరాశనతఁడాల్చుటన । చేరు
వదేవుఁడు నిజమం । త్రరాజపూజై కతానతాయతుఁబ్రోచుక ॥ ౧౨౪ ॥ క ॥ ఓరా
జవదనయచటన । నీరాజనలబ్ధనాభునికీనీనున్నా । రేరాశముహరివల్లభ । లారా
మలఁగొల్వవలయునయ కాములకుక ॥ ౧౨౫ ॥ శా ॥ అంశేందూర్జహదేవిహీం
కృతిధ్రువంబై యున్నయచ్చోటకిక । ద్రింశచ్చాపమితోర్విను త్తరమునందీపించుతీర్థం
బుముక । భ్రంశంబొందకవెనకఁదత్పలిధారంగూడెఁబుష్పచలీ । సంశుద్ధాంబు
వులాయెడందగుజపస్నానార్హదాన క్రియల్ ॥ ౧౨౬ ॥ సీ ॥ భరమానుతటిదోడు
పడవచ్చుగతిఁదేవితోఁగరమూలజద్యుతులసాఁగ । నెలకులంబులచల్వ నేర్చునవా
ఘాంశు లనఁగపోలములదీపాంశులంటఁ । గొడిఁబుట్టుకాళిమాంకురపు మేఘములకు
మెఱుఁగులై చూపుఁగ్రొమ్మించులలర । స్నేహంబుపాత్రనిక్షిప్తమాటకునుబ్బుపగిది
పాలిండ్లునిబ్బరమునికక । హరికిఁబలువంకలనుదగనగ్రవీధి । నిలిచిశతకోటిసంఖ్య
ల నియమపరత । నారతులొసంగు దివ్యకన్యకలుధన్య । మతులుగ్రీడింతురయ్యుత్తమ

—మంచితనపు కలిమిని. ఘనప్రతిబింబనిభులు = సూర్యబింబమును బోలిన వారు. నిర్భేదనులు =
చక్కగాభేదించువారు ॥ ౧౨౦ ॥ పట్టు = స్థానము. చూపట్టుదురు = కనఁబడుదురో. అష్టాపద
పాత్రనిహిత = బంగారుపత్తెరములందుంచఁబడిన ॥ ౧౨౧ ॥ దోశ్యమితారి = భుజములచేత అణఁ
వఁబడిన శత్రువులుగలవాఁడు. నిజక్షమాంతశ్శిలలోక = తనభూమిలోనిరాతియందు. అంభశ్శుచి
తక = నీటిపరిశుద్ధతచేత. ఈశుదిక్కునక = ఈశాస్వత్రు దిక్కునంద ॥ ౧౨౩ ॥ కుంజరాశన
తక = అశ్వత్థత్వముచేత. ఏకతానతా = ఇతరవిషయములందుబుద్ధినిచొరనియ్యకుండుట = ఏకా
గ్రత ॥ ౧౨౪ ॥ నీరాజనలు = ఆరతులు. ఏరాశము = లెక్కలేనివారు. అయకాములకుక =
మేలుకలిమినికోరువారికి ॥ ౧౨౫ ॥ అంశేందూర్జహ = కళామాత్రమయిన చంద్రునివహించిన.
హీంకృతిక = హీంకారముచేత. ధ్రువంబై = శాశ్వతమై. త్రింశచ్చాపమితోర్విక = ముప్పదిబిం
డ్లపట్టుకొలది నేలను. పుష్పచలీసంశుద్ధాంబువులు = పువ్వులనముదాయముచేత పరిశుద్ధమయినజ
లములు ॥ ౧౨౬ ॥ భరము = బరువు. తోక = వెంబడిని. కరమూలజద్యుతులక = చంకలనిగనిగనివె
లుఁగులతో. సాఁగక = నడచిరాఁగా. నెలకులంబుల = చంద్రనమూహములయొక్క. చల్వ = చల్లఁ
దనమును. నవార్కాంశులు = క్రొత్త (ఉదయకాలమునందలి) సూర్యకిరణములు. కపోలము
లక = చెక్కిల్లయందు. కొడిక = దీపపుశిఖియందు. కాళిమాంకురపు = నల్లఁదనపుమొలకలనెడి.
మెఱుఁగులై = మెఱుపులై. క్రొమ్మించులు = క్రొత్తమెఱుపులు. అలరక = వ్రకాశింపఁగా. స్నేహం
బు = మైత్రి; నూనె. పాత్రము = యోగ్యము; గిన్నె మొదలగునది. నిక్షిప్తము = ఉంచఁబడినది.

స్థలమున || ౧౨౭ || ఉ || గోపికతోల్లియోర్తు హరిఁగూర్చిరపంబొనరింపదానిన్ |
 స్థాపరతఁ మదింగరఁగిశార్జ్యయుఁదోచినఁ జూచివేడ్కతో | నాపసిగావుపూవవ
 యసాకెడ్రిలోకవిమోహనక్రియా | రోపనిరూపణంబగు సరోరుహాబోచను ఈ
 పుజూచుచున్ || ౧౨౮ || తే || వైషమేషవవిషమేషుశోషణమున | వేషమొకరి
 తిగానిర్నిమేషనయన | యగుచునెరగొంటఁగదలనిపొగరుమీను | దోయిఁజూపట్టు
 సప్తసింధువునుబోలె || ౧౨౯ || తే || క్లేశపాశంబుతోఁగూడఁగేశపాశ | మురుల
 బర్హవతంసుండు కరుణనిచ్చు | నీవియెఱుఁగకయొక్కింతనీ విజాఱుఁ | దచ్చరణము
 లుమదినంటమచ్చెకంటి || ౧౩౦ || సీ || ఊరకుండినఁజూచియొక్కింతనగిక్యఘోడిది
 యేమిసీవన్న నిందువదన | కుంచితావయవభంగురవృత్తిఁదత్పాదవినరుహంబులు
 కేలవిగియఁబట్టి | మచ్చిత్రహరములుమధువైరి నీపాదవనరుహంబులు వీనివదలఁజూ
 ల | వీనిలావణ్య మీవేషభూషణముగ నాకస్తికార్థితంబగుటనడుగుఁ | గవయిదిన
 లాంఛనంబగుఁగాతయనుడు | నట్లయగుఁగాకసర్వంబునతివనీవ | నంబరవుముక్త
 కేశివినఖిలభూష | కాంచితాంగివిన్దైయుండుమనియెశౌరి || ౧౩౧ || ఆ || అదియు
 నట్లయగుచునభిరామమూర్తియై తనవసిండిజడలుదలఁగఁ ద్రోచియానతార్థమూ
 ర్తియైత్రేత్రమునకునీశాస్యమునవసించుచంద్రవదన || ౧౩౨ || ఆ || ఆమహనీయత్రేత్రశి
 ఖామనీప్రేబిదపఁబర్వెగామినినినానాభూములనునిగిడిమదగజ | భేమిబహుళలహ
 రిగహనభయదాకృతియై || ౧౩౩ || సీ || జడధిచల్లినగందవైడినేత్రములఁబడ్డగతిఁదామ
 రలపరాగంబుగ్రమ్ము | తదితరత్రేత్రముల్ తమయందు నిలుమన్న నొడ్డించుటలువోలె
 నూర్చులెసఁగఁబంకదంభమునఁబాపములమ్రొంగినసీత పెద్దనవ్వలలీలఁఫేనమలరఁబెర

ఉబ్బు=నంతోపించు—ఉబ్బుకు. పాలిండ్లు=స్తనములు. నిబృరము=మిక్కిలి. అగ్రవీధి=ఎదు
 టను || ౧౨౭ || ఓర్తు=దికర. తోచినఁ=వ్రత్యతముకాఁగా. అపసిగావుపూవవయసాకె=
 ఆగొల్లపడుచు || ౧౨౮ || వైష...మునున్ — వైషమేషవ=మన్తధునియొక్క. విషమేషు=వేసి
 భాణములవలని. శోషణమునఁ=చిక్కుటచేత. నిర్నిమేషనయన=తెప్పపాట్లులేనికన్నులుగలది.
 ఎరగొంటఁ=ఆహారమునతీసికొనుటచేత. పొగరుమీనుదోయిఁ=మత్తుగొన్న చేపలజంటతో.
 సప్తసింధువుఁ=విడవనముద్రమును—శుద్ధోదకనముద్రమును || ౧౨౯ || క్లేశపాశంబుతోఁ=త
 వస్సువలనిశ్రమమనెడిత్రాటితో. కేశపాశము=వెండ్రుకలముడి. ఉరులఁ=జొఱఁగా. బర్హవతం
 సుండు=కృష్ణుడు. ఈవి=దానమును—కోరికను. నీవి=పోకముడి. తచ్చరణములు=ఆకృష్ణుని
 పాదములు || ౧౩౦ || కుంచితావయవభంగురవృత్తిఁ=వంపఁబడిన ఆవయవములయొక్క వంకర
 తోడివ్యాపారముతో. వినరుహంబులు=కమలములను. అకస్తికార్థితంబు=ఉన్నట్టుండికోరఁబడినది.
 అదుగుఁగవయిది=ఈపాదములజంట. నలాంఛనంబు=గురుతుతోఁగూడినది. అనంబరవు=వస్త్ర
 ములేనిదానపు. ముక్తకేశివి=ముడివీడినవెండ్రుకలుకలదానపు. అంచిత=బిప్పిదమయిన || ౧౩౧ ||
 ౧౩౨ || జడధి=నముద్రము. వరాగంబు=పుష్పాడి. ఒడ్డించుటలు=చాఁగించుటలు. ఊర్చులు=
 అలలు. దంభమునఁ=నెపముచేత. లీలఁ=విధమున. పెరవాహినులమీఁదఁ=ఇతరనదులమీఁద.
 మత్సర=ఈర్ష్యయొక్క. గ్రాహవికృతులు=ప్రాణిహింసచేయుమత్స్యములవికారములు. అడరఁ

వాహినులనుండఁబెరిగినమత్స్యరావేశంబులనఁగ్రాహవికృతులడర | భానుభూమైకజని
భూమిభైమినడచి | యమ్మహాత్మేత్రమటదానియధికభీతిఁ | జొరకగిరిరుద్ధగతియైనకర
ణీఘూర్ణ | నంబునొందుడుశ్రీజగన్నాథుఁడెఱిగి || ౧౩౪ || ఉ || పటిగుఱించిపట్టు వినుమే
టికిసీభయమోశుభాంగియె | ప్పాటభవత్సమానమగుపాటిసరిన్నికరంబులేదువాః |
పాటవమొప్పమత్పదముపైఁబ్రవహింపుమదాజ్ఞనన్నన | చోటసపాటమైకడలిజోటి
యఁగొల్పేనిజప్రవాహము || ౧౩౫ || తే || తేత్రమునభైమినిల్చిపొల్చినప్రదేశ | మునజ
నాభీష్టదమనాద్యమునుజతుర్ముఖాదిసేవ్యంబునగుస్థసింహాఖ్యతీర్థ | మమరుత్రింశద్ధనుః
ప్రమాణమునమెఱసి || ౧౩౬ || సీ || ఉక్కుఁగంబమువ్రచ్చియుదయించెనేదేవుఁడరణిను
ద్భవమొందునగ్నికరణి | వాలారుగోరుమేల్ గాలాముచేసెనేజేజేహిరణ్యాసుశిశు
కమునకుభక్తివృద్ధుఁడుగాఁగఁబాటించెనేవేల్పుప్రహ్లాదుఁగడుఁబాలపఁడ్లనాడ | నిజ
సింహతకుఁదగసుజనహృద్గుహలందుఁగ్రీడించెనేత్రలోకీనియంత | యాన్యహర్యతువ
ర్యుండుయతుపక్షి | ఖచరగంధర్వకిన్నరగ్రామణీశి | రోమణీఘృష్టిచరణసరోజుఁడం
దు | నుండుముప్పదిరెండుబాహులనుగలిగి || ౧౩౭ || శా || ఆకుంభప్రభవుండాకానొకత
పంబత్వగ్రతంజేసిము | మొకుంభస్తనియాజలాంతరమునందుస్పంగనేదివ్యలిం | గా
కారంబుననిల్చినట్టిదెయగప్త్యాఖ్యాకీర్థంబుత | ద్వాకోచాకృతినప్తనప్తతికరా
యామావృతికొడెన్నగు || ౧౩౮ || మ || నవనీతప్రియుఁగొల్చిపిఘ్నపతితన్తంత్రాంగ
తందాల్చియే | యవధింబోనిగణాధిపత్యపదవింబ్రాపించియద్దానిచెం | తవసింపంగఁ
దదాహ్వయంబునన గాణాపత్యమానట్టితీ | ర్థవతంసంబునగస్త్యతీర్థమునకాద్యం
బండ్రువిద్యాధికల్ || ౧౩౯ || సీ || నగపుత్రియట్టిగాణాపత్యతీర్థంబునకుఁబూర్వమైమ
జ్జనంబొనర్చు | వారికిమరివారివారికినపవర్గవర్గంబునీజాలువారిగలిగి | యచటసంక

=అతిశయింపఁగా. భానుభూమైకజనిభూమి=సూర్యునియొక్క (లేక) ప్రకాశములయొక్క అధిక
మునకుఁబుట్టుమయిన జన్మస్థానము. భైమి=భైమీనది. దాని=సమీపించి. గిరిరుద్ధగతి=కొండచేత
అడ్డగింపఁబడిన గమనముగలది. ఘూర్ణనంబు=తిరుగుడుఁబాటును. ఒందుడు=పొందఁగా ||
౧౩౪ || ఎప్పాటక=వీధిధముచేతను. సరిన్నికరంబు=నదీసమూహము. వాఃపాటవము=జలనమ్మ
ర్థి. సపాటము=మట్టము. కడలిజోటి=వీలు. కొల్పె=వ్యాపింపఁజేసెను || ౧౩౫ || పొల్చిన=
ఉన్న. జనాభీష్టదము=జనులకోరికలనిచ్చునది. త్రింశద్ధనుఃప్రమాణమున=ముప్పది బిండ్లపట్టు
కొలఁదిని || ౧౩౬ || వ్రచ్చి=పగుల్చుకొని. అరణి=నిపుత్రచ్చెడు సాధనమునందు. వాలారుగో
రు=వాడిమొనచే అతిశయించినగోటిని. జేజే=దేవుఁడు. హిరణ్యాసుశిశుకమునకు=హిరణ్యక
పుని ప్రాణునెడియులు చమీనునకు. త్రిలోకీనియంత. మూడులోకములనముదాయమునునియమి
చువాఁడు. నృహర్యతువర్యుండు=నృసింహూత్తముఁడు. గ్రామణీ=శ్రేష్ఠులయొక్క. ఘృష్టి
వెలుగులుగల || ౧౩౭ || కుంభప్రభవుఁడు=అగస్త్యుఁడు. తద్వాకోచాకృతి=దానిదికాస
తోడియాకారము. నప్తనప్తతికరాయామావృతి=డెబ్బదియేడుచేతులవిరివిగల యావృతము
త. చెన్నగు=అందగించును || ౧౩౮ || నవనీతప్రియు=కృష్ణమూర్తిని. అపధి=ప
ను. ప్రాపించి=పొంది || ౧౩౯ || పూర్వము=తూర్పు. అపవర్గంబు=మోక్షము. త్రిమృటమైక

ర్షణాహ్వయతీర్థ రాజంబు వెలయునచ్చోమున్నహలధరుండు | తీర్థయాత్రయొనర్చు
 త్రిమ్మటమైవచ్చియవగాహ వేశబ్రత్యత్తుమైన | పాండరంగాధిపతికృపవడసితద్వ
 రాప్తినిజనామమ తీర్థవధిగమింపఁ | జేసికార్యార్థ్యమునఁబొందెశ్రీసఖుండు | సం
 దయఁతర్హితుండయ్యెనచ్చతముగ || ౧౮౦ || శా || అసంకల్పతీర్థ రాజమునకాద్యం
 బైనమద్వేదని | శ్వాసంబైతనదైర్ఘ్యమంతయునుబంచాశద్ధనుర్తేయమైభాసిల్లక
 నిజవారివజ్జఃఖిలప్రాణోస్థితత్యాగదీ | తౌనన్నద్ధమనంబ్రసిద్ధివడయకజ్ఞాబాలితీ
 ర్థంబిలక || ౧౮౧ || క || అతీర్థమునంతరమున | వృత్తస్తనిబ్రహ్మతీర్థవిభువభినుతేసం
 పత్తివిలసిల్లుతదో | ర్వృత్తాకృతికాంతదానివృత్తంబెల్లక || ౧౮౨ || క || అందువ
 సియించుయచుకుల | నందనసేవావిధాననందన్తతియై | కుండవిశదరదనశతా | సం
 దుండువాణీవధూసనాథుండగుచుక || ౧౮౩ || తే || బ్రహ్మతీర్థంబునకుదండపాణియా
 శ | కులశిఖరిపుత్రిదీపించుగలశతీర్థ | మేనుబారలనిమపునదీనుమిగిలి | యదియాయ
 మృతామహాదేవికాస్పదంబు || ౧౮౪ || తే || బ్రహ్మతీర్థంబుగలశతీర్థంబుఁబొగడ
 నేరరెవ్వారుచంద్రికాగౌరవయ్యుఁ | దత్పయోధరముక్తినిధానమునకు | సంజనచ్చా
 యయైతొంచుటచ్చతంబు || ౧౮౫ || ఉ || తామరపాక్షియందునకుదక్షిణదిక్కునైన
 ప్రదోర్నితా | యామమయాతయామగుణమైయెసఁగుకబిత్తతీర్థమచ్చటక | దామొ
 నరించుదానములుఁదానములుకగయఁజేయసత్కరియాప్తోమములైపితృప్రియముఁ
 జొన్నసుఖంపుదురెల్లవారలుక || ౧౮౬ || ఉ || దానికిదక్షిణాశపసుధాధరనంద
 నయొప్పుబ్రహ్మవి | ద్యానిధిసేవితంబునవహస్తమితంబగుచక్రతీర్థమ | చోనలవోక
 యుంబలెపిశుద్ధజలంబులఁగుంకిమాధవ | ధ్యానముసేయుమానులకు న్నట్రములేయపవ
 ర్గదర్శముల్ || ౧౮౭ || క || చక్రస్తనితజ్జలములఁ | జక్రాలంకృతశిలానిచయముదయిం
 చుక | శక్రముఖాఖిలమఘభుక్చక్రముగొనియాడుదత్ప్రశస్తగుణంబుల్ || ౧౮౮ || శా ||

త్రిమ్మటతో. అనగాహ = స్నానముచేసెడి. తద్వరాప్తిక = ఆయనవలనివరమునుపొందుటచేత.
 అధిగమింపక = పొంద. కార్యార్థ్యమునఁబొందె = కృతార్థత్వమునుపొందెను. అంతర్హితుండు
 = అంతర్దానమునొందినవాఁడు || ౧౮౦ || దైర్ఘ్యము = నిడివి. పంచాశద్ధనుర్తేయము = పంచది
 విండ్లపట్టుకొలదిగలది. వజ్జః = స్నానముచేయుచున్న. ఈప్థిత = కోరికలను. దీతౌనన్నద్ధము =
 నియమముచేతసిద్ధపడినది || ౧౮౧ || అంతరమునక = నడుమ. శతదోర్వృత్తాకృతి = నూలుచేతుల
 మేరగుండ్రనియాకారము. వృత్తము = ఉనికి || ౧౮౨ || నందన్తతి = సంతోషించుచున్నబుద్ధిగల
 వాఁడు. కుండవిశదరదన = మొల్లమొగ్గలవలెస్వచ్ఛమైనవలు (వరుస) గలదానా. శతాసంకుండు
 = బ్రహ్మ. సనాథుండు = హదినవాఁడు || ౧౮౩ || దండపాణియాశ = దక్షిణదిక్కు. కులశిఖరి
 పుత్రి = కులపర్వతముమాతృరా. దీపించుక = ప్రకాశించును. దీను = మనోజ్ఞత || ౧౮౪ || చం
 ద్రికాగౌరము = వెన్నెలవంటి తెలుపుగలది. అంజనచ్చాయ = కాటుకవన్నె || ౧౮౫ || సప్రదో
 ర్నితాయామము = ఏడుచేతులకొలదినిడివిగలది. ఆయాతయామ = విడువఁబడని. తానములు =
 స్నానములు || ౧౮౬ || ఆశక = దిక్కునందు. అలవోకయుంబలె = స్వేచ్ఛగా. అబ్రము = వింత.
 అపవర్గచుర్గములు = ఘోషమునెడిపొందరానికోటలు || ౧౮౭ || మఘభుక్చక్రము = దేవతానమూహ

అతీర్థంబునకుం గృతాంతదిశనాద్యంబా ర్తివైద్యంబుల. తీర్థతీర్థంబననొక్క తీర్థము
ప్రకాశించుకొరమాదేవిపి | తాతంకస్థితినచ్చటందపము సేయక నేర్చికాతోల్లియా |
దై తేయారిభుజాంత రాశమణిసాధంబెకెక బెన్తక్కువక || ౧౪౯ || సీ || ధూతాఘ
మైనలక్షీతీర్థమునకుదక్షిణమునఁగొ మోదకియునుబర్త. మునుశంఖమునుజక్రమును
నిజభామచిహ్నములుగా వెలయుతీర్థములవొలుచు | మెలఁతయీనాల్గులక్షీతీర్థము
నఁగూడి శక్తిపంచకనామసంప్రముక్తి | దళుకొత్తువీనివిస్తారంబుషష్ఠిహస్తప్రమా
ణంబనఁజాలియుండు | బరమపావనంబు పాతకనిర్మూల | నైకకర్తృతంబులోకనుతము |
తత్ప్రభావమనురదమనునకీయేను | ప్రాణధనములగుచుఁబ్రణతివడయు || ౧౫౦ || ఉ ||
అమధువైరిదివ్యతనువై సకలోన్నతమూర్తియైదశ | వ్యామవిశాలమైపరమమైభువ
నత్రితయాభిగమ్యమై | యీమునువిన్నతీర్థములకెక్కువచూపుచుఁ బౌండరీకముక |
తొమగుణాభిరామమనఁగావినఁగాఁగనఁగాఁదగుందగుక || ౧౫౧ || సీ || నిడువారు
గనుచూపునిగిడినచో నెల్లవీతొండరేయొండఁబెండ్లియాడనిశ్శృంగపవనంబు నెలకొ
న్నచో నెల్లఁబ్రామిన్కు నెత్తాపులముకవియఁ బొక్కిటితమ్మిపుప్పొడియెలుకచో
నెల్లబ్రహ్మాంకురంబులుపాడుకొనఁగ | నడుగులేజిగురాకులంటినచో నెల్లవివిధతీర్థ
శ్రేణివెల్లివొడువ | బర్తమణిబంధమావేల్పువచ్చవెదురు | గ్రచ్చకాయలతిత్తియుఁ
గంబుశక్తి | గలిగివిహరించుఁబౌండరీకంబునందు | నందులేఁబట్టిప్రా లేయనగముప
ట్టి || ౧౫౨ || వ || అఖిలతీర్థరాజంబగు నమ్మహాతీర్థంబునకు జముదిక్కు నధిక్క్ర
తావిముక్తంబగు ముక్తకేశితీర్థంబఖిలార్థప్రదంబైయుండు. మున్నట్లు వెన్నునివల
నందీర్థావత్యంబును ముక్తిదాయిత్యంబునుం గాంచిన యమ్ముక్తకేశియు నచ్చట
నచ్చవెన్నెలఁదొచ్చెంబుచేసియొనఁగునిసుకది న్నెలపైనున్నయదియట్లగుటంజేసి ||
౧౫౩ || క || పులిసొపరితలగతనా | తలోదరినిశిథిలవసనధమ్మిల్లమహామా | జ్వల

ము || ౧౪౯ || కృతాంతదిశక = దక్షిణపుదిక్కునందు. వీతాతంకస్థితీ = పోయినభయముగల
యునికితో. ధూతాంతరాశమణిసాధంబు = తొమ్మనెడి రత్నాలమేడ || ౧౪౯ || ధూతాఘము
= తొలఁగింపఁబడిన పాపములుగలది. పొలుచుక = కలపునంప్రయుక్తిక = కూడికతో. షష్ఠి =
అటువది. కర్తృతంబు = కార్యమును నెఱవేర్చునది. వీరు = ఆయిదు. ప్రణతి = పొగడ్తు || ౧౫౦ ||
దశవ్యామవిశాలము = పదివారలవిరిగిగలది. అభిగమ్యము = పొందఁదగినది. తొమ = నిర్మలమైన ||
౧౫౧ || వాలు = వాఁడియైన. వీతొండ = తీర్థమైనయొండ. రేయొండ = వెన్నెల. నెలకొన్న = నిలి
చిన = ఉన్న. ప్రామిన్కు నెత్తాపులు = వేదవాసనలు. ఆయుకవియక = ఆవరించుకొనఁగా. పొ
క్కిటితమ్మి = బొడ్డుతామర. బల్కు = చిండు. బ్రహ్మాంకురంబులు = బ్రహ్మలయొక్క మొలకలు.
వెల్లివొడువక = ప్రవహింపఁగా || ౧౫౨ || జముదిక్కునక = దక్షిణదిక్కునందు. ధిక్క్రతావి
ముక్తంబు = తిరస్కరింపఁబడిన కాశిగలది. ముక్తిదాయిత్యంబు = మోక్షమునిచ్చుతనము. తొచ్చెం
బు = తుచ్చముగా || ౧౫౩ || పులిసొపరితలగతక = ఇసుకది న్నెలమీదనున్నదానిని. శిథిలవసన
ధమ్మిల్లక = వీశినవస్త్రమునుకొన్నవగుదానిని. నిశ్చలవదవిప్రదక = చలించనిమార్గమునిచ్చుదా

ద్వితీయాశ్వాసము

భూపణభూషితని | శృలపదవిప్రద భజింపజనుగుహజననీ || ౧౫౪ || శా || భక్తుం
 డెవ్వఁడుముక్తకై శిక పయఃపానంబుగావించిని | స్తుక్తక్షేశకుముక్తకేశికిగరంబుల్
 మోడ్చి సత్యామన | స్సక్తుంగస్తోనువాఁడు గన్నయదివోజన్మంబు మేదాల్చి
 గుణ | ముక్తుండాతఁడు భావికాలజననంబుల్ వానికింబూజ్యముల్ || ౧౫౫ || చ ||
 హరి మును సంగమాహ్వయమహాసురునాసురవృత్తి ద్రోచిపేరురవడివానిజైనడు
 గులూఁదఁదదంకములెట్టిచోటగో | చరమగుమాడ్కి కాష్ఠలముసన్నిధిపెన్నిధివాని
 పేరిటం | బరఁగెడుదీర్ఘమొప్పుఁగలభాషిణియూషణశోషణస్థితి || ౧౫౬ || క ||
 స్థావితభూతలయగుపు | స్థావలియనునేటుగలయఁ బావనమైయో | దేవీసంగమ
 తీర్థం | బావిరూఢితాఖిలాద్భుతార్థతవెలయు || ౧౫౭ || సీ || ఆతీర్థమునకునాద్య
 ముసోమతీర్థంబు సోమలోకావాససుఖకరంబు | దానికిదేవతీర్థముపూర్వమైయుండు
 దేవతాభోగోపదేవ్యయగుచు | నందునకటమున్నయవతరించినసూర్యతీర్థంబుసౌర
 సిద్ధిప్రదంబు | త తీర్థమునకుఁ బ్రాక్తనముసరస్వతీ తీర్థంబువాఙ్మయోద్దీపకంబువీన
 నాన్దింటనాడినపీనిమహిమఁ | బ్రస్తుతించినవీనివైభవముగన్నఁ | బ్రాజ్యసాయజ్యసా
 మ్రాజ్యపూజ్యభూరిభోగములుపంచజనులకుఁబొదలుఁగొల్ల || ౧౫౮ || స్రగ్వర || పూ
 ర్వద్వార్థస్థానితాఁగిభువనవినుతసంభోరుహభూణురాణి | బర్వేందుస్పద్ధివ
 క్త్రీభగవతినఖిలప్రాణిభీమూర్తివాణి | మూర్త్యాశ్రీపత్రమల్లితులసిదళశమీధూ
 సదీపాక్షతౌఘా | గుర్వాజ్యక్షీరధారల్ గొని కొలిచినచోఁగోరుకోరుల్ ఫలిం
 చు || ౧౫౯ || పృథ్వి || తరణ్యయతజిత్ప్రభాధగధగాయితాశాంతరుం | డరణ్య
 వృగభూమికావృథితదానవస్వాంతుఁడా | హిరణ్యకశిపుద్రుహుంఢేపుడునుండున
 చోనము | చ్చరణ్యపదపద్మఁడై చలదితాకృతీస్వీకృతి || ౧౬౦ || క || నీవడిగినఁజెప్పి

నిని || ౧౫౪ || ముక్తకైశికపయఃపానంబు = ముక్తకేశతీర్థమునందలిజలమునుద్రాగుటను. మే =
 దేహమును. పూజ్యములు = సున్నలు || ౧౫౫ || పేరురవడి = మిక్కిలియెచ్చెనవేగముతో. ఊఁ
 గ = మోఁపఁగా. తదంకములు = ఆగుటుతులు. సన్నిధిపెన్నిధి = దగ్గటనుండెడిగొప్పనిధి. ఈ
 పణశోషణస్థితి = ధనాదులయందలియిచ్చనుతోలఁగించునట్టియునికీతో || ౧౫౬ || స్థావిత = త
 దుపఁబడిన || ౧౫౭ || సౌరసిద్ధిప్రదంబు = సూర్యలోకసిద్ధినిచ్చునది. ప్రాక్తనము = పురాతనము.
 వాఙ్మయోద్దీపకంబు = వాగ్రూపమైప్రకాశించునది. ఆడిన = స్నానముచేసినను. ప్రాజ్య...భోగ
 ములు. ప్రాజ్య = అధికమైన. సాయజ్య = భగవంతునితోడిహృదికయ నెడి. సామ్రాజ్య = మండలే
 శ్వరశ్వగువలని. పూజ్య = గౌరవింపఁదగిన. భూరి = విశేషమయిన. భోగములు = సుఖానుభవ
 ములు. పంచజనులకు = మనుష్యులకు. కొల్ల = కొల్లఁగా. ఒడపు = కలుగును || ౧౫౮ || పూర్వ
 ద్వార్థస్థానిత = తూర్పువాకిటనుండుదానిని. అంభోరుహభూణురాణి = సరస్వతిని. బర్వేందుస్ప
 ద్ధివక్త్రీ = పున్నమనాటిచంద్రునెదిరించెడిముఖముగలదానిని. భీమూర్తి = బుద్ధియేరూపమయి
 నదానిని || ౧౫౯ || తరణ్యయతజిత్ప్రభా = వదివేలసూర్యులనుగెలుచునట్టితేజస్సుచేత. ఆశాంతరుం
 దు = విక్కులమధ్యప్రదేశముగలవాఁడు. భూమికా = వేషముచేత. హిరణ్యకశిపుద్రుహుండు =
 హిరణ్యకశిపునిశత్రువు. నమచ్చరణ్యపదపద్మఁడు = నేలించువారికిపొందఁదగిన పాదపద్మములుగ

తినో | దేవిచతుర్ముఖముఖులకుఁదెలియఁగరాదీ | దైవతతీర్థత్రేత్రమ | హావిర్భా
వములుచింతితార్థప్రదముల్ || ౧౬౧ || ఉ || ఈచరితంబువిన్నఁబరియించినవ్రాసినఁ
బుత్రపాత్రలక్షీచతురాంగనాదికవిశేషములిమ్మెయిఁగాంచిమీఁదట || జూచునరుం
డుప్రామునులుచూడనిచక్కనియిక్కనిక్కమో | మేచకమేఘసంసరుపమేయశిరో
జసరోజద్యక్కృష్ణ || ౧౬౨ || క || అనిశివుఁడుకుఁధరకన్యకు | వినిపించినయట్టిసరణివిని
పించెమహా | మునులకుననుపమితతపో | ధనులకుఁగఁధకుండుతత్త్రితయమేశనము ||
౧౬౩ || క || వినిపించినవినిశౌనక | మునిప్రముఖనిఖిలమునులమోఘానందం | బును
మనములఁదాల్చినెల | కొనునిజతనుఫలకపులకకులకలనమున || ౧౬౪ || క || ఆశౌ
నకుండుమఱియుబి | లేశయతలిమోపధానలీలాలోల | స్వాశయుఁడుపరమపదబి
ద్ధాశుఁడునైరోమహర్షణాత్మజుఁబలుకు || ౧౬౫ || చ || దమనిధివిట్టలేశ్వరుఁడుదై
వతరత్నముభైమితీర్థర | త్నమునలపొండరీకవసుధాతలమన్నదిత్రేతరత్నమీ | త్రి
మణులుసూక్తిసూత్రవితతింగుదిగ్రుచ్చితిమచ్చివోవిధే | యవగుచునునిగ్నక్షవల
యాకృతినీకృతియొప్పునెప్పుడు || ౧౬౬ || క || చతురభవదుక్తిముకుర | ప్రతి
ఫలదఖిలేశగుణవరంపరకలుషో | జ్ఞితమగునంతర్దృష్టి || సతతమునీక్షింపఁ దనివి
సనదుమహాత్మా || ౧౬౭ || మ || హరియాద్యం డఖిలాండనాయకుఁడునందాపత్య
మేలయ్యెడ | చ్చరితంబెయ్యదిరాధయెవ్వతె తదిచ్చావృత్తియేరీతి శం | కరుదేహం
బున భైమియెట్లాదవె శ్రీకాంతాంగజాతాత్మరో | తగరమేమంతరహాస్య మింత
యును వక్కాణింపుమాకింపు || ౧౬౮ || ఉ || నావుడు సూతుఁడిట్లనియె నారడమా
నికీమున్ను మేచక | గ్రీవుఁడు పుండరీకునిచరిత్రముదెల్పెఁ దదర్థవైభవం | బేవినిపిం
తు మీరువినుఁడిందఱుసందియమెల్ల డిందల | క్షీవిభుదివ్యలీలలఱచేతఁగనందగుదీన

వాఁడు. చలదళ=అశ్వత్థముయొక్క || ౧౬౦ || ముఖులకు=మొదలగువారికి. చింతితార్థప్ర
దములు=కోరినకోరికలనిచ్చునది || ౧౬౧ || ఇమ్మెయి=ఈదేహమునందు—ఈజన్మమునందు.
చక్కనియిక్క=మంచిచోటును. మేచకమేఘసంసరుపమేయశిరోజ=నల్లమబ్బులకూటువ ఉప
మేయముగాఁగలతలవెండ్రుకలుగలదానా. సరోజద్యక్=విష్ణుదేవునియొక్క || ౧౬౨ || కుఁధర
కన్యకు=పార్వతికి. సరణి=విధమును || ౧౬౩ || నిజతనుఫలకపులకకులకలనమున=
తమదేహములనెడిపలకలయందుగగుర్పాటుకూటమితోడికూడికతో || ౧౬౪ || బిలేశయతలిమోప
ధానలీలాలోలస్వాశయుఁడు=పాముపానుపును దిందునుగాఁగల విష్ణుదేవునిలీలయందు ఆనక్త
మయినతనమనసుగలవాఁడు || ౧౬౫ || దమనిధి=ఇంద్రియనిగ్రహమునకు ఉనికిపట్టయిన
వాఁడా. సూక్తిసూత్రవితతి=మంచిమాటనెడి దారములచేత. గుదిగ్రుచ్చి=కుత్తిగాకూ
ర్చితివి. మచ్చివోవిధేయము=మాచెపులయందుపొందినది || ౧౬౬ || భవదుక్తి...వరంపర
=నీమాటలనెడియద్దమునందు తోచుచున్న సర్వేశ్వరుని గుణములపట్టులు. కలుషోజ్ఞితము=
పాపముచేత తొలగింపఁబడినది. అంతర్దృష్టి=లోచూపుచేత. తనివిననడు=తృప్తికాదు || ౧౬౭ ||
నందాపత్యము=నందునిబిడ్డ. వక్కాణింపు=చెప్పుము || ౧౬౮ || మేచకగ్రీవుఁడు:శివుఁడు. డిందక=

దీనుగఁ ॥ ౧౬౯ ॥ అనినూతుఁడువెండియు న | ధ్వననూతువిహారములునిరూఢోక్తుల
వి | న్ననుపైస్వఁజెప్పఁదొణఁగెఁ | మునువేదవ్యాసువచనమునవినియునికిఁ ॥ ౧౭౦ ॥
చ ॥ ధనవతిమిత్రుఁడట్లుప్రమదాప్రమదార్థముగానుపన్యసిం | చినవచనామృతంబు
శ్రుతిసీమఁగాదిగిబోధభూజసే | చనమొనరించుటకాసఫలసంభ్రములై సమయూర
రాజవాహనముగమానులబ్ధిజలమానుఘనంబులలీల నేగఁగఁ ॥ ౧౭౧ ॥ సీ ॥ జాలపాద
మునంఘ్రిగీలితంబగుసితాజ్జముభౌతిఁగుంచెహస్తమునఁగ్రాల | బిరుదంబుఁబొగ
డుశ్రీశ్వరుశంఖమనఁజాలితన్నామముఖరకంధరదనర్ప | రజతాద్రికూటగర్జజ్జాళికా
కృతిబృహదంసముననిడ్డనుమాతపలుక | నిగిడినుమ్ముయీనినపిల్ల వెలుఁగులవడుపు
ననెఱసంజడలునికఁ | దెగినచుక్క ధరణికి నేతెంచుకరణి | దరణిజిత్ప్రభతోమే
ఘనగణికి | నందనీటశతానందనందనుండు | మజ్జనంబాడిబా లేందుమాళిఁబాడి
౧౭౨ ॥ చ ॥ తటపుటవిల్వభూరుహావితానలతానవపుష్పనిష్పత | జ్జటిలమధూళి
ధూళిభవసౌరభమార్భమింపఁజొచ్చెనిచ్చటవనదేవతోద్ధతకుచర్చితయశ్రితయక్ష
కర్దమ | వృటలఁడటాలునకావెడలుసౌరపుఁదావులుద్రోవలాఁగుచుక ॥ ౧౭౩ ॥ తే
ఉచితనేపథ్యయుతలయ్యునురగసతులు | నిఘ్ననిజమాళిమణిఘ్నణివిఘ్నలబ్ధి | నభిక
సంకేతములకురేలరిగియిగి | తిరుగుమొగమైనచిక్కులతెరువులివిర ॥ ౧౭౪ ॥ ఉ
వ్యాళకరాళకుంభములుప్రచ్చుటగుచ్చుటఁబోలెఁబచ్చిము | త్యాలునఖాగ్రధారలకు
నాభరణాచరణంబొనర్పి | శైలగుహగృహస్థులఁజల్పెడునిద్దురలౌరగట్టురా | మా
లివయాళివాపురముసూడుకుఁబట్టుమ హేమాగ్రసింహముల్ ॥ ౧౭౫ ॥ సీ ॥ కా

తీఱఁగా. దీనక = ఈచరిత్రమునువినుటచేత ॥ ౧౬౯ ॥ విన్ననువు = నేర్పు ॥ ౧౭౦ ॥ ప్రమ
దాప్రమదార్థముగా = భార్యయొక్కనంతోషముకొఱకు. ఉపన్యసించిన = చెప్పిన. శ్రుతిసీమ
లఁగా = చెవిమార్గములగుండ. బోధభూజసేచనము = జ్ఞానవృక్షముయొక్క తడుపుటను. నమ
యూరరాజవాహనముగ = కుమారస్వామితోఁగూడ. ఆను = త్రాగునట్టి ॥ ౧౭౧ ॥ జాలపా
దము = హంస. కీలితము = మార్పఁబడినది. ముఖర = మొరయుచున్న. కంధర = మెడ. కూట =
శిఖరమునందు. గర్జజ్జాళికాకృతి = ఉటుముచున్ననల్లమట్టులనఘాహమువిధమున. బృహదం
సము = పెద్దమూఁపు. ఎఱ్ఱసంజడెడలు = ఎఱ్ఱనిసంధ్యారాగకాంతిగలజడలు. తరణిజిత్ప్రభతోకా
= సూర్యునిజయించునట్టివెలుఁగుతో ॥ ౧౭౨ ॥ నిష్పత = పడుచున్న. జటిల = ధారారూప
మైన. మధూళి = పూఁదేనెయొక్క. ధూళి = తుంపరలవలన. భవ = పుట్టిన. సౌరభము = పరి
మళము. ఉద్ధత = నిక్కిన. యక్షకర్దమచ్చట = కర్పూరాదులతోచేయఁబడినకలపములతెగ
లచేత. ఆఁగుచుక = అడ్డగించుచు ॥ ౧౭౩ ॥ నేపథ్యయుతలు = నస్త్రములుమొదలగునలంకా
రములతోఁగూడినవారు. నిఘ్న = స్వాధీనములైయుండెడి. నిజమాళి = తమతలలయందలి. మణిఘ్న
ణివిఘ్నలబ్ధి = రత్నకాంతులవలని విఘ్నముకలుగుటచేత. ఆభిక = కాముకులయొక్క. తెరువు
లు = మార్గములు ॥ ౧౭౪ ॥ వ్యాళకరాళకుంభములు = దుష్టగజములయొక్కశాలములయినకుంభ
స్థలములను. ప్రచ్చుట = భేదించుట. నఖాగ్రధారలకు = గోటికొనలమొనలకు. గట్టురా... మ
హేమాగ్రసింహములు = పార్వతీదేవియొక్కవిహారముకొఱకైనవాహనముగు సింహముతోవిరోధింపఁ

బోలునివిగణగ్రామణికన్వితానల్పవివారగేహంగణములు | కాబోలునివిచరత్తచరచా
రుస్తనీసమ్మర్దనభీతభూషాన్రజములు | కాబోలునివి దక్షకన్యాంఘ్రివిన్యాసధన్యాస
కృతేళిమాన్యగుహలు | కాబోలునివిమోదకప్రియప్రబలదంతప్రాసనిర్భిక్షధాతు
ఖనులు | తెలియఁగాబోలునివివహ్నితిలకచలక | పద్మనిర్దోషనుఁ సరిద్బహుళలహరి |
గహనకుసుమాయమానశీకరనిపాత | శీతలత్పాతలోత్థ ద్రుపోతకములు || ౧౭౬ || తే ||
రాజతావర్యగోరాజరాజమునకుఁ జంద్ర శేఖరవరకకుచ్చారువునకు | నీమహాసింధు
వుపకంతసేవనిగిడి | డాలుదీపించెనిదెగంగడోలుబోలె || ౧౭౭ || ఉ || ఈప్రథివీధ
రంబునఁ భేంద్రకటోదితదానధారలై | ద్విపవతీతరంగతటవిస్ఫుటశైవలకందళం
బులై | తాపసపాలికాశ్రవణదత్తయవాంకురభూషణంబులై | రేపుదమంబుసేయు
శబరీకబరీనిబరీసనీలిమల్ || ౧౭౮ || క || ఇటులనుచుఁ ద్రోచిచనిముం | దటమునిఁగ
నుఁగొనియె వేల్పుదళములుగొలువన్ | ఘటవటుకప్రముఖమహా | జటిలులతోవచ్చు
నాభుజగభుగ్వాహుక || ౧౭౯ || మ || కనయేకారణమేగుదెంచిగొకొయాకామా
ధరుండిమునుల్ | కనఁజిత్రంబగుఁగంటికంటిస్వకృతస్కాందోక్తియందావహి | ల్లి
నసందేహముఁ నంద్రిచేఁదెలియుహాళిన్విరిఁదోకొంచుఁగ్రాం | చనగూర్చేదియువ
చ్చెనిట్లుగుటకుఁ శంకింపనింకేటికిన్ || ౧౮౦ || క || శరవణభవయుతులగునీ | పరమ
మునులుశ్రోతలఁటయపారప్రజ్ఞా | కరుఁడునిశాకరశిశుశే | ఖరుఁడుహరుఁడువక్త
యఁటయగమ్యముగలదే || ౧౮౧ || తే || అతిరహస్యంబుశుద్ధంబునాజవంజ | వా
ర్తిహరణంబునగు నెద్దియడిగెనొక్కొ | కొడుకుసర్వజ్ఞువిజ్ఞానకుశలుధర్మ | మర్మనిగ్ణ

దగినభయంకరములయిన సింహములు || ౧౭౫ || గణగ్రామణి = గణాధిపతి. అంగణములు =
ముంగిళ్లు. చర...న్రజములు = సంపరించుచున్న గంధర్వస్త్రీల రాయిడివలనరాలిన అలంకారములై
నహారములు. దక్షకన్యా...గుహలు = పార్వతీదేవి అడుగులు పెట్టుటచేతకృతార్థములగు ఒకానొ
కప్పుడుక్రీడించెడి జ్ఞాఘ్యములయిన గుహలు. మోదక...ఖనులు = వినాయకునియొక్క మిక్కిలి
బలముగలదంతముల నెడియొఁటెలచేతభేదింపఁబడిన మడిసిల మొదలగువానిగనులు. వహ్నితిలక...
కములు = శివునియొక్క కదలుచున్న జడముడియందలి దోషములేనిదైన గంగయొక్క మిక్కుట
మైనప్రవాహమునందలి అడవిలోని పువ్వులవలెఁ దోచుచున్న తుంపరలుపడుటచేత చల్లనైననేల
యందుఁబుట్టినచిటుచెట్లు || ౧౭౬ || కట = ఎడ్డుమూఁపురము. సింధువు = ఏలు. ఉపకంతసే
మక = సమీపప్రదేశమునందు. గంగడోలు = ఎడ్డుమొడక్రింద వ్రేలాడెడుతోలు || ౧౭౭ ||
ఇభేంద్రకటోదితదానధారలు = శ్రేష్ఠములైనయేనుఁగులయొక్క చెక్కిళ్ల యందుఁబుట్టినమదపునీ
టిధారలు. ద్విపవతీ = ఏలు. విస్ఫుట = ప్రకాశించునట్టి. శైవలకందళంబులు = పాచిమొలకలు. శ్ర
వణదత్త = చెవులయందుఁబెట్టఁబడిన. రేపు = రేవటివేళ. శబరీకబరీనిబరీసనీలిమలు = బోయపడు
ములకొప్పులవలనిమిక్కుటమైన నల్లఁదనములు || ౧౭౮ || త్రోచి = యుండుమించి. ఘటవటుక =
అగస్త్యుఁడు. జటిలులతో = జడలుదాల్చినమునులతో || ౧౭౯ || కామాధరుఁడు = కుమార
స్వామి. హాళిక = ఆనక్తిచేత || ౧౮౦ || శ్రోతలు = వినువారు. నక్త = చెప్పవారు. అగమ్య
ము = తెలియరానిది || ౧౮౧ || ఆజవంజవార్తిహరణంబు = సంసారదుఃఖమునుమాన్పునది. వాజ్మ

యవాజ్ఞయమహితుడండ్రీ ॥ ౧౮౨ ॥ మ॥ మునుపుఁజ్ఞానబ్రహ్మతిండమంబునురజం
బునత్వమునాఁగనం॥ దునిలింపాదులుదామసాత్మకులుమర్త్యుల్ రాజసుల్ సా
త్వికుల్ । దనుజద్యేవణులందుఁబూజ్యులునితాంతఖ్యాతినాజానుజుల్ । ఘనుడం
దింద్రుడుపేంద్రుడీశుడమరుల్ గారెవ్వరుండత్సముల్ ॥ ౧౮౩ ॥ ఉ॥ డక్కిన
విష్ణుభక్తియుదృఢంపువిరక్తియుఁగల్గునమ్మరు । ద్భుక్కుటకుభజించుమతిపుట్టక
కంపలబడ్డకాకినై । యక్కటమోసహాయితఁగదాపెనుత్రిమ్ముట నెంతవారికి॥ జీ
క్కునెముఖ్యసౌఖ్యమువిశిష్టజనంబులసఖ్యమందమి ॥ ౧౮౪ ॥ స్రగ్ధర ॥ ఐనంగా
నిమ్మునన్నీయతిగురుఁడువిడండాప్తశ్చత్యండుగాన । న్నానాధీనుండుగావైష్ణవసు
ఖమఁడుగామత్కృపాపాత్రభూతుం । డౌనంచుబ్రోచిగోప్యంబగునదితెలుపు
బ్రార్థితుండైమురారి । ధ్యానానూనాశయుల్ తుల్యదృశులుదమశిష్యావిభావించు
రెందు ॥ ౧౮౫ ॥ క ॥ కావునశరణమువేడెద । నావైష్ణవసార్వభౌము నడిగె
దనాకు ॥ గావలసినయర్థములా । దేవుండునుదెలుపు తేటతెల్లముగాఁగ ॥
౧౮౬ ॥ క ॥ అనినిశ్చలతరఃశ్చయ । ముననారదుడరిగెనురసమూహవాసం । బు
నకుంగైలాసమునకు । ననుబింబితశాంభవాట్టహాసంబునకు ॥ ౧౮౭ ॥ సీ ॥ నగధన్వి
వాహనంబగుగోవుషముఱంకె లనఁబొల్చుఘంటామహాకృణములు । హరిశిరశ్శశిరే
ఖయపరావతారంబు లనఁబొల్చుసేవాగతాజ్ఞముఖులు । కాద్రవేయాకల్ప కంఠ
మూలచ్ఛాయ లనఁబొల్చునగరుధూపాయతంబు । లీశానభూషణాహిస్థటామణి
కాంతు లనఁబొల్చురత్నదీపాంకురములు । ఖండవరశుతనుప్రభాఖండదుగ్ధ । జలధి
జలశీకరములనఁబొలుచువేల్పు । టేలికలుచల్లుపూవుదోయిల్లుగలుగు । నగముముని
ముఖ్యునకుఁదృగానందమొసఁగె ॥ ౧౮౮ ॥ సీ ॥ ఆకొండనెత్తానహైమసారావళీవేల్లి
తంబగుబలువీడుగాంచె । నావీటినడుచక్కి నభిరామశుభవిభా ధగధగాయితమొ
క్కనగరుగాంచె । నామహాప్రాసాదమల్లననల్లనడాసివాకిటనొకకీశవదనుఁగాంచె॥

యమహితుఁ = మాటలయొక్క మహిమగలవానిని ॥ ౧౮౨ ॥ ౧౮౩ ॥ ॥ మరుద్భుక్కుటకుఁ =
సర్వాశరణములుగల శివుని. భజించు మతి = కొలుచునట్టిబుద్ధి. త్రిమ్ముట = త్రిప్పటచేత ॥ ౧౮౪ ॥
యతిగురుఁడు = యతులకు ఆచార్యుఁడు. సన్తానాధీనుండు = సన్తానించుటకుఁదగినవాఁడు. పాత్ర
భూతుఁడు = పాత్రమైనవాఁడు. గోప్యంబు = రహస్యము. మురారి ధ్యానానూనాశయులు = విష్ణు
ధ్యానమునందుతక్కువపడని మనసులుగలవారు. తుల్యదృశులు = సమదృష్టిగలవారు ॥ ౧౮౫ ॥
తేటతెల్లము = మిక్కిలిస్పష్టము ॥ ౧౮౬ ॥ నిశ్చలతర = మిక్కిలిచలనములేని. అనుబింబిత = మా
లుమొరయించున్న. శాంభవ = శివునిదైన ॥ ౧౮౭ ॥ నగధన్వి = కొండధనస్సుగాఁగలవాఁడైన శివు
నియొక్క. మహాకృణములు = గొప్పధ్వనులు. కాద్రవేయాకల్ప = సర్వభూషణములుగల శివుని
యొక్క. స్థటామణి = పడగలయందలిమణులయొక్క. దుగ్ధజలధి = పాలసముద్రమునందలి. వేల్పు
టేలికలు = దేవతాప్రభువులు. దృక్ = చూపులకు ॥ ౧౮౮ ॥ నెత్తాన = విశాలమైననమ్రదేశ
మునందు. హైమసారావళీవేల్లితంబు = బంగారుప్రాకారములపట్టులచేతప్రకాశించునది. బలు
వీడు = పెద్దపట్టణము. చక్కి = స్థానమునందు. ఆమహాప్రాసాదము = ఆగొప్పనగరు. కీశవదనుఁ

నాకపిలపనుచేననుమతుండై చొచ్చి చనియొక్కముత్యాలచవికగాంచె | నందువిధు
కాంతవేదికాభ్యంతరమున | ద్వీపచర్మోపరిస్థలదీపితారగ | కోటినిభమైన యొకని
రాఘాటనిరఘు | నిరుపమప్రభగాంచెనిర్మిమిషదృష్టి || ౧౮౯ || ఉ || కాంచి విరిం
చినందనుడు కన్నులుబిమ్మిటనొందడిందియొ | క్రించుకొంగుదేటికనియొందడుద
గ్రమఘోరాగ్రదీప్తిలోఁబంచముఖుకశిఖిక్షణవిభాసిలలాటుమరుజ్ఞురీధరుకాసం
చితసత్యపారసవశంవదు నాదికపివృషాకపి || ౧౯౦ || చ || విడువనివైర
వృత్తిఁదటివేచిరత్తిశుఁడుచేతికత్తి నె | కుడురభసంబునకశిరసుగ్రుద్దిననయ్యలుఁగె
ల్లఁబోయిలో | నడఁగబహిస్థతత్సరుపధార్మితసూకరదంష్ట్రకైవడిక | జడముడిఁ
జంద్రరేఖవెదచల్లఁగఁజల్లనిచిన్నివెన్నెలలో || ౧౯౧ || ఉ || కుంకుమపంకశోణయ
గు కొండలమండలనాథుపట్టివా | మాంకముదాకొనక ఘణఘణారవభూరికపాల
మాలికా | లంకృతులోంకృతున్ నొడువులాగడరక దటవిద్రుమద్రుమ | క్రేంకృతి
కారిసారసపరీతసుధానిధిరీతిఁగ్రాలుచుక || ౧౯౨ || చ || ఉమపసుపాడిమోముత
డియొత్తినహత్తిన తన్నిశాంకదృ | క్కమలదళాంజనాంకకులకంబుగనిమ్మగుచేలఁ
గేలివి | భ్రమరతిఁగప్పినాడనఁగఁబచ్చనినల్లనిచాటలకామమో | రమమగుద్వీపిరా
డజినరత్నముయత్నముమీఱఁదాల్చుచుక || ౧౯౩ || ఉ || దండనమస్క్రియాభిరతి
దండములై బలభిన్నుఖామరుల్ | తండు సువర్ణదండముఖ తాడనభిన్నకిరీటులయ్యు

కోతిమొగముగలవానిని. కపిలపనుచేక = కోతిమొగమువానిచేత. అనుమతుఁడు = అంగీకరిం
పఁబడినవాఁడు. విధుకాంతవేదికాభ్యంతరమునక = చంద్రకాంతపు రాళ్ల అరుఁగునడుమ.
ద్వీప = పెద్దపులి. నిరాఘాటనిరఘునిరుపమప్రభక = మేరలేనిదియుదోషములేనిదియు ఈడులేనిది
యైనప్రకాశమును. నిర్మిమిషదృష్టిక = తెప్పపాటులేనిచూపుతో || ౧౮౯ || బిమ్మిట = సంకో
చము. దింది = పరవశత్వమునొందినవాఁడై. కొంగు = నంకోచము. శిఖిక్షణవిభాసిలలాటుక = నిష్ప
కంటిచేత ప్రకాశించేడి నొసలుగలవానిని. మరుజ్ఞురీధరుక = దేవనదినిధరించినవానిని. ఆదికపి
= ప్రధానవైతస్యమైనవానిని. వృషాకపి = శివుని || ౧౯౦ || తటివేచి = సమయముకనిపెట్టి.
రభసంబునక = వేగిరపాటుతో. బహిస్థతత్సరుపధార్మితసూకరదంష్ట్ర = బయటనుండెడిదానిపిడి
తొలియందుంచబడినవందికోట. వెదచల్లఁగక = వ్యాపింపఁజేయఁగా. (దీనికికర్తృపదమువెన్నెల
లను || ౧౯౧ || కుంకుమపంకశోణ = కుంకుమపువ్వుకలపముచే ఎల్లనైనది. కొండలమండలనాథు
పట్టి = పార్వతి. దాకొనక = చేరఁగా. ఓంకృతులు = ఓంకారములు. నొడువులాగు = చెప్పునట్టివి
ధము. అడరక = అతిశయింపఁగా. క్రేంకృతికారి = క్రేంకారముచేయునది. క్రేం అనిధ్వనించు
నది. సారసపరీత = తామరలచేతచుట్టఁబడిన. సుధానిధిరీతిక = చంద్రునివిధమున || ౧౯౨ ||
ఉమ = పార్వతి. పసుపాడి = పసుపుపూసికొనిస్నానముచేసి. హత్తిన = అంటిన. తన్నిశాంకదృక్కమల
దళాంజనాంకకులకంబుగక = ఆపసుపుగుఱుతుతోడితామరలవంటికన్నలయందలికాటుకగుఱుతు
లకు మేలిమిగా. చేలక = వస్త్రమును. విభ్రమరతిక = విలాసేచ్ఛచేత. ద్వీపిరాడజినరత్నము =
శ్రేష్ఠమైనపెద్దపులితోలు || ౧౯౩ || దండనమస్క్రియాభిరతిక = కట్టవలెసాగిలఁబడిమొక్కుట
యందలియానక్రిచేత. దండములై = గుంపులై. బలభిన్నుఖామరులు = ఇంద్రుఁడుమొదలగుదేవత

బెన్ | జండితనంబునకామిగుల సందడిసేయుచుజొచ్చిరాగృపంబండిననిండుఁజూ
పువయిఁ బర్వఁగ వారల గారవించుచున్ || ౧౯౪ || తే || చరణపీఠోపకంఠనివణ్ణవృ
షభ | రాజకకుడర్పితాంఘ్రిసరోజుఁడగుచు | నిండుకొలుపున్నదేవతామండలేశు |
సీశుడగ్గతిమొక్కియోగీశ్వరుండు || ౧౯౫ || క || కనదధరకాంతిపల్లవ | మునుద
శనద్యుతిలతాంతమునుగా వాక్కు | జనమొనరించెఁబురారికి | దనివిసనకమ్మాకుల
వతంసుఁడువేడకన్ || ౧౯౬ || తే || కాశరాత్రీశుఁడగునీకుఁగడిఁదితమము | పుండ
రీకాభుఁడగునీకుభూరిరజము | సతకృపాంభోధియగునీకుసత్త్వభృత్యయు | ననుగు
ణంబులుమూర్తిప్రయోకలయ || ౧౯౭ || ఉ || వేదవివాదగోష్ఠిబడి వృద్ధులబుద్ధులఁ
గొల్పవచ్చుశ్రీ | గాదిలియొమెలంగఁగలకాలముగ్రాలఁగవచ్చుచ్చలం | బ్రోదిడున
వ్యభవ్యసుఖముల్ ముఖమూల్యములొందవచ్చుఁగా | కేదోరకేటికిందోరకు నీవువిషా
గ్నులనానఁబెట్టుటల్ || ౧౯౮ || క || అనిపలుకుసిద్ధసంయమి | గనుఁగొనికృపమీ
ఱనీలకంఠుఁడురార | మ్మనికూర్పుండుటకుందగ | ననుజ్ఞగావించెహాససాంద్రాధరుఁ
డై || ౧౯౯ || క || కలహాశనమునిచెన్నగు | నలికేక్షణునవిధవసుధనాసీనుడై |
వలిమలపురోధరిత్రిక | మొలచినప్రత్యంతకుధరమునకుఁ దరంబై || ౨౦౦ || చ || హ
రుకృపనిట్లుకన్గొతదాననదత్తనిరీక్షణాబ్జుడై | సురమునిపల్కనోపురసిషూదన నీ
యనుజీవి నేనుమీ | దరయకమోసపోయితిగుహాన్నితులై మునులర్థివేడను | స్థిరమతి
మీరుతత్త్వమునుదెల్పెడుచోనిటనుండఁగల్గమిన్ || ౨౦౧ || తే || సాధుజనులతోడిసూ
నర్గమురివిన | హానిభయముక్షేపమావహిల్లు | నెంతవారికైన నిదినిక్కమనుమాట |
నన్నుమోచివచ్చె నాగహార || ౨౦౨ || తే || దండితానంగనీదండ నుండియుండి |
యిపుడునేఁజన్ననింతలోఁబులువచ్చి | యెద్దిప్రాప్తించిరోమీరలే విధమున | నుత్త
రంబిచ్చితిరొవారియుక్తులకును || ౨౦౩ || క || కాలీచవడఁజరింపుదు | నీలోకము

లు. పండిన=ఫలించిన. పర్వఁగన్=వ్యాపింపఁగా || ౧౯౪ || చరణ...సరోజుఁడు=పాదపీఠము
వకునమీపమందుండెడి నందియొక్క మూపురమునందు ఉంచబడిన పాదకమలములుగలవాఁడు ||
౧౯౫ || కనత్=ప్రకాశించుచున్న. దశనద్యుతిలతాంతము=పండ్లకాంతియనెడిపువ్వులుగలది.
వాక్కుజనము=మాటలచేఁ బూజించుట || ౧౯౬ || కడిది=అసాధ్యమయిన. తమము=చీక
టి; తమోగుణము. రజము=పుష్పాది; రజోగుణము. సత్త్వభృతి=బలమునుదాల్చుట; సత్త్వగుణ
మునుదాల్చుట. అనుగుణంబులు=యుక్తములు || ౧౯౭ || గాదిలి=ప్రియము. నిచ్చలున్=
నిత్యమును. ప్రోదిడు=వృద్ధిపొందించునట్టి. ముఖమూల్యములు=యజ్ఞమువలఁగాఁగలవి || ౧౯౮ ||
సిద్ధసంయమిన్=సారమని || ౧౯౯ || అలికేక్షణు=శివునియొక్క. నవిధ=నమీపమునందలి.
వలిమలపురోధరిత్రిక=మరిచుకొండయొక్క మందరిప్రదేశమునందు. ప్రత్యంతకుధరమునకున్=
దగ్గఱనుండుచిన్నకొండతోడ. తరంబై=పోల్చదగినదై || ౨౦౦ || తదాననదత్తనిరీక్షణాబ్జుఁడు
=ఆతనిముఖమునందుంచబడినచూపులనెడికమలములుగలవాఁడు. అనుజీవిన్=అనుసరించిబ్ర
దుకువాడను || ౨౦౧ || సంసర్గము=మాడిక. ఉరివినన్=విడిచినను. మోచి=వహించుకొని ||
౨౦౨ || దండన్=నమీపమునందు || ౨౦౩ || కాలీచవడన్=నిస్సత్త్వమునుపొందఁగా. పాలుపు

నందు నెల్లనీహితబోధ । శ్రీలాభబుద్ధి నెవ్వరుఁబోలరుతత్త్వంబుఁదెలుపుపొలుపునని
 న్నుక ॥ ౨౦౪ ॥ ఉ ॥ కావునఁగ్రొంచ భేదియనగన్త్యుఁడుదేకుఁమునుల్ త్రిలోకర ।
 యౌవశబుద్ధి నిన్నడిగి కాంచినయర్థములానతిచ్చినక । బ్రోవఁగఁబాడియట్లగుటఁబో
 మ్మలుశిమ్మలునై నవారలక । దేవరవంటివారలఁతదీర్చికృపారసవృష్టిఁదెల్పరే ॥
 ౨౦౫ ॥ శ ॥ అనిపలికియూరకుండిన । మునిముఖ్యునివినయవాక్యములకలరిమనం ।
 బుసఁగృష్ణునిలిపి పురమ । ర్దనుఁడిట్లనుఁ దత్కథాకథనలాలసుఁడై ॥ ౨౦౬ ॥ చ ॥ వి
 నుమునినాథ నక యిములువేడినయర్థముబోధతీర్థమ । త్వనఘమనంతపుణ్యఫలదా
 ననిదానమనశ్వరంబు విశ్వసుతముదీని పెంపుగనఁజాలరుతక్కి నవారలెవ్వరుం । దను
 జరిపుప్రసాదజనితప్రతిభానిధి నేనుదక్కఁగక ॥ ౨౦౭ ॥ సీ ॥ తరిద్రాడుసీద్రంపు
 బొరలంటిగాలిచే జడియుచందముననంచలుభ్రమింప । సురలుబంతులుసాగిసుధమిధ
 స్పృహఁద్రాగు తీండ్రఁదేటులుపూవుఁదే నెలాన । నామహావిషమానునామూర్తు
 లనజంబు ఫలములందెల్ల చిల్కలుభుజింప । నాశితాభ్రములభ్రమతినిగూఁకలువెట్టు
 క్రియమయూరంబులుకెరలివలుక । నభిమథియింపనొక్కటనవతరిల్లు । నాటిసిరిపై
 ల్చుచాడ్పుననవనవర్తు । లక్ష్మీఁదిలకింపమదికినుల్లసన మొసఁగు । మందరంబున ము
 న్నేను నుమయుఁగూడి ॥ ౨౦౮ ॥ ఉ ॥ లాలితలీల నైందవశిలాస్థలినాస్థలిగుర్వఁగ్రా
 లుచో । నాలలితాంగిఁజూచి వినుమద్రిజ నామదిఁగూలముద్రుజం । జైలలినిలెచ్చినదగు
 విహారముతోరముగాఁగ వేడుమివ్వేళ । వరంబులిత్తునిదె వేళమనా వినిదేవియిట్లనుక ॥
 ౨౦౯ ॥ ఉ ॥ సేవకకల్పభూరుహము శిష్టసుధాంబుధి భక్తరోహిణి గ్రావము దే
 వముఖ్యుఁడనఁగాఁదగు వేలుపనల్పరక్తిసీ । సేవకురాలికిఁజ్ఞుదయచేసినయావరమిష్ట
 డొల్ల నేఁ గావలెనన్ననాడొసఁగఁగాఁదగునాదగువిన్నపంబునక ॥ ౨౧౦ ॥ క ॥ అని
 పలికికొంతకాలము । చన నేడుపవనవిహారసమయమునందుక । మునునాకడనున్న
 వరమ । కొనివేఁడెఁగుమారజననిగురుతత్వనిధి ॥ ౨౧౧ ॥ సీ ॥ కాశిగుహటవిగయ
 కురుక్షేత్రంబు సైంధవంబునునై మిశంబుపుష్క । రంబునుదండకారణ్యంబుచంపకా
 రణ్యంబుగాంచనారణ్యకంబు । కేదారమనుమహాక్షేత్రంబుగంగయమునసరస్వతి

నక=విధముచేత ॥ ౨౦౪ ॥ అలఁత=శ్రమము ॥ ౨౦౫ ॥ లాలసుఁడు=మిక్కిలియాసక్తిగలవాఁ
 డు ॥ ౨౦౬ ॥ అనశ్వరంబు=చెడనిది ॥ ౨౦౭ ॥ తరిద్రాడు=తరుచునట్టిత్రాడైన. సీద్రంపుఁ
 బొరలు=పాముయొక్కకుబుసములు. జడియు=చలిచు. అంచలు=హంసలు. మిథస్పృహక=
 అన్యోన్యము ఆసక్తిచేత. తీండ్రక=చొరవతో. కూఁకలు=కూఁతలు. కెరలి=విజృంభించి. మధి
 యింపక=తరువఁగా. ఒక్కటక=ఒక్కసారిగా. తిలకింపక=ప్రకాశింపఁగా. ఉల్లసనము=
 ఉల్లాసము ॥ ౨౦౮ ॥ ఐందవశిలాస్థలిక=చంద్రకాంతపురాల్ల నేలలయందు. ఆస్థలు=కోరికలు.
 కూలముద్రుజంబు=గట్టునొరయునది—మిక్కుటమయినది. లలిక=ఒప్పిదముగా. తోరము=అధి
 కము. వైశమ=శీఘ్రముగానే ॥ ౨౦౯ ॥ రోహిణి గ్రావము=రత్నపర్వతము. అనల్పరక్తిక=హే
 చ్చైనయనురాగముతో ॥ ౨౧౦ ॥ చనక=కడవఁగా ॥ ౨౧౧ ॥ వేనవేలు=అనేకములు. మై=దే

గూడి మొనసి మెలంగుఁ | నెలవును మొదలుగాఁగల తేత్రములు వేసవేలుర్విఁబొగడొం
దువీనిలోనఁ | గాపురము సేయఁగొన్నింటఁగలుగు మేలు | మహిమగొన్నిటఁజేకులు
మైదొఱంగ | నిట్టితేత్రంబులకు నెక్కుఁడెద్దియెద్ది | గనఁబరంచిచ్చ నేతేత్రమునికినీకు
౨౧౨ || సీ || నీరజగర్భంబునీవునిండ్రుండు భాస్కరుఁడుచంద్రుఁడుబృహస్పతియుద
తు | ముఖ్యప్రజేశసమూహంబుమన్నాది చక్రవర్తులుమునుల్ సాధ్యసిద్ధ | ఘనుజ
మఁజూరగదనుజసరీసృప పశుకీటమృగపక్షి పరికరంబు | స్థావరజంగమాత్మకమగు
భౌతికం బెవ్వనిచేబుట్టు నెవ్వనికృప | నిలుచు నెవ్వనికినుకచేవిలయ మొందు | నమ్మ
హాశ క్తిసంపన్నుఁడమ్మహాత్ముఁ | డమ్మహానందుఁడెచ్చోటనధివసించు | నెట్టివాఁడ
మ్మహావిష్ణుఁడిందుమకుట || ౨౧౩ || క || గంగాదితీర్థమహిమమ | హింగాదనుతీ
ర్థమెద్ది యిచ్చుడుసదాసంగతి నెచ్చోనుండుని | సంగాహిత దీని నెఱిఁగియానతియీ
వే || ౨౧౪ || మ || అనిదాతొయశివేడను త్తరము నెయ్యింబొప్పనీనున్నయంతనగ
స్త్యాదులుగొల్పవచ్చె శిఖిమీదంబొల్చి సేనానియే | ననుపకానగందపురాణమమ్ము
నులకుకావ్యాఖ్యానముజేయముక | చనివారల్ శ్రుతతీర్థలైయదియకాంతకవే
డఁ దాఁగానమిక || ౨౧౫ || తే || వచ్చిశ్రీతేత్రతీర్థదైవతచరిత్ర | మన్ముఖంబున
మానిసమన్వితముగ | నెఱిఁగివారలుదానిష్టడిట్లయరిగె | నంతనీవేగుదెంచిశివజత
నూజ || ౨౧౬ || ఉ || నావినిశంకరుంబలుకు నారదుఁ డోమద నారిభూరికా | ర్యావ
హబుద్ధిఁబోలెభువనాళినిహాళిఁజరింతుభ్రాంతియక | కావిరివావిరిందగిలికాళులధా
వతియయ్యోతేత్రముక | దేవుడుదీర్ఘ మొక్కకడఁదీవ్రతరప్రభనిల్చుటేఁగనక || ౨౧౭ ||
తే || తేత్రదైవతతీర్థచారిత్రమెపుడు | గరిళకంఠర యొకచోటఁగలసియునికి | యా
నతియొసంగినన్నఁగృతార్థుఁజేయు | మనుఁడుఁగలహాశిఁబలుకునమ్మనసిజారి || ౨౧౮ ||
చ || తనమదివల్చుభామినికిదక్కిననిక్కపుమోహిఁబోలెనే | మనుబుఁడుబుద్ధినిల్చు
మురమర్దనుదివ్యకథానుబుద్ధియై | యనిశముమత్కియిండతఁడయట్లగుటకానిపిం
తునీకునే | గనివినియున్నగోప్యమునగమ్యమునై నయధఃప్రపంచముక || ౨౧౯ || ఉ ||
శ్రువముదగ్రతత్వపద మేనొకరుండ నెఱుంగుమక సరో | జాసనుఁడొక్కగుండెఱుం
గు నభితనూజయొక రైఱుంగున | వ్యాసవ్రుఁడొక్కగుండెఱుంగు వాఙ్మనుభోగిపరా

హము, తొఱంగక=విడువఁగా. పరంబు=మోక్షమును || ౨౧౨ || భౌతికంబు=భూతసమూహము.
కినుకచేక=కోపముచేత. అధివసించుక=ఉండును || ౨౧౩ || సంగతిక=చేరికతో. అసంగాహి
త=మన్మథునికిశత్రువైనశివుఁడా || ౨౧౪ || నెయ్యింబు=స్త్రీహము. శిఖి=నెమలి || ౨౧౫ || ౨౧౬ ||
భువనాళిక=లోకపశ్చియందు—అన్నిలోకములందును. హాళిక=ఆనర్తితో. కావిరి=నలుపు
—చీకటి. వావిరిక=క్రమముతో. ధావతి=త్రిపుట || ౨౧౭ || కలహాశిక=నారదుని. మనసి
జారి=శివుఁడు || ౨౧౮ || వల్చు=కోరు. మోహి=మచ్చికగలవాఁడు. అనుబంధి=సంబంధముగల
వాఁడు. అనిశము=ఎల్లప్పుడు. అగమ్యము=దుర్లభము. అధఃప్రపంచముక=కడచినసమాచార
మును || ౨౧౯ || అభితనూజ=లక్ష్మీదేవి. వాఙ్మనుభోగిపతాన్యులు=నరన్వతి మనువు అదిశేషుఁడు గ

ర్ములాత్కఁబ్రాగ్వాసనమై నెలుంగుదురుగాని తదన్యలెలుంగరెవ్వరు॥౨౨౦॥
 తే॥ డాఁపఁదగువానిమిక్కిలి డాఁపఁగలిగి॥ తేత్రములకెల్లఁబరమమైకీర్తివడయు॥
 నిమ్మహాతేత్రరాజంబు నెలుంగఁజాలు॥ ప్రాజ్ఞుఁడగువాఁడుమునుంగఁడు పాపజ
 లధి॥ ౨౨౧॥ క॥ పుడమికివితస్తిమాత్రపుఁ॥ బొడవుననాతేత్రరాజమువిరాజి
 ల్లు॥ నడుమన జ్యోతిర్యానము॥ వడుపునఁదేజోమయాభివర్ణితమూర్తి॥౨౨౨॥
 క॥ ఆతేత్రమునకుసురిస॥ ద్మక్షీతిపాతాళములసమంబైబుధలో॥ కతేమంకరమ
 గునది॥ యేతేత్రముగాకయుండు నిద్ధవిభూతి॥ ౨౨౩॥ క॥ ఏవంవిధబహుమ
 హిమై॥ కావాస్థబై నయమ్మహాతేత్రమునం॥ దేవసియింపుదువినువను॥ దేవసుతా
 ర్చావిధేయధీయోగముల॥ ౨౨౪॥ సీ॥ సహ్యాపావోద్భూతసరిదన్వయమునకు
 నేనుధాతయునులక్ష్మీశ్వరుండు॥నభిమానులముగాననందుఁగృష్ణుఁడుకృష్ణబ్రహ్మగౌత
 మినేనుభైమిగాఁచి॥ యధివసెంతుముదండకాటవిమొదలు పంపతుదగాఁగలతేత్రప
 టలమెల్ల॥ నజునకుహారికినాకాయత్రమైహతు భైమివిష్ణుతేగ్రభూమిఁబటచి॥ వైష్ణ
 వియనంగఁదగునందువలననాదు॥ తేగ్రమునఁల్పితైవినాథాత్రివెలయుఁ॥ దామర
 ససంభవతేత్రతలమునందు॥ బ్రాహ్మియైయొప్పునిప్పాట బ్రహ్మపుత్ర॥ ౨౨౫॥ తే॥
 పుణ్యగుణగణ్యపాతకారణ్యహేతి॥ బహుళపుణ్యజవ్రజపిహితకూల॥ దీపితాకృ
 తిబుధబోధదీపకళిక॥ యఖిలలోకవిపచ్చాంతియాన్రవంతి॥ ౨౨౬॥ తే॥నడ
 చిభగవంతుతేత్రంబునడువఁజొచ్చి॥ విరజయనుసింధువెచ్చోట విడిసియుండు॥
 నృహరిప్రత్యక్షమైయుండునెట్టిచోట॥ నట్టిచోటనువైష్ణవియనఁగఁబరఁగు॥ ౨౨౭॥
 తే॥ కృష్ణవేణిప్రకాశించునెంతమేర॥ నంతమేరమదీయయైయతిశయిల్లు॥ భైమి
 యటమున్నజలజసంభవునియదియ॥ కానమూర్తితీతయమయాకారయయ్యె॥ ౨౨౮॥
 చలిదిచిక్కిపుజిల్లుపాలుముల్ కానుపై నాయ్యారముగపింఛ మొయ్యఁజెరివిభాస్త్ర

రుత్తంతుఁడు. ప్రాగ్వాసనమై = పూర్వవాసనచేత ॥౨౨౦॥ పరమమై = శ్రేష్ఠమై ॥౨౨౧॥ వితస్తి
 మాత్రపుఁబొడుపున = జేసెడుకొలఁదిపొడుగున. విరాజిల్లు = ప్రకాశించును. జ్యోతిర్యానము
 = వెలుంగునవాహనము. వడుపున = విధమున ॥ ౨౨౨॥ సురసద్మ = స్వర్గము. బుధలోక తేమం
 కరము = పండితసమూహమునకుమేలుచేయునది. ఇద్ధ = ప్రసిద్ధమైన ॥ ౨౨౩॥ ఏవం...వానంబు =
 ఈవిధమయినఅనేకమహిమలకుఁజిక్కిట్టు. ధీయోగమున = బుద్ధితోఁడిఊడికతో ॥ ౨౨౪॥ సహ్యా
 ...దన్వయమునకు = సహ్యపర్వతమువెంబడిచిన్నకొండలయందుఁబుట్టిన నడులనముదాయమునకు.
 ధాత = బ్రహ్మ. తేత్రపటలము = తేత్రములసమూహము. ఆయత్రమై = అధీవమై. హతు = చేరు
 ను. పటచి = ప్రవహించి ॥౨౨౫॥ పుణ్యగుణగణ్య = మంచిగుణములచేత ఎన్నఁదగినది. పాతకార
 ణ్యహేతి = పాపములనెడి అడవికికొఱవి. పిహితకూల = కప్పఁబడినతీరములచేత. బుధబోధదీపకళి
 క = పండితులతెలివికిదీపజ్వాల. అఖిలలోకవిపచ్చాంతి = ఏల్లజనులయావదలను అణఁచివేయునది.
 న్రవంతి = విలు ॥ ౨౨౬॥ విడిసి = ప్రవహించి ॥ ౨౨౭॥ కృష్ణవేణి = నల్లనినీటిపాయ ॥ ౨౨౮॥
 ముల్కాను = అల్లిక. బయ్య = తిన్నఁగా. చెరివి = చెక్కి. అంశులు = కిరణములు. వ్రేలు = వ్రేలా

రాంశులుదూటిపాటువేల్చీనులవెలలేనిమకరకుండలములునిచి । మోచేతివంపుగా
ముడిచిపట్టినకేల వరదాభయంబులావటముచేసి । పొరలేనియరటులనిరసించుమ్మ
దులోరుయమశమధ్యమునగోయప్పినిలిపి । నిగమనూపురములు మ్రోయనిరుకుశము
గ । సిగ్గువాసినకటిప్రకాశింపనురము । కెంపులేయెండగక్కఁజెక్కిళ్లనగవు । మొ
లవన తీర్థముననిల్చిపొల్చుఁజక్రి ॥ ౨౨౯ ॥ తే ॥ తీర్థహారంబునకువాసుదేవమూర్తి । నీల
తరళాకృతిస్ఫూర్తి నెలవుకొనఁగ । నత్తోడవునకుసంగమాఖ్యాకతీర్థ । తలముదళుకొ
త్తుహత్తినకొలికిఁబోలే ॥ ౨౩౦ ॥ చ ॥ ఖరనఖరాగ్రనిర్దళితకర్చురరాజభుజాంత
రుండుశ్రీ । నరహరియుండుసంగమమునంజలమాడినృసింహునంఘ్రిపం । కరుహ
యగంబుగాంచితనకల్గినమాత్రముదానమిచ్చునే । నరుఁడొకపూటపాడునుగనం
గలఁడాదిమవిష్ణుధిష్ణ్యము ॥ ౨౩౧ ॥ క ॥ కలుషవనస్థోషదవా । నలకీలావలయ
మైననరహరితేత్ర । స్థలపుణ్యమహిమలెన్నినఁ । గలుగునుతేత్రముఖ్యగమనఘ
లంబుల్ ॥ ౨౩౨ ॥ తే ॥ అపునరావృత్తిశాశ్వతవిపులసౌఖ్య । సిద్ధిప్రహ్లాదునికిద
యచేసినట్టి । యాన్యహర్యక్షవిభుతేత్రమధిగమించు । జనుఁడుపాపంబువలనమోచ
నముగాంచు ॥ ౨౩౩ ॥ శా ॥ ఆతేత్రస్థలిక్రోశపంచకమితంబైయుండుఁదత్రత్యు
ల ॥ వీక్షించుందివినుండివేల్పుగమిదిగ్వేదండతుండాకృతా । రక్షుద్రేతరదోశ్చతు
ష్టయలఁగారాజీవరాజీవన । చృక్షూరమ్యులఁగాహిరణ్యయపటీసక్తోరులంగామ
హి ॥ ౨౩౪ ॥ ఉ ॥ పంచనయింతలేకబహువారములెంతయుఁగూరచిత్తుఁడై ।
పంచజనుండుపంచవిధపాతకముల్ మునుచేసెనేనియు ॥ బంచతశ్రీనృసింహుకు
డిభాగమునంగనుఁబుణ్యమొక్కఁడు ॥ గాంచినఁజాలువిష్ణుపదగామియగుగృల

డు. వరదాభయంబులు=వరమిచ్చుటవలనిభయములేములు. ఆవటముచేసి=పొందుపటిచి. నిర
సించు=తిరస్కరించు. మృదుల=మిక్కిలిమెత్తనైన. ఊరుయమశ=తొడలజంటయొక్క. గోయ
ప్పి=ఆపులనుతోలెడికట్ట. నిరుకుశముగఁ=అడ్డములేక. లేయెండ=ప్రాతఃకాలమునందలియెం
డ. పొల్చుఁ=ఉండును ॥ ౨౨౯ ॥ తరళ = నాయకమణియొక్క. స్ఫూర్తి = ప్రకాశము.
అత్తోడవునకుఁ=ఆయాభరణమునకు. తళుకొత్తుఁ=ప్రకాశించును ॥ ౨౩౦ ॥ నఖరఖరాగ్ర
నిర్దళితకర్చురరాజభుజాంతరుండు=గోళ్లయొక్కతీక్షణములైనకొనలచేత భేదింపఁబడినరాక్షసరా
జైనహిరణ్యకశిపునిదైనతొమ్ముగలవాఁడు. జలమాడి=స్నానముచేసి. ధిష్ణ్యముఁ=స్థానమును॥
౨౩౧ ॥ కలుషవనస్థోషదవానలకీలావలయము=పాపములనెడి అడవినికాల్చునట్టికార్చిచ్చుచుం
టల ఆవరణముగలది ॥ ౨౩౨ ॥ ఆధిగమించు=పొందునట్టి. మోచనము=విడుపు ॥ ౨౩౩ ॥
క్రోశపంచక=అయిదుకోసుల.తత్రత్యులఁ=అచ్చటివారిని.దిగ్వేదండతుండాకృతారక్షుద్రేతర
దోశ్చతుష్టయలఁగాఁ=దిగ్గజములతోండములకుఁగలుగఁజేయఁబడినవడిగలవిశాలములయిననా
లుగువేతులుగలవారినిగాను. రాజీవరాజీవనచృక్షూరమ్యులఁగాఁ=తామరలవశ్చక్రికిఁడనికీషట్టుల
గుకన్నులచేతఆందగించువారిని. హిరణ్యయపటీరమ్యారులఁ=బంగారుపట్టువస్త్రముచేతమనోహ
రములైనతొడలుగలవారినిగాను ॥ ౨౩౪ ॥ బహువారములు=పలుతడవలు. పంచజనుండు=
మనుష్యుఁడు. పంచతకఁ=చావును. ఒకఁడుఁ=ఒక్కఁడే॥ ౨౩౫ ॥ ఉడ్చినకఁ=విడిచినను. సార్వభౌ

కోటితోడుతఁ ॥ ౨౩౫ ॥ ఉ ॥ దేవునివాషభాగమునదేహమునూడ్చినసార్వభౌ
ముఁడౌ । దేవునివెస్క-మేల్కనినత్రేనుపుగైకొనినాకవాసియా । దేవునిమోలద
క్షీణపుదిక్కుననీల్చినయేనిముక్తుఁడౌ । గావునమానవుండెపుడు గాపురమాయెడఁజే
యఁగాఁదగు ॥ ౨౩౬ ॥ క ॥ యతిపతియేతత్త్వేతో । ర్జితచరితంబ్రకటనంబుచే
యఁగఁదగున । య్యతిహాసమొకటిగలదది । శ్రుతిపేయము చేయుమనుచు
రుద్రుఁడు పల్కు ॥ ౨౩౭ ॥

శా॥ అంభోరాశిగభీరభీరహితచిత్తాభోగభోగావళి । సంభారామరరాజ
రాజకృతపూజ్యాయోగ్యయోగ్యర్థిమి । త్రాంభోజాహిమధామధామహితనిత్యావా
సలక్ష్మీనముజ్జ్వంభాలంకృతవక్త్రవక్త్రభీముఖరవాశ్రీమద్గుణప్రాభవా ॥ ౨౩౮ ॥

క॥ శతమతనవంశవర్ధన । కఠినకుతారాగ్రదళితగర్వితవిద్వి । ఙ్గతరమునితు
ల్యవితరణ । పఠనకళాభ్యాసవిభవపారీణమతీ ॥ ౨౩౯ ॥

ముఁడు=చక్రవర్తి. మేల్కనినత్రేనుపు=మేలుపొందుటవలనిత్రేపు=చాపు. నీల్చినయే=చచ్చి
నవతుమున. ముక్తుఁడు=మోక్షమునుపొందినవాఁడు ॥ ౨౩౬ ॥ యతిపతి=ఓనారదుఁడా. పితత్వే
త్తోర్జితచరితఁ = ఈత్వేత్రముయొక్క స్థాఘ్యమైనచరిత్రమును. ప్రకటనంబు=ప్రసిద్ధము. ఇతి
హాసము=పూర్వకథ. శ్రుతిపేయముచేయుము=వినుము ॥ ౨౩౭ ॥

అంభోరాశిగభీర=నముద్రముయొక్క గాంభీర్యమువంటి గాంభీర్యముగలవాఁడా. భీరహిత
చిత్తా=భయములేనిమనసుగలవాఁడా. అభోగ...రాజ=విశేషములైనభోగములనుఅనుభవించుట
యందుఇంద్రుఁడా. రాజకృతపూజాయోగ్య=రాజులచేతఁజేయఁబడు పూజలకుఁదగినవాఁడా.
యోగ్యర్థిమిత్రాంభోజాహిమధామ = యోగులు యాచకులు స్నేహితులు ననెడితామరలకు సూ
ర్యుఁడా. ధామహితనిత్యావాసలక్ష్మీనముజ్జ్వంభాలంకృతవక్త్ర=ఇంటికిమేలై యెల్లప్పుడు వసించు
నట్టిలక్ష్మీయొక్క విజృంభణముచేత అలంకరింపఁబడినముఖముగలవాఁడా. వక్త్రభీముఖరవా=ము
ఖమునందుభయముమొదలగువానిని గలిగించెడిభ్వనిగలవాఁడా. — అచ్చటగలవారికి భయముపు
ట్టించుటమొదలగు లక్షణములుగల మాటలు గలవాఁడా అనుట. శ్రీమద్గుణప్రాభవా. =సంపద్గుణ
ములతోడి ప్రభుత్వముగలవాఁడా ॥ ౨౩౮ ॥

శతమతనవంశవర్ధన=శతమతనగోత్రమును వృద్ధిపొందించువాఁడా. కఠినకుతారాగ్రద
ళితగర్వితవిద్విఙ్గ తరమునితుల్యవితరణ=కఠోరమయినగండ్రగొడ్డలిమొనచేత భేదింపఁబడినగర్విం
చినశత్రువుల కడుపులుగలమునియైనపఠకురాముని తోఁబోల్పఁదగిన దాతృత్వముగలవాఁడా. ప
ఠనకళాభ్యాసవిభవపారీణమతీ=చదువుటవలనిశాస్త్రాభ్యాసనంపత్తి చేతపారమునుపొందినబుద్ధిగల
వాఁడా ॥ ౨౪౦ ॥

మాలినీ॥ కవిశుకసహకారా కల్పవృక్షావతారా । సవినయనిజమూర్తీ
సర్వదిగ్ద్రాహికీర్తీ । భువనహితచరిత్రా పుణ్యదాక్షిణ్యమిత్రా । నవరసికవతంసా
నవ్యసూక్తిప్రశంసా ॥ ౨౪ ॥

గద్యము॥ ఇది శ్రీపరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచిత
సరసకవితాసనాథ రామకృష్ణ కవినాథ ప్రణీతంబైన
పాండురంగమాహాస్మ్యంబును పరమభాగవత
చరిత్రంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

కవిశుకసహకారా = కవులనెడి చిలుకలకుతియ్యమామిడియైనవాఁడా. సర్వదిగ్ద్రాహికీర్తీ
= ఎల్లదిక్కులనుగ్రహించునట్టికీర్తిగలవాఁడా — ఎల్లదిక్కులందువ్యాపించినకీర్తిగలవాఁడా. భు
వనహితచరిత్రా = లోకమునకు మేలైననడవడిగలవాఁడా. పుణ్యదాక్షిణ్యమిత్రా = ధర్మముమా
మోటమున నెడిమిత్రులుగలవాఁడా. నవరసికవతంసా = తొమ్మిదిరసములు తెలిసినవారిలో శ్రేష్ఠుఁ
డా - లేక - నవీనులైనరసికులలో శ్రేష్ఠుఁడా. నవ్యసూక్తిప్రశంసా = శ్లోఘ్యములైనమంచిమా
టలపొగడ్తగలవాఁడా.

పాండురంగమాహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరమ్యచరణతల లా | యౌరసరాగాభిరమ్యశంకావహద్య | ధౌరస
మాధాధితరఘు | వీరా రామానుజమ్యవేదాద్రీశా || ౧ || వ || ఆకర్ణింపు మా
యర్ణవతూణీగుండువీణామునింగనుంగొనియిట్లనియె || ౨ || ఉ || ప్రాసంగవిత్తువం
టి నెఱపాటు కొలంబునఁ బుట్టివేదముల్ | వోసినగాదె శాస్త్రములుపుట్టినయిల్లు
కళాకలాపముల్ | డాసినరచ్చయంచునఖలంబుదనుంగొనియాడనొప్పను | ద్భాసి
తభాసితద్యుతి సభాపతి నా నొకఁ డాహితాగ్నియై || ౩ || వ || అతండు కళింగ
దేశభరణంబగు పీఠికాపురం బధిష్ఠించి సకలమహీసుపర్వశ్రేష్ఠుండై వెలయునం
త || ౪ || తే || ఆమహీసుగు లేమకునతులనిష్ఠ | నింగివేల్పుల నెలకు నేల వేల్పు | కొ
లమునింగికిఁ దెచ్చుచుఁగొలువఁబుత్తుఁ | డొక్కఁడుదయించెదత్కృపాభ్యుదయమ
హిమ || ౫ || మ || వనితామానస సూనసాయకుఁడు జీవత్రాత పాటుండు భూ | జ
నసన్తాన్యవిశుద్ధవర్తనుఁ డుదంచత్తా వ్యగళిలుండుచంద్రునిపెన్నుద్దినమగ్రకాంతిమ
హిమకనూనూఁగుమీసాలలే | గొనబుంబ్రాయపుఁదేజుకూనయతఁడు తోకఁచుండు
వాచాలతః || ౬ || వ || అజ్జగతీసుపర్వసంభవునకుఁ బితృదత్తంబగునిగమశర్మాభి
ధానంబుప్రసిద్ధంబై యుండువెండియు || ౭ || తే || అతఁడనూచానసంతతినవతరిలియు |

లా యౌరస = లత్తుకవలని. రాగ = ఎఱ్ఱఁదనముచేత. దృగ్ధార = కంటిగీతలుగలవాఁడా || ౧ ||
ఆర్ణవతూణీగుండు = నముద్రగులు అమ్మలపొడులుగాఁగలవాఁడు. వీణాముని = నారదుని || ౨ ||
ప్రాసంగవిత్తు = రాజసపువరి విత్తవము. నెఱపాటుకులంబునఁ = ఉత్తమబ్రాహ్మణవంశమునందు.
కలాపములు = సమూహములు. డాసిన = సమీపించిన. రచ్చ = సభ. ఉద్భాసిత = మీఁదికి వెలిగింపఁ
బడిన. భా = వెలుఁగుచేత. సితద్యుతి = చంద్రుఁడు. ఆహితాగ్ని = ఎల్లప్పుడు అగ్నిహోత్రములు
చేయువాఁడు || ౩ || పీఠికాపురంబు = పిఠాపురమును. అధిష్ఠించి = ఉనికిచేసికొని. మహీసుప
ర్వ = బ్రాహ్మణులలో || ౪ || లేమకు = భార్యకు. నింగివేల్పుల = ఆకాశమునందలిదేవతలను.
నేలవేల్పు కొలము = బ్రాహ్మణ సమూహమును || ౫ || సూనసాయకుఁడు = మన్తధుఁడు. జీవ
త్రాత = బ్రతికియున్న తండ్రిగలవాఁడు. పాటుండు = బ్రాహ్మణుఁడు. విశుద్ధవర్తనుఁడు = పరిశుద్ధమ
యిననడవడిగలవాఁడు. లేగొనబుంబ్రాయపుఁదేజుకూన = లేతదియుమనోజ్ఞమునైన యశావనపు
తేజస్సుగలబిడ్డ. ఉత్తోచుండు = అధికుఁడు. వాచాలతః = మాటకారితనముచేత || ౬ || ౭ || అనూ

సకలనిగమశిఖారహస్యములుగనియు | మనసుఁదా ర్తీయపురుషార్థమునకెఁదార్చి దై
వముటనావశంబునమోవశీం ద్రాక్షి ॥ ౮ ॥ చ ॥ తలగడుగంగమర్దనము ధౌతపటావర
ణంబునఁస్కతో | జ్వలకలమాన్నభోజనము చందనచర్చప్రసానదామకం | బు
లుకపురంపువీడ్వమునుభూవణపజ్జులుకల్గినిచ్చలుక | బులుకడుగంగబడ్డనునుముత్య
ముఁబోలుచువాలుచుంబురిక ॥ ౯ ॥ సీ ॥ కలదులేదనువాదములకోర్చి మీనుమీస
మువంటియొంటిజంటెముమెట్టవఁగ | బహుసంకుమదపంకపాణింధమంబైనతాళిగో
ణపుఁజుంగు నేలజీరఁ | గడలేనివీడ్వంపుఁగప్పుచందురుకావి మోవిపల్లూత్తులనుసుఁగు
దన్న | సానతాఁకులుగల్గు సూనాస్త్రశంఖంబు గతిసఖిరేఖాంకగళముదనర | సఖు
లుపరిహాసకులువెంటఁజనఁగయువతి | భుక్తనిర్దుక్తపరిధానయుక్తుఁడగుచు | నగర
ఘంటావళంబుననగుచుదిరుగు | నొఱపుగలరీవిజాతిమాత్రోపజీవి ॥ ౧౦ ॥ తే ॥ భా
ర్యపాలిండ్లురిక్తకుంభములురోయి | వెలఁదిచనుదోయినిండుకుండలుకులంబు | తరు
ణిఫాలంబుచవితచందరుఁడు వేశ్య | నుదురువానికిఁబ్రతిపదిందుండునయ్యె ॥ ౧౧ ॥ సీ ॥
ఉష్ణునఁబూమాగ్ని యూఁడనొల్లఁడుగాని విరహజ్వరాదుడై వెచ్చనూర్చు | సం
ధ్యకుఁబ్రార్థనాంజలిఘటంపఁడుగానియెరఁగునీర్వాకమాయితలకర్థి | నాగమవాదం
బులొఁగాదనఁడుగానివిటవాదములుతీర్చు వేగిలేచి | కంబభృత్పాదోదకంబుగ్రోలఁ
డుగాని యావతాధరసీధువానిచొక్కఁ | బుణ్యచిహ్నంబులపఘనంబునఘటంప |

చాన=అంగములతోడ వేదాధ్యయనముచేసివ బ్రాహ్మణునియొక్క. అవతరిలి=పుట్టి. నిగమశిఖార
హస్యములు=వేదాండరహస్యములను. తా ర్తీయపురుషార్థమునకె=మాడవపురుషార్థమయినకాసు
నునకె. తార్చి=చేర్చెను ॥ ౮ ॥ తలగడుగు=తలకు నూనెయంటిస్నానముచేయుట. ధౌతప
టావరణంబు=మడుఁగున స్త్రీముకట్టుకొనుట. సంస్కతోజ్వలకలమాన్న=పక్వముచేయుటచే ప్ర
కాశించునట్టివరియన్నము. ప్రసూనదామకంబులు = పూవుదండలు. నిచ్చలుక = ఎల్లవృక్షును.
పులు=(మత్స్యముల)ముటికి. వాలుచుక=మీలుచు-అతిశయించుచు ॥ ౯ ॥ సంకుమద=జవ్వాజిచే
నైన. పాణింధమంబు=కొలిమితిత్తియైనది-వ్యాపించఁజేయునది. తాళిగోణము=మూలగోచరి. చం
దురకావిమోవి=సింహారవర్ణముగలపెదవి. పల్లూత్తులకొ=దంతక్షతములచే. ముసుఁగుదన్నకొ=మ
లుఁగుపడఁగా. సఖిరేఖాంకగళము=గోటినొక్కులగులుతులుగలమెడ. యువతిభుక్తనిర్దుక్తపరిధా
నయుక్తుఁడు=యావనస్త్రీలుకనుభవిం చివిడిచినకట్టువస్త్రముతోఁగూడినవాఁడు. ఘంటావళం
బుకొ=పెద్దచాటసుండు. బిఱపు=పక్కదనము-అందము. రీవికొ=వైభవముతో ॥ ౧౦ ॥ పాలిం
డ్లు=స్తనములు. రోయివెలఁది=బోగముచి. కులంబుతరుణి=పెండ్లాము. ప్రతిపదిందుండు=పాడ్వ
మినాటిదండ్రుఁడు ॥ ౧౧ ॥ ఆర్తుఁడు=కీడింపఁబడినవాఁడు. ఘటంపఁడు=చేర్పఁడు. ఎరఁగుకొ=
నచున్నరించును. ఈర్వాకమయితలకుకొ=ఇతరసాంగత్యమును ఓర్వలేకకన్నులెఱ్ఱచేసికొన్నస్త్రీల
కు. అర్థికొ=ప్రీతితో. ఆగమనాదంబులు=వేదధ్వనులు. వేగి=తెల్లివాటి. కంబభృత్=శంఖము
నుబూనినవిష్ణుదేవుని. క్రోలఁడు=త్రాగఁడు. యావతాధరసీధువు=యావనస్త్రీ సమూహము
యొక్కమోపిలేనెను. ఆని=త్రాగి. అపఘనంబునకొ=దేహమునందు. కర...త తాంకములు=
చేతిగోటివాండిమొనలు గ్రుచ్చుటవలనఁగలిగిన క్రొత్తగాయపుగులుతులను. ఆరజము=ఇంపు. దు
ర్విశేషణి=చెడ్డనడతలు గలవారిలో అందగించువాఁడు ॥ ౧౨ ॥ అయథార్థగాథకొ=అబద్ధపుక

సిగ్గుపడుఁగానికరనఖశిఖరలిఖిత । జాతనూత్నతృతాంకముల్ సమ్మతించు । నారజ
ముమీరి యాదుర్విహారహారి॥ ౧౨ ॥ తే॥ నిగమశక్త్యాభిధానంబు నేతవీణ । కాయయు
నుబోలె నయథార్థగాధదాల్చు । వైదికాచారదూరప్రవర్తనముల । వీటవిహరించు
చుండునప్పీటిప్రోగు ॥ ౧౩ ॥ క ॥ వెడవెడదుర్వ్యవహారపు । నడవడిగడిదేటిగురు
జనముశీషింపక । గడుసువడి విప్రతనయుఁడు । సడికోరిచివంకపరకచాటుకమా
నెక॥ ౧౪ ॥ తే ॥ తాతముత్తాతతండులుతరతరంబు । చీమవలెఁగూడఁబెట్టియూ
ర్జితముశీయు । విత్తముడివోయెదతక్రాయత్తమగుచు । నురగదాప్తుని మేని నెత్తురు
నుబోలె॥ ౧౫ ॥ సీ॥ దినవెచ్చమునకు నైశనమేనఁగలసొమ్ముకొడుకకబచ్చింటఁగదు
వవైచు । నిందుగీసినరీతినించుకించుక చేరిగిలుబాడుఁదల్లి పైఁగలవసిండి । తండ్రికిండ్డప
త్రములుదొంగిలిపోయి పోయినంతకుచ్చి పొరయని త్తి॥ మిడ్డవడ్డికి మోర్చి పృత్యూహ
పములై నసాహుల చేయుణగ్రాహియగుచు । గుడ్డవృత్తులువృత్తులుగొలుచుగుత్తచే
లుగ్రాహాంశములునాది నేలలెల్లఁ । జనవరులకమ్మఁజూపునిచ్చావిహార । వర్తివాఁ
డేమిగానున్నవాఁడొమీఁద ॥ ౧౬ ॥ క ॥ అతఁడుకళింగోద్భవుఁడగు । కతముననో
వ్రేలఁజూపఁ గసుగండకయో । గృతమస్వీకారమునకు । నితరుండై యుండెమునికులే
శ్వరవింటే ॥ ౧౭ ॥ తే ॥ పొందుఁబట్టులనప్పులుపొడిచిపొడిచి । దొరతనంబునఁజు
ట్టాలదిరిసితిరిసి । నలఁగిశిశ్నోనరవతాయణత్వమునకుఁ । బారమెఱుఁగకతిరుగునాట్రా
ప్తాణుండు॥ ౧౮ ॥ చ ॥ తనచెలులిండ్లయందదవద్రావుడుత్రావుచునింటకెన్నఁడుక !

భను. వీటిప్రోగు = కొల్లలరాశి - దుర్వ్యయము మిక్కిలిచేయువాఁడు ॥ ౧౩ ॥ వెడవెడ = కొంచె
ము కొంచెము. గురుజనము = తండ్రియొడలగు పెద్దవారు. గడుసువడి = అసాధ్యుఁడై. సడికిక =
నిందకు. వంకపరక = పంకరపుల్ల ॥ ౧౪ ॥ డొర్జితము = దృఢము - నానాటస్థిర పడినది. డిడివో
యెక = డిడిగిపోయెను - నశించెను. తత్కరాయత్తము = వానిచేతచిక్కినది. దాప్తుని = కఠినంబడిన
వాని ॥ ౧౫ ॥ కొడుకక = సంకోచపడక. ఇందుగీసినరీతిక = ఇల్లగింజ రాచినవిధమున. గిలుబా
డుక = ఆవహరించును. పోయినంతకుచ్చి = ఎంతధనమునకు పుచ్చుకొండరో అంతధనమునకు. సా
రయక = పొంబును. ఇడ్డవడ్డికిక = ఎంతయెచ్చువడ్డి యెర్పటిచినను అంతవడ్డికిని. సాహులచేక =
సాహుకారులచేత. యుణగ్రాహి = అస్వలీసికొన్నవాఁడు. గుడ్డవృత్తులు = చేనిసేద్యపుఁబనులు.
వృత్తులు = మాన్యపుఁ బేలు. కొలుచు = ధాన్యము. గుత్తచేలు = ఒకరివద్ద ధాన్యపు గు
త్తవీడుకొన్నచేలు. గ్రాహాంశములు = డారిలనిభాగములు. చనవరులకుక = అధికారుల
కు ॥ ౧౬ ॥ కళింగోద్భవుఁడు = కళింగదేశమునందుఁ బుట్టినవాఁడు. వ్రేలఁజూపక = చూచి
నవారెల్లనువీడ్చివారిని వ్రేలితోని తరులకుఁ జూపుచుండఁగా. కసుగండక = కొంచెమయిన
నుజరక. యోగ్యతమస్వీకారమునకుక = మిక్కిలమయినయోగ్యులయొక్క అంగీకారమున
కు. ఇతరుఁడు = ఆన్యుఁడు - సరిపడనివాఁడు ॥ ౧౭ ॥ పొందుఁబట్టులక = సరిపడిన తావులందు.
పొడిచి = తీసి. తిరిసి = యూచించి - అడిగి. పారము = దరి ॥ ౧౮ ॥ చెలులిండ్లయందుక = స్నే
హితులయిండ్లయందు. అదవద్రావుడు = స్థిరములేనిత్రాగుట. దురోదరార్జితము = బూదమున

జనకచురోదరాస్థితముచౌర్యహృతంబన్యతోపపన్నముఁ | నెనఁటిపిసాళివెచ్చములఁ
జేర్చుచుఁదొల్లిటివై భవంబులె | ల్లనడఁగనవ్వెడంగు కడుబాఘవవృత్తికిఁజొచ్చెని
చ్చులుఁ || ౧౯ || క || మితిగడచినఁబుణదాతలు | వెతవెట్టఁగనూరుచొరక వెలివె
లిదిరుగుఁ || దతిగూడలేకయాఁకటఁ | గుతిలపడునతండుగువ్వగుత్తుకతోడఁ || ౨౦ ||
క || వలువకుఁగూటికినైనీ | చులవేడంబోడచొరవఁ జొచ్చునతఁడుపూ | పులుముడిచి
నయంగల్గినె | కలకలపీడెల్లనవ్వఁగట్టెలుమోసెఁ || ౨౧ || తే || పదనుదివిసినకస్తూ
రిప్రాచియలరు | పాయఁబాటినకూడునీర్వట్టుమడుగు | గళితమణియగు సొమ్మునై
కానఁబడియె | దుర్విదగ్ధండుగౌరవదూరుఁడగుచు || ౨౨ || క || ఆలోనొకనాడాదు
శీలరతునియక్కయోర్తుశిక్షించెదనీ | బాలిశుననతనమగనిఁ | బాలురఁగొనివచ్చెనూ
తృభవనంబునకుఁ || ౨౩ || వ || ఇట్లు పంచయోజనమాశ్రమారంబగు తనయూర
నుండివచ్చి పితృభవనంబుచొచ్చియచ్చటంగొన్నిప్రాద్దులుగడపి కొడుకుచెడునడవడి
నడలుకడలింబడిసుడివడియెడుతల్లిదండ్రులఁ దీండ్రుల వచనరచనాచమత్కారంబు
ల నుదారముదారోపణకరణోపచారంబులఁ గొంతకొంత వంతకుం దొలంగించుచు
మంఠరముకుందారాధనాతిథిసంతగ్నణంబులు నేర్పునం బచరింపించుచు జనయిత్రీద
ర్శితంబగుమూలవిత్తంబు నష్టావశిష్టంబగు నదిగుత్తంబు సేయుచు బశుశిశుదాసదా
సీజనంబులఁదనవారింగామెలంగించి నలంకువలకుందొలంగించుచు బుస్తకభాండా
గారంబునిజభర్తృహస్తాంతరంబున నాశుశుక్షణిశిథిలబంధన యాచకప్రముఖౌప
ద్రవంబులవలనంబాచిప్రొచుచు విగళితసన్నాహంబగు గేహంబుయథాపూర్వనిర్వి
హణునోహారంబుగా ననుసంధింపించి చదువుసంతసాగించినడపించుచు నిజానుజు

సంపాదింపఁ బడినది. చౌర్యహృతము = దొంగతనము చేత ఆపహరింపఁ బడినది. అన్యతోపప
న్నము = బొంకుచేతలభించినది. నెనఁటి = వ్యర్థము. పిసాళి = దొంగయెత్తుఁగలది. వెడంగు =
అడవేకి. బాఘవవృత్తికిఁ = తక్కువవ్యాపారమునకు || ౧౯ || మితి = గడువు. వెత = వ్య
ధ = శ్రమము. తతిఁ = సమయమునందు. గుతిలపడుఁ = బాధపడును. గువ్వగుత్తుకతో
డఁ = మీనస్వరముతో || ౨౦ || బోడచొరవఁ = సన్యాసిచొచ్చునట్టిచొరవతో || ౨౧ || త
దను = తడి. తివిసిన = తీసిన - పోయిన. ప్రాచి = ప్రాంతదైన. నీర్వట్టు = నీరుఇంకిన
ట్టి. గళిత = జాటిన. దుర్విదగ్ధండు = దుర్వ్యాపారములందు చొరవగలవాఁడు || ౨౨ || బా
లిశుఁ = మూర్ఖుని. మాతృభవనంబునకుఁ = తల్లియింటికి || ౨౩ || ప్రొద్దులు = దినములు. అడ
లుకడలిఁ = బుఁఖినముద్రమునందు. సుడివడియెడు = కలఁకపడునట్టి. తీండ్ర = చొరవ. ఉ
దారముదారోపణ కరణోపచారంబులఁ = మిక్కిలి సంతోషమును హెచ్చించునట్లు చేసెడియు
పచారములచేతను. వంతకుఁ = బుఁఖమునకు. ముకుందారాధన = విష్ణుపూజ. వచరింపించు
చుఁ = చేయించుచు. జనయిత్రీదర్శితంబు = తల్లిచేతచూపఁబడినది. విత్తంబు = ధనము. న
ష్టావశిష్టంబు = నశించినదిపోగామిగిలినది. గుత్తంబు = దాచఁబడినది. నలంకువలకుఁ = కష్ట
ములకు. భాండాగారంబు = బొక్కనము. ఆశుశుక్షణి = నిష్ఠ. పాచి = తొలఁగించి. విగళి
తసన్నాహంబు = తొలఁగినప్రయత్నముగలది - బక్కఁజూపఁబడనది. అనుసంధింపించి = జతపఱ

దుర్వ్యసనంబువలన గాసింబొందని రాజానుగ్రహలబ్ధంబులగు నేకభోగగ్రామంబు
లాత్మాధీనంబులుగా నొనరించుచుఁ దప్పిదారినమడిమటచేనుచెట్లున్నపల్లరసితనప
ట్టులంగాపువెట్టుచు గుట్టికనలంగియు నత్రమామలచిత్రంబు వచ్చునట్లు భక్తిశక్తు
లుమెఱసి పాటులంబడుమఱందలి సౌందర్యంబుననివార్యజృంభణంబగుయావనా
రంభంబును వనచంద్రికావై భవంబును వనకేళీపలాశదోహదంబు నగుటకువగచివ
గచితెగచి కడుపుచుమ్ములుచుట్టి కన్నీరుట్టిపడంబొట్టుపొరలగుచుండు నంతంజుక్క
తెగిపడినవడువున నెక్కడనుండియోయాకస్మికంబుగ నింటకింజలిదివంటకంబుఁగడు
వంజనుడెంచి తన్నుంగాంచిడెందంబునంగొంచియుం బోరాకచేరినమస్కరించి త
లవంచికొనియున్నతమ్మునింగని కదిసి కొదమనెలవంకలవంకలాత్తుచు నెత్తురులుచి
లుకుచుం గుకవిపదబంధంబునుఁబోలె నసకలప్రవృత్తంబులై మదోన్నతమత్తకాశి
నీద త్రంబులగునఖాంకంబులకతన గర్కశంబగునతనిశరీరంబుగౌఁగిలింపనంగలించి
శంకించియాసీమంతనియొక్కింత ఋజుస్వాంతమైయాదుర్విదగ్ధవిదగ్ధాలాపంబు
లాలయ సీమంతపుంబెండ్లికొడుకవుగమ్మనిహేతుగర్భితంబుగానాశీర్వదించి య
తండుతమకంబుగమకంబునంబోవనుంకించిన వానిసోఁకోర్వమియెఱింగి తరంగితవి
నయ సౌహార్దమార్దవ మధురంబులగు మాటల తేటలంబందిరి వెట్టి యిందుబిం
బంబునుంబోని నిజనందనుం జిటుతవాని మేనల్లుని నిందమని చంకకీచ్చి యెచ్చటి
కేగెదవు మీబావబంతి నారగింతువు గాక శాకపాకంబులు నిమిషంబు లోనం
గావింతుననినిలిపి వెనుకదెస నెడగలసియున్న తత్కళత్రంబునకు నేత్రసంజ్ఞయొసం

చునట్లుచేసి. దుర్వ్యసనంబువలన = దుష్టవిషయమునందలి యపేక్షవలన. అత్మాధీనంబులు =
తనకుఆధీనమైనది. తప్పిదారిన = పొరపాటుచే తప్పిపోయిన. మట్ర = మల్లలూచీలికగానేర్పడిన
పాది. పట్టుల = బిడ్డలను. కాపు = కావలి. గుట్టిక = రహస్యము బయలుపలుపక. నలంగి
యు = శ్రమనొందియు. అనివార్యజృంభణంబు = అడ్డగింపరాని విజృంభణముకలది. యా
వనారంభంబు = క్రొత్తప్రాయము. వనచంద్రికావైభవంబు = అడవిగాసినవెన్నెలకలిమి. అడవికిచే
సిన. దోహదంబు = అకాలమునందుచిగిర్చి పూచుటకైచెట్లకుచేయుక్రియ. తెగఁ = తెగించి. చుమ్ముచు
ట్టి = వేదనపడి. ఉట్టిపడక = కాటంగా. పొట్టుపొరలగుచుండునంత = నంకటపడుచుండఁ
గా. వడుపున = విధమున. ఆకస్మికంబుగ = తటాలున. వంటకంబు = అన్నము. మడువక =
భుజింపను. కొంచు = జంకి. కొదమనెలవంకల = బాలచంద్రరేఖలను. పదబంధంబు = ప
దములయొక్కకూర్పు. మత్తకాశి = క్రొవ్వినస్త్రీలచేత. నఖాంకంబుల = గోటినొక్కుల. క
ర్కశంబు = బిటుపైనది. అంగలించి = పూని. సీమంతిని = ముత్రైకువ. ఋజుస్వాంత = స
రియైనమనసుగలది. విదగ్ధాలాపంబులు = నేర్పుమాటలు. హేతుగర్భితంబు = లోవలనఁజగిన
హేతువుగలది. తమకంబుగమకంబున = మోహముయొక్క ప్రయత్నముచేత - మోహనం
బంధమైన ప్రేరేపణచేత. ఉంకించి = యత్నించి. సోఁకోర్వమి = తానుచెప్పినమాటనువినసహిం
పమి. తరంగిత = హెచ్చింపఁబడిన. సౌహార్ద = స్నేహముతోడి. మార్దవ = సులభోచ్ఛారణము
గల. ఇండు బింబంబుఁబోని = చంద్రబింబమువంటి. శాకపాకంబులు = కూరవంటలు. ఎడగల

గుటయును || ౨౪ || క || ఆపైదలిప్రాణేశ్వరుఁడై పాదద్వయముగడిగె శీతలవారిక |
 వ్యాప్యతనిజనిశ్వాసజ | తాపంబునఁగొంతకొంత తప్తముగాఁగఁ || ౨౫ || క || వి
 నువేల్పునకునుమెచ్చల | యనిబలువిందునకుఁబోలె నఖిలాన్నంబుల్ | కనుగీతినం
 తలోననె | యనుజునకుఁదదగ్రజాత యమరించితగఁ || ౨౬ || చ || తలగడిగించి
 ధౌతపరిధానముగట్టఁగనిచ్చి లెస్సగా | నలకలయందుఁగల్గుతడియాజి దక్రొవ్విరులా
 వటించి మై | మలయజవర్చసేసిగృహమాధవదత్తమనొజ్జభోజనం | బులాసఁగె
 దల్లితండ్రినిజపుత్రులుభర్తయుఁదోభుజింపఁగఁ || ౨౭ || ఉ || ఇష్టములై నవంటకము
 లిట్లుభుజించియతండువార్చిసం | తుష్టమనసుఁడై తనదు తొయ్యలివీడ్వముచుట్టియా
 మహా శిష్టుడుఁ బోలెది న్నెపయిచిర్నగ పైప్పఁగఁగూరుచున్నచోఁ | బుష్టిసమస్త
 ముంగడపి పుచ్చితదగ్రజపూర్ణచిత్తయై || ౨౮ || క || ఇంతలునంతలునగుతన | సం
 తానముచంటవెంట సందడిసేయఁ || ౨౯ || తే || బ్రాంతముననిలిచితమ్ముని | కుంతలబంధంబు
 విడిచికుశలాశయయై || ౩౦ || తే || ఎలయుసీతారములతోడ నీళ్లుగ్రుక్కి | యంటు
 సంటులుపరికించి యంటబొడిచె | గోరుముక్కులదిగదున్వీతూరుపెత్తి | నెటులఁ
 గలిగినపేలనన్నింటిఁదిగిచె || ౩౧ || క || మెడనున్ననలఁచియలకలు | ముడిగొనినిజ
 పాణిపద్మములుగరగరగాఁ | గడుగుకొనితనకుమఱదలు | విడె మొసఁగుచుఁబసిమి
 పసిఁడివీవనవీవఁ || ౩౨ || తే || చేటికానీతపీఠికాసీనయగుచు | బద్ధకర్ణికఁగొలు
 వున్న పద్మవోలెఁ | గుడివలననింతయోరగాఁ గొమరుమెఱసి | బిడ్డవనుఁగ్రావనిట్ల
 ను చినకుహాక్షీ || ౩౩ || శా || ప్రారంభించినవేదపాఠమునకుఁ బ్రత్యూహమా
 నంచువో | యేరాతమ్ముఁడనన్నుజూడఁజనుదే వెన్నాళ్లనోయుండి చ | తూరా

సి = ఎడమై. తత్కళత్రంబునకుఁ = వానిభార్యకు. || ౨౪ || పైదలి = ఇల్లాలు. వ్యాప్యత...
 జనఁ = వ్యాపించఁజేయఁబడిన తననిట్టూర్పులవలని తాపముచేత. తప్తము = వెచ్చచేయఁబడి
 నది || ౨౫ || మెచ్చలయని = మెచ్చు లేని. బలువిండునకుఁ = గొప్పచుట్టుమునకు. క
 నుగీతినంతఁ = కన్నుత్రిప్పి నంతలోనల. అగ్రజాత = ఆక్త || ౨౬ || ధౌతపరిధానము = మ
 దుఁగుదోవతి. అలకలయండుఁ = తలవెండ్రుకలయండు. క్రొవ్విరులు = అప్పుడు పూచినపుభ్య
 లు. ఆవటించి = పెట్టి. గృహమాధవదత్త = ఇలువేలుపైనవిష్ణుదేవుని కినివేదనచేయఁబడిన || ౨౭ ||
 వార్చి = ఆచమనముచేసి. తొయ్యలి = ఆడుది - పెండ్లాము. పుష్టిఁ = నిందుకొన్నతనము
 చేత || ౨౮ || ప్రాంతమునఁ = వెంబడిని. కుంతలబంధంబు = తలవెండ్రుకలముడి . కుశలాశ
 య = మంచిమనసుగలది || ౨౯ || అంట్లఁ = అంటు వేలను. నెటులఁ = చుట్టి వెండ్రుకలం
 దు || ౩౦ || గరగరగాఁ = నిర్జలముగా || ౩౧ || ఆనీత = తేఁబడిన. పీఠికా = పీఠయంగు
 పద్మకర్ణికఁ = తామరదుద్దునందు. పద్మ = లక్ష్మీదేవి || ౩౨ || ప్రత్యూహము = విఘ్నము. చతూరా
 జీవయుగంబు = కనుఁదామరలజంట - రెండుకన్నులును. నీరాకరంబుఁ = సముద్రమును || ౩౩ ||
 ఉత్పేకంబు = ఎత్తు - అధికము. ఉద్యోగస్ఫూర్తిఁ = అధికప్రకాశముచేత. తలిద్యు = అతిశయించు
 నట్టి. పోలుఁ = తగును. భవాద్యశుండు = నీవంటివాఁడు. ఇతరుఁడు = అన్యుఁడు - అక్రమప్రవ
 ర్తకుఁడు. ఖనికఁ = గనియండు || ౩౪ || వినమ్ముకుఁ = వినమ్మకమును. తత్సూనులు = వారికొడుకులు -

జీవయుగంబువాచెనినుగన్తోకునగమీబావయున్ । నీరాకల్మదిఁగోరు చంద్రుపా
దుపున్ నీరాకరంబుంబలెన్ ॥ 33 ॥ శా ॥ శ్రీలాలిత్యమునిత్యశుద్ధియుఁగుఱ్ఱోత్సే
కంబునుంగల్గియు । దేవలస్థూర్తిఁదలిర్చుతండ్రియనునభింజంద్రుఁడైతోఁచినన్ । బో
లుంగాకభవాదృశుండితరుఁడై పుణ్యంబులంబాసినన్ । పాలగ్రామఖనింజనించు నె
కదాజ్ఞాత్యల్పపామాణముల్ ॥ 34 ॥ క ॥ ఏనమ్ముడు గడవఁగఁద । తూనులుకసు
గందులగ్రజుండవునీవిఁ జ్ఞైవతతీ నెంతదుఃఖమొ । యీనీప్రోపాసవడెడు నిరుగురువుల

కున్ । సీ ॥ పరమేష్ఠినుండినీతరముదాఁకవిశుద్ధ తరమైనవంశంబుదలఁచవైతి । దరి
ద్రోకియన్నయీతల్లి తండ్రులఁజాలపఱచవై సంతోషపఱచవైతి । వగ్నిపాక్షిగఁ
బెండ్లియాడినయిల్లాలినిల్లాలితాకారనొల్లవైతిధర్మశాస్త్రార్థవిత్తములవిత్తములచే
నలించివిఖ్యాతినందవైతి । శీలమఖిలంబునిదిపిల్లిశీలమనుచు । జదువులివియెల్లఁజి
లఁలచదువులనుచు । దోడివారలునవ్వనాతోడయేల । బేలవైతివియీగుణంబేలనీ
కు ॥ 35 ॥ వ ॥ అని తదీయమరాచరణస్తరణనంతప్రస్వాంతయై యక్కఁతీరవ
మధ్య యవద్దోతకంతకలకంత కులకంతకాకలీపాకలీలాపహంబగు నెలంగుచెలం
గం గలంగి కుంతితప్రబోధుండగు నాశుంతునింగెరలిపలికియు నలుకమగిడించి యు
దంచితప్రయోజనఘటనాపారవశ్యంబునసామరస్యంబుమీఱనిట్లనియె ॥ 36 ॥ చ॥
పడఁబడఁబాటుచున్ పడఁకుపట్టినతల్లినినండ్రినేలలో । వెడలనితమ్ముఁగుఱ్ఱులనవీనకు
లాంగననోరు లేనియీ । తొడుకులబంటుఁబై దవిడఁద్రోవకప్రోవఁగ నెందునీకపాల్ప
డినదికర్ణునాదలనె భారతసంహితనిల్చుచాడ్పునన్ ॥ 37 ॥ ఉ ॥ నాదుసహూ
దరుండుసుజనస్తవనీయనయప్రసక్తిబు । హృదులమెచ్చఁడేసతని యజ్ఞమునంగడుఁ

తక్కినకొడుకులు. కనుఁగండులు—మిక్కిలిపసివిడ్డలు. ప్రోవు=పోషణమును. ఇరుగురువులకన్=తల్లి
దండ్రులిద్దఱకును 3 గి॥ విశుద్ధతరము—మిక్కిలిపావనము. తఱిఁద్రొక్కి—(చావు)సమయముననమీపిం
చి. పఱచవు—అల్పఁడవు. ఇల్లాలితాకారన్—ఈమనోజ్ఞమయినయాశ్రమిగలదానిని. ధర్మశాస్త్రార్థ
విత్తములన్—ధర్మశాస్త్రములయర్థములు తెలిసినవారిలోనభివలగువారిని. విత్తములచేత—ధనముల
చేత. నాతోడ=నాసహూదరుఁడా. బేలవు=మూఢుఁడవు ॥ 35 ॥ దురాచరణస్తరణనంతప్ర
స్వాంత=చెడువనులుచేయుటను తఁచుటచేత సంతాపమునొందిన వనసుగలది. కఠీరవమధ్య=
సింహమునడుమువంటినడుముగలది. అమర్ష=కోపమువలని. ఉత్కంఠ=గొంతెల్లివలుగుటచేత. క
లకంఠకుల=కోవెలలనమూహముయొక్క. కంఠ=గొంతునుబోలి. కాకలీ=నూత్నమైన యవ్య
క్తమధురధ్వనియొక్క. పాక=పరిపాకము యొక్క. లీలా=విలాసమును. ఆపహము=తొ
లఁగించునది. చెలంగన్=మ్రోగఁగన్. కుంతిత ప్రబోధుండు=మొక్కపోయినతెలివిగల
వాఁడు. శుంతుని=మూఢుని. కెరలి=కోపించి. అలుక=కోపము. ఉదంచితప్రయోజనఘటనాపా
రవశ్యంబునన్=మేలైనప్రయోజనముయొక్క సమకూర్చుటయందలివరవశత్వముచేత. సామరస్యం
బు=సమరసత్వము॥ 36 ॥ తొడుకులన్=ఆవులను. బంటుఁబైదన్=కొలుపుడుకాండ్రను బిడ్డలను॥
37॥ నయప్రసక్తి=నీతియొక్కహాదిక ॥ 38 ॥ కేదారంబులు=పరివర్ణ. సర్పారుండవే=కెం

బూజ్యురాలనై | వేదియలంకరింతునని వేపురిలో పలనాడుకొందునీ | వేదియులేక
 సర్వగుణహీనుడనొటయెటుంగఁ దమ్ముఁడా || ౩౯ || శా || వీరావేశముదాల్చిన
 ర్వధనము న్వెచ్చింతుగాకేమిము | కార్కురుంబండునఖండ సేతువృతముల్ శాస్త్రీ
 రఖండంపుఁగే | దారంబల్ తెగనమ్మఁగాజను నె నిద్దారుండవే వెన్క నె | వ్యా
 రుణలేరె సహూదరాదులు కులధ్వంసంబునీకర్హ మే || ౪౦ || ఊ || కామవికా
 రమాత్మనవగాఢతఁదాల్చినయేనినిర్భర | శ్రీమెఱుయంగరూపగుణశీలకులోన్నతీగల్లు
 విప్రక | న్యామణులకసహస్రమయినకవరియించిరమించరాదె యే | మీమునులై
 గృహస్థులురమించుటయెగ్గె కులంగనాతతి || ౪౧ || శా || లోలత్వంబునమత్తకా
 శీనులకిల్లుంబొల్లునుంజెల్లఁగా | నేలావెచ్చముసేయ నెవ్వలనమన్నీలాధ్యులుంకాల
 రే | కోలంబోజనియించుచేడిననువీడ్కోలాభ మోతండ్రిదు | శీలాగారమువార
 యావతమునిస్సే మేటివాటించునే || ౪౨ || సీ || నర్మగర్భోక్తులునక్కటకులువిం
 త నయగారములుబహునాటకములు | పిలుపిచ్చవిద్యలుపీకవన్నియలునుబెలుచఁద
 నంబులుప్రేలడములు | వక్రభావంబులు వలకారిబాగులువలసియెల్లములునువట్టిప
 నలు | కేరడంబులుసాళగింపులుకిల్బిషా క్రీడనంబులునడకించువగలు | బాసపోషనము
 లువిడంబములు బ్రీములు | లేనిమచ్చికలివియాఁదైవవివిధ | దుర్గణంబులప్రోవులు
 ద్రోహమతులు | వారకాంతలదడవినవచ్చుగీడు || ౪౩ || ఊ || విడుమిఁకనైన
 యిట్టియవివేకముమామకబుద్ధిపద్ధతి | నడుపుమునీకుఁగావలసెనాహరికాస్తుభమై
 నఁదెచ్చెదక | గడుసరియచ్చకూళపలుగాకులవీడుము చేయిమీఁదుగా | నడచినవూ
 ర్గకాముఁడవునాయనుజన్తుఁడ విట్లుసేయుదే || ౪౪ || తే || అక్కయారీతినయ
 ముప్రియంబుగలుగ | నానతిచ్చినసద్బుద్ధియాదరించె | జాలదినములనుండియు
 మైలవడిన | బడుగుగావునవాఁడన్నపానకాంక్ష || ౪౫ || సీ || రాజాలయమున
 కురాకపోకలుసేయు మాసినచదువులుమరలఁజువు | నిన్నాళ్ల నెచ్చెలులెదురై న
 తలవంచు కులవధూరత్నంబుఁగుస్తరించు | నాచార్యజనము ప్రత్యహముసంభా

జ్ఞాములేనివాఁడవా || ౪౦ || అవగాఢత = అతిశయమును. నిర్భరశ్రీ = నిండినసంసద || ౪౧ ||
 మన్నీలు = రాజులు. కోలంబు = ఆట. దుశ్శీలాగారము = చెడ్డనడతకు ఉనికిపట్టు. వారయావతము
 = బోగముఁడుచులగుంపు. ఇస్సీ = చీ || ౪౨ || నయగారములు = మోసపు మెత్తదనములు. పిలు
 పిచ్చ = మిక్కిలిసీచము. పీకవన్నియలు = పైపైమెటుఁగులు. పెలుచఁదనము = కఠినత్వము. ప్రేల
 డము = పలవరించుట. వలకారిబాగులు = వలపించునట్టియలంకారములు. కేరడంబులు = పరిహాస
 ములు. సాళగింపులు = కలగలుపుఁదనములు. కిల్బిషాక్రీడనములు = తప్పుడు ఆటలు. అడకించు =
 వంచించు. బాసపోషనములు = పొనఁగింపుమాటలు. తడవినక = తలఁచినను || ౪౩ || గడుసరి =
 కఠినమైన. అచ్చకూళపలుగాకులక = అచ్చపుఁగ్రూరత్వముగలదుష్టులను || ౪౪ || బడుగు = చిక్కి
 నవాఁడు || ౪౫ || మాసిన = మఱచిన. కుస్తరించుక = ఊఁబడించు. సంభావించుక = గౌరవిం
 చును. ఉపహారము = కానుక. కుతపవేశ = పగలు రెండున్నరజామునకు పిమ్మటికాలము. పసిక =

వించునర్చావళికినువహారమిచ్చి । నర్పించుకుతపవేళాగ తాతిథికోటిఁబసి నేడుదర్శిం
చుఁబైరుపచ్చఁ । దండ్రియుద్గమనీయంబు తా నెయుదుకు । నత్తికాభర్తతోనవ్వన
ల్పసరణి । గ్రామకార్యంబుదీర్చునంగడికివచ్చి । తే నెఘాసినకత్తిధాత్రీసురుండు ॥
౪౬ ॥ వ ॥ అతండాక్కనాడు ॥ ౪౭ ॥ సీ ॥ గోమేధికోపలాంకురమానితంబులు పుష్ప
రాగచ్చటాపుంఖతములు । వైడూర్యసంధానవర్ణనీయంబులుహరినీలకీలనాభ్యంచి
తములు । కురువిందసందర్భగురుతరంబులు చతుర్విధవజ్రదళ సమావేల్లితములు ।
మహనీయతరహరి న్మణిపరీతంబులనకలువస్థూలమకాక్తికయుతములు । పద్మరాగ
పరీరంభభాస్వరములు । చంద్రవిద్రుమకృతసముద్గకభృతములు । మాతృభూషలున
త్తికామండనములు । నిజయువతిదాల్చుసొమ్ములన్నియుహరించి ॥ ౪౮ ॥ క ॥ ఒ
కనాటిరాత్రివడుపడు । కకుఁజెప్పకయిల్లువెడలిగాఢతరతమో నికరమతనదగుతో
డుగ । నొకరుఁడుఁజేరడవితోవ్రవనూడనిఁబాడె ॥ ౪౯ ॥ సీ ॥ శోకించువృద్ధభూ
సురుఁడాత్మపితృదత్తదర్శముద్రికకుఁజిత్తంబుగలఁగ । నత్తగారిచ్చినహరిసుదర్శనపుఁ
జేరునకుముత్తైదువవనటఁబొందుఁగ్రొత్తగాఁజేయించుకొన్నముక్తరకునైయడలు
దుర్వారమైయాడుఁబిడ్డ । జామాతవెతఁబొందువ్యామోహియైనవగ్రహకర్ణవేష్ట
నభ్రంశమునకు । నెంతదుర్బుద్ధియెంతదుర్భాగ్రింతియహహ । సర్వధనములునడ్డు
రాచారశీలుఁ । ఊఁచముట్టుగనిలుదోఁచియుటికిచనుట । యెఱుఁగరోగాకయెవ్వేళ
యెఱుకగలదె ॥ ౫౦ ॥ ఉ ॥ మోవఁదరంబుగానిధనముఁ బెనుమోపుగవాడమర్చి
యే । తోవయుఁగానిపేరడవిఁదూటిహుటాహుటినిొక్కరుండులోఁ । జావునకంగ
వించిపెలుచంజనుచుండఁగనొక్కనాటిసంధ్యావసరంబునందొకపురాంతికఘోరవ
నాంతరస్థలి ॥ ౫౧ ॥ మ ॥ కరుణాదూరులుచోరులంధతమసాకారుల్ పరార్థాహృతి

పసులమందను. ఏడుకా=కాపాడును. ఉద్గమనీయము=దోవతి. ఆత్తికాభర్తతో=తోడఁబుట్టిన
దాని పెనిమిటితో. అంగడికి=రచ్చకు ॥ ౪౬ ॥ ఉపల=త్రాయి. అంకురము=మొలక-పొడి.
మానితంబు=గౌరవింపఁబడినది. ఛటా=సమూహము. పుంఖితము=పొడుగఁబడినది. సంధాన
=కూర్పుచేత. కీలన==చెక్కడము. అభ్యంచితములు=మిక్కిలియొప్పిదములు. కురువిందము=
ఒకవిధమైన కెఱపు. సందర్భము=కూర్పు. సమావేల్లితములు=చక్కఁగామెఱయునది. హరిన్తజి
పరీతంబులు=పచ్చలఁదేతఁబొడుగఁబడినవి. అకలుష=దోషములేని. పరీరంభ=పొడుగుడుచేత.
భాస్వరములు=ప్రకాశించునవి. సముద్గకభృతములు=బరణులందుంచఁబడినవి. అత్తికామండన
ములు=అక్కసొమ్ములు ॥ ౪౮ ॥ గాఢతరతమోనికరమ=మిక్కిలిదట్టమయినచీకటియొక్కస
మూహమే. ఊడనిఁబాడె=పాటిపోయెను ॥ ౪౯ ॥ పేరునకు=హరమునకు. వనట=జుఃఖము.
జామాత=అల్లుడు. వెత్త=వ్యధ-జుఃఖము. కర్ణవేష్టనము=చెవిపోగు. ఊఁచముట్టుగ=
కొంచమయిన మిగులులేకుండ ॥ ౫౦ ॥ హుటాహుటి=మిక్కిలివేగమున. అంగపించి=పా
హసించి ॥ ౫౧ ॥ అంధతమసాకారులు=కటికిచీకటివంటియాకారముగలవారు. పరార్థాహృతి
త్వరితాంతఃకరణులు=ఒకరిసొత్తున ఆహురించుటయఁజువడిగెవనస్సగెవారు. దురాసదులు=

త్వరితాంతఃకరణబల్దురాసమలువిశ్వద్రోహులుద్బాహులై | తెరువొక్క పు
డిగ్రమ్మిఁజొమ్మగలసందీప్తాశుగ్రశేణి నేసిరిధాత్రీసురసూనుఁగార్తుకరవాన్తిష్ఠాశ
లై యీసునన్ || ౫౨ || క || కాయంబునఁబెదపెదపలు | గాయంబులుచే నెఁగ
కడువాఁడిమిమై | నాయమ్ములమ్ముహీనురు | నాయమ్ములుదాఁకవయ్యె నాయుర్మహి
మన్ || ౫౩ || క || ఒక నెత్తురుబొట్టునకూ | రకయసురులువేళురొడియుక్రమము
దొంగల్ | ఒకనిభులాపతితునిదోఁ | చిక్కొనిరయంబడరఁజనిరి చెట్టుకొకరు
డై || ౫౪ || క || కాపుకొడుకొక్కరుండా | కాపురుషుండెచ్చెనింటికడకనుక
పా | టోపోదీపితబుద్ధిఁద | దాపద్వినివారణక్రియాభిముఖుండై || ౫౫ || సీ ||
తృపరిత్యాగవర్ధితకిల్బిషమువోవ నెత్తుకై వడిఁజేళ్ల నెత్తురొత్తి | కూర్కు పాణిము
లమేలొకలుపుచాడ్పునగంట్ల శాకినీ కాండంబునణిపించుచి | సమయంబుగాదనిశవ
నుదూతలఁద్రోయుజాడమైనాటుశస్త్రములుపెట్టికి | పతయాశువగుబొందిపడకు
డుటకుఁగండ్రపురులిచ్చు గతిఁజాలఁబొత్తులునిచి | వట్టికూడునువేగిల్లు పెట్టియొట్టుగల
గువీడ్యంబులిప్పించివలఁజియైన | వెజ్జు నెచరించియరయించెవిప్రసుతుని | కంటవత్తిడు
కొనినైరికప్రభుండు || ౫౬ || క || నిరనిలసంచారస్థల | మరయికనున్నేహావూ
మాయుస్థిస్థితియా | యిరుదెఱఁగుబలిమిగుర్దశఁ | బొరయకదీపమ్మువగిది భూసు
రుఁడెసఁగెన్ || ౫౭ || ఉ || తానప్రసంగముల్ దిగిచితత్పరణిదనపెంపుపెద్దగా
బూనివచించునక్క పటపూరుషునిక్క మనమ్మె నెమ్మదిన్ | జానపదాగ్రగామితన
జాతియు నాతియుఁగూడిదేవునిం | గానిజదేశికోత్తమునిఁగాఁబరమాపునిఁగాఁదలం
చుచున్ || ౫౮ || క || తలలోపలనాలుకఘ్రా | సలలోదారంబుపాలఁజల్లి ననీరుంబలెవెలి

అసాధ్యులు. ఒక్కమ్మడిన్ = ఒక్కసారిగా. అగలన్ = పగులఁగా. సందీప్తాశుగ్రశేణిన్ = మిక్కిలి
వెలిఁగెడిబాణములవజ్రులను. కార్తుకరవాన్తిష్ఠాశులు = భనుస్సుయొక్క భవనితోఁగూడినదిక్కులుగల
వారు. దిక్కులందుప్రతిభవనిపుట్టునట్లుగావింటినిభవనింపఁజేసినవారు. ఈసునన్ = కోపముతో || ౫౨ ||
కాయము = దేహము. ఆయమ్ములు = ఆబాణములు; మర్తస్థానములు || ౫౩ || ఒడియుక్రమమునన్ =
పొందికమ్మకొనెడివిధమున || ౫౪ || కాపురుషున్ = నీచుని. అనుకంపాటోపోదీపితబుద్ధిన్ = దయాశి
శయముచేతవెలుఁగునట్టిబుద్ధితో. ఆపద్వినివారణక్రియ = ఆపదనుతొలగించునట్టివ్యాపారము || ౫౫ ||
వర్ధితకిల్బిషము = వృద్ధి నొందింపఁబడినపాపము. కూర్కు = నిద్రించు. గంట్లన్ = గాయములందు.
శాకినీకాండంబున్ = వత్తులసమూహమును. సణిపి = చొప్పించి. పతయాశువు = పడునట్టిస్వభావ
ముగలది. బొంది = దేహము. గండ్రపురులు = ఊతకోలలు. పొత్తులు = పొత్తిగుడ్డలు. ఒట్ట = కా
రము. వెజ్జున్ = వైద్యుని. ఎచరించి = ఎచ్చరించి. ఎచ్చరికచేసి. కంటవత్తిడుకొని = ఏమఱక.
నైరికప్రభుండు = కాపువొర || ౫౬ || నిరనిల = గాలిలేని. అరయిక = విచారణ. సున్నేహావూ
రము = (మెదటియందలి) మంచిచమురుయొక్క సమృద్ధి. ఉర్దశన్ = చాపును. పొరయక = పొం
దక. ఎసఁగెన్ = అతిశయించెను || ౫౭ || పెంపు = పెంచుట. జానపదాగ్రగామి = పల్లెపట్టుల
యందుండువారిలోముఖ్యుఁడు - కాపువాఁడు. జాతి = కులమువారు = చుట్టములు. నాతి = పెం

యెఱుంగకమనసులు । గలసియభేదమునఁగాఁపుకడనతఁడుండెన్ ॥ ౫౯ ॥ క॥ కలదా
 శూద్రవసతిశశికలదాననఁజాలునొకవికారపుఁగోడల్ । చలదాలోలకటాక్షౌం । చల
 దామనిబద్ధతరుణజనఖంజనమై ॥ ౬౦ ॥ ఉ॥ ఇంటికినడ్డమాఁకయొకయంతయులేకచరిం
 చువానిచే । నంటినఁగందుగెందఱుకు లంగమునం గలవానిమిక్కిలిం । గంటికినిం
 చువానిఁదెలికన్నలవానిఁబిసాళిబాఁపనిం । బంటదిగోరుచారుకుచపంజరకీరముగా
 రవింపఁగన్ ॥ ౬౧ ॥ సి॥ పలువికారంబులఁగలగల్పుఁజూపులరాకపోకలబయల్
 ప్రాకఁజేయుఁ । నమకంబుగమకంబుదత్తఁబనుహత్తిమనసుసాఁగినపజ్జఁజొనుపుఁ
 గోర్క । కుదురుపాలిండ్లుపైఁగొంగుజూఁగఁగొప్పవీడనూరకనవ్వువెట్టినవ్వు । నే
 రాలిపట్టిబిట్టెత్తిచెక్కిలినొవ్వఁగఱచివాఁడేచ్చినఁగొగిలించు । దండసకమెడఁబుం
 జాలదండఁబెట్టుఁ । చిట్టుమెట్టెలుబిగువంచుఁదెలికళాదు । వనితచిన్నారిపొన్నారి
 వయసువాని । విప్రనందనుఁగన్నంతవెకలియగుచు ॥ ౬౨ ॥ క॥ దుగ్గలితాతనువి
 లసన । నిర్లజ్జాస్వాంతకాంతనేరుపుమెఱయన్ । జెర్లాటమాడుమోహము । లే
 ర్లయివర్తిల్లనమ్మహీనురుతోడన్ ॥ ౬౩ ॥ తే॥ దృష్టిపాతంబునొడివిమైదెరలఁబ
 ట్టు । ఫాలపట్టికగనుపట్టబాలచేల । నిఱియఁదలఁగట్టియొకమూలనొఱగునేల । గ్రు
 డ్లనీరుట్టఁబఱచినకొంగుమీద ॥ ౬౪ ॥ ఉ॥ తేలెడుకన్నదోయివడదేతెడుముద్దుమొ
 గంబుసారెగై । వ్రాలెడుగొప్పకొప్పువసివాడెడునన్నవకొనుకాకలం । దూలె
 డులేతమేనునయితొఱిలునమ్మగనాలినాలిబా । గాలఘువర్తనుండరసియంగజబా
 ధితగాఁదలంచుచున్ ॥ ౬౫ ॥ క॥ ఎవ్వనికివలచెనొకొయి । జవ్వనియనిరవ్వమీ
 టుసరసోక్తులులే । నవ్వులుముడిచినపువ్వుల । రువ్వులుఁదనయందెన మధిరూఢము

జ్ఞాను. దేశకోత్రమునిఁగాన్ = గురుశ్రేష్ఠునిఁగా ॥ ౫౯ ॥ ౫౯ ॥ వసతిన్ = ఇంటియందు
 శశికల = చంద్రకళ. చలదా...ఖంజన = చలించుచున్నవియుఅంతటతిరుగుడువడునవియునైనక
 డకంటి చూపులనెడి యుకులచేతకట్టఁబడినయావన పురుషులనెడి కాటుక పిట్టలుగలది ॥ ౬౦ ॥
 ఆక = నిర్బంధము. కందు = వగ్గహీనమగు. తళుకులు = తళతళకాంతులు. ఇంచు = ఇంపగు.
 పిసాళి = వంచకుడైన. కీరమున్ = చిలుకను ॥ ౬౧ ॥ కలగల్పు = వికమత్యము. తమకంబుగమ
 కంబు = మోహముయొక్క ఆధిక్యము. హత్తి = పొంది. పజ్జన్ = స్రక్కును. పాలిండ్లు = స్తనము
 లు. ఏరాలిపట్టిన్ = తోడికోడలిబిడ్డను. చిట్టు = మిక్కిలి. దండసకమెడన్ = పగ్గఱనుండెడిచెలిక
 త్రెయొక్కమెడను. పుంజాలదండ = మెడనుధరించెడియొక విధమయినయాభరణము. తెగి = తెగఁ
 బడి. కళాదున్ = అగసాలవానిని. చిన్నారిపొన్నారి = మనోజ్ఞము. వెకలి = ఆసక్తురాలు ॥ ౬౨ ॥
 దుగ్గలితాతనువిలసన నిర్లజ్జాస్వాంత = దుష్టమయినయొక్కరముతోడిమన్నభోద్రేకముచేతలజ్జలే
 నిమగ్నసుగలది. చెర్లాటము = పరిహాసము ॥ ౬౩ ॥ గ్రుడ్లన్ = కనుగ్రుడ్లయందు. ఉట్టన్ =
 కాఱఁగా ॥ ౬౪ ॥ వడ = తాపము (లేక) బడలిక. వసివాడు = మిక్కిలివాడు. అన్నవకొను =
 సూక్ష్మమయిననడుము. కాక = తాపము. నాలి = కుత్సితము. లఘువర్తనుడు = నీచప్రవర్తన
 ముగలవాడు ॥ ౬౫ ॥ రవ్వ = అల్లరి. రువ్వు = విసరివాటు. సమధిరూఢములు = చక్కగాఎక్కి

లగుట ॥ ౬౬ ॥ మ॥ బళిరాతేరకుదేరదక్కనిటులీబంగారుకుండంచుజం । కలు
దాటించుచుగెంపుమోవిదోడుకంగాగుబ్బపాలిండ్లుబి । ట్టలమంగాముఖగంధపా
రణము సేయంగాగటిసీమను । త్వలపత్రాళిఘటింప గా దివురుమిత్రదో హి
మోహాంధత ॥ ౬౭ ॥ సీ ॥ తలపుండ్లుగడిగించితనుబ్రతికించెగాయడవిజోరా
హతుండైనదెచ్చి । కన్నబిడ్డలకన్న గారవంబున జనవిచ్చెగానిచ్చలు నింటిలోన
గ్రాసవాసక్షేశకత్తలత్వమడంచి యనురక్తిబెనిచెగాయనుదినంబు । గురువుగా
వేల్పుగాగూర్చుచుట్టంబుగాభావించికొలిచెగాభక్తియుక్తి । నెవ్వఁడాఁడెడ్డియిం
టికినెన్గుచాల ॥ జేయుగుడినుండిగుడితాళ్లుదీయుకరణి ॥ గపటనటనానటుండుత్రా
టంగట్టుబోయ ॥ కాయజామేయసాయకాఘాతభీతి ॥ ౬౮ ॥ చ ॥ కరంగినడెంద
ముల్ విడుపుగాననికోర్కులుపారవశ్యము ॥ బొరసిననిట్టచూపులుగుముగొనుము
త్వలకాంకురావళుల్ ॥ చిరిగినసిన్దులుంగలిగిచీకటివేకటిరేలజాలనా ॥ విరిచలి
రాకుబోడియునశీకవిశిష్టుడుమప్తజేష్టల ॥ ౬౯ ॥ మతిబాపమనకప్రాణ
చ్యుతికరమగుతెగువకతడుచొరబడెనరకే ॥ సతికోదోషోమరణే ॥ సతికింభయమ
న్నచదువుచదువంబోలు ॥ ౭౦ ॥ ఉ ॥ అద్దమరేయిదాకపొలమారసిమారశిలీము
ఖాహతి ॥ నిద్దురగాచియున్ననుగనిజగనీలిపిసాళిజంతయ ॥ మృద్ధియసేవసేయ
దొకముచ్చటయాడదుమూగబోలెనే ॥ సుద్ధియులేక కన్కొగిచిచూచుమనోగతి
దోచుచెల్పుని ॥ ౭౧ ॥ సీ ॥ పొన్నాకుపైతేనెసన్నచంద్రికమోవిమాధుర్యమన
కవేమాటుబొగడి ॥ యామనిబుగబుగలంగచంపకదామగంధంబనకపెక్కుగతులనె
న్ని ॥ పడనున్నపండ్లసంపదపెంపుపాలిండ్లుబీరంబనకసారెసారెదలచి ॥ తెలియనభ్ర
చ్చయవలమానకచభరప్రకటనంబనకమాటికినిమెచ్చి ॥ దినదినంబునుగసికాటుచెన

నవి ॥ ౬౬ ॥ తోడుకంగా = గ్రహింప. అలమంగా = ఆక్రమింపను - పట్టను. తివురు =
యత్నించును ॥ ౬౭ ॥ చనపు = స్వాతంత్ర్యము. గ్రాసవాసక్షేశకత్తలత్వము = అన్నవస్త్రము
లక్షైకష్టపడుటయనెడి మైలను. కూర్పు = ప్రియమైన. కాయజామేయసాయకాఘాతభీతి =
మస్తధునివైన మేరలేని బాణముల దెప్పిలవలని భయముచేత ॥ ౬౮ ॥ డెందములు = మనసులు.
పారవశ్యము = చొక్కు. నిట్టచూపులు = చలింపనిచూపులు. ముత్పులకాంకురావళులు = సంతో
షమువలనిగగ్గుగుమొలకలపట్టులు. చిరిగిన = చినిగిన - పోయిన. చీకటివేకటిరేల = చీక
టిగలరాత్రులందు. వావిరి = వాలాయముగ. అశీకవిశిష్టుడు = కపటమైనయోగ్యతకలవాడు ॥
౬౯ ॥ ప్రాణచ్యుతికరము = ప్రాణముపోవునట్లు చేయునది. నరకేసతి = నరకమగుచుండగా. కోదో
షము = ఏమిదోషము. మరణేసతి = చావుఅగుచుండగా. కంభయమ్ = ఏమిభయము ॥ ౭౦ ॥ అద్దమరే
యి = అర్థరాత్రము. జగనీలిపిసాళిజంతయ = మిక్కిలిమాయచేష్టలనువ్యాపింపజేపెడిధూర్తురాలు. చె
ల్వుని = బిటుని ॥ ౭౧ ॥ చంద్రికమోవి = ఎఱ్ఱుడనముగలయధరము. ఆమని = వసంతయుతువు. బీ
రంబు = బిగువు. అభ్రచ్చయ = మబ్బునీడ. వలమానకచభరప్రకటనంబు = వట్టువగాజుట్టబడుచు
న్నకొప్పయొక్క ప్రసిద్ధి. కసికాటు = తగిలీతగులకకఱచుట - కొంచెపుఅనుభవము. చెనకు = తా

కువలన | డప్పిదీఱనితమకంబుదెప్పరంబు | బాపసమకట్టిజారుడప్పాటుడసతి | నె
త్తుకొనిపోవనిందందు నెడరువేచె || ౨౨ || క || ఆతఱిదన్నగరివతి | జాతరసాటించె
బశువిసరమనితరసా | ధ్యాతతవాతామయని | ధ్వాతాహతిదూలగాలిగంగలకె
ల్ల || ౨౩ || సీ || గోర్వెచ్చచమురంటుకొనిరిమస్తకములజలకమాడిరినిశామిళిత
వార్తి | కట్టిరిచిటుతచౌకములక్రొంబుట్టముల్ కాటుకదీర్చిరికన్నుగవల | దిద్దిరిసిం
దూరతిలకంబుబటువుగానికుగ్గొప్పలవిరుల్ గ్రుక్కరర్థి | నింబప్రవాళమాల్యంబు
లువైచిరిచిట్టిపొట్టిధరించిరిట్టునట్టు | తరుణధావనధగధగద్దశనమణుల | హత్తుకొ
లిపిరిలేతపిడ్యములదాలు | పర్వదినములబామరప్రమదలుదిత | నియమసంభా
వనారంభనిభృతబుద్ధి || ౨౪ || క || ఎడ్డెతనపుగయిసేతల | రడ్డులునడచిరిపుర
స్సరద్భార్యముగా | గుడ్డంబుచక్కిగట్టు | బడ్డమహాశక్తిదివ్యభవనంబునకు || ౨౫ ||
వ || అమ్మహూత్సవంబజప్రధానంబగుట విబుధ సభయుంబోలియు మహాసురో
దారంబును, తమోవికృతివిధేయంబగుట విధుబింబంబునుంబోలియు దారావియో
గముదితంబును, బహుళధ్వని పరీతంబగుట సత్కవిత్వంబునుంబోలియు ససాధువ
ర్ణసంబాధబంధురంబయ్యెనయ్యెడ || ౨౬ || సీ || అంభోధరముక్తిందనసియాడునై
రావతియుబోలెసిడిప్రేతలెడెటవయోస్తు | చెందమ్మికొలనగంజిల్లునంచయుబోలె

కుట. తమకంబుదెప్పరంబు = మోహాతిశయమును. అసతి = అంకులాడియగునాకాపుదానిని. ఎ
డరు = సందు. వేచె = కనుపెట్టెను || ౨౨ || అనితర.. హతి = అనితరసాధ్య = ఇతరముచేతసాధింప
రాని. ఆతత = విశేషమయిన. వాతామయ = గాలికుంటుతెవులనెడి. నిధ్వాతాహతి = పిడుగుదెబ్బ
చేత. గాలిగంగలకు = పిశాచరూపిణులైనక్షుద్రస్త్రీదేవతలకు || ౨౩ || నిశామిళిత = వసువుకలసిన. బ
టువుగా = వట్టువగా. నింబప్రవాళమాల్యంబులు = వేచపచిగురుదండలను. చిట్టిపొట్టి = చిన్నచిన్న
సొమ్ములను. తరుణధావనధగధగద్దశనమణుల = సమయమునందుండోముకోబడిన దగదగప్రకా
శించెడిరత్నములవంటిపగడ్డయందు. హత్తుకొలిపిరి = కూర్చిరి. దాలు = కాంతి. పామరప్రమదలు = గ్రా
మ్యస్త్రీలు. నిభృత = దిద్దబడిన || ౨౪ || ఎడ్డెతనపుగయిసేతల = మోటుతనపు అలంకారముల
తో. పురస్సరద్భార్యముగా = ముందునడుచుచున్న భార్యలుకలుగునట్టుగా. గుడ్డంబుచక్కి =
చేనివెంబడి || ౨౫ || ఆజప్రధానంబు = మేకపోతులుముఖ్యముగాగలది; బ్రహ్మముఖ్యముగాగల
ది. విబుధసభ = దేవసభ. మహాసురోదారంబు = అధికమైన కల్లుచేత హెచ్చినది; గొప్పయసురులచేత
దొడ్డది. తమోవికృతివిధేయంబు = తమోగుణవికారమునకుడినికి పట్టయినది; చీకటివికార
ముచేతలోకమైనది. విధుబింబము = చంద్రబింబము. తారావియోగముదితంబు = కంటిగుడ్లయెడల
బాటుచేత సంతోషించినది - అనగాకన్నులు తేలవేయుటచేత సంతోషించినది; తారయెడలబా
టుచేత సంతోషించినది. బహుళధ్వనిపరీతంబు = అధికధ్వనిచేత ఆవరింపబడినది. సత్కవిత్వ
ము = మంచికవిత్వము. అసాధువర్ణసంబాధబంధురంబు = నీచజాతులగుజనులయొరపిడిచేతబిప్పిదమై
నది; తవ్వఅతురములనింపుచేత బిప్పిదమయినది || ౨౬ || అంభోధరము = మబ్బు. విరావతి = మె
అపు. సిడి = సిడినూనియందు. చెందమ్మి = ఎఱ్ఱదామర. నిష్పటేట = నిష్పలయేటియందు. తాలు

నిష్పటేటఁజరించె నెలఁతయోర్తు | తొలుసంజయెండవ ర్తిలునంచయునుబోలెనేగె
 బందిరిగుండమింతియోర్తు | జలనీలిపై నెక్కుకలువ మొగ్గయుఁబోలెననఁటాకునర్తిం
 చెనతివయోర్తు | కాంతయొక్కర్తు మూఁపునఁగండలిచ్చె | మారుగాలిచ్చెనొకసుధా
 మధురవాణి | లలనయొక్కర్తు నోరితాళంబులిచ్చె | శక్తిజాతరసద్భక్తిశక్తులెసఁ
 గ || ౨౨ || క || బత్తులునునువాకత్తుల | మొత్తిరిపశుసమజముండములు చండము
 లొ | నెత్తుగుధారలుఘోరవి | పత్తిమిరనవారుణప్రభలుప్రబలంగ || ౨౩ || తే ||
 పెలుచఁగలుచొక్కుచెలువలతలకు నెక్కఁతోనదిక్కులతలకెక్కఁదొడఁగెఁదమము |
 దేవిగుడిలోననొక్కొక్కదివియదోపఁ | దోననొక్కొక్కచుక్కయందోచెమిం
 ట || ౨౪ || క || ఎడరగుటదెలిసిపాటుం | బొడువఁడుగొనిచనియెమాటుభూమికి
 నటసం | దడిబొమ్మఁడుపెండ్లాడెడు | వడుపునఁగసుగాఁపుఁబూపవయసుమిటా
 రి || ౨౫ || తే || కాఁపుఁగోడలుకంచంతకాఁపురంబుఁ | బాలవంటికులంబుఁగా
 డ్పటిచియుటికె | మగనినటువెట్టిరెండవమగనివెంట | నువిదలకుబుద్ధి పెడతలనుండుఁ
 గాడె || ౨౬ || ఉ || ఆకుమటుంగుపిందెయి యంతిపురంబునుబోలెనున్నరా |
 కాకుముదప్రియాస్యభయగాఢతరత్వరనేగుఁగానిలో | నాఁకలిదప్పియురవికరాత్రి
 యునెన్నదుమన్తధాస్త్రక్రి | లాకులతప్త చిత్తులకులత్వమెత్కిన నొప్పులెవ్వ
 యు || ౨౭ || సి || కఠినకంఠీరవాక్షతనఖత్తజరత్కరిశిరశ్చక్తిశార్కరిలతలము |
 లాశాంతజంతుకంతాస్యగుగ్రవ్యాఘ్రముఖగుహాభాంకారముఖరితంబు | లశ్వద్విష

సంజ=ప్రాతఃకాలము. ఈగె = చొచ్చెను. పందిరిగుండము = పందిటిలోనినిష్పలగుండము
 ను. జలనీలి=పాచి. అనఁటాకునర్తించె = అరఁజియాకువేసి దానిపైనాట్యముచేసెను || ౨౨ ||
 బత్తులు=భక్తులు. నునువాకత్తుల = నునుపైనవాదరగలకత్తులచేత. వశుసమజముండములు=ప
 సులగుంపుల తలలు. చండములు=భయంకరములు. ఘోరవిపత్తిమిరనవారుణ ప్రభలు=భయం
 కరమయినయావత్కాలమునందలి క్రొత్తవియగుఎఱ్ఱనికాంతులు. ప్రబలంగ = అతిశయింపఁ
 గా || ౨౩ || పెలుచఁగ = అధికముగా. తమము=చీకటి || ౨౪ || పాటుంబొడువఁడు = దుష్ట
 బ్రాహ్మణుఁడు. కొని=తీసికొని. బొమ్మఁడు = బ్రాహ్మణుఁడు. కసుగాఁపుఁబూపవయసుమిటా
 రి = వసిదియుపూవువలె మసూజ్ఞమయిన వయసుగలదియైన కాఁపువడుచును || ౨౫ ||
 కాడ్పటిచి=చెటిలి. ఉటికె = పాటిపోయెను. పెడతల = వెనుకటితలయందు || ౨౬ || రాకా
 కుముదప్రియాస్య=నిండువున్న మనాటిచంద్రునివంటి ముఖముగలది. భయగాఢతరత్వర = భయ
 ముచేతమిక్కిలి శూర్చయినత్వరచేత. రవికరాత్రి = ఎండవలనిబాధ. మన్తధాస్త్రక్రిలాకులతప్తచిత్త
 లకు = మన్తఘ్రనిబాణములవలని మంటలచేత కలఁతపడితపించునట్టిమనసుగలవారికి || ౨౭ || కఠి
 న...తలములు=కఠిన=కఠోరములైన. కంఠీరవ = సింహములయొక్క. అక్షత = మొక్కపోని.
 నఖ=గోళ్లచేనైన. త్త = గాయములుగల. జరత్కరి = ముసలియేనుఁగులయొక్క. శిరః = తలల
 యందలి. శక్తి=మత్తెపుఁజిప్పలచేత. శార్కరిల = గులకగలదియైన. తలములు = ప్రదేశములును.
 ఆశాంత...ముఖరితంబులు = ఆశాంత=దిక్కులకొనలయందలి. జంతు = జంతువులయొక్క. కం
 త = మెడలవలని. అస్య = నెత్తుటిచేత. ఉగ్ర = భయంకరములైన. వ్యాఘ్ర = పెద్దపులులయొక్క.

ద్విషాణాగ్నిగ్రహవహాత్ప్రస్తరప్రసవసౌరభమయంబు | లజ్జాతరవికరవ్యాపార
 భూరుహాచ్ఛాయానపాయాత్తిశైత్యశినులు | గహనఘంటావధంబులుగడచినడచి
 యొక్కసక్క ఇమీక్షించియూఱడిల్లి | యవరవర్ణస్పృశయబ్రాహ్మణాధముండు |
 బోయకులమునఁగలసిరిపొలుపుదక్కి || ౮౩ || తే || ఎన్నిజన్మంబులేనియుఁజన్మపి
 పిదపఁ | గానిప్రాపింపరానిధరానిలింప | జాతిగడెలోననప్పాపజాతితోఁజఁగి |
 కల్లుపెల్లానివేటాడుగరుసునొరసి || ౮౪ || క || స్వహృణానిలసౌరభః | మాహృ
 ణింపఁగమదాకులాభేటరతిః | వ్యాహృదికభయదాటవి | శీఘ్రగతిః మెలఁగునస
 తిచెలువుఁడుఁదానుక || ౮౫ || మ || గతిమధ్యస్తనకుంతలస్తబకః క్షితౌగర్వదుర్వార
 యా | సతిచేమానమెయూనమయ్యెనికనిస్సారంబుప్రాణంబుదా | ల్పుతగుల్ గా
 దనిరోసయావృషలివాలుందూపుఁగ్రొమ్మంటకా | హుతియాబర్హిమృగేంద్రకుంభిచ
 మరీయాధంబునేణంబులుక || ౮౬ || సీ || జఘకులువాఱలెస్సగదంచివెదురుచియ్య
 మునుబువ్వులవలెనలఁతిలోవి | వార్చిడించినక్రొత్తవంటకంబతిమాత్రధౌతశరావ
 పాత్రమునఁజాల | వడ్డించిపలువన్నెవన్యామిషంబులుచుట్టువాఱఁగనుంచిచొక్కట
 ముగఁ | గాఁచినగురునెయ్యిచేఱఁచఁజాలినంతయఁగుమ్మరించితత్తక్రవూర | మొ
 కయలాబుశలాటుఖండోదరమునఁ | బూన్చియటుడించితానునుబొత్తుగలసి | సామి

ముఖగుహ=మోక్షవలన వెడలెడి. భాంకార=భాం అనెడిధ్వమలచేత. ముఖరితంబులు=మ్రోఁగు
 నవి-ప్రతిధ్వనులిచ్చునవి. అశ్వద్విష...మయంబులు-అశ్వద్విషత్=కారమబోతులయొక్క. వి
 బూణ=కొమ్మలయొక్క. అగ్ర=మొనలచేత. నిగ్రహ=భేదించఁబడుటచేత. వహత్=వహించు
 చున్న. ప్రస్తరప్రసవ=తాతిపువ్వులయొక్క. సౌరభమయంబులు=పరిమళ వికారములుగలవి.
 లజ్జాత...ఖనులు-అజ్ఞాత=తెలియబడని. రవికర=చూర్యకరణములయొక్క. వ్యాపార=వ్యా
 పారముగల. భూరుహ=వృక్షములయొక్క. ఛాయా=నీడలచేత. అనపాయ=అపాయములేని.
 అతిశైత్య=మిక్కిలి చల్లఁదనమునకు. ఖనులు=గనులు-స్థానములు. గహనఘంటావధంబులు=
 అడవుల పెద్దబాటలు. కడచి=దాటి. పక్కణము=బోయవల్లె. అవరవర్ణస్పృశ=శూద్రునికో
 డలు. పొలుపు=ఒప్పదము || ౮౩ || ప్రాపింపక=పొందను. ధరానిలింపజాతిః=బ్రాహ్మణకు
 లమును. పాపజాతి=దుర్జనుఁడు. తొఱఁగి=విడిచి. గరుసు=మేర || ౮౪ || మదాకులాభేటర
 తిః = మత్తుచేతకలఁతనొందినవారిదైన వేటాడుటయందలి యాసక్తిచేత || ౮౫ || గతి...దు
 ర్వార-గతి=నడక. మధ్య=నడుము. స్తన=చనులు. కుంతలస్తబక=కొప్ప. వీక్ష=చూపు. గర్వ=
 వీనివలనిగర్వముచేత. దుర్వార=నిలుసరానిది. తాల్పుతగులు=ధరించుటయందలియాసక్తి. కా
 మ=తగదు. వృషలి=శూద్రస్త్రీ. వాలుందూపుఁగ్రొమ్మంటకుఁ = అతిశయించిన బాణములవలని
 క్రొత్తమంటకు. బర్హి=నైమలి. కుంభి=వినుఁగు. విణంబులు = జింకలు || ౮౬ || జఘకులు=
 పొట్టు. అలఁతిలోవిఁ = చిన్నవంటకుండయఁడు. అతిమాత్రధౌతశరావపాత్రమునఁ = మిక్కిలి
 చక్కగాఁగఁడుగఁబడిన మూకుటియఁడు. వన్యామిషంబులు=అడవిమృగములమాంసములు. చొక్క
 టముగఁ = స్వచ్ఛముగ. గురునెయ్యి=గవయమృగముయొక్క నెయ్యి. అలాబుశలాటుఖండోదర
 మునఁ = వెట్టిసౌర కాయ చిప్పలో. సామిదష్టాన్నకబళములు=సగము కఱచిన అన్నపుముద్దలు.

దష్టాన్నకబళముల్ సామికోసంగు । నగుచుజవులెచ్చరించుచునిగురుబోడి ॥ ౮౭
 శా ॥ కాపుంగెంజికురాకుబోడిపరలోకంబంతప్రాపింపుడు ॥ వ్యాపాదంబు
 నాతడొండుగడరూపాజీవరాజాననం । దాపింభచ్చదగుచ్చసచ్చవిమదాంధకాబ
 ఘరశోణివీ । తాపానింధమపాణినొక్కజ్జవకన్యంగూడిక్రీడింపంగ ॥ ౮౮ ॥ వ
 లిపవిత్రంబగు పుత్రలాభంబు దత్తశత్రంబునందు సంభవించె నిట్లానప్తపూర్వది
 జన్ముండుకష్టమార్గంబున నెలసి నెలతయుందానును బ్రాలుమాలి మృతాశనాశకే
 శలంబగుఫణాధరపరివృథ ఫణాఫలకతలి మతలంబుననంటసిలంబడ నెడ నెడంబెక్క
 పాతకంబులుపార్జించుచు వర్తించి వర్తించియొక్కనాడొక్కరుండునుం గురుకు
 కుమారయుగళంబు గుపితశరభసభంబగుదాని గళగళాయమాన గళనిగళనియవి
 తంబుగఁ గేలగీలించి యొంటిపాటున వేటపైగలతివుట నూటాడుచు సమిపాట
 మధ్యంబుజొచ్చి యాసోఫీటించి పిక్కచెదరక దిక్కులుపరిభ్రమించి యదభ్రమ
 విభ్రమ భూయిష్టంబులగు మృగంబులం దెగజూచి యేచికన్నిచ్చకువచ్చు పెక్కు
 నంజుడులు చేవడించక కావడించి ప్రొద్దస్తమించు నంతకు నిజ నిశాంతంబునకు
 బటతెంచునప్పుడు ॥ ౮౯ ॥ మాలినీ ॥ కుపితశమనచతుః కూరదుర్వారకీలా । స్థపుట
 తమగువహ్నిదద్దివాకీర్తియిల్ల ॥ గ్నిపడియెమధుపానక్షీబజాయాతనూజా ॥
 పరిజనయతంబై దైవదుర్భావదృష్టి ॥ ౯౦ ॥ చ ॥ తనగృహమిట్లుపత్యపశుదారధన
 మలతోడమ్రగ్దగఁ । గనివెఱగందికందికనుగ్రంతలముంతలబోసిన్సన్లుబో । రన
 గడుబాష్పపూరములుగ్రమ్మగ నేడ్చుచు మూర్ఛవోయియ । ల్లనఁదెలిసెన్వినిందిల

సామికి = ప్రియనికి ॥ ౮౭ ॥ వ్యాపాదంబున = ద్రోహచింతచేత - వంచనచేత. రూపాద
 వరాజానన = బోగముదానినీ. తాపింభచ్చదగుచ్చసచ్చవి = చీకటిమ్రానియాకుగుతులయొ
 క్క మంచికాంతివంటి దేహకాంతి గలదానిని - కటికనలువైనదేహకాంతిగలదానిని. బంధురశో
 ణీ = ఒప్పిదమయినపిఱుదులుగలదానిని. వీణాపానింధమపాణీ = వీణావాద్యముచేతగలదా
 నిని. స్వవకన్య = మాలవడుచును ॥ ౮౮ ॥ ఎలసి = కూడి. వేశలంబు = ఒప్పిదమైనది. ఫణాధర...
 తలంబున = ఫణాధరపరివృథ = శ్రేష్ఠమైనగొప్పపాముయొక్క. ఫణాఫలక = పలకవంటిపడగయ
 నెడి. తలిమతలంబున = పానుపువూడిప్రదేశమునందు. అంటసిలంబడ = అంటునట్లుపడు
 టకు. ఉపార్జించుచు = సంపాదించుచు. కుపిత = కోపించిన. గళనిగళ = మెడగొలుసులచేత.
 తివుట = పూనికచేత. ఆసోఫీటించి = చప్పట్లుచాడి. పిక్కచెదరక - ఏబాధయునులేక. అదభ్రమ
 భ్రమభూయిష్టంబులు = మిక్కుటమయిన త్రిస్వటచేనిందు కొన్నవి - మిక్కిలిత్రిస్వటచేత అంసి
 నవి. తెగజూచి = చంపి. ఏలి = ఆతిశయించి. చేవ = బలము. కావడించి = కావడిగట్టి. నిశాం
 తంబునకు = ఇంటికి ॥ ౮౯ ॥ కుపిత...స్థపుటితము - కుపిత = కోపించిన. శమన = యమునిదైన.
 చతుః = కన్నులవలని. కూర = కూరమయిన. దుర్వార = నివారించగూడని. కీలా = మంటలచేత.
 స్థపుటితము = ఆక్రమింపబడినది. తద్దివాకీర్తియిల్లు = ఆచందాలునియిల్లు. మ్రగ్ని = కాలి. మధు
 పాన...పరిజనయతంబు = కల్లుత్రాగుటచేతమత్తుగొన్నపెండ్లాము బిడ్డలుపనివాండ్రువీరితోడఁ
 గూడినది. దైవదుర్భావదృష్టి = దైవముయొక్క చెడ్డతనపుచూపుచేతను ॥ ౯౦ ॥ కంది =

కులవ్యవహారము నొబలంబునన్ || ౯౧ || క || ఇలఁజదికిలఁబడిపలుమలు | దలదో
ర్చుచువికృతమగువదనమునలాలా | జలములతీరగెలుసాఁగఁగఁ | బలకునతండాని
గుఱిచిపరిచితరక్తిన్ || ౯౨ || ఉ || ఎల్లరు నెల్ల చోధనములిచ్చిన్మృగాక్షులఁగొండ్రు
గానియో | పల్లవపాణియేఁబరమపావనవంశమునిచ్చికొంటిని | నల్లనిరూపునిక్క
మనినన్నిధువంబదిగాక నేడువి | ద్యుల్లతికాధికాభినయ ధూర్వహమాటయెఱుం
గనెంతయున్ || ౯౩ || ఉ || సన్నపుసిబ్బెముల్ గలుగు చన్నలఁబయ్యెదకొంగువా
లఁగాఁ | గి న్నెరవీణ మోపిత్రుతిగీల్కా నసా రెలుచక్క నొత్తియు | ద్యన్నఖరప్రహ
ణములఁదంతులుమీటుచు నాలపించునీ | తిన్ననియెల్లనాచెవులఁదేనియలొలుక చ
వుల్ దలంచెదన్ || ౯౪ || ఉ || ఈకడజాతినాతికిహిహీమహిదేవుఁడుచిక్కెనంచు
నన్ | రాకకుఁబోకకుఁజనపరంపరకెంపగు చూడ్కఁజూచియం | బూకృతమాచ
రించుటకుబుద్ధిఁదలంకకలంకముక్తచం | ద్రాకృతిఁబొల్పునీముఖమునం దమృతస్థితి
గాంచిమించుటన్ || ౯౫ || ఉ || పుత్రులులేరెయెవ్వరికిఁభూమిమదన్వయవర్ధనుల్
భవ | త్పుత్రులవంటివారుమునుపుట్టరుగాకతదాస్యకాంతిత | ద్ధాత్రవివృద్ధితద్భుజ
యుగస్ఫురణంబుతదుక్తిలక్ష్మిత | న్నేత్రసరోజపత్రరమణీయతచూపఱఁజొక్కఁజే
యవే || ౯౬ || క || అనితసయానిదనయా | లినిగనిమఱి కానికుడువవలెఁగూడుజలం
బనుద్రావవలెననుచునన | శనముననతఁడేగఁజొచ్చెజనరహితమహిన్ || ౯౭ || క ||
కాఁగలపుణ్యఁడుదుఃఖపు | వ్రేఁగువహించుట నెహాలెవిషమాటవిలోఁ | దూఁగుచుఁ
దూలుచునీరము | లీఁగుచుఁదలవాంచియురకయేగుచునుండెన్ || ౯౮ || తే || నీచమగుమే
నుపాఱంగవైచుకరణఁ | బడిసరోరుహనేత్రునపారకరుణ | నధమలోకంబువిడిచియ
య్యమరపథముఁ | జూచుటకుఁబోలెదనుతా నెలేచునతఁడు || ౯౯ || వ || ఇల్లనుద్ది
ప్తప్రయోజనుండై బహుయోజనంబులు నిర్భోజనుంచు నిరంబుభజనుండు నై యా
కుజనుండు పెక్కుదినంబు లాకాశ్రంతమహాగహనవిహరణుండై యచ్చటనిశాటపతి

తపించి. వినిందితకుల వ్యవహారము = మిక్కిలి నిందింపఁబడిన కులవ్యవహారముగలవాఁడు || ౯౧ ||
తలదోర్చుచున్ = తలవేలవేయుచు. లాలాజలములు = జొల్లునీళ్లు || ౯౨ || భ్రుజంబు = శాశ్వతము. వి
ద్యుల్లతికాధికాభినయధూర్వహము = మెఱపుతీరగకంటె హెచ్చయిన అభినయభారమునువహించి
నది - మెఱపుతకుక్కనునంతలోపలనే నశించినది. ఇంతయున్ = కొంచెమైనను || ౯౩ || సిద్ధ
ములు = పాదలు. కీల్కానన్ = కూడఁగా. సారెలు = వీణమెట్లు. ఉద్యన్నఖరప్రహణములన్ =
ఎత్తఁబడిన గోటికొనలచేత. ఆలపించు = ఆలాపనచేయు || ౯౪ || అంబూకృతము = ఉమియుట.
అమృతస్థితిన్ = అమృతముయొక్కయునికిని || ౯౫ || సరోజపత్రరమణీయత = తామరతేకులమ
నోజ్జిత. చూపఱన్ = చూచువారిని || ౯౬ || అనశనమునన్ = అన్నములేమిచేత || ౯౭ || వ్రేఁ
గు = భారము. ఈరములీఁగుచున్ = పాదలుదూలుచు. ఉరక = ఉరక || ౯౮ || ౯౯ || అనుద్దిప్త
ప్రయోజనుండు = ఉద్దేశింపని ప్రయోజనముకలవాఁడు. నిర్భోజనుండు = భోజనములేనివాఁడు.
నిరంబుభజనుండు = నీళ్లుత్రాగనివాఁడు. నిశాటపతి = రాక్షసరాజు. విఘటన = భేదించుటయందు.

వక్షఃకవాటపుటవిఘటన పటుచటులఘటనఖరముఖ రత్నాభరణాయమానత్రిభువన
భరణుండగు నృసింహుం డుపసంహృతవైకుంఠనగరనివాసుండై విజయంచేసియుం
డునష్టాన్యప్రదేశంబుంబ్రవేశించి || ౧౦౦ || ఉ || చేరువచేరువైకడుంబచేళిమమైత
సుడాయుర్వార్యసం । సార్థతపఃఫలంబునభజద్వజినావలినాశకృన్నకం తీరవ
దేవనిత్యసదనీకృతసంగమతీర్థ రాజవా । ధారల్లనాడితత్పరమధామపతిః బలుమా
టుఁజూచుచున్ || ౧౦౧ || సీ || ఒకయింతతొప్పవేయక చూచుఁబెఱవారితలగొట్టు
కొనిదుఃఖజలధిమునుఁగు । బిలముతెఱపుమంచుఁబృథివిలోఁజొరఁబాటుసమధికస్తం
భోద్భవముగమించు । తిరియువాడునుబోలెదెసలకుఁజెయిచాఁచుఁదొరఁగునస్రాం
బుధిదోషదోఁగు । హాపోయితే యనియఱచు భాగ్యగుఱించి బహువిధానప్రవి
భ్రాంతిఁబొందుఁ జేరఁగా రానిదర్శనస్థితివహించు । బాడబస్ఫూర్తిలోఁగొన్నవగిది
సుండు । దానవారాతికాఁబూనితదవతార । దశకమునుమున్నెతాల్చెనాధరణిము
రుండు || ౧౦౨ || క || ఉడుగనిపస్తులఁజెవులను । గడియలువడమేనువడఁకఁగాలము
గడవం । బడమిఁబుడమివేలుపువడి । చెడిపుడమింబడియెవిగతజీవుఁడునయ్యెన్ || ౧౦౩ ||
ఉ || ఈవిధమయినయ్యుధముహీనపు మేనపుడెక్కఁగాకఘూ । కావలిదావకీలల
గునాల్కలుముంగల మొల్కలెత్తదం । తావళజాలనీలమగుదండధరానుచరాగ్రణీ
బలం । బావలఁద్రోవలాఁచివెసయాతనపుందను వాఁగిరేగఁగన్ || ౧౦౪ || సీ || ల
లనాధరోష్ఠలాలాజలాన్వితముగఁ గ్రోతెమద్యముపేరికులమునెల్ల । వావివర్తనలతా
వావంతదలఁపకకన్నీచ్చవడరేఁచెఁగామవికృతి । జనులుపువ్వఁగఁదిట్టసడికోర్చియా
జ్జించెఁ బశ్యతోహరవృత్తిఁబసిఁడిసోగు । కన్నపెట్టియుఁద్రోవగాచికోట్టియుఁజం
పెలెక్కఁకుమిగులుభూలేఖవరుల । మఱియునీరీతికూర్మిరులమైతి వడసె । నితరపా
తకములుచేసెనెన్నియేని । వీనిఁబొదువుఁడుకట్టుఁచువేయఁడనుచు । జమునిదూతలు

పటు=సమర్థమైన. భరణుండు=భరించువాఁడు. సంహృత=నిలువఁబడిన. విజయంచేసి=వేగిచేసి
౧౦౦ । వచేళిమము=పక్షము. భజద్వజినావలి=చేసినపావపక్షి. నాశకృత్=నాశముచేయు
చున్న. నృకంతీరవదేవ=నృసింహదేవునికి. నిత్యసదనీకృత=శాశ్వతమయినయిల్లుగాఁజేయఁబడిన.
వార్ధారలఁ=నీటిదారలయందు. ఆడి=స్నానముచేసి. తత్పరమధామపతిఁ=ఆపరమపదనాయకునికి
గమించున్=గమనించును-తలఁచును. తిరియు=తిరిపమెత్తు. తొరఁగు=కాటు. ఆస్త్రము=కన్నీ
రు, నెత్తురు. తొప్పఁదోఁగున్=మిక్కిలిమునుఁగును. విభ్రాంతి=భ్రమ; మత్తు. దర్శనస్థితి=చూ
పుయొక్కయునికి; మతముయొక్కయునికి. బాడబస్ఫూర్తిఁ=బడబాగ్నియొక్కతోఁపికను; గు
ఱ్ఱముయొక్కతోఁపికను || ౧౦౨ || గడియలువడఁ=అడుచుకొనఁగా || ౧౦౩ || దావకీలలు=
కార్చిచ్చునుంటలు. ముంగలన్=ముందుగా. ఆరి=ఆరించి. యాతనపుందనుపు=యాతనాదే
హము || ౧౦౪ || లాలాజలాన్వితముగన్=జొల్లునీటితోఁగూడ. కన్నీచ్చ=కంటియిచ్చ. పువ్వఁగన్
=పుచ్చునట్లు. సడికిన్=నిండకు. పశ్యతోహర=చూచుచుండఁగా దొంగిలించువానితైన. పసి
డి=బొంగారు కన్నపెట్టి=న్నమువేసి. భూలేఖవరులన్=బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులను. జడిసి=భయప

బాధింపజడిసియతఁడు || ౧౦౫ || క || ఆశ్రోశంబోనరించెది శాక్రామన్నాదముగవి
శంకటగతిమా | త్నక్రమమగునా మొఱవిని సక్రోధాక్రమణిభుజసంభ్రమమడరక ||
౧౦౬ || మ || అమరదోహివిరోధి మున్నచటరత్నార్థంబుగాఁగడ్డచ | క్రమవిక్రాం
తివహించి భాస్కరసహస్రకూరమైవచ్చియ | య్యమమాతావళిహావళిందెరలవి
ప్రాక్షీనబంధప్రతా | నముఖండించెనఖండితారశిఖ సన్నాహంబుదిగ్గ్రాహిగక ||
౧౦౭ || క || శీకులును గాందిశీకులు | నైకాలానుగులుగునుకనపుడరుదెంచెక | శ్రీ
కాముకపారిషదా | నీకములునుదర్శనాదిరజములతోక || ౧౦౮ || క || అరుదెం
చిజముపురికిఁజను | తెరువునమరలించి తెల్లదీవితెరువునక | హరిభృత్యులునడపించిరి |
గరుడాంచితయానముననిగమశర్వాఖ్యుక || ౧౦౯ || సీ || ఉత్తాలఫణిభుగ్గురుత్తాల
వృంతానిలా శాంతభుక్తాంబువయ్యె మేను | ప్రత్యగ్రముక్తాతపత్రీభవచ్ఛేషవారితా
తపమయ్యెఁజారువకాళి | సూత్రవతీశదోర్వేతదత్తావకాశామరంబయ్యెఁగటాతువి
హృతి | భృగుభరద్వాజప్రభృతికృతస్వస్తివాగ్భరముఖరములయ్యెఁబార్శ్వశలము |
లరుణకిరణసహస్రాభిమభ్రగంబు | నగువిమానంబుపై నెక్కిఁగిగమశర్మ | తీంద్రఁబుం
డేక్రుకుకోదండుతండ్రిఁబోలి | పరమధామంబునకుఁబోవుపథమునందు || ౧౧౦ || సీ ||
అజానుదీర్ఘంబులైహరిన్మణిమయ స్తంభంబులకుఁగులస్వాములగుచు | దివ్యగంధ
ములనుద్రేకించివిద్యదంకుర రేఖలకుజోడుకోడెలగుచు | దలచుట్టుదిరిగిరాఁగలిగిపాం
డురపద్మపత్రంబులకుబాణబంధులగుచు | సకలంబువెలిఁగింపఁజాలిబాలారక బిం

డి || ౧౦౫ || ఆశ్రోశము—మొఱ. దిశాక్రామన్నాదముగక—దిక్కులసాక్రమించుచున్న భవ
శలుగునట్లుగా. విశంకట=మిక్కుటవయిన. అడరక=ఆతిశయింపఁగా || ౧౦౬ || ఇడ్డక=ఉం
చిన. విక్రాంతి=విక్రమము. క్రూరము=భయంకరము. హావళి=ఉపద్రవము. తెరలక=తొలఁ
గునట్లు. ప్రతానము=సమాహమును. అఖండితారశిఖక=ఖండిముగాని అంచుమొసఁచేత.
దిగ్గ్రాహిక=దిక్కులనుబట్టినది || ౧౦౭ || శీకులును=హింసకలవారును. కాందిశీకులును=భయ
పడి దిక్కులనుగూర్చి పరుగెత్తినవారును. కాలానుగులు=యముననుసరించినవారు—యమునికిం
కరులు. గునుకక=మెల్లిమెల్లిన పాటిపోఁగా. శ్రీకాముకపారిషదానీకములు=శ్రీవిష్ణుదేవుఁ పా
ర్శ్వవర్తులయినదూతల సమాహములు. సుదర్శనాది నీరజములతోక=సుదర్శన చక్రములతోను
శంఖములతోను || ౧౦౮ || తెరువునక=మాగ్ధమునుండి || ౧౦౯ || ఉత్తాల...బువు—ఉత్తాల=
ఉన్నతమయిన. ఫణిభుక=గరుత్తంతునివైన. గరుత్=ఊక్కులనెడి. తాలవృంత=విననకట్టలవలని.
అసల=గాలిచేత. ఆశాంత=అంతటనుశమించిన. ఘర్మాంబువు=చెమటనీరుగలది. ప్రత్యగ్ర...
ఆతపము=ప్రత్యగ్ర=క్రొత్తదైన. ముక్తాతపత్రీభవత్=మత్తాలగొడుగుగానగుచున్న. శేష=
అదిశేషునివలన. వారిత=నివారింపఁబడిన. ఆతపము=ఎండగలది. సూత్ర...అమరంబు—సూత్ర
వతీశ=విష్వక్సేనునియొక్క. దోః=చేతులయందలి. వేత్ర=ప్రేముచేత. దత్త=ఇయ్యఁబడిన. అవకా
శ=ఎడముతోడి. అమరంబు=దేవతలుగలది. కటాక్షవిహృతి=కడకంటిచూపుయొక్క విహారము.
స్వస్తివాగ్భరముఖరములు=మేలు అనుమాటలయతిశయముచేత మ్రోఁగునవి. తలములు=ప్రదేశ
ములు. అభ్రగము=ఆకాశమునందుఁబోవునది. తీంద్రక=తేజస్సుచేత. పుండ్రేక్రుకుకోదండుతం
డ్రి=విష్ణువు || ౧౧౦ || హరిన్మణి=పద్మ. ఉర్రేకిం=అతిశయించి. జోడుకోడెలు=సమానము

బములకుననుబింబపజ్జులగుచు । నాల్గుచేతులుగాంచననలినమాలి । కలువెడలక
 న్నులూస్యప్రభలుచెలంగ । గుముడుడనుపేరబరమేశుఁగొలిచినిలిచి । యున్నవాఁ
 డాతఁడిప్పుడు మోమునీంద్ర ॥ ౧౧౧ ॥ తే ॥ పుండరీకుండుశంఖకర్ణుండువామ । నుం
 డుకుముదాత్ముండునువిజయండుజయుండు । సర్పనేత్రుండుననుపార్శ్వచరులలోను
 హరికిఁగుముదుండుమాననీయతవహించు ॥ ౧౧౨ ॥ క ॥ అమృతమయమూర్తిబుధ
 హిత । విమలవిభోద్భాసిమస్యణవిలసనశుభల । క్షుమహితవత్సుండువిధుండుట ।
 కుముదానందప్రదానకుశలుండుగాఁడే ॥ ౧౧౩ ॥ శా ॥ ఏవంభూతమహాప్రభావ
 నిధిలో కేశుంజితశ్లేశుమం । దావిర్భావహనైకమాత్రదళితోద్యద్దేహ్యగర్వాంధకా ।
 రాపేశుకనరకేశరిగొలిచినిత్యప్రీతినున్నారువా । క్షేవీవల్లభముఖ్య నిర్జరులతత్త్వే
 త్రాధిరాజంబునక ॥ ౧౧౪ ॥ క ॥ ఆనెలపుననర్థనిశల । వీనులకుందోచునేచివి
 ధినందనవై । మానికనాయకకృతఘం । టానాదమునృహరివిగువునగవుంబోలే ॥
 ౧౧౫ ॥ క ॥ ఆక్షేత్రంబుననృహరికి । దక్షిణదిశ నేవసంతుతత్పరమతినీ । యతు
 లతోనీప్రమథా । ధ్యతులతోనీనగేశ్వరాశ్చజతోడక ॥ ౧౧౬ ॥ క ॥ మాశ్వవధము
 పితృవధమును । భ్రాతృవధముగురువధంబు ప్రకటించియుయోధాశ్వసుతయలిగిసుర
 పుగ । నేతృతఁడెలిసొందు నెట్టినిచుండునచటక ॥ ౧౧౭ ॥ క ॥ కాపుననరులకుఁదక్షత్రావా
 స మొనర్పనైహికాముష్టికముల్ । చేవలఁతులగుచుఁదలకొను । నావుడుసామృదు
 గుటించినారచుండునియొక ॥ ౧౧౮ ॥ క ॥ దేవభవతక్రపనరన్భుగ । దేవమహాక్షే
 త్రమహిమదెలిసెతినన్దు । ద్భావముప్రసాదమేదుర । భావముగైకొనియొక జనియొ
 భ్రమమకతమముక ॥ ౧౧౯ ॥ క ॥ దైవముతీర్థముక్షేత్రము । నావాచంయములు
 గుహుండునడిగినమీరల్ । భావించితెలుపుతత్త్వము । నావీనులజొనుపుమనువునను

లు. పాండుర = తెల్లని. అనుబింబపజ్జులు = అనుసరించినబింబములవరుసలు ॥ ౧౧౧ ॥ ౧౧౨ ॥
 బునహిత...వత్సుండు = బుధ = పెద్దలకు; దేవతలకు. హిత = మేలైన. విమల = నిర్మలమయిన. విభా
 = విశేషకాంతిచేత. ఉద్భాసి = ప్రకాశించునట్టి. మస్యణ = మెలుగులుదేలునట్టి. విలసన = ప్ర
 కాశముగల. లక్ష్మ = చిహ్నముచేత. మహిత = పూజ్యమయిన. వత్సుండు = తొమ్ముగలవాఁడు. విధుం
 డు = చంద్రుండు; విష్ణువు. కుముదానందప్రదానకుశలుండు = కలువలకునంతోషమునిచ్చుటయం
 చునేర్పరి; కుముదునికి సంతోషమునిచ్చుటయంబునేర్పరి ॥ ౧౧౩ ॥ ఏవంభూత = ఇటువంటిదైన.
 జితశ్లేశుక = జయింపఁబడినదుఃఖములుగలవానిని. మందా...వేశుక = మంద = కొంచెముగా.
 ఆవిర్భావ = పుట్టుచున్న. హన = నశింపు. ఏకమాత్ర = ఒకటిచేతనే. దళిత = భేదించఁబడిన.
 ఉద్యోత్ = నిక్కుచున్న. దైత్య = రాక్షసులయొక్క. గర్వ = ఆహంకారమనెడి. అంధకార = చీకటి
 యొక్క. ఆవేశుక = ఒక్కఁడుగమిగలవానిని. నరకేశరి = నరసింహుని ॥ ౧౧౪ ॥ అద్భుతలక
 = సగమురాత్రులందు. ఏచి = ఆతిశయించి. విధినందన = నారకుండా. వైమానికనాయక = ఇంద్రు
 నిదైన ॥ ౧౧౫ ॥ తత్పరమతి = అనంతమయినబుద్ధితో ॥ ౧౧౬ ॥ నేతృత = ప్రభుత్వముచేత.
 ౧౧౭ ॥ చేవలఁతులు = కూర్తగతములు. తలకొనుక = కలుగును = లభించును. మృదుక = శివుని ॥
 ౧౧౮ ॥ నరన్భుగదేవ = నృసింహదేవుని. మేదుర = ఆతిశయించిన ॥ ౧౧౯ ॥ వాచంయములు =

బురవైరీ || ౧౨౦ || తే || అనుడు నుడురాజమకుటుండిల్లిననృసింహ | తీర్థమునకు
భిదేళిమదిక్కునందు | సిద్ధమానవవినుతప్రసిద్ధివెలయు | నాద్యమైఘర్మవీరామహా
ప్రవంతి || ౧౨౧ || తే || తీర్థసార్థావతంసము తీర్థమభిమ | తార్థదశ్రీలంజంద్రభాగా
భ్యనందు | నందుడపమాచరించుమన్నింద్రుడొండె | నమరతతలోనరుండ్రభోగాతి
శయ్యము || ౧౨౨ || ఉ || తైర్థికులర్థిఁగొల్వఁదగుదానికియోజనమాత్రభూస్థలిక |
దీర్థపదాస్పవంబుఖల దివ్యనుతవ్యవహారయోగ్యమి | స్థార్థసమర్థనత్తమమునైతమ
ముఖవిరియించుఁబాతకా | నర్థముపొండరీకమనునర్థము దూషితరోషభూషణా
౧౨౩ || శా || సత్తతంబులకుఁకు పాధిపతికి నాకుఁ ద్రియామాచరా | ధ్యత్తు
ద్వేషికి ఛానుపుత్రకి మరుత్కల్లోలినివేచికి | బక్షిశ్రేణికి బక్షివల్లభునకుఁభాసి
ల్లుదానక సమ | స్తత్తేతంబులలోనమానమగు నేతత్తే త్రమిక్షింపఁగన్ || ౧౨౪ ||
క || ఇదమిత్థ మ్మనియేనును | మదిమితసేయంగ నేర మానీశ్వరత | ద్విదితప్రభావ
మోపిన | విధమునవినిసెంతునీకువినుదృఢబుద్ధిక || ౧౨౫ || తే || జమునిచెలియలు
నిర్జరశైవలినియు | బెరసిమెఱసిననడుచక్రిఁబేరుగుచ్చి | ఋషులుతెల్పినతీర్థములె
ల్లఁబొండ | రీకపోడశకళఃఖోలలేకజడియు || ౧౨౬ || సీ || పాతకవ్రాతభూజా
తజాతానలం బాశితాభీష్టపాకావసరము | విషధిరాట్పర్యంకవిహరణస్థానంబుని
ఖలపుణ్యత్తేతముఖముకురము | నమదస్త్రదాదినా నామరున్నాథంబువర్ణితాఖిలపు
ణ్యవైజననము | దైత్యభిన్నగరయాత్రావరస్థానంబువాఙ్మనసామేయవైభవంబు
వంకువామదేవవాల్మీకివరతంతు | గర్గగాధిపుత్రశౌతమాత్రి | జహన్నజావదగ్ని
జాబాలిదైమిని | ప్రియకరంబుపొండరీకమనఘ || ౧౨౭ || మహాస్రగ్ధర || కననీగో
ద్రాబుబిడ్డక గగనకుసుచముఁగల్గనీరాయిమాటల్ | విననీముక్తుండువెండికవిపు
లఁబొడమనీనింజివాపాండురంగా | వనిఁబొనఃపున్యజన్యవ్యవహృతిఁగనవేవంకదు

మునలు. మనుపు=రక్షింపుము || ౧౨౦ || ఉడురాజమకుటుండు=శివుడు. భిదేళిమ=ఇతరమ
యిన-ఎఱుఁగదైన. ప్రవంతి=విలు || ౧౨౧ || తీర్థసార్థావతంసము=తీర్థసమూహములలోశ్రేష్ఠ
ము. అభిమతార్థదశ్రీలక=కోరికలనిచ్చుటయందలికలుములచేత. అందుక=పొందును. రుంద్ర=
విశేషమయిన || ౧౨౨ || తైర్థికులు=తీర్థయాత్రచేయువారు. నమర్థనత్తమము=తగురీతినినెఱ
వేర్చఁజాలినది. అనర్థము=కీడు. దూషితరోషభూషణా=దూషింపఁబడినకోపముగలవారికిఅలంకా
రమైనవాఁడాకోపయినఁచినవారినేలువాఁడా || ౧౨౩ || తువ=రాత్రి. త్రియామాచరాధ్యత్తుద్వేషి
కి=విష్ణుపునకు. ఛానుపుత్రికి=యమునానదికి. మరుత్కల్లోలినివేచికి=గంగాప్రవాహమున
కును. అసూనము=తక్కువకానిది-ఎచ్చు || ౧౨౪ || ఇదమిత్థమ్=ఇదియిట్లు || ౧౨౫ || శైవలిని
=విలు. బెరసి=కూడి. పేరుగుచ్చి=పేరుచెప్పి. జడియుక=తొలఁగును || ౧౨౬ || భూజాతజా
తానంబు=కారుచిచ్చు. పాకావసరము=నంటకాలము. విషధిరాట్పర్యంక=నముద్రరాజుపడు
కగాఁగల విష్ణునికి. ముకురము=అద్దము. అస్తదాది=నేనుమొదలుగాఁగల. మరున్నాథంబు=దే
వతాప్రభువులగది. వైజననము=ప్రవనించుకాలము. దైత్యభి=విష్ణునిదైన. వాఙ్మనసామేయ
వైభవంబు=వాక్కుచేతమమనసుచేతను మిళియేర్పలువరానివిభవముగలది || ౧౨౭ || వెండిక
=మరల. విపులక=భూమియందు. పొడమనీ=పుట్టనమ్ము. పొనఃపున్యజన్యవ్యవహృతి=మరల

ష్పంకశంకల్ । వనరాశిజౌచ్చనేల్లైవడివడియడంగున్ వారిజభూజనూతీ ॥

౧౨ ॥ తే ॥ ఊరింగురుత్తేత్రముఖమహాత్మేత్రతలము । లందుజేయననశ్వరంబగు
చునిగుడుదురితతతిగిట్టినిజశక్తిదనుముగాన మేటియాత్మేత్ర మొకపరిపాటిగాదు ॥
౧౨ ॥ క ॥ దానస్నాననిధనవాః । పానాదులజేయ నెట్టిఫలములు పెఱచో నా
నవిసకలముజేకులు । మానవులకునందునిమిషమాత్రమునందున్ ॥ ౧౩౦ ॥ శా ॥ భ
ర్తృస్తేయముబ్రహ్మహత్యయును రాపానంబగమ్యారహః । కర్తృంబుగృహదాహ
ధేనువధవాక్పారుష్యముల్ మున్నగా । దుర్తార్థుల్పచరించుదుష్కృత తతుల్ దూ
లుకమ్మగేంద్రధ్వనిన్ ॥ మార్త్యోముల్ వడులేటిమూకలనదన్నా మంబువాక్రుచ్చి
నన్ ॥ ౧౩౧ ॥ సీ ॥ ఉరసిజాద్యతవీణసరసిజాసనురాణిపూర్వకోటిగమహాద్భుత
చరిత్ర । గజవైరివాహదుర్గాదేవిపశ్చిమకోటిగలస్తకక్రోడసీమ । భువననాయకిగా
గఁబొగడొందియోజనార్థమువిస్తృతియందదర్థంబునిడుపు । గలిగినతత్తేత్రకాగ్నుకం
బుధరించి జగదేకధన్వీశ్వార్థపాణి । శీర్థశరములుదొడివియుదీర్థకలుష । విషమల
త్యపరంపరల్ విఱుగ నేయఁ । గాననదియశరణ్యమైదీనుమిగులు । నైహికాముష్మి
కాకాంక్షులగునరులకు ॥ ౧౩౨ ॥ తే ॥ ఆత్మనామవసచ్చతురక్షరముల । యందుంబు
రుషార్థములునాల్గుననఁగి పెనఁగి । తలలుముదిరినదురితదంతావళములఁ । బొండరీకం
బుహరిలీలఁజెండివైచు ॥ ౧౩౩ ॥ శా ॥ ఆత్మేత్రంబుననుండునట్టనడుమన్ యత్రాత్మ
కేళీ రతుం । డత్తోభ్యం డజరుం డనాదినిధనుండత్రామరత్రామయం । డీత్రామా
త్రకృతాఖిలుండు నవశక్తిశుండు కృష్ణుండు ప్ర । త్యక్షంబైయనుడున్ మరున్ముని

మరలపుట్టుటయనువ్యవహారముచేత. కనవు=పొందవు. ఏవంకన్=ఏతట్టును. దుష్పంకశంకలు
=చెడ్డపాపములనెడి సందేహములు. వడివడి=వేగముచెడి. వారిజభూజనూతీ=బ్రహ్మకుమారుడ
డా ॥ ౧౨ ॥ అనశ్వరంబు=నశింపని స్వభావముగలది. నిగుడు=అతిశయించు. పరిపాటి=ప
ర్యాయము ॥ ౧౨ ॥ నిధనవాఃపానాదులన్=దచ్చుట నీళ్లుత్రాగుటమొదలగువానిచేత. బాన్
=కలుగునూ ॥ ౧౩౦ ॥ భర్తృస్తేయము=బంగారుదొంగిలించుట. అగమ్యారహఃకర్తృంబు=పొం
దరానిదానితోఁగలయువని. గృహదాహ=ఇల్లుకాల్చుట. పచరించు=జరపు=చేయు. తూలున్=
నశించును. లేటిమూకలు=జింకలగుంపులు ॥ ౧౩౧ ॥ ఉరసిజాద్యతవీణ=స్తనములచేతఆదరిం
వఁబడిన వీణగలది. కోటిగ=కొనయందు పొందినది. లస్తకక్రోడసీమన్=వింటినడుమైనలోప
లివ్రదేశమునందు. కార్తృకంబు=విల్లు. ధన్వి=విలుకాడు. శరములు=జలములనెడి బాణములు. తొ
డివి=తొడిగి-సంధించి. ఉదీర్థ=గొప్పవైన. విషమ=సమముకాని. లత్యపరంపరలు=గులులబారుల
ను. దీను=బాగు=మనోజ్ఞత. ఆకాంక్షులు=కోరువాడు ॥ ౧౩౨ ॥ వసత్=ఉన్న. అనఁగి పెనఁగి=
కలసిమెలసియుండి. దురిత=పాపములనెడి. హరిలీలన్=సింహమువిధమున. చెండి=న అకి ॥ ౧౩౩ ॥
అత్మకేళీరతుండు=జూదమునందాసక్తుడు. అత్తోభ్యండు=కలపరానివాడు. అజరుండు=ముది
మిలేనివాడు. అనాదినిధనుండు=పుట్టుచావులులేనివాడు. అత్రామ=కాపులేని. వీత్రామాత్రకృ
తాఖిలుండు=చూపుమాత్రముచేత నేచేయఁబడినసమస్తమునుగలవాడు. ఎల్లలోకములనుచూపు
చేత నేకలుగఁజేయువాడు. నవశక్తి-ఈశుండు-తామ్రండుశక్తుఁడు భర్త. మరున్ముని-దేవము

యుమాప్రాణేశుతోనిట్లను || ౧౩౪ || క || అద్భుతమయ్యెడునిఖిలజ | గద్భరితుఁడు
యోగిహృదయగమ్యుండచో | సద్భవమొందుటకీకథ | సద్భద్రానాడువునుప్రసన్న
తననుడు || ౧౩౫ || ఉ || ఆపురవైరిపలుకఁగలహాశిఁగు శేశయపాత్రఁన్మును ||
ద్వాపరముజ్జగిల్లుతటిదాంతుఁడుశాంతుఁడుహృద్విపక్షశి | యౌపటుశక్తివిష్ణుపదసం
భృతభక్తియునైజనించెని | ప్వాపుఁడుపుండరీకుఁడనుబ్రాహ్మణుఁడొక్కరుఁడక్కజం
బుగ || ౧౩౬ || సీ || పాతకంబులపంచబంగాశముగఁజేయుఁ గనుగొన్నమాత్రమో
తుంబునొసఁగు | ముష్కణుపుష్కరంబునకునల్కణుపంపకునిదియనఁదగుఁబ్రకటమ
హిమ | బిందుసరఃప్రతిబింబమైపర్విస్వర్గద్వారమునకంటెఁగరముమేటి | యగుఁజంద్ర
భాగమహాపుష్కరిణితటంబునఁజూతఖడ్జూరపనసజంబు | కాంచనయుతంబునృత్య
చ్ఛిఖండికూజ | దిప్తపరపుష్టగాయదళింద్రజుష్ట | మలసకల్పారపవననమాగ్రదళము | నై
నయాశ్రమమమరించియందునతఁడు || ౧౩౭ || సీ || నిండుమనంబుననుండునారా
యణుం డెఱిఁగించెనొనీటవఱునునికి | నొసలిలోపలిచక్కినెసఁగుచంద్రుఁడుదిద్దె
నొమింటవ్రేలెడుదీమసంబు | మూలాలవాలస్థలీలేలిహానంబుగొలిపెనోపవనంబు
గోలునేర్పు | కమలంబులిరుమాడుగఱపెనొసూర్యావలోకనంబునకాత్మలోఁగ
నిధృతి | యనఁగదత్తత్క్రియలయందునలతలేక | భూరికైవల్యసామాజ్యభోగ
కాంక్ష | బాధనిష్ఠానురక్తిఁదపంబొనర్చు | కుదిసిముల్లోకములునుగగ్గోలుపడఁగ ||
౧౩౮ || తే || భక్తిసంయుక్తియనుపోతపాలనాయ్యఁ జెట్టుకట్టుచుమునిశాఖినిట్టచూ
ప | నిజమనోమార్గసంవసన్నిలవర్ణ | కైతవంబునలోఁజేగగలయనూరె || ౧౩౯ ||
తే || పుండరీకాఖ్యుఁడగుట నొపుండరీక | నేత్రభృంగంబులనలోన నెలవుకొనఁగ |
క్షితినురేంద్రుండుతపమిట్లుచేయుచున్న | కాలముననేగధరవిష్ణుఁ గనుగొనంగ ||

ని=నారకుఁడు || ౧౩౪ || హృదయగమ్యుండు=మనస్సులందుఁబొందఁదగినవాఁడు. సద్భద్రా=మంచిమేలుగలవాఁడా || ౧౩౫ || కలహాశి=నారకునిగూర్చి. కుశేశయపాత్ర=తామరకుమసుమఁడా. ఉజ్జగిల్లుతటిక=తొలఁగునట్టిసమయమునందు-ముగియునప్పుడు. హృద్విపక్షశియౌపటుశక్తి=తనలోనిశత్రువులగు కామక్రోధాదులను శిక్షించుట (ఆణఁచుట) యందుద్బంధమయిన శక్తిగలవాఁడు. సంభృతభక్తి=పూర్ణమయిన భక్తిగలవాఁడు. అక్కజంబుగ=ఆశ్చర్యముగా || ౧౩౬ || పంచబంగాశముగ=శూన్యముగా. ముష్కణు=మాడంతలు. నృత్యచ్ఛిఖండి=ఆడుచున్న నేమశ్లుగలది. కూజదిప్త పరపుష్టగాయ దళింద్రజుష్టము = కూయుచున్న యిష్టములైనకోవెలలచేతను. పాడుచున్న గండుతుమైదలచేతను నేవింపఁబడినది. అలసకల్పారపవన సత్రూగ్రదళము=మెల్లనిసాగంధికములమీఁదిగాలిచేత వంగిన మీఁది ఆకులుగలది || ౧౩౭ || వఱు=ఉండు. చక్కి=ప్రదేశమునందు. దిద్దెనో=నేర్చెనో. దీమసంబు=ఉపాయము. మూలాలవాలస్థలీలేలిహానంబు=వేల్లతోడిపాడునందుండెడిపాము. కొలిపెనో=సరిపఱిచెనో-బోధించెనో. క్రోలు=త్రాగు. ఇరుమూడు=ఆటు. లోఁగని=తగ్గని. బాధ=దృఢమయిన. కుదిసి=అణఁగి. గగ్గోలుపడఁగ=కలతనొందఁగా || ౧౩౮ || ఒయ్య=తిన్నఁగా. చెట్టుకట్టుచు=చెట్టుగా నేర్పడుచు. మునిశాఖి=మునియనెడి వృక్షము. నిట్ట=నిక్కును. సంవసన్=ఉన్న. నీలవర్ణకైతవంబున=కిష్టుచేవునిమిషచేత. చేగ=చేయ || ౧౩౯ || నెలవుకొనఁగ=ఉనికిచేయగా. ధర=భూమి || ౧౪౦ || అలత

గ్లంబులై కానన । త్తోణున్ వోలెదలిర్చునిచ్చలునుధాకూపారపారస్థలున్ ॥ ౧౪౬ ॥
 క ॥ తరుణప్రవాళశోణో । దరతలమై శంఖచక్రధరమైవరపు । పగరపుష్కలమై
 హరికర । సరసీరుహామనఁగఁగలశజలనిధిచెలఁగున్ ॥ ౧౪౭ ॥ తే ॥ నూత్నవీచుల
 సముపోధరత్నపుష్ప । నికరనివిరీసమగునీరునించి తెచ్చి । యబ్ధివేలాసమాభ్యాగతా
 తురాభ । లార్థులకునర్థిఁబాదార్థ్యమాచరించు ॥ ౧౪౮ ॥ తే ॥ వార్ధినావర్తగర్త
 ప్రవర్తులగుచు । నుదరరత్నాంశువులుగ్రమ్ముత్రిదశులమర । తరులునటకంగఁదన్నా
 లళలములమృత । సేకమునవెండిచిగిరించుచిగురులనఁగ ॥ ౧౪౯ ॥ వ ॥ ఇట్లగణి
 తగుణాభిరామంబగు నమ్మీనధామంబు సంగ్రామాభీరుండగుశూరుండునుంబోలె బె
 నువాలుగంటులంగనుపట్టి కుశలభట విముక్తంబగువిశిఖంబునుంబోలె నెల్లకందువల
 నుమీటి పాటలస్ఫురితంబై జరతవిలోచనంబునుంబోలె నీరుపాపలంబొదువుట గలిగి
 పేదవడినపుడమివేలుపుంబోలె బలియింటివాకిటనడంగి వీరభద్రగదా విదారితంబగు
 పూషారుగ్రవదనగహ్వరంబునుంబోలె బలువరుసవిగిడెరలనొరలి మతంగకులకన్య
 కయుంబోలె బలుకందగునిలుకడదాల్చి విభావరీవిరామసమయంబునుంబోలె వెల్ల
 దీవియలమించుటకుగుఱియై మఱియు నొక్కొక్కచోటఁ గుముదోదర విశదంబులు
 నొక్కొక్కయెడ నీలోత్పలమాలికామేచకంబులు నొక్కొక్కకడ శుకచంచూపు
 టపాటలంబులు నొక్కొక్కచక్కి శుక్తిశబరోదరంబులు నరుణోపల పట్టంబులం
 బొట్టవెంచుచు నిట్టలంబుగమిట్టించు వేలానిలసముద్బూతనూతనశీకరనికరంబులవల
 న నలినభవాండంబునకుఁగర్పారకరండభావంబునుత్పాదించుచు నుత్తాలకాలస్కం

సవి. తలిర్చున్ = చిగిరించును. నిచ్చలు = ఎల్లప్పుడు. పారస్థలులు = గట్టుప్రదేశములు ॥ ౧౪౬ ॥ శో
 ణోదరమై = ఎట్టినిలోపలిభాగముగలదై. వరపుష్కరపుష్కలమై = మంచిజలముచేత సమృద్ధమై.
 కలశజలనిధి = పాలసముద్రము. చెలఁగున్ = ప్రకాశించును ॥ ౧౪౭ ॥ నూత్నవీచులన్ = క్రొత్తల
 యినయలలయందు. సముపోధరత్న = మంచిపండుపోకవంటిరత్నములనెడి. నివిరీసము = నిండిన
 ది. ఆకుర = శ్రమనొందిన ॥ ౧౪౮ ॥ ఆవర్తగర్త = సుల్లనెడి బొక్కలయందు. అంశువులు = మో
 టుఁగులు. అమృత సేకమునన్ = అమృతముతోతడుపుటచేత ॥ ౧౪౯ ॥ మినధామంబు = సముద్రము.
 అభీరుండు = భయపడనివాఁడు. వాలుఁగంటులన్ = కత్తిగాయములచేత; చేపలసంబంధములచేత.
 కుశల = సమర్థుఁడైన. విశిఖంబు = బాణము. కందువలను = జాడలచేతను; సంకేతస్థలములచేతను.
 పాటలస్ఫురితంబు = పండఁబాటుటనుతోఁపించునది. జరత = ముసలివాని. నీరుపాపలంబొదువుట
 = నీటిమనుష్యులను పొదువుట; జలము కంటిపాపలపైకమ్ముట. బలి = బలవంతుఁడు; బలిచక్రవర్తి.
 పలువరుసవిగి తెరలన్ = పండ్లవరుస బిగువువదలఁగా; అనేకములైనవరుసలుగలబిగువుతోడియలల
 చేత. జరలి = ధ్వనించి. పలుకన్ = నిందింప; చెప్ప. విభావరీ = రాత్రి. వెల్లదీవియలమించుటకున్ = తె
 ల్లఁబాటినదీపములచేతమించుటకు; శ్వేతద్వీపమును ఆక్రమింపఁజేయుటకు. విశదంబులు = తెలుపు
 లు. మేచకంబులు = చామనిచాయలు. పాటలంబులు = ఇంచుకయెటుపులు. చక్కిన్ = చోట. శబ
 రోదరంబులు = చేపకడుపులు; నీటిలోపలిభాగములు. ఇట్టలంబుగన్ = అధికముగ. మిట్టించు = మీఁది
 తెగయు. కరండభావంబు = బరణివిధమును. ఉత్తాల...పంబులు = పొడవైనచీకటిమూనియాకులమఁ

ధృపలాశకులాసితద్యుతికూలం కషంబులగు బాలశైవాలవల్లీ మతన్ని కలనన్ని విల్లిగా
 నున్నట్లప్రవాళ శాఖాశిఖలవలననుదవాసక్షేపంబుననుష్టుకడిచినెలుపటికింబుటమె
 గయుచు నుద్దామధూమధోరణీవ్యాజంబునం దలబువీడ నీడాడుబొడచూపు నివిడ
 బడబానలకీచాకలాపంబులశంకనంకురితంబు పేయుచు సలిలకరణిచటులతరదనశి
 ఖరవిఘటితగర్భగిరిగై రికసంక్రమణారుణంబులగుమృదుసముదితతంగకిశోరంబుల
 చేత పిహితావకాశంబై లక్ష్మీనారాయణశరీరాధాధవిస్మయకఘుస్పృణ రజోరంజ
 తంబును తదీయవిటుంతనావిచ్ఛాతప్రీడాపీడనంబునగుతలిమతలంబువిలసనంబువలక
 రించుచు సాత్వికుక్రియవిఘవిజృంభణముదితంబును పంటకారుపగిడింబ్రసన్నశరీరం
 బునుసత్యలోకంబునాకృతింకమలభూయిష్టంబును విలాసినీకరంబుకంఠి వివిధమణి
 కిరణపుంజరంజితోర్మికంబును పర బ్రహ్మంబువిధంబున సహస్యవదంబునై యొదవు
 నారవకడలి పుడమిముద్దియకుఁ దద్దయుఁ బ్రయంబు పుట్టించెనితైఱంగున॥ ౧౫౦ ॥
 ఉ ॥ ఎన్నఁగనింతరత్నచయమింతగభీరిమయింతదానసం । పన్నతయింతశుద్ధియని
 బ్రహ్మయనోరుమెదల్పలేనియ । త్యున్నతిగన్న పెన్దడలినుస్థితమై వెలిదీవిచెన్నగు॥
 వెన్నెలయేటిలోనఁబ్రభువించినకప్రపుఁగొండకై వడి ॥ ౧౫౧ ॥ శా ॥ ధూతాతం
 కమపేతపంకము బుధస్తుత్యంబు నిత్యంబు వి । ఖ్యాతంబాతపశీతవాత సహసాం
 ద్రానందయోగీంద్రసం । కేతం బాతతభూతి భూతిలక లక్ష్మీకారితోరంబు నై ।

చినల్లనికాంతిచేతగట్టునొరయుచున్నది. బాలశైవాలవల్లీమతన్నికలన్ = ప్రశస్తములైన లేతపాండవీ
 గలతో. అల్లి విల్లిగొను = పెనంగొను. ఉల్లాలప్రవాళశాఖాశిఖలవలనన్ = పెద్దయలలోని పగడపు
 దీగలకొనలవలన. ఉదవాసక్షేపంబునన్ = నీళ్లయందుటవలనిక్రమచేత. ఉద్దుమడిచి = ఉడికిరి
 పులేకశ్రమపడి. పుటమెగయుచున్ = దాటుచు. ధోరణి = వరుస. ఈడాడన్ = బుక్కడనక్కడ.
 అంకురితము = మొలచినది. సలిలకరణి = నీరేనుంగులయొక్క. చటులతర = మిక్కిలివాచుతైన.
 రదనశిఖర = దంతముల కొనలచేత. విఘటిత = భేదంపఁబడిన. సంక్రమణ = చేరికచేత. మృదు =
 తిన్నని. సముదిత = పుట్టిన. తరంగకిశోరంబులచేతన్ = చిన్నయలలచేత. పిహిత = కప్పబడిన.
 ఆరూఢ = ఎక్కిన - పూయించినది. విస్మయకఘుస్పృణరజోరంజితంబు = ప్రసరించునట్టి కుంకుమ
 పువ్వరేణువులచేత ఎత్తిపాటినది. విలుంతనావిచ్ఛాత = పారలికవలనఁబుట్టిన. తలిమతలంబు = పట
 పువ్విందిచోటు. వశీకరించు = వశముచేయు. విఘ = పండ్రునియొక్క; విఘ్నపుయొక్క. విజృంభ
 ణముదితంబు = విజృంభణముచేత సంకోషించునది. పంటకారు = శరత్కాలము. ప్రసన్నశరీరము
 = తేటపాటిన దేహముగలది. కమలభూయిష్టంబు = బ్రహ్మకుఁ బ్రయమయినది; కమలములచేత
 అతిశయించినది. కిరణ = కాంతిలచేత. ఉర్మికము = ఉంగరములుగలది; అలలుగలది. అహర్యప
 దంబు = అచల స్థానముగలది; కొండలకు స్థానమయినది ॥ ౧౫౦ ॥ గభీరిమ = గాంభీర్యము.
 శుద్ధి = పరిశుద్ధత. పెన్దడలిన్ = పెద్దసముద్రమునంకు. ఉత్థితము = విడిచిలేచినది. కప్రము = కర్పూ
 రము ॥ ౧౫౧ ॥ ధూతాతంకము = తొలగింపఁబడిన భయముగలది. ఆవేతపంకము = పోయిన
 పానములుగలది. సహ = సహించునట్టి. సాంద్ర = అధికమైన. సంకేతంబు = గుఱుతుగలది. ఆశత
 భూతి = విశేషసంపదగలది. భూతిలకలక్ష్మీకారి = భూమికి బొట్టుకలిమిని జేయునది. తోరంబు =
 గొప్పది. దీపితంబు = ప్రకాశించునది. జగత్సైన్యకభవోన్మతన్ = లోకములచేత నేరింపఁదగిన

శ్వేతద్వీపము దీపితంబగు జగత్సైవ్యైకభవోష్ఠికా || ౧౫౨ || ఆ || వణకుగుబ్బ
లికినవై డూర్యశృంగంబు | మొలచినట్లుమిన్నమోచియున్న | తెల్లదీవియందుదీపిం
చువైకుంఠ | పురముకనకవప్రపరివృతంబు || ౧౫౩ || ఉ || సారసువర్ణ సీరమయ
సాలనిశాలము నీలవర్ణసం | చారచమత్క్రియా చరణశాలియునైపురిచెన్నగు
మహా | మేరుపుకొంగిటంబొలుపుమీటిమహాతక్రూటకూటసంచర | ద్వారణరా
జమై సోబగుదాల్చినరోహణశైలమోయనన్ || ౧౫౪ || ఏ || త్రైవిక్రమాంఘ్రి
ముఖతవిలిపిడినపద్మనాండఖండమలీలనలరుంగోట | పలుమాటుగమతాధిపతిపూని
డించుమందరములభాతిసాధములువెలయు | నిజవిహారార్థంబునృహరియైహరిచేయు
వసతులాయనఁగేళివసములెనఁగు | శాంబరీమత్స్యసంచారోచితాశరశరధులక్రియ
పద్మసరసులమరు | నఖిలభువనాంతరాళపురాధిదేవ | తావితానంబుతత్సేవకై
చరించు | సరణిజూపట్టుదురుశరత్సమయపూర్ణ | రాజవదనలువైకుంఠరాజధాని ||
౧౫౫ || సీ || జలధివీచీవాత్యజలిదాకెఁగాయని యక్క సనందందయలమియల
మి | ప్రామట్టియాకొత్తిరాయిడిబొందెఁగా యనిసన్నపాత్తులనునిచియునిచి | వా
పోయివాపోయివసివాడియాకట జెగడెఁగాయనియున్నపెట్టిపెట్టి | పెనుజీకట
లుగ్రమ్మపెకబైటవసియించివెఱచెఁగాయనిపుల్లవిటిచివిటిచి | మంచిలక్షణముల
పుట్టుచుచ్చవాడు | నేత్రములువిప్పనట్టియీ నేత్రగండు | వజ్రనైతెంచెనెవ్వరి
వాడొయనుచు | విలయహరిదెచ్చి పెనుతురవ్విటిసతులు || ౧౫౬ || వ || మఱియు
నప్పురంబు పలుదెరలుతిరిగివచ్చుట నాభేటస్థలంబును నర్తవప్రదేశంబునుంబోలె
లెన్నవారింగలిగిగజగ్రహణసంవిధానంబును, సుజనునింబోలె పెక్కుపట్టులంగనుపట్టి
కురువిందమందిరంబును, కశ్యపమునీశ్వరుంబోలె హరికిగిరిగుహయును, మాధవునకును
పవనవిశేషంబును, చక్రికి శ్రీఖండతరుకోటరంబును నైయడరంబుడమినిడువాలుగంటి

ముఖ్యమును మేలైనదియనగు గౌరవముచేత || ౧౫౨ || వణకుగుబ్బలికిన్ = హిమవశ్వర్వత
మునకు. మోచి = అంటి. కనకవప్రపరివృతంబు = బంగారు కోటచేతఁజూట్టఁబడినది || ౧౫౩ ||
సాల = ప్రాకారముచేత. నీలవర్ణ = విష్ణుదేవుని. కూట = శిఖరములందు. సోబగు = అందము. రోహ
ణశైలము = రత్నవర్వతము || ౧౫౪ || త్రైవిక్రమ = త్రివిక్రమదేవునిదైన. లీలన్ = విధమున. భా
తిన్ = విధమున. వసతులు = ఉనికితావులు. శాంబరీమత్స్య = మాయచేపకు - విష్ణుపు. అవతారమ
యిన చేపకు. శరధులక్రియన్ = సముద్రములవలె. పద్మసరసులు = తామరకొలఁకులు. శరత్సమ
యపూర్ణరాజవదనలు = శరత్కాలపునందుచంద్రునిబోలిన మొగములుగలవారు - స్త్రీలు || ౧౫౫ ||
వీచీవాత్యన్ = అలలమీఁది సుడిగాలిచేత. అక్కునన్ = తొమ్మునందు. అలమి = చేర్చి. రాయిడి =
దిరపిడి. పాత్తులన్ = పొత్తిగుడ్డలమీఁద. వాపోయి = విడిచి. వసివాడి = మిక్కిలివాడి. పుల్లవిటిచి
= పుల్లలు విటిచిమంత్రించి. నేత్రగండు = నెత్తురుముద్దవంటిలేతవిడ్డ || ౧౫౬ || తెర = తెరచీర;
మృగములనుపశ్యేడి సాధనవిశేషము. ఆభేటస్థలంబు = వేటాడుచోటు. నర్తన = ఆటాడునట్టి.
లెన్నవారిన్ = మంచిపల్లమును; మంచిజలమును. సంవిధానంబు = కబళిము; మంచియాజ్ఞగలది.
పట్టులన్ = చోట్లయందు. హరి = సింహము; విష్ణుపు. మాధవుడు = వసంతుడు; విష్ణుపు. చక్రి =
పాము; విష్ణుపు. శ్రీఖండతరువు = గండపువ్రాసు. కోటరము = తొట్టి. నిడువాలుగంటి = సువపు

తడవుమెచ్చుచుంజొచ్చివియచ్చరసంబాధబంధురంబునిసర్గశృంగారతరంగితంబునగు
రాజమార్గంబునఁజనిచసముందట నేత్రసన్నిహితజగత్త్రియంబునుం బోలె బహువి
ధజనాకీర్ణంబైయుదీర్ణవైభవంబునవర్ణింపందగి బృందారక ద్వీరదంబుచందంబునవ
లభిదారూఢోపరిభాగంబును జాంగలక్షేత్రంబు వైచిత్రయవనికామహితంబునునా
టకసంభానంబుకైవడి శుద్ధమిత్ర విష్కంభసంభృతంబును దధీచి శరీరంబుకరణిసు
రభిగోముఖావిధంబునై యొప్పుగూఢపదతల్పు దివ్యభవనంబుదఱిసి విరసజనేహృద
యంబులందగులువడనిబ్రహ్మవిద్యయుంబోలె నజిహ్వప్రకారంబున సప్తకత్యంత
రంబులతిక్రమించి ముందట ॥ ౧౫౭ ॥ సీ ॥ నవసుధా పరిభాంబునివహముబ్బెడు
చోట మెఱుఁగుఁబుత్తడికోటమించుచోట । నిగిడియీగులకెంపునెలకట్టుగలచోటఁగ
ల్వకావిరికారుక్రమ్ముచోట । నలరుముమ్మెనలకట్టాపులూరెడుచోటఁగెలఁకులకొలఁకు
లుదొలఁకుచోట । గంధర్వగాంధర్వగంధమింపగుచోట గరుడకేతనములుగ్రాలుచో
టఁబరమయోగివరేణ్యనిర్భరసమాధి సౌఖ్యసంపదనిరపాయసంప్రదాయ । సిద్ధిదు
లకించుచోటనశేషభవన । వివిధధర్మంబులూవిర్భవించుచోట ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ బహు
యోజనవిస్తీర్ణము । బహునారీజనయుతంబుబహువిధమహిమా । వహమునగునొ
క్కకేళి గృహముననానందకోరకితమానమండై ॥ ౧౫౯ ॥ మ ॥ కలదోఁకంకణ
ఝంకృతంబులమరుత్కన్యల్ సుధాబిందుపి । చ్చిలనీహారమయూఖవింబసద్భవస్వి
న్నాననశ్రేణివ । ర్తిలనొయ్యెయ్యననూఁపనూఁగుఫణభృత్ప్రేంఖోళికకలచ్చిని । ట్ట
లపుంజన్మవఁబోలుమున్నొరగుముండాచేసియుల్లాసినై ॥ ౧౬౦ ॥ క ॥ దీపించువానిఁ

సుమనోజ్ఞమునైన కన్నులుగలది— స్త్రీ. వియచ్చరసంబాధబంధురంబు= దేవతలచే ఇటుకటమై
యొప్పినది. నిసర్గ=స్వభావముచేఁగలిగిన. ఉదీర్ణ=మిక్కుటమైన. ద్వీరదంబు=వీరుఁగు. వలభి
దారూఢోపరిభాగంబు=ఇంద్రుఁడెక్కినమీఁదిభాగముగలది; ముంజూరు పట్టెమీఁదపొందినమీఁ
దిభాగముగలది. జాంగలక్షేత్రంబువైచిత్రీ=మెట్టపాలమువిధమున. యవనికామహితంబు=
ఓమముచేత పూజ్యమయినది; తెరచీరచేతదొడ్డది. విష్కంభసంభృతంబు=విష్కంభమనెడియం
గముచేత చక్కగాభరింపఁబడినది; గండ్రూనిచేఁజక్కగాభరింపఁబడినది. సురభిగోముఖావిధం
బు=మనోజ్ఞమయినవజ్రాయుధపుమునచేతొలుపఁబడినది; మంచివాసనద్రవ్యములచేతలుకఁబ
డినది. గూఢపదతల్పు=శేషశాయియైనవిష్ణునియొక్క. తఱిసి=సమీపించి. అజిహ్వ ప్రకారంబు
నక=నాలుక లేనిదానివలె; కప్పవిధమున. సప్తకత్యంతరంబులు=ఏడుతొట్టికట్టు ॥ ౧౫౭ ॥
నవసుధా=క్రొత్తయమృతపు. పరిభాంబునివహము=అగడ్తనీటిసమూహము. పుత్తడి=బంగారు.
ఈగులకెంపు=చింతామణి. నెలకట్టు=తొలికట్టడపునెల. కావిరి=నలుపు. కట్టాపులు=మిక్కిలి
శ్వాసములు. తొలఁకు=తొనుకు. గాంధర్వగంధము=పాటవలని వాసన. క్రాలు=ప్రకాశించు.
నిర్భర=పాచ్చైన. తులకించు=ప్రకాశించు. ఆవిర్భవించు=పుట్టు ॥ ౧౫౮ ॥ కోరకిత=మొలకలె
తుచున్న ॥ ౧౫౯ ॥ కలదోఁకంకణ=అవ్యక్తమధురము లైనచేతికడియములయొక్క. మరుత్క
న్యలు=దేవతాస్త్రీలు. పిచ్చిల=పేరిన. స్విన్న=చెమటవట్టిన. ఓయ్యెయ్యనక=మెల్లమెల్లఁగా
ఫణభృత్ప్రేంఖోళికక=పాము ఉయ్యాలయందు—శేషశయ్యయందు. నిట్టలపుంజన్మవ=ఎచ్చె
నప్తనములజంటను మున్నొరగు=ముందఱియెరగుడిఁడు. ముకడాచేసి=ముందఱితట్టానించు
కొని ॥ ౧౬౦ ॥ దీపిత=చూపుయొక్క పాటుచేత. అవద్ధ్యంతప్రవాహమందు=ఆపదలనెడి

ద్రిభువనః దీపకుండగువానిఁజంద్రదినకరమయవీఁ తాపాతఽశితనిజభః క్రాపధ్వాంత
ప్రవాహుండనందగువానికా ॥ ౧౬౧ ॥ తే ॥ నగవునురువులుమణిపూరనలినహంసి ।
కుంతలగ్రాహములు నేత్రకుముదరుచియుఁ । గలుగుతనుకాంతికాళిందిఁగన్నతరుణః
తరణియునుబోనియురమురత్నంబువాని ॥ ౧౬౨ ॥ తే ॥ పుండరీకతపోజాతభువనపీఠః
విన్నపముసేయు నజునంసవీధిఁగేలు । సాచిహేమాద్రికంధరాసక్తమేఘు । మాలి
కంబిగుగగనంబుఁబోలువాని ॥ ౧౬౩ ॥ తే ॥ లలితలక్ష్మీనఖాంకురలాలనమునఁ । గ
మ్రకల్పారదళగంధకౌరవమున । నతులనైపథ్యరత్నచంద్రాతపమున । నొప్పుమిరి
ననునుసేసకొప్పువాని ॥ ౧౬౪ ॥ తే ॥ ఊరుయుగళంబుమీఁదఁ జెల్వారునడిమి ।
తానవంబు నెపంబునదనుజనదన । నిర్మితస్తంభసంభవనిజపురాణః పురుషహరిలీలఁ
దెలిపెడుపాలుపువాని ॥ ౧౬౫ ॥ తే ॥ అభినవాయాతుఁడనపుత్రునజునిఁగాంచి । సం
తసంబుననాభివేశంతజలజ । మబ్బివెలి గ్రాయుపుప్పొడియొలుపు నెఱపు । హళఁది
పుట్టంబుకటిసీమనమరువాని ॥ ౧౬౬ ॥ తే ॥ అడుగునడుగులఁబొడముచిహ్నంపుమీ
ల । మేనిచిప్పలువోలెనానానిలింప । కనకకోటీరహీరాగ్రఘర్షణమునఁ మెఱుఁగువ
చ్చిననఖవజ్జీమించువాని ॥ ౧౬౭ ॥ తే ॥ ఆద్యుఁబ్రణవస్వయాపువేదాంతవేద్యుఁ
మోక్షవిద్యోవదేష్టనిర్ముక్తజనను । విష్ణుఁబ్రభవిష్ణునిత్యవర్ధిష్ణుఁగాంచి । మ్రొక్కి నారి
జనోచితంబుగధరిత్రి ॥ ౧౬౮ ॥ క ॥ మ్రొక్కి వినుతించెఁడనమది । నెక్కిను నెగు
లెల్ల నేల నెలఁతుకకన్నీ । రొక్కొక్కబొట్టుమెఱుఁగుఁ జెక్కులదిగజాఱగోరఁజిమ్ము
చుహరికికా ॥ ౧౬౯ ॥ క ॥ బలువ్రేఁగునొప్పినిమ్మె । నిలవలికినపలుకుకతనహృదయ
ముగలఁగెకానలిమోదరునకువిలయానిలయాతాయాతచలితనీరధివోలెకా ॥ ౧౭౦ ॥
వ ॥ ఇన్విధంబున నక్కుఘమథనుండు వసుంధరమీఁదంగల కనికరంబునం దరంగితం
బగునంతరంగంబుతదభిగతుణంబునకభిముఖంబుగావించియటమున్నయకాండ ప్రళ

చీకట్లువ్యాపనముగలవాఁడు ॥ ౧౬౧ ॥ గ్రాహములు = మొసళ్లు. తరుణతరణి = క్రొత్తసూర్యుఁడు ॥
౧౬౨ ॥ అజునంసవీధికా = బ్రహ్మయొక్కమూఁపు ప్రదేశమునందు. కంధరాసక్త మేఘమాలిక
ము = మెడయందంటినమబ్బుచాలు గలది ॥ ౧౬౩ ॥ నైపథ్య = ఆలంకారమువలని. చంద్రాతప
మునకా = వెన్నెలజేత. సేసకొప్ప = కొండెసిగ ॥ ౧౬౪ ॥ తానవంబు = సూక్ష్మత్వము. పురాణపు
రుషహరి = పురాతనుఁడైననృసింహుఁడు ॥ ౧౬౫ ॥ అభినవాయాతుకా = క్రొత్తగావచ్చినవానిని.
నాభివేశంతజలజము = బొడ్డుపడియయందలి తామర. వెలిగ్రాయు = బయటనుమియు. ఒలుపు =
అందము. హళఁదిపుట్టంబు = పసుపువన్నెవస్త్రము ॥ ౧౬౬ ॥ హీర = వజ్రమణులయొక్క. ఘర్ష
ణమునకా = ఒరపిడిచేత ॥ ౧౬౭ ॥ ఉపదేష్ట = ఉపదేశించువాఁడు ॥ ౧౬౮ ॥ నెక్కిను = పాదు
కొను. నెగులు = దుఃఖము ॥ ౧౬౯ ॥ బలువ్రేఁగునొప్పికా = అధికభారమనెడివ్యాధిచేత. నలినో
దరునకుకా = విష్ణుదేవునికి. యాతాయాతచలితము = పోకరాకజేతచలించినది ॥ ౧౭౦ ॥ మధుమ
థనుండు = విష్ణువు. తదభిరక్షణంబునకుకా = దానిసంరక్షణమునకు. అటమున్న = అంతకుముందే.
అకాండప్రళయంబు = కాలముగాని కాలమున నగుప్రళయము. తపోదహనంబు = తపస్సువలని
యగ్ని. కురవగాహంబు = ఆకళింపుచేసికొన శక్యముగానిది. త్రిభువనదాహదోహలంబు = మూడు

యంబగు పుండరీకుతపోదహనంబు దురవగాహంబును ద్రిభువనదాహదోహంబు
నగుననివిన్నపంబుచేసి డాసియున్నవిరెంచింగించిత్ప్రహసితాననుండై కనుంగొనుచు ||
౧౨౧ || సీ || శాంబరీకచ్చపేశ్వరకంఠసందీప్త తాపింఛవల్లిమతల్లియనఁగఁ | ట
వనపారణపతిస్ఫాటికస్తంభ జంభద్విషన్మణిసాలభంజియనఁగఁ | సవనవరాహ
దంష్ట్రాఖనితప్రోత కనకాక్షుఘనకాలఖండమనఁగఁ | గకుబంతకరివరస్కంధసింధు
ద్వీప సాంసారికాసితహంసియనఁగఁ | భూరిభూభృచ్చిఖౌద్యన్మయూరియనఁగఁ |
నృగుభగీరథభరతాదినృపభుజాగ్ర | ఘటితకాలాగరుస్థానకంబనంగఁ | దగువసుం
ధరఁగృహబలుగ్నైత్యభేది || ౧౨౨ || శా || ఓయంభోరుహపత్రనేత్రమదినీయు
ద్యేగముమానుదై | తేయప్రపాయ నృపాన్వవాయముల మర్దింతుకభవద్భార
ము | బాయంద్రోయదుఃజేయదుః సుఖులగా మద్భక్తియుక్తాత్ముల | మా
యామాషషమూర్తి నై పాడమి నానావిక్రమక్రీడల | ౧౨౩ || సీ || కూరాసి
ధారావిదారితద్విపకుంభకూటముక్తాశుక్తిగౌస్తనముల | బటుగదాపాతనిర్భగ్న
వైంధవశిరస్స్రవదస్రకుంకుమస్థానకముల | శరలూనరథకేతుసౌవర్ణకింకిణీకుసుమ
గుచ్ఛచ్ఛటాగుంభనముల | ముసలమర్దితపదాతినహస్ర భూషానవీనరజఃపటీవేల్లన
ముల | విజయలక్ష్మికినై పథ్యవిభవమొసఁగి | చటులరోషకషాయితాశయవిరోధి |
యాథమథనక్రియాహేతు యుద్ధకేళి | దేలి నీకిత్తునానందమోలతాంగి || ౧౨౪ ||
వ || మత్కృతంబులు మదీయరచితంబులు నగు నగణితాహవక్రీడనంబుల సక్రోధ
విరోధివధంబొనరించి తదీయకంఠనాళ కరాళ రుధిరధారాసారంబుల నీకుందాప్రో

లోకములను గాల్చుటకు సమర్థమయినది. డాసి=సమీపించి || ౧౨౧ || శాంబరీకచ్చపేశ్వర=మా
యతాఁజేటిరాజాయుక్త. తాపింఛవల్లి=చీకటిచూనిరెమ్మ. వనపారణపతి=సర్పరాజు. జంభ
ద్విషన్మణి=ఇంద్రనీలము. సాలభంజి=పువ్వుడిబొమ్మ. సవనవరాహ=యజ్ఞవరాహముయొక్క.
ఖనిత్రై=గుడ్డలిచేత. ప్రోత=గుచ్చబడిన. కాలఖండము=కడుపులోనియవయవవిశేషము. కకు
బంతకరి=దిగ్గజము. సింధుద్వీప=విజినడిదిబ్బయందలి. అసితహంసి=నల్లనిఅడుహంస. భూరి
భూభృచ్చిఖౌద్యన్మయూరి=విస్తారమయినకొండలనెడి శిఖలుపుట్టుచున్న అడునెమలి. కాలాగ
రుస్థానకము=నల్లయగుతోఁజేరినకుంకుమపువ్వుమొదలగువానిపూత || ౧౨౨ || ఉద్యేగము
=మనోవ్యధను. దైతేయప్రపాయ=రాక్షసులనుబోలిన. అన్వవాయముల=వంశములను ||
౧౨౩ || అసి=కత్తి. కూట=శిఖరములందలి. ముక్తాశుక్తి=ముత్యపుంజిప్పలజేసిన. గోస్తనము
ల=నలువది పూసలహారములజేసిన. పాత=పాటువలన. నిర్భగ్న=మిక్కిలిభగలు నొందిన.
వైంధవశిరస్స్రవదస్రకుంకుమస్థానకముల=గుట్టములతలలయందుండికాటుచున్న నెత్తురనెడికుం
కుమపువ్వుతోడి పరిమళచందనపుపూతలచేతను. శరలూన=బాణములచేతనఅకంబడిన సౌవ
ర్ణ=బంగారుచుయములైన. గుంభనముల=కూర్పులచేతను. నవీనరజఃపటీవేల్లనముల=
క్రొత్తధూళియనెడి జాలరులచేతను. వైపథ్యవిభవము=అలంకారవైభవమును. చటుల=చలిచె
డి. రోషకషాయిత=కోపముమర క్తచందనపుపూతగాఁజేయఁబడిన. ఆశయ=మనసుగల (లేక)
స్థానమయిన || ౧౨౪ || క్రీడనంబులు=ఆటలు. సక్రోధ = కోపముతోఁగూడిన. కంఠనాళ=
గొంతుక్రోవులందలి. అసారంబుల=ఎడతెగనిధారలుగలవానలచేత. అపాదించెదను=కలిగించె

పశమంబాపాదించెనం బాపకారినిరసనంబు నాకునవశ్యకృత్యంబగుట యెఱుంగ
వే యుత్తరంబగుభవద్భారంబు తొలంగించుటయకాదు సముత్పాదిత త్రిభువనూ
పష్టవంబగు పుండరీకతపోదహన విహారంబు వారించు తలంపునున్నయది యిన్నలు
వ యిప్పుడిటమున్న తన్నిమి త్తంబని పనివిన్న వాఁడు ఎన్నికదినంబులనిన్నియుశు
భోధర్మంబులయ్యెడునని పుడమిపడఁతెయడలుడిపి సగౌరవంబుగా వీడుకొలిపిపర
మపురుషుండంతర్ధానంబునొందె. శతానందుండునుసానందంబుగయథాస్థానంబున
కుంజనియొట్లు || ౧౭౫ || ఆ || పుండరీకుతపముఖూదేవిభారంబు ఫలమునందఁజే
యఁదొలఁగఁద్రోయఁ గోరిమర్త్యుడయ్యెశోరిపరార్థమై పురుషవరులువికృతిపా
రయుటాపు || ౧౭౬ || సీ || వసుమతీభార నిర్వాపణోద్యుక్తుండువర్ధితయాదవా
న్వయపయోధి | దేవకీవసుదేవశేవధినందమందిరరసాలావాసపరభృతంబు | పూ
తనాప్రాణసంఘాతవాతూలాహిశకటాంగవిఘటనచటులబుద్ధి | సమదతృణావర్త
సంవర్తసమవర్తి పాతితాఙ్మన పాదపక్ష్యయుండు | వత్సహృత్స్యాంకంబభివృధిత
బకుఁడు | మర్దితాఘండుకాళియమానభేది | నిష్ఠురానలపారణనైష్ఠికుండు | కృ
ష్ణుఁడాశితలోకవర్ధిష్ణుఁడలరు || ౧౭౭ || సీ || కనుగట్టిగాంగేయగర్భుఁడాంగురు
మూతలూడించెవత్సాపహరణవేళ | నాలమందలఁబోవనైలమెత్తెడి పూనిఁగే
లిమైకందుకక్రీడనలిపె | బాటించెఁగంబాల యాటరాసక్రీడనాభీరభీరుమధ్యాంక
పాళి | వెలయించెయత్నాక్షవిహరణంబలకాధిరాజుకింకరశిరోరత్నరాజి | దన్ను
బిల్లాడెనంగువృదళితసర్ప | తనుసుదర్శననామవిద్యాధరేంద్ర | కఠినజతరచ్చలమున
నగ్రజుఁడుదాను | నందనూనుండుబృందావనంబునందు || ౧౭౮ || వ || ఇష్విధం
బుననమ్మధుకైటభవిరోధిమాయామానుష విగ్రహంబునంగీకరించియు నమానుషం
బులగువిక్రమవిశేషంబులం బ్రవర్తించుచుండె నంతనటమున్నయవ్వెన్నునకు మనః
ప్రీణనంబుగావింపందలంచివిరించినిఖిలభువనమోహనియగునొక్కశక్తిఁబుట్టించుట

దను. పాపకారినిరసనంబు=పాపముచేయువారిని చంపుట. ఉత్తరంబు=అధికము. సముత్పా
దిత=కలుగఁజేయఁబడిన. ఉపష్టవంబు=ఉపద్రవముగలది. నలువ=బ్రహ్మ. ఇటుమున్న=ఇంత
తుముండె. పనివిన్నవాఁడు=వచ్చినాఁడు. శుభోదర్మంబులు=శుభమురాఁగలకాలములు. అడలు
=రుఁఖము. ఉడిపి=మాన్వి. వీడుకొలిపి=పంపి. అంతర్ధానంబు=కనఁబడకపోవుటను. శతా
నంకుఁడు=బ్రహ్మ || ౧౭౫ || వికృతి=వికారమును. పారయుట=పొందుట || ౧౭౬ || నిర్వా
పణ=నశింపఁజేయుటయందు. శేవధి=నిధి. రసాల=తయ్యమామిడిచెట్టునందు. పరభృతంబు=
కోకిలము. వాతూల=గాలికి. ఆహి=పాము. సగవర్త=నాశమునకు. సమవర్తి=యముఁడు. వత్స
హృత్స్యాంకంబు=వత్సమరుని హృదయమునకు బాణము. అభివృధిత=బాధనొందింపఁబడిన.
మర్దితాఘండు=మర్దించఁబడినఆఘాసురుఁడుగలవాఁడు. నిష్ఠురానలపారణనైష్ఠికుండు=క్రూరమ
యిందవానలమును భక్షించునట్టినిష్ఠగలవాఁడు || ౧౭౭ || గాంగేయగర్భుఁ=బ్రహ్మను. అభి
రభీరు=గోపికాస్త్రీలయొక్క. అంకపాళి=కొంగిలింతయందు. యత్నాక్షవిహరణంబు=కుబేరా
క్షుములను ఆట. అంగువృదళితసర్పతను = బొటనవ్రేలితోఁబోఁగొట్టఁబడినపాము దేహముగల||
౧౭౮ || ఆమానుషంబులు=మనుష్యవిషయములుకానివి. వెన్నునకు=విష్ణునకు. ప్రీణనంబు=

యునమ్మత్త కాశినితదా దేశంబుననందుమఱుందియగు శతగోవుండనుగోపాలకుంగూ
రిమిపుత్రియై పెరుగుచుండెనంత దంతావళమరాళ శిఖావళగమనంబులగమకంబు
దమకుందొడవగుచు నిగుడునడవడుల బెడంగారిబంగారంపుమెట్ట కెందమ్ములకు నె
త్తురుంబొత్తుచుట్టంబులనంజూపట్టు చిగురుటడుగులును, దారలశౌరవంబును ముత్తి
యంబుల క్రొందళుకును చంద్రమండలంబునఖండలావణ్యంబును నేవగించు ఛరణ
నఖముకురంబులును, మకరధ్వజ శరధిశాలి గర్భగోపుచ్చకాహళా సందర్భంబుల
సౌభాగ్యంబునావరించు చిటుతొడలును, వలుదతనంబులు సలపందనంబులు నిద్దం
పుడనంబులు తద్దయుంగలిగికరికరాకారంబులై కరభనిభంబులై కనకకణళీ మృదు
లంబులునైన పెందొడలును, కరటిశిరః కఠినంబును రథాంగరమాధు రంధరంబును
పులినఘనంబునునగు జఘనంబును, ఆవర్తవర్తులంబును నితాంతపున్నాగలతాంత
కాంతంబును సతిగభీరంబునగు నాభిసరోవరంబును, అసితబలేశయ బాలికంబున
కునేలికయై చలిచీమచాలునకుం బోలికయై శైవాలవల్లికిందల్లియై చెలువారు మాగా
రును, అగడపలంగడవనై చివీచీరేఖలంబోద్రోచికుసుమనారాచుకేళాకూళింగలజా
ళువాసోబనంబులఁ బ్రతిఘటించుత్రివళీ విభాగంబులును, కమలకోరక కనకకలశ
కరికుంభ ప్రముఖంబులగునుపమాద్రవ్యంబుల క్రొవ్వడంచి పచారించిపిక్కటిల్లిపె
రిగి నిక్కికక్కసించి కవజక్కవలఁ బెక్కువలలంబెట్టుచుఁ జూపట్టుదోర్తూలకూలం
కషంబులగుకుచలి కుచంబులును, ప్లక్షపల్లవపల్లభంబును చపేటపుట పరిస్ఫుటంబు
ను నగు వేదీమధ్యనిభమధ్యంబును, ఫణిఫణాఫలక భాసురంబులును తాంబూలీదళ

తృప్తిని. భువనమోహిని = లోకమును మోహింపఁజేయునది. మత్తకాశిని = ఉత్తమస్త్రీ. తదాదేశంబునక = అయినదైనయాజ్ఞ చేత. శిఖావళ = నేమలి. గమకము = మనోజ్ఞత. తొడవు = ఆశరణము. బెండగారి = అందగించి. కెందమ్ములకు = ఎఱ్ఱతామరలకు. చూపట్టు = తోచు. లావణ్యంబు = కాంతి. ఏవగించు = రోయు. కుకురంబులు = అడ్డములు. మకరధ్వజశరధి = మన్తధ్వనియమ్ములపొది. శాలిగర్భ = వరిపొట్ట. గోపుచ్చ = ఆపుతోడక. కాహళ = తుతార. సందర్భంబుల = కూర్పులయొక్క. సౌందర్యంబు = చక్కఁదనమును. వలుదతనంబులు = లావుఁదనములు. సలపందనంబులు = రాసురాసులాపుతగ్గియుండుటలు. నిద్దంపుడనంబులు = మనుపుడనములు. కరభనిభంబులు = చిటికెనవ్రేలి మొదటనుండిమనికట్టుదాఁకనుండు అరచేతిలోపలి పార్శ్వభాగమును బోలినవి. మృదులంబులు = మెత్తనివి. రథాంగరమాధురంధరంబు = చక్రసంపద్యారమునువహించినది. జఘనంబు = మడికట్టు. ఆవర్తవర్తులంబు = సుడివంటిగుండ్రఁదనముకలది. పున్నాగలతాంత కాంతంబు = పొన్నపువ్వువంటిమనోజ్ఞతగలది. గభీరంబు = లోఁతుగలది. అసితబలేశయబాలకంబునకు = నల్లత్రాచుపిల్లకు. చెలువారు = అందగించు. అగడపల = దొంతిమబ్బులను. నీచీరేఖల = అలలచాళ్లను. కేళాకూళిక = క్రీడానరస్సనందు. జాళువాసోబనంబుల = బంగారుమెట్లను. ప్రతిఘటించు = ఎదిరించు. త్రివళి = కడుపుమీఁదిమాడుముడుఁతలయొక్క. కమలకోరక = తామరమొగ్గ. ఉపమాద్రవ్యంబుల = సరిపోల్చువస్తువుల. పచారించి = న్యాపించి. పిక్కటిల్లి = కదిసి. కక్కసించి = బాధించి. దోర్తూలకూలంకషంబులు = చంకలపార్శ్వములనొరయునవి. లికుచంబులు = గజనిమ్మ (పండ్లు) ప్లక్షపల్లవ = జాన్విచిగురులకు. పల్లభంబును = ప్రియమయినదియను. చపేట

తరుణంబులును నై నిగనిగని పసిండితగడుండెగడుకరమూలంబులును, కందర్పకళల
చెన్నునం బూవుతెత్తులయెత్తున సోగతీగలబాగునబుజగలిగినబుజంబులును, కలువ
తేకులచెలువున జోకమీరువాలారు కొనగోరులును, పవడంపుఁ జివురులపగిదిగలర
క్తాంగుళి ప్రవాళంబులునుంగలిగి నెత్తురుట్టిపడుకరతలంబులును, కంబుబిబ్బోకావ
హంబును క్రముకతరుకమనీయంబును కోమలాంశుమత్ఫలాముకుళ మోహనంబున
గుకంధరాభోగంబును, సమ్మిశ్రవటఫలద్వయశోభాద్వైతనివిడంబగు చిబుకంబును,
చక్కెరలధిక్కరించి తేనెలంబోనాడిచెఱకురసంబుల నిరసించిమధురిమ నమరునధ
ర బంధుజీవ ప్రసూనంబును, మొల్లలనుల్లసంబాడి యాణిము త్తియంబుల నుత్తరిం
చిసుధాబిందువులఁ బలువగుసల సరసంబాడుపలువరుసయు, సంధ్యారాగరంజితం
బగు కళారాజరేఖ పొత్తువడయు నుత్తరోష్ఠపుటంబును, పరిస్ఫుటనాసికాసుగం
ధనిశ్వాసధారాధోరణీ నిశితమార్గంబునుం బోనియయ్యార్హోష్ఠబింబఫలంబుమీఁది
నిమ్మభావంబును, నూనసాయకుదోనివిల్లును పల్లవ కరవాలులాంగలాయుధంబును
సామివికసిత చంపకకోరకంబును నువ్వంబువ్వనునవ్వచునివ్వజిల్లు నుల్లక్షిత నాసి
కాశిఖరంబును, సితమయూఖరేఖా సఖింబగునొసలును, నింబకిసలయంబుల కపన
యంబొందించుచునుక్కును నరంటిమొక్క మొదలియాకుతొక్కల నెక్కసక్కెం
బు సేయుచుఁ గాయజుసింగిణుల వంగడంబగునెలవంక కన్నబొమల కొవలును

పుట=చాచినవ్రేళ్లుగల ఆటచేతిలోపలిభాగమువలె. పరిస్ఫుటంబు=ప్రకాశించునది. వేదీమధ్య
=యజ్ఞవేదికనడిమిభాగముతోడ. ఘణాఫలక=పలకవంటిపడగవలె. తాంబూలీదళ=తములపాకు
లయొక్క. పసిండి=బంగారు. తెగడు=తిరస్కరించు. కరమూలంబులు=చంకలు. పూవుతెత్తుల
=పువ్వులసరముల. ఎత్తునక=విధమున. సోగ=నిడుపైన. బుజ=వల్రువతనము. జోక=అం
దము. వాలారు=బాండులైన. ప్రవాళంబులు=చిగుళ్లు. కంబుబిబ్బోకావహంబు=శంఖ
మునకు అందమును కలిగించునదియు. క్రముకతరుకమనీయంబు=పోకక్రమాని మనోహరత్వముగ
లది. కోమలాంశు మత్ఫలాముకుళమోహనము=మృదువైనయరఁటి మొగ్గవలెమోహమునుబుట్టిం
చునది. కంధరాభోగంబు=పొడయొక్కపైశాల్యము. చిబుకము=గడ్డము. పోనాడి=నిందించి.
నిరసించి=తిరస్కరించి. మధురిమ=తియ్యదనముచేత. బంధుజీవప్రసూనంబు=మంకెన
పువ్వు. ఉల్లసంబాడి=పరిహసించి. ఆణి=గుండ్రదనముగల. ఉత్తరించి=దాఁటి=మీఁది.
పలు ఎరుసలక=బహువిధములైన బావమామ మొదలగు వగుసల చేత. రంజితంబు=
ఎఱ్ఱనైనది. కళారాజరేఖ=కళామాత్రమైన చంద్రరేఖ. పొత్తు=స్నేహము. ఉత్తరోష్ఠపు
టంబు=పైపెదవి. సుగంధనిశ్వాస ధారాధోరణీనిశితమార్గంబు=మంచివాసనతోడియూర్పల
ప్రసరణముయొక్క అడ్డములేనిచుటుకుగలదారి. పోని=వంటి. బింబఫలంబు=దొండపండు. నిమ్మ
భావంబు=పల్లము. దోనివిల్లు=అల్పధనుస్సు. పల్లవకరవాలు=మన్నధునియొక్క. సామి=సగము.
చంపకకోరకంబు=సంపెంగమొగ్గ. ఉల్లక్షిత=మీఁదికినిక్కిన. నాసికాశిఖరంబు=ముక్కుమొన.
సఖిము=మిత్రము. ఎక్కసక్కెంబు=పరిహాసము. వంగడంబు=వంశము. తారసంబు=తలప
కుట=అతిశయము. ఆటపు=ఆందము. కోపు=విధము. విసూత్రితంబులు=సూత్రములేనివి. పతి

చకోరంబుల ప్రకారంబును జేరలతీరును సారసంబుల దారసంబును మీల మేలును
మెఱపులయొఱపును మరుతూపుల కోపును నుత్పలంబులయొప్పును కైరవంబులగౌ
రవంబును నేణనేత్రంబుల వైచిత్రియు విసూత్రితంబులుగావించి మించుశ్రవణపుట
కూప పతయాళువులగువిలోలవిలోచనంబులును, చర్పణంబులదర్పంబును సరోజం
బులయోజయు సుధాకలశంబుల విలసనంబును నంబురుహాబింబంబులమదంబునుం
బోషించి యశేషకళాకలాపపాణింధమ స్వర భాస్వరంబగు వదనవలయంబును,
శ్రీకారంబులజోకయుఁదొమ్మిదింటి లెక్కల యొమ్మికయు మోదుగు విగులసిరులు
నుబోసరించి వాసివడయు శ్రుతిశక్కులికలును, నిష్కళంకంబులై నిబిడంబులైని
ద్దంబులై నీరంధ్రంబులై నీలంపు గుంపులసౌంపు లామతించుమంచి నెఱికురులునుంగ
లిగి వలరాజునె త్తపలకతళుకునం గనుపట్టువీపున నేపారి యాపారి జాతామోద
మేదురవిలాసంబులభాసిల్లి వెండియు ॥ ౧౭౯ ॥ ఆ ॥ వివిధయువతికోటి వేమఱుసృ
జియించి । యవ్వఘాటఁజేయ నజుఁడుతలఁచి । కేలుదోయిగడుగఁజేళుల తుదనం
టు । జలకణంబులే మొసతినఖాళి ॥ ౧౮౦ ॥ తే ॥ అంబుజాననపెందొడలరఁటుల
గుట । దానఁగలిగిన లావణ్యమానభరము । వలనిపైఠేకులొకరెండు వ్రాలి బోర ।
గిలఁబడినరీతి మూఁగాళులలరుసతికి ॥ ౧౮౧ ॥ క ॥ మదిరాక్షిజంఘులంగజు । గదల
గునూహింపఁ గావుకాహళులైన । న్నదుకువడకగీ పెట్టక । పదనుదివిసి రాగిఁదేటిప
లుకకయున్నే ॥ ౧౮౨ ॥ తే ॥ కరికరంబులుత్వగ్దోషకల్మషంబు । నపనయింపంగ
సతియూరులైపొడమియుఁ । బుష్కరంబులతగులంబుఁ బూనెచరణ । దంభమునఁ
బూర్వవాసన తలఁగుటెట్లు ॥ ౧౮౩ ॥ తే ॥ వినరుహాననకటిసీమపృథివియగుట ।
నిక్కమటుగాకయు న్నఁజై నెలపు కొనునె । కాంచియునుమధ్య మాయయుఁగఁమ్ర
నాభిలక్ష్మియునుద్వారవతియు సలక్షణముగ ॥ ౧౮౪ ॥ తే ॥ సకియనాభియమున
నుండిజవ్వనంపు । బాలకృష్ణుండువెడలింప బయలుపడిన । కాళియఘనీంద్రుఁడే మొ
రోమాళిమధ్య । విష్ణుపదమున నణఁగిన విధముగలిగె ॥ ౧౮౫ ॥ ఉ ॥ మానవతీల

యాళువులు=పడునట్టి స్వభావముగలవి. విలోల=మిక్కిలిచలించెడి. ఓజ=విధము. విలసనము=ప్రకాశము. పాణింధమ=ఊడతిత్తి. అంబురుహాబింబంబుల=చంద్రబింబముల. జోక=విధము. ఒమ్మిక=ఇమిడిక. పోసరించి=బలిసి. శ్రుతిశక్కులికలు=చెవులనెడిచక్కిలములు. నిబిడంబులు=నెండుకొన్నవి. నిద్దంబులు=మొఱుగుగలవి. నీరంధ్రంబులు=సందులేనివి. సౌంపులు=అందములు. ఆమతించు=పూజించునట్టి. నెఱి=వంకరగల. వలరాజునె త్తపలకతళుకునక=మనస్తగుని సొగటాలాడుపలకయొక్క ప్రకాశముచేత. వీపారి=అతిశయించి. ఆమోదమేదుర=పరిమళాతిశయముయొక్క. భాసిల్లి=ప్రకాశించి ॥ ౧౭౯ ॥ ౧౮౦ ॥ సూనభరము=పూగుత్తి ॥ ౧౮౧ ॥ ౧౮౨ ॥ త్వగ్దోష కల్మషంబుక=తోలువలనిదోషమయినముఱికిని. పుష్కరంబుల=తామరల; తొండపుఁగొనల. తగులంబుక=అసక్తిని-నగబంధమును. దంభమునక=నైషముచేత. తలఁగుట=తొలఁగించుట ॥ ౧౮౩ ॥ కాంచి=మొలనూలు; ఒకపట్టణము. మాయ=ఇంద్రజాలము-లేమి; ఒకపట్టణము. ద్వారవతి=ద్వారములుకలది; ఒకపట్టణము ॥ ౧౮౪ ॥ రోమాళి=నూఁగా

లామతనునుధ్యమమన్ గజవైరికుల్కిత । ద్యానమరున్మదావళము యశావనపుంబొ
దరిల్లుదూఱఁగాఁ । గానఁగవచ్చు కుంభములు గావుగదాకుచకుంభయుక్తకంబొ
నటులైనవల్లభన ఖాంకుశ రేఖలుగల్గిమీటగున్ ॥ ౧౮౬ ॥ తే ॥ వఱలలావణ్యవా
రిధివలననిగుడు । వీచిలతకలు కాఁబోలు వెలఁదికేలు । విపులకంకణ మంగుళీవిద్రు
మంబు । మత్స్యరేఖాంకితమునగు మహిమకలిమి ॥ ౧౮౭ ॥ తే ॥ ముదితకరఘూ
లములయొప్పుఁముచ్చిలించి । యీకయుండిననొక్కొనాళీకభవుఁడు । ఘణిగణంబు
లఁదద్బొగపద్మరాగ । యోగమునతాలు మోపించుచున్నవాఁడు ॥ ౧౮౮ ॥ ఆ ॥
కంబుపాణితనకుఁగాంతండుగాఁగల్గు । టెటిఁగికంతకంబునింతిదాల్చె । నొక్కొయొ
ప్పుగాదెయుత్తమసతులకుఁ । బతులుఘానినట్టివ్రతముదాల్ప ॥ ౧౮౯ ॥ సోమవిం
బాస్యదశన వాసోమతల్లి । యొప్పుచంద్రిక నెఱడాలుగుప్పళించి । జిలుఁగుఁబలుచ
నివాసోవిశేషములకుఁ । జెన్నొసఁగుఁగాదె యెటువంటికన్నెకలిమి ॥ ౧౯౦ ॥ తే ॥
అలరుఁదేనియనానిచి మొలకగట్టి । శర్కరాబీజములుసుధాశాదభూమి । భావజుఁ
డువిత్త మొలచినపైరుపేర । వెడవిలాసంబుఘాఁబోడిపెదవిపదవి ॥ ౧౯౧ ॥ తే ॥
దాడిమీబీజరాజికెందళుకు మొల్ల । మొగ్గలపిసాళ మునుముత్యములసుపాణి । త
మ్మిపువ్వింటఁగొలుపున్న నెమ్మివడయు । దంతురాలకసుస్త్రిగ్గనంతపజ్జీ ॥ ౧౯౨ ॥ తే ॥
క్షీరకంతంబులని బ్రహ్మవారువముల । గెంటసంబాడునడగల్గుకీసలయోష్ఠి । సుస్వర
ములెక్కగనుకోటుసూపినిత్య । పల్లవగ్రాహిపాండిత్యపరభృతములు ॥ ౧౯౩ ॥ క ॥
వదనారవిందశశమున । వృదుగతిజనుమందహాస మివచంద్రికల । స్తుదదంతావళ
గనునకు । నుదధిశయనదృక్చోరయుగహ్నదముల్ ॥ ౧౯౪ ॥ తే ॥ యువమనో
జాంగలక్షేత్రముత్తరించి । గరుసువడదున్నుదన లాంగలికుహలము । కామినీమ
ణిముక్కటుగాకయున్న । నాసికాభగణపుఁగల్లునాటు నోటు ॥ ౧౯౫ ॥ క ॥ బి
సగుహరజమునఁబైకం । దుసిమినదగదగ వెలుంగునుడు రాజుకియన్ । బిసగుహపాణి

రు. విష్ణుపదమునన్ = విష్ణునిపాదమునందు; ఆకాశమునఁడు ॥ ౧౮౫ ॥ ఉలికి = భయపడి. మరు
న్మదావళము = దేవతలయేనుఁగు ॥ ౧౮౬ ॥ కంకణము = నీటిబొట్టు; ముంజేతికడియము. విద్రు
మంబు = చిగురు; పగడము. మత్స్యరేఖ = చేపరేఖ; చేపలచాలు ॥ ౧౮౭ ॥ ౧౮౮ ॥ కంబు
పాణి = విష్ణుపు ॥ ౧౮౯ ॥ దశనవాసోమతల్లి = మేలిమైనపెదవి. చంద్రిక = వెన్నెల; కుసుంబా
వర్ణము. గుప్పళించి = వ్యాపింపఁజేసి. జిలుఁగు = సూక్ష్మమైన. వాసోవిశేషములకున్ = వస్త్ర
విశేషములకు. కన్నెకలిమి = సూతన సంపద ॥ ౧౯౦ ॥ శాదభూమి = అడుసునేల. పెద = విత్తనా
లుజడ్డిగమునందు దిగవిడుచుట ॥ ౧౯౧ ॥ కెందళుకు = ఎఱ్ఱనిమెఱపు. పిసాళము = వికాసము.
సుపాణి = స్వచ్ఛమయిన మెఱుఁగునీరు. దంతురాలక = నొక్కులపొడివెండ్రుకలుగలది ॥ ౧౯౨ ॥
గెంటసము = పరహాసము. ఓటు = ఓటమి = అపజయము. పల్లవగ్రాహి = చిగుల్లనుగ్రహించునది;
విటులవగ్రహించునది. పాండిత్య = నేర్పుగల. సరభృతములు = కోకిలములు ॥ ౧౯౩ ॥ ౧౯౪ ॥
జాంగలక్షేత్రము = బీటిపొలము. గరుసు = మేర - మెత్తని. నాటునోటు = నాటునా ॥ ౧౯౫ ॥ రజము
నన్ = పుష్పాడిచేత. ఉసిమినన్ = తోమికడిగి వేయఁగా. జృంభించున్ = విజృంభించును ॥ ౧౯౬ ॥

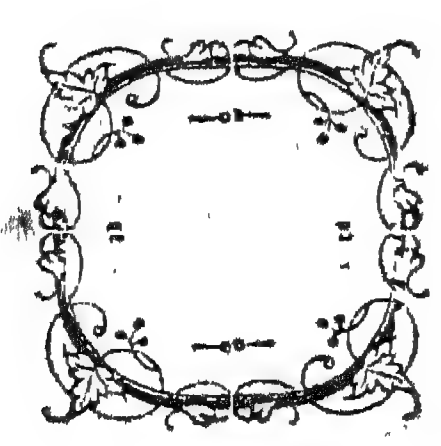
ముఖాంబుజ । మనమాముధ సౌధకుంభమైజ్యంభించుక ॥ ౧౯౬ ॥ క ॥ ఆవృత్తో
ర్మిలులితరా । జీవములకుమరుపతాకజీవంబులకుక ॥ జీవంజీవంబులకా । జీవంబు
లుచెలువకన్నసిరులమెఱుంగుల్ ॥ ౧౯౭ ॥ తే ॥ వాసుదేవాదినవశక్తివైభవంబు
రుక్మిణీసత్యభావలరూపరేఖ । యిదియెవహియించుననన్వయిడినపదునొ । కొం
టిలేక్కనంగనబొమ్మబువిదకమరు ॥ ౧౯౮ ॥ చ ॥ పడఁతిముఖాంశునిష్కముల్లుభా
సురవర్ణలలాటపత్రకం । బిడిముఱవీలఁగైకొనియె నిందుఁడునద్దముసాక్షిగాఁగ
నె । న్నడొజలజాతమప్పుజతనంబుగఁ దీర్పనిబల్కినొక్కపే । రడుసుననీటనెండ
నిల నాఁగినదూఁగినసొర్పుచుండుటల్ ॥ ౧౯౯ ॥ తే ॥ సితకరశ్రీఁబయోరుహాశ్రీ
నిజేయు । కాంతమొగమనిశ్రుతిపుట్టికైతవమున । నలువవ్రాసినశ్రీకారములయుగం
బు । వర్ణనాతీతరుచిమించుకర్ణయుగళి ॥ ౨౦౦ ॥ సీ ॥ ముఖమంబురుహమనిము
వ్వరంబుగనప్పళించుతేనియదిండిలెంకలనగ । నాననచంద్రునియంకకర్ణమమొకకడఁ
సరించినపొడవనంగ । నధరసుధాపూరితాస్యహేమకలశి మూసిననీలంపుమూకుడ
నంగ । వదనపద్మనిధిపైవ్రాలినయవమసోమోహాంధకారసమూహమనంగఁ ।
గఱకుఁదనముఁజాలఁ దఱచుఁదనంబును । నెఱులసిరులుగలిగివిరులపేరి । కీర్తిబుగు
లుకొనగఁగిసలయాధరగొప్పకొప్పకప్పుమీటియొప్పుటొప్పు ॥ ౨౦౧ ॥ క ॥ వలరా
జుకేలివాలుం । బలకయుబలెనలరువేణిపాణింధమమై । లలితాంగివెన్నుపట్టియ ।
ధవధవమనుకుందనంపుఁ దగడుం దెగడుక ॥ ౨౦౨ ॥ శా ॥ ఈధారక భువనైక
మోహనకళాహేలా విలాసంబులక । రాధాకన్యకధన్యకాంతిఁదనరారకదన్వశా
శారతిక । గోధుగ్బాలకదివ్యమూర్తియగుశ్రీగోవిందుఁ డంభోజినీ । మాధుర్యం
బునకగ్గలించునళిసమ్రాడా కృతింగైకొనుక ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ ఆరాధామాధవులకుఁ ।
గోరికలవ్యోన్య హృదయకోటరములనం । కూరితములయ్యెదినముఖ । వారిజగగ్భ
ములనుబ్బు వాసనలకియక ॥ ౨౦౪ ॥ శా ॥ చాణక్యప్రధితప్రభావసుషమా

లులిత = చలింపఁజేయఁబడిన. మరుపతాకజీవంబులకుక = మత్స్యములకును. జీవంజీవంబుల
కుక = చకోరములకును ॥ ౧౯౭ ॥ నవశక్తులు—ఇచ్చాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి, ఉత్సాహశ
క్తి, ప్రభుశక్తి, మంత్రశక్తి, సత్యశక్తి, రజశ్శక్తితమశ్శక్తి ॥ ౧౯౮ ॥ నిష్క్రములు = వరహాలు. పత్రకం
బు = పత్రము. ఆఁగినక = అగ్నిగించినను. తూఁగినక = ఊఁగినను ॥ ౧౯౯ ॥ ౨౦౦ ॥ మువ్వరం
బునక = అధికముగ. అప్పళించు = కప్పనట్టి. తేనియదిండిలెంకలు = తుమ్మెదబంట్లు. ఓసరించిన
= తొలఁగించిన. పొడవు = ఆకృతి. హేమకలశి = బంగారుకలశము. విరులపేరికీర్తి = పువ్వులనెడి
కీర్తి. బుగులుకొనంగక = వ్యాపింపఁగా । ౨౦౧ ॥ వాలుక = కత్తియు. పలకయుక = కేడెము
ను. పాణింధమమై = చీకఁజియై. తెగడుక = తిరస్కరించును ॥ ౨౦౨ ॥ ఈధారక = ఈవిధమున.
హేలా = ఒయ్యగముగల. గోధుగ్బాలకదివ్యమూర్తి = గొల్లపిల్లకాయయొక్క అప్రాకృతమయిన
యూకారముగలవాఁడు. అంభోజినీ = తామరయొక్క. అగ్గలించు = ఉత్సహించు. అళిసమ్రాట్
= తుమ్మెదరాజుయొక్క ॥ ౨౦౩ ॥ కోటరములక = తొఱ్ఱలయండు. అంకూరితములు = మొలక
లెత్తినవి. దినముఖ = ప్రాతఃకాలమునండు ॥ ౨౦౪ ॥ ప్రధిత = ప్రసిద్ధమయిన. సుషమాసర్వ

సర్వస్వప్రప్నోత్రశ్రీ! వాణీనిత్యనివాసనేత్రముఖసేవాసావధానాఖిల | యోగీనా
 ధచమూపనందనభుజాకోదండలంకారియ | క్షీణోదర్కజితార్కసూన్యతలతా
 శృంగారచైత్రాగమా || ౧౦౫ || క || సకలాస్థానసరోవర | నికరమరాళాయమా
 ననిజకీర్తివిభా | ముకురప్రతిఫలితదయా | సుకృతవితరణప్రతాప శుభముఖ్యగుణా ||
 ౧౦౬ || మాలిని || వితరణరణదత్తా వేదవేద్యాసపత్నా | చతురమతి విశేషాపార
 సంగీతపోషా | క్రతుభుగధిపభోగా కావ్యదత్తానురాగా | ప్రతిభయభుజగర్వాభ
 క్తికాభ్యాసశర్వా || ౧౦౭ || *

గద్యము || ఇదిశ్రీ పరమపదనాథనిరవధిక కృపాపరిపాక పరిచితసరస
 కవితాసనాథ రామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైన పాండురంగ
 మాహాత్మ్యంబను పరమభాగవతచరిత్రంబునందుఁ
 దృ తీ యా శ్వా స ము .

స్వ=మనోజ్ఞతయొక్క సమస్తమునుగల. భుజాకోదండలంకారి=చేత విల్లుపట్టుటయందు శ్రీరా
 ముఁడా. అక్షీణోదర్క=తక్కువకాని భవిష్యత్ఫలములుగలవాఁడా. జితార్క=(తేజస్సుచేత
 జయింపఁబడినసూర్యుఁడుగలవాఁడా. చైత్రాగమా=వసంతుఁడా || ౧౦౫ || ౧౦౬ || ససమ్
 =సమానపక్షముగలవాఁడా. క్రతుభుగధిప=దేవేంద్రునియొక్క. ప్రతిభయ=శత్రువులకువెఱ
 భునుగలుగఁజేసెడి. శక్తికాభ్యాసశర్వా=సేవకాభ్యాసమునందు శివుఁడా. ౧౦౭.]

పాండురంగ మాహాత్మ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క || శ్రీమ్యుతిసువర్ణ రేఖా । విద్యోతితసదననికషవిద్వదనీక । ప్రద్యోతనసు
తగుణశతవేద్యారామానుజేంద్రవేదాద్రీశా ॥ ౧ ॥ వ ॥ ఆకర్ణింపుమానిలింపనదీకి
రీటుండుహాటక గర్భసంభవునితోట్లనియె. అట్లుదినదిన ప్రవర్ధమానంబగు ననురా
గంబుచిగురుగొమ్మనుంజేగయైకొనసాగుచునికిందనికి రాధ మాధవుం దనకు నధినా
ధుంగాఁగోరిగోవర్ధనాచల సమీపవర్తియగు ఋణవిమోచనతీర్థంబునందపంబు
సేయంగడంగి ॥ ౨ ॥ సీ ॥ ననలక్రొందొడిమయొత్తినగంటగిలును స్తకంబెట్టులోర్చె
నొకటకుజడలు । కష్టారితిలకంబు గాలివాతిననేర్చు నొసలెట్లుననిచె నొభసిత
మునకు । వజ్రాలనూలు నొర్వనికటితటియెట్లు తాళె నొపటుదర్భదామకాంచి ।
జిలుగుదువ్వలువంతబెళకెనగరుదాల్చు తనువెట్టులోర్చె నొధాతువస్త్ర । భరణ
మునకంచుజనములచ్చెరువునొందఁ । గొమ్మగావించెడపమట్టిక్రూరనిష్ఠ । కడలికం
పించుక్రియజగంబడలివణకఁ । దత్తమయజాతహేమంతతరుణవాత్య ॥ ౩ ॥ శా ॥
తత్తాదృక్తదజ్యంభమాణతరుణీతారుణ్యసంపద్దశా । ప్రోత్తుంగస్తననిస్తులోష్ణకవచం
బుల్ పూనఁగానోచుటల్ । చిత్తానందముగల్గుభోగులకునిస్త్రింశోగ్రసంపాతమై
యుత్తాలంబగు సీతుకందువకరంబుద్వేగమొందింపఁగన్ ॥ ౪ ॥ తే ॥ చంద్రవింబా
స్యకుచశైలజన్మఘామి । గానరాకూపుఁబోలేనక్కడిదిచరికి । నించుకంతయుఁగం
పింపదివముకొనుచు । ముజ్జగంబులుపచరింపమాటిలెక్క ॥ ౫ ॥ తే ॥ పారదం

[విద్యోతిత=ప్రకాశింపఁజేయఁబడిన. నికష = సానతాయియైన. విద్వత్=విద్వాంసుల
యొక్క. అనీక=సమూహముగల. ప్రద్యోతన=సూర్యుఁడ౧-విద్వాంసులయొరయికచేత త్వష్ట
చేతసానపెట్టఁబడిన సూర్యునివలెఁ బ్రకాశించువాఁడ౧. నతగుణ శతవేద్యా=పొగడఁబడినయ
నేకసప్తగుణములచేతఁ దెలియఁదగినవాఁడ౧ ॥ ౧ ॥ నిలింపనదీకిరీటుండు = శివుండు. హాటకగర్భ
సంభవునితో=నారదునితో. చేగ=చేవ. తనకి=ప్రకాశించి. సమీపవర్తి=దాపుననుండునది॥
౨॥ననలక్రొందొడిమయొత్తిన=పువ్వులక్రొత్తతోడిమయొత్తుకొనినను. కంటగిలు=నొచ్చుకొను.
వీర్చు=చుండు. ననిచెనో=అనురాగమునొందెనొ. నూలు=మొలునూలు. దర్భదామకాంచి=
దర్భత్రాటిమొలనూలు. జిలుగుదువ్వలువ= సన్ననికట్టుకోక. ఇంతబెళకెనన్ = కొంచెము ఒర
సికొన్నను. గరుదాల్చు=గగుర్పాటునొందు. ధాతువస్త్రభరణమునకున్ = కావికోకకట్టుకొను
టకు. కొమ్మ=స్త్రీ-రాధ. అడలి=శోకించి. తరుణవాత్య=చక్కగాసుడిసివీచునట్టిగాలిచేత॥
౩ ॥ తాదృక్తదజ్యంభమాణ = దానివంటిమదముచేత విజృంభించుచున్న. ప్రోత్తుంగ = మిక్కిలి
యున్నతములైన. భోగులకున్ = భోగపురుషులకు; సర్పములకు. నిస్త్రింశోగ్రసంపాత = కత్తియొ
క్క భయంకరమైనపాటు. ఉత్తాలము = అధికము. సీతుకందువ = చలికాలము. ఉద్వేగము=
భయమును ॥ ౪ ॥ కడిది=అపాధ్యమయిన. ఇవముకొనుచున్ = చలిగొనుచు ॥ ౫ ॥ పారదంబు

బునఁదోఁచినపసిఁడితీఁగ । పగిదిరాజిల్లెరాధచంపకసువర్ణ । వర్ణమగుమేనుకుము
దధవశతమర । పటలకంచుకవేల్లనఘటనకలిమి ॥ ౬ ॥ తే ॥ నవ్యకాలాగరూప్యర్త
సములసతుల । చమ్మగొండలనష్టాగ్నిసంభవించె । మతసమగ్రులుధామానుమా
నకలన । నగ్నిసాధింతు గచలంబులందు నెవుడు ॥ ౭ ॥ తే ॥ సురలుకళలెల్లఁ
గ్రొలినసోముతనువు । కష్టరముగుమ్మరించినఁగనకక్రోలిపువ్వుఁడేనియచనినయం
భోరుహంబొ । యనఁగమంచింకిబ్రహ్మ డమగలెఁజలిసి ॥ ౮ ॥ క ॥ అగలుంగుంకు
మపువ్వును । దొంగరుంజేలలును నీతుఁడ్రోవంగలవే । పొగలేనిముర్తురఁబులు । మ
గువలపాలిండ్లుభోగ మహానీయంబుల్ ॥ ౯ ॥ క ॥ పైనిగుడుమంచుతువ్వర । వాన
లచేఁదడిసికమలవనలక్ష్మిహారి । ధ్యానగమీలితలోచన । యానలరాధావధూతిక
నుగలమయ్యో ॥ ౧౦ ॥ తే ॥ కాలుఁగాలునుగేలునుగేలుమోవి । మోవియునుదా
ర్చిభోగినమూహామమరె । నూహసేయంగభోగినమూహామునకుఁ । బొసఁగమన
కంపుఁబెనఁకువలెసఁగుఁగాదె ॥ ౧౧ ॥ క ॥ శ్యామలకాలాగురునవ । ధూమమెద
కునుఖమొనర్పఁదోరపుఁగన్నల్ । వేమొగుచుకరణిసాధ । స్తోమమమరెఁగప్పఁబడి
నసోరణగండ్ల ॥ ౧౨ ॥ క ॥ అంతవసంతముజితహే । మంతముదీపించిమత్తమ
ధుకరకలభా । క్రాంతమురుపుష్పరసవే । శంతముసకలద్రువులఁబిసాళముచెలఁగ ॥
౧౩ ॥ ఉ ॥ కెంజిగురాకుడాలు దులకించినధాతుపటంబుచాయఁజే । యంజదురె
కుపుప్పొడులనంటినతేఱులుభూతిభృజ్జటా । పుంజముఁబోలఁగావిసిన భూముల
లోమధులక్ష్మిపాల్చెనీ । లాంజనవర్ణుఁగోరితపహట్లొనరించుమృగాక్షికైవడి ॥ ౧౪ ॥
క ॥ ఆవిర్భవించెనీల । గ్రీవాలికకీలికీలకేవలసఖమై । పూవులకారుడివోవం । గావేస

న ॥ = పాదరసమునందు. కుముద ధవళ = తెల్లగలువ తెలుపుగల. తుషారపటల = మంచుసమూహా
మనెడి. కంచుక = కవచముయొక్క. వేల్లన = చుట్టుకొనుటతోడ. ఘటన = కూడిక. కలిమి ॥
కలుగుటచేత ॥ ౬ ॥ ఉద్వర్తనము = నలఁగు ॥ ౭ ॥ క్రోలి = త్రాగి. అగలె ॥ భేదిల్లెను ॥ ౮ ॥
అగలు = అగరు. చేలలు = వస్త్రములు. నీతు = చలిని. మర్తురంబులు = కమ్ములు. పాలిండ్లు = నైన
ములు ॥ ౯ ॥ అనుగలము = అనుకూలము ॥ ౧౦ ॥ మసకంపుఁబెనఁకువలు = సంభోగమునందలి
యిచ్చచేఁబెనఁగులాడుటలు ॥ ౧౧ ॥ శ్యామల = చామనిచాయగల. తోరపు = విశాలములయిన.
సోరణగండ్ల ॥ కిటికీలచేత ॥ ౧౨ ॥ జితహేమంతము = గెలువఁబడినహేమంత ఋతువుగలది. మ
త్తమధుకరకలభాక్రాంతము = మత్తుగొన్న కొదమతుష్టాదులచేత ఆక్రమింపఁబడినది. ఉరుపుష్ప
రసవేశంతము = అధికమయిన పూఁదే నెపడియలుగలది. సకలద్రువుల ॥ అన్నివృక్షములందును.
పిసాళము = వికాసము. చెలఁగ ॥ అతిశయింపఁగా. దీపించె ॥ ప్రకాశించెను ॥ ౧౩ ॥ డాలు =
కాంతి. తులకించినధాతుపటంబు చాయ ॥ ప్రకాశించిన కావితోకచాయను. చదురెక్కు =
బురదలుదేలునట్టి. భూతిభృజ్జటాపుంజము ॥ భస్మమును భరించుచున్న జడలసమూహమును.
మధులక్ష్మి = వసంత ఋతుసంపద. నీలాంజనవర్ణు ॥ నల్లకాటుకవన్నెగలవానిని - కృష్ణుని ॥ ౧౪ ॥
ఆవిర్భవించె ॥ పుట్టెను. నీలగ్రీవాలికకీలికీలకేవలసఖము = శివునినొసటియగ్నిజ్వాలకుముఖ్యమిత్ర
ము. పూవులకారు = వసంతఋతువు. ఉడిగిపోఁగా. వేసవి = గ్రష్టఋతువు.

జిల్లెమజీయు! జలధరోదయవిప్రప్రసాదలబ్ధి॥ ౨౨॥ తే॥ ప్రబలువడగండ్లునింద్రగోప
ములుజంబు | ఫలములునుబొల్చెబచ్చికపట్టులందు | వనధినీరానందెరలునన్మృణులనె
ల్ల | నంబుదంబులువెలిగ్రాసెనటుగకనఁగ॥ ౨౩॥ తే॥ మోవిచెలువంబుగేదంగిపూ
వుతేకు | సోయగమునూపుకన్నలసొబగుజికుర | బర్హిబర్హప్రభయుఁజూపిప్రతిఘ
టింజె | సంబుధరకాలసాభాగ్యమంబుజాక్షి॥ ౨౪॥ క॥ సలిలంపునృద్ధజలధర | ములు
పూనినయూతకోలమొత్తములక్రియఁ | దొలువానకాళులెసఁగెఁ | గలహంసకు
లంబులెల్లఁగలఁగంబడఁగఁ ॥ ౨౫॥ శా॥ అద్రిగ్రావములుర్విరాల బలఁఘోషాడం
బరంబుల్ వియో | గిద్రోహంబొనరింప వారినిధికెంకేలంటఁగావాహినుల్ | భద్ర
భప్రతిమాననూర్తియగుచుఁపాథోధరశ్రేణికుం | భద్రోణంబులుగుమ్మరించె వి
మలాంభఃపూరధారావళిఁ॥ ౨౬॥ క॥ పాపటతెరువునడిగి నా | సాఫుటముక్తాఫ
లప్రచారంబైరా | ధాపృథువత్సోరుహముల | పైపై ప్రభమోదబిందుకటలనునిగి
డెఁ॥ ౨౭॥ సీ॥ పెరిగినూచీముఖాభేద్యంబులగు సందేశార ధారాచ్ఛటల్ గాటుకొ
నినఁగర్జజ్వరాపాదకంబులై దంభోళిగంభీరరవములుగడలుకొనిన | మజ్జింబులము
చ్చముణిఁగింపఁగాఁజాలునీడ గాడుపులుబిట్టెదురుకొనిన | దుర్దమకర్దమస్తోమసఁఛ
స్మనూముల సోనవానలుముంచుకొనినఁ | జెదరకఱకాలఁగన్నవచ్చినపిధాన | నాథ
సంకేతములకేగునడికిరేలు | కాయసంభవబాధాసహాయమగుచు | స్వైరిణికోటిని

—వంశముయొక్కవృద్ధి; వెదుల్లవృద్ధి. లబ్ధిఁ = పొందుటచేత ॥ ౨౨ ॥ పొల్చెను. అనఁ = త్రాగఁగా. తెరలు = బయలువెడలు. అటుగక = జీర్ణింపక ॥ ౨౩ ॥ మోవి = అధరము; చికానొకపండు. గేదంగిపూవుతేకు = పచ్చమొగలిపూతేకు; మొగలితేకనెడి యాధరణము. సోయగము = అందము. ఊపుగన్నలసొబగు = చలింపఁజేయునట్టికన్నలయొక్క యందము; చలింపఁ జేయఁబడునట్టి నెమలిపురికన్నలయొక్కయందము. బర్హిబర్హప్రభ = నెమలికుంచెయొక్కప్రకాశము; దర్భపోచలయొక్కప్రకాశము. ప్రతిఘటింజె = ఎదిరించెను. అంబుధరకాలసాభాగ్యము = వర్షాకాలముయొక్కమనోజ్ఞత్వము ॥ ౨౪ ॥ సలిలంపు = నీళ్లుగల. ఊతకోలఁజూనుకొనుకట్ట. వానకాళులు = వానచినుకులధారలు ॥ ౨౫ ॥ గ్రావములు = రాతిగుండ్లు. వియోగి = విరహి; తనవారి నెడబాసినవాఁడు. ద్రోహంబు = చెలుపును. కెంకేలు = ఎల్లదాలుగలవయి. వాహినులు = నదులు. పాథోధర = మేఘములయొక్క. కుంభద్రోణంబులు = కుండలురూపులునుగా. అంభః = నీళ్లయొక్క ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ సూచీముఖాభేద్యంబులు = సూది మొనచేతనుభేదింపరానివి. ఫటలు = సమాహములు. కాటుకొనినఁ = నిండుకొనఁగా. ఆపాదకంబులు = కలుగఁజేయునవి. దంభోళిగంభీరరవములు = వజ్రాయుధముయొక్కవెలితిలేనిధ్వనులు. ముచ్చముడఁగింపఁగాఁ = మిక్కిలి ముడుఁగుకొనునట్లుచేయను. ఊడగాడుపులు = శీతవాయువులు. బిట్టు = శిశువుగ. దుర్దమ = అణఁపరాని. కర్దమ = బురదయొక్క. సంఛన్న = చక్కగాఁగవ్వఁబడిన. సోనవానలు = ముసరువానలు. నాథసంకేతములకుఁ = ప్రియులయేర్పాటుతావులకు. నడికిరేలు = అర్ధరాత్రములండు. కాయసంభవ = మత్స్యధునియొక్క. స్వైరిణికోటి = అంకురాలడ్రసమాహ

స్వయన్వైరధాటి॥ ౨౫॥ క॥ శ్రీదశగురుప్రతిమానులు॥ నిదివగలిదిరాత్రియనుచునే
 టుపటుపలే॥ రుదళితహరినీలమణి॥ చృదనీలముమొగులుసూర్యచంద్రులమింగ॥
 ౨౬॥ క॥ తరణిలయానంతరమున॥ గరముమరుదిగంతములనుఖద్యోతంబుల్॥ మరల
 గలైజసస్పృష్టికె॥ బరమాణుచయంబుగూడఁబడుచందమున॥ ౩౦॥ సీ॥ ఇంద్రచా
 పంబుగాదిదిమాళితలమున సవరించుబర్హిపింఛంబుగాని॥ భిదురఘోషంబుగాదిది
 పాంచజన్యసంజాతగంభీర ఘోషంబుగాని॥ యాశ్రయించినబలాకావళిగాదిది హా
 రిముక్తాహారయష్టిగాని॥ యిదికోలమెఱుఁగుగాదుదిరిబంగారంపుఁబసిమిగ్ర మ్మైదు
 పచ్చపట్టుగాని॥ వృష్టిగాదిదికగుణాంబువృష్టిగాని॥ నీలమేఘంబుగాదిది నీలవర్ణుఁ
 డౌరనామోలఁబ్రత్యక్షమయ్యెననుచు॥ హర్షపులకితతనువయ్యె నవ్వధూటి॥ ౩౧॥
 ప॥ ఇట్లనవరతధ్యానధారా ప్రవాహమగ్నహృదయయగు నాగగనావలగ్నకు నిఖి
 లజగద్వలయంబును విష్ణుమయంబైతోడె నంతభక్తవత్సలుండగు శ్రీవత్సవత్సుం
 డు॥ ౩౨॥ సీ॥ అరచంద్రులోనిచిహ్నింశంబునుంబోలె నుదుటఁగన్తురిబొట్టుపదను
 కొనఁగ॥ గగనంబునందలిఖరవరీచియుఁబోలె నురమునఁగొన్తుభంబొఱపుమీఱ॥ సు
 రభూజశౌఖలఁజుట్టు తేఱులుఁబోలెఁ గేలఁబచ్చలకడియాలుమెఱయఁ॥ గొదమసం
 పెఁగ మొగ్గుతుదఁబొన్నవిరివోలెనుక్కు-నముంగఱముత్యమమర॥ నీలగిరిగల్పవెన్నె
 లనిగ్గుఁబోలె॥ నవకముగు మేనహరిచందనంబువొందువ॥ వివిధమణిఘావణప్రభల్ వె
 లయఫలిత॥ కల్పతరులీలరాధయగ్రముననిలిచి॥ ౩౩॥ ఉ॥ శ్రీదనర॥ గృపారసము
 చిక్కిఁదపోనలజాయమానహృ॥ భేదముమానిపించితనకేలనుగేదైమలించి నిర్భరా॥
 హ్లాదమెలర్ప నయ్యవతి నర్థ శరీరము నట్లు ప్రోచెన॥ యౌదవరాజవంశమణియ

ము. వైర=యథేచ్ఛమయిన ॥ ౨౫ ॥ ప్రతిమానులు=సమానులు. మొగులు=మేఘము॥ ౨౬॥
 తరణిలయానంతరమున॥=ప్రాక్షుగ్రుంకినపిమ్మట. ఖద్యోతంబులు=మిడుఁగులుఁబరుగులు. త్రే
 జస=తేజస్సుగలవానియొక్క ॥ ౩౦॥ బర్హిపింఛము=నెమలిపురి. భిదురఘోషంబు=పిడుగుచప్పు
 టు. బలాకావళి=మొగలచాలు. హారి=మనోజ్ఞమయిన. యష్టి=సరము. కోలమెఱుఁగు=వం
 కరలేనిమెఱపు. ఉదిరి=అపరంజి. మోలె=ఎరుటను. హర్షపులకితతనువు=సంతోషముచేతగ
 గుర్పాటునొందినదేహముగలది ॥ ౩౧॥ అనవరతధ్యానధారాప్రవాహమగ్నహృదయ=ఎడతెగ
 నిధ్యానముచేయుధోరణియనెడిప్రవాహమునందు మునిగినమనసుగలది — ఎడతెగకధ్యానముచే
 యునది. గగనావలగ్నకు=ఆకాశమువంటి నడుముగల దానికి—రాధకు. జగద్వలయము=
 వలయాకారమయినలోకము. శ్రీవత్సవత్సుండు=శ్రీవత్సమనుమచ్చతోమ్మునండుఁగలకృష్ణమా
 ర్తి ॥ ౩౨॥ పదనుకొనఁగ॥=చెప్పుగిల్లఁగా. ఖరవరీచి=సూర్యుండు. ఒఱపు=అందము. సుర
 భూజ=కల్పవృక్షముయొక్క. కొదమ=లేతదైన. విరి=పువ్వు. ముంగఱ=ముక్కఱ. నిగ్గు=తే
 టినకాంతి. నవకము = మృదువైనది. హరిచందనంబు=పచ్చగందము. అగ్రమున॥=ఎరుట॥
 ౩౩॥ చిక్కి॥=ప్రసరింపఁగా. జాయమాన=పుట్టుచున్న. భేదము=శ్రమము. తెవలిచి=

ద్రుజనేలినశూలిపోలికన్ || ౩౪ || క || రాధాసంగమముదితుని | మాధవుఁగనియోటు
వడినచూడ్కిఁదెరలెశం | పాధరముతనదువర్ణము | బాధితమగు నేసి వెలుకఁబాటు
ఘనుండున్ || ౩౫ || క || నీలాంజనవర్ణుఁడు రా | ధాలీలావతిననఁగి పెనఁగితన రెమకర
ణిన్ || గాలముశరత్సమాగమ | హేలాసాభాగ్యమహిమ నేపువహించెన్ || ౩౬ || నీ ||
కలఁకనీరెంతయు గతకల్మషముఁజేసెఁగతకాఫలమురీతిగలశసూతి | పాపబద్ధి
భూభాగంబునాస్యాన శాదంబుశకటోఘచక్రధార | శిఖితాండువముకళాసికఁజేసి
సడలించెఁ గఱకుటీకల పేరికాసెవిగువు | టడిగినబడివానలుదయించె వెండియుఁగరి
ఘటామదవృష్టికైతవమున | తెల్లుకోభిల్ల మంకెనలుల్ల సిల్లెఁ గాలకంధరవాహంబు
గజ్జురేఁగె | ముదితశతగోషకన్యకావదనతులిత | లలితరుచిబొల్పై రాకాకళాధరుం
డు || ౩౭ || క || చనుమొలకలుగల కన్యా | జనములఁ బురుడించె బద్మసరసీరేఖన్ | నన
విలుతుమిట్టకోలలు | వనరుహముకుళములుగానవచ్చుటకతనన్ || ౩౮ || క || అలరాధి
కాధరాధర | దళములయదుభర్తనినుచు దంతక్షతరే | ఖలుఁబో లెఁగ్రొత్తవంకెన |
యలరులపైఁదేటులమరెనాసమయమునన్ || ౩౯ || తే || పాంచజన్యంబు రాధికా
చంచలాక్షి | కంధరకుమోడి యెచటమోక్రాగిపోవఁ | దద్గతధ్వనితద్భర్తగాయ
యనియె | చేరెవృషభంబుకంతకుటీరవాటి || ౪౦ || తే || పుండరీకునిరక్షింప భూమి
భార | మణింప నవనీతలంబుననవతరిలిన | యల్లునిగుఱించివచ్చుదాధాబ్ధియనఁగఁ | జం
ద్రికాపాండుజలధరచ్చాయవొదలె || ౪౧ || నీ || కలుగకుండిన నేమికడిమిపున్వ
తావి ననిచినమరువమెంతటికి నోప | దొదవకుండిన నేమిమదకేతినటనంబు చాలదె
యంచలసంభ్రమంబు | మెఱవకుండిన నేమిమెఱుఁగులపొలప మేతన్యాత్రము లెశాలి
ధళధళములు | సుడియకుండిన నేమిసోనవాగల పెల్లు గజదానవృష్టికిఁగడమకలదె | కా

కదలించి. ఎలర్పక=ఆతిశయింపఁగా. ప్రోచెన్=పోషించెను || ౩౪ || సంగమ=చేరించేత.
ముదితునిన్=సంతోషించినవానిని. ఓటువడిన=జయింపఁబడిన. తెరలెన్=చలించెను. శంపాధర
ము=మేఘము. వెలుకఁబాటున్=వెలవెలఁబోవును. ఘనుండు=గొప్పవాఁడు; మేఘుండు || ౩౫ ||
ఆనఁగి పెనఁగి=కలసి మెలసి. తనరెడు=ఆతిశయించెడు. శరత్సమాగమ=శరత్కాలమురాకయొ
క్క. హేలా=విలాసముయొక్క. ఏపు=ఆధిక్యమును || ౩౬ || కతకాఫలము=చిల్లగింజ. కలశ
సూతి=ఆగస్త్యుఁడు. భూభాగంబునాస్యానశాదంబు=భూప్రదేశముయొక్కముఖభాగమునంద
లిమిరదను. శిఖి=నెమలి. కళాసికఁజేసి=నాట్యక్రియాంబి శేషముచేత. కరిఘటా=ఏనుఁగుగుంపు
లయొక్క. కైతవము=నెపము. కాలకంధరవాహంబుగజ్జురేఁగెన్=వృషభముయొక్క మదమ
తిశయించెను. కళాధరుండు=చంద్రుఁడు || ౩౭ || ననవిలుతుమిట్టకోలలు=మన్నభునివైనకఱకు
బాణములు. వనరుహముకుళములు=తామరమొగ్గలు || ౩౮ || ౩౯ || కంధర=మెడ. క్రాఁగి=
తపించి. దాయ=శత్రువు. కుటీరవాటిన్=గుడిసెచాలునందు || ౪౦ || అవతరిలిన=పుట్టిన ||
౪౧ || ననిచిన=చిగిరించిన. పొలపము=ప్రకాశము. శాలి=వరిపైరుయొక్క. సోన=ముసురు.
కడమ=తక్కువ. కారుకాలానన్=వర్షముతువునందు. డిరిలి=వదలి. ఓసరిలినన్=తొలఁగఁ

రుకాలానఁగలిగినశౌరవంబు | చౌకయైతోఁచెశరదృతుసౌస్థవమున | నురివితోల్లిటి
యధికారియోసరిలిన | వెనుకయధికారియవికావెవిభవకళి || ౪౨ || ఉ || పాఁడియుఁ
బంటయుంగలిగి పంకవిహీన మనోహరాంబువుల్ | వేడిననెల్లచోటఁబ్రభవింపఁగ
భానుఁడు శీతభానుఁడుకా | గాఁడినమేఘకాళిమవికారము దూరము సేయ నెంత
యుకా | నాఁడెముచూపె శౌరదదినంబులునిగ్తలమాక్తికాకృతికా || ౪౩ || సీ || రత్నగట్టి
రిమహీరమణులశ్వములకు ఘోరినీరాజనవూర్వకముగ | ఫలకగ్రహణముఁజౌపద
ములగరిమంబుఁ బరఁగెబాలకులకుగురువులిండ్ల | దుమికిచిచ్చుఁతోరణములుదూటిన
వారుకూటరైరికృతాంతఁతోరణములు | భుజియించెఁ బ్రజభుజాభోజనంబులుసిగ
బంటిగాఁదొలిక్రొత్తవంటకముల | నఖిలదగ్జయకాంతఁబుష్పాయుధుండు | వెలిగు
డారంబులోవచ్చివిడిచిచేసె | మురళి మోయించెఁద్రుభువనీమోహనముగ | రాధ
కింపుగ నాదినారాయణుండు || ౪౪ || ప || ఇట్లునిజజలనిమజ్జజ్జంతుజాలంబులకు ఋ
ణత్రయవిమోచన హేతువగునా ఋణవిమోచన తీర్థంబునందపంబుచేసిరాధకృ
తార్థయయ్యెనయ్యాదవకిశోరంబును గృశోదరీసహాయుండై మాయాశబలితుండగు
జీవపురుషుని పరుసునవివిధభోగపరాయణుండై పరఁగుచుండెనయ్యెడఁబుండరీకుని
ప్రకారంబాకర్ణింపుము || ౪౫ || క || ఉపమింపఁగరానితప | స్తపమునఁగడువాఁడిమీరు
ధరణీసుమన | స్తపనుఁడుకమలవికాసం | బెపుడునునుడివోనితావినింపువహింపకా ||
౪౬ || క || ఆద్యశివాధిష్ఠితమై | యద్యజ్ఞోత్థిర్విలాసయుతమైస్వశిరః | పద్మోద్భవమై
కడునన | వద్యమునౌదశశతారవనజమునందుకా || ౪౭ || చ || జొటజొటధారగావడి
యుచుంగడలెత్తునుధారసంబుగ్రుం | గుటగుటనప్పటప్పటికిఁగ్రోలుచునాలుగురెండు
మూలలకా | గుటిలతదాల్చుభోగినిగగ్నొడమించుచుదక్షిణశ్రవ | స్తటపసరత్పయో
దనినదంబునఁజొక్కుచుమబ్బుగ్రక్కుచుకా || ౪౮ || ఉ || విచ్చినకమ్మదమ్ములకువిందు

గా || ౪౨ || పంకవిహీన మనోహరాంబువులు = బురదలేని తేటయైన మనోహరజలములు. వేడినకా =
కోరినను. శీతభానుఁడు = చంద్రుఁడు. కాళిను = నల్లఁదనముయొక్క. శౌరద = శరత్కాలమునం
దలి || ౪౩ || నీరాజన = ఆరతులు. ఫలకగ్రహణము = పలకపట్టించుట. చౌపదముల = చిందులు
ద్రొక్కుటలయొక్క. చిచ్చుఁతోరణములు = నిప్పుగుండములచాళ్లు. సిగబంటిగాకా = తలమునుఁగ.
వంటకములు = అన్నములు. మురళి = పిల్లనగ్రోవి || ౪౪ || నిజజలనిమజ్జ జ్జంతుజాలంబులకుకా =
తననీటియందుమునిగిన ప్రాణిసమూహములకు. ఋణత్రయవిమోచన హేతువు = దేవఋణముఋ
షిఋణముపితృఋణముననుమాడువిధములయినఋణములనుతీర్చుకొనుటకుకారణము. అయ్యాద
వకిశోరంబు = ఆయదువంశస్థుండైనపిల్లకాయ = కృష్ణుఁడు. మాయాశబలితుఁడు = మాయచేతపలు
రూపములఁగనఁబడినవాఁడు. పరుసునకా = విధమున || ౪౫ || ఉపమింపఁగకా = సరిపోల్చ. తపస్తపము
నకా = తపస్సు నెడివేసంగియందు. ధరణీసుమన స్తపనుఁడు = బ్రాహ్మణుండ నెడిసూర్యుఁడు. ఉడివోని
= మానని || ౪౬ || ఉద్యత = వెలుఁగుచున్న. స్వశిరఃపద్మోద్భవము = తనశిరోమూర్ధమునందుఁబుట్టినది.
దశశతారవనజము = సహస్రారకమలము || ౪౭ || కడలెత్తు = ఆలలుకొట్టు || ౪౮ || పీలినెట్టెము =

లుపెట్టువెడందకన్నులున్ | బచ్చనిపట్టుఁబేరురముఁబ్రాకినమచ్చయుఁజేలి నెట్టెమున్ |
 బచ్చికఁచాయముంజిరుతపాయముగల్గు వెలుంగునిచ్చున్ | రచ్చయొనర్పనందలపరా
 కునఁదేలుచువేడ్కనేలుచున్ || ౪౯ || చ | గురుజనభక్తియుంగపటగోపకుమారపదా
 బ్జసక్తియున్ | దరలఁగఁబాపభూరుసావితానములీనముగాఁజెలంగుభా | స్వరతర
 యోగసీధువునసౌఖ్యమునొందుచుఁజిద్దిసాంకురా | హరణమొనర్చిభూమిసుర్దహం
 సముచాలఁబ్రశంసనొందఁగన్ || ౫౦ || సీ || తనమొగంబులుప్రాంతమినుకుమానిక
 ములగములుద్భవిల్లెడుగనులుగాఁగఁ | దనకమండలువారిదనుజారిపాదార్థ్యమలవ
 రించుటమాటచలమగాఁగఁ | దనమది నెద్దిదోచిననదియొక్కొక్కరూపాంతరంబు
 నఁబ్రోదివడయఁ | దనకట్టునజినరత్నముసృష్టిదీక్షకై కప్పినయదివోలెఁగిప్పుడేర |
 వీచువీవనచేఁబూనివెనుకదనకుఁ | జిటుతచనుదోయియొరగుగాఁజేసిచలువఁ | శె
 లువగొలువంగఁ దొలుకారుకలఁకపులుఁగు | మాపురాహుత్తునిలిచెబ్రాహ్మణుని
 మోల || ౫౧ || చ || నిలిచినిలింపలోకతఱిసితఱిసిరజహేమనీరజో | జ్వలదిననాశ
 ఖాదనమువంకనపొంకముమీరుక్రొవ్వనన్ | గళముగదల్పలేనితురగంబుదటాలనడిగి
 నమ్రతా | కలితశరీరునిందిగిచికొఁగిటఁజేరిచెఁబుండరీకునిన్ || ౫౨ || ఉ || చేరిచిసేమ
 మేసితకుశేశయలోచనగోచరాత్మనీ | వారికినీకునన్నవినివారిరుహాసనుఁబల్కనన్దు
 హూ | దారుడమేయభద్రసముదాయ నిదానమునీవువచ్చుటన్ | సారసగర్భ
 యింకఁగొనసాగుఁజుమీకుశలంబుమాదెసన్ || ౫౩ || క || అనిపరమసనమితి | న్న
 నిమిషులర్చించునట్టులర్చించెజగ | జ్ఞననస్థిశిలయకారణ | జననజనికొనుజనమతిరజని
 రజనీశున్ || ౫౪ || క || అర్చించినిలిచిచేతులు | గూర్చిపురస్థలికిఁజాచిగోవింకపదా
 బ్జార్చారసపానవిధుడ | నర్చితతదితరుఁడుక్షితీసురాగ్రణిషలున్ || ౫౫ || సీ || వి
 జ్ఞానవంద్యుఁడీవిశ్వనిర్మాతయాత్మారాముఁడీప్రలోకాధికారి | భూమిస్వజనితకు
 ద్రుండ్డిమహామతియజ్ఞాతచర్యుఁడీప్రాజ్ఞతముఁడు | సర్వావయవప్రజాప్రజాఁడీవే

పికిలిపిట్టయీకలుచెక్కి సతలసాగ. ఇచ్చలోక = మనస్సునందు. రచ్చయొనర్పన్ = కొలువుచేయఁ
 గా - నసింపఁగా || ౪౯ || తరలఁగన్ = చలింపఁగా. భాస్వరతర = మిక్కిలివెలుంగునట్టి. చిద్ది
 సాంకురాహరణము = జ్ఞానమనెడి తామరతూడుమోసునుభుజించుట || ౫౦ || ప్రాంతమినుకుమా
 నికములగములు = వేదిములనెగిరత్నసమూహములు. ప్రోది = రక్షణము. అజినరత్నము = శ్రేష్ఠమ
 యినచర్మము. ఒరగు = అనుకొనెడిదిండు. పలుకుఁజేలువ = సరస్వతి. తొలుకారుకలఁకపులుఁగు
 రాహుత్తు = బ్రహ్మ. (తొలుకారుకలఁకపులుఁగు = వర్షాకాలముకలఁతనొందుపక్షిహంస. మాపు =
 గుఱ్ఱము. రాహుత్తు = రాతు) || ౫౧ || నీరజ = రేణువులులేని. బిసనాశఖాదనమువంకన = తామర
 తీగకాండలను తినెడిప్రక్కనే || ౫౨ || సితకుశేశయలోచనగోచరాత్మ = విష్ణుఁడువిషయమయి
 నమనసుగలవాఁడా || ౫౩ || జనికొ = పుట్టుకగలవానిని. రజని = రాత్రికి. రజనీశున్ = చంద్రుని || ౫౪ ||
 నిర్మాత = నిర్మించువాఁడు. భూమిస్వజనితకుద్రుండు = కనుబొమలనడుమఁబుట్టినగురుఁడుఁగ

ఋషుభ్యాశ్చుడేత్రయీమూలభూతి । యతాదికప్రజోద్భవహేతువీయయ్యకర్తైక
సాక్షీయానిర్మలండు । శాంతుఁడీతండునాజ్ఞానః కాంతుఁడీతఁడు । ననఁగవెలుఁగొం
దునీవునాకతిధివైత । వేసుతొలుమేనఁజేసినదెట్టినో మొ॥ ౫౬॥ మ॥ అరుణావివస్కృ
తిభాస, రోదయముఁబడ్డా మోదమంభోగుహ । కరముఁజేలుపువిల్ ప్రవర్షణము
నోకారంబుమంత్రాశ్రయ । స్ఫురణంబుఁప్రకటింపఁగా మొదలనుచ్చాతంబులైన
ట్టులీ । శ్వరుఁడే తేంచుటకుఁదృఢాగమము సోసంసూచకంబయ్యెడుఁ॥ ౫౭॥ ఉ॥
త్వాన్మశులందుసంపకముచాలుచువేల్పువసించునట్లుల । ర్చదులనూఁదియుండఁడ
నియాడుచుర్హుగుటఁసమస్తవ । స్త్వాదయ హేతుభూతివెలుఁగొందెడుమీరిటక్లిష్టవ
చ్చుటఁ శ్రీనియితాగమంబుకడుఁజేరువయాసనినిశ్చయించితిఁ॥ ౫౮॥ క॥ నావిని
నగు మొగమునన । దేవజ్యేష్ఠుఁడవాసుదేవపీఠాసన । భావించినజలజలధర । రా
వనిభాగభీరకంధరధ్వనిఁబలుకుఁ॥ ౫౯॥ చ । ఒసఁగెదనీకువేడువరమోపరమవ్రత
యొద్దియేనియూఁ । మసలకయన్నసన్నయసమన్వితుఁడెట్లునునట్టిదేనియూఁ । వినదుహ
గర్భదుర్భవవిభేదనుపైఁదలఁపుండదీయసం । గనుఖమఖండధర్మపరికర్తముఁగూర్చి
నొసంగునాకొగిఁ॥ ౬౦॥ చ॥ అనవుడునల్లయిచ్చికమలాసనుఁడాశమశాఁబలుక
నో ! మునివరనీవు సేయతపముఁజపముఁజెరరేపనెల్లినే । టనభవదగ్రపీఠికేఁగ
డారపటుండిటవచ్చుమున్నెయా । యసననుదేలినాఁచుచరితార్థుఁడవీవుచక్షుర్ధసంప
దఁ॥ ౬౧॥ క॥ నీయూత్తేత్రమునోముని । నాఁచకదేవర్షినరగణప్రార్థితః । శ్రే
యసవదాస్యమగునని । ప్రోయోఁబయోజాతసూతిఫోయిననతఁడుఁ॥ ౬౨॥ ఉ॥ ధా
తఁదలంచిఁమొక్కి యవదాతసరోజని తాముఁగాంచిలో । బ్రాంతిపెనంచియన్నలు
వపలుకలుసత్యములాకొగ్గవాక్కథా । ప్రోతముకుండుఁడెందుననుబోఁటిదక్క
నెకక్కకేమిభ । క్షాతురతాపహారిదనుజారియనావినమేబుధోక్తులఁ॥ ౬౩॥ సీ॥
అవచూడబర్హిబర్హమున నొండాంటిసిక్కములంటిచచ్చి చిక్కముదలిర్పఁ బంటకా
ర్వోదమ్మిదంటగెంటసమాడుపెడఁదకన్నలకాంతివెల్లి పైదువ । మెలుఁగుఁజెక్కల

లనాఁడు. త్రయీ=మూడు వేదములసముదాయము. వాజ్ఞానః కాంతుఁడు=సరస్వతికిక్రీయఁడు॥
౫౬॥ అరుణావివస్కృతి=అరుణోదయము. హా=ఔరా ॥ ౫౭॥ డాఁది=ఆవలంబించి. శ్రీద
యితాగమము=విష్ణుదేవునిరాక॥ ౫౮॥ కంధరధ్వనిఁ=కంఠధ్వనితో॥ ౫౯॥ మసలక=అల
స్యముచేయక. దుర్భవవిభేదనుపైఁక=చెడ్డజన్మములను చెలుచువాఁడైనవిష్ణునిమోఁద॥ ౬౦॥ పెర
రేపక=ప్రేరేపింపఁగా. కడారపటుండు=గోరోజుసపువన్నెవస్త్రముగలవాఁడు=విష్ణుఁడు. చరి
తార్థుఁడవు=కృతార్థుఁడవు. చతుర్ధసంపదఁ=మాక్షముకలిమిచేత॥ ౬౧॥ నిశ్రేయసవదాస్య
ము=మేలునిచ్చునది॥ ౬౨॥ అవదాత=తెల్లని. బ్రాంతి=ప్రేమ. వాక్కథాప్రోత=
మాటలచేతనుకథలచేతమగూర్పఁబడినవాఁడగు॥ ౬౩॥ అవచూడ=నిగయందలి. పంటకారు=
శరదృతువు. వెలిదమ్మిదంటక=శ్రేష్ఠునియినతెల్లదామరను. గెంటసమాడు=పరిపాసించు. వెల్లి

మీర మిట్టించి మొసలివాగడమద్దికాయలతళుకులవర | వత్సస్థలమునశ్రీవత్సకౌ
స్తుభవై జయంతులిందిరతోడివంతువడయ | నిష్ననాభియుఁద్రవిళివల్లితజతరము | క
రకలితచిత్రభస్మశ్రీశంఖములుననుర | మత్తనంబున నేస్త్రాద్దుమలయుచున్న | ధూర్త
బాలుఁడునామ్రోలఁదోచునొక్కొక్క || ౬౪ || క || అనియ్యాగతిమీమాంసా | వనిమా
నసమృగముద్రిప్పువైష్ణవరత్నం | బునకునిజడక్షిణేక్షుణ | వనజచ్చదమదరెశుభనివ
హాపిశునంబై || ౬౫ || తే || నాడుమఱునాడునవ్విప్రనందనుండు | ధాతమాటల
చందంబుదానవారి | తనకడకువచ్చురాములుదలఁచితలఁచి | ముచ్చటలయేటితరఁగ
లమునిఁగిమునిఁగి || ౬౬ || వ || మూడవనాడు యథాకాలప్రబుద్ధుండైపూర్వార్వాశ్రీ
తసిద్ధాశ్రమంబునబద్ధపద్మాసనాసీనుండై || ౬౭ || క || కరివదనదేవతామిళి | ద
రుణాభచతుర్థశ్శాఢ్యవాదిమసాంతా | క్షరయుతమగునాధారాం | బురుహంబునఁ
గలుగువలపుబుగులుకొనంగ || ౬౮ || క || పూనఁదటిత్పూర్ణవద్దళ | మౌనలువవ
సింపబాదిలాంతాక్షరసం | ధానస్ఫుటమగుస్వాసి | స్థానాబ్జమునందుపెదలసత్సై
రభముల్ || ౬౯ || క || డాద్యముఘాంతికమునునీ | లద్యుతయుఁబురాణపురుషలా
లితమునుధీ | వేద్యమునగుదశపత్రస | ముద్యన్తణిపూరకమున మొలవఁగదాపుల్ ||
౭౦ || క || శైవముద్వాదశదళరే | ఖావళితకతంబుకమృకనకచ్ఛాయా | శ్రీవహ

వాడువక=ప్రవహింపఁగా-అతిశయింపఁగా. మిట్టించి=మీరిదికెగిరి. మొసలివాగడమద్దికా
యలతళుకులు=మకరకుండలములకాంతులు. వంతు=సామ్యము. నిష్న=లోఁజేస. త్రివళి=మూ
డుముడుఁతలచేత. చిత్రభస్మ=నానావర్ణములుగలతిత్తి. మలయు=తీరుగు. మ్రోలక=ఎదుట ||
౬౪||మీమాంసావని=పరబ్రహ్మప్రతిపాదకశాస్త్రమునెదిభూమియందు. దక్షిణేక్షుణవనజచ్చద
ము=తామరతేకునంటికుడికన్ను. పిశునంబు=తోఁపించునది || ౬౫||౬౬|| ప్రబుద్ధుండు=మేలుకొ
న్నవాఁడు || ౬౭ || కరి...యుతము=విఘ్నేశ్వరుండు దేవతయు ఇంచుకమెట్టికాంతియునాలు
గుతేకులునుగలదియు వశపసవర్ణములతోఁగూడినదియును. ఆధారాంబురుహంబు=ఆధారకమ
లము. వలపు=వాసన. బుగులుకొనంగ=నిండుకొనఁగా || ౬౮|| తటిత్పూర్ణ=మొత్తము
క్కవెలుఁగువంటివెలుఁగుతో. వద్దళము=ఆటతేకులుగలది. నలువ=బ్రహ్మ. పాదిలాంతాక్ష
రసంధానస్ఫుటము = బభమయరలవర్ణములకూర్చుచేత ప్రకాశించునది. స్వాశిష్టానాబ్జము=స్వా
ధిష్ఠానకమలము. సత్సైరభములు=మంచివాసనలు || ౬౯|| డాద్యము=డవర్ణముమొదటిదిగాఁగల
ది. ఘాంతికము=భవర్ణముకడపటిదిగాఁగలది. అనఁగాడధణతధదధనపభవర్ణములుగలది. నీలమృతి
=నల్లనికాంతిగలది. పురాణపురుషలాలితము = విష్ణుదేవతాకమగుటచేమనోజ్జమైనది. సుధీవేద్య
ము=పండితులచేఁదెలియఁదగినది. దశపత్రసముద్యన్తణిపూరకమునక=పదితేకులచే వెలుఁగు
నట్టిమణిపూరకకమలమునగు. మొలవఁగ=పుట్టఁగా. తావులు=పరిమళములు || ౭౦ || శైవము
=శివుండుదేవతగాఁగలది. ద్వాదశదళరేఖావళితకతంబు=పండ్రెండుతేకులచేతచుట్టఁబడినక
తవర్ణములాద్యంతములుగాఁగలది- అనఁగాకళిగఘజచఛజర్జుజాటతవర్ణములుగలది. కమ్రుకనక
చ్ఛాయాశ్రీవహము=ప్రకాశించునట్టిబంగారువన్నెయొక్క కలిమినివహించినది. బంగారువన్నె

మనాననాహత | మేవేతంబెడనిగంధమిగురొత్తింపక || ౨౧ || పదియాలుతేకు
లందును | పదియాలుసొరంబులుండఁ బనిమజ్యోతి | ప్పదమైసురమునివశతక |
బొదలువిశుద్ధమునఁబొంకముగఁబరిమళమున్ || ౨౨ || క || దళయుగమునహంతుం
బులు | పొలుపొందఁబడంశమగుచు భూరిమణిపేభా | వలిఁదగునాజ్ఞాపురమునఁ | గల
వాసనలేసరేఁగికడలుకొనంగన్ || ౨౩ || ఉ || ఇంతకునూర్ధ్వమైశిరసునిక్కన్ధో
ముఖమూర్తిఁబొచ్చియ | త్యంతవికాసశాలియయియాద్యశివాశ్రయమై సహస్రప |
త్రాంతరచిహ్నుధారసమహర్షురదుర్దినమాచరించున | ద్దొంతరపుష్పనంగలుగుతో
రపుఁగంపులు పెంపుమీఱఁగన్ || ౨౪ || చ || కనదరుణప్రభావిభవగర్వమఖర్వముగా
నొనర్చుచుం | దనువుతళుకునన్ మెఱవఁదత్సరసీరుహపజ్జీ-పేరిని | చెైనవడి నె
కీనికీనిజబిహ్వికఁజాఁచిలలాటమధ్యసం | జనితసుధామయాఖసుధసర్పపురంధ్ర
కక్రోవిసోలఁగన్ || ౨౫ || క || హృన్మణిమాత్రాకృతీయగు | చిమ్మర్తిఁబురాణపు
రుమశేషవాసుం | గన్తోగిచిలోనిచూపున | సన్మాన్యఁడతండుచూచుసమయము
నందున్ || ౨౬ || దండకము || కడిఁదియసుగు ధేనుకన్ ధేనుకుత్కిలదంభోళిసంస్తం
భిదోస్తంభసంఘాతశౌర్యాగ్నిచేఁ గ్రాచి గోలోకముంగాచి గోవర్ధనక్షోణభృ

గలిగివ్రకాశించునది. అనాహతము = అనాహతకమలము. ఇగురొత్తింపక = చిగుర్చునట్లు చేయఁ
గా - అతిశయింపఁజేయఁగా || ౨౧ || పదియాలుసొరంబులు = అకారము మొదలుగాఁగల పదియా
లచ్చులును. పరమజ్యోతిష్పదము = మేలయిన వెలుఁగునకుచోటు. సురమునివశతక = నారకుఁడు
అధిదేవతగాఁగలదియగుటచేత. పొదలు = వర్ధిల్లునట్టి. విశుద్ధమునన్ = విశుద్ధకమలమునందు. పొం
కముగన్ = పొందితైనదికాఁగా || ౨౨ || దళయుగమునన్ = రెండు తేకులచేత. హంతుంబులు =
హంతుఁలనువర్ణములు. పొలుపొందన్ = పొందునడఁగా. చదంశము = జ్ఞానాంశమైనది. భూరిమణి
విభావలిన్ = విశేషమయిన మాణిక్యకాంతిపట్టులచేత. తగు = ఒప్పునట్టి. అజ్ఞాపురమునన్ =
అజ్ఞాచక్రమయినకమలమునందు. ఏసరేఁగి = మిక్కిలిరేఁగి. కడలుకొనంగన్ = అతిశయింపఁగా ||
౨౩ || ఇంతకున్ = ఈచెప్పఁబడినవానికన్నిటికిఁజూర్ధ్వమై = దూఁదై. శిరసునిక్కన్ = మూర్ధస్థానము
నందు. త్యంతవికాసశాలి = మేరలేనివికాసముచేతఒప్పునది. ఆద్య = మొదటివాఁడైన. సహస్ర...
దుర్దినము = సహస్రపత్ర = వేయి తేకులుగలసహస్రారకమలముయొక్క. అంతర = లోపలి. చిత =
జ్ఞానరూపమైన. సుధా = అమృతముయొక్క. రస = జలముచేనైన. మహర్షుర = దొడ్డపెరియేటివలన.
దుర్దినము = మబ్బకమ్మటచేసూర్యకళిలేనిదినమును. ఆచరించునద్దొంతరపుష్పనన్ = చియునట్టి
యాదొంతిపుష్పనందు. తోరపుఁగంపులు = అధికపరిమళములు. పెంపుమీఱఁగన్ = వృద్ధిచేతఅతి
శయింపఁగా || ౨౪ || అఖర్వము = తక్కువకానిది. మెఱవన్ = వెలుఁగఁగా. జిహ్వికన్ = నాలు
కను. సుధామయాఖసుధన్ = చంద్రునియందలియమృతమును. సర్పపురంధ్రిక = ఉత్తమయైన
సర్పశ్రీ || ౨౫ || చిమ్మర్తిన్ = జ్ఞానస్వరూపుని. మొగిది = మాసి || ౨౬ || కడిఁది = అసాధ్యుఁ
డైన. ధేనుకుత్కిల = గోవర్ధనపర్వతముచేత. దంభోళిసంస్తంభి = వజ్రాయుధమునునిలిపిన. దోస్తం
భ = స్తంభమువంటిభజమునందు. సంఘాత = పట్టిన. శౌర్యాగ్నిచేఁ = సూర్యునిప్పచేత. గ్రాఁ

తక్కుందరయోణిఁ గ్రీడించు విన్నాణిపెన్నాటకంబైన శ్రాల్లన్నులకల్లుపెదళ్లు
 లకనల్లడక జిల్లనెమ్మోము జాబిల్లి శోభిల్లి నుత్తుల్లగల్లదప్పయిల హత్తి మ
 త్తిల్లి నర్తించుచుకొమాక రాకార రేఖాభిరామంబులొకుండలంబుల్ సమగ్రప్రభా
 మండలంబుల్ చలింపక నిలింపాశుగా సాకృతిక మాసరంబైనమాయూరపింఛం
 బుతో నైక్యముంబొందునిక్కంబుచే గొప్పయొకొప్పుగన్నట్టఁ గన్నట్టఁగాఁగోరివెం
 టకమహాఫాలపట్టంబుపై నెట్టుకో, నిగమకమలగంధముల్ సంధిలంజేయునాసాపు
 టికబ్రస్సుటన్నూర్తివర్తింపదృవ్యధను స్సంపదల్ పెంపుమీరంగరంగద్రుచిక శా
 క్వరస్కంధబంధుత్వగంధంబు రూపించుమూపుల్ పురాయింపనింపారు రేఖాత్ర
 యీమైత్రినేత్రప్రియంబిచ్చుచుకొ గంబుపాకంబునంబంధురంబైనవలత్కంధరంబొ
 ప్పఁ గప్పెక్కునీలంపుఁ గంబంబులంబోలుబల్లెలు లీలావిధూషావళింజాలభాసిల్ల
 నుల్లోకసౌందర్యధుర్యస్థితిక విస్తృతంబౌసురస్సీమజీమూతమై హారవర్షోపలశ్రేణి
 రాణించు మించుం బురాణింపఁగాఁజేయ నచ్చోనయుచ్చాన భానుచ్ఛవిక దుచ్చ
 ముంజేసికంజాతవాసాంఘి కంజాతలాటొంకశంకావహంబైన పంకేజరాగంబి
 గుర్పంగ, శ్రీచరణయుగళ హాటకంబైన కనద్ధాటికోద్యుక్తులా కోటులూటాడుచుకొ
 జాటువాచాటతంజాటిముప్పేటగాఁబుట్టినకొ దీఁగచుట్టుల్ గటిక సంఘటిల్లకొద
 టిల్లేఖ లేఖర్ష భుంజేరి రంజిల్లునానుల్లలతాగంతి గోయప్టియుత్కృష్టమై హెచ్చుగా

చి=కాల్చి. గోలోకముకొ=గోవులసమూహమును. టోణిశృత్=కొండయొక్క. కందరయోణి=గుహాప్రదేశమునందు. విన్నాణి=నేర్పరి. పెన్నాటకంబు=మిక్కిలిచలించుటగలది. శ్రాల్లు=ప్రకాశించునట్టి. పెన్దళ్లులకొ=అధికమయినతళతళయనుకాంతులను. చిల్లు=వ్యాపింపఁజేయునట్టి. ఉత్తుల్లగల్లదప్పయిల=వికాసముగలచెక్కిళ్ల జంటయగు. హత్తి=ఆంటి. మాకరాకారరేఖాభిరామంబులు=మొసలియాకృతివంటియాకృతిగలరేఖలచేత మనోజ్ఞమయినది. సమగ్రప్రభామండలంబులు=కొఱత లేని వెలుంగుల సముదాయముగలవి. మాసరంబు=అతిశయించినది. మాయూరపింఛంబు=నెమలియొకలకుచ్చు. శాక్వరస్కంధబంధుత్వగంధంబుకొ=ఎడ్డుమూపురమునుబోలినిమ్మగలగర్వమును. పురాయింపకొ=విజృంభింపఁగా. కంబుపాకంబునకొ=శంఖమువిధమున. బంధురంబైన=నిమ్నోన్నతములుగలదై. వలత్కంధరంబు=గుండ్రనిమెడ. ఉల్లోక=లోకాతీతమయిన. విస్తృతంబు=విరివియైనది. జీమూతము=పేఱుము. హారవర్షోపలశ్రేణి=మత్స్యాలపేరులనెడివడగండ్లచాలు. రాణించు=ప్రకాశించునట్టి. మించుకొ=మెఱపును. పురాణింపఁగాకొ=వర్ధిల్లు. ఉచ్చాన=దట్టమయిన. జానుచ్ఛవికొ=మోకాళ్లకాంతిని. కంజాతవాస=లక్ష్మీదేవియొక్క. లాటొక=లత్తుకగుఱుతులనెడి. శంకా=సందేహమును. ఆనహంబు=కలిగించునది. పంకేజరాగంబు=పద్మరాగము. కాస్తుభమణి. ఇగుర్పంగకొ=చిరింపఁగా-ప్రకాశింపఁగా. హాటకంబు=బంగారు. తులాకోటులు=ఆండెలు. ఊటాడుచుకొ=కదలాడుచు. చాటు=చాటించు. వాచాటతకొ=మాటకారితనమును. కటికొ=మొలను. తటిల్లేఖ=మొఱపుతీక. లేఖర్షకుకొ=ఇంద్రుని. ఉల్లలల్=తళతళలాడుచున్న. గోయప్టి=ఆవులనుకో

నిచ్చకున్ వచ్చుచున్ గచ్చకాయల్ కరాధిష్ఠితాజాండపండంబులోనాగడున్ జ
 శ్రభస్త్రంబునన్ నిచ్చినంబుల్లుగాంగల్పకస్వచ్ఛగుచ్ఛంబు సత్యార్థమై నిత్యముం
 గ్రోత్త గాఁజూనియున్నాడనన్ భవ్యశంఖంబుసవ్యాగ్రహస్తంబునందిమ్ముగాదివ్య
 భూషా విశేషార్చున్ గ్రమ్మలేడెమ్మెరల్ గ్రమ్మఁగా నమ్రదిక్పాలకమస్తుతల్
 స్వస్థలంబంటగానంటఁగా రాక రాకాసుధాభానుభానూజ్జ్వలజ్జ్వల కీలాకులప్ర
 థరీధాక్యదారూఢగాఢత్విడౌఘంబు మోఘంబుగా మేఘవీధింధరాధో జగద్ధోర
 ణిన్ దోరణల్ గట్ట, యాదవగమణుండు నాభిసంజాతకంజాత జాతుండఖండం
 పిప్రీతీభవద్విశ్వశ్వంభరా భాగుఁ డాభోగవద్భోగి భోగాసనుండాసవామో
 డమాధుర్యభిర్యాసురస్త్రీకపోలద్వయిపత్రరేఖాపకారక్రియా క్రూరచక్రాంకుఁ
 డోంకారసర్వస్వ నిర్వాహకుండుర్విచే దుర్వహంగప్రభాగుర్విచే మోషధుల్ గన్న
 పృథ్వీభ్యశ్చధ్వీశముఖ్యుండుపుండ్రేక్షు కోదండలతౌభుఁ డంచద్దరస్తేరసారుం
 డుదారుండు దారోత్తమల్ నీలయన్ బాలయన్ లక్ష్మీయన్ పత్మలాక్షీ శిరోర
 త్నమున్ భూమియన్ భామయన్ బ్రేమఁగామించి వెన్నాడఁగామించిపంచాంబుఁ
 డయ్యున్ గడున్ బ్రోడకాబోడలుంజూడఁగా లేనిపెన్నిక్క నిక్కంబయా విష్కా
 తింజూపదీపించియుండన్ || ౨౨ || క || కనుదెఱచితనదులోనం । గనుదేజముమ్రో
 లఁగాంచి కమలాసనుఁడా । డినయట్లనిక్కపయ్యెనె । వినఁగననిది క్రొత్తయనుచు
 వెసనుట్టితుండై || ౨౩ || సీ || చామరధ్వజశంఖచాపప్రముఖచి హ్నులలిత పదార్ప
 నాలంకృతమహి । దళితోపరిత్వగుజ్జ్వలదంశుమత్ఫలాస్తం భాభిరామోరుదండ

లడుకట్ట. కరాధిష్ఠిత=చేతియందుంచుకొంటున్నది. పండంబులు=సమూహములు. లేడెమ్మెరలు
 =లేతవాయువులు. నమ్ర=వంగిన. కమ్ర=మనోజ్ఞ మైన. సుధాభాను=అమృతకిరణుఁడు=
 చంద్రుఁడు. ఉజ్జ్వలత్ = వెలుగుచున్న. జ్వలకీలాకుల = మంటల రేశముచే కలతనొందిన.
 రీధాక్యత్ = అవమాన పలుచుచున్న. ఆరూఢ=మీఁదికి ప్రసరించిన. గాఢత్విడౌఘంబు=అధిక
 కాంతిసమూహము. మోఘంబు=కొట్టుపడినది=వ్యర్థము. ఆభోజగద్ధోరణిన్ = క్రిందిలోకము
 విధమున. దోరణల్గట్ట=చారులుదీర. నాభిసంజాతకంజాతుండు=బొడ్డునందుఁబుట్టిన బ్రహ్మగల
 వాఁడు. పీప్రీతీభవత్ = పీతముగాఁజేయఁబడిన. విశ్వ= సమస్తమయిన. విశ్వంభరాభాగుఁడు=
 భూప్రదేశముగలవాఁడు. ఆభోగవత్ = పరిపూర్ణత్వమువంటి. భోగిభోగాసనుండు= సామదేశ
 మపీతముగాఁ గలవాఁడు. ఆసవ = మద్యముయొక్క. ఆమోద=పరిమళముయొక్క. పత్రరే
 ఖా=మకరికాపత్రపురేఖలకు. చక్రాంకుఁడు=చక్రముగులుతుగలవాఁడు. దుర్వహంగప్రభాగు
 ర్వి=వహింపరాని అవయవములకాంతిచేతగొప్పది. పుండ్రేక్షుకోదండలతౌభుఁడు = మన్నధుల
 యొక్కలక్షనుబోలినవాఁడు. ఆంచద్దరస్తేరసారుండు=ఒప్పదమయినచిఱునవ్వుయొక్క సత్తగల
 వాఁడు. దారోత్తమలు = ఉత్తమురాండ్రయినభార్యలు. పత్మలాక్షీ=స్త్రీ. వెన్నాడఁగాన్ =
 వెంటనంటిరాఁగా. బోడలు=ఏకదండిసన్యాసులు. పెన్నిక్కన్ = దొడ్డతావునందు. అవిష్కృ
 తిన్ = అవతరించుటను || ౨౨ || మ్రోలన్ = ఎదుట. ఉత్థితుఁడు=లేచినవాఁడు || ౨౩ || పదా
 ర్పణ=అడుగులు పెట్టుటచేత. దళిత=భేదింపఁబడిన-ఒలువఁబడిన. ఉపరిత్వన్ = మీఁదలోలు

యుగలు, వరదానముద్రాబ్జధరణభూషితకటిన్యస్త కుంచితసమున్నతభుజాభ్యు
 సింహావలగ్నలక్ష్మీపరిహాసితోయజగర్భగర్భవృక్షావలగ్న. జలదసంకాశున్ద్రీ
 డజఘనదేశుఁగోటికందర్పలావణ్యగుణశరణ్య. విష్ణునిజభక్తవర్ధిన్ఘోర్వృక్షాం
 చి. పటచెసాకోశుఁడగుచునాబ్రాహ్మణుండు || ౨౯ || చ || పటచిన నేకకీసుతుండు
 పక్కుననవ్వినఁగ్రమ్మటిల్లిమై. దఱచుగరోమహర్షణమదంచితభక్తిభరాక్షలత్వ
 మే. గృహచుచుఁగేల్పొగిచ్చిపలుపల్కులతఱ్ఱులసన్నవెన్నె. బఱపుచుఁబ్రస్తు
 తించెమునిబంధవిభంజనుభక్తరంజను || ౩౦ || మాలిని || విధిశివసనకాదుల్వేద
 ముల్ గూడినిన్నో. మధుమథనయితండిమ్మాడిగ్రవాడంచు నెన్నె. విభురులయిన
 చోటన్ నేర్చు నేగాథమోహం. బుధివడిబడుచున్నాబోటినివాటమెన్నె || ౩౧ ||
 తరల || హరిహయోపలభూధరాకృతినందమొందినయట్టిని. యురుభృగుస్తుతిపా
 త్రముగటకోజ్జ్వలంబునఘోషుర. త్నగుచిమిత్రమునై నపాదమునందునించెననం
 గని. త్వరతీఁబూనితలంతుఁడాపనిదాఘవృత్తినివృత్తికి || ౩౨ || భుజంగప్రయాత
 ము || స్ఫురన్నాభిగర్తప్రభూతాంబుజాతో. దరహోణిలోవేల్పుతాతవిధాత || ౩౩ || స
 గ్విణి || నీతిమైవైన్యభూనేతనై రత్నసంఘాతదివ్యాపధిగ్రామముల్ భూతహృత్ప్రీ
 తిగన్నట్టవేస్థితహర్షోత్కట. భూతభాత్రీగవిబూతనాఘాతనా || ౩౪ || లయగ్రా
 హి || ఆగమసమద్ధరణరాగరసలంపటసుధాగమనియామకరసాగరిమకారీ. భోగ
 పదవీనిహితభాగవత భూగగనభాగపరిపూర్ణపగభాగవపురగారి. త్యాగగుణధు

లన. ఉజ్జ్వలత్ = వెలుగుచున్న. అంశుతుత్పలాస్తంభ = అరటికంబములవలె. ఊరుదండ = వంధా
 కారముయిన తొడలయొక్క. అబ్జధరణ = కమలమునుధరించుచేత. కుంచిత = వంపబడిన. స
 మున్నత = మిక్కిలిపొడుపులైన. సింహావలగ్నలక్ష్మీపరిహాస = సింహమునడుముయొక్క యందము
 నుపరిహాసించునది. వృత్త = వట్టువైన. జలదసంకాశు = మేఘమునుబోలినవానిని. నంద్రీడజఘన
 దేశు = సిగ్గువిడిచిన మొలగలవానిని - దిగంబరుని. పాత్రోశుండు = తిట్టుటతోఁగూడినవాఁడు || ౨౯ ||
 క్రమ్మటిల్లి = వెనుకకుతిరిగి. రోమహర్షణము = గగుర్పాటు. భక్తిభరాక్షలత్వము = భక్త్యతిశయము
 వలనకలఁతపాటు. తఱ్ఱుల = తలితలిలాడుచున్న. పటపుచు = వ్యాపింపఁజేయుచు. బంధవిభం
 జను = మోహబంధములను శేటుచువానిని || ౩౦ || విభురులు = వికలత్వమునొందినవారు. నీవా
 టము = నీమహిమమును || ౩౧ || హరిహయోపల = ఇంద్రనీలమణుల. భృగు = చఱియ; భృగువ
 నైడిమని. కటక = కొండమీది చదురపునేల; కడియము. పాదము = కొండవెంబడి చిన్నకొండ;
 అడుగు. తాపనిదాఘవృత్తి = తాపత్రయమనెడి వేసంగికాలముయొక్కప్రవర్తనము || ౩౨ ||
 తాభిగర్తప్రభూత = బాద్ధుబొక్కయందుఁబుట్టిన. నిరాతంక = భయములేని. సర్గ = సృష్టికి. తాత
 = బ్రహ్మ; తండ్రి || ౩౩ || వైన్యభూనేత = వైన్యుఁడనురాజు - పృథుచక్రవర్తి. దివ్యాపధిగ్రా
 మములు = దివ్యదములైనపీఠభులసమాహమములు. స్థిత = అధికమైన. ఉత్కట = మదించినదానిని.
 భూతభాత్రీగవి = భూమియైన ఆపుష్కరి || ౩౪ || లంపట = అత్యాసక్తిగల. పదవీ = మార్గమునం

ర్యమునియగవారక్షక హలాగతసమిద్విజయసౌగతమతార్హో । ద్యోగకలికాలక
 లుషాగకులిశాంకకౌనసానకృష్ణమనుపుయోగహితవమ్ముక ॥ ౮౫ ॥ మ ॥ కవిధా
 మంబులుసిద్ధమంత్రములుచంద్రజ్యోత్స్నికల్ సన్నతి । ప్రవరశ్రేణుభవ్యభేషజత
 తుల్ పాథోధరంబుల్ సుధీ । భవనిస్తారకశీమమిచ్చిజగము బాలించుమర్యాద
 నీ । యవతారంబులశేషలోకహితచర్యాధ్యుగ్యసంచారముల్ ॥ ౮౬ ॥ ఉ ॥ ఆంజన
 పుంజనవ్యతరమైతగునీతిరు మేనికప్పుక । ర్తింజులుకంగఁజేకులుఁ జూమికమలేక్షణ
 సూక్ష్మదృక్కులౌ । కంజభవాదివృద్ధులకుగాఢతరాక్షరలక్ష్మియెందుఁగా । నంజ
 నుఁగా దెక్కప్పుకతనకమునుదోపనియత్తరస్థితల్ ॥ ౮౭ ॥ క ॥ కమిచియణురేణుత్పణ
 కా । స్థములంబరివూర్ణవృత్తిసమకూరెనునీ । యమితమహామహిమాబ్ధికిఁ గమల
 భవప్రముఖులెన్నఁగాబుద్బుదముల్ ॥ ౮౮ ॥ పృథ్వి ॥ జగత్పతి భవత్పదాబ్జయుగభ
 క్తిసంయుక్తితో । గగుర్పొదువనన్యథాగతియెఱుంగకెవ్వఁడునీ । యగణ్యగుణకీ
 ర్తనంబధిగమించుటకమించెనే । నగాధభవసాగరంబతఁడుదాఁటునొక్కెత్తునక ॥
 ౮౯ ॥ క ॥ భవదంఘ్రిదూరునకుఁబు । బ్యవసతిసులభంబెవెఱుతునన్యభవంబుల్ । స
 వరింపయున్నదర్పా । ప్రవణమతింజేయునన్నఁబరధామపతీ ॥ ౯౦ ॥ క ॥ జయ
 విజయపూర్ణపార్శ్వవి । జయజయకల్పనధురీణ సమదదనుజరా । జ్ఞయసంర
 క్షితభువనా । జయజయసగుణాగుణాత్మజయశాఙ్గధరా ॥ ౯౧ ॥ సీ ॥ న
 డతునీత్రేత్రంబునకుఁ జేయిచాచినర్పింతునీనమ్మినసేవకులను । మ్రొక్కుదునీపాద
 ములకు జిహ్వవీధినీనామములువకాణింతు నెపుడు । నర్పింతునీసేవకై సర్వదేహంబుఁ
 జింతింతునీలీలఁజిత్తసరణిఁ । దనివోకనీచక్కఁచనము సంవీక్షింతునీయవధానంబునె
 మ్మివిందు । బ్రహ్మరుద్రాదులకుఁగానఁబడనినీవు । నేడునామోలనిలిచితినీలవర్ణ ।
 వర్ణనాతీతమత్పాగ్భవప్రవృత్త । పుణ్యపరిపాకమేరికిఁబొగడఁరమే ॥ ౯౨ ॥ శా ॥

దు. నిక్షిత=ఉంచబడిన. వపుర గ్రా=దేహముకొనగలవాఁడా. హలాగత = నాఁగటివలనవ
 చ్చిన. సమిద్విజయ=యద్ధమునందలి గెలుపుగలవాఁడా. సౌగత=బుద్ధునిదైన. కలుషాగకులి
 శాంక=పాపములనెడి కొండలకువజ్రాయుధ చిహ్నముగలవాఁడా. మనుపు=రక్షింపుము ॥ ౮౫ ॥
 జ్యోత్స్నికలు=వెన్నెలలు. భేషజ=మందులయొక్క. పాథోధరంబులు = మేఘములు. సుధీభవని
 స్తారక = విద్వాంసులను జన్మములవలననుండి తరింపజేయువాఁడా ॥ ౮౬ ॥ ఆంజనపుంజ=
 కాటుకరాశివలనవ్యతరమై=మిక్కిలిశ్లాఘ్యమై. తిరుమేని=మంచిదేహముయొక్క. వృద్ధులకు
 =పెద్దలకు ॥ ౮౭ ॥ కమిచి=గ్రహించి-లోపలనణఁచుకొని. బుద్బుదములు=నీటిబుగ్గలు ॥ ౮౮ ॥
 సంయుక్తి=కూడిక. అధిగమించుటక=చదువుటచేత. అగాధ = మిక్కిలిలోతైన. ఒక్కెత్తు
 నక=ఒక్కపూనికతో ॥ ౮౯ ॥ వసతి=ఉనికిపట్టు. సవరింపక=పొందను. ప్రవణ=అభిముఖ
 మైన. పరధామపతీ=పరమపదమునేలువాఁడా ॥ ౯౦ ॥ ౯౧ ॥ వకాణింతు=వక్కాణింతు
 ను=జెప్పుచును. తనివోక=తృప్తిలేక. అవధానంబు = ఎచ్చరిక-ఎచ్చరికతోచేయుప్రసంగము
 ను. నెమ్మి=నెమ్మది. ప్రాగ్భవ=పూర్వజన్మమునందలి ॥ ౯౨ ॥ నిత్యస్ఫూర్తిసనాధులు=శాశ్వత

నిత్యస్ఫూర్తిసనాథులైరి విధికంఠేకాలముఖ్యుల్ కృత । క్షీత్యానందయనాదిమూర్తి
 వగునీచేదత్సనాథత్వసం । పత్యవిష్కృతినాకునుంగలుగుడత్పాత్రియుండనే
 కాననే । మృత్యుకూరభయంబుఁబాసెనిజుమ్మీనీదయాసంపదన్ ॥ ౯౩ ॥ మ॥ అని
 లోకత్రయమోహనుండగురమాప్రాణేశు నెమ్మామునం । దనచూడుకల్ నిగుడం
 గభూమిసురరత్నంబూరికున్నంతనే । మునుగాథాత్మసమన్వితాఖిలమరున్ముఖ్యుల్
 తగ్గె మొక్కిమో । డ్వున కేలింపఁ నమ్మునీశ్వరుగుణంబుల్ సారెగీర్తించినన్ ॥
 ౯౪ ॥ క ॥ వినిముగ్ధహాసరుచిరా । ననుడైతనచుట్టునున్ననానామరరా । జనికాయ
 ముతోఁబలుకున్ । దనుజారిమహీసురాస్యన త్రేక్షణుడై ॥ ౯౫ ॥ సీ ॥ దాంతుండుస
 త్యసంధాధురంధరుఁడుమద్భక్తుండుపితృహితోద్యముఁడునైన । యిద్ధరామరసూతి
 కీప్సితంబొసఁగ నేవచ్చుచోమిరెల్ల వారునితని । కర్తిలిసాహాయ్యమాచరించుటకు
 నైయే తెంచినారునాకెవ్వరేని । హితులునారలపనులెల్లమీయవికానపరతాపతప్తు
 లుపరముదేక । ముదితులస్తత్ప్రశంసాభిముఖులునైన । వారునాభక్తులగువారివారి
 యందుఁ । బ్రీతిగలవారి నేనుద్ధరింతుఁడను । వలనవారలకంటెనవశ్యమగుట ॥ ౯౬ ॥
 క॥ సద్భక్త సేవచేతన్ । మద్భావముతుష్టిన్నమాడిఁ దరుశిలా । ద్యద్భూతప్ర
 తిమార్చల । ముద్భరితముగాదునిక్కముగఁ దలపోయన్ ॥ ౯౭ ॥ మ ॥ వలనాయే
 టికినాశ్రయించిమనఁగావానీరమున్ నీగమున్ । దలవెఱ్ఱెపచరింప నేటికిసమిద్దానం
 బుదానంబున । చ్చలమామేటికి నెత్తిఁగొట్టుకొనఁగాసన్యాసమున్నాసమున్ । గ
 లిఁదేఁజాలుమదీయభక్తిరుచిభక్తశ్రేణికశ్రాంతమున్ ॥ ౯౮ ॥ తే॥ సర్వధర్మవిహీన
 ప్రచారుడైన । నాత్మవద్భక్తిగలదేనియతఁడచూవె । నాకునత్యంతహితుఁడుసు
 శ్లోకరతుఁడు । నిఖిలధర్మప్రవర్తననిశ్చితుండు ॥ ౯౯ ॥ ఆ॥ అస్త్యదంకధారియగుభక్త
 పరుమేను । నాకుఁగూర్చినట్లునాకులార । వదలకేవసించువైకుంఠనగరంబు । నందు
 గొలుపదంతరంగమునకు ॥ ౧౦౦ ॥ క॥ నాయందుభక్తుఁడుండున్ । బాయకయేన
 ధివసింతుభక్తునియందున్ । మాయరువురకుంగలుగున్ । గాయప్రాణానుకూల్య

మైనస్ఫురణతోఁగూడినవారు. విధికంఠేకాలముఖ్యులు = బ్రహ్మశివుఁడు మొదలగువారు. క్షీత్యానం
 ద = భూమిని సంతోషింపఁజేయువాఁడా. తత్సనాథత్వసంపత్యవిష్కృతి = ఆకూడుకొన్నతన
 పుకలిమియొక్క వెలయుట ॥ ౯౩ ॥ ఇంపఁగన్ = ఇంపుకాఁగా ॥ ౯౪ ॥ ముగ్ధహాసరుచిరాన
 నుఁడు = మనోజ్ఞమయిన చిటునభ్యుచే వెలుఁగునట్టి ముఖము గలవాఁడు ॥ ౯౫ ॥ దాంతుండు =
 ఇంద్రియనిగ్రహముగలవాఁడు. ఉద్యముఁడు = ద్రయత్నముగలవాఁడు. అర్తిలిన్ = ప్రేమతో. పర
 ముదేకముదితులు = ఇతరులసంతోషము ఒకటిచేతనేసంతోషించినవారు ॥ ౯౬ ॥ తుష్టిన్ = సం
 తోషమును. ముద్భరితము = సంతోషమును పొందినది ॥ ౯౭ ॥ వానీరము = ప్రబులిశెట్టు. సమి
 ద్దానంబు = సమిధలనిచ్చుట - హోమము. ఆచ్ఛలము = ఆగ్రహము. న్యాసము = భజనమునుదాచ
 పెట్టుట ॥ ౯౮ ॥ సుశ్లోకరతుఁడు = మంచికీర్తియందాసక్తుఁడు. నిశ్చితుఁడు = నిశ్చయింపఁబడిన
 వాఁడు ॥ ౯౯ ॥ అంక = చిహ్నమును. నాకులార = దేవతలారా. కొలుపడు = సరిపడదు ॥ ౧౦౦ ॥

కౌశల్యంబుల్ ॥ ౧౦౧ ॥ ఆ॥ మహితపుణ్యులై నవద్భ క్తవరులకుఁ । గానివాఁడునా
కుఁగానివాఁడు । భాగవతులనన్నభావించియొకటిగాఁ । గన్నవాఁడునన్నుగన్న
వాఁడు ॥ ౧౦౨ ॥ క॥ మీయెడనుద్భక్తిగఱో । చచ్చియముగనుఁగొంటి నేనుసత్యం
బుబహూ । పాయంబులమద్భక్తుని । కైయిటకే తెంచుటన్వయచ్చరులార॥ ౧౦౩ ॥
మ ॥ సురకర్తృంధిహిరణ్యదైత్యసుతువ్యాసుశౌనకుఁశ్రీపరా । శరురుక్మాంగదు
నంబరీషుసరమా । జానికొవసిమ్మకొబురం । దరపుత్రుకొశుకుదాల్చ్యభీష్మువేఱు
గొందంజేయునద్భక్తితత్పరుఁడీపుణ్యుఁడుపుండరీకుఁడితనకొభాపంతు మేలీవులకొ॥
౧౦౪ ॥ ఆ॥ వినుఁడుమీకు నేనిగనరానియాహితం । వీతపస్వివరునికిత్తు నేడ । యెద్ది
వేఁడెభక్తుఁడద్దియయొసఁగంగ । గట్టినాఁడఁగేలఁగంకణంబు॥ ౧౦౫ ॥ క॥ అనిదేవ
క్తికుమారుఁడు । మునివదనముఁజూచిపలుకు మోదాంబుదగ । ర్జనమనఁబ్రసాదసా
గర । జనితధ్వనియనఁగనిగుడుసరసారభటికొ॥ ౧౦౬ ॥ ఉ॥ నీపితృభక్తిసీతపమునీవని
శంబునొనర్చునర్చయు । దీపితహర్షుఁజేసెజగతీసురనందననన్నునీకునా । రూపముభ
క్తిమత్సదనరోహణశైలముచాలదక్కఁగాం । తొపరివూర్తిగావర మొసంగెదవే
డుయథారుచిప్రభకొ॥ ౧౦౭ ॥ క॥ భాగ్యమనైయిహపరపరి । భోగ్యాధ్యమనైయ
గణ్యపుణ్యమనైవే । రాగ్యజ్ఞానోన్నతులగు । యోగ్యతములపాలవాలియుండు
దుఁజుమ్మి॥ ౧౦౮ ॥ వ॥ విశేషించినీయెడంబ్రసన్నుండనైయున్నవాఁడనభీష్టవృష్టిఘ
నాఘనంబగుమదీయఘృణాగుణంబునకు భాజనంబవైతివిజగజ్జాలంబున వస్తుజాలం
బునీకుదుర్లభంబులేదని పలుకుయదువల్లభువలనం బ్రబోధితుండై॥ ౧౦౯ ॥ సీ॥ పుం
డరీకుఁడుపలుకబుద్బుదాభములై నసిరులునికొగామింపఁజేరికల్ప । విటపిఁగుల్కాష
ముల్ వేఁడువెట్టిగలఁడెనిఖిలదుర్లభుఁడగునీవునన్నుఁ । గరుణింతువరమిత్తుఁగాతు
నీదేటుతుననియుసిగ్భయమేదియద్భుతార్థ । మర్ధింతునిపుడున్నయల్లయన్నన్నాను
చిహ్నితైతన్మహాత్మేత్రతీర్థ । మధ్యతలముననిలువునామనవిఁజేసి । సకలజనులకు
మోక్షరాజ్యమునొసఁగుచు । నిదియనాకోరికజగదేకహితమునిదియ । దీనిమీఱిన

౧౦౧ ॥ ౧౦౨ ॥ ఉచ్చాయము = ఆధిక్యము ॥ ౧౦౩ ॥ సురకర్తృంధి = నారకుఁడు. సరమా
జాని = విభీషణుఁడు. పురందరపుత్రుఁడు = ఆర్జునుఁడు. మేలీవులకొ = శ్రేష్ఠమయినదాసముల
చేత ॥ ౧౦౪ ॥ ఈశానము = కోరిక ॥ ౧౦౫ ॥ మోదాంబుదగర్జనము = సంతోషరూపమయిన
మేఘముయొక్క యడుము. ప్రసాదసాగర = అనుగ్రహమనెడిసముద్రమునందు ॥ ౧౦౬ ॥ రో
హణశైలము = రత్నపర్వతము ॥ ౧౦౭ ॥ పరిభోగ్యాధ్యమ = చక్కగా అనుభవింపఁదగినవస్తువు.
వాలి = అతిశయించి ॥ ౧౦౮ ॥ ఆభీష్టవృష్టిఘనాఘనంబు = కోరికలను కురియునట్టి వానకాలపు
మబ్బు. ఘృణాగుణంబు = దయాగుణము. భాజనంబు = పాత్రము. ప్రబోధితుఁడు = మెలఁకువనొం
డింపఁబడినవాఁడు ॥ ౧౦౯ ॥ కల్పవిటపి = కల్పవృక్షము. కుల్కాషములు = గుగ్గిళ్లు. కలఁడె = కలఁడా.
ఉన్ని = ఉండుట. వీది = చెడి. అద్భుతార్థము = వింతయైనవిషయమును. అర్ధింతుకొ = కోరెదను.
అన్నన్నానుచిహ్నితైతన్మహాత్మేత్రతీర్థమధ్యతలమునకొ = నాపేరిచేగుటులిడఁబడిన యీగొప్పత్మే

సిరియొల్లదేవదేవ॥ ౧౧౦॥ వ॥ అని వెండియు నతండు శాశలాశయంబునఁ జివ్వి
తచర్వణంబుగా సర్వసుపర్వదుచ్చ్రావంబగునీదాసంబు కృపాపరతంత్రంబగుచు
నాకునగపడుటకు భూతవ్రాతంబును ప్రభూతాద్భుతరసమస్మణమానసంబు లగు
చు నున్నయవి భవదీ మంబగు నకారణసుకృతత్వంబునకు నియంతయుంబలఁడె -
యుత్తరంగంబగు సంసారతరంగమాలిమనుంగుచుఁ బొనుంగుపడి యనంగీకృతవి
జ్ఞానజ్ఞానవిలాసులై దోసంబులంజేసినకరువులనందగు నలసులకు వెలసులభంబు నధి
కఫలంబునునగుయుష్మద్దర్శనంబు భవభయకర్మనంబు నుపసర్గజలదవర్గస్పర్శనంబు
నపవర్గదర్శననిదర్శనంబునగుఁగాక. ఏతశ్చేత్రంబునీయాజ్ఞానశేషత్రేత్రవిశేషత్రం
సంబగుంఁగాక. ఈతీర్థంబు నన్నన్నామాంకితసమర్థంబున నుత్తమంబగుంఁగాతమ
ని ॥ ౧౧౦॥ ఉ॥ ఆనతమాళిమైయటులుప్రార్థన సేయుమునీంద్రుశాంబరీమానుష
వేషధారిదయమానమనస్థితివిగ్ధనవ్వుచుకా । వీనులఁదాఁకుగన్దడలవేమటుచూచు
చుఁబలుకఁజిలుకఁపూ॥ దేనియసోనవెల్లువలఁదెప్పలఁదేలెడు మేలిపలుకలక ॥
౧౧౧॥ సీ॥ అతిదుర్లభంబు వేడితిదుర్లభుఁడనైన నేనీకుదక్కటమానివర్య । త్వష్టి
యార్థముగనీస్థలమునపరివారయుక్తుండనై నిల్చియున్ననన్ను । సేవించువారెల్లఁజి
రవుణ్యవంతులునిహపరసుఖలాభహృష్టమతులు । కలికాలకల్మషరథకూటాటోప
కాకోలకంతులుగళితభవులు । నయ్యెదరుసర్వదివ్యోన్మమాన్మదాజ్ఞఁ । మూనియా
త్రేత్రమునుదీర్థమునుసమస్త । భువనవర్ణితవిఖ్యాతఁబొడలుఁగాత । మెల్లవుణ్యస్థ
లములకు నెక్కుఁడగుచు॥ ౧౧౩ ॥ క॥ త్వన్నామచిహ్నితంబగు । నిన్నేలయె తెల్ల
దీవియేనుండుటకుకా । మన్నించిభక్తవాంఛా । భ్యన్నతులూసగుటయె నాకుయుక్త
వ్రతముల్ ॥ ౧౧౪॥ సీ॥ వినుధాతృసుతయప్పుడనిమిషులనురారికృపకునచ్చెరువుంది

త్రమునకును తీర్థమునకునునడిమితావునందు॥ ౧౧౦॥ చర్వితచర్వణంబుగాక = సమరినదానినేన
మలుటగా - చెప్పినదానినేచెప్పి. దుచ్చ్రావంబు = పొందరానిది. అద్భుతరసమస్మణమానసంబు
లు = ఆశ్చర్యరసముచేతచిక్కనైన మనసుగలవి. నియంత = నియమించువాఁడు. ఉత్తరంగము =
లేచినఅలలుగలది. తరంగమాలి = సముద్రము. పొనుంగుపడి = తేజస్సుచెడి. కరువులు = పోతపో
పెడియచ్చులు. అలసులు = మందులు. భవభయకర్మనంబు = జన్మములవలనిభయమునుక్షీణింపఁజే
యునది. ఉపసర్గజలదవర్గస్పర్శనంబు = ఆపదల నెడిమేఘసమూహములకుగాలి. ఆపవర్గదర్శననిదర్శ
నంబు = మోక్షమునుజూపుటకుఁదార్కాణము. ఆశేషత్రేత్రవిశేషత్రంసంబు = ఎల్లవిశేషించిన
త్రేత్రములలోనుత్తమము. సమర్థనంబునకా = నెఱవేర్చుటచేత ॥ ౧౧౧ ॥ శాంబరీమానుషవేష
ధారి = మాయామనుష్యవేషమునుధరించినవాఁడు. దయమాన = దయగలదిగాఁజేయఁబడు
చున్న. విగ్ధ = గట్టిగా. వీనులకా = చెవులను. కకగడలకా = కడకన్నులచేత. చిల్కు = కురియుచు
న్న. సోన = తానవలని. తెప్పలఁదేలెడు = ఈదులాడుచున్న॥ ౧౧౨॥ దక్కటకా = అధీనుఁడనగు
టచేత. హృష్ట = సంతోషించిన. కలికాల... కందులు = కలికాలమునందలిపాపముల నెడివిషస
మూహముయొక్కవిజృంభణమునకుఁపులైనవాడు. గళితభవులు = తొలగినజన్మములుగలవాడు॥
౧౧౩ ॥ చిహ్నితము = గులుతుపెట్టబడినది ॥ ౧౧౪ ॥ ధాతృసుత = నారకుఁడా. అపవర్గము =

కేలుమొగిచి । పరమేశయోనక్తపరతంత్రభావానువర్తిపరబ్రహ్మవరదనిన్నునరచే
తినుణిఁజేసెయవనివారలకెల్ల నవవర్గమొసఁగునీయయ్య నెఱ్ఱువోలువిశ్రాణనసాలం
బుయాచక కాంక్షితమాత్రాప్తికారణంబు । నీకెతగునీతనీకెతగునిఖలగమ్యఃపూజవడ
యంగఁబూజించిపొగడువడయు । ననిముర ద్వేషిఁబుండరీకునిఁబొగడుచుఁ జనిరిసమ్మ
ర్థముగనిజస్థానములకు॥ ౧౧౫॥ ఆ॥ పొగడిరఖలమునులుజగములానందించె । నాటపా
టమాపిరమరరమణు । లాదినంబునుదినమయ్యదుద్దినమయ్యె । విబుధతరులతాంత
వృష్టిగురియ ॥ ౧౧౬॥ సీ॥ శిఖపింధధారియైచేదోయికటినిల్పిహరితీర్థమునఁబశ్చిమా
భిముఖుఁడు । తేత్రంబునందుఁ బ్రార్థిగభిముఖుఁడునైరెండుమూర్తులుదాల్చుచుండున
తని । పదపీతమైయొప్పుఫణిభర్తరమగొల్చుప్రీతియనశ్రీయనరెండుగడలఁ । జామర
హస్తయైచందోమయాకృతిఖగలోకనాథుఁడగ్రమునవెలయు । దక్షిణంబునసనకప్ర
ధానమునులు । దానుబొగడుచు సేవించుఁదమ్మిచూలి । యేనురుద్రులు సేవించు మెడమ
వలన । వెనుకనుండుదురింద్రాదివిబుధవరులు॥ ౧౧౭॥ వ॥ వత్సాశ్రీవత్సలాంభను భక్త
వత్సలత్వంబునీవు నెఱింగినయదియకదా వినుముతైఱంగున మెఱుంగుటొల్లయ గొల్ల
దొర కరకలితచిత్రభస్మజలజశుక్తియు విరచితవినతముక్తియుఁ గుటిలకోమలవిని
లకుంతలనికరుండును నవరిమితకరుణాకరుండును, గటితట ఘటితదోస్తంభయుగ
ళుండును జటులనిశాటగళనిగళుండును, మకరకుండలమండితకపోలఫలకుండునుయ
దుకులతిలకుండును, తుల్య కాశక్యసఖ్యాభిరామచృదులోరుద్వయుండునునద్వయుం
డును, బుండరీకప్రభృతిమునిజన సేవ్యమానుండును ననూనుండును, అఖండజ్ఞానానం
దైకవిగ్రహుండునువిదళితజగన్నిగ్రహుండునునై పంచాబ్జంబునుపంచశతసహస్రా
తిశాయివిలసనసరసంబును నిచ్ఛాదిగంబరంబును నైన ప్రాయంబును నవరత్నసా
నుప్రాయంబును, బాహ్యభ్యంతరికద్వారాష్టకవిస్మృష్టంబు నదభ్రంబునభ్రంకషం
బును శరదభ్రంబునభ్రంబును నగు మహాప్రాపాదంబునందువాసవవైశ్రవణవైవస్వ

మాక్షము. విశ్రాణనసాలంబు=కల్పవృక్షము. యాచకాకాంక్షితమాత్రాప్తికారణంబు=అదిగిన
పారికోరికలనుమాత్రముపొందించుటకుహేతువు. సమ్మర్థముగజ్జ=సందడిగా॥ ౧౧౫॥ ముద్దినము=
చెడ్డదినము; మబ్బు ఆవరించుటచేసూర్యశక్తికానరానిదినము. లతాంతవృష్టి=పూలవాన. ఫణిభర్త=
సర్పరాజు=శేషుఁడు. భందోమయాకృతి=వేదస్వరూపముతో. తచ్చిచూలి=బ్రహ్మ॥ ౧౧౭॥
శ్రీవత్సలాంభనుభక్తవత్సలత్వంబు=శ్రీవిష్ణుదేవునిభక్తులయందుప్రేమగలిగినతనము. మెఱుంగుటొ
ల్లయ=మెఱయుచున్నవస్త్రము. జలజశుక్తి=శంఖమనెడిముత్యపుంజిప్పగలవాఁడు. కుటిల=వం
కరైన. చటులని శాటగళనిగళుండు=క్రూరులైనరాక్షసుల మెడలకు సంకెలయినవాఁడు. మం
డిత=అలంకరింపఁబడిన శ్లోకపోలఫలకుండు=పలకలవంటి చెక్కిళ్లుగలవాఁడు. తుల్యక=నీచులకు.
అద్వయుండు=తనకురెండవదిలేనివాఁడు. అనూనుండు=తక్కువలేనివాఁడు. విదళితజగన్నిగ్ర
హుండు=ఖండింపఁబడినలోకముల భయముగలవాఁడు. అతిశాయి=మించిన. సానుప్రాయం
బు=కొండచఱియనుపొలిసది. విస్మృష్టంబు=విడువఁబడినది. అదభ్రంబు=అప్పుముకానిది.

తప్రముఖమఖభుగలఘుకిరీట మణిగణఘృణిమంజరీపింజరీకృతంబగు శేషపీఠంబున
 ధిష్ఠించి చరణద్వయాంతరాల్ పలాలితగోయష్టి లతామతల్లియై భువనత్రతయ
 కామిత కల్పవల్లియునై న తనయాకృతి యవికృతభావంబునం బ్రభవింపఁదక్షేత్ర
 తీర్థమధ్యంబుల నంగీకృతాధ్యాసీనుండై వాసుదేవాదివ్యూహంబులు జ్ఞానక్రియాది
 శక్తులు వసురుద్రాదిత్యాదిమరుద్విశేషంబులు నశేషనిగమంబులు నఖిలశుద్ధాంతం
 బులు సమస్తతీర్థసార్థంబులు సకలమంత్ర రహస్యంబులు సర్వగంధర్వ స్వరసార
 స్యంబులు విశ్వపశ్వాధి కైశ్వర్యంబులు ననశ్వరసంపదలంబాదలిసేవింపఁ బెంపు
 మెఱసియుండె ననివెండియుఁ గుండలికుండలుండిల్లనియె || ౧౧౮ || క || నారదధృ
 తహేమరసా | సారచ్ఛరితంబు విష్ణుసదనంబదివే | ధీరచితారాత్రి కతతి | భూ
 రమణీమణికిరీటముంబురుడించు || ౧౧౯ || క || అలతీర్థస్థలిక్షేత్ర | స్థలిలీలావిగ్ర
 హాద్వితయయుతుడై భా | సిలుపాండరీకవల్లభుఁ | దలఁచినఁగనుఁగొన్నఁగరగత
 ములిహపరముల్ || ౧౨౦ || క || వినఁబడఁడుచెవులఁగన్నుల | గనఁబడఁడుత్యుగ్ర
 నారకవ్యధచేతన్ | బాసుఁగుపడిజడియువైష్ణవుఁ | డనవధిదురితప్రవర్తియయ్యుఁ
 గుమారా || ౧౨౧ || చ || ఇరుగడలన్ ద్విరూపములఁ గృష్ణుఁడువైత్యనిరాకరిష్టుఁ
 డ | పురుసుననుండనన్నడిమి భాగమునందువసెంతురెవ్వరా | నరులుమనుష్యరూప
 భరణంబునఁ గ్రీడయెనర్చుయత్తుకి | న్నరగరుడోరగద్యచరనాథులుగాఁ గొని
 మ్రొక్కఁగాఁదగున్ || ౧౨౨ || ఉ || ఎయ్యదిదివ్యసేవ్యతర మెయ్యదిమానిమనో
 భిగమ్యమా | నెయ్యదినీవు నేనుభజియింపఁగ నింపగు నెల్లనాడునా | దయ్యపువెల్లు
 సుమ్ము సతతస్థితి వెల్లెడుపుండరీకవా | ధ్ధాయలఁబ్రజ్వరిల్లుచు జగత్ప్రియదువక్ర

అభ్రాంకపంబు = ఆకాశమునొరయునది. ప్రాసాదంబు = నగరు. మఖభుక్ = దేవతలయొక్క.
 అఘు = దొడ్డవైన. ఘృణిమంజరీ పింజరీకృతంబు = కాంతిసమాహమచేత ఎటుపుమిగచినపసుపు
 వన్నెగలదిగాఁజేయఁబడినది. అధిష్ఠించి = ఆశ్రయించి - చేరి. అంతరాళ = నడుమ. ఉపలాలిత =
 బుజ్జింపఁబడిన - నిలుపఁబడిన. గోయష్టి = సెలగోల. లతామతల్లి = శ్రేష్ఠమయినతీరగ. భువనత్ర
 యకామితకల్పవల్లి = మూడులోకములవారికోరికలనిచ్చుటకు కల్పవృక్షము. అవికృతభావంబు =
 వికారములేనితనము. ఆధ్యాసీనుఁడు = కూర్చున్నవాఁడు. వ్యూహంబులు = స్వరూపరచనలు. నిగ
 మంబులు = వేదములు. శుద్ధాంతంబులు = ఏకాంతస్థానములు. సార్థంబులు = సమాహములు. సార
 స్యంబులు = సరసభావములు. విశ్వ = సమస్తమైన. అనశ్వరసంపదలు = చెడనికలుములు. కుండలికుం
 డలుఁడు = శివుఁడు || ౧౧౮ || హేమరసా సారచ్ఛరితంబు = బంగారునీటివానకురియునది. ఆరాత్రికత
 తి = ఆరతులసమాహము. పురుడించున్ = పోలును || ౧౧౯ || కరగతములు = చేతినిబొందినవి - చేతిలో
 నివి || ౧౨౦ || పాసుఁగుపడి = తేజోహీనుడై. జడియు = తొలఁగునట్టి. అనవధిదురితప్రవర్తి =
 మేరలేని పాపములనుచేసినవాఁడు || ౧౨౧ || నిరాకరిష్టుఁడు = తిరస్కరించువాఁడు. పరుసు
 నన్ = విధమున. ద్యుచరనాథులు = గంధర్వశ్రేష్ఠులు || ౧౨౨ || సేవ్యతరము = మిక్కిలిసేవింపఁదగి
 నది. అభిగమ్యము = పొందఁదగినది. దయ్యపువెల్లు = దేవజ్యోతి. వాధ్ధాయలన్ = వాక్కులనెడి
 అన్నినిప్రజ్వలింపఁజేసెడియుక్కులచేత. ప్రజ్వరిల్లుచున్ = మిక్కిలి వెలుఁగుచు. దుష్కృతదాహద

తదాహదక్షమై ॥ ౧౨౩ ॥ మ ॥ అలసంబుల్ మునిరాట్ట్రీణీతములు ప్రాయశ్చిత్త
ముల్ పాతకం బులనిర్జింపఁగవిష్ణుభక్తియతఁగఁబోదానికింబూనఁబా ములపల్లా
టులు వీరలందుడిచినంబో నేర్చు నే మాంత్రికా । కలితాహిప్రతివీరమంత్రపదరేఖా
న్లాఘుచేతంబలెన్ ॥ ౧౨౪ ॥ సి ॥ జగదధిష్ఠానంబు సచ్చిదానందాత్మకము నందనం
దనాత్మకముక్షేత్ర । తీర్థస్థితముపృథ్వీపితంబు నృసింహ రామమత్స్యాదివిగ్రహ
ములేట్టి । యవియనఁదగియుండు నట్టిదయగు దాని హేతికు లఘుతమఃప్రోతమతు
లు । గాంచియర్చలయందొకటిగాఁగఁ దలఁచివికత్తనంబొనరించిగరుసులేని । రౌ
రవంబులడిందిపారంబులేక । వనరుదురుగానివిజ్ఞానవంతులైన । వారుశిలగాఁగఁ
దలఁచరెవ్వరుదృష్టి । గోచరబ్రహ్మమనిచూచికొలిచియునికి ॥ ౧౨౫ ॥ శా ॥ ఆ
వాణీరమణుండు ప్రార్థనముసేయన్ దేవకీదేవియం । దావిర్భావమునొంది యేరి
కినలభ్యంబైనతేవన్ జగ । జ్ఞీవాతుస్థితినుండునిండుదొర విస్తేరాననున్ నిత్యసం ।
సేవందెల్చుజితేంద్రియండు తమముంజించుం గనుందత్త్వమున్ ॥ ౧౨౬ ॥ తే ॥ భ
క్తిగర్హదరీతివాగ్భరములాలయ । నటనమునఁగూడిగోపికానాథుమోల । నిలిచికిర్తిం
చుపుణ్యండునలినబంధు । దళనమొనరించితత్వపదమునకరుగు ॥ ౧౨౭ ॥ క ॥ హ
రిసోపహారలక్ష్మీ । శ్వరు నెవ్వరుచూతురట్టివారలుసకలా । మరఘాజ్యలువారందు
నఁ । బొరసినపుణ్యములగణ్యములుగుణజలధి ॥ ౧౨౮ ॥ క ॥ ఇతిహాసపురాణకథా ।
శ్రుతిస్మృతులునందగోపసుతుకట్టెడురన్ । సతతముపరియించుమహా । మతిపరమ
పదంబునందు మతిమన్ముఖ్యా ॥ ౧౨౯ ॥ క ॥ తీర్థముననాడిబ్రహ్మీ । భ్యర్థితలీలావ
తారుభక్తాధారున్ । బార్థసఖుఁగొల్వఁగలమో । ట్టాగ్ధులకున్ గలపుష్పచ్చిదానం
దంబుల్ ॥ ౧౩౦ ॥ సి ॥ భూణహుండును సురాపుడుబ్రహ్మఘాతీయు గురుతల్ప

క్షము=పాపములను గావించాలినది ॥ ౧౨౩ ॥ అలసంబులు=మాంద్యముగలవి. పూనన్=సరి
యగుటకు. పల్లాటులు=పండ్లునాటినగాయములు ॥ ౧౨౪ ॥ సచ్చిదానందాత్మకము=సత్తుచిత్తు
ఆనందముగలది. నందనందనాత్మకము=కృష్ణుఁడుగలది. పృథ్వీపితంబు=వేలుగావెలుగునది.
హేతికులు=ఆయుధములుపూనినవారు. అఘతమఃప్రోతమతులు=పాపముల నెడి చీకట్లనుభేదిం
చుబుద్ధిగలవారు. వికత్తనము=అబద్ధము. గరుసు=మేర. డింది=అణఁగి. వనరుదురు=దుఃఖింతుగు ॥
౧౨౫ ॥ తేవన్=విధమున. జగజ్జీవాతుస్థితిన్=లోకమునకుప్రాణరక్షమైనయునికితో. విస్తేర=
చిలునపువోడి. తెల్పు=అర్చించు; మ్రొక్కు ॥ ౧౨౬ ॥ వాగ్భరములు=మాటలయతిశయములు.
నలినబంధుదళనము=సూర్యబింబముయొక్క భేదించుటను. తత్వపదమునకున్=పరబ్రహ్మస్థాన
మునకు ॥ ౧౨౭ ॥ సోపహారిన్=కానుకతోఁగూడినవానిని. అందుపన్=ఆదర్శనమువలన. పొ
రసిన=పొందిన ॥ ౧౨౮ ॥ మతిమన్ముఖ్యా=బుద్ధిమంతులతోప్రధానుఁడా ॥ ౧౨౯ ॥ ఆడి=
స్నానముచేసి. అభ్యర్థిత=వేడఁబడిన. సచ్చిదానందంబులు=శాశ్వతములయిన జ్ఞానసంతోష
ములు ॥ ౧౩౦ ॥ భూణహుండు=కడుపుతోనిపిండములనుజంపినవాఁడు. గురుతల్పగ=గురుభా

స్థితుండు | కలహాశనుండుతర్కక్రియాకుశలుండు సంగతోన్నాదోత్తమాంగకుండ
 నగునయేనియునటువంటి మగనితోడఁ | గాపురము సేయునతిదొడ్డు గరితయగుచు |
 సిడికోతకునోర్చిలోవిసిగొనక | ధాతమారకతండ్రి సేతకువగవక || ౧౪౫ || శా
 త్రీవ్రాంశుని వేడికోర్చిమనుఛాయా దేవియుంబోలెన | త్పాతివ్రత్యగుణాభిరావ
 యగునాభామాలలామంబుసంప్రీతింజేయునసహ్యాదర్శనముల విర్విక్కులంబెట్టుదు
 ర్జాతుకవీతదయానయుక దదుచితాచారంబులకనిచ్చులుక || ౧౪౬ || ఉ || కొన్ని
 గోణింగికొన్నినిసికొన్నితుటారములాడిమానరా | కెన్నికనిన్నినాళ్లకివియిన్ననికూటికి
 విచ్చపాటిగొ | మృన్నుహాప్రసాదమనిహర్ష రసోల్లసచాననాబ్జయై | యన్నలినాక్షి
 భర్తయిదునన్నియగైకొను మ్రుక్కధాన్యముల్ || ౧౪౭ || సీ || చతురసమృద్ధ
 నాచరణంబుతొలునాటి ప్రాచీనన్నియత్రోపువడుటగాఁగ | గోమయగోముఖశ్రీమం
 గిటఘటించుటలు ముఖమజ్జనకలనగాఁగ | గమనీయపూర్ణకుంభముల పూజాకష్టకుచ
 లికుచాకల్పరచనగాఁగ | నన్నసంపాదనార్హాన్ని బుట్టినధామ పటలినంసాగర
 ధాపంబుగాఁగ | విఘటితకవాటకద్వారవిశదనయనయర్చితాధరగేహళికాధరోష్ఠ
 భాండగోపన యవనికాంబరవరీత | యింతిగృహలక్ష్మీనత్యంత కాంతిదనరు ||
 ౧౪౮ || సీ || వ్రస్తుతంబనిపదార్థములు రాజులవేడికొని తెచ్చియమ్మించుకోమటిం
 డ్ల | మూసిముల్లడిచిగుమ్మలకొల్చునైమెత్తు లూడ్వండుపస్తైననుండుగాని | యె
 ట్టిచుట్టంబేనియింటికేతేర రెండవసూతకముదెల్పియవలజొనుపు | మునుప్రతిశ్రేత
 ముచేసినవైడిరాకున్న ముచ్చిచ్చుననువేగువచ్చుదనుక | వనరుశాకాయలవణా
 యవాయటంచు | బెనఁగుధూళిఃపరగృహదపియనునాన | ముంచియీగకుఁగా
 టుపామునకుబలియు | నొసఁగఁడనిభర్తకై పొక్కునువిదమదిని || ౧౪౯ || వ || ఇ
 విధంబున నవిధుబింబవదన వివిధకుటిలాచార చతురుండగు జీవితేశ్వరు నీశ్వరుం

రునుమొలపించువాఁడును. సంగతోన్నాదోత్తమాంగకుండు=కూడిన పిచ్చికితలయైనవాఁడు. క
 సిడికోతకు=రాపాడుటకు. చేతకు=పనికి || ౧౪౫ || శీవ్రాంశుని=సూర్యుని. విర్విక్కు
 లంబెట్టు=బాధించు. నిచ్చులు=ఎల్లప్పుడు || ౧౪౬ || తుటారములు=అలత్యపుమాటలు. విచ్చ
 పాటి=కొంచెపాటి. మ్రుక్క=ప్రాతఃకాలిసారముచెడిన || ౧౪౭ || సమృద్ధనాచరణము=కస
 పూడ్చుట. గోముఖశ్రీ=అలుకునట్టిండులంకారము. కష్ట=నియతి. ఆకల్పరచన=వప్త్రావ్యలం
 కారముచేసికొనుట. యవనికాంబరవరీత=తేరచీరచే ఆవరింపఁబడినది || ౧౪౮ || వ్రస్తుతంబు
 =వివాహది కార్యము. గుమ్మలకొల్చు=బొట్టలలోనిధాన్యము. రెండవసూతకము=మృతాశాచ
 ము. ప్రతిశ్రేతము=పికరియధీనము. వైడి=ధనము. వనరు=దేవురించుచుయాచించును. శాకాయ
 లవణాయవా=కూరకైనను ఉప్పునకైనను. ధూళిఃపరగృహదపి=పొరిగింటనుండిచుమ్మయినను
 ధానిము. పొక్కు=దుఃఖించును || ౧౪౯ || విధుబింబవదన=చంద్రబింబమువంటిమొగము
 గలది-శ్రీ. కుటిలాచారచతురుండు=వంకరనడతలయందు నేర్పరి. జీవితేశ్వరు=పెనిమిటిని.

గాఢలంచుచుఁ దదుపాసనంబు తనకునిహవర సిద్ధిసంసూచకంబుగ నిండుడెండం
బునం గోచరింపంజేయుచుఁ గీర్తితచరిత్రంబునం బ్రవర్తిల్లుచుండునంత || ౧౫౦ ||
క || అటనొకనాడాభూసుర | కుటుంబినిసదనమునకు గుహనావటువున్ | బటువ
గుమైజిగిఁదెగడున్ | బుటువగునొకవడుగువచ్చెభుక్తాపేక్షన్ || ౧౫౧ || వ || వచ్చి
ననమ్మచ్చెకంటిగెంటని నెయ్యంబులియ్యంబగునంతఃకరణంబున నడలుగడలుకొనగ్గా
మాంతరాసక్తుండగు ప్రాణనాథుండుతనుంబిలిచిన యట్లయినలోనింటిబోన మాని
తొంగిచూచుతటింబొడకట్టి బొట్టునకుమేదావిమేదునలవాటునం గందిన యంగు
లీడ్వితయంబు దేఁటిగుట్టినం బృథగ్వర్ణమూర్తులగు సంవర్తికలుగల జలగుహంబనఁ
బ్రశస్తంబగుహస్తంబెత్తి స్వస్త్వస్తుతేయని యాశీర్వదించుటయుఁ గృతనమస్కార
మైయాసారసామోద మృదుల స్వరంబుననిట్లనియె || ౧౫౨ || సీ || ఎందుండిరాక
యిందే లేరఁగత మేమిగ్రాస్థాభావంబుగానవచ్చె | నగునన్ననల్లేనిమొగసాలనుం
డుఁడాయనయూర లేఁడు యామార్గమునకె | కావించునన్నసంస్కారంబుమీరా
రగించురుగాని వేగిరమెయనుడు | మాణవకుండుపల్కు మగువ నేడేన్నాళ్లనుండియు
గుడువఁగూడొడవకునికి | వేడియగుదాఁక మోరువమాండుగలిగెఁ | బులిసినది
గల్గెనన్నంబుపోకయంత | యొసఁగియుత్తార్పు వెసచల్చిమెసవనైన | పాపముడిపించు
కొందుదర్పంబుకలిమి || ౧౫౩ || తే || అనుడు నెలనాగయిట్లనుననఘనీకుఁ | జలిదియే
నెట్టులిడనేర్తుక్షణములోన | వంటగావించుభుజియించివలయు నెడకు | నేగునావిని
సతిఁబల్కుతాఁగవడుగు || ౧౫౪ || తే || త్రోవగమియంచుచోటనోపూవుఁబోఁడి |
మావరవర్ణ సమాచారమైనఁజెడదు | బ్రాహ్మ్యమితడవేటికిఁబ్రాణరక్ష | నెఱపు మొ
కయింత మెదుకిన్నినీళ్లునొసఁగి || ౧౫౫ || తే || చాత్తునఃకాయకర్మ ప్రవర్తనముల

ఉపాసనము = పరిచర్య. నిండుడెండంబునన్ = కొఱతలేనిమనసుతో. కీర్తిత = పొగడఁబడిన ||
౧౫౦ || కుటుంబిని = ఇల్లాలు. గుహనావటువున్ = కపటబ్రహ్మచారియైనవాడునుని. పటువు =
మిక్కుటము. మైజిగి = దేహకాంతిచేత. తెగడుంబుటువు = తిరస్కరించునట్టి పుట్టుకగలవాఁ
డు - చక్కదనముగలవాఁడు. వడుగు = బ్రహ్మచారి. భుక్తాపేక్షన్ = భోజనముచేయనపేక్షతో ||
౧౫౧ || గెంటని = తొలఁగని. లియ్యంబు = వికృతము. అంతఃకరణంబునన్ = మనసుతో. అడలు =
భయము. కడలుకొనన్ = అతిశయింపఁగా. బోనమాని = వంటచేయుతావునుండి. పొడకట్టి = క
నఁబడి. మేదావి = ఉపాసనముచేసిన నిష్పముసి. మేదు = మెదుపునట్టి. అలవాటునన్ = వాడుక
చేత. పృథగ్వర్ణమూర్తులు = వర్ణముమాటిన స్వరూపముగలవి. సంవర్తికలు = క్రొత్తతేకులు. స్వ
స్త్వస్తుతే = నీకుమేలగుఁగాక. సారసామోద = తామరవాసనవంటి దేహవాసనగలది || ౧౫౨ || ఏతే
రన్ = రాను - గ్రాస్థాభావంబు = అన్నముగోరినవానితనము. మొగసాలన్ = ఇంటిముందటిచవిక
లో. మాణవకుండు = పిన్నవాఁడు. పిన్నాళ్లనుండి = అయిదుదినములనుండి || ౧౫౩ || తాఁగవడుగు =
భూర్తుఁడైనబ్రహ్మచారి || ౧౫౪ || గమియించుచోటన్ = నడచునప్పుడు. అవరవర్ణసమాచారము =
పూర్వునియాచారమువంటి యాచారము. బ్రాహ్మ్యము = బ్రాహ్మణధర్మము || ౧౫౫ || అథ్యాగత

వారలచేతికినందియిచ్చు | వదువునభుజించేవడువివుర్వంటకంటు || ౧౨౮ || భుజియిం
చిమటియుండెన్పుష్పగజిబిజిసేయుటయుసతియుగలగకవికసన్నిజవదనయగుచుహ
స్తాం | బుజములుమొగిడించిపల్కు ఛూసురసూతి || ౧౨౯ || శా || అన్నంబొం
డాకలేదుచచ్చియదివిస్త్యధ్వశ్రమాహుథతే | వ్వున్నందెచ్చెద సాధుగుప్తములునన్యం
బుల్ కజాయంబులిం | దెన్నేనున్నవిక్రొత్తయట్టికలగదేలేచివార్వందువే | గన్ని
ర్నించెదగూడుగూరమటియుండెకోలుమెల్లక్తికి || ౧౩౦ || ఉ || నావినినాతి
బల్కుగూహనావటువోవనితామతల్లియో | పావనశీలతైల పరిపక్వములెన్నియు
దెమ్ముగాదనన్ | లేవడినైనభుక్తిగొనిలేవదిగంబడదాకలింతయున్ | ధావనమాచ
రించుకతనన్దడవున్ నిలబోలదిచ్చటన్ || ౧౩౧ || మహాస్థగర || అనినన్వడ్డింప
జొచ్చెన్ హరిణనయననిండారుడెందంబుతోవే | గనభావిప్రాణనాథాగ్రహసహమ
తితోగన్పునైకారమైనే | తనవండంబొచ్చి చేతందడవినదుమురైతాటుటల్ లేకస
ద్యో | జనితంబుల్ వోలెజాలంబవులాదవుసనుచ్చండికాపూపపజ్జుల్ || ౧౩౨ ||
వ || ఇట్లగుణగ్రహణ ప్రవణపురుషోపధిక్యతంబులు ప్రాణవల్లభసమ్యగభిరక్షితం
బులుతదుపహితగణనావహంబులు నచ్చిద్రమద్రామద్రితంబులునై సజ్జన వితరణం
బులగతిమహితభాజననిహితంబులు ననురక్తవధూ హృదయంబులపగిది నతిస్నేహ

లోక=దాలియందు. ఆలపాలు=ఆపులపాలు. వేళము=శీఘ్రముగ. వదువు=బ్రహ్మచారి. ఇపు
ర్వంటకంటు=ఇగురబెట్టినయన్నము || ౧౨౮ || గజిబిజి=తొందర. కలగక=కలతనొందక.
వికసన్ = వికాసమునొందుచున్న || ౧౨౯ || ఒండొక=కొంచెమైనను. అధ్వశ్రమాహుథ=
శ్రోవనడచినబడలికహెచ్చినవాడా. పాధుగుప్తములు=బాగుగాదాచబడినవి. నన్యములు=
క్రొత్తవి. కజాయంబులు=కిండివంటలు. ఎన్నేని=కావలసినన్ని. అట్టికలన్=అట్టికలయందు.
కాదేని=అవిసరిపడనియెడ. వార్వుండు=చేయికడుగుకొనియాచమనముచేయుండు. నిర్నించె
దన్=చేసెదను. మటియున్=మరల. కైకోలు = అంగీకారము. భుక్తికిన్ = భోజనమునకు ||
౧౩౦ || తైలపరిపక్వములు=నూనెతోవగడినవి. ఎన్నియున్=ఎన్నియున్నవోఅన్నియును. కా
దనన్=కాదుఅనను. లేవడి=దారిద్ర్యము-తక్కువ. దిగంబడదు = తగ్గదు. ఇంతయున్=
కొంచెమయినను. ధావనమాచరించుకతనన్ = పరుగెత్తుటచేత || ౧౩౧ || నిండారు=నిండి
న. భావిప్రాణనాథాగ్రహసహమతితోన్ = కిమ్మటపెనిమిటికోపమునుఓగ్చునట్టిబుద్ధితో. నేత
న=నేతితోనే. పొచ్చి=ఒప్పి. తుమురై=పొడియై. తాటుటలు = మటుగుపడుటలు. సద్యోజ
నితంబులు=అప్పుడుపట్టినవి || ౧౩౨ || అరుణగ్రహణప్రవణపురుషోపధిక్యతంబులు = ఎటుపు
నుఅనగాకోపమునుపొందుటయందు ఆసక్తుడయిన పెనిమిటిచేత కపటముగా చేయబడినవి.
ప్రాణవల్లభసమ్యగభిరక్షితంబులు = పెనిమిటిచేత లెస్సగాగాపాడబడినవి. తదుపహితగణ
నావహంబులు=అతనిచేతపెట్టబడినలెక్కనుపొందినవి. అచ్చిద్రమద్రామద్రితంబులు=సందు
లేకవాసెనకట్టుచేతముర్రవేరబడినవి. వితరణములగతిన్ = దానములవలె. మహితభాజనని
హితంబులు = దొడ్డపాత్రమునందుంచబడినవి. అనురక్తవధూ = అనురాగముగలస్త్రీలయొ

పిచ్చిలంబులు నుపవనంబులయపమ సురభిష్టంబులునైన పిష్ట వికారంబులు నిర్వికా
రుండై భూసురకుమారుండు నిరవ శేషంబుగా నాహరించియు వెండియు నవనతా
ననంబగు మిథ్యాబ్రహ్మభినయంబునఁదన బహుభోక్తృత్వంబునపశ్లోక కలుషితంబగు
ననివిశంకమానమానసుండునుంబోలె గానందగునా పొట్టి నెట్టికసీలదిట్టపడుచుకడు
పునిండమి యెఱింగి తరంగితాద్భుతాంత రంగయై యాకురంగనయన యిట్లనివిత
ర్గించు ॥ ౧౨౯ ॥ క ॥ ఇసుమంతగానిలేడీ । పసిబాలుఁడుకూడుగూటి ప్రాయ
మువాడి । శ్లేశరిబహుభక్త్యరాసులు । మెసఁగెడివిసువఁడు ప్రతుష్టి మేకొనఁడు
గదే ॥ ౧౩౦ ॥ ఉ ॥ మాయపుబిడ్డ యీనిసువుమానిసిపుట్టువుగాదుదేవతా । నా
యకుఁడోచతుర్ముఖుఁడా నాభవబంధములూడ్చునున్ననా । రాయణమూర్తియో
యెఱుఁగరాదొకయిండుకయక బభుక్షువైజేయిదొఱంగఁడప్పములు సెల్లెసమస్త
మునంచునివ్వెఱు ॥ ౧౩౧ ॥ చ ॥ తలఁచుమనంబులోన వసుధామరయాజక ధర్మ
పన్నిని । ర్మలకనకావదాతముఁ గరాశతరాలఘులీలమాలికో । జ్వలముజగత్క
యాచరణసాక్షిముదక్షిమదంగభాగతా । తిలకిత విభ్రమంబగునుదీర్ఘమహత్త్వ
ముదివ్యతత్త్వము ॥ ౧౩౨ ॥ క ॥ సతియీగతిశ్రీయమిచ్చే । ధృతాశనాత్తనుట
యెఱిఁగిహుతవహునఖిలే పితవితరణగుణలీలా । చతురుంబ్రార్థింపఁదత్ప్రసాదము
కలిమి ॥ ౧౩౩ ॥ సీ ॥ ఒకకొన్నివడియంబు లొకకొన్నివరుగులు నొక కొన్నితె
ఱుగులయొలుపులువ్వు । లొకకొన్నిద్రబ్బెడలొకకొన్నితాలింపు లొకకొన్నివిధము

క్క. స్నేహపిచ్చిలంబులు=స్నేహముచేతపేరుకొన్నవి; నేయిపేరుకొన్నవి. ఉపమక = విధమున.
సురభిష్టంబులు=మంచిపరిమళముగలవి. పిష్టవికారంబులు=పిండివంటలు. నిరవ శేషంబుగా=
మిగులులేకుండ. ఆహరించి=భక్షించి. అవనతాననంబు = వంచిన మొగముగలది. మిథ్యాబ్ర
హ్మభినయంబునక = అబద్ధపు సిగ్గునుతోఁచించునట్టి చేష్టచేత. బహుభోక్తృత్వంబు=తిండిపో
తుతనము. అపశ్లోకకలుషితంబు = అపశ్లోకమునకలఁతనొందింపఁబడినది- అపశ్లోకమునందైనది.
విశంకమాన=మిక్కిలిసంశయించుచున్న. నెట్టికసీలదిట్టపడుచు = నెట్టికశీలుఁడైనధర్మముగల
బాలునియొక్క. తరంగితాద్భుతాంతరంగ = అతిశయించినయాశ్చర్యమునొందినమనసుగలది.
వితర్గించుక=తనలోఁదాను ఆలోచించెను ॥ ౧౨౯ ॥ ఇసుమంత=రవంత. ఎ.సరి=విజృం
భించి. ప్రతుష్టి=తృప్తిని. మేకొనఁడు=పొందఁడు ॥ ౧౩౦ ॥ నిసువు=శిశువు. నివ్వెఱు=ని
ండినయాశ్చర్యముతో ॥ ౧౩౧ ॥ నిర్మలకనకావదాతము=స్వచ్ఛమయిన బంగారమువంటిది
య, తెల్లనిదియు. కరాశతర=మిక్కిలియున్నతమైన. ముదక్షిమత్=సంతోషించినకన్నులుగల.
తిలకితవిభ్రమంబు=బొట్టుగలదిగాఁజేయఁబడినవిలాసముగలది. దివ్యతత్త్వముక=అప్రాకృతమ
యినపరబ్రహ్మమును ॥ ౧౩౨ ॥ శ్రీయమిచ్చేధృతాశనాత్-హుతాశనాత్ = అన్నిదేవునివలన.
శ్రీయమ్=సంపదను. ఇచ్చేత్=కోరవలసినది. హుతవహుక=అన్నిదేవుని. అఖి...తురుక=అ
ఖిల=సకలమైన. ఈప్రతి=కోరికలను. వితరణ=ఇచ్చునట్టి. గుణ=గుణముయొక్క. లీలా=
వ్యపారమునఁడు. చతురుక=నేర్పుగలవానిని ॥ ౧౩౩ ॥ ద్రబ్బెడలు=ఒకవిధమయిన భక్త్య

లయొజ్జచేరు । లొకకొన్ని కలకల్లు లొకకొన్ని బజ్జలు నొకకొన్నిరీతులయూర్పు
వగలు । నొకకొన్ని సిగరులు నొకకొన్ని యంబల్లు నొకకొన్ని వహులపూసోత్క
రములు । వివిధఫలకంద మూలంబు లవియుఁగొన్ని । యూరుఁబిండులు నొకకొన్ని
యొక్క కొన్ని యూరుఁగాయలు పచ్చల్లు నొక్కకొన్ని । పెరుగుపాల్తే నె నేతులుపె
చ్చువెరుగ ॥ ౧౪౪ ॥ చ ॥ అమితములై మహానసమునం దపు డద్భుత మొందుచున్న
య । న్నములనుపక్వగంధములనందములై యటువోవుచోటన । య్యమరతరుప్రసూ
నతతులంగననైఁ గురియంగఁబుట్టుగం । ధములిటుడిన్లుచోటఁదగుఁదద్విత్తయారచితో
పగూహముల్ ॥ ౧౪౫ ॥ శా ॥ ఆలీలావతి నిశ్యసత్యశమదైర్యదార్యసంశుద్ధి
లం । జాలకమెచ్చివటుత్వముందొఱగిసాక్షాత్కారముఁబొందెను । ద్వేలాలో
లకృపాజపాప్రసవకాంత భ్రాంతిక్యచ్ఛచనా । జ్ఞాళిందాశ్రితరాధికాసురతరాగాం
కూగుఁడాశౌరియు ॥ ౧౪౬ ॥ సీ ॥ నీలంబుభక్తానుకూలంబుహరిదంతచేలంబు న
వనీతవోరమాదిమూలంబు గరుణావిశాలంబు కృతజగజ్జాలంబు శ్రితలతావాలమ
మర । మేలంబుభవవనోత్కలంబు తల్పితవ్యాళంబుశిశ్యావచూళమమిత । లీలం
బుహృతమరుత్సాలంబు శశిసఖిఫాలంబువరదానశీలమఖిల । కాలజంఘాలమసుర
కృత్యైవశమతక । రాశమాపత్ప్రయోదవాతూలమునగు । యదుకులసరోమరాళంబు
నతివగాంచి । నతియనుతియునెనర్పనన్నగధరుండు ॥ ౧౪౭ ॥ ఉ ॥ ఆసతిఁబలుగ
నీహృదయమారయఁగోరియ యిట్లొనర్చి ॥ గాసికుశేశయాననలు గర్గిరయేని
యఁగల్గనిమ్మనీ । చేసినభాగ్యమేసతియుఁ జేయమనీయెడుటకమునీశ్వరా । భ్యా
శదురాసదంబు గును దాకృతియీగతినుల్లసిల్లుటక ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ సుచరిత్రనేడున్

ములు. ఒజ్జ=కారముగల. ఊర్పు=పిండిమిరియము. సిగరి=తాలింపువజ్జిక. వహుల=విధముల॥
౧౪౪ ॥ మహానసము=వంటయిల్లు. ఉపగూహములు=ఆలింగనములు ॥ ౧౪౫ ॥ శాదార్య=
ఇచ్చునజ్ఞిస్తవభావము. వటుత్వము=బ్రహ్మచారితనము. సాక్షాత్కారము=ప్రత్యక్షము. ఉద్వేల
=మిక్కిలి. ఆలోల=అంతటచలించిన. జపాప్రసవ = దాసనపుఁబువ్వు. భ్రాంతిక్యచ్ఛ=భ్రమ
నుచేయుచున్న. అళింద=ముగిటిని. ఆశ్రిత=ఆశ్రయించిన. అంకూరఁడు=మొలకలుగలవాఁ
డు ॥ ౧౪౬ ॥ హరిదంతచేలంబు=దిగంబరము-దిసమొలగలది. ఆలవాళము=పాదయొసది. అ
మరమేలము=దేవతలకూడికకలది. భవవనోత్కలంబు=జన్మములనెడి వనమునుపెల్లగించెనది.
తల్పితవ్యాళంబు = పానుపుగాఁజేయఁబడిన పాముగలది. శిశ్యావచూళము=(చల్లి) చిక్కము
తోడిసిగగలది. హృతమరుత్సాలంబు=అపహరింపఁబడినదేవతలచెట్టు (పారిజాతవృక్షము) గల
ది. అఖిలకాలజంఘాలము = ఎల్లకాలమునువడిగనడపునది. అశనకృత్యైవశము = ఆన్నముగాఁజే
యఁబడినవిషముగలది. అరికరాళము=పగవారికి భయమునుపుట్టించునది. ఆపత్ప్రయోదవాతూ
లము=ఆపదలనెడిమేఘములకుగాలి. నతి=నమస్కారము ॥ ౧౪౭ ॥ కుశేశయాననలు=తా
మరలవంటిమొగములుగలవారు = స్త్రీలు. ఆభ్యాశదురాసదంబు = సమీపమునుపొందఁగూడ
నిది ॥ ౧౪౮ ॥ సుచరిత్ర=కపటనటనము. ఇమ్ములక=బాగుగా. ద్రోవది=ద్రోవది ॥ ౧౪౯ ॥

చే | తివలిదిభుజియింపఁజాలదృష్టియొదవెడిం | బచరణగాదిమ్ములమును | రుచి
యింపనుశబరివిందుద్రోవదివిందున్ || ౧౪౯ || క || అతిమానుషమసిధారా | వ్రత
మగుమనువంటనివ్వువంటిదిదియనన్ | బతిదేవతవైమనునీ | గతిభావారూఢమయ్యెఁగా
జగములకున్ || ౧౫౦ || చ || తనుశతకోటులెత్తి బహుధర్మవినిర్మితఁబేర్చిగాంచి
నన్ | ననుఁగన లేనిలేతలకునాతియభోగ్యముభాగ్యమివ్వప్రా | స్థననమునందొ
నృతిపైకానొకయర్చననన్నఁగూర్చిదా | నననమకూరెఁజుమ్మునుజన వ్రజనందితచ
ర్యనీదెసన్ || ౧౫౧ || తే || అతివతోల్లింటి పుట్టువునందునొక్క | మానివేలిమిజ
న్నెనైమన్ననాడు | నామధురవేణునాదంబునమదిగరఁగి | తొరఁగఁజేసితిమిన్నిగ్ధ
దుగ్ధరసము || ౧౫౨ || క || ఆపాలనురువుపవన | వ్యాపారముచేతఁ దెరలివచ్చిని
లిచెలీ | లాపింఛచ్చవిభర్త్సిత | తాపింఛమదీయమాళితటిఁగుచలికుచా || ౧౫౩ ||
క || దానఁబయస్సంతానము | దానంబుననన్నుదనువుదానవయతించి | ద్రాననతత్ఫ
లమునఁగా | దానికునుదక్కితేముదముమదిఁబొడలన్ || ౧౫౪ || ఆ || ఒక్కఁడ
కృతసత్కీర్తియుండనువిభ్రండు | గలఁడుఘోరకఠినకలుషబుద్ధి | వసుధయెల్లఁదిరు
గువసుధానువనుపేరి | పట్టణముననుండుఁబుట్టువడుగు || ౧౫౫ || సీ || ధనవంతుఁ
డయ్యనుద్వాహంబుదొఱఁగి మాతులునాకు పెరివితంతువులఁదగిలి | కులవంతుఁ
డయ్యఁజెద్దలఁజాసివిహరించుఁబాషండపండానుబంధియగుచు | మతిమంతుఁడయ్య
నామ్నాయముల్ చెవిఁబెట్టఁడశ్లీలఘేలనవ్యసనమెసఁగి | స్థితిమంతుఁడయ్య లక్ష్మీకే
గాకత్రిమ్మరుపలుగూడు మరిగి యాధ్యులభజించి | తలఁచు బ్రహ్మస్వ దేవస్వము
లకునెగ్గు | కుప్పఁజిచ్చిడిపేలాలుకొలుకఁదివురు | గ్రహణకాలంబులందు మున్దడు
జలముల | సెబ్రచెంచడమాబ్రాహ్మణబ్రువుండు || ౧౫౬ || వ || వాఁడొక్కఁకందు
వ నొక్కవెలయాలికింజిక్కి మహీమండలకుండలంబగు పొండరీకంబునఁ గొండొక
కాలంబుండి యొక్కపెనుఁబండువునఁగన్నలపండువగుమదీయనైవేద్యప్రకల్పనంబు
ధూపోత్సవానంతరంబున నెడముగాచి చూచి తనవలయుతెఱంగునం జని బహువి

మనువు=బ్రదుకు || ౧౫౦ || లేతలు=అల్పులు. అభోగ్యము=అనుభవింపఁదగనిది. పౌష్ఠనన
ము=పూర్వజన్మము || ౧౫౧ || వేలిమిజన్నెలు=పెదామధేనువవు. మన్న=బ్రదికిన. సున్నిగ్ధ=
మిక్కిలిచిక్కనైన || ౧౫౨ || తీలాపింఛచ్చవి=విలాసరూపమైన నెఱులియొకటికుచ్చుకాంతి
చేత. భర్త్సిత=తిరస్కరింపఁబడిన. తాపింఛ=చీకటిమానుగలది || ౧౫౩ || పయస్సంతా
నముదానంబునన్=పాలసమూహమునిచ్చుటచేత. పొదలన్=వర్ధిల్లఁగా || ౧౫౪ || ౧౫౫ ||
ఉద్వాహంబు=పెండ్లి. వితంతువులన్=విధవలను. పండ=నపుంసకులతోడి. అనుబంధి=సం
బంధముగలవాఁడు. ఆశ్లీలఘేలన=అసభ్యులు మాటలాడుటయందు. స్థితి=ఉనికి-కలిమి. ఆధ్యు
లన్=ధనవంతులను. కుప్పన్=పెంటదిబ్బయందు. తివురున్=యత్నించును. మున్దఁడు=స్నాన
ముచేయఁడు. సెబ్రచెంచడము=చెడ్డదేగ - చెడ్డదేగవలె ప్రాజిహింసచేయువాఁడు. బ్రాహ్మణ
బ్రువుండు=నీచ. బాహ్మణుండు || ౧౫౬ || కందువన్=సమయమునందు. పెనుఁబండువునన్=

ధంబగు కాలంబుమని ముదిసి తనువువిడిచి యత్యత్తమంబగు ధరామరవంశంబునం
బుట్టి పుట్టిన వాటనుండియుఁ జదువుచదువునన చదురుండై నిండు ప్రాయంబునని
న్నుంజెట్టవట్టించి యిట్లున్నవాఁడు వినుము ॥ ౧౯౭ ॥ తే ॥ తరుణి మద్భుక్తదర్శ
నోత్సవసుకృతము । పాపవహ్నికిసలిలమై భద్రమొసఁగెఁ । గాకలేకున్ననితఁడు
ప్రాగ్జనినొనర్చు । కల్కషములకునిష్క్రమిగలదెయెందు ॥ ౧౯౮ ॥ వ ॥ అష్టధంబు
గ సోపహారంబగు మదీయరూపంబు నాకస్తికంబుగఁగనుఁగొనిభస్మ సాత్రుతదు
వక్రత సీరసయవసరాశియై భూసుర కేశరికిశోరంబై వాసివడసియు నతండుకట్టిఁడి
యగుటకుఁ గారణంబువినుము ॥ ౧౯౯ ॥ క ॥ నీభావశుద్ధియారయ । శోభనచా
రిత్ర యేనుజువ్వెయతనికే ॥ లోభక్రోధములమనః । క్షోభముగావించి బాలిశుం
డనిపింతు ॥ ౨౦౦ ॥ క ॥ పతికొట్టినఁబతిదిట్టినఁ । బతినిర్దయుఁడగుచు నెట్టిపాటు
పఱచిన ॥ మతినన్యథాత్వ మొందరు । పతిదేవతలతివనీకుఁ బ్రతియగు వారల్ ॥
౨౦౧ ॥ తే ॥ నిక్కురత్వంబుతోలఁగించినేటనుండి । నీకుననుకూలుఁడయ్యెడునీవిభుం
డు । మత్పదద్వయభక్తిసమగ్రులైన । సుతుల నేవురఁగాంచెదూర్జితవిభూతి ॥ ౨౦౨ ॥
తే ॥ వెండిఁబై ఁడిద్రవ్వితండంబుగా మేలి । కూడుఁబాఁడియింటఁగొలఁదిమీర । నోము
లెల్లనోచినూతేండ్లుబ్రదికినీ । భర్తతోడఁబరమపదముగనుము ॥ ౨౦౩ ॥ ఉ ॥ మన్న
నచేసినాఁడు మురమర్దనుఁడంచునహంకరింపకో । కిన్నరకంఠియట్లయినఁగీడొదవున్
వినుతోంటికన్నన । స్వస్థిహితాంతరంగవయి సత్యసమార్జవ శుద్ధిలక్ష్మికే । వన్ని
యపెట్టుమీమహితవర్తనకీర్తులు నిర్వహించుచున్ ॥ ౨౦౪ ॥ క ॥ తృష్ణారహితులు
మత్పద । నిష్ఠాతులు నిత్యసత్య నిరతులు నగుశ్రీ । వైష్ణవులఁగాంచిననుఁగా । విష్ణు
పదవలగ్నగారవించికొలువుమీ ॥ ౨౦౫ ॥ క ॥ అనివరమిచ్చిమహీసుర । వనితన్
మన్నించి భక్తవత్సలుఁడరిగెం । దననెలవునకుసుధారస । మునఁగుముదినిఁ దేర్చియ
రుగుపూర్ణేందుఁడనన్ ॥ ౨౦౬ ॥ తే ॥ అటసుశీలమగఁడు నరుడెంచియొకకొన్ని ।
దివసములకుదొరలఁదిరియనాస । గోసితనకులంబువాసియుఁవన్నెయుఁ । చలఁచు

గొప్పయత్సవమునందు. చదురుఁడు=చదురుఁడు=నేర్పరి ॥ ౧౯౭ ॥ ప్రాగ్జనిన్=పూర్వజన్మ
మునందు. కల్కషము=పాపము. నిష్క్రమి=ప్రాయశ్చిత్తము ॥ ౧౯౮ ॥ సోపహారంబు=నైవేద్య
ముతోఁగూడినది. భస్మసాత్రుత=బూడిదయైన. సీరసయవసరాశి=ఎండినగడ్డిప్రోగు. భూసు
రకేశరికిశోరంబు=బ్రాహ్మణశ్రేణునిబిడ్డ. వాసి=ఘనత. కట్టిఁడి=కట్టుతప్పినవాఁడు-అక్రమ
మైననడవడిగలవాఁడు ॥ ౧౯౯ ॥ బాలిశుండు=మూఢుఁడు ॥ ౨౦౦ ॥ ౨౦౧ ॥ డూర్జిత=ఎ
న్నఁడునుజెడని ॥ ౨౦౨ ॥ త్రవ్వితండంబు=అపరిమితము ॥ ౨౦౩ ॥ తొంటికన్నన్=మునుప
టికంటెను. అన్నన్నిహితాంతరంగపు=నాయందుంచఁబడినమనసుగలదానవు. సమార్జవ=మం
చియుజాభావముయొక్క ॥ ౨౦౪ ॥ నిష్ఠాతులు=నిష్ఠగలవారు. విష్ణుపదవలగ్న=ఆకాశమువంటి
కడుముగలదానా-సూక్ష్మమైననడుముగలదానా ॥ ౨౦౫ ॥ కుముదినిన్=కలువతీఁగను. పూ
ర్ణేందుఁడు=నిగడుచండ్రుఁడు ॥ ౨౦౬ ॥ తిరియు=యాచించు, కోసి=నటకి-విడిచి ॥ ౨౦౭ ॥

కొనుచుఁడెలివిమొలకలెత్త ॥ ౨౦౨ ॥ తే ॥ అతనిఁడమసామ్యుచేసి మున్నాఁగియు
న్న । మోహముఖులైనజ్ఞాతులమూలఁడోచి । సంహృతాసురులైనసిర్జరులకరణి ।
మదవివేకాదివగ్గమభ్యుదయమయ్యె ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ కోవంబునాఁగి మిక్కిలి పాప
మునకులోఁగి బుద్ధిపశ్చాత్తాపా । టోపశిఖఁగ్రాఁగికరుణా । ద్వీపవతీలహరిఁడోఁగి
విప్రైఁదుమఱియు ॥ ౨౦౪ ॥ సీ ॥ కాలీచపడనిండ్లకడకేగి వనరుచుండెడువాఁడు
వైరాగ్యనిష్ఠుఁడయ్యె । గయ్యాలక్రచ్చయైకాలుద్రవ్యచసదా మండువాఁడతిశాం
తిమహితుఁడయ్యె । గసరియెంగిలిచేతఁ గాకివేయనివాఁడుసతతాన్నదానప్రశస్త్రుఁ
డయ్యె । బ్రహ్మకల్పముదాకబ్రతు కాసఁగడకట్టువాఁడస్థిరముగవిశ్వముదలంచె । బా
టిగాఁగొనకాపద్మభవునినైన । నీరసముసేయువాఁడువిసీతుఁడయ్యె । నొరులలచ్చి
కిముచ్చిరియుడుకువాఁడు । స్వసముఁడయ్యె విష్ణుప్రసాదమహిమ ॥ ౨౦౫ ॥ పా
శముమీరు పెద్దపెదపాశములైబలితంపుఁగాఁగుల ॥ మూలుగుచున్నపాఁబసిడి
మంచిధనాన్తులకిచ్చు విష్ణుదే । వాలయసుప్రతిష్ఠలకునైయెసఁగుకసతికేలనించునా ।
గాలఘుకర్మనిర్మితికి నగ్రకులేంద్రుఁడనుగ్రహంబున ॥ ౨౦౬ ॥ క ॥ ఆయాలుమగ
లువిష్ణుప । రాయణులై పెక్కు గతులవ్రతములుతటితో । జేయుచునుండఁగనటని ।
శ్రేయసపదమైన పాండరీకక్షోణి ॥ ౨౦౭ ॥ మ ॥ యమరాద్ధాతశిఖావతంసము
చిరప్రాణంబు దూరప్రియా । గమశంసిస్ఫుటకాకలీకలన మేకప్రక్రియాపాతదీక్ష
ము శీతర్తుబలీయ మొక్కబలిభుగ్రాజంబు రాజిల్లు శ్రీ । రమణాగారపురోద్ధరోత్థ
చలవత్రస్థూలశాఖాశిఖి ॥ ౨౦౮ ॥ శా ॥ తాత ల్లండులుమామ లల్లురును ము

అఁగి=అ కమించి. మోహముఖులు = మోహుఁడు మొదలగువారు-మోహము మదము మొదల
గునవి. జ్ఞాతులఁ = దాయాదులను-తనలోని శత్రువులను. సంహృతాసురులు=చంపఁబడినరాక్ష
సులుగఁవారు. అభ్యుదయమయ్యె=పుట్టెను ॥ ౨౦౩ ॥ అఁగి=అఁగించి. లోఁగి = వెనుదీసి.
కరుణాద్వీపవతీలహరిఁ = దయయ నెడినదీప్రవాహమునందు. తోఁగి=మునిఁగి ॥ ౨౦౪ ॥ ఈచ
పడక=చచ్చుకొనిపోఁగా. వనరు= దేవురించు. కయ్యాలక్రచ్చ = జగడగొండి. కాలుద్రవ్య
చుఁ = కలహమునకుయత్నించుచు. మండువాఁడు=కోవవికారమును జూపునట్టివాఁడు. కసరి=
కోపించి. కడకట్టు=నిర్ణయించు. పాటిగాఁ=లక్ష్యముగా. ముచ్చిరి= దుఃఖపడి. ఉడుకు=త
మించు ॥ ౨౦౫ ॥ పాశము=మీర; కడ్డి. బలితంపుఁగాఁగులఁ = మిక్కిలిపెద్దవైన బానలయందు.
మూలుగుచున్న=స్థిరముగాకదలకయున్న. ప్రాఁబసిడి= బహుదినములనాటిధనము. నిర్మితికిఁ
=చేయుటకు ॥ ౨౦౬ ॥ నిశ్రేయసపదము= మోక్షస్థానము ॥ ౨౦౭ ॥ చిరప్రాణము=బహుకాల
ముబ్రదికియుండునది. దూర...శంసి-దూర=దూరమునందలి. ప్రియ = ఇష్టవస్తువుయొక్క. అగ
మ=రాకను. శంసి=కోరునది. స్ఫుటకాకలీకలనము=స్ఫుట=స్పష్టముగావినఁబడెడి. కాకలీ=న
న్ననికంతస్వరముతోడ. కలనము = కూడినది. ఏకప్రక్రియాపాతదీక్షము = ఒకవిధమైన పాటు
నందతిదీక్ష (నియమము) గలది. బలిభుగ్రాజంబు = శ్రేష్ఠమయినకాకి. శ్రీరమణా...శిఖి=శ్రీవిష్ణు
దేవునిగుడికెదుట మొలచిపెరిగినరావిచెట్టుయొక్కలావైన కొమ్మకొనయందు ॥ ౨౦౮ ॥ సహ

త్రాతల్ సహాయల్ సహా । శ్రోతల్ భ్రాతలు సేవకుల్ హితలు మిత్రుల్ పు
త్రులొలిం దివా । భీతాభీతములై తనుంగొలువఁగాఁ బెన్నాఁక యై వాయస ।
వ్రాతశ్రేష్ఠము గ్రాలు రేలువగల్గె భ్రాంతాగమాంతంబులక ॥ ౨౧౪ ॥ చ॥ అది
యొకనాడు విట్టలగృహంగణభూబలి పీఠవర్తులౌ । మెదుకులు మేయఁ గన్నడి య
మేయగతికబటవక దదాయత । చ్చదభవభూరి మారుతవశంబున నయ్యోధుధూరి
వోవన । భృదితములయ్యెదానగుడియూడ్చినఁగల్లనగణ్యపుణ్యముల్ ॥ ౨౧౫ ॥ వ॥
ఇట్లతర్కితోపపన్నంబగు పన్నగశయన సదనసన్నార్జన సముదిత సుకృతపరిపా
కంబునఁగాకంబు నతిలోకంబయ్యె వినుము ॥ ౨౧౬ ॥ క ॥ కలహంసమొకటి
యదుకుల । కులహంసముగుడిఁజరించుఁ గుసుమాయుధకీ । ర్తిలతాగుచ్ఛమువైవ
డి । జలరుహసంభవమరాశసంకాశగళిక ॥ ౨౧౭ ॥ వ॥ ఇట్లువర్తించివర్తించి ॥ ౨౧౮ ॥
మ ॥ కుతుకంబింకక కుంకుమద్రవమిశ్రద్ధోరోచనాపంకని । ర్తితపత్రాంకకలంకితాం
బుధికుమారీహారివక్షోరుహ । ద్వితయాస్ఫాలనలాలనోచితపయోవిస్ఫారకాసా
రసం । తతి నానీడభవంబు క్షీణసలుపుకదద్దివ్యధామంబునక ॥ ౨౧౯ ॥ సీ ॥
మొనరెండుగాఁగఁద్రెవ్విన విద్రుమద్రుకందము నేలుముక్కునఁదడవితడవి । మొగ
విచ్చువసిడిగేదఁగితేకుగమి మించు విశదచ్ఛదములనువిద్రించివిద్రించి । నగు మొగంబు
లదాసనపుగ్రోవ్విరులనవ్వు చిగురాకునడుగులఁజిమ్మిచిమ్మి । నిద్దంపుఁబండువెన్నెల
గుత్తికడకొత్తి మలయుమైముంపులఁగలఁచికలఁచి । శార్దూలసౌధప్రఘాణకాసారసార
సారసామోదమేదురవారిఁదేలి వచ్చియాయంచగుడిలోనుజొచ్చెనొక్క । నాడుప
వలింటిబీతెండవేడిఁదలకి ॥ ౨౨౦ ॥ క ॥ అదితనదేహంబుచ్చట । విదలింపంబు

శ్రోతలు = తనతోడివినికి గలవారు. దివాభీతాభీతములు = గ్రుడ్లగుబలవలని భయములేనివి.
భ్రాంతాగమ = రావిచెట్టుయొక్క ॥ ౨౧౪ ॥ బలిపీఠవర్తులు = బలిపీఠమునందుండునవి. ఆహేయ
= కొలఁదిపెట్టరాని. భవ = టెక్కలవలన ॥ ౨౧౫ ॥ అతర్కితోపపన్నంబు = ఊహింపరానివిధము
నఁగలిగినది. సన్నార్జన సముదిత = ఊడ్చుటవలనఁబుట్టిన. అతిలోకంబు = లోకాతీతము ॥ ౨౧౬ ॥
కలహంసము = ఉత్తమజాతిహంస; శ్రేష్ఠుఁడు. సంకాశ = పోలిన ॥ ౨౧౭ ॥ ౨౧౮ ॥ ఇంకక =
తగ్గక. పత్రాంక = మకరికాపత్రచిహ్నములచేత. కలంకిత = కలంకముగలదిగాఁజేయఁబడిన. హారి
= మవోజ్జమైన. ఆస్ఫాలన = చఱచుటలచేత. పయోవిస్ఫార = జలములచేత అతిశయించిన. నీడ
భవంబు = పక్షి. తద్దివ్యధామంబునక = ఆదేవాలయమునందు. ద్రెవ్విన = తెగిన. కందముక =
గడ్డను. మొగవిచ్చు = ముఖభాగమువిరియునట్టి. విశద = స్వచ్ఛమైన. విద్రించి = విదలించి. నిద్దంపు
= నునుపైన - తేటయైన. మలయు = విజృంభించు. ముంపులక = ముంచుటలచేత. ప్రఘాణ = మొ
గసాలయందలి. సారసామోదమేదురవారిక = తామరలవాసనవలన నతిశయించిన జలమునం
దు. పవలింటి = పగటివేళయందలి. బీతెండ = మిక్కుటమయినయెండ. తలకి = భయపడి ॥
౨౨౦ ॥ విప్రీక్షములచేత = తుంపరలచేత. చొదుకు = తడి. పొద = ట్టు = కలుగఁజేయునట్టి. రజా

సలిలవిప్రచములచేఁ | జొడుకొదవించుచుగాడ్పులు | పొదవెట్టురజోవికారములు
 దూరముగఁ ॥ ౨౨౧ ॥ తే ॥ సలిలఖగమున కేతదాచరణమునన | కలిగెనాకస్తి
 కంబుగఁగంబుపాణి | గర్భగేహమాపలేపసంస్కారసార | సుకృతపరిపాకనిత
 పాయశోభనంబు ॥ ౨౨౨ ॥ క ॥ శుక మొకటి చంచుజితకిం | శుకమై హరిహయ
 శరాససురుచిరవపురం | శుకమై కుసుమాకరకిం | శుకమానందమున నందసుతుగు
 డిఁబెరుగు ॥ ౨౨౩ ॥ చ ॥ అలమిత్రిలోకముల్ గెలుచున త్తటితేరువహించుదోడి
 చి | లగలుదగదొట్టిముందరికిలాగకయుండినదానతద్భరం | బెలమివహింపమెచ్చి
 మరుడిచ్చమణీమయమాలికాత్రయి ॥ గళమునదాల్చుచిత్రశుకనాథుఁడు రేఖలపే
 రనిచ్చులు ॥ ౨౨౪ ॥ క ॥ కీరమదియొక్క హరిపరిచారికచేరికవసించుఁజదివింపఁగమే |
 పారసయొసఁగభవనమా | ధారాదులవలనఁదన్నసంరక్షింప ॥ ౨౨౫ ॥ క ॥
 దేవాలయమునఁగొన్నిని | జావాసమునఁదుఁగొన్నియహములుదగఁబై | చేవదలక
 పాటించుచుఁ | ఋవుంబలేఁ బుష్పబోడిపులుఁగుంబ్రోచు ॥ ౨౨౬ ॥ మ ॥ పస
 పార్పుం డడియొత్తు నెండుసెకఁగంపంబాఁగిమైదువ్వచు ॥ వసయుక్ వెన్నయుమేపు
 మేపునొసఁగు ॥ వల్లించుశ్రీరామసా | మసుధామాధురిసాధురీతి కుచకుంభస్థాయి
 గాఁజేయుచు ॥ బిసపుష్పపియవాస రాగమముల ॥ బింబోష్ఠి రాచిల్లక ॥
 ౨౨౭ ॥ తే ॥ కనకమణిపంజరంబుల నునిచియునిచి | చక్కెరయునుక్కెరయు
 సారెక్కుక్కుక్కుక్కు | యొజ్జపుంబలుకులుపలుమాటుగఁజిక్కిరిసి | కలికిచిలుకలకొలికి
 రాచిలుకఁబెనుచు ॥ ౨౨౮ ॥ మ ॥ కలహంసోపమ యానచక్రకుచప్రేంఖిజ్ఞజరీ
 టాక్షిఁగో | కిలసారస్వరబద్ధబద్ధచికురంగీరప్రియాలాపదో | య్యోజాల ॥
 మరిగె ॥ శుకంబదిమహీయ ప్రేమగావించుచు ॥ బులుఁగుంబొందుననందిపొంది
 నగఁగఁబొత్తుల ॥ హత్తుచు ॥ ౨౨౯ ॥ తే ॥ ఆశుకద్విజరాజునకంతఁగొంత |
 కాలమరుగంగ నొకనాడుఁగలిగెబంధ | మోక్షమాకష్టికంబనిన్తుక్తికలిమి | యా
 శుకద్విజరాజున కద్భుతంబె ॥ ౨౩౦ ॥ సీ ॥ జనియించెనొక్కొకపచ్చనిమొలకయ

వికారములు = దున్ను మొక్క ప్రసరించుటలు ॥ ౨౨౧ ॥ ఉపలేపసంస్కార = అలుకుటవలన,
 సార = మేలైన. నిరపాయ = చెడని. శోభనంబు = శుభము ॥ ౨౨౨ ॥ చంచుజితకింశుకము = ము
 క్కుచేగెలువఁబడిన మోదుగు మొగ్గలని. అంశుకము = కాంతులుకలది. కుసుమాకర = వసంత
 ఋతువునందలి ॥ ౨౨౩ ॥ అమి = ఆద్రమించి. దగ = దాహము = దప్పి. తొట్టి = కలిగి ॥ ౨౨౪ ॥
 ౨౨౫ ॥ అహములు = దినములు ॥ ౨౨౬ ॥ పసుపార్పు = పసుపుపూసిస్నానము చేయుంచు
 ను. సెక = తాపముచేత. బిసపుష్పపియవాసరాగమముల = గ్రీష్మఋతు దినములు రాకల
 యందు ॥ ౨౨౭ ॥ ౨౨౮ ॥ ప్రేంఖిత = ఎగురుచున్న. ఖంజరీటాక్షి = కాటుకపట్టలవంటికన్ను
 లుగలది. చికుర = మంగురులుగలది. మహీయ = అధికమయిన. పొత్తుల = పొత్తిగుడ్డలచే
 బిరుటలచేత ॥ ౨౨౯ ॥ శుకద్విజరాజునకు = చిలుకపక్షి శ్రేష్ఠమునకు. శుకుండనేడి బ్రాహ్మణ
 శ్రేష్ఠునకు ॥ ౨౩౦ ॥ కొమరు = మనోజ్ఞత. పొడకట్టె = కనఁబడెను. ఇంద్రకిల = నీలమణుల

నుబుద్ధి గ్రుచ్చినపచ్చలకొమరువలన । సమకూరెనొక్క దాడిమఫలోద్భవబీజమ
తిపద్మరాగసామగ్రవలనఁ । బొడకట్టెనొక్క జంబూఫలంబనుమ నొభ్రమ మిం
ద్రసిలవిభ్రమమువలనఁ । దోతెంచెనొక్క మధూకపుష్పములను నాసహుర్ముం
జిముత్యములవలన । దాదియటుపెట్టి పసుపాడఁదలఁగించనుడు । బరణిమూఁకుట
నెలకొన్నబన్నసరము । గజచికొనిపోయెఁజిల్గఁ ప్రగల్భవిటుఁడు । బాలిశామా
నసముగొనుపగిదిసపుడు ॥ ౨౩౧ ॥ క ॥ బారాదిసొమ్ములుండఁగ । హరిము నేకొ
నుచుఁజనియె నండజముప్రియం । బారయఫలకాముకులగు । వారలుగుణవత్ప్రస
క్తివదలవిడుతురే ॥ ౨౩౨ ॥ క ॥ అధవశకిరణముఖికిన । సాధుశుకాచరణమపుడన
హ్యంబయ్యె ॥ గోధుక్కుతీసతికిమ నొ । బాధకమగుకృష్ణధూర్తబాల్యముఁబో
లె ॥ ౨౩౩ ॥ మ ॥ కటిఁజేలార్థముచుట్టిచిక్కి నది మేనంబుట్టిపాలిండ్లనిఁ । దటసం
ధించుచునార్ద్రదేహలతమాద్యద్వర్ష ధారావల । త్తడిదాకారముఁజూపఁదోసికొ
నుచుఁధమ్మిల్లబంధంబుముం । గిటికిఁసుస్తనివచ్చెగోస్తన హరతీరగ్రహవ్యగ్ర
యై ॥ ౨౩౪ ॥ తే ॥ వర్షధారావశేషాన్వవాయయుక్తి । వాయువశమునఁదెరలు
మువ్వనైవిల్లు । వేడఁ వెన్నాడుశశివోలెవెలఁదిచాపలమునసరమాహరించుశుకము
దవులుచు ॥ ౨౩౫ ॥ మ ॥ గుహమాతృస్ఫటికాక్ష సూత్రకుసితేక్షుచ్చేదగుచ్చచ్చ
టా । స్పృహఁ కైకొన్నశుకంబొ యేమటుతటిక జేరాడుపూవాగితో । బహిరు
ద్దీనతనొడ్డినిల్చిరతిరాట్పట్టాశ్వమోనాఁగన । మృహిళావిభ్రమకీర మొప్పుముఖి
మాగామిముక్తాళియై ॥ ౨౩౬ ॥ వ ॥ శుచందంబునఁగందర్పస్యందనంబువినిందితుం

యొక్క. తోతెంచెను=తోచెను. హుర్మంజి=ఒకానొకదేశము. తలఁగి=తొలఁగి. మూఁకుట
=మూతయందు. నెలకొన్న=ఉన్న. బన్నసరము=రత్నములహారము. ప్రగల్భ=నేర్పరియైన॥
౨౩౧॥ బారాది=అనేకములైన ॥ ౨౩౨ ॥ ధవళకిరణముఖి=చంద్రునివంటి మొగముగలది. అసా
ధు=చెడ్డ. ఆచరణము=పని. గోధుక్కుతీసతికిక=గోపికాస్త్రీకి ॥ ౨౩౩ ॥ కటిక=నడుము
వలదు. చేలార్థము=సగముకోక. ఆర్ద్రదేహలత=తడిసినతీగవంటిదేహము. మాద్యద్వర్షధారా
వలతటిదాకారముక=దట్టకుయినవానచినుకులచేతచుట్టఁబడినమెఱపుయొక్క ఆకారమును.
ధమ్మిల్లబంధంబు=కొప్పుముడి. ఘుంగిటికిక=ఇంటిమొగసాలకు. గోస్తన...వ్యగ్ర-గోస్తన=
రత్నములహారమును. హరత్=ఎత్తుకొనిపోవుచున్న. కీర=చిలుకను. గ్రహ=పట్టుటయందు. వ్య
గ్ర=త్వరగలది ॥ ౨౩౪॥ అవశేష=మిగిలిన. అన్వయయుక్తిక=సమాహమయొక్కకూడికచేత.
తెరలు=బయలువెడలు. మువ్వనైవిల్లు=ఇంద్రధనుస్సును. వెన్నాడు=వెంబడించు. తవులుచుక
=వెంబడించుచు ॥ ౨౩౫ ॥ గుహమాతృ=పార్వతియొక్క. సితేక్షుచ్చేదగుచ్చచ్చటాస్పృహక
=తెల్లచెఱకుతునుకలగుదెలయొక్కసమాహమనందలి యపేక్షచేత. బహిరుద్దీనతక=బయట
ఎగురునట్టి స్వభావముతో. ఒడ్డి=అడ్డగించి. రతిరాట్పట్టాశ్వము=మన్నదునిపట్టపుగుఱము. అ
మృహిళావిభ్రమకీరము=ఆయాఁడువారివి నొదపుఁజిలుక. ముఖినీమాగామిముక్తాళి=ముక్తు
నందుతగులుకొన్న ముత్యాల సరముగలది ॥ ౨౩౬ ॥ కందర్పస్యందనంబు=చిలుక. వినిందితుం

జన మందమందప్రచారంబును మలిష్టుచుండన దుర్గమప్రవేశనిపుణంబును నవివేకి
యన శిథిలీకృత స్వపక్షంబును దనుజగృహీతజనకజయన రామానుసరణ సముచి
తంబును నై యునత్తుపోలికం జంచుచుంచితలలంతికావ్యాజంబున లాలగ్రక్కుచు
బుష్పవద్బింబంబు విధంబున శరీరప్రభాదంభంబున సంభోధరంబులచేతఁ గప్పంబ
డుచు యోగి బాగున విచ్చిన్నచరణశృంఖలాచ్ఛలనంబునపాశచ్ఛేదంబు సేయుచుఁబ
రవధూపయోధరంబు పగిదిబట్టిరాక నీతివిదుహృదయంబుగతిదూరదర్శనయోగ్యం
బై కరువలిమురువునంబొడమి యడంగుచుఁ బర బ్రహ్మంబుచాడ్పున నగోచరంబ
య్యును దదీయమాయావిలసితంబునునై సకలంబును నిజప్రతిభాసంబున యాధా
త్యభూమికేనభినయించుచు శశాంకశిలా సౌధవిటంకంబుల నునుకువగొన్నతటిశ
రన్నీరద వశంవదంబగు శునానీరశిలాశకలంబున మెలంగుచు నంతరిక్ష మహాష్టక్షం
బునకు నయోమచుంచు పుట ప్రవాళఖండ ప్రభాహిండనంబునం దొరలి సఫలవిట
పలక్ష్మీనావహించుచుఁ బ్రమాదవిగళితంబగు నగవిరోధికొలువు వీవనయచ్చరలప
చ్చల కడియంబువడువున నిరాలంబన స్థలంబునం బలుమటు చక్రచంక్రమణ చమ
త్కారంబుమూపుచు సమీపారామశ్యామల పలాశపటలగర్భంబునందు ముకుంద
విగ్రహంబునందు భక్తిసమగ్రుండగు పురుషశ్రేష్ఠుండునుంబోలె నేర్పటుపరాకడిం
దుచునందందజాలిపులుఁగులు మనుజగంధధురంధరంబగుటకుజగడంబుదిగించినంగినిసి

దు=మిక్కిలినిందింపబడినవాఁడు. మలిష్టుచుండు=దొంగ. దుర్గమ=పోనువల్లపడనితావును.
శిథిలీకృత=నడలింపబడిన. స్వపక్షంబు=తన పక్షిలుగలది; తనవారుగలది. రామానుసరణ
=స్త్రీయొక్క అనుసరించుటకు; శ్రీరామునినుసరించుటకు. లలంతికా=హారము. లాల=చౌర
గ. పుష్పవద్బింబంబు=సూర్యచంద్రులమండలము. బాగున=విధమున. విచ్చిన్నచరణశృంఖ
లాచ్ఛలనంబున= తెగినకాలిగొలుసుల కారణముచేత; కట్టివేసిన కాలిగొలుసులు వీడిపోయి
నందున. పాశచ్ఛేదంబు=త్రాటినిత్రెంచుట; ఆశలనుత్రెంచుట. పయోధరము=స్తనము. దూర
దర్శనయోగ్యంబు = దూరమునందుండి చూచుటకుఁ దగినది; దీర్ఘాలోచన చేయుటకుఁ దగినది.
కరువలిమురువున=గాలిరీతిని. పొడమి=పుట్టి. చాడ్పున=విధమున. అగోచరము=కాన
రానిది; ఇంద్రియములకు విషయముకానిది. మాయ=మోసము; ప్రకృతి. ప్రతిభాసము=నీడ;
తోఁపిక. భూమిక=వేషము. విటంకంబుల=ముంజూరునందలి గూండ్లయందు. ఉనుకువ=ఉని
కి. శరన్నీరదవశంవదంబు=శరత్కాలమేఘము నందఁగినది. శునానీరశిలాశకలంబు=ఇంద్ర
నీలమణిఖండము. స్థలంబున=జువ్విచెట్టునకు. అయోమచంచుపుటప్రవాళఖండప్రభాహిండ
నంబున= తెల్లఁబాటులేని ముక్కుపుటము అనెడి పగడపుపలుకు కాంతియొక్క వ్యాపనము
తోడ. దొరలిన=కలసిన. ఫలవిటపలక్ష్మీ=పండ్లతోడికొమ్మకలిమిని. విగళితంబు=జాఱినది.
నగవిరోధి= ఇంద్రుని. వీవన=విసనకట్టలుగల. వడువున=విధమున. నిరాలంబన=నిలువనా
ధారములేని. చంక్రమణ=దాటునట్టి. శ్యామలపలాశపటలగర్భంబునందు=నలుపుచేటుచున్న
పచ్చనియాకుల జాంపముయొక్కలోపలిభాగమునందు. డిందుచు= అడఁగుచు. అందంద=

విస్మయరతనూరుహదంతుర కపోలాంతరంబును విఘూర్ణనవికృతవీక్షణంబునై త్స
 ణంబుమణివలయ వలయితంబగు రతియువతిముంజేతి రీతింజెలువడరుమెడ నిగడించి
 మగుడంబడికాకువ్రకార వికారస్వరంబుగ వానినిరాకరించుచుం బలుచునప్పఱచుఁజి
 లుకఁగఁగినయదివోలే నయ్యన్నువెన్నాడంబెన్నాటకంబై బోటిక త్తియ లత్తుంగ
 కుచోత్సంగ సంగతకురంగలాంచన కళావలాకనంబున ముసముసినగవుల్లు నెఱ
 య గోరువంకగాన వచ్చెంగాని కీరంబుదూరంబయ్యెఁగదే యనిగర్భోక్తివైదర్భిం
 గూడి యాడుచుంబాడుచు పంజరంబును జిలుకచాలుతెరయునుచేరికచేసి యెలయిం
 పనలయించుచు నడితొక్కగ్రికిఁ జీంచుచునొక్కయెడంగాలుపైడిచిముక్కుననక్కం
 తహార తరళంబు నొక్కుచుఁ జిక్కెంజిక్కె నిక్కడనిక్కడనక్కయక్కయని చేటి
 కానికరంబు పొలసిన పులుఁగెఱింగి మెఱుంగు మెఱసి తొలంగిన తెఱంగున డా
 యపచ్చినట్టుల మాయంబగు మాయలేటిపాటిక బోవంబోవ దూరంబగుచునుండు
 నెండమావులమాడ్కి దివియనచ్చటనటించి మువ్వలోనిరాయిసోయగంబున నొ
 క్కింత వడి పట్టువడుటవచరించి ప్రచురరయంబున ఖచరపురప్రాసాదంబులు మో
 వంబూఁపున నెగసితిరిగి పెఱతెరువునంబఱతెంచి పాండురంగాయతనంబుమధ్యరం
 గంబుచొచ్చి యచ్చట నిచ్చు దనయిచ్చునుండు దండియంబు పైవ్రాలనిచ్చట ॥
 ౨౩౭ ॥ సీ ॥ మదఘూర్ణ దురుసంకుమదమలీమసకుచ ద్విపమ హూర్ధ్వతఃగౌనుఁ
 దీఁగనులియ । ఘనసారపుండ్రకశ్లాబింబనికటఘత్తహీమాప్తి మోముదామర చ
 లింప । నాసికానూళ్లు గంధఫలియూరుపుఁదావి నధరదంతపదమత్తాళివిరియఁ ।
 గింకిణీకృణనశంకిత గర్జితస్రస్తకాంచిచంచలగతి యంచజడియ । బంధనిర్ముక్త శుక
 సక్తభావయగుచు । నలవరాశరసుతుచంగ మధిగమించు । మించుననఁబోడిచం
 ద్రంబుమేలుకనిన । వాండుతలపోయుగలలోనివార్తయయ్యె ॥ ౨౩౮ ॥ తే ॥ కక్క

ఘటిమఱి, విస్మయరతనూరుహదంతురకపోలాంతరంబు=ప్రసరించుస్వభావముగల (నిక్కుచున్న
 మేనివెండ్రుకలచేత విట్టపల్లములగునట్టిచెక్కిటిప్రదేశములుగలది, విఘూర్ణన=తిరుగుడుపడుచు
 న్న, చెలువడరు= అడగించు. పఱచు=పలువ=చెడ్డ. అన్ను=స్త్రీ, వెన్నాడక= వెంబడింపఁ
 గా, వెన్నాటకంబు=పెద్దయాట, అత్సంగ=మీఁదిభాగమునందు. గోరువంక= ఒకపక్షి; నఖ
 త్తతము, గర్భోక్తివైదర్భి=అర్థాంతరముతోఁచునట్టిమాటలరీతిని. ఎలయింపక=దగ్గఱకుగప్పిం
 ప, తరళంబు=నాయకమణి. పులుఁగు=జాడ. పాటిక=విధమున. తిథియక=తీయ, మువ్వ=
 పెద్దగజ్జె. సోంభగంబునక=విధమున. పచరించి= నటించి, ప్రచుర=అధికమయిన. మోవక
 =తాకునట్లు. పూఁపునక=పూనికతో, ఆయతన=దేవళము ॥ ౨౩౭ ॥ ఘూర్ణత్=తిరుగుడుపడు
 చున్న, మలీమస=మాపిన, సులియక=చలింపఁగా, పుండ్రక=బొట్టుచేత, శ్లాబింబ=చంద్ర
 బింబముయొక్క. గంధఫలి=సంపెఁగ, దంతపద = పలునొక్కు. స్రస్త = జాఱిన. జడియక
 =బైదరఁగా. శుకసక్త = చిలుకయందంటిన; శుకునియందంటిన. అధిగమించు = పొందు ॥

సపువంకగోరులఁద్రొక్కిత్రొక్కి | కఱకుముక్కుననందందగఱచికఱచి | పూసయొ
కటియుఁబోఁగనఁబొందనీక | చెటిపెముత్యాలపేరువిచ్చికపుఁబులుఁగు || ౨౩౯ ||
క || బహువిధరచనోజ్జ్వలమగు | మహిళామణిమణిసరంబుమణులన్నియున | య్యో
హిశయనుసదనశరధికి | నహీసరత్నాకరత్వమనుసంధించె || ౨౪౦ || క || శుకమున
కొద్దవెనయత్న | ప్రకటితమణిరంగవల్లిపరికల్పనకో | రకితసుకృతానుకృతిదా | ని
కిమెచ్చెఁ బొందరీకనిలయుండాత్మ || ౨౪౧ || క || గిరికానుషక్తబుద్ధిను | పరిచ
రునింబోలునొక్కపన్నగమొకనా | డురవడినెచ్చటనుండియొ | మురమర్దనుదివ్యభ
వనమునకేతెంచె || ౨౪౨ || వ || ఆసమయంబున || ౨౪౩ || క || యవదండచం
డమగుభుజి | గమునకువెఱచఱచియాఖుకన్యకకమలా | రమణాంఘ్రిజేరెగురుభీ |
తమతికినాముక్తమాల్యదకునెనయగుచు || ౨౪౪ || క || హరిపదపీఠస్థితిగల | స
రియనుచిట్టెలుకదాఁగెసంవర్తహతి || ౨౪౫ || ఆ || వీడిపడినగాజువెదకంగవెదకంగ | బద్ధురాగ
మొదవుపగిదినహికి | దొరకెనెలుకదూఱితొలగినతఱిరమా | కమనచరణకైతక
ప్రసవము || ౨౪౬ || చ || చరణసరోరుహ ప్రసవశైవలినీనివసద్బిసాంతురా | హ
రణమనీషఁజేరినబిసాశనశాబమొనాఁగబొల్చుసా | గరశయపూజనాచరణకైత
కకోరకమృభజించెమ | త్కరవరకంకణంబుమిహికాఘృణిరాహువుగప్పనొప్పు
న || ౨౪౭ || తే || మధురమదిరారసామోదమైత్రినలరు | పొలఁతినెమ్మామువ
లపానుభోగిఁబోలె | హరిపదాబ్జమధూళిమయంబుఁగ్రోలె | జాతిగేదంగితావిభు
జంగభర్త || ౨౪౮ || క || అలరునలరుచిరమత్కం | డలముపయిఁ నిలిపెసవ్యన
ఖరపదముపై | నలరునిజకంటకక్షత | విలసనమునువిటునిమేన వేశ్యయుఁబోలె ||
౨౪౯ || సీ || సరసిజాకల్యాణసమయార్హజతులక్ష్మి | గలిగించుఁబడనభాగ్రమునఁద
విలితఘకొండు మిన్నేటితెలిసీటిదెమలునముదురుచెందోవచాలుమొలవఁబెట్టు | సీ
మంతసీమాంతసిందూరరుచిఁజేయుమొక్కిలేవనిచతుశ్శ్రీతినతులకుఁ | బీఠరూపం

౨౩౯ || కక్తసపు = కఱకైన. విచ్చికపు = దుష్టమైన || ౨౩౯ || శరధికి = సముద్రమునకు || ౨౪౦ ||
కోరకిత = మొలకలెత్తిన || ౨౪౧ || గిరికానుషక్త = చిట్టెలుకయందాసక్తమయిన; గిరికాదేవి
యందాసక్తమైన || ౨౪౨ || ౨౪౩ || చండము = భయంకరము. ఆఖుకన్యక = ఎలుకపిల్లను ||
౨౪౪ || సరియ = సందునందు. సంవర్తహతి = ప్రళయకాలపుదెబ్బచేత || ౨౪౫ || రమాక
మన = విష్ణుదేవునియొక్క. కైతకప్రసవము = గేదంగిపుభు || ౨౪౬ || బిసాశనశాబము = హంస
పిల్ల. కోరకము = మొగ్గను. మిహికాఘృణి = మంచువెలుగును = చంద్రుని || ౨౪౭ ||
మదిర = మద్యము. వలపు = వాసన. ఆను = త్రాగు. మధూళి = మధువు = తేనె. భుజంగభర్త =
పాములరాజు; విటశ్రేష్ఠుఁడు || ౨౪౮ || రుచిర = ప్రశాశించునట్టి || ౨౪౯ || జతులక్ష్మి =
జత్తుక కలిమిని. తెమలున = చలనమునందు. చెందోవ = ఎఱ్ఱగలువ. సీమంత సీమాంత =

బునఁబెట్టిన శేషుని ఫణరత్నఘృణులకుఁ బ్రాఁకు వెట్టు । కైటభాంతకపూజనాకై తః
ప్ర । సవనవామోదపారణాసౌఖ్యముదిత । భుజగరాజస్ఫటాభోగఘూరిమణిస
మాజరాజత్ప్రభాపుంజమంజిమములు ॥ ౨౫౦ ॥ క ॥ వ్యాపించుతిమిరహారమై ।
దీపించునిజోత్తమాంగదివ్యమణిరుచిక్ । దీపావళిహరికిచ్చుచు । నాపుణ్యఫలానుభ
వమునయ్యహిగనియెక్ ॥ ౨౫౧ ॥ క ॥ ఆతఱినొకకందువన । వ్యాతాశనశయను
కేళివనవసుమతినుం । డేతెంచెక్ సరఘాసం । ఘాతముతమపెరకుఁగడువిఘాతంబు
గుటక్ ॥ ౨౫౨ ॥ క ॥ కాయద్యుతిజిడ్డుకొనఁగ । నాయాఁగలమొత్తమాశ్రితాఖిల
దిశమై । యాయెడఁదైలతటాక । న్యాయంబొనరించెజలధరాధ్వంబునకుక్ ॥ ౨౫౩ ॥
శా ॥ ఆమండోద్భవబీజవండ రుచిసయ్యాటించుచుక్ మక్షికా । స్తోమంబాతతప
తుగుచ్చమగుచుక్ దోతేరగాత్మశ్రులం । బైమిన్నొప్పుతదంగసంగతిమధువ్యామోహ
ముంజేయుదో । డ్రోమర్త్యలికిఁదద్విహారకలిత ద్రుస్కంధవీరుచ్ఛిఖిల్ ॥ ౨౫౪ ॥
క ॥ ఆమధుమక్షికలటఁజని । దామోదరమందిరాగ్రతలగతనిర్తా । ల్యామోదా
మేదురమధు । ప్రేమాకులబుద్ధిమైఁజరింపఁగనంతక్ ॥ ౨౫౫ ॥ అందునొకసరఘ
గ్రోలెము । కుందపదార్థ్యాంబుబిందుగుంభితసుమనో । మందమకరఁదశీకర ।
ముందీర్థస్వార్థముల్ సమున్నతివెలయెక్ ॥ ౨౫౬ ॥ క ॥ కలిగెమధుమక్షికమునకుఁ
దలఁపనితలఁపన్తదాదిధార్యముగంగా । జలవలమానముయదుకుల । తిలకాంఘ్రిస
రోజదివ్యతీర్థముగ్రోలెక్ ॥ ౨౫౭ ॥ తే ॥ దానసంభ వించెఁజేనియ యాఁగకు ।
పోమపానరతుల సుకృతఫలము । భాగ్యమొదవేనేనిఁబ్రాపించుతనుఁదాన । పుణ్య
లక్ష్మీనిధియుఁబోలెఁబురుషు ॥ ౨౫౮ ॥ సీ ॥ జనియించెనేసాధ్వి జాతిస్తరత్వసంప
దకల్పి నిజకు లాభరణమగుచు । వర్తించెనేపతివ్రత తాటిమీఁదటి తపమైనతనువునఁ

పాపటకొనయందలి. ప్రాఁకు = (తీఁగలకుఁబెట్టునట్టి) యల్లుడుకట్ట. పారణ = ఒకప్రాజ్ఞునిదన
మునకుమటునాటిభోజనము - ఇక్కడభోజనమనియర్థము. స్ఫటా = పడగయొక్క. ఆభోగీ = విశా
లప్రదేశమునందలి. రాజత్ = ప్రకాశించుచున్న. మంజిమములు = మనోజ్ఞతలు ॥ ౨౫౦ ॥ దీపిం
చు = వెలుగునట్టి. ఉత్తమాంగ = తలయందలి. రుచిక్ = ప్రకాశముచేత. దీపావళిక్ = దీపముల
వరుసను ॥ ౨౫౧ ॥ కందువక్ = సమయమునందు. వాతాశనశయను = శేషశాయయొక్క.
సరఘాసంఘాతము = తేనెటీఁగలగుంపు. పెరకుక్ = తేనెతెట్టెకు ॥ ౨౫౨ ॥ జిడ్డుకొను = మెలుఁగు
దేటు. ఆశ్రితాఖిలదిశము = ఆశ్రయింపఁబడినయెల్లదిశలు గలది. జలధరాధ్వము = ఆకాశము ॥
౨౫౩ ॥ ఆమండోద్భవబీజవండరుచిక్ = ఆముదాలరాశివిధమును. సయ్యాటించు = పరిహాసిం
చు. దోతేరఁగాక్ = తోఁచఁగా. శ్రుశ్రులము = గడ్డమీసములుగలది. ద్రుస్కంధవీరుచ్ఛిఖిలు =
చెట్లమొదల్లయందలిచిగురుఁగొమ్మలకొనలు ॥ ౨౫౪ ॥ ౨౫౫ ॥ సరఘ = తేనెటీఁగ. గుంభిత =
కూర్పబడిన ॥ ౨౫౬ ॥ ధార్యము = ధరింపఁదగినది. వలమానము = కదలుచున్నది. క్రోలక్ = త్రా
గను ॥ ౨౫౭ ॥ ౨౫౮ ॥ జాతిస్తరత్వసంపదకల్పిక్ = పూర్వజన్మజ్ఞానముకలిమికలుగుటచేత.

దాల్చిమిగిలి । నెలకొల్పే నేయపాంసుల మానసమునందుఁ బరమవైష్ణవధర్మపా
టవంబు । మెప్పించె నేసతియప్పొండరీకతీర్థవిభునిష్టాన్నవిశ్రాణనమున । నాసుశీల
కునకొకహంసచిత్ర । శుకభుజంగమసరఘులునురథసులభ । సుముఖసువ్రతసుకృ
తినామములువరుసఁ । దాల్చిజనియించె శుక్తిముత్యాలువోలె ॥ ౨౫౯ ॥ క ॥ భూ
లేఖకులులకేయే । కాలంబున నెట్టి యెట్టికర్మమొనర్పం । బోలుందత్తత్ర్యము ।
లోలింబితృకృత్యములయి గుణోన్నతిఁబెనుపన్ ॥ ౨౬౦ ॥ శా ॥ శాణోత్తేజితర
త్నలక్ష్మి గురుశిష్యా వత్కిశోరాకృతిన్ । రేణుతాళనశారిమూర్తి కలభశ్రీదోహ
దోద్యన్నవ । తోణీజప్రభము క్తకంచుక ఫణిస్ఫూర్తిన్ సుధీబాంధవ । శ్రేణీప్రీతి
నకారణోజ్జ్వల కళోత్సేకాఘృతై రేవురున్ ॥ ౨౬౧ ॥ చ ॥ ఒకఁడునిరూఢకృష్ణ
రుచియొక్కఁడు నిర్మలమానసప్రియుం । డొకఁడుప్రయత్నయోగ్యఫలుఁడొక్కఁడు
నాదృతబంధకంచుకుం । డొకఁడురసానుకూలమతియు క్తుఁడునైవిలసిల్లి రంతపు । త్ర
కులఁట వెట్టివారలకుఁదప్పు నెతోల్లి టిజన్యవాసనల్ ॥ ౨౬౨ ॥ ఉ ॥ తొకికవైదికాచ
రణలాలసులైహారిభక్తినుత్తమ । శ్లోకులువీరనందగిరిసూనృతలక్ష్మికిఁబట్టుగొమ్మలై ।
యేకడసర్వభూతదయయే తవసాముగదీనమానస । వ్యాకులతాపమోదనధనా
ఘృలనన్ విలసిల్లి రేవురున్ ॥ ౨౬౩ ॥ క ॥ అత్తొలుగొలమలరులసర । మెత్తినక్రియఁ
బాలుపొంగునెసవికసితమా । నెత్తమ్మికొలనిచెలుపునఁ । దత్తత్సాభాగ్యములను
దాత్తంబయ్యెన్ ॥ ౨౬౪ ॥ ఉ ॥ కేసరిశాబశోభిగృహకర్తయుభానుమదంశవిస్ఫు
ర । ద్వాసరలక్ష్మివైభవమువారిధిలగ్నసమగ్రవేలయు । ల్లాసముదాల్చియొప్పెమ
హిఁదాతిలకంబుపతిప్రసాదవి । న్యాసముచేతఁ జేకుటిననందనులేవురు నందమందఁ

అపాంసుల=అంకుటాలుకానిది-పతివ్రత. విశ్రాణనమునన్=ఈవిచేత ॥ ౨౫౯ ॥ భూలేఖకు
లులకున్=బ్రాహ్మకులముగలవారికి ॥ ౨౬౦ ॥ శాణోత్తేజిత=సాసయందుమెరుంగియ్యఁబడిన.
ముక్తకరించుక=కుబుసమువిడిచిన. ప్రీణన=తృప్తినొందించుటకు. ఉత్సేకాఘృలు=అతిశయముగ
లవారు ॥ ౨౬౧ ॥ కృష్ణరుచి=నల్లనికాంతిగలవాఁడు; కృష్ణునిఁబోలినవాఁడు. నిర్మలమానసప్రి
యుండు=నిర్మలమయినమానస సరస్సునందుఁబ్రయముగలవాఁడు; నిర్మలమయినమనసుగలవారి
కిఁబ్రయిడు. ప్రయత్నయోగ్య ఫలుఁడు=ప్రయత్నమునకుఁ దగిన పండు గలవాఁడు; ప్ర
యత్నమునకుఁదగిన ప్రయోజనముగలవాఁడు. అనాదృతబంధకంచుకుండు=ఆదరింపఁబడనికట్టి
యినకుబుసము గలవాఁడు; ఆదరింపఁబడని సంసారబంధమనెడి కవచముగలవాఁడు. రసాను
కూల=రసమునకు అనుకూలమయిన; భూమికి (లోకమునకు) అనుకూలమయిన ॥ ౨౬౨ ॥ పట్టు
గొమ్మలు=ఆఘారములు. అపనోదన=తొలగించుటయనెడి ॥ ౨౬౩ ॥ అత్తొలుగొలము=
ఆబ్రాహ్మణవంశము. ఎసన్=అతిశయముతో. చెలువునన్=అందముతో. ఉదాత్తము=హెచ్చిన
ది ॥ ౨౬౪ ॥ కేసరిశాబశోభి=సింహపుష్పిల్లవలె (స్వచ్ఛముగా) ప్రకాశించునట్టి. భానుమదంశు
విస్ఫురద్వాసరలక్ష్మి=సూర్యప్రకాశముచేత వెలుగునట్టిపగటి సంచడ. లగ్న=అంటిన. విన్యా

౫౯ || ౨౬౫ || తే || అఖిలకల్యాణగుణశీలయాసుశీల | పెట్టెజేమీదుగా నెల్ల చు
ట్టములకు | భర్తతో గూడముత్తాటపండుదనియ | నెత్తెమున్నున్నగుట్టల నెండతోని ||
౨౬౬ || ఉ || ఆనలినాయతాక్షిప్రసవాపగమంబునబండఁబాటుచున్ | బ్రాణవిభూ
పలాలనముప్రాకుడుఁగొయ్యఁగనిచ్చిమన్ననం | తాన మొనర్చుప్రసాదజనదైన్యము
నాఁగనతీతవర్షను | ద్యానతరౌషధిప్రవహదంబు సమీపసూఢిఁబోలదే || ౨౬౭ ||
క || సకలాగవజ్జయగువి | ప్రకులాంగనయొక్కనాడుపలుకునిజకుమా | రకులఁగని
మునుమదాలస | శుకతుల్యులఁగూర్చియాత్మజులఁబలుకృత్రియ || ౨౬౮ || మ || ఆ
నుభూతాఖిలభోగపాషిత సమస్తార్థంకృతానేకకాం | చనముఖ్యాచితదానదృష్టి
గతయుష్మత్తేమజీవత్పతిన్ | జనతామాన్యనశీతివృద్ధనను నీసంసారదుర్వారబం |
ధననిగ్బంధమునందుఁబాపుటకుయత్నంబింకఁజేయందగున్ || ౨౬౯ || క || సభవజ్జన
కంబుగఁజని | ప్రభవజ్జగదండపండపరిపూర్ణతనున్ | శుభదాయఁబొండరీక | ప్ర
భునారాధించికాంతుఁబరమపదంబున్ || ౨౭౦ || క || ఒకబుద్ధివినుండొండా | డకసక
లాగమమతంబుదక్కఁదెలిసిమీ | కకుటిలమతినెఱిఁగింతుజ | నకసనకశుకాదులెఱిఁగి
నతెరువుఁదెలియన్ || ౨౭౧ || సీ || అమితభోగాయతనముదేహమనుసర్పముగ్రక్వ
త్యములేల యుడిగియుండు | ధాతుమయంబు గాత్రమనుభాత్రీధరంబదియేలరాగం
బు నవులఁద్రోయు | నిచితనానాగుణప్రచురమీతనువనుఫలమేలచిరుఁగకపదిలమొం
దు | నూర్చిపరంపరాయతమంగవనువార్ధియేజీవనభ్రాంతియేలయడుగు | నాజ్ఞ
వంబుచాలదతికఠినాశయ | మెపుడుమైలవిడువదెండుఁజివుకు | బటికిఁదొక్కదీనిఁబా
టింపరెప్పాట | లక్షయేనియును ముముక్షుజనులు || ౨౭౨ || ఉ || నూయయజ్ఞే
వుఁడుం బెరసిమైత్రియొకానొకఁడాచరించుచుం | బాయకయాఁడుఁబాటుమగపా
టువడన్ వివిధత్వమొందిప | ల్పాయులఁబాంచభౌతకపుఁబైరుదయించితలిర్పమో

సము=ఉంచుట. చేకుటిన=కలిగిన || ౨౬౫ || మున్నున్నగుట్టలన్=మనుమలకు కొడుకులైనవిడ్డ
లను. ముత్తాటపండుదనియెన్=ముత్తైదువతనమువలని ఫలమునుఅనుభవించెను. ఎండతోనిన్=
ఎండతోనూ—అనేకులను || ౨౬౬ || ప్రసవాపగమంబునన్=కానుపులయుడిగిపోవుటచేస; పూ
వులుఉడివోవుటచేత. ప్రోది=రక్షణము. అఁగన్=త్రోసివేయఁగా || ౨౬౭ || ౨౬౮ || అను
భూత=ఆనుభవించబడిన ఆర్యంకృత=యోగ్యముగాఁజేయఁబడిన. ముఖ్య=మొదలగు. దృష్టి
గతన్=చూపునుబొందినదానిని. అశీతివృద్ధన్=ఎనుబదియేండ్లముసలిదానిని || ౨౬౯ || సభవ
జ్జనకంబుగన్=మీతంక్రితోఁగూడ. ప్రభవత్=పుట్టుచున్న || ౨౭౦ || ౨౭౧ || ఆయతనము=
ఇల్లు. రాగంబున్=అనురాగమును; ఎటుపువ న్నెను. నిచిత=వ్యాపింపఁజేయఁబడిన. చిరుఁగక
=చిరుఁగక. ఉర్చి=తమకము; అల. జీవనభ్రాంతి=బ్రదుకనందలిభ్రమ; నీటివలనితిరుగుడు
ఆశయము=బోలు || ౨౭౨ || పెరసి=చేరి. కడంగరీయములు=తాల్గుగడ్డిమేయునట్టియెడ్డులు.

డుగా | మేయజరామయవ్యసనమృత్యునియు క్తకడంగరీయముల్ || ౨౭౩ || శా ||
అంతర్వాణికు శేష యద్యుమణిబద్ధాతుకమృణిన్పిదు | ద్దాంతానంతభవాంధకూ
పతరణప్రాప్తికృద్భద్రేమఃబా | టింతు ద్దైద్యు తద్దనమ్మినుయిదాఁటేవానికిక జింత
యా | కంతైనంగడ మేనియుంగడమగా దాయంచునూహించుచుక || ౨౭౪ || క || తల
ముచ్చట్టులుదిరిగిన | తలపోయఁగనోరిలోనిదయకడియన్న | ట్లిలనేతెఱఁగుటఁదిరి
గినఁ | గలుగదుగతివిష్ణుసేవ గావింపకయుక || ౨౭౫ || మ || పురుషశ్రేష్ఠులు
గొందఱాత్మచరితంబుల్ జ్ఞానవైరాగ్యభా | స్వరముల్ గాఢహరించుచుక గురు
కృపాసంపన్నులై సాధనాం | తరమంతాంతరదేవతాంతరములందరికొంక్షీరో
దక | స్ఫురణంబొప్పముకుందలీనతనులై పొందర్పునర్జన్యముల్ || ౨౭౬ || సీ ||
విషయాంకురముగిల్లి వేయనివారికినినుపకచ్చడమునకెతదవ్వు | తెగగొనికసటుగ
డుగనివారికినిది | షవణంబునకునెన్నిచాళ్లపట్టు | చింతలన్నియుమోద సేయని
వారికి బోడయాదలలకునేడకేడ | యేనుతత్త్వంబులునెఱుఁగనివారికి నెఱుకకునే
యూరికేదితెరువు | తమమొగంబుజూడు తమజూడుమేనుంగు | మీదనున్న
వానిమేరమీరి | సున్నమడుగఁజూచుచున్నారహరిభక్త | గమ్యధామకాంతఁగర్క
పరులు || ౨౭౭ || సీ || పరదారపరధనాహరణవైముఖ్యంబు వశవర్తిగావించు
వారుదక్కఁ | బరగుణపరమాణుపర్వతకరణంబు వ్రతముగాఁబాటించువారుద
క్కఁ | బరుడైనఁగొడుకై నమరియాదచెడ సమత్వమునశిక్షయొనర్చువారుదక్కఁ |
బరమసంపదలనాపద్యేశసత్యంబు వదలకభాషించువారుదక్కఁ | దూరవగుకో
రికొరనివారుదక్కఁ | గూరకర్తంబులుడివోవువారుదక్కఁ | బూరుషార్థప
రతగ్రాలువారుదక్కఁ | దక్కువాలెల్లభవవహ్నిదక్కువారు || ౨౭౮ || క ||
పలువేల్పులబడినడవక | యిలువేలుపుగా భజింపుఁడిమీరలువి | ట్టలశిక్యగదధిరస
గం | ధిలకేళుంబొండరికతీర్థాధీశుక || ౨౭౯ || ఉ || మస్తకిరీటహాటకసమంచిత
కుంభయుతంబుపీవరో | రస్తటిరత్నదీప్తిరుచిరంబురమాసమసాలభంజికా | శస్త్ర
మునైనశాశ్తితనుసాధమునెఱిఁసుఖించుబుద్ధికిక | నిస్తులభక్తిగౌరవమనిచ్చెయొచ
ననిచ్చుమీదికిక || ౨౮౦ || క || మీరునుగృహస్థధర్మము | మేరకుదలమీఱిచనక

౨౭౩ || అంతర్వాణి కుశేష యద్యుమణి = విద్వాంసులనెడి తామరలకు సూర్యుని. స్థేమక =
బలమును. కడమ = తక్కువ || ౨౭౪ || ముచ్చట్టులు = మాడుచుట్లు || ౨౭౫ || భాస్వరములు
= వెలుగునవి. తర్కించి = విచారించి. లీన = విక్యమైన || ౨౭౬ || కసటు = ముఱికి. త్రిషవణం
బు = త్రికాలస్నానము. బోడయాదల = బోడితల. తెరువు = మార్గము. గమ్య = పొందఁదగిన ||
౨౭౭ || ఉడివోవు = ఉడుగు. క్రాలు = ప్రకాశించు || ౨౭౮ || బడిక = మార్గమున. శిక్యగ = ఉ
ట్టినిబొందిన. గంధిల = వాసనకొట్టుచున్న || ౨౭౯ || మస్త = తల. పీవర = బలిసిన. ఉరస్తట =
టాముప్రదేశమునందలి. శస్త్రము = శ్లాఘ్యము || ౨౮౦ || మేరకు = మర్యాదకు. తుఁమీఱి =

మిత్రామాత్యో | దారహితదారదారక | వారకములతోడ దీర్ఘవాసపరులరై ||
 ౨౦౧ || క || కోమలతులసీప్లవ | దామాంచితవత్సలత్సధాముఁబయోద | శ్యాముఁ
 బదద్వయనుతసు | త్రాముఁమనపొండరీకధాముఁగొలుపుఁడి || ౨౦౨ || క || అను
 చుండనరగనిభమగు | ననిమిషయానంబుచెచ్చిహరిపార్శ్వచరుల్ | కొనిచనిరిసభ
 ర్తృకముగ | ఘనశీలసుశీలవిష్ణుగాధాలోలఁ || ౨౦౩ || తే || ఆవునవసిఘరుం
 డువాయసమునంచ | రాజకీరంబుపాముసరఘయునిట్లు | ముక్తికేగినకథనినుభక్త
 తతికి | బహ్వతాగ్రశిలాబ్జసంభవముభవము || ౨౦౪ || ప || అనివెండియు నిందు
 ధరుండుశతానందనందనతోనిట్లనియె || ౨౦౫ || సీ || నీలమోకాలాభ్రజాలమోబా
 లశైవాలమోయీసిద్ధవరునికాంతి | కెంపులోపవడంపుగుంపులోయీరేండసొంపు
 లోయీమేటిజోగజడలు | హరిమోహరిసీహరిమోఘారికర్పూరమోయీయాది
 పురుషునగవు | మెఱపులోవజ్రంపుటాఱపులోశశిరేఖ తఱపులోయీవటూత్తము
 నికోట | లనఁగశాశ్రికినాదిక్కునందునిలిచి | ప్రేతభూతనిశాచరపీడలడఁచి | తే
 త్రీకటుణదక్షుఁడై తేత్రీపాలుఁ | డుండునిఘనాజ్ఞతలమోచియోమునీంద్ర || ౨౦౬ ||
 క || శిశ్యావచూడునాజ్ఞా | వాక్యార్థముసేయుభోగివలయుప్రభావా | ధిక్వంబు
 మీఱియేరికి | శక్యమెతల్లేత్రమునఁబ్రచారమొనర్పఁ || ౨౦౭ || చ || చెడుగులవి
 ఘ్నభక్తినిరసించు దురాత్ములమోక్షలక్ష్మీచే | పడుటకుఁగానిహీనులఁబ్రభావతిర
 స్కృతలోకపాలుఁడా | బుడిబుడితాల్పుడందునొకబూటయనుండఁగ నీకతోచి
 పో | నడుచుఁగలంచుడెందములనారటపెట్టు మహాగ్రామూర్తిగై || ౨౦౮ ||
 ఉ || పుష్పనుబూతపుట్టమును ధూషయుదివ్యమువైచెలంగలే | జవ్వనులర్థిఁగొ
 ల్వనొకచక్కనిఘేచరుఁడొక్కనాడుము | న్నవ్వనమాలిహాటకమయావసథోపరివీ
 ధిఁద్రీమ్మరుఁ గ్రోవ్వెసఁగన్విమానరుచికోకనచప్రియరోచియెచ్చగఁ || ౨౦౯ || ఉ ||
 విధితయావనోత్థమతినెద్దియుమీదెటుఁగఁగలేకవి | ద్యాధరుఁడాతఁడాత్మరుచినాక

అతిక్రమించి. ఉదార=తిన్నఁడనముగల. దారకవారకములతోఁ= పిల్లకాయల సమాహముల
 తో || ౨౦౧ || వత్సలత్స=శ్రీవత్సమనెడి చిహ్నమునకు || ౨౦౨ || అనిమిషయానము=విమా
 నము. సభర్తృకముగఁ= పెనిమిటితోఁగూడుకొననట్లుగా. విష్ణుగాధాలోలఁ= విష్ణునికథ
 యందాసక్తురాజైనదానిని || ౨౦౩ || ౨౦౪ || శతానంద=బ్రహ్మయొక్క. || ౨౦౫ || బా
 లశైవాలము=లేతపాఁచి. ఈరెండ=కొంచెపుఎండ. జోగి=యోగి. హరిము=మత్స్యాలసరము.
 హరి=మనోజ్ఞమై. వజ్రంపుటాఱపులో= రవలవెలుగులో. తఱపులో= ముదురుఁడనములో.
 మోచి=వహించి || ౨౦౬ || శిశ్యావచూడు=చిక్కముసిగయందుఁగలపానియొక్క. ప్రచా
 రము=సంచారము || ౨౦౭ || నిరసించు=తిరస్కరించు. బుడిబుడితాల్పుడు=బాలచంద్రునిధరించిన
 వాఁడు—తేత్రపాలుఁడు || ౨౦౮ || ఘేచరుఁడు=విద్యాధరుఁడు. వసమాలి=విష్ణుదేవునియొక్క.
 అవసథోపరివీధిఁ=ఆలయముమీదిమార్గమున. ఎసఁగఁ= అతిశయింపఁగా. కోకనదప్రియరో
 చి=చెన్నైల వెలుగువంటి వెలుగు || ౨౦౯ || విధిత=పెరిగిన. యావనోత్థమతిఁ=ప్రాయమువల

సముక్షగనకప్రసూనరా । జీధరణాభిరామముగఁజేయుచుద్రమ్మరక్షేత్రపాలుఁ
డు । తోక్రధరసోగ్రీమూర్తియొక్కోయనియాచైనభంబుఁజూచుచు ॥ ౨౯౦ ॥
సీ ॥ కనువిచ్చించుటగాకదిగ్గునలేచెనమితసమాధిస్థిరమునికులము । గ్రుడ్డులఁబూ
దువుమక్కువలునకుటగాక పొదలాడెఁజెట్లపైఁబులుఁగఁచూచుక । పులుమేయుఁ
తమకంబుదొలఁగుటగాక విహ్వలబుద్ధియైదాఁటెహరిఁకులము । ప్రజగేలఁగర్జ
రంధ్రములుమూయుటగాక పవిత్రంకనరనుతిప్రణమయ్యె । బద్ధనాభగృహా
పరిభాగసంచరిష్టుభేచరదర్శనోద్రిక్తహృదయ । కాలభైరవభైరవోద్వేలకంఠ । కు
హరసిఘ్నాతరోషఁగ్గోషఁహృతి ॥ ౨౯౧ ॥ ఉ ॥ మానసికోపమిట్లువదివల్లడిగొ
ల్పుగమిటికిమహా । శ్వేనముపోలెబిట్టెగసియెక్కుడునుక్కుననుగ్రవిగ్రహం ।
పై నెఱిఁతగ్గనగ్గగనయాయవిమానముఁదొకిభగ్నముం । గానానరించుచుంద్రిద
శగాయకనాయకుఁడుగ్విగూలుడు ॥ ౨౯౨ ॥ ఉ ॥ కోలుమసంగిమోఁగిబలుగో
లుదీటుచుగ్రుడ్లుద్రీప్సచు ॥ త్వేళలానర్చుచుమొగముజేవురుమద్దవిధంబు
నమహా । భీలముగాఁగవ్యాళవిభుఁజెన్పులుగీడ్చినమాడినీడ్చెన । బృలలిశుఁగా
లభైరవుడు నైకుబుసంబొకపోరువెత్తె ॥ ౨౯౩ ॥ క ॥ ఈవడుపునఁబులిదొడి
కిన । యాపుపసిగనుసుటువోకకాసన్నండు । నావిద్యాధరుభైరవ । దేవావృతు
గాంచివాసుదేవుఁడుపలుక ॥ ౨౯౪ ॥ శా ॥ నాగాకల్పయ హూపురేనిలువి
మానభ్రష్టుఁడై నేలపైసీగంధర్వుఁడుకూలిదర్పముడివోయెజంపఁగాఁగాదుగా
ధాగఁకర్తరుఁడనియుజడుపువాఁడై యుండనర్థిమహా । భాగుల్చంపమినివె
లుంగుదువుకోపంబాపుమీపట్టున ॥ ౨౯౫ ॥ క ॥ అనిశ్రీపతియానతియి । చ్చి
నమందలవిడిచెనతనిసిద్ధవిభుఁడువా । డునుగులగులవైలావగ । లినమైవిదలించుకొ
నుచులేచెఁగిదుకుచు ॥ ౨౯౬ ॥ ఉ ॥ లేచియతండుగాంచెఁగదళీమృదులోరుయు

నఁజుట్టిన. ఉత్క్రధరసోగ్రీమూర్తి = మిక్కుటమయిన కోపరసముచేత భయంకరమైనరూప
ముగలవాఁడు ॥ ౨౯౦ ॥ పొదలాడె = వర్ధిల్లెను - అతిశయించెను. పులు = గడ్డి. పవిత్రంక = పిడు
గు అనుభయముచేత. ప్రవణము = ఆసక్తము. ఉద్రిక్త = రేగిన. భైరవ = భయంకరమైన. ఉ
ద్వేల = అతిశయించిన. సిఘ్నాత = వెదలింపబడిన. నిర్ఘోష = ధ్వనియొక్క ॥ ౨౯౧ ॥ మల్లశి
గొల్పుక = కలత నొందింపఁగా. బిట్టు = శ్రీహృముగా. ఉక్కున = బలముతో. ఉగ్రవిగ్రహుఁ
డు = భయంకరమయిన యాకృతిగలవాఁడు. నెటి = అందము ॥ ౨౯౨ ॥ కోలుమసంగి = మిక్కి
లివిజృంభించి. త్వేళలు = సింహగూడములు. జేవురు = ఎఱుపుయొక్క. మహాభీలము = అతిభయం
కరము. అబ్బలిశు = ఆమూర్ఖుని. పోరువ = పోర ॥ ౨౯౩ ॥ తొడికిన = పట్టిన. ఆపుపసిగ =
గోవుకాఁగా. ఉసులు = ప్రాణము ॥ ౨౯౪ ॥ నాగాకల్ప = పాములుపాములుగాఁగలభైరవుఁ
డా. పురే = బలి. ఉడిపోయె = ఉడిగిపోయెను. గాధాగఁకర్తరుఁడు = ఎచ్చైనతప్పుపనిచేసిన
వాఁడు. మహాభాగులు = దొడ్డవారు ॥ ౨౯౫ ॥ మందల = మనుదల - జీవముతో. లాపు = బలము.
అగతిన = పెల్లగలఁగా - నశింపఁగా. కిడుకుచు = బాధజేయులుఁగుచు ॥ ౨౯౬ ॥ మేచక మే

గుహాసన్తుఖుః । మేచకమేఘమూర్తిదినమిత్రసమాసమరత్నభూషితుః । లో
చనధిక్రృతాంబుజదళుః శతకోటిసుధాకరాగ్నిరు । స్వీచిపరంపరోపమనవీనత
ను ప్రభుయాదవప్రభుః ॥ ౨౯౭ ॥ వ ॥ ఇట్లుసచ్చిదానందకందశంబగునచ్చిందం
బుదాల్పు నసల్పద్భుతరసనిర్మగుండై కనుంగొనుచు నవతీర్ణ గగ్వవిద్యాధరుం
డై యుష్విద్యాధరుండీట్లనివితరిగించు ॥ ౨౯౮ ॥ శా ॥ ఈపుంగ్రామణియెవ్వఁడా
కొగహరియిట్లాప్పొడెసందేహమే । లాపద్భాతుఁడెయంచులోఁదెలిసి యోల
క్షీశయేఁద్యన్నివా । సోపర్యభ్రచరద్విమానగుండనైయుండుండియి ప్తొక్కయు ।
తోగపోదగ్గుఁడుగూల్పఁగ్రోవ్వఱిఁగికఁ గొంటిఁసురేశుఁనినఁ ॥ ౨౯౯ ॥ క ॥
నిర్మదులకుఁదోఁచినక్రియ । దుర్మదులకుఁదోఁపవీవెదుటననుచుమనో । ముర్తురవా
పిఁబడిమనుజ । ధర్మభటుఁడుతత్పదద్వితయకృతమతిమై ॥ ౩౦౦ ॥ స్రగ్ధర ॥ పా
పోహంపాపకోపప్రవణమతిరహంచాలిశోహంసుధీదు । ప్రిపొహందుష్టకష్ట
ప్రకృతిరహరహంపామరాత్తాస్త్రినానా । రూపద్రోహూపచారార్చుదనిహిత
ధియఁకోధినంమామవత్స । చ్ఛ్రిపాదాసక్తియుక్తంశివకరయనుచుఁజిష్ణుగృ
ష్ణుఁనుతింఁచె ॥ ౩౦౧ ॥ వ ॥ అనిషఱియును ॥ ౩౦౨ ॥ చ ॥ యదుకులనాథయి
పుడితఁడాగ్రహవృత్తినొనర్చునిగ్రహం । బిదియుననుగ్రహంబయగునింద్రియరా
జికిబంటుసేయుశ్రీ । మచమునణంచి నీయడుగుమానిసిగాననుజేసెఁగానసం । ప
దగలగర్వినిర్మమునిమాడ్కినినుంగనికొల్వఁజాలునే ॥ ౩౦౩ ॥ క ॥ మూఢుఁడననుఁ
బోవుమనా । ద్రీఢకుఁకజౌరకనామతివెలయుతదయా । గాఢత్వాజ్ఞవిమానా
రూఢుఁడనై జగములందిరుగువాఁడహరీ ॥ ౩౦౪ ॥ చ ॥ సురసదనంబునందయినతో
ణితలంబునయందునై నభీ । కరనిరయంబునందయినఁగర్తువశంబుననుండునామదిం ।
బొరయునుగాతఁగాతర సముద్ధరణోచితకార్యధుర్యత్వ । చ్చరణసరోరుహద్విత
యసంతతసంస్తరణానుషంగముల్ ॥ ౩౦౫ ॥ క ॥ అనివలగొనియాయదునం । ద
నునిరుపమదివ్యరూపదర్శనమునలోఁ । దనియుచుఁజొక్కుచుమ్రొక్కుచు । జని
యెఁవిద్యాధరుండు శతధృతితనయా ॥ ౩౦౬ ॥ క ॥ మధుమధనునాజ్ఞనేవం । విధ

ఘ=నీలమేఘమువంటి ॥ ౨౯౭ ॥ కందము=దుంప. చిందంబు దాల్పు=శంఖమునుధరించినవాఁ
డు-కృష్ణుఁడు. నిర్మగుండ=మునిగినవాఁడు. అవతీర్ణ=దిగిన-పోయిన ॥ ౨౯౮ ॥ పుంగ్రా
మణి=పురుషశ్రేష్ఠుఁడు. అభ్రచరత్ = ఆకాశమనండుదిరుగుచున్న ॥ ౨౯౯ ॥ ముర్తురవా
పిఁ=కుమ్మబావియందు ॥ ౩౦౦ ॥ సుధీదుప్రీపః=విద్వాంసులకుఁబొందరానివాఁడను. అహ
రహమ్=ప్రతిదినము. పామరాత్తాస్త్రి=మూఢమనసుగలవాఁడనైతిని. మామవ=నన్నురక్షింపు
ము ॥ ౩౦౧ ॥ ౩౦౨ ॥ అడుగుమానిసి=పాదసేవకుఁడు. నిర్మమునిమాడ్కిఁ=మమతలేనివా
నివిధమున ॥ ౩౦౩ ॥ మహద్రీఢకుఁ=పెద్దలయవమానమునకు ॥ ౩౦౪ ॥ కాతర=భయపడి
నవారియొక్క. అనుషంగములు=ఆసక్తులు ॥ ౩౦౫ ॥ వలగొని=ప్రదక్షిణముచేసి. శతధృతి=
బహ్మయొక్క ॥ ౩౦౬ ॥ వివంశిధమహిమఁ = ఈవిధమయిన మహత్వముచేత ॥ ౩౦౭ ॥

మహిమఁదలిర్చు డేత్రవిభుడైరవదే । వుధరాధోభువనస్వ । ర్గధామనుతుఁగాంచి
పేదపఁగనఁదగుఁగృష్ణుఁ ॥ ౩౦౭ ॥

శా ॥ సాహిత్యాపరకాశిదాసహరిపూజాగౌరవవ్యాసగం । గాహల్లో
హలవాగ్విలాసరిపు వర్గ తా'సకృత్ప్రాసకాం । తాహ్నావహద్యగ్విలాసశ్రుతిప
ద్యాయోజితాభ్యాసహే । మాహార్యోపమధైర్యధుర్యపదవిన్యాసావిధేయకారసా ॥

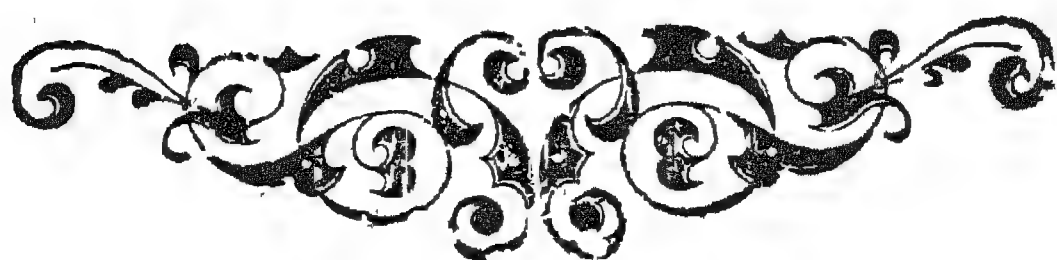
క ॥ షడ్వర్ణనపారగకవి । రాడ్వత్తానుగ్రహభిరవ్యసుధాంధ । ద్విడ్వంతిసిం
హమహిత । త్విడ్వశశతకిరణహృదయధృతహరిచరణా ॥ ౩౦౮ ॥

మోలిని ॥ వినయనయసముద్రాశ్రుతోల్లాసముద్రా । జననుతగుణజాలా
శత్రురాక్షీనజాలా । ధనదనదసమానాధన్యధీభాసమానా । ఘనవపురినరాగా
కావ్యదత్తానురాగా ॥ ౩౦౯ ॥

గద్యము ॥ ఇదిశ్రీమత్పరమపదనాథనిరవధికృపాపరిపాకపరిచితస
రసకవితాసనాధరామకృష్ణకవినాథ ప్రణీతంబైనపాండురంగమా
హాత్మ్యంబును పరమభాగవత చరిత్రంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ పాండు రంగవిట్టల స్వామి నేనమః ।

హల్లోహల=ప్రవాహమువంటి. శ్రుతిపద్యాయోజితాభ్యాస=వేదమార్గమునందుఁగూర్చబడినఆ
భ్యాసముగలవాఁడా ॥ ౩౦౮ ॥ షడ్వర్ణనపారగ=ఆరుకాస్త్రములను తుదముట్టనెఱిగినవాఁ
డా. సుధాంధద్విడ్వంతిసింహ=దేవశత్రువులైనరాక్షసులనెడియెనుఁగులకుసింహమైనవాఁడా.
మహితద్విడ్వశశతకిరణ=అధికతేజస్సుచేత సూర్యుఁడా ॥ ౩౦౯ ॥ శత్రురాక్షీనజాలా=శత్రు
రాజులనెడిచేపలకు వలమైనవాఁడా. ధన్యధీభాసమానా=కృతార్థమయినబుద్ధిచేతప్రకాశించు
మన్నవాఁడా ॥ ౩౦౯ ॥

పాండురంగ మాహాత్యము.

పంచమాశ్వాసము.

క || శ్రీమణ్ముఖజననీమహి | భాషానిభనిజవధూశుభవ్రదలీలా | భూషితక
ల్యాణోజ్జ్వల | వేషారామానుజేంద్రవేదాద్రీశా || ౧ || వ || ఆకర్ణింపుము || ౨ || క ||
అనియీక్రియనానతియి | చ్చినహెచ్చిన సంతసంబుచిత్తముతోడం | జెన్నఁగొననని
మిషమునియి | ట్లచనజ్జగదేకనిధికేంద్రాంజలి యగుచున్ || ౩ || తే || త్రేతమాహా
త్యమునుమహాత్రేతపాల | దివ్యచరితంబు నందుండు దేవదేవు | గుణకలాపంబు
బుండరీకునిమహిమయు | వింటిభవబంధముల వీడుకొంటిదేవ || ౪ || తే || ఎన్ని
ద్వారంబు లయ్యాయెడవసించు | ద్వారదేవత లెందఱాస్థలమునందున్ | బ్రబ
లుత్రేతాదిపుణ్య వైభవముపేర | నొండుగలదేనియానతి యిండుమఱియు || ౫ ||
క || అనినారదుండుప్రార్థిం | చినబద్ధదళాయతామున్ జిత్తాంభోజం | బుననిన్పి
యతనిబలుకున్ | మనసిజమర్దనుడుమధుర మధురారభటన్ || ౬ || క || సుఖమా
లికాతరంగిణి | సఖియైభీమరథిఁగూడి చనునెచ్చటన్ | త్పృథుకరమచ్చోటుచతు |
ర్ముఖముఖనతమాదితీర్థ మునునైవెలయున్ || ౭ || క || పూర్వద్వారంబగునది | ద
ర్శికరసార్వభౌమ తల్పునగరికిన్ | సర్వసుపర్వార్చితవద | గీర్వనితవసించునచటఁగృ
హ్లానియాజ్ఞన్ || ౮ || క || శ్రీమహితముసిద్ధేశ్వర | నామాంకమపంకజలసనాధము
లక్ష్మీ | కాముకనిహితముఖచరా | లీమాన్యమునైనశంభులింగముతోడన్ || ౯ ||
క || తగుదక్షిణంపువాకిలి | నగధరునగరునకుభీమనందనపొందుం | దగిలినయది
యచ్చోటన్ | యగమృతప్రావతీమహానదియనఘా || ౧౦ || క || దానస్నానాది
హృతా | జ్ఞానానలదాహమైన సంగమతీర్థం | బానెలపునవిఖ్యాతం | నైదిషుర
లుండుదురుశిలాకృతినందున్ || ౧౧ || వ || అదిభవదీయాశ్రమంబగుట నీవెఱుగు
దు వదియునుంగాక || ౧౨ || చ || కలఁడొకబోయతన్నికట కాననభూమినతంబువి
ల్లున | మ్ములుధరియించిక్లృప్త సమూహములెత్తినమేనుబోలెదే | రలుకవహించె
నేని హృదయంబుగలంగుధరాధరస్థలి | నిలయవసతగిరింద్రులకు నిక్కమతకు

కల్యాణోజ్జ్వల=చొక్కపుబంగారుచేనెలుంగునట్టి || ౧ || ౨ || ౩ || ౪ || ఒందు=ఇతరము ||
౫ || అతనిన్=అతనితో. మధురమధుర = మిక్కిలిమధురమైన || ౬ || ౭ || దర్శికరసార్వభౌమత
ల్పు=విష్ణునియొక్క. గీర్వనిత=సరస్వతి || ౮ || సనాధము=మాడుకొన్నది. లక్ష్మీ కాముకనిహిత
ము=విష్ణునిచేతఁజంచబడినది. ఖచరాళి=దేవతాసమూహమునకు || ౯ || అగమ్య=పొందశక్య
ముకానిది || ౧౦ || ౧౧ || ౧౨ || నికట=సన్నిపమునందలి. పేరలుక=అధికకోపము || ౧౩ || మ

మృగంబులోర్చునే॥౧౩॥ చ ॥ అడవికివేటమైనరిగియాతఁ డొకానొకనాడొకింత
యొక ॥ మెడమలఁగింపలేక తనమేపొడ లొందునురెందునేకమై ॥ పొడమఁగ బీద
కన్నునడి బూడిదపండునుబోలెబూఁదుపా ॥ రెడునొకదుప్పికింగవియఁబ్రేభయ
జ్వరతప్తచిత్తమై॥ ౧౪ ॥ తే ॥ ఆచమూరువుయూధంబుఁద్రోచిపటచె ॥ వింటన
మైర్చి బోయవెన్వెంటఁదబుమ ॥ లోలజిహ్వకరాశవిశాలముఖత ॥ నోలిభీతేందు
వృగశాబమోయనఁగ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ ఆరురువీగతింబుచియగ్రమహింబడిలేచివెం
డియొక ॥ భూరిరయంబునంజనివ పుర్వ ధనంగమర్థతీరవి ॥ స్ఫారలతానికుంజ
ములు బల్వడిదూలునెడంగిరాతుఁడుక ॥ క్రూరశిలీముఖంబు దొడిగుండియఁగాఁడఁగ
నేసెనేసినక ॥ ౧౬ ॥ సీ ॥ ఆశరముఖనిభంచాశరమటుదాఁకఁ బవనాభిహతిఁదూ
లుబంధుజీవ ॥ కుంజంబుపువ్వలఁ గూలించువిధమున నవనవక్షతజ బిందువులు దొ
రఁగఁ ॥ జేయుచువివృతాస్యసీమఁబ్రాణానిల ప్రస్థానపటహూగ్రవమనంగ ॥
నాగ్తనాదముగ్రమ్మనదియేటితెలిసీటితెమలుననుటికిదేదీప్యమాని ॥ హాటకవిమానమె
క్కి విద్యాధరేంద్రుఁ ॥ డగుచులావణ్యపుష్పాస్త్రుఁడగుచుఁజంద్ర ॥ సాంద్రతను
కాంతియగుచునతీంద్రమహిమ ॥ గగనమునకేగెదొలుమేనుకానఁబడదు ॥ ౧౭ ॥
శా ॥ చిత్తంబుద్భుతమందనస్త్పగవధాజీవుండులోలోనఁద ॥ ద్వృత్తంబుకబలు
మాలుమెచ్చినిజమర్వృత్తివిసర్జించుచుక ॥ దత్తీర్థంబువునాడిక్రోలి విగతాతం
కాశ్చుఁడైశుద్ధిద ॥ లోకత్తముక్తశరీరు డైకనియెదివ్యుత్ మెచ్చనుచ్చస్థితి॥౧౮॥
క ॥ కావునఁదత్తీర్థంబున ॥ నేవలనఁబరాసులగు విహీనమతులకుక ॥ నైవల్యసిద్ధి
యగునని ॥ నీవలనతిశుద్ధమతులనేటికినెన్నక ॥ ౧౯ ॥ సీ ॥ సంధ్యలుమూటనిచ్చ
నివాళులిచ్చుచుబిరు దాంకమాలికల్ పేరుకొనుచు ॥ లోచూపుదివుటనాలోకించిచొ
క్కుచుఁ బులకాశ్రుగాద్గద్యములఁబొరయుచు ॥ శ్రుతులెట్టులట్లసంస్తుతలాచరించు

ఁగింపక=త్రిపు. బీదకన్ను=భయదృష్టి. బూఁదుపాఁడు=బూఁజుపట్టినట్టుకానవచ్చెడు.
భయజ్వరతప్తచిత్తము=భయమువలనితాపముచేత తపించినమనసుగలది ॥ ౧౪ ॥ చమూరు
వు=దుప్పి. త్రోచి=మీటి. ఏర్చి=కూర్చి. లోల=చలించెడి. కరాశ=భయంకరమైన. శాబ
ము=పిల్ల ॥ ౧౫॥ రుకువు=దుప్పి. అగ్ర=ఎగుట. వపుర్వ్యధక=దేహశాధచేత. విస్ఫార=మి
క్కిలిగొప్పమైన. బల్వడిక=అధికవేగముతో. తొడి=తొడిగి ॥ ౧౬ ॥ ఆశరముఖనిభంబు=అ
గ్నిముఖమునుబోలినది. కుంజము=చెట్టు. కూలించు=రాల్చు. నవనవక్షతజ=క్రొత్తక్రొత్తనెత్తురు
లయొక్క. వివృత=తెరివఁబడిన. ప్రస్థానపటహ=ప్రయాణకాలమునందలితప్పెటయొక్క.
తెమలునక=చలనమునందు-ప్రవాహమునందు. అతీంద్రమహిమక=ఇంద్రునిమహిమను మీటి
నమహిమతో॥ ౧౭ ॥ మృగవధాజీవుండు=బోయబాఁడు. వృత్తంబుక=వృత్తిని. ఆడి=స్నాన
ముచేసి. క్రోలి=క్రాగి. గతాతంకాశ్చుండు=పోయినభయముతోడిమనసుగలవాఁడు. కని
యొక=పొందెను. ఉచ్చ=ఉన్నతమైన॥ ౧౮॥ ౧౯॥ నిచ్చ=ఎల్లిప్పుడు. నివాళులు=ఆరతులు.
తివుటక=పూనికతో. గాద్గద్యము=గద్గదభావము = గొంతునుండిమాటవెడలమి. పొరయు=

చు వీనులఁదత్త-భావితతివినుచుఁ | గరతాళగతులఁజొక్కటముగానాడుచు నావే
 శమూర్చలనలఁతఁగనుచు | విష్ణు సేవితరుచటనవ్విబుధవల్ల | భాజనంబులుతత్కృ
 పాభాజనంబు | లమ్మహాక్రీడనస్థలినాచరించె | లంఘనాక్రీడనముదొల్లిలచ్చిమగఁడు ||
 ౨౦ || మ || వినుముకౌశారికినోడి సంగమమరుద్విద్యేషియెచ్చోటికో | చనివెం
 డిం జనుదెంచియచ్చట శిలాసంఘన్నదేహంబుతో | డనిలాగర్భమునందుదాఁగఁగ
 నిగాఢ క్రోధుడై దేవకీ | తనయుండాశిల గ్రొచ్చివైచి మెదిపెక దద్దెత్తుఁజూర్జం
 బుగక || ౨౧ || క || పువ్విలుతుతండ్రియచ్చట | మువ్వంకమురువున మురళి మో
 యించెమనం | బువ్విళులూరఁగఁతులకు | నవ్విధముతదీయపదయు గాంకముదె
 లుపక || ౨౨ || క || మహానేవంవిధచిత్రా | వహమగునద్దక్షిణంపువాకిటమహి
 మత్ | బహుముఖములవినుతింపఁగ | నహిపతియుంజాలఁడనిననన్యులవశమే ||
 ౨౩ || సీ || తనకటాక్షములుసంతానచింతారత్ననిర్మాణపరమాణునికరమనఁగఁ |
 దనవిలాసంబుమద్యైరిశంబర నిషాదనపాలితపురఃపతాకయనఁగఁ | దనమనస్సర
 సిసంతతచిదానంద వైభవమరాళముకునికపట్టనంగఁ | దనప్రసాదంబుభక్తవరేణ్య
 దుర్గతిక్షాళనోచితచంద్రగోళియనఁగ | వెలయునే దేవియాదేవివిద్రుమద్రు | కద్రు
 నిర్ణిద్రతనుకాంతిభద్రపరమ | మాయభువనేశ్వరివసింపవధువిరోధి | ధామమనఁ
 గల్గుపశ్చిమద్వారమమయ || ౨౪ || ఉ || పోర్కహిమకనిజాంఘ్రి గలబొట్టనప్రేల్లు
 దమట్టిపట్టిముక | పేర్కిదదంగముకమెదిపి పెట్టిననెత్తురుబొట్టుఁబోలెజ్యో | తి
 ర్తయవీక్షణంబలిక దేహమునంగలదుర్గస్వర్గజక | వార్తణధారినుత్తరపువాకిట
 నిల్పినవాఁడుకాపుగక || ౨౫ || క || తరణియుభైమియునుబరశస్పరమచ్చటఁ గూడి
 నిగుడఁబావనమగుత | త్సరిదంబువునందాడిన | నగునకునవ్వారిచరణనఖమునవెడ
 లుక || ౨౬ || క || ఎవ్వఁడువ్యాధిగ్రస్తుం | డెవ్వఁడుభయవిహ్వలాత్తుఁడెవ్వఁడ
 ధముం | డవ్వాఁడచ్చటిదుర్గం | బువ్వులఁబూజించియిష్టభోగములందుక || ౨౭ ||
 ఇన్నాలుగునంతద్వారంబులు. ఇంకబహిర్ద్వారంబుల ప్రకారంచా కర్ణింపుమనిగో
 కర్ణకుండలుం డాకర్ణనవశంవదాశయుండగు కుశేశయాసనసూతి కిట్లనియె || ౨౮ ||

పాండు. చొక్కటము = స్వచ్ఛము || ౨౦ || మరుద్విద్యేషి = దేవశత్రువు = రాక్షసుఁడు. గ్రొచ్చి =
 తొలిచి - పగులఁగొట్టి. మెదిపెక = నలఁపెను || ౨౧ || ఉవ్విళులూరఁగక = తమకపడఁగా || ౨౨ ||
 చిత్రావహము = వింతనుబుట్టించునది || ౨౩ || సంతాన = కల్పవృక్షము. శంబరనిషాదన = మత్త
 ధునిచేత. పురఃపతాక = ఎనుటిపెక్కెము. గోళి = గోళము = బింబము. విద్రుమద్రుకద్రునిర్ణిద్ర
 = పగడపుఁజెట్టుయొక్కగోరోజనపుఁజాయచేతసోలని || ౨౪ || మట్టి = త్రొక్కి. అలికదేశమునక
 = నొసటియందు. వార్తణధారి = కవచసమూహములనుధరించినవాఁడు - విష్ణుఁడు || ౨౫ || ని
 గుడక = ప్రవహింపఁగా. సరిదంబువునందుక = ఏటిసీటియందు || ౨౬ || ౨౭ || గోకర్ణకుండ
 లుండు = పాములచెవిపోగులుగలవాఁడు. ఆకర్ణనవశంవదాశయుండు = వినుటయందాస
 క్తమయిన మనసుగలవాఁడు. కుశేశయాసనసూతికిక = బ్రహ్మకొడుకునకు || ౨౮ ||

సీ ॥ కటకురక్కసునినొక్కరునిజిక్కగఁగదొక్కభద్రకాళికయెందుఁబ్రస్తురించు ।
నిందుండువిధమున నెందునేవసియింతు నటలేకకోటిశ్వరాహ్వయమునఁ । బ్రవ
హించునెందునభ్రంకపోర్తులఁ బుణ్యజలయనుజలధి యోషామతల్లి । నత జగత్త్రిత
య శ్రీనారాయణీదేవి వర్తించునెందేనివార్తకెక్కి । యట్టియట్టాలతోరణహట్టకు
ట్టి । మస్సుగద్దోపురైడూకమణిమయోరు । హర్మ్యరమ్యంబుకరవీరమనువురబు ।
పశ్చిమద్వారమగుజగత్పతినగరికి ॥ ౨౯ ॥ తే ॥ తోణిగృష్ణానదీక్షీరశూర్పలాఖ్య ।
తీర్థరాజాధివాసినై తీర్థచరణ । ధామమణిసాధదక్షిణద్వారమేను । జాగరూకతఁ
బాలించుయోగివర్య ॥ ౩౦ ॥ శా ॥ గర్వోద్రిక్తతరంగ సంఘములవీక్షణ బుష్కరి
ణ్యాపగా । వార్వేణుల్ దనయుత్తరంపుచెనబర్వంగాగదాపాణిన్దై । సర్వాలం
కృతశాలియైవెలయుఁగంసధ్వంసనాగారరా । ట్పూర్వద్వారమునందివిక్రముఁడు
మైపొంగె బయోదచ్చవి ॥ ౩౧ ॥ క ॥ కరనఖరదళితరక్షః । పరివృథవత్సోరు
ణాంబుపరిచితదీప్తా । త్యురుకేసరదోహదుఁడగు । నరకేసరి యుత్తరంబునగవ
నిఁగాచు ॥ ౩౨ ॥ క ॥ లోనాలుగు వెలినాలుగు । నైనమహాద్వారభూములపవర్గ
శ్రీ । నీనఁగనీనగరాడ్ధరు । శ్రీనగరగణిత విభూతిఁజెందుమునీంద్రా ॥ ౩౩ ॥ వ ॥
అనిమఱియునక్కటేయవేల్పుననల్ప గుణప్రకటనపరుండై హారు డిట్లనియె ॥ ౩౪ ॥
చ ॥ అభిముఖతత్వశాలిసుకృతాఘ్యుఁడనాచతురాస్యమానస । ప్రభవుఁడుశీష్యసం
ఘములపారమగోల్వఁగఁ దొల్లియొక్కనా । డిభపురనాథుఁ గౌరవకులేశ్వరుధర్మ
జుఁగానఁబోవఘా । విభుఁడతఁడాతనిందెలిచెవేయివిధంబులసాధుపూజల ॥ ౩౫ ॥
క ॥ అహితాహితకారణవి । గ్రహులునుసదను గ్రహప్రగల్భులునగునా । గహన
గృహవాసచర్యా । మహితతపోధనులసంగమముపొగడొందె ॥ ౩౬ ॥ ఉ ॥ తమ్ము
లుఁదానునప్పుడుపుధాప్రథమాత్మజుఁడంతరంగము ॥ గ్రమ్మినశోకవహ్నిహృతి
గందుచుఁగేలుమొగిడ్చిబ్రహ్మచి । తమ్మునఁగల్గుసంయమివతంసముఁ బలుకుఖరాం
ళుతావత । ప్తమ్మగు తేనియంజినుకుతమ్ములఁబోలసచాప్సనేత్రముల్ ॥ ౩౭ ॥ క ॥
వీధీరువనైవేడెద । నోభద్రప్రద ప్రసాదమొసఁగుమునాకు ॥ మీభావంబునఁచొడ
మని । దీభువనత్రయమునందునింతయుఁగలదే ॥ ౩౮ ॥ శా ॥ చింతాకంతయువె

కటకు=కఠినుఁడైన. అట=కొఱత. అభ్రంకపోర్తుల=అకాశమునొరయుచున్నయలలచేత. జల
ధియో=నది. అట్టాల=బురుజు. హట్ట=అంగడివీధి. కుట్టిమ=తాతికట్టడపునేల. ఏడూక=
లోపలయెముకలుపేర్చిమెత్తినగోడ ॥ ౨౯ ॥ తీర్థచరణ=విష్ణుదేవునియొక్క ॥ ౩౦ ॥ వీక్షణ=ని
క్కుచేత. వార్వేణులు=నీటిపాయలు. పర్వంగా=పాఱగా. అగారరాట్=దొడ్డనగరియొ
క్క. పయోదచ్చవి=మబ్బుచాయతో ॥ ౩౧ ॥ రక్షఃపరివృథ=హిరణ్యకశిపుని. దోహదుఁడు
=ఎరువువేయువాఁడు ॥ ౩౨ ॥ అపవర్గశ్రీ=మోక్షసంపదను ॥ ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ తెలిచె=సంతో
షపెట్టెను ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ చినుకు=కార్చునట్టి ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ సంకాంత=పొందిన. అంతర్వాణి

నగరియ్యక కురుక్షేత్రంబునంబాపసం । క్రాంతస్వాంతుడనై సుహృత్సుతపిత్య
భ్రాతృదంబులంజంపయ । త్యంతద్రోహమొనర్చియుందిరిగెదన్ బ్రాణంబుతోమత్స్య
ముం । డంతర్వాణివతంసయెవ్వఁడు గలండాహావితర్కింపఁగన్ ॥ ౩౯ ॥ క ॥ వం
గడవువెదురుఁగోపపు । టింగలముననేర్చికనినయాసిరినిండా । సంగతిఁబొగచూరె
నుద । ధృంగుకమాక్తికముదీనఁబసిమియుఁగలదే ॥ ౪౦ ॥ మ ॥ అసిధారావధితా
త్తబంధుభుజమధ్య పైరనిర్యద్యనన్ । మసలైపుట్టినయమ్మహాదురితమున్ మనైప్పి
యున్ వాజిమే । ధసమిద్ధానలభూతేచేనుసిమియున్ దప్పింపలేనైతనీ । కసలైప్పా
టఁదొలంగునెట్టులగుదున్ గల్యాణకల్యాణుడన్ ॥ ౪౧ ॥ క ॥ కర్తముకర్తాంత
రహృ । తగర్తమగుదానిఁబూనఁగానమునరయాం । తర్తజ్జనాభిముఖునీ । దుర్త
దుఁబడనికనిలుపుద్రుహిణప్రభవా ॥ ౪౨ ॥ క ॥ మావంటివారలకుఁబా । పావిల
దృకులకు ధర్తమారయనియస । ద్భావులకుభవాదృశులగు । శ్రీవైష్ణవవరులెడి
కుచిత్పూర్ణమతీ ॥ ౪౩ ॥ నీ ॥ అనియుధిష్ఠిగుఁడుపఱిగన సనందనుఁడాత్మనలరియిట్లనున
మ్మహాశుతోడ । నీపాలశాంబరీగోపాలుఁడుగలాఁడుపరమవైష్ణవధర్తపరతమెలఁ
గు । నీమోముగనుఁగొన్ననిఖిలాఘములుఁబోవు సెకదా కియడఁగుతూలికలలీల ।
హరిభక్తియనుగంగకడ్డమేకలుషపుటిసుకచేగట్టినయసదుఁగట్ట । దురితరాశిమునిం
గిశ్రీవరునిభటుఁడు । తోయపద్మదళచ్ఛాయఁ బూయఁబడఁడు । రేయుఁబగలు
వృధాచింతసేయనీవు । ప్రాకృతుండవెఘాలోకపాలవినుత ॥ ౪౪ ॥ ఉ ॥ కర్తవు
గావుహర్తవునుగావభిరక్షివిగావునీవుస । తిర్తిధురీణయింతకునుగృష్ణః డెమూల
ముగానపుణ్యవి । స్ఫూర్తియుఁబాపవైకృతముఁ బూగుడుఁబొందునెయస్వతంత్ర
తన్ ॥ వర్తిలుచునిగఁదెడ్డునకువచ్చునెపాకగుణాగుణావలుల్ ॥ ౪౫ ॥ క ॥ పరుల
కతంబుననేనియు । హరినొకమరిదలఁపభద్రుగుఖలులకుఁద । స్మిరతస్త్వరణాచ
రణ । స్ఫురణాఢ్యులునిత్యపదవిఁబొందుటయరుదే ॥ ౪౬ ॥ తే ॥ ధారుణీవల్లభుల
కంటెఁదకుఁచోట । నశ్వమేధంబునిష్ఫలంబగువిధమున । నర్థవంతంబుగాదున
త్యాకళత్రు । సేవకిలఁబూనిసేయుపాచితముశతము ॥ ౪౭ ॥ క ॥ భ్రాతృవధ

వతంస=పండితశ్రేష్ఠుఁడా ॥ ౩౯ ॥ వంగడము=వంశము. ఇంగలము=అగ్ని. ఏర్చి=కాల్చి ॥
౪౦ ॥ వధిత=చంపబడిన. పైరనిర్యద్యనన్ =యథేచ్ఛముగాకాటుచున్న ద్రవరూపమైనక్రొ
వుచేత. మసలై=ముఠికియై. ఉసిమియున్=తోమియు. కసటు=పాపము. కల్య=సంపాదిం
పఁగోరిన ॥ ౪౧ ॥ నిరయాంతర్తజ్జనాభిముఖున్ = నరకమహోపలమునుఁగుటకు అభిముఖుని. ద్రు
హిణప్రభవా=బ్రహ్మకొడుకా ॥ ౪౨ ॥ ఆవిల=కలఁగిన. చిత్పూర్ణమతీ=జ్ఞానముచేతనిండుకొన్న
బుద్ధిగలవాఁడా ॥ ౪౩ ॥ కలాఁడు=కలఁడు. తూలికలలీలన్ = దూదియేకులవిధమున. అసదు =
అల్పమైన. తోయపద్మదళచ్ఛాయన్ =నీటిలోనితామరపాకురీతిని ॥ ౪౪ ॥ అభిరక్షివి = కాపాడు
వాఁడవు ॥ ౪౫ ॥ ౪౬ ॥ పాచితము=ప్రార్థిత్వము ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ఉదీర్ణావిష్కృతిన్ = మి

పిశ్యవధాదుల । పాతకములు రావు విష్ణు పదభక్తులకు ॥ దైతేయసూనులీరువుర ।
యేతద్వ్యవహార సాక్షులిభపురనాథా ॥ ౪౮ ॥ శా ॥ ఆకంసారిప్రశంసనీమదినుదీ
ణావిషక్రతిందాల్పబే । ల్లాకంపించితొలంగుగాకనినుదాయన్ నేర్చు నేపాతకా ।
నీకంబుల్ రవిగవుచ్చీకటులనెదేగంటిమేమింటిమే । త్తైకాంతాధిపలోకసంగ్ర
హామనీషంజేసితీప్రశ్నము ॥ ౪౯ ॥ క ॥ అటులేనియుఁజెప్పెదనీ । పొటిపొటితల
పోతలెల్లబోవనడువుమా । రటముడుగునెమ్మనమునా । కటగానానరించిగట్టి
గావినుమధిపా ॥ ౫౦ ॥ నీ ॥ తలపించు నేదేవుతనువునందభిలాండములుపేయొనిధి
భంగవిలసనముల । నేదేవుమహిమకునింతయుదంతీంద్రపదమగ్నతదితరపదసమా
న । మేదేవునిజమాయనెవ్వఁడుగడచన నేరఁడుతనమేని నీడపోతె । నేదేవుఁడొ
తకునింతయైయంతకునంతయై గుఱిలేకయతిశయిల్లు । నాజగత్కర్తదుష్టసంహరణ
బుద్ధి । విట్టబుండనధరనుద్భవించెత్తేత్ర । పాలుఁడును బుండరీకుండుబలసికొలువ ।
నుండుకీర్ణంబునకు నేగుముదయకాంత ॥ ౫౧ ॥ క ॥ ఏగిమహానదివారిం । దోగిహ
రింగొలుపునిఖిలదురితశ్రేణుల్ । కాఁగినయినుమామిషమని । మూఁగికొనినమక్షి
కాసనూహంబులగు ॥ ౫౨ ॥ తే ॥ బ్రాహ్మణునిఁదల్లిఁదండ్రినిభ్రాతదాత । గురు
జనంబులహింసించిక్రూరుడైన । శీఘ్రపానాభిరతుఁడు దుశ్శీలుడైన । పాండురం
గాధిపతిఁగాంచిపరమునొందు ॥ ౫౩ ॥ క ॥ నావినిభౌమ్యాదిమహి । దైవతములుఁ
దమ్ముగమియుఁదనుఁగొలువఁగో । కావహమతి భవదగ్రజు । దీవనగొని చనియెన
య్యుధిష్ఠిరుఁడెలమి ॥ ౫౪ ॥ ఉ ॥ ఆమముదాప్తవంశవిభుఁడంతఁగనుంగొనియె
వసుంధరా । నాకమునాకుపాకశుకనాసశుకాదిక సన్నునిస్తుత । శ్లోకముశోకకర్త
మవిశోషణశోకహితప్రభాసము । త్రేకముఁదాపవహ్నిజలశీకరసేకముఁబొండరీక
ము ॥ ౫౫ ॥ లయగ్రాహి ॥ కంబువునరాశచికురంబులుఁగట్టికృతకరాంబురుహ
యుగ్మమభికాంబకమునగ్న । శ్వంబుఁబసిరొప్పువెదురుంబెరుగునుడ్డపొడలుం బద
ములంబలుకుచుంబొదలుమువ్వల్ । జంబుఫలజిద్రుచిభరంబుమకరాకృతిఁగరంబమ
రుగుండలములుంబరఁగఁబంచా । బ్దంబులఁదలిర్చునిసువుంబతిభజించెద్రదిజగంబులకు

క్రిలివెల్లడిగా. పెల్లాకంపించి=అత్యంతమువణకె ॥ ౪౯ ॥ పొటిపొటితలపోతలు=కొంచెపు ఆ
లోచనలు. పోవనడువుము=పోగొట్టుము ॥ ౫౦ ॥ విలసనములక=ప్రకాశముచేత. మగ్న=అ
ణగిన. కడచనక=మీఱను. గుఱి=మేర. ఉదయకాంతక=గౌరవాభిలాషచేత ॥ ౫౧ ॥ తోఁ
గి=స్నానముచేసి. ఆమిషము=మాంసము. మూఁగికొనిన=చుట్టుకొన్న. శీఘ్ర=వేఱకుపాలచేపం
డిససారాయిని ॥ ౫౨ ॥ తమ్ముగమి=తమ్ములసమూహము ॥ ౫౩ ॥ కుముదాప్త=చంద్రుని. నాకు
పాక=వాల్చీకి. శ్లోకము=శ్లాఘ్యము. విశోషణ=ఎండించునట్టి. శోకహితప్రభా=సూర్యప్ర
కాశముచేత. సముత్తేకము=హెచ్చినది. సేకము=తడుపుటగలది ॥ ౫౫ ॥ కంబువు=శఙ్ఖము.
చికురంబులు=తలవెదురీకలు. నగ్నత్వము=దిగంబరత్వము. పసిక=ఆవులమందను. రొ
ప్ప=తోలునట్టి. ఉడ్డ=నాలుగు చుట్టరంబు=ప్రకాశాతిశయము. నిసువుక=శిశువును. రోహ

రోహణనగంబగునగణ్యుఁ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ పుష్కరదళనయనుమూర్తిఁబూజించియునా । విష్కృతశుభోన్నతియునతి । నిష్కల్పమతియునయ్యె నృపతిమునిపతి ॥ ౫౭ ॥ క ॥ దానంబునఁచిత్పగురుసఖి । దానంబుననై న కీడుదలఁగిహరికృపా । దానంబునఁచెఁగురుపతి । దానంబునరుద్భవంబుదానికిఁగలదే ॥ ౫౮ ॥ తే ॥ ఆమతీంద్రుండు ఋత్విజుండయ్యెవేది । యయ్యె శ్రీపాండరీకమహాస్థలంబు । పాపపశువులవిశసించిభక్తిచరువు । పాండురంగాన్నిలోవేల్చుపాండవునకు ॥ ౫౯ ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబుననవిధువంశవతంసంబుకంసమర్దనసాక్షాత్కారదర్శనంబు నాపాదించుటఁగృతార్థుండై పాండరీకవాస్తవ్యులగు పుండరీకాదివిద్యత్పండరీకంబుల నొండొండఁగిర్తించుచుం బ్రవర్తించి కతివయదివ సప్రచారుండైయచ్చటనుండినిజానుజద్విజసనాథంబుగా గజపురంబునకుం జనుచెంచునుఖంబుండెనట్లుగటంచేసి ॥ ౬౦ ॥ క ॥ అదియెమహాఫలమనితన । హృదయంబునఁబొండరీకమెక్వడెఱుఁగఁడా । మెదుకచనునిదియుముక్తి । ప్రదమనిపెరశీర్షమునకుబహునిగమసిధీ ॥ ౬౧ ॥ క ॥ వాలినదప్పివియజ్జర । కూలంబుననుయ్యిద్రవ్యకుమతిగలిగినక । శ్రీలలనావిభుఁడుండని । నేలయుక్షేమనియరుగునీచుఁడుగలుగ ॥ ౬౨ ॥ చ ॥ మసనమునందునై నఁబురమార్గమునంబడినైననింటనై । నసకలగర్హితస్థలమునంబ్లవగేహమునందునై ననా । కసముననీటనేలవయిఁగంకటిమీఁదనునై నమానవుం । డనువులఁబాసినిష్కలుషుండైహరిదానగునమ్మహాస్థ ॥ ౬౩ ॥ క ॥ వినుపతితుండైనఁగానీ । చనితత్త్వేత్రంబునందుఁజానోపివున । క్షననంబుగనఁడుగావున । జనులకునాస్థలమునందుఁజనుదనపూర్వ ॥ ౬౪ ॥ ఉ ॥ అద్రిభృదుత్తరాశశతహస్తమితావనినున్నవాఁడుబో । ధీద్రుమమూర్తిన్మౌనృహరితీర్థనివాసులఁగాచుపూనిగనో । భద్రవిచారయాభువన భర్తకునుత్తరభాగమూఁదియ । యుద్రసుభోన్నతివెలయుఁగుండలతీర్థముతీర్థరాజమై ॥ ౬౫ ॥ క ॥ విందుఁదనతోడుగుమణివయ । కుం

ణనగంబు=రత్నపర్వతము ॥ ౫౬ ॥ పుష్కరదళ=తామరతేఁకులవంటి. అవిష్కృత=ప్రసిద్ధమయిన ॥ ౫౭ ॥ దానంబునక=ఈవిచేత; నటకుటచేత. ఉద్భవంబు=జన్మము. దానికిక=దానమిచ్చువానికి ॥ ౫౮ ॥ విశసించి=నటకి. చరువు=మోముమునందువేల్చుటతైవండినయన్నము ॥ ౫౯ ॥ వతంసంబు=సిగనుభరించెడిపువ్వుచెండు-శ్రేష్ఠుఁడు. సాక్షాత్కార=ప్రత్యక్షమైన. వాస్తవ్యులు=వాసముచేయువారు. పుండరీకంబులక=శ్రేష్ఠులను. ప్రవర్తించి=ఉండి. ప్రచారుండు=మెఁగువాఁడు ॥ ౬౦ ॥ మెదుక=తెలివిమాలినవాఁడు ॥ ౬౧ ॥ వియజ్జరకూలంబునక=అకాశగంగగట్టునందు ॥ ౬౨ ॥ మసనము=శ్మశానము. గర్హిత=నిందింపఁబడిన. ప్లవగేహము=మాలయిల్లు. కంకటి=మంచము. అనువులక=ప్రాణములను. నిష్కలుషుఁడు=పాపములేనివాఁడు. ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ అద్రిభృదుత్తరాశక=విట్టలదేవునికి ఉత్తరపుదిక్కునందు. బోధీద్రుమమూర్తి=తావిచెట్టురూపముగలవాఁడు. ఉండి=అవలంబించి ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ వేలు

డలయుగమచటదాచెఁగొండగొడుగుగా । నుండునతఁడనఁగఁదద్గుణ । కుండలప
రిపూర్ణకర్ణకుహరుఁడనగుచు ॥ ౬౬ ॥ సీ ॥ ఆకుండలాఖ్యతీర్థాంబుధారలనాడినర
కేసరిభజించునరుఁడురాజ । సూయఫలంబొందుఁజూవెయావేలుపుటేలికఁజుట్టిరా
నేనుచేతు । లవెడల్పునేలవాలాయంబుగాఁగసపూడ్చియలిఁభుజించుచున్నజనుల
చేతఁబూజలుగొనుపూతనాభూతనారీహర్తబహుజనశ్రేణులందు । వారుముక్తు
లుధరజీవవంతులయ్యు । వారిపితరులుతృప్తులైవఱలువారు । వారుచరియించుచు
న్నయర్వరయతెల్ల । దీవివారలపలుకులుదేవకథలు ॥ ౬౭ ॥ తే ॥ ఆనృకేసరిభజి
యింతురమరకన్య । తెన్నఁబెకఁగఁద్రుహరతులిచ్చియిచ్చి । వారిఁగొల్వకగర్వింతు
వారుక్షేత్రే । మండలమునసుఖస్థితినుండలేరు ॥ ౬౮ ॥ ఉ ॥ ఆనరసింహుమోల
మృతులైకులకోటిసమన్వితంబుగా । మానవులూర్ధ్వలోకసుఖమగ్నతఁజొకుదురె
ల్లకాలము ॥ ౬౯ ॥ దానికిగర్వియైనయయుతప్రియపుత్రుఁడెసాక్షియచ్చట ॥ గాని
తెఱంగులఁ మెలఁగుకష్టమతుల్ నిరయైకసంగతుల్ ॥ ౭౦ ॥ ఉ ॥ పంకజపత్రనేత్రు
నకుఁబల్చిచదిగఁననుండునానమ । త్వంకమహాసనాద్యమరపాలమలోలముపద్మ
తీర్థమో । పంకవిగూరకేలఁగలపద్మమునచ్చటదాచినాఁడుచ । క్రాంకుఁడుము
త్రిదంష్ట్రమనుజాశననాశనహేతుకంబుగ ॥ ౭౧ ॥ క ॥ ఆతీర్థతనువునకుల । క్షీ
తరుణీవల్లభుండుజీవమువృజినో । పేతుఁడుననవధిసవనో । చూతఫలంబందునందు
బొందివిడిచిన ॥ ౭౨ ॥ ఉ ॥ పాపదురాశరూపమగుపద్మసమాహ్వయతీర్థమాశిసి ।
రేపురుషుండుగ్రోలునొకయింతుకయెన్నఁడునేనివానికి ॥ బాపములభ్రపుష్పము
లుబంధనముల్ శశశాబశ్యంగముల్ । తాపవికారముల్ మరుజలంబులుపుట్టువుల
శ్చత్రైలము ॥ ౭౩ ॥ క ॥ ఒకఁడుసుశర్మార్థుఁడుఘా । తుకుఁడుగలఁడుకల్లుద్రాగఁ
దునుముధరామ । ర్మ్యకులులకఱదలఁచుంగురు । నకుఁగనకముదొంగిలుదినదినము
నజపుత్రా ॥ ౭౪ ॥ క ॥ ఆవృషలీపతియావ । జ్జీవంబుగనంతనంతఁజేసిననానాం హూ
విసరంబులుపటమున । గోవలువడవ్రాసిచిత్రగుప్తుఁడుదాఁచె ॥ ౭౫ ॥ శా ॥ ఆనీచుం
డొకనాడువాఁడిమిఁజతుర్వ్యాధాన్వితుండైపెనుం । గానంచెర్వులుగట్టియేగుప్రజ
లంగట్టిండియైదోచినీ । రానరోయుచునుండిదప్పిగొనిమధ్యాహ్నతపాపాతజ ।

పుటేలిక = దేవతలరాజు. భూతనారీహర్త = శిశువస్త్రీనిజంపినవాఁడు ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ మోల =
ఎదుట. నిరయైకసంగతులు = నరకమును ఒకటి నేపొందువారు ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ వృజినోపేతుఁడు
ను = పాపములతోఁ గూడుకొన్నవాఁడును. అనవధి = మేరలేని. బొంది = దేహము ॥ ౭౧ ॥ దు
రాప = పాపదశశ్యముగాని. శాబ = పిల్ల. మరు = నీళ్లులేనిచోటి. అశ్చత్రైలములు = తాతిలోని
మూసలు ॥ ౭౨ ॥ అఱ = ద్రోహము ॥ ౭౩ ॥ వృషలీపతి = శూద్రచానిమగఁడు. నానాం హూ
విసరంబులు = అనేకములైన పాపసమాహములు. గోవలు = దొంతులు ॥ ౭౪ ॥ ఆపాతజ
గ్గానీ = అంతటను పడుటవలనఁ బుట్టిన బాధవలని బడలికచేత. కానరము = ఎనుఁబోతు.

గ్లానిందత్సమయా ర్తకాసరముఁబోలంబూచియాదికుగనన్ || ౨౫ || తే || అంతఁగొం
తకాలమరుగంగవృత్త్యుగో | చరతనున్నయాసుశర్మకడకు | లిఖితతత్కృతాఘలిపి
దైనపటముఁదె | ప్పించిచిత్రగుప్తుఁడెంచిచూచి || ౨౬ || క || దురితశతకోటులంద |
తురమొకటియుఁగానలేకకంపవికృతిభం | గురతాయుతుఁడైజముకడ | కరిగితగం
బలుకునతఁడుప్రాంజలియగుచున్ || ౨౭ || ఉ || డక్కఁగవ్రాసితిన్నునుపట్టమ్మున
యందుసుశర్మపాపముల్ | లెక్కయెటుంగరాదులవలేశముదానికినట్టివ్రాతయన్ |
దక్కజమిచ్చుడొక్కటియునక్షరరూపములేదుదేవనే | డక్కడితంబుగట్టియిడినట్టు
లయున్నదికప్పుదేటుచున్ || ౨౮ || తే || హతలతాంతమైనయారామమునుబోలె | వి
గతతారమైనవిన్నుఁబోలె | గళితవర్ణమగుటఁగళితంబుదీనికి | మీరెతెలియవలయుఁ
గారణంబు || ౨౯ || క || అనిపలుగునమ్మహామతిఁ | గనిజముఁడిట్లునియెనీవుకవిలియనీ
వ్రా | నినలిపియున్నదోలేదో | కనుఁగొనుమీసారిలెస్సగాగణకవరా || ౩౦ || ఆ || అ
నుడునట్లకాకయనిచిత్రగుప్తుండు | దండధరునియాజ్ఞవెండినేగి | పటముఁసతిపుటం
బుఁబరికించియందునీ | క్షింఁచెఁజక్రపాణిచేతివ్రాత || ౩౧ || ఉ || ఈతఁడుఁడృతీర్థ
మునకేగియొకానొకనాడు తత్పయో | ధౌతనిజాంగుఁడైచనుకతంబున విప్రవధాది
పాతక | వ్రాతముఁదొంటిపుట్టువులఁబ్రాప్తములైనయఘంబులున్ || ౩౨ || క || అనునర్థంబులుగలవిపి | గ
నిసనిజముఁబలుగునతఁడుగానఁబడచునే | మునువ్రాసినయదియన్యము | కనుపట్టె
డునేలిఖితమొకానివినఁదగున్ || ౩౩ || సీ || అనియొప్పుకొతుకజనకాక్షరశ్రేణివీక్షిం
చివచ్చితివిద్వదింద్ర | యిదిమీరలెఱిగింపుఁడేనాటసకృదవగాహనంబునవహాకలు
షరాశి | వలనఁబూరుషుఁడేరఁదలఁగుపుణ్యపుఁదీర్థమెన్నఁడుగనవిననీషదుక్త | లిపి
పజ్జిగనేకవారపయోధిమజ్జనమాత్రచే నణఁచినమహిషగలుగుదివ్యకీర్థంబువైభవ
మవ్యయప్ర | సాదమేదురమానసౌజ్ఞవ్యక్తల్య | వచనరచనలవివరింపవలయునప్ర |

౨౫ || లిఖితతత్కృతాఘలిపి = వ్రాయఁబడినవానిచేత జేయఁబడినపాపములవ్రాలుగలది || ౨౬ ||
భంగురత = వక్రత || ౨౭ || డక్కఁగ = అనుభవమునకుతగునట్లు. అక్కజము = వింత. కడి
తము = మనిపూనిగట్టనజేసినచదురపుగోనెపట్టతోఁ జేసినలెక్కపుస్తకము || ౨౮ || హతలతాం
తము = కొట్టఁబడినపువ్వులుగలది. విగతతారము = పోయిననక్షత్రములుగలది. విన్ను = మిన్ను = ఆ
కాశము. కళితము = కడితము || ౨౯ || కవిలియ = లెక్కపుస్తకము || ౩౦ || వెండిక = మణి
యును || ౩౧ || తత్పయోధౌతనిజాంగుఁడు = అనీళ్లచేతకడుగఁబడిన తనదేహము గలవాఁడు.
మరుద్ధూతఘనాఘనావలులతో = గాలిచేతచెదరగొట్టఁబడిన వానకాలపుమేఘపల్కులతో.
సరిపోయె = నశించెను || ౩౨ || ౩౩ || కొతుకజనక = వేడుకనుపుట్టించునట్టి. సకృదవగాహ
నంబున = ఒకతూరిపొసఁగఁజేత. ఏకవార = ఒకసారి. పయోధిమజ్జన = నీటియందుమునుగుట.
అవ్యయ = తగ్గుని. మేదుర = అతిశయించిన. శౌజ్ఞవ్యక్తల్య = ప్రకాశత్వముయొక్కచాతుర్య

పన్నదైత్యలతాదాత్రభానుపుత్ర ॥ ౮౪ ॥ వ ॥ అనిననప్పద్మమిత్ర పుత్రుండుచిత్ర
గుప్తునకిట్లనియె ॥ ౮౫ ॥ శా ॥ ప్రాశస్త్యంబువహించుదండకమహారణ్యంబుపుణ్యా
ర్థిపం । చాశతోగ్రిటివిశాలభూమి ఖలదుష్పాప్రప్రభావోదయ । శ్రీశుద్ధుల్ గను
దానిగౌతమిగుణోత్సేకంబుకల్మిషహృషీ । కేశావాసముపొండరికనిలయంచీరెంటి
గెల్చుదుది ॥ ౮౬ ॥ సీ ॥ అరుగొండుమెలుగుటయనిలుండు వీచటయింద్రుడు
వర్షించుటిలజలముల । మునుగకతిరమాటయును నెసంగు నెవిష్ణునాజ్ఞా ప్రిచేనెవ్వఁ
డఖిలజగము । బ్రహ్మమైస్సృజియించుఁ బద్మాక్షుండైప్రోచుమద నారిమైత్రించుమ
త్ప్రభృతుల్ । లోకపాలకుల నేలోకేశుకరుణాకటాక్షుం బెయధిక్యతియందునిలువు ।
నావిభుండెందునుండు మర్త్యమునఁబుట్టి । భూతకోటిసనుగ్రహంబునఁబెనువుచు ।
నెందుఁగ్రుంకిసుశర్మయుఁజెందెముక్తిదానికెనవచ్చుతీర్థమీధరణిఁగలదె ॥ ౮౭ ॥ వ ॥
అనిపద్మతీర్థంబు తీర్థచరణవిహరణ చరితార్థంబగుదానినానాగుణంబులు నగణితప్ర
భావంబులనికొనియాడి ॥ ౮౮ ॥ క ॥ పెనుగృహసుశర్మఁగనుఁగొని । తనువునిమిరి
యాదరించిదండధరుఁడుచం । ద్రునిలీలఁజల్లనగుచం । దనభూషణవసనమాల్యతర్పి
తుఁజేసె ॥ ౮౯ ॥ క ॥ ఈగతిఁగృతాంతుకృపగని । సాగించనియెనతఁడుగగనచర
యానమున ॥ నాగనరయతుసురపున్నాగాసీకములుగొలువనాకంబునకు ॥ ౯౦ ॥
వ ॥ అమరాధీశుఁడుశారవంబెసఁగఁదన్నర్థాసనాసీనుఁజే । యమరుద్భోగములెల్లఁ
గాంచిధరయంద్రాన్వయోదూభృతుండై । కమలావల్లభుఁబొండరికపతిసాక్షాద్భ్ర
ష్టాముంగొచ్చినిత్యముఁదన్నందిరరాడలరికృతియెచేయఁజాల నేలెడృఢత ॥ ౯౧ ॥
శా ॥ ఆపంచత్వముగాఁగఁగట్లుహరిగేహాక్షోణిసమ్మార్జనం । బాపాదింపఘట్టిల్లుపు
ణ్యమునఁజంద్రావాసముంజొచ్చిహ । ర్నాపూర్ణస్థితిఁబెక్కుభోగములఁబెక్కుబావ
శుభఁగాంచిధా । శ్రీపాలోత్తముండైసుకీర్తియననుర్వింబెంపునంబుట్టుచు ॥ ౯౨ ॥
క ॥ అతఁడధికభక్తితోనా । యతకీర్తిస్ఫూర్తివ ర్తియైవెలసేజగ । తృప్తినుచితపూజ
నంబులఁబ్రతిఘస్రముదెలచుభక్తపరతంత్రుండై ॥ ౯౩ ॥ ఆ ॥ అతఁడుసన్యసించెనఖి
లభోగంబులు । నిండువయసునాడయుండియుండి । నందనందనాంఘ్రినాళికసేవో
ప । యోగరాగభోగమొకటిదక్క ॥ ౯౪ ॥ సీ ॥ నిలువుననొలిపించెవిలువంగడమునెల్ల
శరముల యాయంబుఁబొరయుటుడిపె । దగశబ్దమాత్రపాత్రముచేసెగుణలత

ముగల. అప్రపన్న = శరణాగతులుకాని. దైత్యలతాదాత్ర = రాక్షసులనెడి వీరగలకుకొడవలియై
నవాఁడా ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ఖలదుష్పాప్రప్ర = దుర్జనులకుపొందరాని ॥ ౮౬ ॥ తిరము = స్థిరము
అధిక్యతి = అధికారము ॥ ౮౭ ॥ తీర్థచరణ = విష్ణునియొక్క ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ పున్నాగ = పురుషశ్రీ
యొక్క ॥ ౯౦ ॥ మరుద్భోగములు = దేవతలయొక్క భోగములు ॥ ౯౧ ॥ ఆపంచత్వముగాఁ
గ = చచ్చునంతవఱకు ॥ ౯౨ ॥ ఘస్రము = దినము. తెలచు = సేవించును ॥ ౯౩ ॥ అంఘ్రినా
ళిక = పాదకమలముల ॥ ౯౪ ॥ వంగడము = వంశము. ఆయంబు = వచ్చుబడి; మర్తస్థానము.

మౌక్తికునఁగట్టించెమౌలబలముఁ | గంచుకివశముగావించెనేనానాధుఁగట్టించెసహ
చరుఁగటికియెండఁ | బ్రతిపక్షభావసంగతుఁడనిహితుఁజూచెవరకేతనము కీర్తిభరము
డులిపె | ధర్మార్థలబుద్ధిసుశర్మఁగదిసి | కొలువఁగాలేకచక్కికోపగించిమదనఁ | డు
రకతనవారలతనికినోడుమనిరె | పతికిగీడొటబంట్లపాపంబుగాదె || ౯౫ || క || ఆ
రాజర్షి పదంపడి | క్షీరోదన్యాయమునవిచిత్రగతికల | క్షీరమణుఁగలసియేకా |
కారంబుననలరెముజ్జగంబులువ్రేగడక || ౯౬ || క || వినుమఖిలదురితకులభం | జ
నమజ్జనమమృతనిధివశంబగుటకుఁగా | వునసర్వజనోపాస్యం | బనూనమస్తీర్థరా
జమనుషమమనఘా || ౯౭ || ఉ || భూరిసుఖానుషంగములుపూరుమఁబొందవునామ
పానకై | దారజలోపయోగములు తత్కలనంబసరెక్కనెత్తికై | బేరుశిలాకృ
తున్ జతరపేటికకత్తెవులేలయెందునె | వ్వారికిబద్ధస్తీర్థపతివారికిజేరినఁగల్గుసౌఖ్య
ముల్ || ౯౮ || చ || కృతముననేకదంష్ట్రఃడయిక్రిడయినర్చుచుదేతదప్రికా |
ద్వితయముచేవెలుంగుచుమదించిత్రిదంష్ట్రలతోడద్వాపరం | బుతఱిజరించునొక్క
దితిపుత్రుఁడువృత్రుఁడువానిఁబోలఁడ | ద్భుతజనకప్రతాపమునభూరిబలంబునమా
యపెంపునక || ౯౯ || క || ఆహరిహయారిపార్ణి | గ్రాహియన హిరణ్యకశిపు
గాదిలిసుతుఁడై | చాహాబలశిఖిఁద్రిజగ | ద్దాహంబొనరించె నేకదంష్ట్రయుఁదా
నుక || ౧౦౦ || క || ఆయొంటిపంటివేలుపు | దాయంబొలియించె నృహరిదంభో
ళికటు | చ్చాయలనూయలలూఁపున | ఖాయుధముల వఱడుఁజీరు వ్యాఘ్రముఁబో
లెక || ౧౦౧ || ఉ || వెండియురావణాబ్ధిఁబ్రభవింఁచెన్ద్రిలోకహలాహలాకృతికై |
మండుచుదంష్ట్రికాయుగమునంబెడఁగై యతికాయనామమాతండుధరించిత్రేతఁద
లఁదర్వెఁదదుగ్రానిశాటుఁబట్టివి | స్థుండనిరాముఁడైవిలయసూర్యకరోగ్రశరాగ్రధా
రలక || ౧౦౨ || ఉ || ఆపితబద్ధవైరమతినంతటఁబోవకవాఁడువెండియుకై | ద్వా
పరవేశనిద్ధరఁద్రిదంష్ట్రఃడనానుదయించియాది | లక్ష్మీపతిఁబొండరికవిభుఁజేరికనుం
గొనిపల్కుమిక్కిలికై | గోపముపర్వుటకై గొలిమిగుఁడుల యీడునఁగన్నులుబ్బుఁ

మౌలబలముకై=మౌలబలమును. సహచరుకై=స్నేహితుని. కీర్తిభరముకై=కీర్తియొక్క అతిశ
యమును; అడుసుయొక్క బరువును || ౯౫ || ౯౬ || అమృతనిధి=సముద్రము || ౯౭ || అనుషంగ
ములు=చేరికగలవి. కైదార = వరిమళ్లయందలి. తత్కలనకై = దానిచేరికచేత. జతరపేటిక
కుకై = కడుపుపెట్టెకు. అత్తెవులు = ఆతెలులు = ఆవ్యాధి. వారికికై = జలమునకు || ౯౮ ||
అద్భుతజనక=ఆశ్చర్యమునుపుట్టించెడి || ౯౯ || హరిహయారి=ఇంద్రునిపగవాఁడు-రాక్షసుడు.
గాదిలి=ప్రియమైన. శిఖి=అగ్నిచేత || ౧౦౦ || వేలుపుదాయకై=రాక్షసుని. పొలియిం
చెకై=చంపెను. వఱడుకై = నక్కను. చీరు=చీల్చు || ౧౦౧ || రావణాబ్ధి=రావణుఁడ
నెడిసముద్రమునందు. ద్రిలోకహలాహలాకృతికై=మూడులోకములకును హలాహలవిషమువిధ
మున. బెడుకై = అందమైన. తర్వెకై = నటకెను. ధారలకై = బాదర. చే || ౧౦౨ || ఆపిత=

గ౯||౧౦౩||ఉ||ఎక్కడికేగుదెంచితి వహీనవిహారచికిత్సనీకునే. | జక్కనొనర్చెదన్
బెలుచఁజంపితిన్||౧౦౩||మదీయులన్ | రక్కసులన్ నినుఁబొదివి ప్రాణముగొం
దుఁగఁదగిసాదనై | శ్రుక్కడియున్నఁబోవెడువదొల్లిటిత్రుళ్లికఁజెల్లదిచ్చటన్ ||
౧౦౪ || మ || అనిసింహంబునకల్లుచక్కఁక్రియఁగట్లాక్షేపముల్ పఱియ | ద్దనుజం
డంతకదండభీషణగదాదండంబునకప్రేయవం | చనఁదూలింజెదదుగ్రసాధనముగం
సద్వంసితద్ధోరతా | డనవేగంబునభగ్నమయ్యె కటిజేల్లత్తులు కాశిక్యమున్ || ౧౦౫||
శా|| అత్తాక్ష్యధ్వజుడప్పుడాగ్రహసహవ్యగ్రాస్తుఁడైదానవున్ | మొత్తెకమొత్తని
వీకదక్షిణకరాంభోజబునందాసన | మృత్తుండుకగడతేఱెనెత్తుగులుగ్రమ్మకము
కుక్కనన్ వాతఁబెన్ | మొత్తంబున్ గొనిప్రస్తుతింఁచిరవరుల్ మోదించిదామోదరున్ ||
౧౦౬ || క || ఆయెడమదిక్కుచిక్కం | బోయతివరకానవచ్చి యున్నదిభగ్నం |
బైయివుడుమంత్రవగ్ధ | శ్రీయుతవత్సస్థలునకజితదనుజునకున్ || ౧౦౭ || ఉ ||
ఆకమలేక్షణుండుతనయకుఁనందాల్చినసిద్ధమంత్రమున్ | నాకెఱిగించినాఁడుమును
నాయెడఁగ్గినకుర్చిపేర్చినే | లోకమునందు నెవ్వరికిలోఁబడనేరదునాకెకానిత |
ద్యాకృతినావుడుంబలుకుఁచ్రాంజలిమొయతఁడిందు శేఖరున్ || ౧౦౮ || చ || పశు
పతిమమ్ముఁబోలినప్రపన్నమైగృహచారియుఁగత్వా | దృశులకునైజమాటకనుదే
వతనూభవదత్తమంత్రమున్ | విశదముగాఁగనాకొనఁగవేనినువేఁడెదదానఁజేసిదుః |
ఖశరధిద్రోవ్వనీదగనఖండ సుఖస్ఫురణంబునొందెదన్ || ౧౦౯ || ఉ || నావినిశూలి
పలుకుఁమునినాయకయీమనువెందుగోస్యమై | తావిలసిల్లువీనిదురత ప్రవణాత్ముల
కున్మురారిసే | వావిముఖప్రచారులకువైష్ణవమార్గముగానిహీనపుం | ద్రోవఁజ
రించునజ్జననిరోధులకుందగదింతఁజెల్పగన్ || ౧౧౦ || క || నీవుహరిభక్తియుతుఁడ
వు | గావుననాకెపుడు గూర్తుగావునవిష్ణు | నావాససూక్ష్మబుద్ధివి | గావునవినిపిం
తునినుము కలుషవిదూరా || ౧౧౧ || ఖ || స్పర్శాద్యం సత్యనామాద్యం షష్టష
ష్టం సదీక్షకమ్ | షష్టం షష్టాదిసత్యతత్వం సమారం తం విదుర్బుధాః || ౧౧౨ ||
క || కృష్ణుండుమృషిగాఁగనుహః | సింహుండుదేవతగఁబొల్చివేమాటులుత | నిస్త్యేత

పాంచజనిన || ౧౦౩ || పెలుపన్ = క్రూరముగా. శ్రుక్కిఁడి = గర్వముడిగి. శ్రుక్కు = గర్వము || ౧౦౪ ||
౧౦౫ || అత్తాక్ష్యధ్వజుండు = ఆకృష్ణుండు. అగ్రహసహవ్యగ్రాస్తుండు = కోపముతోవేగపడు
నట్టిచునసుగలనాఁడు. వీకకన్ = పూనికతో. కడతేఱెకన్ = చచ్చెను. మోదించి = సంతోషించి ||
౧౦౬ || భగ్నంబై = భంగమునొందినదై || ౧౦౭ || అకుక్కనన్ = తొమ్మునందు. కుర్చిపేర్చిన్ =
స్నేహగౌరవముజేత. తద్యాకృతి = దానివిశేషకారము || ౧౦౮ || పశుపతి = శివుఁడా. ప్రపన్న
లతైకన్ = శరణాగతులమీఁద. ఉన్మి = ఉండుట. త్వాదృశులకున్ = మీవంటివారికి. శరధి = స
ముద్రము. త్రైవ్యన్ = త్రైగంగానశింపగా || ౧౦౯ || మనువు = మంత్రము. గోప్యము = రహ
స్యము. దురితప్రవణాత్ములకున్ = పాపమునందాసక్తమయిన మనస్సుగలవారికి. ప్రచారులకున్
= నడవడిగలవారికి || ౧౧౦ || మాన్త = స్నేహింతువు || ౧౧౧ || ౧౧౨ || వేర్కొను = ఉచ్చ

బుద్ధిఁ బేర్కొను । వైష్ణవులకు నీమనువు ధ్రువస్థితియొసఁగున్ ॥ ౧౧౩ ॥ ఉ ॥ ఎవ్వఁ
డు పాండరీకమున కేగి మహానందీర్థమాడితా । నవ్విధులెల్ల దీర్చికషలాక్షునకున్ బ్ర
ణమిల్లి నూలుమా । ర్లివ్వకమంత్రమర్థిఁ బరియించునతఁడఖిలాఘపంకముల్ । జవున్వస
నంగనంగలఁడుతత్త్వమహత్త్వము సత్త్వరంబుగన్ ॥ ౧౧౪ ॥ క ॥ విధివంతంబుగఁ బున
గ్నిధినిచ్చలు నేఁబఠింతునిఖిలభవతమోవధఃపథిః పువగుదీక్షన్ ॥ విధినందనతత్ప్రసాదవి
భవాపేక్షన్ ॥ ౧౧౫ ॥ వ ॥ సిద్ధేశ్వరాహ్వయంబున సిద్ధలింగంబవైయెందేనినీవుడుదు
వాదక్షిణద్వారంబునధిష్ఠించి యీమంత్రంబున నుష్ఠించునిస్తాగఁ ధ్యులకుఁ స్థార్థసిద్ధికర
తలస్ఫటికఘటికయగుటనిగమార్థంబుతోల్లి తీర్థయాత్రాచరణనిపుణుండగు నీలాంబ
రుండునిఖిలతీర్థంబులును దర్శించుచుఁ బాండరీకంబుసొత్తొచి యుత్తుంగతరంగడోలా
రూఢకలహంసకుల కలకలారావఘమఘమితబ్రహ్మాండకహరకోడంబగు భీమర
థినీరంబునం గృతస్నానుండై యనూనమహిమాభిరామం బగు నాత్యేత్రంబునంగల
విచిత్రంబులు నేత్రప్రీతనంబుగా నాచరించుచు నచ్చోటసాక్షురుండగు పుండరీకా
క్షునీక్షించి వెఱంగందితదక్షరలక్షణంబునెఱుంగనేరకయూరకుండెనుండియునయ్యే
కకుండలుండు చలపకారితనంబున నవ్వర్ణంబులుఁ ర్జయింపనుద్యుక్తుండై ॥ ౧౧౬ ॥
మ ॥ కరముల్ మీదికిసాచియూరుపులుబిగ్గంబట్టియంతఁకరిపూతరముంబోవనద
చ్చియట్టితఱిఁబద్మంబట్లు మోముప్పఁగాఁ । జరణాంగుష్ఠనఖావలంబనముతోఁజండాం
శుఁగన్గొంచుభా । స్వరనిష్ఠందపమాచరించెనొకమాసంబన్నవర్జ్యంబుగన్ ॥ ౧౧౭ ॥
తే ॥ దానఁబ్రియమందిదానవధ్వంసియొసఁగె । గూర్చియన్నకుధర్తైకనిర్మలునకు । న
మ్మహామంత్రమాతండునంతనుండి । యదియజపియింపఁదొణఁగెగాయత్రివోలే ॥
౧౧౮ ॥ క ॥ భూరిగుణరత్నరాశిఁగు । మారుఁగనుంగొనఁగఁదిపురుషమకారములో ।
నారసియొసంగెమున్నా । నీరజనాభుండురుక్మిణికి నీమనువున్ ॥ ౧౧౯ ॥ క ॥ జపి
యించెనేనుదివసము । లుపవాసపురస్సరముగనుక్తులినిష్ఠా । నిపుణమతింబత్తిచేసిటు
లుపదిష్టంబైనమంత్రముత్సుకమొదవన్ ॥ ౧౨౦ ॥ ఉ ॥ విస్తుమదీయనేత్రశిఖివేగమునన్
జముఁగూడఁజన్నయ । మృన్మథుఁడిందుబింబసుకుమారుఁడుభోజతనూజయందుఁబు

రించు ॥ ౧౧౩ ॥ తీర్థమాడి = స్నానముచేసి ॥ ౧౧౪ ॥ విధు = విష్ణునియొక్క. నిచ్చలు = వి
ల్లప్పకు. భవతమోవధనిధిన్ = జన్మములనెడి చీకటినినాశము చేయుపనియందు. విధువు =
చంద్రుఁడు. విధినందన = నారదుఁడా ॥ ౧౧౫ ॥ స్ఫటికఘటిక = పటికపుపూస. నీలాంబరుం
డు = బలరాముఁడు. సొత్తొచి = చొచ్చి. క్రోడంబు = నడిమి భాగముగలది. ప్రీతనంబు = తృప్తి
పుట్టించుటను. ఏకకుండలుండు = బలరాముఁడు. చలపకారితనంబునన్ = మచ్చరముకలవానిత
నమున ॥ ౧౧౬ ॥ చండాంశున్ = సూర్యుని. వర్జ్యంబు = విడువఁదగినది ॥ ౧౧౭ ॥ ౧౧౮ ॥ తిపు
రు = యత్నించు ॥ ౧౧౯ ॥ ఉక్తులి = స్త్రీ - రుక్మిణి. ఉపదిష్టంబు = ఉపదేశింపఁబడినది. ఉత్సుకము
= ఉత్సాహము ॥ ౧౨౦ ॥ జముఁగూడఁజన్న = చచ్చిన. భోజతనూజ = రుక్మిణి. కడింది = అసాధ్యము ॥

తైత్తిధువైరిదెల్పినకడిందిజపంబునెపంబునకబున । ర్జన్తమునాందెరాగరససంపద
 పెంపుయువద్వయ్యామతిక॥౧౨౧॥సీ॥బలభిదారామసంభవలతాంతశ్రేణిబన్నము
 నాకొక్కచిన్నితేరు।కాళికెంగేలిచిలకలరాజుఁగొనితెచ్చినావెంటఁబడివాగనడుం
 బనుపు । గగనచరద్రాశిగణవర్తిమకరంబుబిరుదుటెక్కెముగవేగిరమొసర్పు । వద
 నగోపాలుండుమాతండిచేనాకుఁజెటకుచేమిపించుకటకుల్లు । వనజహితువేడిత
 మ్మితూపునకుఁదెమ్ము । దివ్యములఁగాని సాధింపదీరదీశు । నంబనీవంచురుక్మిణేన
 ట్టునిట్టుఁ । దిరుగుశైశవచాపలార్దితుఁడుమరుఁడు ॥ ౧౨౨॥చ ॥ పలుచనిలేతకెంజి
 గురుబత్తళికంబెకలించితేనియం । గొలిపినబాసటంబుగల క్రొవ్విరితూపులనితుచా
 పుండే । గలుపొనఁగూర్చెనాగెలుపుకృష్ణనిపట్టపుదేవిరుక్మిణీ । లలనజపించుమంత్ర
 ముబలంబుననైనదిగానెటుంగుమీ ॥ ౧౨౩ ॥ క ॥ సరసిజభవరవవాయు । స్ఫురిత
 ములైత్రిపురదహనములుత్రిజగములక॥ బురికొనినీరసయవసాం। కురసఖముగనేర్చె
 మున్నకుంతితశక్తిక॥ ౧౨౪॥ సీ॥ పెనుఁగంపతోడుగులీడ్చినమొలకససియయ్యెగగ
 నంబుతోరాయుకాననములు । కడులాపుమానిసికాళ్లరాచిన చీమచాలయ్యెబిశ్వా
 దిజంతుపజ్జిక । బడెగండ్లనొంటిమైబడినవిఘ్నేశవాహనులయ్యెహరిదంతహస్తి
 పతులు । వనపాలురడుసుఁజనగ్రుక్కుతాళీఫలాకృతులయ్యెగులాచలములు । మృ
 దులగోమయపిండసమ్మిళితకార । వేల్గఫలబీజసమమైవీల్లప్రజలు । కమలసంభవ
 వరదానగర్వితాసు । రవరపట్టణనిర్భరాక్రమణవికృతి ॥ ౧౨౫ ॥ క ॥ శరీతిఁగొం
 తకాలము । క్రూరగతికొసొంకుమూంకకుడిదలయూశుత్ । గారింపఁగనేనంతట ।
 వారింపఁగఁగణఁగితికభువనహితబుద్ధిక॥ ౧౨౬ ॥ చ ॥ అపుడుపినాకముకపవిని
 భాస్రములుంగొనియేయఁబూనిత । త్రిపురములాకటక నిటలదృష్టికిలత్యము
 చేయుచోటమ । ద్వపురుదితంబులైనశ్రమవారికణంబులుడిగ్గజాణియు । ర్విపయిఁగ
 డుకవడికదొఱఁగివెల్లువచూపి నదీత్వమొందుచుక॥ ౧౨౭ ॥ క ॥ మున్నేనుమేననలఁ
 దిన । ప్రన్ననిభసితంబునణఁచిశ్రమవారికడుక । జెన్నెసఁగెమంచుమలసం । చున్నా

౧౨౧ ॥ బలభిత్ = ఇంద్రుని. లతాంతశ్రేణిక = పూలసరముచేత. చిన్ని = మనోజ్ఞ మైన. పడివా
 గక = ఎక్కువకాయ శ్రమచేయఁబడినయనికెత్. చరత్ = తిరుగుచున్న. వర్తి = ఉండెడి. మలిపిం
 చు = తరిమినపట్టింపుము. తీరదు = సరిపడదు. అర్దితుఁడు = పీడింపఁబడినవాఁడు ॥ ౧౨౨ ॥ బత్తళిక
 = అమ్మలపొది. బాసటంబు = సహాయము - వాడి. క్రొవ్విరి = క్రొత్తపువ్వు ॥ ౧౨౩ ॥ త్రిపురదహన
 ములు = త్రిపురముల నెడియగ్నులు. నీరసయవసాంకురసఖముగక = ఎండినగడ్డిమొలకపోలికగా.
 ఏర్చిక = కాల్చెను ॥ ౧౨౪ ॥ ససి = పైరు. బడెగండ్ల = పెద్దకలుగులయందు. విఘ్నేశవాహనములు
 = పందికొక్కులు. హరిదంతహస్తిపతులు = దిగ్గజములు. తాళీఫలాకృతులు = తాటిపండ్లయాకృతిగ
 లవి. పిండ = ముద్దయందు. వీల్ల = పట్టణములు ॥ ౧౨౫ ॥ సోంకుమూంకకుడిదలయూశులు = రాక్షసులయూ
 నికిపట్టులగుపట్టణములు. కారింపఁగక = బాధింపఁగా ॥ ౧౨౬ ॥ పవి = వజ్రాయుధమును. వపురుదితం
 బులు = దేహమునందుబుట్టినవి. శ్రమవారికణంబులు = చెమటబొట్లు ॥ ౧౨౭ ॥ ప్రన్నని = బుద్ధిదము

చికొనిప్రవహించునురనదిపగిదిక్ || ౧౨౮ || క || భీమాహ్వయమునవర్తిలు | నా మే
 సంబుట్టుచందినదియైవలసెన్ || భూమిన్ బైమియనందగి | భీమరథయనంగమాటు
 పేరెసంగంగన్ || ౧౨౯ || శా || ఆభైమీనదివిశ్వమున్ నిజకృపీటార్ద్రబుగావింపు
 చున్ || శ్రీభామావిభుత్తేత్రమండలముడాసెన్ దాసిసెన్ వీచిరే | భాభీలంబగుదానిపెం
 పుగనిమున్నందుండప్రాణుల్ మహా | యోభోద్విగ్నమనసుగల్గె పెలుచనాకోరిం
 చుచున్ బెంపటన్ || ౧౩౦ || క || భూరిభయావృతులైచని | భైరవుమదరాగరుచి
 కృపాపూరితదృక్రైరవ్వలబలుకుదురన్మతా | హరులుహరింబలుకుక్రియగృతాంజ
 లులగుచున్ || ౧౩౧ || ఉ || మిక్కిటమైనపంకమునమిన్నులగర్భము గాగఁబొంగి
 నే | దొక్కమహా ప్రవంతియిదెయుత్తరదిక్కునత్తేత్రసీమపై | నికలయాభిఁబో
 లెటనిల్వంగనోపమునాగహారమే | మెక్కడికేగువారమింక నెద్ది తెఱంగిట మీద
 నావుడున్ || ౧౩౨ || సీ || కాళరాత్రిస్తనాగ్రకృతావకాశస్థైర్యురము వెల్లిడిపూ
 తయొప్పువెనువ | శిథిలత్వమొందినచెంగాఁజడముడిచిలుకూడినెలపున్వచెంపనం
 ట | గంకాశమనుబుద్ధిగరమునజందెంపుఁ జిలువఁబట్టిననదిజలదరింప | నెచ్చటఁబ్ర
 భవించెనేతెద్దియనిపలుక సరభసోక్తులజగజ్జంతులలుక | బాణిపుటకీధుపాత్రం
 బుఁబాటవైచి | కులుపుపైనున్నకిన్నరనులుకఁద్రోచి | యతిరహః కేళినుండియునరు
 గుదెంచె | భూరిజయశారవుఁడుకాలభైరవుండు || ౧౩౩ || ఆ || అరుగుదెంచియ
 న్నుహనదినీక్షించి | చేతులెత్తిబెట్టుచిట్టమిడిచి | ఘోరకోపవేగ ధీరోక్తులులియం
 గ | బలుకునట్లుత్తేత్రపాలకుండు || ౧౩౪ || చ || నిలుగులుతుంగభంగజగునిన్న
 గనుంగొసెసాధ్వసాతివి | హ్వలమతులైరిత్తేత్రతలవాసులుదానికిఁ గోపగించెన్ || వ
 లమురితొల్పుడింకనిటవచ్చుటమానుముమచ్చెకంటినా | నిలిచినుణించునన్నటనిర్భృత
 కార్యగతిజగత్పతి || ౧౩౫ || సీ || జగదుద్భవస్థితియహేతువెవ్వఁడాదేవాది

న.మల= కొండ.సంచుక=విధమును— అండమును||౧౨౮||౧౨౯||కృపీట=జలముచేత.వీచిరేఖా
 = అలలవరుసచేత.ఆభీలంబు=భయంకరము. పెంపు=అభివృద్ధిని.మహాయోభోద్విగ్నమనసుగలు=
 మిక్కిటమయినకలఁతచేత వెలుపునొందినమనస్సులుగలవారు. పెలుచన్=గట్టిగా. ఆక్రోశించు
 చున్=మొఱకెట్టుకొనుచు. పెంపటన్=హీనతనొందఁగా||౧౩౦||దృక్రైరవ్=చూపుకలఁద
 లుగలవానిని. అమృతాహారులు= దేవతలు || ౧౩౧ || ప్రవంతి= ఏలు. సత్కెన్=వ్యాపించె
 ను. నాగహార= సర్పహారములుగలవాఁడా || ౧౩౨ || వెల్లిడి=విజూది. చిలుకు= ముడి. నెల
 పుల్లవ= పువ్వునచంద్రుఁడు. కంకాశము= కప్పెగ. చిలువ= పాము. సరభసోక్తులన్=శ్వ
 రుహోడిమాటలచేత. కులుపు= తోడ. హఃకేళి= ఏకాంతక్రీడయండు || ౧౩౩ || చెట్టు = గ
 ట్టిగా. చిట్టమిడిచి= చిటిక వేసి. ఉలియంగన్= భవినంపఁగా || ౧౩౪ || తుంగభంగపు= ఉన్న
 తములైనయలుగలదానపు. సాధ్వసాతివిహ్వలమతులు = భయముచేతస్వాధీనతతప్పినమధులు
 గలవారు. వలమురితొల్పుడు = శర్పమునుధరించినవాఁడు. కృష్ణుండు || ౧౩౫ || గ్రాహనిగ్ర

దేవుండుదిక్కునాకు । గ్రాహనిగ్రహమీగిరిగాచెనెవ్వఁడాత్రి భువనాధీశుండు
దిక్కునాకు । దుదిపదంబునొసంగిధృవుఁగాచెనెవ్వఁడాదృఢదయామయమూర్తిది
కుగ్గనాకు । ద్రౌపదిబన్నంబుదలఁగించెనెవ్వఁడాచీనమందారుండుదిక్కునాకు । నె
వ్వనిపదాబ్జమునజనియించుజలము । మజ్జనకుండైనశివుఁ డాత్మమాళినిలిపె । నమ్మ
హావిష్ణుఁడాకృష్ణుఁ డాగుణాబ్ధి । దేవకీనందనుఁడయెందుదిక్కునాకు ॥ ౧౩౬ ॥ తే॥
శరణమవుగమ్ముమద్భయజ్వరమునుడువు । భగ్నమతి నైతికురురభర్తకతన । నింక
నెయ్యదిక్కుచక్రాంకనన్ను । బ్రోవుమనిపలఁగృపఁబలుకుదేవుఁడేటి ॥ ౧౩౭ ॥
ఉ॥ రమ్యగరమ్ముద్రోచిమధురప్రియభాషిణినన్నుఁగన్నమీ । దమ్మజయుఁభయ
మ్ముగలదావలదాతురవృత్తిమన్నియో । గమ్మునప్రదేశమునఁ గ్రమ్మినమజ్జనజన్మ
జాడ్యపాశ మ్ములఁడెంపు నింపుమనిశమ్ముశుభమ్ములు భూతకోటికి ॥ ౧౩౮ ॥
క॥ అస్త్రేత్రస్థితిభవ । భస్మాంగజగంగకంఠెఁబావనివగుచు ॥ భస్మీకరింపులోకా ।
పస్మారప్రాయదురితబాధాశతమున్ ॥ ౧౩౯ ॥ చ ॥ అనివనజాతుఁడీకరణినాన
తియిచ్చినదశ్శూపారసం । బసుపెనువాసనబ్ధి నక్రియైరయమారఁగఁదప్పుదే
శమ ॥ ధనువుననారిగ్నైనిగి డెదానిశరంబుగరంబుదాకిన ॥ దునుఁగుఁజినుంగువీలుఁ
గఁదుఁదూలుజగజ్జనజన్మలక్ష్యమున్ ॥ ౧౪౦ ॥ క ॥ ఎంచుఁబ్రవహించెనస్త్ర । న్నం
దనయత్తీర్థవిభువునరసింహాఖ్యం । జెందియదునందనాత్మా । నందమగుఁబద్మగర్భ
నందనవింపే ॥ ౧౪౧ ॥ క ॥ అదిమొదలుగనుసరస్వతి । తుదగాఁగలతీర్థములకు
నొరగ్నైనదుష ॥ బాదలుబియ్యపిప్పవభసేవిత । పదుఁడగుహరిమెచ్చుతీర్థపతిమా
నిపతి ॥ ౧౪౨ ॥ క ॥ సాక్షాశ్శరించిపద్మద । శాతుఁడువేంచేసియునికినతీర్థకు
లా । ధ్యక్షముఁసారతరళా । లక్షితముక్తావళిలలంతిం బోలు ॥ ౧౪౩ ॥ క ॥
వెన్నుఁడుప్రత్యక్షుంబై । యున్నయెడకుదక్షిణాశనాకపులినతలం । బున్నదిమిన్నది
కడగను । నన్నతిఁగన్నదిశుభంబులొసఁగంబొసఁగ ॥ ౧౪౪ ॥ ఆ ॥ ముందునంద
గోవుమందయందుఁజరించు । రూపధన్యయోర్తుగోపకన్య । విష్ణుభుక్తముక్తకృష్ణుఁ
డచ్చటనుగి । యెఱిఁగియేగుదెంచెనెఱుకమించి ॥ ౧౪౫ ॥ క ॥ విప్రవధూచిత
శుచివే । వప్రథితశరీరయయ్యోజక్రస్తనిసా । భిప్రాయస్థితవికసిత । దీప్రసిజకపోల

హము ॥ మొసలివలనిసర్పంధమును. ఈగి = తొలఁగించి. పదంబుక = స్థానమును. బన్నం
బు = భంగమును ॥ ౧౩౬ ॥ ఉడుపుము = మాన్పుము. కుర్కరభర్త = కుక్కలరాజు ॥ ౧౩౭ ॥
నజుజ్జన = మ్రొక్కుచున్నజనులయొక్క ॥ ౧౩౮ ॥ భవభస్మాంగజ = శివునిబూదివూతతోడి
దేహమునందుఁబుట్టినవానా. అపస్మారప్రాయ = దేహస్మృతిలేమినిబోలిన ॥ ౧౩౯ ॥ నారి = అల్లె
త్రాడు. శరంబు = జలము; బాణము. వీలుక = వీలును ॥ ౧౪౦ ॥ ౧౪౧ ॥ ౧౪౨ ॥ ఉనికిక
= ఉండుటచేత. మసారతరళాలక్షిత = సచ్చలపతకముచేగుఱుతిడఁబడిన. లలంతి = మెడనువే
లెడిహారమును ॥ ౧౪౩ ॥ ఆశక = దిక్కునందు. పులినతలము = ఇసుకదిన్నెప్రదేశము ॥ ౧౪౪ ॥
భుక్తముక్త = ఆనుభవింపఁబడివిడువఁబడినది ॥ ౧౪౫ ॥ దీప్ర = వెలుఁగునట్టి ॥ ౧౪౬ ॥ కుంతభ

యగుచు దేవుని మోలెన్ || ౧౪౬ || సీ || జలధరశ్యామకుంతలకలోపమునకుఁబాటిం
పమియెనవప్రసవకలన | దళితనీలోన్నలదళచంచదక్షుల కామీలనంబెకాలాంజనం
బు | కుంభికుంభస్థాలకుచమండలికి జ్ఞానముద్రాకరమెముత్యములసరంబు | గగన
సోదరవలగ్న ప్రదేశమునకోద్యాణబంధంబె యొడ్డాణమిడుట | గాఁగఁదపమాచ
రించునకటలువకంటి | యంగలతికనిరాకల్పయయ్యునమరె | శారదారంభవిమలా
భ్రసరణికరణి | బ్రకృతిమధురంబులకువేషరచనలేల || ౧౪౭ || శా || లోకేశస్థిత
లోకవాసకృతినాలోక్యంబునర్చింపల | క్షీకాంతాంఘ్రియుగంబుఁ జేరుతమిసామీ
ప్యంబునద్భక్తర | తొకారిందనరూపుగానిలువుటక సారూప్యముకొబ్బడినా | కౌక
శ్చేఖరుఁగూర్చియునిక సతిసాయుజ్యంబునొందుదుదిక్ || ౧౪౮ || శా || స్నానా
నుక్రమవాసితాచల యురీసాంద్రాంబువుల్ ధ్యానసం | ధానాధీనవపుర్విలోకనని
తాంతప్రీతసారంగసం | తానంబుల్ మృదుపాదపల్లవతలోద్య తాఁతిలాతొర
స | శ్రీనద్ధాచలతుంగశృంగములుమించెంద త్తపస్సంగముల్ || ౧౪౯ || ఉ || అభగ
వంతుఁడంతగరుణార్ద్రమతిక సతిమోలనిచ్చెన | భాభమదభ్రమబ్భ్రమమనంత
ముశాంతముకాంతివంతమ | తోభమలోభమప్రతిమశోభనశోభియునైనమేనునా |
నాభరణంబులంగునుమితామరభూజమునోజరాజిలన్ || ౧౫౦ || ఉ || ఆశరదిందు
చి బసదృశాననసూనశరాసకోటిసం | కాశుర మేళురాగరసకత్తలగాత్రయుస్రస్త
నేత్రయున్ | బేళలబంధకై శికయుభీతిముద్రునిపాతముఖ్యచే | ప్తాశబలత్వసక్తను
శంపయునై కనుమ్రొంపుదాల్చుచున్ || ౧౫౧ || తే || పృథులవిజ్ఞానరసపూర్ణభృగు
శుకాది | భావనాదీర్ఘికలయందుఁబరిణమించు | జలజదళనేత్రుపాదాంబుజములు
గేల | భీతమృగపోతలోచనవిగియఁబట్టె || ౧౫౨ || క || కరకలితనిజపదాబ్జయు |
విరళతరత్రపయునైన విధుబింబముఖిన్ | వరసంఛాదితఁజేసెన్ | గరుణాగుణ

కలోపమునకున్ = శొష్ణునకు. ప్రసవకలన = పువ్వులపొందిక. చంచల్ = ఒప్పిదపైన. వలగ్న =
నడుము. ప్రకృతిమధురంబులకున్ = స్వభావముచేత మనోహరములైనవానికి || ౧౪౭ || నాకా
కశ్చేఖరున్ = దేవతాశ్రేణుని - కృష్ణుని || ౧౪౮ || యురీ = నెలయేటియొక్క. సారంగ = తు
మ్మెదలయొక్క. నద్ధ = నిక్కిన || ౧౪౯ || అభాభము = మేళుకాంతివంటికాంతిగలది. అద
భ్రమ = అల్పముకానిది. అబ్భ్రమము = నీటినుడిగలది. అతోభము = కలఁతలేనిది. అప్రతిమశో
భనశోభి = ఈడులేనిశుభములచేతప్రకాశించునది. ఓబన్ = విధమున || ౧౫౦ || సూనశరాస
= మస్తృథులయొక్క. సంకాశున్ = పోలినవానిని. కత్తల = మయిలపడిన. స్రస్త = చలించిన.
తేళల = అందమైన. కైశిక = కీలుగంటుగలది. ముదత్రు = ఆనందబాష్పములయొక్క. నిపాత =
పాటు. శబలత్వ = చిత్రవర్ణత్వముతోడ. సక్త = కూడిన. శంప = మెఱపుగలది. మ్రంపు = కూం
త్యము || ౧౫౧ || భావనాదీర్ఘికలయందున్ = మనస్సులనెడినడబావులందు. పరిణమించు = సం
తోషించు - వికసించు. పోత = పిల్ల || ౧౫౨ || విరళతరత్రప = మిక్కిలియెడమైన సిగ్గుగలది.

హరిశౌరికన్నులనగుచున్ || ౧౫౩ || సీ || తనుజూచిశిథిలబంధశిరోజయగుటనయ్యతి
 వకుముక్తకేశాహ్వయంబు । దయచేసితత్పార్థితములైనవరములనొసంగియప్పసి
 గాపుటసరబుద్ధి । చిటుగుబ్బలానితత్తేత్రరాజమునకునీశానుదిక్కుననిరవుపఱచె ।
 వెన్నుడుతనునదివేపల్లెలోరాకతరించుదొడ్డ్యంబుదలచినగుచు । దానికరముల
 చేచిశితంబులైన । పాండురంగేశుశ్రీపాదపల్లవముల । నంగుళీమధ్యతలరేఖలంటి
 యుండు । గంగప్రవహించునీటిడొంకలునుబోలె || ౧౫౪ || క || ఆముక్తకేశదగ్ధ
 న । మోమునికులసార్వభౌమయొసంగుననేక । శ్రీమూర్తిదానఫలమా । భామినిశ్రీ
 మూర్తిగాఁగఁబాటించెదగున్ || ౧౫౫ || తే || అనుడువేలుపుఁదాపసియాసుశీల ।
 పుత్రులేచందమునమోక్షమునకుఁజనిరి । ప్రయతనందనుఁడెవ్వఁడేపగిదినతఁడు । నృ
 హరికృపఁగాంచెననఁబలుకనీలగళుఁడు || ౧౫౬ || క || మునివరవినుమత్యద్భుత ।
 జనకచరితయైనజననిచనినపిదపఁద । తనయులుమురభిత్పదవ । తనయులుగురువా
 క్యకరణతత్పరబుద్ధిన్ || ౧౫౭ || శా || భైమీతీర్థనివాసురాసకుశలున్ బద్వేతుణ్
 యాదవ । స్వామిన్ సామజవత్సలుంగొలిచియైశ్వర్యంబునంబొల్చివా । రామీదన్
 సకళత్రపుత్రముగదీవ్యహ్మర్తులైతత్తనూ । గ్రామంబెక్కిరినాపుడున్ మజీయునాబ్ర
 హ్మర్షి పలుకఁగిపున్ || ౧౫౮ || ఉ || హరిమనంబునంబెరుగ నాలయిబిడ్డయిబంటుబైద
 యై । మూలధనార్జనంబునిలుముంగిలియైగళదఘ్నదర్పతన్ । వాలినవారికెట్టులపవర్గ
 ముభర్గముకుందుఁడిచ్చెనిం । కేలకలాసమేలజడలేలకమండలువేలదండమున్ || ౧౫౯ ||
 క || వారలటుగాకకారణ । పూరుమలైయట్టిసతికిఁ బుట్టుటనొతుదిన్ । జేరిరిగృహ
 స్థులయ్యును । సారసదళనయనుమేనిసాయుజ్యంబున్ || ౧౬౦ || వ || అనిననాజగదీశ్వ
 రుండుసురమునితోవెండియునిట్లనియె || ౧౬౧ || ఉ || హరివిచారనివనినయట్లపురా
 కృతపుణ్యసంపదన్ । వారలకావహిల్లెమునివల్లభదుర్లభమయ్యునయ్యమ । ర్త్యారి
 విదారిమేనఁగలయంగలపూనికవారయేలయె । వ్యారుగృహస్థధర్మవశవర్తులువార
 లసొమ్ముమ్ముక్తియున్ || ౧౬౨ || సీ || పరిణతయగునింతిప్రతికూలగాదేనితనయుం
 డుతనయాజ్ఞదాఁటఁడేని । నిజసహృదరులువినతులయిమనిరేనికోడలోరువుదక్కి
 గొణఁగదేని । కూతురీలువునందుఁగొదవచూపదయేనిబుణమనుపాతకంబెనయదేని ।

హరి = మనోహరుఁడు || ౧౫౩ || పసిగాపుటసరబుద్ధి = భూత్తురాతైనగొల్లపడుచుయొక్క . గుబ్బ
 లు = స్తనములను. ఇరవుపఱచెన్ = నిలిపెను || ౧౫౪ || ౧౫౫ || వేలుపుఁదాపసి = దేవముని
 || ౧౫౬ || మురభిత్పదవత్తనయులు = కృష్ణనిపాదములవలసరక్షింపఁబడుచున్నకొడుకులుగలవా
 రు || ౧౫౭ || రాసకుశలున్ = రానక్రీడయందునేర్పుగలవానిని || ౧౫౮ || హరి = ఆసక్తి. వైద
 = డిల్ల. గళదఘ్నదర్పతన్ = గొంతానినగర్వముచేత. వాలిన = అలిశయించిన. కలాసము = కృ
 ష్ణాజినము || ౧౫౯ || ౧౬౦ || ౧౬౧ || హరివిచార = మనోజ్ఞమయినవిచారణకలవాఁడా. అప
 హిల్లె = కలిగెను. అమర్త్యారివిదారి = కృష్ణనియొక్క || ౧౬౨ || పరిణత = పెండ్లాడినది. వి

తేజోగరిమపరాధీనతః శైవ దేనినిందాంధకారంబునెఱుఁగెదని నామెల్లము
లపెల్లుడాయు నేని. యతిధిసంతర్పణంబింటనమరు నేని. సముచితాచారమునుగొనసా
గునేని. కలదెగ్గహమేధిధర్మంబుకంటెపేలు || ౧౬౩ || క || ఏనోహగమొక్కయుపా
ఖ్యానముగలదేతదర్థమదియునువినినకొక మూనివరసమనంబున నూనినజడనుడుగున
చునుగ్రుండుపలుకుకొక || ౧౬౪ || తే || వింధ్యమమరాద్రిపోటికివివిధతార. కములుమొల
పూసలుగఁబెరుగమదిదలఁచె. నెన్నఁడటమున్నకాశిలోనెన్నఁగొలిచి. ఘటజనుగు
తేజమింపొందునుటజమునను || ౧౬౫ || వ || అస్తభతపోధన భావవిద్యుఁభిమండగు
నకుంభ సంభవునకు నజస్రశుశ్రూషావిక స్వరహృదయంబగు శిష్యసహస్రం
బుగల దండఁబ్రయతుండను మునితనయులయుత నియుతు లనువార లప్పారికాం
క్షీకింబ్రేమా స్పదులయియుండి రంత నొక్కకాలంబున నమ్ములలోక పాకశాస
నుండు నిజాంతర్గతంబుననిట్లనివితర్కించు || ౧౬౬ || శా || ఈనాశిష్యులలోనవీరి
రువురుకృష్ణద్యానవద్యోదయ । జ్ఞానానూనవిచారవాగ్విభవతేజఃకౌంతిశాంతిప్ర
ధా । సానాధ్యంబునఁగానెపించెదరు మత్సక్తాశయుల్ వీరిన । న్మానింపందగుఁబా
ణిపీడనవిధానశ్రీలవాలాయముకొక || ౧౬౭ || శా || వాసోనిగ్రహమెన్నరాంకశియు
నీర్వట్టుకొనెంపర్తులల్ । మాసెంగాయనరంగముల్ బడలినంబాటెంపర్ట్లుండని ।
యాసాయంబుగనానిశాత్యముముగానామ్నాయముల్ క్రోల్చుచో. నాసీనప్రచలా
యితంబయిన లేదాహావితర్కింపఁగలకొక || ౧౬౮ || క || వీరలకుఁదగినమగువల. ధా
రుణిఁబొరయంగలేరధావృతసయలు । న్నారటసకరగ్రహణలు । గారటగోని
వత్తువారిఁగమలజుచేతకొక || ౧౬౯ || వ || అనిశ్చయించి యానత్యవ్రతుండు సత్య
లోకంబునకరిగి || ౧౭౦ || సీ || శశిరేఖ కైకొన్నసౌవర్ణగిరిపోతె మిగుకుఁజేడించు

తులు=అణఁకువగలవారు. ఈలుపునంచుకొక = మంచినడవడియంచు. మొల్లములపెల్లు=ధనాధిక్య
ము- మేరలేనిధనము || ౧౬౩ || ఏనూహరము=పాపములనుహరించునది. జడను=అల్పస్యము-
సందేహము. ఉగ్రుండు=శివుఁడు || ౧౬౪ || ఉటజము= శర్లశాల || ౧౬౫ || అస్తభ= నివా
రింపఁగూడని. అజస్ర= ఎడతెగని. వికస్వర = వికసించిన. పారికాంక్షీకికొక= మునిక. ముగ్ధలోక
పాకశాసనుండు= మునులసమూహమునకుశ్రేష్ఠుఁడు. అంతర్గతంబునకొక= మనసునందు. వితర్కిం
చుకొక= ఆలోచించెను || ౧౬౬ || హృద్య = మనోహరము. అనవద్య=నింద్యముకానిదియనై.
కౌంతి=ఓర్పు. శాంతి=తిన్నదనము. ప్రధా=ప్రసిద్ధి. సానాధ్యంబునకొక=కూడికచేత. మత్సదా
శయులు=నాపాదములయందాసక్తమయినమనస్సుగలవారు. పాణిపీడనవిధానశ్రీలకొక = పెన్ని
జేయుటవలని సంపదలచేత. వాలాయముకొక = అవశ్యము || ౧౬౭ || వాసోనిగ్రహము= వ
స్త్రములేమి. నీర్వట్టు= దప్పి. ఆపాయంబుగకొక= తెల్లవాటినదిమొదలు ప్రొద్దుగ్రుంకునంతవఱ
కును. అనిశాత్యముగాకొక= ప్రొద్దుగ్రుంకినదిమొదలు తెల్లవాటునంతవఱకును. అమ్నాయము
లు= వేదములు. క్రోల్చుచోకొక= వట్లించునపుడును. ప్రచలాయితంబు= కూరుకుపాటు. ఆహా=
భారా || ౧౬౮ || సకరగ్రహణలు=పెన్నితోఁగూడినవారు-పెన్నియయినవారు || ౧౬౯ || ౧౭౦ ||

గూడిమెఱయువాని । నసురేజ్యుఁబాటించుపాటకాద్రియఁబోలె నంచఁజెంగటనుం
డనలరువాని । శారదాభ్రములంటుభూరిశైలముఁబోలె దెలుపుఁగై సేతలవెలయు
వానిఁ । కకుబిభంబులమీఁదికాంచనాగముఁబోలె వెలితమ్మిగద్దియవెలయువానిఁ ।
బొడవులన్నియుఁదనయందపొడమువానిఁ । గడయునడుమునుమొదలునేర్పడనివాని ।
సచ్చిదానందకందమైహెచ్చువాని । నలువజ్రశుక్తితపాథోధితెలచెనుతుల ॥ ౧౭౧ ॥
క ॥ తెలచినమొలచినకృపకుం । గలచినమదితోడనతనిఁ గమలజుడగ్ర । స్థలినినిలి
పివలుకులపన । ధళధళలుముఖప్రఘాణతలములఁబొలయన్ ॥ ౧౭౨ ॥ సీ ॥ హుం
కారములులేవె యుపపురందరహతో త్పాటనంబునకుఁబాల్పడవుగాక । భూ
భంగములులేవె యాభీలవింధ్యగర్వస్తంభనమునకురావుగాక । చులుకాకృతులులే
జెజలరాశినిశ్చేషశోషణక్రీడకుఁజొరవుగాక । జాతరాగ్నులులేవెజటితాపినాతా
శితనుదాహముననెదురొకనవుగాక । నిష్ఠనీమాడికలోకప్రతిష్ఠగుఱిచి । దుష్టనిగ్ర
హశిష్టసంతుష్టిహేతు । గోషభీషణరేఖానిరూఢగాఢ । లీలగ్రీడించుప్రోడలులేరు
గాక ॥ ౧౭౩ ॥ తే ॥ భువనసంభవదుపసర్గనివహశాంతి । త్వన్తుఖంబునఁజనఁబె
గతనముతోడ । నిందుధరుడనహరియననేననంగఁ । బ్రోవుగంటిమిమిత్రావరుణ
కుమార ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ అనియాదరించియమ్మునివచ్చుటకుఁబ్రయోజనముఁదద్విశ
దోక్తిసరణిఁదెలిసి । యీవర్ధియగుటకునిదియెంతయనితా నందుండుమున్నొక
నాడునిఖిల । యువతిసృష్టికినెకుఁడవుగాకయనితన యాత్మనిర్మించిగాయత్రియని
యు । సావిత్రియనియుఁబ్రశస్తనామములిడ్డుకూతులనొసఁగఁగైకొనియతండు ।
వారినటఁదెచ్చితనకూర్చువారిఁగూర్చి । యయుతనియుతులకెఱిగింపనందునయు
తుఁ । డొల్లఁడయ్యెనిజోద్యోగమొల్లకున్న । నియుతునకుఁబెండ్లిశేసెఁగన్నియలదో
యి ॥ ౧౭౫ ॥ క ॥ తనయాజ్ఞ గూడశతధృతి । తనయామణిఁగైకొననిహతనయాశ
యునిన్ । మునుచట్టువెడలనడిచెను । మునికనలికతోరవర్ణముగఁబలుకొలయన్ ॥

శ్రావణగిరి = మేరువర్షతమ. మినుకుఁజేడియన్ = సరస్వతిని. అనురేజ్యున్ = శుక్రని. శింగటన్ =
సమీపమునందు. శైవేతలన్ = అలంకారములచేత. కకుబిభంబుల = దిగ్గజముల. వెలి = తెల్ల.
ని. గద్దియన్ = సింహాసనమునందు. బొడవులు = రూపములు - ప్రాణులదేహములు. బొడ
ము = పుట్టు. కందము = మూలము. చుకుతితపాథోధి = పుడిసిటఁబట్టిన సముద్రముగలవాఁడు - అ
గన్తుఁడు. తెలచెన్ = సంతోషపెట్టెను ॥ ౧౭౧ ॥ అగ్రస్థలిన్ = ఎదుటిప్రదేశమునందు. ప్రఘా
ణతలములన్ = తలవాకిటిమందరిగడులందు. పొలయన్ = వర్తింపగా ॥ ౧౭౨ ॥ భూభంగ
ములు = బావములు. స్తంభనమునకున్ = నిలుపుటకు. చులుక = పుడిసిటియొక్క. జటితాపి = ఋ
ములనుతపింపఁజేయువాఁడైన. ప్రోడలు = నేర్పరులు ॥ ౧౭౩ ॥ ఉపసర్గ = ఉత్పాతములయొక్క.
చనన్ = జరగఁగా ॥ ౧౭౪ ॥ ఎంత = ఎంతమాత్రము. శతానందుండు = బ్రహ్మ. కూర్చు = ప్రియ
పైన ॥ ౧౭౫ ॥ శతధృతి = బ్రహ్మ. హతనయాశయునిన్ = కొట్టుబడిననీలికిడినికిపట్టయినవానిని.

౧౭౬ || సీ || కుటిలాలకములు బీకటిప్రోగులగునైనఁ జిచ్చంద్రికాధ్యముల్ చిత్తగతులు । మధురోష్ఠములు రాగమహితంబులగునైన భావముల్ వై రాగ్యబంధురములు । గురుకుచంబులుగర్వభరితంబులగునైన హతదుర్వికారంబులాశయంబు । లలవోకనడలుమాంద్యమయంబులగునైన నంతరంగములుబోధాస్పదములు । పొగరుజూపులచపలంబులగునైనైన । నిండుమనములుమిక్కిలినిశ్చలంబు । లపురవీరులకననొప్పునతివలందు । నిలిపెనమబుద్ధిప్రియమూనినియతమాని || ౧౭౭ || క || ఈతఁడిటులుండమునుపటి । యాతఁడుహృల్లగ్గుగురుకృతానాదరుడై । శీతనగసవిధవసుధకు । నేతెంచిమనోగతముననిటులూహించె || ౧౭౮ || చ || చిలుకలుకమ్మఁదెమ్మెరలుశీతమయూఖుఁడు దేటులాదిగాఁ । గలననవిల్తుసాధననికాయమువేలముసట్టులంగనా । కులమటుగానదానివిడఁగొట్టకత్పట్టెకదొట్టవీతరా । గులమనివిష్టవీఁగదరుకొందలుబోడలునానగండలై || ౧౭౯ || క || జడలఁటచుట్టంగట్టం । గడవసమఁటమేనఁగట్టఁగాషాయమఁటే । యడవులనవయుతపస్వికిఁ । గడుసౌఖ్యమెకోరుసతికిఁ గలయికతగునే || ౧౮౦ || సీ || ఉర్వీధరములెక్కియులుకనేకుచకుంభయుగమ్మెఁగాకతానులుకుమనిన । వాఁడికైదువులపైవ్రాలనేనిడుచూపువాల్సాల్లఁగాకతాన్రాలుమనిన । మున్నీటసుడివడిమునుఁగనేనతనాభిఁగననొల్లఁగాకతామునుఁగుమనిన । బెడఁగారుకాలాహిఁదొడుకనేసూఁగారుతొడుసొల్లఁగాకతాదొడుకుమనినఁ । శెప్పిగురుఁడేమిపనిచినఁజేయలేనె । కావెతనసొమ్ముమామకకాయకర్మ । గతులునుఱ్ఱోయనంగలింగంబుగట్టు । జంగమననంగనలఁగూర్పఁజనసుగాక || ౧౮౧ || తే || నెయ్యుఁడట్టిపనికినియుతుఁడతగుఁగాక । గృహతకంటెవేఱెకీడుగలదె । గురుహితంబునూఁదియురిఁబడనేనోవ । ననుచుబ్రహ్మచర్యమయుతుఁడొంది || ౧౮౨ || మ || సుముఖాంతఃకరణంబుమత్సరమునొత్సుక్యంబునుంచాసిధౌ । తమజీవర్పణరీతిఁజెన్నగఁదదంతర్లగ్నమైయాదిత । త్వముదీపింపఁదపంచార్పుజటిలవ్యాఘ్రంబనాఘాతపు । ప్పముచందంబగుమేసనూననియమభ్రాష్ట్రాగ్నిదగ్గించుచున్ || ౧౮౩ || క || సర్వా

చట్టున్ = శిష్యుని. కనలి = కోపించి. కఠోర = కఠినమైన || ౧౭౬ || చిచ్చంద్రికాధ్యములు = జ్ఞానమనెడివెన్నెలలుగలవి. అలవోక = బయ్యారమైన. బోధ = తెలివి. పొగరు = వాడిమైన || ౧౭౭ || హృల్లగ్గు = మనసుసందుఁబొందిన. సవిధ = సమీపపు. మనోగతమునన్ = మనసుసందు || ౧౭౮ || కమ్మఁదెమ్మెరలు = పరిమళముతోడిచల్లగాలి. ననకలు = మన్నఘని. వేలముకట్టులు = శిబిరస్థానములు. తృట్టు = ఆశ. ఎకదొట్టన్ = ఎచ్చఁగా. నానగండలు = సిగ్గులేనివారు || ౧౭౯ || కడవసము = తోలు - కృష్ణాజినము. నవయు = కృశించు. కలయిక = చేరిక || ౧౮౦ || బెడఁగారు = అందగించు. తొడుకనే = పట్టనా. తొడును = తగులు || ౧౮౧ || నెయ్యుఁడు = మిత్రుఁడు. గృహిత = గృహస్థత్వము || ౧౮౨ || బొత్సుక్యము = తమకము. అంతర్లగ్నము = లోనలనాటినది. జటిలవ్యాఘ్రంబున్ = ఋషిశ్రీకృతి. భ్రాష్ట్రాగ్నిన్ = వేఁపుడుముంగలపునిష్పచేత || ౧౮౩ ||

తిరిక్తచ్ఛ్రియగు । నుర్వీసురసార్వభౌమునుగ్రతపమునం । బర్వైభయజ్వరదాహ
మ । ఖర్వోద్ధతినిఖిలభువనగర్భములందున్ ॥ ౧౮౪ ॥ క ॥ మినుమినుకుమినుకుమనియెన్ ।
బెనుమినుకులబరణిధరణిబిట్టూటాడెన్ । వననిధులువిరిసెగురిసెన్ । గనగనగనమను
చునిప్పుకలుగుప్పలుగన్ ॥ ౧౮౫ ॥ ఊ ॥ అత్తజీనిపుద్ద్రొకినటులౌదలఁదేల్గా
నినట్టులావయు । వ్వెత్తుగఁద్రావినట్లువిబుధేశుఁడు మాణవకోగ్రనిష్ఠకున్ । జిత్ర
మునందపించియతిశీఘ్రుఁగతికీతికేగుదెంచెద । ద్వృత్తముమానిపింతుననివృద్ధు
హీసురవేషధారియై ॥ ౧౮౬ ॥ సీ ॥ జీర్ణైకృత్తివేష్టితశాస్త్రశబళికావారపేటిక

లొక్కపటుపుపూనః । గంబళకటబ్రుసీకాషాయకరకంబులొక్కయంతేవాసియు
ద్వహింప । నామ్లికాఫలసారయవసత్తుతండులసూపాదులొక్కశిష్యుండుమోవ । న
మిదాజ్యపూరకీచకకుచస్రక్కువచయమొక్కభాత్రుండు సంగ్రహింపఁ । దలుగు
దామెనఁదెనఁచినగళముతోడ । జంటవెన్నాడుకేపుతోఁజాలనలసి । నడచుధేనువు
నొకచిన్నవడుగురొప్ప । నయుతునాశ్రమవాటమయ్యతిథిడాసి ॥ ౧౮౭ ॥ క ॥
శిరసువడుకఁగఁదెల్లఁగ । నరసినగృహమేధినియును నడచెదదంగం । బిరవుకొనిప
ట్టుచాలక । జరకొంతవినిమించిచనుదెంచుక్రియన్ ॥ ౧౮౮ ॥ వ ॥ ఇట్లుకుహనా
హితాగ్నియుఁ దైర్ధికవేషాభినయనిపుణుండు నగు నాఖండలుండు తపఃప్రభావత
రంగితంబగు తదాశ్రమంబునఁ బటకుటికామండప మధ్యంబుననధ్యాసించిమాధ్యా
హ్నిక క్రియాచరణానంతరంబునం బ్రాణాగ్నిజ్వాలాత్ర ప్రీణనంబు ననుసంధించి
యతిస్థిగవగ్గము ధాకృతియుఁ జతురపదవిన్యాస ధన్యాసికయునై కవి కవితయుం
బోలెనున్న జ్వాలామధేనువునకుఁబథశ్రమంబునోసరించుచునుచితగతినొకిరంచుకత
డవువిశ్రమించినభాత్రుండై మేత్తమేత్తనచనియెండకండక్రొవ్వుదలుగున త్తతసరిత్తి

అతిరిక్తము = మీసినది ॥ ౧౮౪ ॥ బెనుమినుకులబరణి = సూర్యుఁడు. విరిపెన్ = పొంగెను ॥
౧౮౫ ॥ తేల్గానినట్టులు = తేలుకుట్టినట్లు. ఉవ్వెత్తుగన్ = మిగులులేకుండ - అధికముగా. మాణ
వక = బ్రహ్మచారియొక్క. వృత్తము = వ్యాపారము ॥ ౧౮౬ ॥ జీర్ణైకృత్తివేష్టిత = పాతకృ
ష్ణజినముచేతచుట్టబడిన. శబళికా = నానావిధములైన. బ్రుసి = యతులయాసనము. కరకం
బు = కమండలువు. అంతేవాసి = శిష్యుఁడు. ఉద్యహింపన్ = ద్రోవఁగా. సత్తు = బండి. కీచ
కుచ = పెరుగుపోల. స్రక్కువచయము = జ్వాలామమువేల్చుకొయ్యగఁగెలసమాహము. భా
త్రుండు = శిష్యుఁడు. తలుగు = పలువు. వెన్నాడు = వెంబడించు. కేపుతోన్ = దూడతో. వ
డుగు = బ్రహ్మచారి. రొప్పన్ = తోలఁగా ॥ ౧౮౭ ॥ గృహమేధిని = ఇల్లాలు. పట్టు = చోట.
జర = ముసలితనము. వినిగ్గమించి = బయలుపెడలి ॥ ౧౮౮ ॥ కుహనాహితాగ్ని = కపటగృహస్థుఁ
డు. తైర్ధిక = తీర్థయాత్రచేయురానిదైన. తరంగితము = అలీకయించినది. పటకుటికామండపము
ధ్యంబునన్ = గుడారపునడిమిప్రదేశమునందు. అధ్యాసించి = కూర్చుండి. ప్రీణనంబు = తృ
ప్తి. ధన్యాసిక = ధన్యస్వముగలది. సరించుచున్ = తొలగించుచు ॥ ౧౮౯ ॥ అమృతభుక్ = దే

రంజునకు సాయంసంధ్యాన ముపాసనార్థంబు నిర్గమింపనుద్యుత్తుండైము క్తసమా
 ధియగు నయుతునికడకుంజనుటయు నతండతనికి నాతిథేయంబు ప్రియంబున నాచ
 రించిసుఖాసీనుఁగావించి యాగమనకారణంబుగుటయుఁ గృత్రిమముని ధాత్రీసుర
 పుత్రునకిట్లనియె || ౧౮౯ || చ || అమృతభుగాస్పదంబు విశదాప్సరముఁ సవపారి
 జాతము । భ్యమహిజ రాజి రాజిత మనంతఫలాయతనంబునిత్యర । మృమునగునా
 కుఁ యాశ్రమము హైమనగోపరిసీమనుల్లసి । ల్లుమదధివాసమై మదములోభముకో
 ధముమొల్వదచ్చటక || ౧౯౦ || క || శ్రీసఖులుసుగుణరత్నా । వాసులుసమవర్తన
 ప్రవర్తులునయ్యుక । నాసరివారలు గనిమనఁ । గాసుఖనై యేనానర్తుఁ గాఁపురమ
 చటక || ౧౯౧ || తే || అఖిలధర్మంబులందుగార్హస్థ్యమెన్న । నుతకటంబునితన్ని
 ష్టవోర్పుగలిగి । జగతిఁదీర్థాచరణ ముద్ధిసంచరింతు । ధృవతపోగామియామేను
 ధృవముగామి || ౧౯౨ || ఉ || కంచభజించి శేషగిరిఁగన్గొనియాదిమరంగధాముఁ
 గి । ర్తించిప్రయాగమాధపునుతించిగయా ప్రియుశ్రీగదాధరుక । గాంచికరిఁవ్విష
 న్నుగళిఖామణికిఁ బ్రణమిల్లివార్ధినే । తెంచినకొయ్యవేల్పుఁగనిదికుఁలతీర్థములెల్ల
 నాడుచుక || ౧౯౩ || ఉత్సాహ || వచ్చివచ్చి కల్పకంబు వంటి యొంటివాఁగఁ ।
 నిచ్చవచ్చు గ్రచ్చకాయలెంచియాడువానిమో । విచ్చునచ్చగంటివానివింటివెన్న
 మ్రుచ్చు న । పుచ్చవిల్లుగన్నతండ్రిఁబాంచురంగవిట్టలుక || ౧౯౪ || వ || వినియ
 దేవాదిదేవునేవింపంజనువాఁడనై మైజాడనపరిచ్చదంబుగా నేగుచెంచితినివెవ్వఁడ
 వెద్దియభిలషించిభువనభయానకంబగు తపంబాచరించెదు వాచయమవశకఁతీర
 వంబ యీశరీర సాదంబునకు నాది కారణంబగు నీహృదయంబుని యుచ్చరించుటన
 వోరుపొకుఁచున్నయది యున్నయట్లనొడువుమనుడు నవ్వడువిట్లనియె || ౧౯౫ || క ||
 ప్రయతుండనుమునికుమారుండ । నయుతుండనువాఁడనియుతునగ్రజఁడగత । స్తయ
 సస్తయావహతపో । నియతివెలుఁగుకలశజన్మునికి శిష్యాండక || ౧౯౬ || క || కుల
 శిఖరిసిభులుతనకుం । గలశిష్యులలోననెల్ల గారవమారం । గలశీసుతుండుకరుణా ।
 కలశీతలదృష్టి బెరయఁగామముఁబూచుక || ౧౯౭ || ఉ || దాతయైవైవముంగురుఁ
 డుఁదల్లియుఁదండ్రీయునై యభేద్యవి । ద్యాతినయంబురాఁజ్జోసిపి యమ్మునిమున్నొ
 కనాడుధాతృసం । జాతలసత్త్వితాస్యజలజాతల జాతలతాంతసాయక । ద్యోత

జత. విశదాప్సరము = తేటనీళ్ల సరస్సులుగలది; పరిశుభలయిన యప్సరస్త్రీలుగలది. ఆయతనము
 = ఇల్లు || ౧౯౦ || ౧౯౧ || ఉత్కటము = హెచ్చైనది || ౧౯౨ || ఆదిముక = మొదటివానిని. గా
 య్యవేల్పుక = జగన్నాథుని || ౧౯౩ || పచ్చవిల్లుక = మన్నుని || ౧౯౪ || సపరిచ్చదంబుగాక
 = పరిజనముతోఁగూడ. సాదంబునకుక = సాశమునకు. వడుపు = వడుగు - బ్రహ్మచారి || ౧౯౫ ||
 గతస్తయ = పోయిన గర్భముగలవాఁడా || ౧౯౬ || గారవము = శ్రేయము. బెరయఁగాక =
 బ్యాపింపఁగా || ౧౯౭ || ధాతృసంజాతలక = బ్రహ్మకొమార్తలను. ద్యోతక = తోచింపువా

అనొక్కయిద్దఱుతలోదరులకమముఁజూచియిట్లనె ॥ ౧౯౮ ॥ క ॥ మీకనికొనితె
చ్చితినా । శీకాసనువేడియన్నలిననయనలమీ । రోకుఱ్ఱిలారపాణి । స్వీకృతిజ్యేష్ఠా
నుపూర్విఁజేకొనుఁడనుడుక ॥ ౧౯౯ ॥ క ॥ అవగుణగణశేవధులగు । ధవళాక్షులకీ
డుదలఁచిదారాదరణ । వ్యవహృతికిమాటుమొగమిడి । యవుగాదనికొన్నిమాటలా
డితినతనిక ॥ ౨౦౦ ॥ క ॥ ఆడినఁగూడినకినుకక ॥ వీడినఁజడముడియుఁ బొగటివెడ
లెడిచూపుల్ । పోడిమిగొనునట్టార్పులు । వాడిన డెందమును మేనవడియుఁజెమ
రునై ॥ ౨౦౧ ॥ క ॥ శపియింపఁగఁదలఁచియున । తృప్తియుడిగెఁగఱవఁదలఁచితా
నెయుడుధుపా । ముపగిదిశిఖవిడినంతనె । విపులామరవిపులకోపవిషముందిరుగుక ॥
౨౦౨ ॥ క ॥ ననువెడలనడిచినాత । మ్మునికివివాహంబొనర్చెమునికనకవిభా । జన
కతనుద్యుతివిభవల । వనరుహభవమానసోద్భవలనాకవలక ॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ సలస
లమనుకలశజువె । గ్గలపుంగినుకయను నెసటఁగలవడివడిసౌ । దలయంటిచూచుకొ
నియే । నిలువెడలితి నాక్షణంబయెత్తిసభీతిక ॥ ౨౦౪ ॥ తే ॥ విషనిభంబులైనవిష
యాభిలాషంబు । లెల్లజెల్లఁబెట్టియేనుబ్రహ్మ । చర్యధుర్యవృత్తి సవరించుచున్నాఁ
డ । నుగ్రతపముమోక్షమొందుకోరిక ॥ ౨౦౫ ॥ క ॥ అనుడుదరహాసరసమునఁదన
వదనజరద్విధుండుతారుణ్యముగై । కొనమందాందోళనమే । శసమునశిరమమరమా
యలాఁడిట్లనియెక ॥ ౨౦౬ ॥ చ ॥ ప్రయతుఁడుమత్సఖుండతనిప్రాభవముకభవ
ముకసుధీజన । ప్రియజనకంబులాగుణగరిష్ఠుని జ్యేష్ఠతనూజుఁడౌటమ । న్నయన
యగుంబుహర్షసుధనానెనినుంగనుఁగొన్నపాధుబో । ధయతభవద్విరుద్ధచరితంబు
శ్రవఃపుటసూచియయ్యెడుక ॥ ౨౦౭ ॥ మ ॥ కులధర్మంబెడలించిశ్రీగురునకుకగో
పంబుపుట్టించిమి । త్రులసౌభాత్రనివాసదేశములనీతోఁబుట్టులంబాసిని । శ్చలతక
ప్రేతెదపుట్టిగట్టుకొని దుస్సాధంబునుష్ఠిస్తర । జ్వలనజ్వాలికసోఁకనీకనిలుపకజ్ఞా
నామృతస్యందముక ॥ ౨౦౮ ॥ చ ॥ చలనవిహీనవృత్తిసడిసన్నపరాశరుఁడాదియైన
య । య్యలయలరాయివంటిహృదయంబులు నీరుగఁజేయుబోయపుా । విలుతున
కెంతదొడ్డపనివెన్నెలబిట్టికాసినంతలో । పలనకరంగిపొంగు పసిబాలురచిత్తము
మెత్తచేయఁగక ॥ ౨౦౯ ॥ మ ॥ లలితాగారవిహారలై మణిమయాలంకారులై

రిని॥ ౧౯౮॥ ౧౯౯॥ శేవధులు=నిధులు. వ్యవహృతి=వ్యవహారము॥ ౨౦౦॥ చెమరు=చెమట ॥
౨౦౧॥ ౨౦౨॥ విభాజనక = కాంతినిపుట్టించుచున్న. కవలక=అమడలను. ౨౦౩॥ వెల్లపుం
గినుక = అధికకోపము. ఎత్తిన=పెచ్చిన॥ ౨౦౪॥ సవరించుచున్నాడక = జరుపుచున్నాను॥
౨౦౫॥ జరత్ = ముడిసిన. మంద = మెల్లని. ఆందోళన = ఊఁగించుటతోడి. మేళనమునక =
కూడికతో. మాయలాడు = మాయకాడు॥ ౨౦౬॥ హర్షసుధనానెక = సంతోషామృతమున
నుభవించెను. శ్రవఃపుట = దొప్పలవంటిచెవులకు. సూచి=సూచి॥ ౨౦౭ ॥ ఎడలించి=తొలఁ
గించి. దుస్సాధంబు=పాధింపరానిది. స్మరజ్వలనజ్వాలిక = మత్సరాగ్నిజ్వాల. స్యందముక =

శీలవ । ల్లలనాలాలితమై యమూల్యమృదుచేలద్యోతితాకారులై । కలమాన్నప్రేయ
వై సుగంధధరులై కందర్పునింబోనిభూ । తలనాథుల్ జనకాదులొందిరికదా తత్తా
దృగానందముల్ ॥ ౨౧౦ ॥ మ ॥ కలలోవా ర్తులువిప్పిచెప్పిడుక్రియక గాధాపురా
ణార్థమున్ । డెలుపక నేర్తురుగాని నేరరుసుమీతీవ్రవతాచారశ । ముఖులై యుం
డెడుముండధారులుసుముక్తుల్ డాయఁగాఁజింతకా । యలకజ్ఞాయముతోయమింత
చదరంబాతప్పరిష్వంగముల్ ॥ ౨౧౧ ॥ మ॥ వరసారస్వతపట్టభద్రులుకవున్ వర్ణించివ
ర్ణించిముక్ । సరసావంతయుఁగానలేరుతుదయోషావిభ్రమాంభోధికిక । విరసాం
తఃకరణుండవై యెటులుగా నిందించెదోయయ్యత । త్వరసాకారముదార్శమన్నథక
తాసర్వస్వశృంగారముక్ ॥ ౨౧౨ ॥ సీ ॥ కీలారముననుండిపాలింటికేతేర బహు
ధాన్యములుచేలఁబండియొరగ । నెడనెడఁబెండ్లిండ్లువడుగులుప్రెడమఁగృతార్థులైయ
ర్థించునర్థులలరఁ । బరిచారికాకోటిపనిపాటుపాటింపఁజుట్టంపు సందడినెట్టుకొనఁ
గ । గ్రామమెంతయునిజప్రాభవంబుననునసత్యనిష్ఠకుఁడన్నసాక్షిగోర । నిత్యనై
మిత్తికములునిర్ణిద్రబుద్ధి । నాచరించుచుహరిభుక్తమాత్మభార్య । భక్తినిడభుక్తిగొ
నుచునిరముక్తిగాని । నిదురవంటిదిజాయివంటిదియుఁగాదు ॥ ౨౧౩ ॥ క ॥ అనిత
నునీక్రియబోధిం । చినజరతతపస్విపలుకుచిత్తాభోగం । బునఁబెనఁగనీకప్రయుతుని
తనయుఁడుతనయుండుబిగివదలకిట్లనియెక్ ॥ ౨౧౪ ॥ ఉ ॥ పుకిరీటియోవరింజను
పుపుత్తడిహత్తినపెద్దనైనమీ । రొక్కొకపేళపాటవము నొందమిఁజెందినఁజక్కఁ
బెట్టువా । రక్కటయొక్కటక బెడఁకియాడినఁగీడన నెవ్వఁడోవుఁడే । రుక్మన నేటు
నికిరచననొక్కఁడువంకలునొక్కశక్తుఁడే ॥ ౨౧౫ ॥ క ॥ నిష్కారణముగఁదన్నబ ।
హిష్కారమునొందఁజేయునిల్వలవైరిక్ । శుష్కిరభూతకరణహృ । త్పుష్కరుఁడి
తఁడనఁగనన్నరూఁబందగునే ॥ ౨౧౬ ॥ క ॥ మమకారదూరునకుమి । త్రములుగళత్ర
ములునన్నదమ్ములుననుబం । ధములపరిష్వంగముధ । గ్నమెమైకొనమణుఁగునగము
మైలయునగమే ॥ ౨౧౭ ॥ తే ॥ గాధవిజ్ఞానమయమనోగూఢమైన । నిర్గమనిగై

ధారను ॥ ౨౦౮ ॥ సడిసన్న = నిందింపరాని ॥ ౨౦౯ ॥ చేలద్యోతిత = వస్త్రములచేత ప్రకాశింపఁ
జేయఁబడిన. కలమాన్న = కరిణున్నమునందు. తత్తాదృక్ = దానికేదగిన ॥ ౨౧౦ ॥ శక్కులులు
= చక్కిలములు - కృశించినవారు. ముండధారులు = ఏకదండిసన్యాసులు. తోయము = విభము.
శురిష్వంగములు = ఆలింగనములు ॥ ౨౧౧ ॥ సారస్వతపట్టభద్రులు = విద్యలందురాజులు. డదార
= గొప్పవాఁడైన. కళా = విద్య ॥ ౨౧౨ ॥ కీలారము = ముంద. అర్థులు = యాచకులు. లిలరక్
= సంతోషింపఁగా. ప్రాభవంబునక = ప్రభుత్వముచేత. నిర్ణిద్ర = పరాకులేని ॥ ౨౧౩ ॥ జరతత
పస్వి = ముసలిముని. చిత్తాభోగంబునక = మమోన్మత్తియందు ॥ ౨౧౪ ॥ ఓవరి = ఉప్పరిగ. చ
దుపుపుత్తడి = సరస్వతి. (పుత్తడి = కీలుబొమ్మ) పెడఁకి = తప్పి ॥ ౨౧౫ ॥ బహిష్కారము = వెలి.
పుష్కరుఁడు = మనఃకమలముగలవాఁడు ॥ ౨౧౬ ॥ పరిష్వంగము = చేంక. మైకొనక =
ఒప్పుకొన ॥ ౨౧౭ ॥ నిర్గమని = మమకారములేనివానియొక్క. కరాళ = భయంకరమైన ॥ ౨౧౮ ॥

ర్యమతనుండునేరఁడుగొన । దానధారాకరాశకాంతారదంతి । కుంభముక్తాహర
ణమొనఁగూడునెట్లు ॥ ౨౧౮ ॥ క ॥ అకుటిలగుణవాసనతో । నకలిగిమరువంపు
లేఁగొనయుఁబోలినశ్రీ । శుకునెన్నరేమిసారెజ । నకునెంతురు పరముభోపనతవి
జ్ఞానుఁ ॥ ౨౧౯ ॥ చ ॥ మునిజనభాగధేయమగు మోక్షముపక్షములేకపలిగినీ ।
వనఘవిచారసారెగొనియాడెదు బూడిదబొట్టువోనియా । చెనఁటిగృహస్థధర్మము
దిచిమైటసింగ మెగాజురత్నమే । కనకశలాటుకాధమము కల్పఫలంబైచలంబులేటి
కి ॥ ౨౨౦ ॥ ఊ ॥ సంపదచేతఁగానికొనసాగవుసువ్వెగృహస్థధర్మములే । సం
పదపూర్వజన్మవికసత్పుకృతంబునఁగానిచేరదా । సంపదచేరియైస్తరవశంవదఁ
జేయుమహాత్మునేనియై ॥ జంపకునన్నఁగన్నుసిమి చంపుడుముంపుడుబోధగాధ
ల ॥ ౨౨౧ ॥ శా ॥ కందర్పాస్త్రములంచునంచిత తటితాఁడంబు లంచుకొను
ధా । మందస్యందములంచుకాంచనలతామత్తల్లులంచుకొనుధీ । బృందంబుల్ ధ్వని
నిందలందెగడుసిబింబొమ్మలందెల్లనా । నందాభాసమె కాకభాసిత చిదానందంబు
పెంపొందునే ॥ ౨౨౨ ॥ చ ॥ కురులసిరుల్ మెఱుంగుఁజనుగుబ్బలనిబ్బరముల్ మొ
గంబువి । స్ఫురణములింద్రనీలమణి భూధరశృంగమరంగలాంఛనా । దరవశదృష్టిఁ
జూచెదవుతాపనవంశవతంసతజ్వరా । భరమునవచ్చుతెల్పుఁబడుపాటువలీవలనం
బునుండఁగ ॥ ౨౨౩ ॥ క ॥ కులమొల్లగోత్రమొల్ల ॥ గలకంతులనొల్లనొల్లఁగలు
ములుబాధా । నలహుతదుర్భవచాధా । నలమతివైకందునొకధనముచేననుచు ॥
౨౨౪ ॥ క ॥ ఒకటికిఁ బదియుఁబదింటికి । నొకనూలునుగాఁ గదనదుయుక్తులకుఁజ
లిం । పకనొడువువడువుదృఢని । వృకునలరియుఁబలుకుఁగపటసంయమికినుక ॥ ౨౨౫ ॥
నీ ॥ పందకుఁబోటులోభగ్రస్తునకునీఁగిబోయకుఁగరుణనపుంసకునకు । నంగనాసుఖ
మునెఱింగించుతెఱుఁగయ్యె నాబుద్ధినియందునాటకునికి । నెటువైనఁగమ్మునీవిదివో
లునిదివోలదనితెల్పుఁదెలియునేయసదుఁబాడువ । నిమ్నాభిముఖమైన నీటినెవ్వఁ
డోవుత్రిప్పియెప్పగుచోటఁదిరుగఁజేయ । నలమిగుడిమింగువానికిఁదలుపులప్ప । డ
ములుగాకుండునేయగస్త్యమునిపనుపు । మీఱియూరకిగుర్చునమిన్నముట్టు । నింత
మేటికినామాటయెంతపాటి ॥ ౨౨౬ ॥ ఊ ॥ వ్యాససుతాదులందఱఁచివాసికిమంగ
లకత్తిమింగదా । సాసలనఱ్ఱచాచెదదెయందనిపంటికిబొందితోనకై । లాసము

ఉపనత=పొందఁబడిన ॥ ౨౧౯ ॥ భాగధేయము=భాగ్యము. చెనఁటి = వ్యర్థమయిన ॥ ౨౨౦ ॥
ఉసిమి=పులిమి-కప్పి. ముంపుడు=ముంచునట్టి ॥ ౨౨౧ ॥ తటితాఁడంబులు = మొఱపులస
మాహములు. స్యందములు=భారలు. మత్తల్లులు = శ్రేష్ఠములు. తెగడు=నిందించు ॥ ౨౨౨ ॥
నిబ్బరములు=చిగువులు. వలీవలనంబు=కడుపుమీఁదిముడుతలచుట్టుకోలు ॥ ౨౨౩ ॥ ౨౨౪ ॥
౨౨౫ ॥ పంద=పిఱికి. పోటు = యుద్ధము. ఈఁగి=దానము. అసదుఁబాడువ = అల్పదుష్టుఁ
డు. నిమ్నాభిముఖము = పల్లమునకుఁదిరిగినది. పనుపు = అజ్ఞ. ఇగుర్చునక = చిగిరించుట

చేరజూచెదుచలంబదియేమి ఫలంబటంచునా । భూసురుండినువెంచి నునిపుత్రకు
 బాసితొలంగివెండియన్ ॥ ౨౨౭ ॥ తే ॥ కామధేనుముఖంబునఁగార్వసిద్ధిఁ బడ
 యనూపించిమాయలువన్నిచనియె । వినుమునిశ్రేష్ఠతపముగావించువాఁడ । గనిన
 దలయేర్చుఁగాదెయాఖండలునకు ॥ ౨౨౮ ॥ సీ ॥ ఉద్యదుత్థానసముద్యోగమాత్రావ
 శిష్టచేతస్సారదష్టదర్శ । త్పతికృదుగ్రధ్వాంతుతతినివారణవిధాశ్వరమాణవాఖ్య
 దంశపిహిత । నాదృతాధశ్యయనారంభ విస్రంభగళకంబళాభోగఁ గాతరాక్షి ।
 నేకపార్శ్వస్థితిస్వీకారనిర్భగ్నచరమోరుకరశల్యసాంద్రబాష్ప । దుగ్ధసేవాసమయ
 బోధముగ్ధవత్స । వీడితాపీసపర్యంతవృథులదామ । వేష్టితగ్రీవనటచూడెవిశ్రాంత
 కు । యర్జునినిజోటజప్రహణాంతరమున ॥ ౨౨౯ ॥ క ॥ చూచియిదియల్లమెన్న
 టి । వాచంయమువేల్చిగిడ్డివడువొందెడునీ । నైచికికినెట్లొకోయి । నీచతవాటిగ్ల
 నిన్ననేటనెయనుచున్ ॥ ౨౩౦ ॥ చ ॥ మతిఁగృహగ్రమ్మబాడబకుమారభిరోమణి
 యుద్ధరించెభూపతితదవస్విరోహిణిసపాయపరంపరఁబాచిసాకియూర్జితబలఁ
 జేయఁగాదలఁచిశిష్టహితఁగలికాలజాతదుస్థతఁబడుధర్మదేవతశతచ్ఛదలోచనుఁ
 డెత్తుకైవడిన్ ॥ ౨౩౧ ॥ క ॥ పడబడఁబాటుచుగడగడ । వడఁకుచుమొదవంతనిలిచెవన
 జాతుఁడుమున్ । వెడలింపఁగజలనిధివెలు । వడియించుకదెలియువుడమిపడఁతియు
 బోలెన్ ॥ ౨౩౨ ॥ చ ॥ పదములకొంకువోబసికిప్రక్కలస్రకెడలించిదంశవం ।
 శదమనవృత్తిరింపొసఁగి సాన్ననఖంబుల దువ్వి నెత్తురున్ । చిదికెడ్డుగండ్లఘోరజ
 ముచిలిగముఖస్థశృణంబుద్రోచియ । మ్మొదవుమృదుక్రియన్ నడపిముంగిట బండిటి
 రాటఁగట్టుచున్ ॥ ౨౩౩ ॥ క ॥ చేతోజహయచ్చాయా । పాతాసహమైనమంచిపచ్చిక
 యువిని । ధౌకలభాతదండవి । భాతులితజలంబులందపసిప్రియమెసఁగన్ ॥ ౨౩౪ ॥
 సీ ॥ పడఁబడనెత్తఁబాల్పడియునిగనాననాభ్యాసనైపుణశక్తిపట్టువదలె । నులపాం
 కురములేర్చియులుపవల్చెదుపూనిగఁగుశపల్లనాహృతికుంటువడియె । నడలంగమె
 డరణ్ణగడువడి విడుతమినక్షుసూత్రావృత్తియవులఁజనియె । బొలయూడ్చితేనుటకుఁ
 బొలయువుల్లులబోవనదలించుహుంకృతిఁజెదరెమంత్ర । మాసలన్నియుమొదలంటఁ

యందు—మొలకెత్తినప్పడే ॥ ౨౨౭ ॥ ౨౨౮ ॥ తలయేర్చున్=తలనొచ్చును ॥ ౨౨౮ ॥ ఉత్థాన=
 లేచుటకు. ఉప్త=కఱచిన. త్పతికృత్=గాయముచేయుచున్న. ధ్వాంతు=కాకులయొక్క. విధా
 =పనియందు. దంశపిహిత=అడవియొకలచేతకప్పఁబడినది. విస్రంభ=మైత్రిగల. గళకంబళ=
 గంగదోలుయొక్క. కాతర=వెఱచిన. చరమోరు=వెనుకటితొడయొక్క. అర్జునిన్=ఆవును ॥
 ౨౨౯ ॥ వేల్చిగిడ్డి=పూనుధనువు. వడువు=విధము. నైచికికిన్=ఆవునకు ॥ ౨౩౦ ॥ రోహిణిన్
 =ఆవును. దుస్థతన్=పేదఱికమునందు—హీనదశయందు. శతచ్ఛదలోచనుఁడు = విష్ణుఁడు ॥
 ౨౩౧ ॥ మొదవు=ఆవు ॥ ౨౩౨ ॥ కొంకు=దడ. స్రక్కు=ముడుత. సాన్న = గంగదోలు. గం
 డ్లన్=గాయములందు. చిల్కి=చల్లి. రాటన్=కంబమునందు ॥ ౨౩౩ ॥ ౨౩౪ ॥ ఉలపాం
 కురములు = గడ్డిమొలకలు. ఉలుప = కానుక. కుంటుపడియెన్ = నిలిచిపోయెడి. బొల =

గోసియున్న । గోచికట్టునకటువంటిగోడవగడవ । రాకమెడఁజుట్టుకొనియెనుర
కయకార్య । కరణశీలురకెప్పటఁగలదెనుఖము ॥ ౨౩౫ ॥ చ ॥ విబుధతపోధనేంద్ర
విసువేయువిధంబులనాతఁడేదనే । చీబలవిభేదినై చికివిశృంఖలమైఖలమైత్రిబోలెవే ।
గబలవిహీనతార్తియుడుగంగడుఁగ్రొప్పుననివ్వటిల్లిచీ । దబలిసిబందికాఁడగువిధం
బునఁద్రిమ్ముగునమ్మహాటవిక ॥ ౨౩౬ ॥ ఉ ॥ గుండువలెకబలీయమగుగోడియతో
డఁజరింపనారఁగాఁ । బండినబల్లువంటి పసిభాసీలు మైసిరిచూడికొకెంతయుక ॥
బండుమైనర్పనల్పగతిపాలజనింపసమాంసమీనకుక ॥ వెండియునిల్వెజూలుదధివీచి
మణిఘృణిభూచ్చుచాడునక ॥ ౨౩౭ ॥ ఆ ॥ వత్సయతయుగర్భవతియునైమా
హేయి । పత్రివ్రతంబునణఁపవార్చియుండె । గంజగర్భతర్జకయుజగద్గర్భయు ।
నైనయసురుఁడెఱువుటావుఁబోలె ॥ ౨౩౮ ॥ క ॥ లోచనవికృతిముకురమున । గో
చరమగుపగిదిఁగపటగోచరితమాదక ॥ మోచినవాచంయమిసుతుఁ । డేచిననె
వ్వగలబొగిలియిట్లుహింఁకె ॥ ౨౩౯ ॥ సీ ॥ వత్సనాభీగంధవహమయ్యెనీయావు
మైగాలినివారపాకములకుఁ । గతినకుద్దాల వక్త్రములయ్యెనీజన్మమునుడెక్కల
క్కందమూలములకుఁ । జటులదవానలచ్చటయయ్యెనీగిడ్డికటుజహ్వాబర్హిర్నికాయ
ములకు । నారణోచ్చారణోద్ధతులయ్యె నీతొట్టుకంతహుంకృతులేణగర్భిణులకు ।
నాకుముగమోడియాఁగాదనరుతపస్వ । లేలయ్యామైలపూయకదూలదీని । వత్స
యతముగ నీవనీవాటముసకు । లాడిగావింతునంతఁదొలంగుదూలు ॥ ౨౪౦ ॥ ఉ ॥
దండమెదీనివాలధిసుధానిభవాఃకరకంబెదీనియీ । కుండపొదుంగుదీనిముకుగ్రోళు
లుఘామిబిలాంతరంబులే । గండపటంబెదీనిమెడకంఠశమంచుఁ ద్యజించెరోసియ ।
కొండొకబ్రహ్మచారిమదిగూకులువత్తులునైయసద్గతిక ॥ ౨౪౧ ॥ తే ॥ క్రేపువా
పోవఁబట్టిలంకియకుఁదార్చి । తోలవియఁగొట్టిమెడనొక్కతుండుగట్టి । శిశ్టివెడలించె
దలత్రాడుకేలఁదొట్టి । మారివెడలించువడుపునమాణవకుఁడు ॥ ౨౪౨ ॥ క ॥ ఆధే
నువుతతక్రృతబహు । చాధలసక్రోధయగుచుఁబరతత్వసము । ద్వోధకబోధకలితుఁ

మాంసము. పాలయ=చుట్టుకొను. గోచికట్టునకుక=బ్రహ్మచారికి. గోడవ=దుఃఖము ॥ ౨౩౫ ॥
వికక=పోషింపఁగా. ఏచి=బలిసి. విశృంఖలము=అడ్డములేనిదయ ॥ ౨౩౬ ॥ సమాంసమీ
నకుక=ఏఁటఁటనీనెడియాయావునకుక ౨౩౭ ॥ మాహేయి=ఆవు. వార్చి=ప్రతీక్షించి. త
ర్జక=త్రేతదూడగలది ॥ ౨౩౮ ॥ ముకురమునక=అడ్డమునందు. నెవ్వగలక=అధికవిచారములచే
త ॥ ౨౩౯ ॥ వత్సనాభి=వసనాభియనెడివిషము. నీవారపాకములకుక=నివ్వరిపంటలకు. జ
న్మ=ఆవు. డెక్కలు=గట్టలు. గిడ్డి=ఆవు. బర్హిమ్మ=దర్భ. ఆరణ=గర్భస్రావముగలిగించె
డివేదమంత్రములయొక్క. తొట్టు=ఆవు. దూల=తీట. లాడి=బలి ॥ ౨౪౦ ॥ వాలధి=తోక.
గుండపటంబె=తెరవీరయా. కొండొక=చిన్న. కూకులువత్తులునై=మిక్కిలికలవరమునొం
ది ॥ ౨౪౧ ॥ క్రేపు=దూడ. వాపోవక=అటవఁగా. లంకియ=పెన. తార్చి=కూర్చి. తొ
ట్టి=పట్టి. మాణవకుఁడు=బ్రహ్మచారి ॥ ౨౪౨ ॥ ౨౪౩ ॥ పొదరు=పొద. వల్లీబిలము=పుట్ట

డగు । వాధూలమునీంద్రుఁ డుండువనమునఁబడియెన్ ॥ ౨౪౩ ॥ క ॥ పులియున్న
 పొదరుమొసలికిఁ । నెలవగుబలుమడుపుదాఁచునిల్చినవల్చి । బిలమనసమ్మునివనమె ।
 వ్వలనంజొరఁజనదు వాసవప్రభృతులకున్ ॥ ౨౪౪ ॥ శా ॥ అమాయాగవిమట్టె
 నట్టడవిలోనత్యుద్ధతిన్ రేసిమ । ధ్యేమార్గంబునసభగర్భితసురాద్రింబోలవల్చికరే ।
 భామగ్నాకృతినున్నయున్నతతఃకౌశల్యశల్యున్ గత । వ్యామోహున్ జరజీవిచేవ
 తులితున్ వాధూలవాచంయమున్ ॥ ౨౪౫ ॥ ఉ ॥ మట్టినబిట్టునిట్టిసహిమానిసము
 త్థితుడయ్యెమేనిపై । పెట్టినపుట్టనెట్టవిసివీటలువాటశ్రవశ్శకుంతముల్ । చట్టుప
 లేత్తిముందటికిసాఁగఁదలంపజటాచ్చటాచ్చవిన్ । ద్రుష్టెలుగట్టనిద్రీలుమరుద్భుగధీశ
 కులంబుమేలగన్ ॥ ౨౪౬ ॥ మ ॥ కసవుంచీపలుదావసావకశిఖాసుంబుల్ ప్రకా
 శింపవె । కకసమైతోఁచినకొండచందమునదీగ్నశ్శశ్రుచంపచ్చటా । విసరకొధర
 సోగ్రీమూర్తియగుచున్ వృద్ధవ్రతిశ్రేష్ఠుఁడా । త్వసమీపస్థితుహస్తముక్తసురభిన్ద
 ద్వర్ణివీక్షించుచున్ ॥ ౨౪౭ ॥ ఉ ॥ ఓరిదురాత్మయోనివిసయోజ్ఞితయోరిమదాం
 ధయెందునే । వారికిఁజేరరాదుమనువారికినావనమీపుకొచ్చిజం । భారికృతోపఘాత
 శతహరియముగానిమదీయఘోరదు । ర్వారసమాధిగౌరవమువమ్ముగఁజేసితివాసుర
 క్రియన్ ॥ ౨౪౮ ॥ తే ॥ వృద్ధఁబ్రణిధాననిర్మగుబద్ధిబలవి । హినునన్నిట్లుచేసితి
 గాననీపు । నిట్టిప్రామంబునీరూపునీవిధంబు । నదటునుడివోయిభేకంబవగుమనవు
 డు ॥ ౨౪౯ ॥ శా ॥ ఆపృథ్వీసురసూతితత్పదనరోజానమ్మ్రైడైయిట్లనన్ । గోపా
 టోపమడంపుఁడీరలిగినన్ గొండల్ వడున్ వారిధుల్ । రూపేదున్దగవ్రయ్యమిన్న
 రగుమయ్రావంబునానెంతని । స్థాపద్మాననలెస్సగాఁ దెలిసిన్ శాపాగ్నిచేఁగ్రాఁ
 పవే ॥ ౨౫౦ ॥ క ॥ తఱుఁగనిలయశిభివనినిను । నెఱుఁగుదువాధూలమునికులేశనిజ
 ముగా । నెఱియియెఱిగితనయాదల । కొఱవింగొనిగోఁకదిపురుషమతియుఁగలఁడే ॥
 ౨౫౧ ॥ ఉ ॥ ఉద్ధతిదక్కియొక్కయెడనూరకయుండఁగనీనికంధరా । బద్ధమహాహి
 నీకపిలఁబాపఁ దలంచితినొందులేదుదీ । నోద్ధగతాతిసాంద్రీకరునోదధివీచినమృద్ధి
 యైననీ । బుద్ధికిఁజేర్పగాఁదగునెఘారిదవానలకీలభేలమున్ ॥ ౨౫౨ ॥ వ ॥ అనిము
 నితనయుండుధేన్వాగమనాచి తదుచ్చాటనాంతంబుగాఁగల తనవృత్తాంతంబు విన్న

కలుగు ॥ ౨౪౪ ॥ గవి=అవు. మట్టె=త్రొక్కెను. రేసి=విచ్చింభించి ॥ ౨౪౫ ॥ మట్టిపడి=
 ఎగిరిపడి. నెట్టు=కప్పు. అనిసి=పగిలి. వీటలువాట=బద్ధలుకాఁగా. శ్రవశ్శకుంతములు=
 చెవియందలిపములు. చట్టుపలు=తెక్కలు. ద్రుష్టెలుగట్టె=గురుగూడి. మరుద్భుక్=పాముల
 మొక్క ॥ ౨౪౬ ॥ తద్వర్ణిన్ = ఆబ్రహ్మచారిని ॥ ౨౪౭ ॥ హరియము=సూరింపఁదగినది. వ
 మ్మున్=వ్యగ్రముగా ॥ ౨౪౮ ॥ ప్రణిధాననిర్మగున్=ధ్యానయోగమునఁచునునిఁగినవానిని ॥
 ౨౪౯ ॥ తారు=మీరు ॥ ౨౫౦ ॥ లయశిభి=ప్రళయాన్ని. తిరు=యన్నియ ॥ ౨౫౧ ॥ కంధరా
 బద్ధమహాహి=మొడనుగట్టఁబడినపెద్దపాము ॥ ౨౫౨ ॥ ౨౫౩ ॥ ప్రస్ఫుటన్=చరించుచు

వించుటయును హించియత్తెఱంగుచి త్తంబునయథార్థంబుగాఁగనుంగొని || ౨౫౩ ||
 మ॥ భుక్తికుటీరీషణాళాభాగుఁడుతనుప్రోద్ధూతఘర్తాంబుబిందుకుఁడుఁ బ్రస్ఫుటదో
 వ్యపల్లవుఁడుచేతోభీతికృల్లోలతా । రకఘూర్ణన్నయనుండుగాకశమసారస్త్రేరుఁడ
 య్యెందప । స్వికులగ్రామణి చిచ్ఛచంద్రహాడవై చెన్నొందుచందంబునఁ || ౨౫౪ ||
 క ॥ సుప్రణయఁడగుచుమునిలో । కప్రవరుండాదరించె గనికరమునన । విక్రమ
 మారుఁదృణాంబల । విభ్రీషములుగావెయవనివిబుధాగ్రహముల్ || ౨౫౫ || ఉ॥
 ఆవసుధామరప్రభవనమ్ముని యిట్లనువత్సవిన్ననా । భావపథంబునఁ నినునపాపు
 నిఁగాఁగఁఘఁగొంటినాగ్రహా । వ్యావృతచిత్రవృత్తినిటులాడితిమీఁదరయంగలేకనా ।
 యీతచనంబుదప్పదనయందెదమూర్ఖతనన్నమోచుటఁ || ౨౫౬ || చ ॥ వగవకుమ
 న్నదైవగతివచ్చినకీడుదలంచి నెమ్మదిఁ । బొగులకుమన్నకర్తములపోకకుభోగమె
 హేతువన్నవి । శ్వగురుగిరింద్రవత్సలుదివానిశముఁదలపోయుమన్నమే । లగునా
 రిభక్తియొక్కలకునాపదరాదుగదన్నయెన్నఁడుఁ || ౨౫౭ || సీ॥ జలధరంబుననెద్ది
 పొలపంబువృత్తించునిల్లాలి మెఱుఁగుల మొల్లములకు । మున్నీరనఁగ నెద్దిమొలచుటకావా
 లమాణిశ్రాసలువోనియాత్మజులకు । నీడమాఁకన నెద్దినిలువనీడైతోచునాఁకటనుం
 దుద్విజావళులకుఁ । దాఁపన నెద్ది యాధారమాదివిప్రాయపితృవర్యులకుఁగుంటిపిచ్చ
 కలకు । వట్టిగృహమేధిధర్మంబునందునీవు । గుత్ససేయుటనీరీతిగొడవయెదవెనొప్పు
 గతినొప్పుగనఁగల్గుదధతులకుఁ । గసరిపైవచ్చుతాళ్లపైగాలియైన || ౨౫౮ || క॥ ఏనింత
 వాఁడనేనయి । పూనుదునటయెద్ది గాకపోయెడుననిసుం । తైనఫలమందఁదీరదుమా
 వపులకకాదువినుమమర్త్యులకైనఁ || ౨౫౯ || సీ॥ మునులనుష్టుభమునఁదనుఁగొల్వఁ
 దగువానిఁబ్రహ్లాదుఁబ్రోవఁబాల్పడినవాని । ద్వాత్రింశదురుభుజాస్తంభాఘ్యుఁడగు
 వానినశ్వత్థమూర్తియైనులరువాని । చక్రంబుచేత్రేత్రజనముఁబ్రోచెడువానివివిధా
 యుధంబులవెలయువాని । నలభుదివ్యాకల్పములఁజూడఁగలవానిభీమరథ్యాపగాసీ
 మవాని । వివిధకథలవానివివిధరూపంబుల । వానినిలిచికొలుచువానివాని । శ్రీసృసిం
 హదేవు సేవింపు భేకంబ । వైతదంఘ్రిమూలమధివసించి || ౨౬౦ || తే॥ దర్శరాం
 గనయందుసంతానసిద్ధి । నీకునగుఁగొంతకాలంబునిర్గమింప । దాననీదుపితృణం

న్న. భీతికృత్ = భయమునుగలుగఁజేయుచున్న. హోలతారక = చలింపుచున్నకనుగ్రుడ్లతో.
 ఘూర్ణన్నయనుండు = తిరుగుదుపడుచున్నకన్నులుకలవాఁడు. స్త్రేరుఁడు = చిలునపువ్వగలవాఁ
 డు. హాడపు = ఆకృతి || ౨౫౪ || సప్రణయఁడు = ప్రీతితోఁజూడుకొన్నవాఁడు. విభ్రీషములు =
 తుంపురులు. ఆవనివిబుధ = బ్రాహ్మణులయొక్క || ౨౫౫ || వ్యావృత = మిక్కిలియావరింపఁ
 బడిన. మోచుటఁ = పొందుటచేత || ౨౫౬ || బొగులకుము = తనంపకుము || ౨౫౭ || పొలపంబు =
 వ్యాపకము. మొల్లములకుఁ = ధనములకు. ఆవాలము = పొదు. ఆణిశ్రాసలు = ముత్యాలు. ద్వి
 జావళులకుఁ = పక్షి సమూహములకు; బ్రాహ్మణపల్కులకు. తాఁవ = పెట్టు. కుత్స = నింద-
 రోత. గొడవ = యుద్ధము || ౨౫౮ || సుంత = కొంచెము || ౨౫౯ || ౨౬౦॥ దర్శరాంగన = అఁడు

బుతలఁగిశాప । మోక్షసంప్రాప్తియునుగల్గునాక్షణంబు ॥ ౨౬౧ ॥ వ ॥ అనియివ్వ
 ధంబునవాధూలుండు శాపావధి నొడివియవ్వటువు నాశ్వాసించి విశ్వాద్భుతజనకం
 బుగనంబురుహాప్రియమండలంబుభేదించికొనుచుంజనియపవర్గ సామ్రాజ్యసింహాసనా
 సీనుండయ్యెనిచ్చటవియచ్చరభేనువు నేలినవానిపనిసఖలంబుచేసి ఫలోదయంబునలం
 కరించె. ప్రయుతసుతుండును విఫలప్రయత్నంజై యయత్నసంప్రాప్తంబగు నిజవ్య
 సనంబున నసురుసురయును సాయంసమయ కుముదంబు చందంబున గొంతకొంత
 తచ్చాంతివచనంబులవడఁజేసినవాఁడైజగత్త్రితయపవిత్రీకరణంబగుపాండురంగక్షే
 త్రంబునకుంజని ॥ ౨౬౨ ॥ క ॥ భీమరథిదొట్టితీర్థ । స్తోమంబులనెల్లదన్దువుదోఁగిం
 చిముని । గ్రామణికుహనాభీరశి । ఛామణిమణిసాధరాజగర్భాగతుండై ॥ ౨౬౩ ॥
 సీ ॥ సురతరుప్రసవరింఘోళిమాళివిసీల జలదంబులోని క్రొందళుకులెసఁగ । మొగ
 మువెన్నెల యేటిమొగరేటిమగమిలగతిపత్తులాక్షియుక్తముమోక్షవఁ । గటియనె
 మ్మేనుచీ. కటిమాక్రికుఁబ్రాక్రికుబంగరుతీగక్రియఁదూలఁగద్రుశాటి । యుదుపథంబు
 నజాణునురురత్నతతిభాతి మేడహారములపెనపుడమిందాక । నచ్చరలువీవనలువీవ
 నంగరాగ । వాసనలుభూషణార్చులసేసలెసఁగఁ । చివీదిదెసనున్నరమమీదనా
 రగిధవళ । చలదళచ్చాయనుండువిట్టలునుతించు ॥ ౨౬౪ ॥ డ ॥ ఫలముచుక్కవంకనెల
 పైవెలుఁగొండెడులోహితాంగునిక । బోలఁగఁగంబుగర్భమునఁ బొల్పుగుసీలములీ
 లఁగంధరా । కాళిమయుల్లసిల్లవిధుఖండముకెంజడకెంపుఁదమ్మిలో । బాలమరాళ
 మట్లలరభాసిలుకూలిలలాటపట్టికక ॥ ౨౬౫ ॥ మ ॥ నలినాస న్నలినాసనాననపు
 రాణస్థానముల్ దాయని । మ్ములబల్సాయలబోరుతల్పులధరంబుల్ గంపువాచూరు
 లుక । గలవిద్వద్వదనాంతరాళ నవరంగక్షోణిరాణించును । జ్వలవజ్రవజ్రశంఖ
 సంఘనిభభాషాయోషజిహ్వస్థలిక ॥ ౨౬౬ ॥ సీ ॥ లలితకుంతలశైవలముముత్తైం
 డవబింబమధరాధరప్రవాళాంకురంబు । చపలస్వభావలోచనమహామీనంబుకమనీ
 యకంధరాకంబుకంబు । గర్వితస్తనకనత్పర్వతాభోగంబువిశదత్రివళిభంగవీలసనం

కప్ప. నిగ్గమింపక = కడవఁగా. పితృణంబు = పితృయుణము ॥ ౨౬౧ ॥ అంబురుహాప్రియ
 మండలంబుక = సూర్యమండలమును. అపవర్గ = మోక్షమనెడి. వియచ్చరభేనువు = దేవతల
 యూవు. అసురుసురు = బడలినవాఁడు. కుముదంబు = తెల్ల గలువ ॥ ౨౬౨ ॥ తొట్టి = మొదలు
 కొని. తోఁగించి = తుంచి ॥ ౨౬౩ ॥ ప్రసవరింఘోళి = పువ్వులసమాహము-పువ్వులవేండు. మొ
 గరేటి = ముఖరంజననదియందలి. కటియ = నల్లన. కద్రుశాటి = పసుపువ న్నైవస్త్రము = పీతాం
 బరము. ఉడుపథము = ఆకాశము. అర్చుల = వెలుంగుల. చలదళచ్చాయక = రావిమాగినిద
 యును ॥ ౨౬౪ ॥ నెలపైక = చంద్రునిమీద. లోహితాంగునిక = అంగారకుని. కంధరాకాళిమ
 = మెడనలుపు ॥ ౨౬౫ ॥ నలిక = తగునట్లు. ఆసక = ఆశతో. నవరంగక్షోణిక = క్రొత్తపటచవి
 కయంబు. భాషాయోష = సరస్వతి ॥ ౨౬౬ ॥ వింజవబింబము = చంద్రబింబము. మధ్యవృంత

బు । మధ్యవృంతావర్తమహితంబుకటితటిద్వీపంబుపృథులోరుదివిజకరటి । కరము
పదకూర్కపృథుకంబుగ్రమ్మనఖర । మణికలాపంబునగుచు నేమగువరూపు । భూరి
సౌభాగ్యసంపదబోలుదండ్రు । నాసుధాంభోధి పుత్రిబాహుంతరమున ॥ ౨౬౮ ॥
మ ॥ సితకీరస్ఫటికాక్షమాలికలు గంజేదోయిసంధించిభా । రతివామాంకతలంబు
నకసతతముక రంజిల్లుగల్గోలసం । గతహంసోత్తమశీనపక్షియగు గంగా
వాహినిందాల్చుటై । వతజైలంబునదేజరిల్లునలవిశ్వప్రవ్వనాభిందగ ॥ ౨౬౯ ॥ తే ॥
రత్నసందర్భగర్భయూరత్నగర్భ । చరణశీతంబుగానున్న సకలభువన । మయునిని
నుగంటిదేవనాభయములుడిగె । ననితపసిప్రీతిగంసాభియాతఃబాగడి ॥ ౨౭౦ ॥ క ॥
అబంజనివటువు త్తరది । క్షుటమునగనుగొనియె దరళతరతరుమూర్తిక । బటున
ఖరశైత్యముననా । రటముడిపిసురారి నేలరసికున్యసింహుక ॥ ౨౭౧ ॥ క ॥ శాశ్వ
తకరుణాంబుధిన । విశ్వవిభుంగనుటగోలెవిప్రనిమదిమా । నీశ్వరశాపవికారమ ।
నీశ్వరదుశ్చేష్టితాభినయమొనరింపక ॥ ౨౭౨ ॥ శా ॥ నీరప్రాంగణకరకటిబిలము
లకనిద్రింపమ్మత్సన్నిమయా । హారంబుకగబళింపఁబెల్లఱవ నిట్టట్టుంబుతంబుగో
నక । దూరాయాస్యదహేంద్రభీతిహతిగొందుల్ దూఱగోరుకమదిక । సారాపేత
మనోబలఁబగుభవిష్యద్భేకముత్సేకమై ॥ ౨౭౩ ॥ క ॥ తువడువునశాపవ్యస । నా
వేశముగదిరియునుమహాధైర్యముశో । నావిప్రీదుసుప్రతిభా । దేవేజ్యుడు ప్రస్తు
తించుదితిసుతశత్రుక ॥ ౨౭౪ ॥ ఉ ॥ ఆసభనుకుగఁగంబముననామ్రయనుద్భవమం
దియాసురా । గ్రేసరహృద్విదారణముకించిదుదంచితహాసకృత్యముక । గాసమక
లీయుంబెనుపఁగాఁగతమేమిపునర్భవస్పృహక । నీసటలెవ్వరేఁదెలియనేర్తురెమర్త్య
మృగాధినాయకా ॥ ౨౭౫ ॥ ఉ ॥ మిమ్మటమైనవాఁడిపవిమిత్రములై వెలుఁగొందునీన
ఖా । గ్రమ్మలకుకమ్మదుప్రకృతిగల్గుటకొత్తరమాకుచాద్రిపా । ర్వమ్ములయందు
నందుఁగలసారగతుల్ నఖరాభిపాతసాధ్యమ్ములుగామిగావలయునట్లగుటల్ దితి
పుత్రకాత్రవా ॥ ౨౭౬ ॥ ఉ ॥ కోపవికారమంచునొకకొందఱుగొందఱుభక్తలోకర
క్షాపరతంత్రతాజనితసాం ద్రకృపాగుణమంచుఁగొందఱు । దీపితవీరసింధువిహృతి

=బొనెడి. ఆవర్త=సుడిచేత. పృథుకంబు=పిల్ల ॥ ౨౬౮ ॥ విశ్వప్రవ్వ=బ్రహ్మ ॥ ౨౬౯ ॥
నఖరశైత్యమునక=గోటిచల్లఁదనముచేత. ఆరటము = సంకటము. సురారిక = ప్రవ్వదుని.
౨౭౦ ॥ కోలక=మొదలుకొని ॥ ౨౭౧ ॥ ప్రాంగణ=మందరితోటనందలి. మృత్సన్నిమయ=
మట్టివికారమయిన. కబళింపక = మ్రింగఁ. భృతంబులు=చాంట్లు. ఆయాస్య=వచ్చుచు
న్న. సారాపేత=పాఠములేని ॥ ౨౭౨ ॥ వడువునక=విధమున. సుప్రతిభాదేవేజ్యుడు=మంచి
బుద్ధిచేతబృహస్పతియైనవాఁడు ॥ ౨౭౩ ॥ హృద్విదారణము = గుండెలుపగల్పుట. పునర్భవస్పృ
హక = సంపారాసక్తిచేత; గోల్లయందలియాసక్తిచేత. సట=మోసము; జూలు ॥ ౨౭౪ ॥ మి
మ్మటము=మిక్కుటము. పక=వజ్రాయుధము ॥ ౨౭౫ ॥ ఉద్దీ...వికారము=ఉద్దీపిత=మిక్కిలివెలుఁ
గుచున్న. వీరసింధు=వీరరసమునగ్రమ. నందలి. విహృతి=విహారముచేత. మృట=స్పష్టమయిన. భే

పుట్టఁజేటవికారమంచునీ! చూపులర క్తిమంబొగడుచుకొనుతియింపుదురీశ్వరేశ్వరా॥
 ౨౪౬ ॥ చ ॥ హరికిరిదంష్ట్రనాటువడియైందవరేఖదలిర్పఘోర్వభూ । ధరశిఖరం
 బనంగనుతిదాల్చుకుచంబునఁ బొల్చుభూసతిక ॥ బరిహసనంబొనర్చురమభావముసి
 గ్గునమ్రొగ్గఁజేయవే । నరమృగరాజ నీనఖమునాటినఁ బొల్చునురోజకుంభముల్ ॥
 ౨౪౭ ॥ సీ ॥ పరిపూర్ణచంద్రబింబమునడుచటెలోఁగొనసాగువిద్రుమాంకురమనం
 గ । కన్నెగేదఁగితేకుకత్తులబోనులోఁజికిరినయార్వాగ్నిశిఖయనంగ । వెండికంబ
 ములతోవియ్యంపుఁబొత్తెత్తుయమునాతరంగసంఘములనంగఁ । ప్రాలేయగిరివెనక
 భారంబువహియించుపవనపారణకులప్రభువనంగ । మొగమునకుబిగిగ్గావించుమిగు
 లుఁగన్ను । దంష్ట్రికాంతరజహ్వాయుఁదఱచుఁగేల । నలుఁగులుఁ బిలుందవాలమ్ము
 గఱుగునిన్నుఁ । గొలుతుదితిపుత్రచేతకుకూలదహన ॥ ౨౪౮ ॥ తే ॥ అనిన్మహర్ష
 త్తవర్చునర్మమసమాన । దివ్యతేజఃప్రవాహుగీర్తించియతఁడు । తత్పదద్వంద్వము
 నకువందనమొనర్చి । తపసీతిట్టునఁబ్లవమయ్యెఁదత్తఁబంబ ॥ ౨౪౯ ॥ క ॥ ఆశమము
 నావివేకం । బాళుద్ధియునాతపంబునాబహునిగమ । ప్రాశస్త్యమునటులయ్యెముఁ
 నీశునకునుదైవసుటనలిట్టివిదలఁపక ॥ ౨౫౦ ॥ ఆ ॥ అస్తదాదిమాన సావాలవల
 యప్ర । కాశభక్తియుక్తికల్పలతకు । మూలమనఁగనొప్పు నాలోకవిభునంఘ్రి ।
 మూలమాశ్రయించిజాలిమాలి ॥ ౨౫౧ ॥ డ ॥ మత్తియముల్పవాళదళముల్ గ
 వనాకృతిఁగూడినట్టులై । క్రొత్తగునారవీనియపురూపపురూపిదియంచువిస్తయో । దా
 త్తమనసుకైసకలత్తైక్యకులుకొనియాడభేకలోకో । త్తమమొప్పుఁజిత్రవపురుజ్జ్వ
 లమైజలజాసనోద్భవా ॥ ౨౫౨ ॥ సీ ॥ కమలాత్తుఁడుదయింపకయమున్నబుటుకు
 చమునుఁగుసంగమతీర్థమునకునేగి । వినునైకతనిషణ్ణమునివేదనిసదఁబుతగుచోటనుం
 డిలేఁబగటిదాఁక । చుధ్యాహ్నవేళసంప్రాశించుబలిపీఠగతపులాకంబులుమితముగాఁ
 గ । సందెప్రాద్దుననుండిసవరేయిగడసన సమ్ముఖమ్మునఁగొల్చిసంవసించు । క్రీస్త
 సేవకుండుపెనుఁబాపసెజ్జమేను । చేర్పఁదద్దివ్యచరణరాజీవమూల । భూబిలంబున

౧=దాలునాలుయొక్క. వికారము=మాటురూపము॥ ౨౪౬ ॥ కిరి=పంది. పరిహసనంబు=
 నవ్వుతాళి॥ ౨౪౭ ॥ చక్కి=స్థానము. కన్నె=లేత. ఔర్వాగ్ని=బడబాగ్ని. ప్రాలేయగిరి=మం
 కుకొండ. పవనపారణకులప్రభువు=వేణుఁడు. కుకూలదహన=కుమ్మనిప్పయినవాఁడా॥ ౨౪౮ ॥
 ౨౪౯ ॥ సూర్యులయొక్క. స్థవము=కప్ప॥ ౨౪౯ ॥ ౨౫౦ ॥ అంఘ్రిమూలము = అడుగుమొ
 లు. జాలి=మఃఖము॥ ౨౫౧ ॥ అపురూపపు=అపూర్వమయిన. తైర్థకులు=తీర్థయాత్రచేయవ
 ా. చిత్రవపురుజ్జ్వలము=సాసావర్ణమైనదేహముచేతవెలుగునది ॥ ౨౫౨ ॥ నిషణ్ణ=కూర్చుండిన.
 గఱుగలు=సూర్యోదయము మొదలుపదిగడియలప్రాద్దుగువఱకువైనకాలము. సంప్రాశించుక=తి
 వను. పులాకంబులు=మెతుకులు. సవరేయి = సగమురాత్రి. సంవసించుక = ఉండును. ప
 ఁబాపసెజ్జక = శేషశయ్యయందు. అధ్యాత్మ = తత్వజ్ఞానముతోడి. శాబారదక్రవర్తి =

నధ్యాత్మపూర్ణబుద్ధి । జాగరమునేయుశాలూరదక్రవర్తి ॥ ౨౦౩ ॥ ఆ ॥ రత్న
రంగవల్లిరచనకుఁదనమేను । పువ్వుగుత్తిరణిపాలుపునిలుప । నంబుచరముప్రతరా
రంభవేళల । నృహరియగ్రవీధినిలుచుననఘ ॥ ౨౦౪ ॥ క ॥ హరిదాసమనుచుఁదను
నె । ల్లరుపేరిడిపిలువఁగలిగిస్లవపతిగడపెన్ । జిరకాలముపూర్వజనన । చరితజ్ఞుఁబగు
చుమోక్షసౌఖ్యాపేక్ష ॥ ౨౦౫ ॥ ఆ ॥ ఇటులుకొన్నియేండ్లులేగంగనొకనాథు ।
పొండరీకనాథుపర్వమునకుఁ । కన్యకుజ్జవిభునికన్యాశిరోమణి । ప్రాణసఖులుగొల్వ
నరుగుదెంచె ॥ ౨౦౬ ॥ తే ॥ ఆత్మవాహనములనుండియవతరించి । నారసింహాఖ్య
శీర్ధంబునకుగుఱఁగట । టైమిచెంగటవిడిసిరిపద్మముఖులు । విరహిహృద్ధాములగుమా
రుశరములనఁగ ॥ ౨౦౭ ॥ ఆ ॥ మార్గభేదశిథిలమతులంగనలుచొచ్చి । భీమరథిఁగ
లంచుటేమిక్రొత్త । వారిగోరువెచ్చవట్తోజములకాంతి । లవమముజ్జగములఁదవిలి
కలఁప ॥ ౨౦౮ ॥ సీ ॥ గంధవాహమునకగారంబులివియంచువీడనంబులఁజూచివెగటు
గదిరి । మరుబాణములనఁజూచుదరవర్గమిదియంచునలరుమొగ్గలఁజూచియలఁతనొం
ది । కమలారినామంబుగైకొన్నవివియంచుఁబుల్లదీఁగలఁజూచిఘల్లసిల్లి । శుకయుగం
బులుదామునొకచాయవివియంచునవశుకంబులఁజూచినవముగదిరి । కన్యకుజ్జేశకన్య
మైఁగలుగుచెలుపు । భావములఁదెంచు నొలుపులుమోవఁజేయ । బలిమినిజ్జడైర్వ
ములుచికరఁబట్టియున్న । మునులొనర్చుదురొకరీతిముఖ్యవిధులు ॥ ౨౦౯ ॥ తే ॥
వనజనాభునియభిషేకమునకగాని । కనకగర్భదులకుఁబాఁడుకొనఁగరాని । తీర్థ
కుండాంబునికరంబుతెఱవపిండు । గబ్బిచనుజకరవలఁజేతఁగప్పఁబడియె । ౨౧౦ ॥
తే ॥ జూలునలరులతేనియగారయిచ్చి । గాడ్చుసంధించునయకానియూర్పువెఱచు ।
నెందునయ్యాకవిరితోటనిందుముఖుల । నగవునునుమంచుసొనవోలెనయముదఱుఁ
గ ॥ ౨౧౧ ॥ ఆ ॥ అవసరంబుగాచియల్లంతదవ్వుల । గుండిసురలుమునులు దండ
ములిడ । నొప్పుముకురనందునూరుపుగలవేల్పుఁ । గోమ్మలంటిరాటబొమ్మవోలె ॥
౨౧౨ ॥ మత్తకోకిల ॥ జాలిదక్కిమరాంతరాళవిశాలవేదులయందుఁగో । నాలగొం
దిఁదపంబుసల్పుజనంబుతొల్పులుచూలుఁద । ద్బాలికాకులనిస్తులస్తనపాలికామృగ

కన్యలరాజు ॥ ౨౦౩ ॥ రంగవల్లి = మృగ్గు. అంబుచరము = కప్ప. ప్రతరాకంభ = తెల్లవాటి ॥
౨౦౪ ॥ చరితజ్ఞము = చరిత్రము నెఱిగినది ॥ ౨౦౫ ॥ ఏగంగక = కడవఁగా ॥ ౨౦౬ ॥ అవతరిం
చి = దిగి. కుఱఁగటక = దగ్గఱ. చెంగటక = దగ్గఱ. విడిసిరి = నివసించిరి. విరహిహృద్ధాములు =
విరహముగలవారిచుననుననాటినవి ॥ ౨౦౭ ॥ భేద = శ్రమచే. లవము = లేశము ॥ ౨౦౮ ॥ ఆగారం
బులు = ఇండ్లు. వీజనంబులక = విసనకట్టలను. పుల్లదీఁగలక = సోమలతలను. పుల్లసిల్లి = వెలవెలఁ
బోయి. నవశుకంబులక = లేతమాచివత్రులను. నవము = మృదుత్వము. చెలుపు = అందము ॥
౨౦౯ ॥ పొందుకొనక = స్థిరముగానిలువ. తెఱవపిండు = స్త్రీలగుంపు. గబ్బి = గంభీరమయిన ॥
౨౧౦ ॥ నయ = మనూజ్ఞము. ఆకవిరితోటక = కట్టుకావలిగలపూఁదోటయందు. సొన = నూఁ
గు ॥ ౨౧౧ ॥ ౨౧౨ ॥ జాలి = శంక. వేదులయందుక = అరుఁగులయందు. కోనాలగొండ్లిక = మిక్కిలి

సాధివా

సాధివా । తూలికాహతిపక్వశాల్మలీతూలికాశకలాకృతిః ॥ ౨౯౩ ॥ శా ॥ డోలా
రోహణసాహసోద్యమముః జాటుప్రాశ్నినర్త్యక్తివి । ద్యాలాలిత్యముః బుష్పసాయ
కసపర్యాచర్యయుక్తమున్నగా । హాలాపానవిహారమున్నడపిరుద్యస్తీతిపద్మేక్ష
ణత్ ॥ పోలుంబోలములింతయెన్నక మహాబోధిద్రుమచ్ఛాయలః ॥ ౨౯౪ ॥ ఆ ॥
జవ్వనంబుమదముసౌందర్యమదమును । ధనమదంబుమనసుఁ జేనుఁగుదుల్లఁ । బాదల
నంతశీఘ్రమదముఁదోడ్తోఁబోది । యగుచునిగిడెనమ్మగాఁతులందు ॥ ౨౯౫ ॥ సీ ॥
దామోదరుఁడుయశోదాస్తన్యమానెడు ననిమొహకవిరిగు త్తినలిభిమింపఁ । బ్రా
ద్దులుచొచ్చెఁగఁడూదేవికిపుడని ప్రియమందువేణుగర్భిణిగుఱించి । పావనిగ్గదనాచ్చె
ఘటికేతుతోడలని యడలునేనుఁగుచేతనరఁటులాదుఁగ । బడబాగ్నిజడధివెల్వడియె
డుననిచూపుఁగానఁబూచినకింశుకముచెలులకు । శేషవృతమేరుశిఖరమనీషఁబొగడు
నంచకొఁగిటనున్న హేమాంబుజంబు । పూర్వమగువినిగమదివెడపొడముదేర । మ
ధుమదక్షిబయగునొక్కవిధునిభాస్య ॥ ౨౯౬ ॥ సీ ॥ సుధయెలుగ నెఱివేణిసోమా
ర్థమునుబోలి చెమరించెదుర్గ లేజెమరునాసలు । కురుగరభర్తదృగ్గోళంబు శీఘ్రసం
వేవనంబుబోలజేవురించె । విష్ణునన్యాసక్తువీక్షించుటనుబోలె ముక్తకేశికిబామ
ముడిజనించె । ద్వరితనిశ్వాసవేదనవోలేఁగంపించె విజయునివదనారవిందదళము
పరమపావనమైన తత్పాండరీక । పుణ్యతీర్థావకాశమపూర్వసిద్ధిఁ । బెనఁచునృపక
క్యకాసఖీజనులవివిధ । విలసనంబులజనియించునలుకననఘ ॥ ౨౯౭ ॥ క ॥ పొడగ
నిరివడఁతులయ్యెడఁబొడలపొడలయెడలిత పసిపుట్టువుగఁప్పక । జడభరతనిభమున
రహరి । యదుగుఁబుడమిసరియవెడలియటచనుదేరక ॥ ౨౯౮ ॥ చ ॥ కనకముపే
రిరోహణనగంబొ సుధాంబునిధానగర్భమో । యనిమిషకార్తుకంబు దయమయ్యె
డునొప్పగునొక్కదీనిపు । ట్టినకడయంచువిస్తయముడింపక చంపకపుష్పనాసికల్ ।
చొనిపిరివాలుఁజూపువలచుట్టునుదర్దురపట్టభద్రునిక ॥ ౨౯౯ ॥ తే ॥ కందుకముగాదు

యిటుకైనచీకటిఘాటయందు. తాల్మలు=తైర్యములు. తూలుక=చలించును. నిస్తుల=కుడు
లేని. వాతూలికాహతిక=గాలిపోకుడుచేత. శాల్మలీతూలిక=బూరుగుదూది ॥ ౨౯౩ ॥ చాటు=
స్తోత్రరూపమయిన. నర్త్యక్తి=ప్రియవచనము. లాలిత్యము = తిన్నదనము. సపర్యాచర్య=
పూజచేయుట. హాలా=మద్యము. పోలుంబోలములు=యక్షాయుక్తతలు. బోధిద్రుమ = రావి
మౌనియొక్క ॥ ౨౯౪ ॥ జవ్వనంబు = యావనము. ప్రాశ్ని=పోషణము-వృద్ధి ॥ ౨౯౫ ॥
అలి=తుమ్మెద. పావని=భీముని. ఘటికేతు = దుర్యోధనుని. అడలుక=దుఃఖించును. జడధి =
సముద్రమునుండి. కానక=అడవియందు. వృత=ఆవరింపబడిన. క్షీబ=మడించినది ॥ ౨౯౬ ॥
చెమరించు=చెమటపట్టు. కుర్కురభర్త = కుక్కలరాజు=తైరపుడు. జేవుఱింజెక=ఎఱ్ఱవా
డెను ॥ ౨౯౭ ॥ సరియక=సందురు ॥ ౨౯౮ ॥ రోహణనగంబొ = రత్నపర్వతమో. అంబు
నిధాన=సముద్రముయొక్క. అనిమిషకార్తుకంబు=ఇంద్రధనుస్సు. దర్దురపట్టభద్రునిక=కస్పల

కేళీశుకంబుగాదు । పలుగవీణియగాదు దర్పణముగాదు । వర్షపిశునంబుఁబట్టుబ
ల్వరుసఁజనిరి । చంచలాక్షులుచవలప్రచారలెందు ॥ ౩౦౦ ॥ తే ॥ యువజనంబులఁ
దనయురిఁదవులుపఱచు । కీలుగలిగినయొకనీలనీలవేణి । తురుమువిరిదండయురివారి
చరముఁజిక్కు । వఱపనేరకమదిఁజిక్కువడియెఁదాన ॥ ౩౦౧ ॥ తే ॥ చొచ్చిచనఁ
బట్టుటకునొక్కమచ్చెకంటి । మోలఁబఱచినబేలదర్దురముదాఁటె । దొంటిపుట్టు
నఁదనయంటుసంటువారి । మీదిమమకారనదిద్రెవ్వనీదుకరణి ॥ ౩౦౨ ॥ క ॥ ఆవ
ర్షాఘావిభునకు । హావళిదఱచయ్యె బిసరుహాక్షులచేత ॥ రావణునకు వైకుంఠ
పు । రావాసస్త్రిలచేతియలఱడివోలె ॥ ౩౦౩ ॥ ఆ ॥ పూర్వజన్మకుంభఘాతవిష్య
ముఖ్యుండు । భేకరూపకూపబింబితుండు । ప్రయుతసుతుఁడుదవులుపడఁడయ్యెఘా
పాల । తనయసఖులచేతధాతృతనయ ॥ ౩౦౪ ॥ క ॥ నరనాథపుత్రియత్తఱి । నురుకుచ
కచజఘనభారయుతయయ్యుమది ॥ ధరియింఁచెఁగార్యభరము ॥ గిరిగహనదీప్తి
పసహితక్షీతిధృతిఁబోలె ॥ ౩౦౫ ॥ ఉ ॥ పన్నిదమెద్దియేనిడుండుపట్టెదఁజూడు
డువీనినంచునా । కన్నియచిన్నినప్వేలయగాఁ జెలికత్తియలందనూద్యమ । చృన్న
మనస్కులందెగడిచంచలకాంచికలాపవాగురీ । సన్నహనంబునక సలిలజంతులలా
మముఁబట్టెనుబ్బుచు ॥ ౩౦౬ ॥ తే ॥ సర్వార్థప్రదేశప్రశస్తమతికి । గాంచిద
వులుటదనకర్ణమంచునొక్కొ । తవులువడియుండెవరుణదంతావళంబు । పడఁతి
యురిఁజేసెమెడచుట్టుపసిఁడిరశన ॥ ౩౦౭ ॥ నీ ॥ పులుఁగునాడించుచొప్పునమించు
నాడించుమించునసకిననాడించినట్టు । లారామచిత్రశాలూరంబుమదహాసకౌముదిప
రిషిక్తగండఫలక । యగుచునించుకవడియాడించి కప్పకువెఱచినయొకవృద్ధవిప్రమీఁ

రాజును ॥ ౨౯౯ ॥ వర్షపిశునంబు = కప్పను ॥ ౩౦౦ ॥ కీలు = శేర్పు. తురుము = కొప్పు ॥
౩౦౧ ॥ బేల = మూఢము. దర్దురము = కప్ప ॥ ౩౦౨ ॥ వర్షాఘా = కప్ప. హావళి = ఉపద్రవము.
అలఱడి = శ్రమము ॥ ౩౦౩ ॥ కుంభఘా = అగస్త్యుని. తవులుపడఁడు = చిక్కఁడు. తవులుపడఁడయ్యె
ను = చిక్కకపోయెను ॥ ౩౦౪ ॥ కచ = తలవెండ్రుకలయ. జఘన = మడికట్టుయొక్కయ.
ధృతి = ధరించుటను ॥ ౩౦౫ ॥ పన్నిదము = పండెము. తనూద్యమచృన్నమనస్కుల =
కొంచెపుఁజ్జయత్నముచేత కప్పఁబడిన మనసులుగలవారిని - విశేషప్రయత్నములేనివారిని. తెగ
డి = నిందించి. వాగురీ = ఉరి. సన్నహనంబునక = అయి త్తపాటుచేత. ఉబ్బుచు = సుఖ
షించుచు ॥ ౩౦౬ ॥ కాంచిక = మొలనూలునందు; కంచియందు. తగులుట = చిక్కుకొనుట;
అసక్తుఁడగుట. వరుణదంతావళంబు = కప్ప. రశన = మొలనూలు ॥ ౩౦౭ ॥ మించు = వెఱ
పు; విధము. సకిన = బొమ్మ. శాలూరంబు = కప్ప. కౌముది = వెన్నెలచేత. పరిషిక్త = అంత

ద । టై చిత్రచ్చాపంబువలనసఖిజనంబునుదానుదద్భేకమునకుభార్యయియ్యెన్లుత
 నకుననురూపతనురూప । శీలములదలిర్చునాలిపిండు । గలుగుటయునునయుతుడ
 లఘుసంసారాల్లి । నీదుతొంటియీతయినుమడింప ॥ ౩౦౮ ॥ తే ॥ అధిపతన
 యకుమునుబహిఃప్రాణములగు । చానులెవ్వారువారెల్లసతికిదాయ । టై రిమండూ
 కసార్వభౌమార్థతనువు । టై నదినములసాపత్యమెంతకీడు ॥ ౩౦౯ ॥ ఉ ॥ నున్న
 నిమోముమీసములనూగునుజెన్నటిగాకమున్నయా । సన్నముగాగృహస్థులకునగ్ర
 ణినైమనుమంచుమున్నవే । గన్నులవేల్పుదెల్పనదిగాదని వాదముసేయుడైర్యసం ।
 పన్నుడుదేర్పగాదొణగెపాదనతింగుపితప్రియాతతి ॥ ౩౧౦ ॥ తే ॥ విషమశ
 రుడేయుదూపులవేట్లనెన్ను । వాడువాధూల మునిగౌపవగ్గతతుల । రాతికొడు
 కైనయిల్వలారాతిచట్టు । మనసుగరగించిమమతలఁబెనఁగెఁగాన ॥ ౩౧౧ ॥ తే ॥
 స్వాతిమేఘంబుచినుకులువసధిశుక్తి । వితతిమయ్యాడునైమాక్తికతవహించు । కరణ
 నయుతునిప్రేమతతాంతలందు । నిలిచెఁబర్యాయపాత్రతానియమసరణి ॥ ౩౧౨ ॥
 క ॥ మునిపతికిరాజసుతకును । దనయుడుజన్మించెనంతదచ్చాపపుటి । ర్లునువిరిసె
 జ్ఞానచంద్రుడు । గనుపట్టెవిష్ణుపదముగానఁగవచ్చె ॥ ౩౧౩ ॥ వ ॥ సలపితుం
 డగుట మందపాలసమశీలుండగుప్రయతనందనుచరిత్రంబచ్చతరనైకపాత్రంబయ్యె
 నిట్లు ॥ ౩౧౪ ॥ క ॥ గృహమేధిధర్మవర్తా । సహమతియగుకుమతియయుతుభండ
 ముననుదు । స్సహదుఃఖిగ్రాహనన । గుహాబడుననివింటిమునుముకుందునిచేత ॥
 ౩౧౫ ॥ ఆ ॥ విష్ణుభక్తులైవివేకులైతృష్ణావి । దూరులైస్వకుషీపూరణంబు । సమ
 యసంభృతార్థసంశృప్తిగాఁగోరి । నడచువారు భవము గడచువారు ॥ ౩౧౬ ॥ సీ ॥
 అనిపార్వతీనాథుడమరసంయమిఁజూచిపరమభాగవతప్రపత్తిగలుగు । నీవిష్ణుస్మృ
 త్థింపనిఖిలోన్నతములగుదైవతక్షేత్రతీర్థములమేళ । నంబెఱింగించితి నానాకథా ని
 ధానంబగుదాని నెన్నడునుదీని । వైష్ణవధర్మప్రవర్తనంబెడలిన యసదులకెఱుకసే

టునుతడిసిన. ఇంచుకవడి=కొంచెముసేపు. ఆలిపిండు=పెండ్లానసమాహము ॥ ౩౦౮ ॥ చాను
 లు=స్త్రీలు. దాయలు=పగవారు. అర్థతనువులు=అర్థదేహములు-భార్యలు. పాపశ్చ్యమ=
 సవతితనము ॥ ౩౦౯ ॥ వేగన్నులవేల్పు=ఇంద్రుడు. పాదనతి=కాళ్లకుమొక్కుటచేత ॥ ౩౧౦ ॥
 రాతికొడుకు=చలింపనివాడు. చట్టు=శిష్యుడు ॥ ౩౧౧ ॥ ౩౧౨ ॥ ఇట్లు=చీకటి. విష్ణుపదము
 =ఆకాశము; విష్ణుదేవునిపాదము ॥ ౩౧౩ ॥ సలపితుడు=మాటతోఁబూరినవాడు ॥ ౩౧౪ ॥
 ధర్మ=కవచము. అసహమతి=సహింపనిబుద్ధిగలవాడు ॥ ౩౧౫ ॥ పూరణంబు=నిండించు
 ట. భవము=జన్మము ॥ ౩౧౬ ॥ ప్రపత్తి=భక్తిపూర్వకశరణగతి. ఎడలిన=చెరిన. అసదు

యకుమునీపు । గుప్తముగఁజేయునునుదుభగ్గునకుమొక్కిరి । మునిమునిధ్యేయనీకతం
బునదురాప । రూపతత్త్వేత్రరాజస్వరూపమెఱుంగఁ । గంటిగరిగంటిగానిసౌఖ్యము
లుగంటి ॥ ౩౧౭ ॥ చ ॥ భయమునదచ్చిదుఃఖములఁబాచిసుఖంబులఁబ్రోచిచేసితద్ర
యుఁదిలకించినియడుగుఁదమ్ములనిమ్ములఁగొల్చినిశ్యసం । శ్రయమొనరించునాకెకన
సాధ్యములేదిదియట్లయానుని । ర్భయభవసాగరోత్తరణనాదికలాదిమవైష్ణవాశ్ర
తుక్ ॥ ౩౧౮ ॥ క ॥ అనిపొనఃపున్యంబుగ । వనజాసనసూతిమొక్కిరివల్గొనిహ
రువీ । ఊనిపొండరికమునకుక్ । జనిబైమిందీర్థమాడి చక్రిభజించెక్ ॥ ౩౧౯ ॥
క ॥ భజియించితత్ప్రసాద । వ్యజనానిలశమితతాపుఁడైయిప్పుడు న । బ్జజసూతి
దక్షిణద్వా । రజగతినున్నాడు సుస్థిరప్రమదమునక్ ॥ ౩౨౦ ॥

క ॥ అని కథకుఁడు శౌనకముఖ । మునులకు హరిదివ్య చరితములు దురిత
తమో । దినకరకిరణాయితములు । వినిపించె గళావతశ వేదాద్రీశా ॥ ౩౨౧ ॥

శా ॥ దిగ్దంతావళకర్ణచాలన సముద్వేల్లన్మరుత్పల్లవ । స్రగ్వీప్తిప్రకటప్ర
తాపశిఖిసంఘన్నాఖిలాశాంతస । మృద్ధానాధరితామరద్రుమరమాప్రాణేశ భక్త

ప్రియా । ప్రాగ్ధీకేసరిపీఠికాధిపసభాపద్మాకరా హస్కరా ॥ ౩౨౨ ॥

క ॥ విద్య తుక్-ముద నిశాకర । విద్యేషి వరూధనాథ వేశంత మదాం ।

లకుక్=అల్పులకు. దురాప=పొందరాని. గరిగంటిగాని = తఱుంగని ॥ ౩౧౭ ॥ ప్రోచిచేసి=
ప్రోషించి. తిలకించి=చూచి ॥ ౩౧౮ ॥ పొనఃపున్యంబుగక్=మాటిమాటికి. వనజాసనసూతి=నార
దుడు. వలగొని=ప్రదక్షిణముచేసి. తీర్థమాడి=స్నానముచేసి ॥ ౩౧౯ ॥ వ్యజన = విసనకట్టవలని.
శమిత=అణఁపఁబడిన. జగతిక్=భూమియందు ॥ ౩౨౦ ॥ కిరణాయితములు=కిరణములయినవి ॥
౩౨౧ ॥ దిగ్దంతావళ...శాంత- దిగ్దంతావళ=దిగ్దజములయొక్క. కర్ణ=చెవులను. చాలన=చలింపఁ
జేయుటచేత. సముద్వేల్లత్ = మిక్కిలివీచుచున్న. మరుత్పల్లవ = గాలిచిగుళ్లయొక్క. స్రగ్వీ=
సరముయొక్క. దీప్తి=ప్రకాశమును. ప్రకట=ప్రసిద్ధపఱచెడి. ప్రతాపశిఖి=ప్రతాపాగ్నిచేత. సం
భన్న=లెస్సగాఁగప్పఁబడిన. అఖిలాశాంత=ఎల్లదిక్కులకొనలుగలవాఁడా. సమ్యక్...ద్రుమ=
సమ్యక్=లెస్సయైన. దాన=ఈవిచేత. అధరిత = క్రిందుపఱపఁబడిన. అమరద్రుమ=దేవ
వృక్షముగలవాఁడా. రమాప్రాణేశభక్తప్రియా=విష్ణుభక్తులకుఇష్టుఁడా. ప్రాగ్ధీ..స్కరా- ప్రా
గ్ధీక్=తూర్పుదిక్కునందలి. కేసరిపీఠికాధిప=సింహాసనాధిపతులయొక్క. సభా=కొలుపుకూ
టుములనెడి. పద్మాకర=తామరకొలఁకులకు. ఆహస్కరా=సూర్యుఁడా ॥ ౩౨౨ ॥ విద్యతుక్
ముదనిశాకర=విద్వాంసులనెడి కలువలకుచంద్రుడా. విద్యేషి...రద-విద్యేషి=శత్రువులయొ
క్క. వరూధనాథ=వేణునాయకులనెడి. వేశంత = నీటిపడియలకు. మదాంధ=మదమచేత

ధర్మర దక్షి సంతత । సద్విప దిలీపభూప సదృ శాటోపా ॥ ౩౨౩ ॥

మాలిని ॥ సరసగుణరతీశాషట్పహస్రాస్వయేశా । నిరవధికగుణాద్ధీ నిత్యస
త్యోపలబ్ధి । హరిహయసమభోగా యాచమానానురాగా । కరగతనిగమాళీ కా
వ్యకృష్ణద్వహేళీ ॥ ౩౨౪ ॥

గద్యము॥ ఇతి శ్రీమత్పరమపదనాథ నిరవధిక కృపాపరిపాక పరి

చిత సరస కవితా సనాథ రామకృష్ణ కవినాథ ప్రతే

తంబయిన పాంచురంగమాహాత్మ్యము

పరమ భాగవత చరిత్రంబు నందు

సర్వంబును బంచమా శ్వాసము.

శ్రీ పాంచురంగ విట్టలస్వామి నేనః.

కన్నుగానని. ధర్మర=వినుఁడైనవాఁడా. కీర్తిసంతతసద్విప = కీర్తిచేరివరింపబడిన ద్విపమాల
తోఁజూరినవాఁడా. దిలీపభూపసదృశాటోపా = దిలీపమహారాజునుక్కోటోపమునుబోలిన
అటోపముగలవాఁడా ॥ ౩౨౩ ॥ సరసగుణరతీశా = సరసమైనగుణముచేత మత్తగుఁడా. షట్ప
హస్రాస్వయేశా = ఆఱువేలకులమునకుప్రభుఁడా. నిరవధికగుణాద్ధీ = మేరలేనిమంచిగుణములకు
సముద్రుఁడా. నిత్యసత్యోపలబ్ధి = శాశ్వతమునునిజమువైన బుద్ధికౌశల్యముగలవాఁడా. హరిహ
యసమభోగా = ఇంద్రునిభోగమువంటి భోగముగలవాఁడా. యాచమానానురాగా = యాచిం
పచదురున్న అనురాగముగలవాఁడా. కరగతనిగమాళీ = హస్తగతమైన వేదపత్తులుగలవా
డా. కావ్యకృష్ణద్వహేళీ = కవిశ్వరులనెడి తామరలకు నూర్చుఁడా ॥ ౩౨౪ ॥

